

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista, alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta, yksityisistä työnvälityspalveluista sekä taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista, laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta sekä laki yksityisistä työnvälityspalveluista. Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta, laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta, laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta ja laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi esitetään kumottaviksi. Esitys liittyy maakuntaudistukseen sekä hallituksen esitykseen laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

Ehdotetussa julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevassa laissa säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista sekä maakunnallisina kasvupalveluina järjestettävistä palveluista, joilla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta, osaavan työvoiman saatavuutta ja työtä hakevien mahdollisuuksia saada työtä. Edellä mainitussa tarkoituksessa maakunnalla olisi velvollisuus järjestää rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja. Rekryointipalveluna maakunnan olisi välitettävä tietoa osaavan työvoiman saatavuudesta ja työtilaisuuksista, annettava rekryointiin ja työnhakuun liittyvää neuvontaa ja ohjausta sekä sovitettava yhteen työtilaisuuksia ja työnhakijoita. Osaamisen kehittämispalveluna maakunnalla olisi velvollisuus järjestää ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä kasvupalvelukoulutusta. Maakunta voisi lisäksi järjestää muita palveluja, joilla tuettaisiin rekryointia tai työnhakua, kartoitettaisiin tai kehitettäisiin henkilöasiakkaan osaamista taikka muutoin lisättäisiin heidän työmarkkina- ja elinolosuhteitaan tai tuettaisiin työllistymistä. Muista palveluista ainoastaan työkokeilua sekä muuta työpaikalla toteutettavaa palvelua säänneltäisiin tarkemmin.

Maakunta voisi tuottaa edellä tarkoitetut palvelut itse tai antaa ne palveluntuottajan tuotettavaksi. Lisäksi laissa mahdollistettaisiin, että maakunta voisi antaa palveluntuottajan hoidettavaksi asiakkaan palveluprosessiin liittyvät tehtävät. Laissa säädettäisiin myös maakunnan tehtävistä muutosturvan toteuttamiseksi sekä pitkään työttömänä olleiden ikääntyneiden oikeudesta palveluun tai kunnan järjestämään työntekomahdollisuuteen. Tavoitteena on mahdollistettava lainsäädäntö, joka antaisi maakunnille mahdollisuuden järjestää palvelut asiakaslähtöisesti maakunnan olosuhteet ja alueen yritysten, muiden työnantajien ja työnhakijoiden tarpeet huomioon ottaen.

Ehdotettua lakia alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta sovellettaisiin myönnettäessä alueiden kehittämistä ja kasvupalveluista annetussa laissa tarkoitettuja rahoituspalveluja Manner-Suomen alueella. Lakia sovellettaisiin sekä kansallisista varoista että rakennerahastoista rahoitettavaan toimintaan. Laissa säädettäisiin yrityksille myönnettävistä tuista, alueiden kehittämiseen myönnettävistä tuista, palkkatuesta, työolosuhteiden järjestelytuesta ja starttirahasta. Laki koskisi maakuntien lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön kansallisista varoista rahoittamia hankkeita ja rakennerahastovaroista rahoittamia teknisen tuen hankkeita sekä sosiaali- ja terveysministeriön rakennerahastovaroista rahoittamia hankkeita. Laissa olisi Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelman hallinnointia ja toimeenpanoa koskevia säännöksiä, joita sovellettaisiin kaikissa ohjelmaa toteuttavissa viranomaisissa. Laissa erikseen määritellyt säännökset koskisivat myös Suomen takausohjelmaa kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi.

HE 93/2018 vp

Ehdotetussa yksityisiä työnvälityspalveluja koskevassa laissa säädettäisiin yksityisiä työnvälityspalveluja koskevasta maksukiellosta, kiellosta tarjota alaikäistä työvoimaa työhön, johon sen ottaminen on lain mukaan kiellettyä, yksityisessä työnvälityksessä noudatettavasta syrjimättömyyden periaatteesta sekä yksityisiä työnvälityspalveluja koskevasta tietojenantovelvollisuudesta.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	3
YLEISPERUSTELUT	5
1 JOHDANTO	5
2 NYKYTILA	6
2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	6
Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta.....	6
Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu.....	28
Ohjaamot	30
Alueiden kehittämistä ja rakennerahastoja koskeva lainsäädäntö.....	31
Yritysrahoitusta koskeva lainsäädäntö.....	37
2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö	41
Julkisiin työvoimapalveluihin liittyvä kansainvälinen kehitys	41
2.3 Nykytilan arviointi.....	47
Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut	47
Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu.....	60
Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot.....	62
Yritystoiminnan kehittämiseksi tarkoitetut tuet	64
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET	65
3.1 Tavoitteet	65
3.2 Keskeiset ehdotukset.....	67
Laki julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista	67
Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta	75
Laki yksityisistä työnvälityspalveluista	77
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	78
4.1 Taloudelliset vaikutukset	78
Vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen.....	78
Vaikutukset yrityksiin ja yhteisöihin	83
Palvelujen vaikuttavuus	83
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	87
Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut	87
Vaikutukset rakennerahastojen hallintaan.....	88
4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset	91
Työllisyysvaikutukset	91
Vaikutukset työttömiin.....	92
Vaikutukset alueiden kehittämiseen.....	95
Vaikutukset yhdistyksiin ja järjestöihin.....	95
4.4 Ympäristövaikutukset	96
4.5 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset	96
5 ASIAN VALMISTELU.....	96
5.1 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen.....	97
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ	102
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	104
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	104
1.1 Laki julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista	104
1 luku Yleiset säännökset	104
2 luku Työnhakijan palveluprosessi	111

HE 93/2018 vp

3 luku	Julkiset rekryointipalvelut ja osaamisen kehittämisspalvelut	120
4 luku	Kasvupalvelukoulutus.....	122
5 luku	Työkokeilu	125
6 luku	Työllistämismallit	128
7 luku	Erinäiset säännökset.....	130
8 luku	Muutoksenhaku	134
9 luku	Voimaantulo	136
1.2	Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta	138
1 luku	Yleiset säännökset	138
2 luku	Yritykselle myönnettävät tuet.....	140
3 luku	Oikeushenkilölle voittoa tavoittelemattomaan kehittämis- ja investointitoimintaan myönnettävät tuet	143
4 luku	Palkkatuki ja työolosuhteiden järjestelytuki	149
5 luku	Starttiraha.....	151
6 luku	Tuen hakeminen, myöntäminen ja maksaminen.....	152
7 luku	Tuen palauttaminen ja takaisinperintä sekä maksatuksen lopettaminen	155
8 luku	Euroopan unionin rakennerahastoja koskevat erityissäännökset.....	162
9 luku	Erinäiset säännökset.....	174
10 luku	Voimaantulo	175
1.3	Laki yksityisistä työllityspalveluista	176
1.4	Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä.....	178
2	TARKEMMAT SÄÄNNÖKSET JA MÄÄRÄYKSET	179
3	VOIMAANTULO.....	183
4	SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	183
	LAKIEHDOTUKSET	195
1.	Laki julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämisspalveluista	195
2.	Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta	212
3.	Laki yksityisistä työllityspalveluista	238
4.	Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta.....	240
	LIITE	241
	RINNAKKAISTEKSTI.....	241
	Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta.....	241

YLEISPERUSTELUT

1 Johdanto

Pääministeri Juha Sipilän hallitus linjasi huhtikuussa 2016 tehtävät, jotka on tarkoitus siirtää perustettaville maakunnille. Linjauksen mukaan maakunnille siirretään elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten (ELY-keskus), työ- ja elinkeinotoimistojen (TE-toimisto), aluehallintovirastojen, maakuntien liittojen ja kuntien tehtäviä. Samalla ELY-keskukset, TE-toimistot ja maakuntien liitot lakkautetaan.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi (HE 15/2017 vp). Esitykseen sisältyy ehdotus maakuntalaiksi, jonka 6 §:n 1 momentissa määritellään tehtäväalueet, joilla maakunta hoitaa sille lailla säädettyjä tehtäviä. Edellä mainitun säännöksen 9 kohdan mukaan maakunnan tehtävälleen kuuluvat aluekehittämismääräysten tehtävät, alueen, sen elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittäminen ja rahoittaminen, näihin liittyvä koulutus ja osaamisen kehittäminen, kulttuurin edistäminen, yritys-, työ- ja elinkeinopalvelujen järjestäminen sekä kotoutumisen edistäminen. TE-toimistojen nykyiset työ- ja elinkeinopalvelut (julkiset työvoima- ja yrityspalvelut) sekä ELY-keskusten yrityspalvelut kootaisiin osaksi maakunnallisia kasvupalveluja. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (35/2018 vp). Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevassa laissa säädettäisiin puitteet kasvupalvelujen järjestämiselle ja tuottamiselle, mutta ei määriteltäisi palvelujen sisältöä. Palvelujen sisällöstä säädettäisiin erillisissä laeissa.

Tässä esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista, laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta ja laki yksityisistä työnvälityspalveluista, joilla korvattaisiin osittain laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012) sekä laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014), laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014) ja laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (9/2014).

Hallitus tulee antamaan eduskunnalle erikseen hallituksen esityksen, joka koskee TE-toimistoille nykyisin kuuluvien työttömyysturva- ja vuorotteluvapaajärjestelmien toimeenpanoon liittyvien tehtävien hoitamista TE-toimistojen lakkauttamisen jälkeen. Myös kasvupalveluihin liittyvistä tietojärjestelmistä ja tiedonhallinnasta on tarkoitus säätää erillisellä lailla, jota koskeva esitys valmistellaan erikseen.

Euroopan unionin (EU) alue- ja rakennepolitiikan (koheesiopolitiikan) tavoitteena on jäsenvaltioiden taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden lisääminen ja alueiden välisten kehityserojen vähentäminen. EU:n laajentumisen myötä alueiden väliset sosiaaliset ja taloudelliset erot unionin sisällä ovat aiempaa suurempia ja asettavat uudenlaisia haasteita koheesiopolitiikalle. Unionin sisällä tarvitaan tehokkaita välineitä taloudellisen, sosiaalisen ja alueellisen eriarvoisuuden kaventamiseen. EU:n rakennerahastoista rahoitettavien ohjelmien tulee samalla aiempaa voimakkaammin tukea unionin kilpailukykyyn vahvistamista. EU:n tuki jäsenmaille kanavoidaan jäsenmaissa valmisteltujen ja komission hyväksymien määräaikaisten ohjelmien kautta.

Suomen tavoitteena on toimia koheesiopolitiikassa aktiivisena ja aloitteellisena EU:n jäsenenä. EU:n rakennerahastoista, eli Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) ja Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) rahoitetaan Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 – Suomen rakennerahas-

to-ohjelmaa. Ohjelman julkinen rahoituskehys on ohjelmakaudella yhteensä 2,6 miljardia euroa, josta EU-rahoitusosuus on puolet, 1,3 miljardia euroa. Kansallinen rahoitusosuus koostuu valtion, kuntien ja muiden julkisten organisaatioiden rahoituksesta. Ohjelmassa on seitsemän toimintalinjaa, joilla tuetaan erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) kilpailukykyä ja työllistymistä. Ohjelma toteuttaa Eurooppa 2020 -strategian tavoitteita. Ohjelman toimilla tavoitellaan uuden liiketoiminnan syntyä, yritysten kasvua ja kansainvälistymistä, innovaatio- ja osaamispohjan laajentamista, uusiutuvan energian laajempaa hyödyntämistä, energia- ja materiaalitehokkuuden lisäämistä, nuorten ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä, työn tuottavuuden ja työhyvinvoinnin kasvua, koulutuksen ja koulutuspalveluiden parantamista sekä syrjäytymisen torjuntaa. Ohjelmaa toteutetaan koko Manner-Suomessa. Ahvenanmaan maakunnalla on oma ohjelmansa.

EAKR:sta rahoitetaan myös Suomen takausohjelmaa kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi (EU:n pk-yritysaloitteen mukainen rakennerahasto-ohjelma). Pk-yritysaloite on Euroopan investointipankin ja Euroopan investointirahaston, eli EIP-ryhmän rahoitusinstrumentti, jonka tavoitteena on edistää pk-yritysten rahoitusta kattamalla osittain luottolaitosten riskiä lainatakauksilla. Ohjelman kautta tarjotaan pk-yrityksille uutta velkarahoitusta yrityksen perustamisen alkuvaiheen pääomaan, yrityksen yleistöimintojen tehostamiseen tarkoitettuun pääomaan, uusien hankkeiden toteuttamiseen tai uuden kehittämiseen olemassa olevien yritysten toimesta tai sellaisten yritysten pääsyyn markkinoille. EAKR:n ja kansallinen valtion rahoitus ohjelmalle on 40 miljona euroa vuosina 2016—2020. Ohjelmaa toteutetaan koko Manner-Suomessa.

Euroopan unioni ohjaa lainsäädännöllään rakennerahastovarojen käyttöä, mutta edellyttää jäsenvaltiolta myös kansallista asiaa koskevaa lainsäädäntöä.

2 Nykytila

2.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta

Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut on määritelty 1 päivänä tammikuuta 2013 voimaan tulleessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja sen nojalla annetussa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1073/2012). Lain tavoitteena oli selkeyttää julkisia työvoima- ja yrityspalveluja koskevaa lainsäädäntöä kokoomalla useassa eri laissa hajallaan olleet säännökset yhteen lakiin sekä määrittelemällä aikaisempaa selkeämpi palveluvalikoima.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään työnhakijan palveluprosessista sekä työ- ja elinkeinoviranomaisen (TE-toimisto ja työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus) järjestämisvastuulla olevista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista. Laissa on säännöksiä myös ELY-keskusten ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen (KEHA-keskus) julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin liittyvistä tehtävistä.

Työ- ja elinkeinoviranomainen tarjoaa julkisena työvoima- ja yrityspalveluna työnvälityspalveluja, tieto- ja neuvontapalveluja, osaamisen kehittämispalveluja sekä yritystoiminnan käynnistämisen- ja kehittämispalveluja. Julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin kuuluvat myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit sekä palveluihin ja asiantunti-

ja-arviointeihin liittyvät taloudelliset etuudet sekä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset tuet ja korvaukset. Julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarjoaminen perustuu elinkeinoelämän ja työmarkkinoiden tarpeisiin ja muutosten ennakointiin. Yksittäiselle asiakkaalle tarjotaan hänen palvelutarpeensa mukaisia julkisia työvoima- ja yrityspalveluja, jotka turvaavat parhaiten osaavan työvoiman saatavuutta ja edistävät henkilöasiakkaan sijoittumista avoimille työmarkkinoille sekä edistävät yritystoiminnan käynnistymistä tai kehittymistä.

Asiakkaan palvelutarpeen arviointi on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetty TE-toimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen tai ELY-keskuksen tehtäväksi. Myös työnhakijan palveluprosessiin liittyvät muut tehtävät, eli työnhakijan haastattelu sekä työllistymissuunnitelman laatiminen, tarkistaminen ja seuranta, on säädetty työ- ja elinkeinoviranomaisen tehtäväksi. Sen sijaan julkiset työvoima- ja yrityspalvelut TE-toimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus tai ELY-keskus voi joko tuottaa itse tai hankkia osaksi tai kokonaan palvelujen tuottajilta. Työnvälitys sekä osaamisen kehittämispalveluita ammatinvalinta- ja uraohjaus ovat lähtökohtaisesti TE-toimiston itse tuottamia palveluja. Ulkopuolisilta palveluntuottajilta hankitaan muun muassa työvoimakoulutusta, valmennuspalveluja ja asiantuntija-arviointeja. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ei ole säädetty laissa määriteltyjä palveluja täydentävien palvelujen järjestämisestä tai hankkimisesta.

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut rahoitetaan valtion talousarviossa työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa työllisyyden edistämiseen ja työttömyyden torjuntaan tarkoitettuilla määrärahoilla (momentti 32.30.51, jäljempänä työllisyysmäärärahat). Edellä tarkoitettua työllisyysmäärärahan avulla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Työllisyysmäärärahalta rahoitetaan myös osa palkkatuesta ja starttirahasta sekä muut julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset tuet ja korvaukset. Vuosina 2017 ja 2018 palkkatuen ja työttömien työnhakijoiden starttirahan rahoittamiseen käytetään myös valtion ansiopäivärahan perusosaan, peruspäivärahaan ja työmarkkinatuen rahoittamiseen osoittamia määrärahoja. Lisäksi työvoimapalveluja voidaan rahoittaa myös Euroopan sosiaalirahastosta. Ohjelmakaudella 2014—2020 ESR-hankkeissa hyväksyttäviä kustannuksia ovat valmennusten ja työvoimakoulutusten hankinnat sekä palkkatuki.

Vuosina 2015—2017 määrärahoista käytettiin noin 80 prosenttia työvoimakoulutusten hankintaan ja palkkatuettuun työhön. Edellä mainituissa osuuksissa on otettu huomioon työllisyysmäärärahan lisäksi vuonna 2017 käytettävissä olleet työttömyysetuusmäärärahat. Vuonna 2015 määrärahaa käytettiin palkkatuettuun työhön työvoimakoulutusta enemmän, kun taas vuosina 2016 ja 2017 työvoimakoulutukseen käytettiin määrärahaa palkkatuettua työtä enemmän. Starttirahan osuus käytetyistä määrärahoista on ollut noin 6—7 prosenttia ja työllisyyspoliittisen avustuksen ja valmennusten osuus noin 3—5 prosenttia.

Henkilöasiakkaille tarjottavat julkiset työvoima- ja yrityspalvelut ovat maksuttomia. Myös työnantajalle tarjottavat palvelut ovat maksuttomia, lukuun ottamatta yhteishankintana järjestettävää työvoimakoulutusta. Yrityksille tarjottavat yritystoiminnan kehittämispalvelut ovat maksullisia.

Julkisessa työvoima- ja yrityspalvelussa on noudatettava tasapuolisuutta ja puolueettomuutta. Työriidalla ei ole vaikutusta julkiseen työvoima- ja yrityspalveluun. Julkista työvoima- ja yrityspalvelua tarjottaessa, kehitettäessä sekä siitä tiedotettaessa on aktiivisesti edistettävä yhdenvertaisuutta sekä miesten ja naisten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla.

Työttömän määritelmä

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa työttömällä tarkoitetaan henkilöä, joka ei ole työsuhteessa, joka ei työllisty työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettulla tavalla päätoimisesti yritystoiminnassa tai omassa työssään yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa ja joka ei ole työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettu päätoiminen opiskelija. Lisäksi työsuhteessa olevaa pidetään työttömänä, jos hän on kokonaan lomautettu tai hänen säännöllinen viikoittainen työskentelyaikansa on alle 4 tuntia. Työttömän määritelmä ei ole sidottu työnhakijana olemiseen. Työttömänä työnhakijana pidetään henkilöä, joka täyttää työttömän määritelmän ja on rekisteröity työnhakijaksi TE-toimiston asiakastietojärjestelmään.

Työttömän määritelmän mukaan palvelussa olevat katsotaan työttömiksi, lukuun ottamatta työvoimakoulutuksessa olevaa, jos työvoimakoulutuksena suoritettavat opinnot ovat työttömyysturvalain 2 luvussa tarkoitettuja päätoimisia opintoja. Kokoaikaisesti lomautettua henkilöä pidetään työttömänä riippumatta siitä, onko kyseessä toistaiseksi vai määräajaksi toteutettu lomautus. Jos lomautus on toteutettu lyhentämällä viikoittaista tai päivittäistä työaikaa, lomautettua henkilöä ei pidetä työttömänä. Työkyvyttömyyseläkettä tai sairauspäivärahaa saava on työtön, jos hänellä ei ole voimassa olevaa työsuhdetta.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettulla työttömän määritelmällä on merkitystä erityisesti myönnettäessä palkkatukea tai matka- ja yöpymiskustannusten korvausta sekä tarkasteltaessa työllistymissuunnitelmaan oikeutettujen henkilöiden piiriä.

Työnhakijan palveluprosessi

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvussa säädetään työnhakijan palveluprosessin keskeisistä osista. Palveluprosessi muodostuu työnhaun käynnistämisestä, työnhakijan haastattelusta, työllistymissuunnitelman laatimisesta ja tarkistamisesta, suunnitelmassa sovituihin palveluihin ohjaamisesta ja suunnitelman toteutumisen seurannasta.

Henkilöasiakkaan työnhaku käynnistyy sinä päivänä, kun hän pyytää sitä sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti TE-toimistossa ja hänet rekisteröidään työnhakijaksi TE-toimiston asiakastietojärjestelmään. Työ- ja elinkeinoviranomainen voi hyväksyä muullakin tavoin esitetyn pyynnön. Vuonna 2017 noin 81 prosenttia työnhakijoista käynnisti työnhaun verkkopalvelun kautta. Yleisintä työnhaun käynnistäminen verkkopalvelussa oli Pirkanmaalla, Pohjois-Pohjanmaalla ja Hämeessä. Vähiten verkkopalvelua käytettiin Kaakkois-Suomessa, missä noin 76 prosenttia työnhakijoista käynnisti työnhakunsa verkkopalvelussa.

Työnhakijaksi voidaan rekisteröidä myös ulkomaiden kansalaiset, joilla on Suomea velvoittavien, työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja tehdä ansiotyötä ilman TE-toimiston työvoimapoliittista harkintaa. Käytännössä edellä mainittu koskee EU:n ja Euroopan talousalueen (ETA) maiden kansalaisia sekä heidän perheenjäseniään näiden kansalaisuudesta riippumatta. Muut ulkomaiden kansalaiset ja kansalaisuutta vailla olevat rekisteröidään työnhakijoiksi, jos heillä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia.

Työnhaun voimassaolo lakkaa, jos työnhakija ilmoittaa, ettei hän halua enää pitää työnhakuun voimassa. Lisäksi työnhaun voimassaolo lakkaa, jos työnhakija ei asioi työ- ja elinkeinoviranomaisen kanssa viranomaisen antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla, ei esitä työ- ja elinkeinoviranomaiselle sen antamassa määräajassa julkisen työvoimapalvelun tarjoamisen kannalta tarpeellisia selvityksiä ammatillisesta osaamisestaan, työhistoriastaan, koulutuksestaan ja työkyvystään, ei ilmoita työ- ja elinkeinoviranomaiselle työllistymissuunnitel-

massa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla suunnitelman toteuttamisesta tai ei osallistu työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi. Ulkomaalaisen työnhakijan työhaun voimassaolo lakkaa edellä mainitun lisäksi, jos hän ei enää täytä edellytyksiä ulkomaalaisen rekisteröinnille työnhakijaksi.

Työhaun voimassaolon lakattua työhaun voi käynnistää uudestaan. Jos työhaun voimassaolo on lakannut sillä perusteella, että työnhakija ei ole osallistunut palvelutarpeen selvittämiseksi välttämättömiin työkyvyn tutkimuksiin tai arviointeihin, työhaun uudelleen käynnistäminen edellyttää, että henkilö sitoutuu osallistumaan mainittuihin tutkimuksiin ja arviointeihin.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee järjestää työnhakijalle haastattelu kahden viikon kuluessa työhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta. Haastattelun järjestämistä pidetään tarpeettomana esimerkiksi silloin, kun työnhakijalla on tiedossa lähiaikoina työsuhteen, opiskelun tai perhevapaan alkaminen tai muu vastaava muutos tilanteessaan. Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee varata työnhakijalle tilaisuus myöhempisiin haastatteluihin määräajoin työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti. Työttömän työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjakoisesti kolme kuukautta ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden välein. Edellä tarkoitettu velvollisuus haastatella työttömät työnhakijat kolmen kuukauden määräajoin toteutettiin vuoden 2017 alusta voimaan tulleella lakimuutoksella. Tätä aiemmin haastattelut tuli järjestää kolmen kuukauden työttömyyden jälkeen kuuden kuukauden välein, ellei se ollut ilmeisen tarpeetonta. Muutoksen pääasiallisena tarkoituksena oli tehostaa työnhakijoiden palveluprosessia sekä lyhentää sitä kautta työttömyysjaksoja.

Työnhakijan ensimmäisessä haastattelussa tarkistetaan ja täydennetään työnhakutiedot, arvioidaan palvelutarve, laaditaan työllistymissuunnitelma sekä sovitaan asiointitavasta ja yhteydenpidosta työ- ja elinkeinoviranomaisen ja työnhakijan välillä. Osana palvelutarpeen arviointia työ- ja elinkeinoviranomainen tekee arvion työttömän työnhakijan valmiuksista työllistyä avoimille työmarkkinoille sekä työttömyyden pitkittymisen todennäköisyydestä.

Työttömällä työnhakijalla ja muutosturvan piiriin kuuluvalla työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan. Työllistymissuunnitelma voidaan laatia myös työllistymistä edistävistä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitettuna monialaisena työllistymissuunnitelmana. Työllistymissuunnitelma voidaan korvata kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa (1386/2010) tarkoitettuna kotoutumissuunnitelmalla tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) tarkoitettuna aktivointisuunnitelmalla. Työttömän työnhakijan oikeudesta edellä tarkoitettuihin suunnitelmiin säädetään mainituissa laeissa. Työllistymissuunnitelma perustuu työnhakijan omiin työtä tai koulutusta koskeviin tavoitteisiin ja arvioituun palvelutarpeeseen. Suunnitelmassa sovitaan työhausta ja sen tavoitteista, työnhakijan palvelutarpeen mukaisista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista ja muista työllistymistä edistävistä palveluista sekä asiantuntija-arvioinneista. Suunnitelmassa sovitaan tarvittaessa myös muista osaamista, työmarkkinavalmiuksia ja toimintakykyä parantavista palveluista tai työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyvistä toimista. Työnhakija ja työ- ja elinkeinoviranomainen sopivat suunnitelman toteutumisen seurannasta ja hyväksyvät suunnitelman.

Työllistymissuunnitelmasta ja sen hyväksymisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa. Työllistymissuunnitelman laatimisessa, tarkistamisessa ja seurannassa hyödynnetään digitaalisuutta. Työnhakija voi Oma asiointi -verkkopalvelussa hyväksyä hänelle ehdotetun suunnitelman tai laatia oman suunnitelmaehdotuksen TE-toimistolle. Työnhakija voi ilmoittaa verkkopalvelussa myös suunnitelman toteuttamisesta.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee informoida työnhakijaa työnhaun käynnistämisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen työnhakuun liittyvistä seikoista, hänelle tarjolla olevista julkisista työvoima- ja yrityspalveluista, työnhaun voimassaolon edellytyksistä sekä muutosturvasta. Työtöntä työnhakijaa tulee lisäksi informoida tarvittaessa hänen työllistymistään edistävästä muista palveluista, työttömän työnhakijan yleisistä velvollisuuksista sekä työttömyyspäivärahan tai työmarkkinatuen saamisen keskeisistä työvoimapoliittisista edellytyksistä.

Työttömän työnhakijan yleisenä velvollisuutena on hakea työtä ja koulutusta. Työtön työnhakija on myös velvollinen osallistumaan työnhakijan haastatteluihin sekä työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen. Työtön työnhakija, jonka kanssa on laadittu työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma, on velvollinen toteuttamaan suunnitelmaansa sekä hakeutumaan ja osallistumaan suunnitelmassa sovittuihin palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään. Työtön työnhakija on lisäksi velvollinen suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja tavalla ilmoittamaan työ- ja elinkeinoviranomaiselle, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa. Työllistymissuunnitelmaan ja sitä korvaavaan suunnitelmaan liittyvistä työttömyysturvaseuraamuksista säädetään työttömyysturvalain (1290/2002) 2 a luvussa. Työnhakijalle asetetaan korvaukseton määräaika, jos hän jättää ilman pätevää syytä saapumatta suunnitelman laatimis- tai tarkistamistilaisuuteen, kieltäytyy suunnitelman laatimisesta tai tarkistamisesta tai laiminlyö suunnitelman noudattamisen. Työllistymissuunnitelmassa sovitulla palveluilla on vaikutusta myös työnhakijan saaman työttömyysetuuden tasoon. Työnhakijalle voidaan maksaa korotettua työttömyysetuutta enintään 200 päivältä työttömyysturvalaissa tarkoitettujen työllistymistä edistävien palveluiden ajalta.

Työ- ja elinkeinoviranomaisen on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyviä palveluja työ- ja elinkeinoviranomaisen käytettäväksi osoitettujen määrärahojen rajoissa. Työ- ja elinkeinoviranomaisen on myös seurattava työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

Työnvälitys

Työnvälitys kuuluu TE-toimiston ydintehtäviin. Työnvälityksellä edistetään työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti. Työnvälitys perustuu työnantajan ja työntekijän sopimusvapauteen sekä vapaaseen valintaan. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 2 §:ssä työnvälityspalveluksi on määritelty avoimia työpaikkoja koskevien tietojen julkaiseminen ja välittäminen, avoimeen työpaikkaan sopivien työnhakijoiden etsiminen ja esittely työnantajalle sekä sopivien työpaikkojen etsiminen ja tarjoaminen työnhakijoille.

Laissa säädetään perusteista, joilla työ- ja elinkeinoviranomainen voi kieltäytyä ottamasta vastaan avointa työpaikkaa koskevan ilmoituksen tai poistaa ilmoituksen TE-toimiston asiakastietojärjestelmästä. Ilmoituksen vastaanottamisesta voidaan kieltäytyä tai se voidaan poistaa, jos ilmoituksen perusteella on ilmeistä tai työnantajan aiemman menettelyn perusteella taikka muutoin on perusteltua syytä epäillä, että työnantaja rikkoo laissa säädettyä syrjintäkieltoa, työnantaja hakee työntekijää työtehtäviin, jotka ovat lain vastaisia tai joihin haetun henkilön työhön ottaminen on kiellettyä, työnantaja olennaisesti laiminlyö työsopimuslain 2 luvussa tai erityösopimuslain 2 ja 3 luvuissa säädettyjä velvollisuuksiaan tai velvollisuuttaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja, työpaikalla on ilmeinen väkivallan uhka tai siellä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää taikka muuta epäasiallista kohettelua tai avoimen työpaikan täyttymistä ei tehtävän luonteen tai muun vastaavan syyn vuoksi ole tarkoituksenmukaista tukea työnvälityksellä. Edellytyksenä päätökselle tilanteissa, joissa

on kysymys syrjäntäkiellon rikkomisesta tai työntekijän hakemisesta lainvastaisiin tai kiellettyihin tehtäviin, on, että työnantaja ei ole oikaissut työpaikkailmoitustaan työ- ja elinkeinoveranomaisen kehotuksesta huolimatta.

Työnvälityksestä Suomesta ulkomaille ja ulkomailta Suomeen sekä kansainvälisestä harjoittelusta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan kansainvälisiä työnvälityspalveluja tarjotaan työnhakijalle, joka hakeutuu työhön Suomeen valtiosta, jonka kansalaisilla on Suomea velvoittavien työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja ottaa sitä vastaan ilman työ- ja elinkeinotoimiston työvoimapoliittista harkintaa (*sopimusvaltio*). Vastaavasti työnvälityspalveluja tarjotaan työnhakijalle, joka hakeutuu Suomesta työhön sopimusvaltioon tai työnantajalle, joka etsii työntekijää sopimusvaltiosta työhön Suomeen tai Suomesta työhön sopimusvaltioon.

Työ- ja elinkeinohallinto kuuluu European Employment Services -työnvälitysverkostoon (Eures), jonka avulla edistetään työvoiman vapaata liikkuvuutta EU- ja ETA-alueella sekä autetaan työnantajia rekrytoimaan työntekijöitä EU- ja ETA-alueen maista. Verkoston palveluja ovat työnvälitys, tiedotus ja neuvonta. Verkostosta säädetään työnvälityspalvelujen eurooppalaisesta verkostosta (Eures), liikkuvuuspalvelujen tarjoamisesta työntekijöille ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisestä ja asetusten (EU) N:o 492/2011 ja (EU) N:o 1296/2013 muuttamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 2016/589. Asetus tuli voimaan toukokuussa 2016. Asetuksen yleisenä tavoitteena on tehdä Eures-verkostosta toimiva väline kaikille työnhakijoille tai työnantajille, jotka ovat kiinnostuneita EU:n ja ETA-alueen sisäisestä työvoiman liikkuvuudesta. Viimeistään toukokuussa 2018 yksityisillä yrityksillä ja voittoa tuottamattomilla yhteisöillä on tullut olla mahdollisuus hakeutua Eures-verkostoon jäseniksi tai yhteistyökumppaneiksi osana omaa toimintaansa. Suomessa asiasta säädetään yksityisten yritysten ja muiden yhteisöjen hyväksymisestä työnvälityspalvelujen eurooppalaisen verkoston (Eures) jäseniksi ja yhteistyökumppaneiksi annetussa laissa (223/2018), joka tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2018. Jäsenet ja yhteistyökumppanit voivat samanaikaisesti olla myös Eures-verkoston palveluntuottajia. Eures-verkoston toimintaa tuetaan ja kehitetään tällä hetkellä Euroopan sosiaalirahaston rahoituksella. Euresin kehittämishankkeita on mahdollista rahoittaa myös kansallisista määrärahoista. Työ- ja elinkeinoministeriö toimii yhdessä KEHA-keskuksen kanssa Eures-verkoston kansallisena koordinaatio-toimistona.

Kansainvälisellä työnvälityksellä tuetaan yritysten työvoiman hankintaa myös EU- ja ETA-alueen ulkopuolisista maista. Julkisen työnvälityksen tehtävänä on erityisesti Suomen työelämästä, työmarkkinoista ja työmahdollisuuksista tiedottaminen. Kansainvälisen työnvälityksen kokonaisuuteen liittyvät läheisesti TE-toimistojen osaratkaisut työntekijän oleskelulupahakemuksiin, joista säädetään ulkomaalaislaissa (301/2004).

Tieto- ja neuvontapalvelut

Työ- ja elinkeinopalvelujen tehtävänä on tukea kansalaisia ammatillisten tavoitteiden työstämisessä ja toteuttamisessa. TE-toimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja ELY-keskus välittävät tietoa ja antavat neuvontaa avoimista työpaikoista ja työnhausta, työvoiman saatavuudesta ja hankinnasta, koulutusmahdollisuuksista ja muista osaamisen kehittämismahdollisuuksista, työmarkkinoista, aloista ja ammanteista, yritystoiminnan käynnistämisestä ja kehittämismahdollisuuksista sekä muutosturvan toteuttamiseksi tarjolla olevista palveluista, tuista ja korvauksista.

Palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit

Henkilöasiakkaan tilanteen ja palvelutarpeen selvittämiseksi TE-toimisto tai ELY-keskus voi hankkia asiantuntija-arviointeja. Asiantuntija-arviointeina hankitaan osaamis- ja ammattitaitokartoituksia, työkyvyn tutkimuksia ja arviointeja, yrittäjävalmiuksien ja yritystoiminnan edellytysten arviointeja ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettuja alkukartoituksia. Laki mahdollistaa myös muiden asiantuntija-arviointien hankkimisen. Vaikka asiantuntija-arviointeja hankitaan ulkopuolisilta palveluntuottajilta, työ- ja elinkeinoviranomainen vastaa asiakkaan palvelutarpeen arvioinnista ja päättää palvelutarpeen perusteella tarjottavista palveluista. Työ- ja elinkeinoviranomainen ei ole sidottu ulkopuolisen palveluntuottajan esittämiin arvioihin tai suosituksiin. Vuonna 2017 asiantuntija-arviointeja hankittiin yhteensä noin 4,4 miljoonalla eurolla.

Ammatinvalinta- ja uraohjaus

Ammatinvalinta- ja uraohjauksella tuetaan henkilöasiakasta ammatinvalinnassa, ammatillisessa kehittämisessä, työelämään sijoittumisessa ja elinikäisessä oppimisessa. Ammatinvalinta- ja uraohjauksella autetaan henkilöasiakasta tunnistamaan edellytyksiään ja ammatillisia tavoitteitaan ja arvioimaan niitä suhteessa työelämään ja koulutusmahdollisuuksiin sekä tekemään tämän perusteella työuraansa liittyviä tarkoituksenmukaisia ratkaisuja.

Ammatinvalinta- ja uraohjauksessa voidaan tarvittaessa käyttää asiakkaan suostumuksella asianmukaisia psykologisia arviointimenetelmiä. Psykologisia arviointimenetelmiä käytetään ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen, osaamisen sekä soveltuvuuden selvittämiseksi. Psykologisten arviointimenetelmien käyttäminen edellyttää psykologin tutkintoa.

Psykologit tarjoavat ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä TE-toimistoissa että valtakunnallisena puhelin- ja videopalveluna. Psykologien lisäksi ammatinvalinta- ja uraohjausta tarjoaa myös osa TE-toimistojen osaamisen kehittämisen ja tuetun työllistymisen palvelulinjojen asiantuntijoista. Ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä laajemmin tieto-, neuvonta- ja ohjauspalveluja tuotetaan monialaisesti niin sanotuissa työvoiman palvelukeskuksissa sekä nuorille tarkoitettuina matalan kynnyksen monialaisissa palvelupisteissä, Ohjaamoissa. Palvelukokonaisuuden kehittämisessä hyödynnetään sekä valtakunnallista että alueellista verkostoyhteistyötä, niin sanottuja elinikäisen ohjauksen yhteistyöryhmiä. ESR-rahoitteisessa Ohjaamojen tukea ja verkko-ohjauksen kehittämistä koskevassa Kohtaamo-hankkeessa on kehitetty verkko-ohjauslustaa, joka mahdollistaisi muun muassa ammatinvalinta- ja uraohjauksen tarjoamisen suojatussa verkkoympäristössä.

Valmennus

Valmennuksena tarjotaan työnhaku-, ura- ja työhönvalmennusta. Työnhakuvalmennuksen tavoitteena on tukea ja ohjata henkilöasiakasta työn hakemisessa. Uravalmennuksella tuetaan ja ohjataan henkilöasiakasta ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkiyttämisessä, ammatilliseen koulutukseen hakeutumisessa ja työelämävalmiuksien kehittämisessä. Työnhaku- ja uravalmennuksen sisältöä voidaan painottaa eri tavoin valmennukseen osallistuvasta kohderyhmästä riippuen. Painotuseroista riippumatta tavoitteena on aina työhön tai ammatilliseen koulutukseen hakeutumisen tukeminen. Työnhaku- ja uravalmennusta voidaan tarjota sekä yksittäisille henkilöille että ryhmille.

Työhönvalmennuksen tavoitteena on tukea ja ohjata henkilöasiakasta työhön sijoittumisessa ja työpaikalla suoritettavassa koulutuksessa. Työhönvalmennuksessa voidaan auttaa työnhakijaa työpaikan etsimisessä sekä tukea työnhakijaa ja työnantajaa erityisesti työsuhteen alussa. Työhönvalmennusta voidaan käyttää myös henkilöasiakkaan tukemiseen koulutukseen hakeutu-

misessa ja siirtymisessä sekä työpaikalla toteuttavan koulutuksen suorittamisessa. Työhönvalmennusta voidaan tarjota sekä yksittäisille henkilöille että ryhmille.

Valmennuksen enimmäiskestosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Työnhakuvalmennus voi kestää enintään 20 päivää, uravalmennus enintään 40 päivää ja työhönvalmennus enintään 50 tuntia 12 kuukauden aikana. Tilastotietojen mukaan valmennusjaksoja alkoi vuonna 2017 yhteensä noin 43 100, joista hieman yli puolet oli työnhakuvalmennuksia, neljäsosa uravalmennuksia ja loput työhönvalmennuksia.

Valmennukseen osallistuvat kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriön järjestämän ryhmävastuuvakuutuksen piiriin. Valmennuksen aikana sattuneesta tapaturmasta suoritetaan korvaus valtion varoista työtapaturma- ja ammattitautilaisissa (459/2015) säädetyin perustein, ellei henkilöasiakkaalla ole oikeutta vähintään saman suuruiseen korvaukseen muun lain nojalla. Laissa on säännökset myös valmennuksen keskeyttämisestä. TE-toimisto tekee päätöksen valmennuksen keskeyttämisestä, jos henkilöasiakas on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi valmennuspäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, että valmennukselle asetetut tavoitteet eivät täyty. TE-toimisto voi keskeyttää valmennuksen myös muusta painavasta syystä, esimerkiksi palveluun osallistuvan väkivaltaisen tai uhkaavan käytöksen vuoksi.

Kokeilu

Henkilöasiakas voidaan ohjata koulutuskokeiluun oppilaitokseen ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi. Koulutuskokeilussa henkilöasiakas kokeilee tiettyä koulutusalaan oppilaitoksessa tavoitteena selvittää soveltuvuus kyseiseen koulutukseen tai alalle. Koulutuskokeilun kesto on kerrallaan enintään 10 päivää. Vuosina 2014—2017 koulutuskokeilujaksoja on järjestetty vuosittain noin 400.

TE-toimisto voi ohjata henkilöasiakkaan työkokeiluun työpaikalle ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi tai työmarkkinoille paluun tukemiseksi. Ura- ja ammatinvalintavaihtoehtojen selvittämiseksi työkokeilua käytetään silloin, kun henkilöltä puuttuu ammatillinen koulutus, tai kysymys on alan tai ammatin vaihtamisesta. Työkokeilulla voidaan selvittää kiinnostaako ala tai ammatti henkilöä tai onko hän soveltuva kyseisen alan tehtäviin tai ammattiin. Työkokeilua voidaan käyttää myös sen selvittämiseksi, olisiko yrittäjyys henkilöasiakkaalle sopiva uravaihtoehto.

Työkokeilua voidaan käyttää työmarkkinoille paluun tukemiseksi tilanteessa, jossa henkilö on ollut poissa työmarkkinoilta joko työttömyyden tai muiden syiden, esimerkiksi perhevapaan, vuoksi. Työkokeilun avulla työnantaja ja TE-toimisto voivat arvioida, ovatko henkilön osaaminen ja yleiset työelämävalmiudet ajan tasalla vai tarvitaanko työmarkkinoille sijoittumiseksi tukea.

Työkokeilun järjestäjänä voi olla yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö tai valtion virasto taikka laitos. Työkokeilun järjestäjänä ei voi toimia työnantaja, johon henkilöasiakas on työsuhteessa työkokeilusopimusta tehtäessä. Työkokeilun kesto on enintään 12 kuukautta. Työkokeilu ei voi kuitenkaan kestää samalla työkokeilun järjestäjällä kuutta kuukautta pidempään. Poikkeuksena on kunta, jossa työkokeilu voi kestää enintään kuusi kuukautta samoissa tehtävissä. Työkokeilun enimmäiskeston laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on ollut yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kuukautta tai kun alle 25-vuotias on ollut enimmäiskeston täytyttyä yhdenjaksoisesti työttömänä vähintään kolme kuukautta.

Työkokeilun järjestämiselle on asetettu joitakin rajoituksia. Henkilöasiakasta ei voida ohjata työkokeiluun, jos työkokeilusta aiheutuisi sen järjestäjälle sellaista etua, joka vääristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua. Jos kysymys on tehtävistä, joiden suorittamiseksi työkokeilun järjestäjä edellyttää yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 6 §:ssä tarkoitetun huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämistä tai tehtävistä, joissa edellytetään lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain (504/2002) mukaisesti rikostaustaotteen tarkistamista, työkokeilua ei järjestetä, jos henkilöasiakas ei halua esittää huumausainetestiä koskevaa todistusta tai rikostaustaotetta. Henkilöasiakasta ei ohjata työkokeiluun myöskään silloin, jos edellisen yhdenjaksoisesti kuusi kuukautta kestäneen työkokeilujakson päättymisestä on alle kaksi viikkoa, ellei henkilöasiakas itse toisin pyydä.

TE-toimisto, työkokeilun järjestäjä ja henkilöasiakas tekevät työkokeilusta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen. Sopimuksesta tulee käydä ilmi työkokeilun tavoitteet, työkokeilun suoritus-aika ja -paikka, päivittäinen ja viikoittainen kesto ja ajoittuminen, tehtävät, joita työkokeiluun osallistuva suorittaa työkokeilun aikana, työkokeiluun osallistuvan ohjauksesta ja valvonnasta työpaikalla vastaava henkilö sekä työttömyysetuuden maksaja, jolle työkokeilun järjestäjän on ilmoitettava poissaoloista. Työkokeilun päivittäinen kesto voi olla 4–8 tuntia ja kokeilua voidaan järjestää enintään viitenä päivänä viikossa.

Työkokeilua koskevaan sopimukseen on otettava ehto, jonka mukaan työkokeilun järjestäjän tulee työkokeilun päätyttyä antaa TE-toimistolle arvio henkilöasiakkaan soveltuvuudesta työhön, ammattiin tai alalle sekä työelämävalmiuksien ja osaamisen kehittämistarpeista, jos työkokeilu on järjestetty työmarkkinoille paluun tukemiseksi. Työ- ja elinkeinotoimisto voi lisäksi asettaa sopimuksessa työkokeilun järjestäjälle työkokeilun toteuttamisen tai siihen osallistuvan kannalta tarpeellisia ehtoja. Sopimuksen osapuolena oleva työkokeilun järjestäjä ei voi siirtää sopimuksesta johtuvia velvoitteita muulle taholle. Työkokeilun järjestäjän on ilmoitettava työkokeiluun osallistuvan henkilöasiakkaan nimi sekä työkokeilusopimusta koskevat tiedot luottamusmiehelle tai muulle henkilölle, joka edustaa työkokeilun järjestäjän palveluksessa olevia työntekijöitä.

Työkokeiluun osallistuva ei ole työsuhteessa työkokeilun järjestäjään eikä TE-toimistoon. Työkokeiluun osallistuvaan sovelletaan kuitenkin eräitä työelämässä sovellettavia lakeja, jolloin työkokeilun järjestäjä rinnastetaan työnantajaan ja työkokeiluun osallistuva työntekijään. Sovellettaviksi tulevat naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettu laki (609/1986), yhdenvertaisuuslaki (1325/2014), eräät yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain säännökset sekä työaikalain (605/1996) 28 §:n säännökset päivittäisistä lepoajoista ja 35 §:n säännökset työvuoroluettelosta. Työkokeilun järjestäjä vastaa työkokeiluun osallistuvan työturvallisuudesta niin kuin työturvallisuuslaissa (738/2002) ja nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/1993) säädetään.

Työ- ja elinkeinoministeriö järjestää kokeiluun osallistuville ryhmävastuuvakuutuksen. Kokeilussa sattuneesta tapaturmasta tai siinä saadusta ammattitaudista suoritetaan korvaus valtion varoista vastaavin perustein kuin työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työtapaturmasta ja ammattitaudista, jollei henkilöasiakkaalla ole oikeutta vähintään saman suuruiseen korvaukseen muun lain nojalla. Valtiokonttori käsittelee korvauksen suorittamista valtion varoista koskevan asian.

Jos henkilöasiakas on ollut luvatta poissa yhdenjaksoisesti viisi kokeilupäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, etteivät kokeilulle asetetut tavoitteet täyty, TE-toimisto tekee päätöksen koulutuskokeilun keskeyttämisestä tai työkokeilua koskevan sopimuksen purkamisesta. Kokeilun järjestäjä on velvollinen ilmoittamaan poissaoloista TE-toimistolle. TE-

toimisto voi keskeyttää koulutuskokeilun myös muusta painavasta syystä vastaavasti kuin valmennuksenkin. TE-toimistolla ja työkokeilun järjestäjällä on oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus ilmoittamalla siitä kirjallisesti muille osapuolille. Sopimuksen purkaminen ei kuitenkaan saa perustua laissa kiellettyyn syrjäntäperusteeseen tai muuhun epäasialliseen syyhyn. Myös työkokeiluun osallistuva voi purkaa sopimuksen, vaikka siitä ei erikseen säädetä.

Vuosina 2017 ja 2018 työkokeilua on lisäksi mahdollista käyttää lyhytkestoisesti niin sanottuna rekrytointikokeiluna soveltuvuuden arvioimiseksi ennen työsopimuksen tekemistä. Rekrytointikokeilun avulla potentiaalinen työnantaja voi arvioida työnhakijan soveltuvuutta tarjolla olevaan tehtävään ja työyhteisöön. Rekrytointikokeilun tarkoituksena on alentaa työnantajien kynnystä työttömän työnhakijan palkkaamiseen.

Rekrytointikokeilu perustuu vapaaehtoisuuteen. Kokeilun järjestäminen edellyttää, että henkilöasiakas esittää TE-toimistolle yhdessä kokeilun järjestäjänä toimivan työnantajan kanssa kokeilun järjestämistä. Rekrytointikokeiluun sovelletaan työkokeilua koskevia säännöksiä eräin poikkeuksin. Muun muassa rekrytointikokeilun kesto samalla työnantajalla on rajoitettu enintään yhteen kuukauteen.

Vuonna 2017 työkokeilujaksoja alkoi tilastotietojen mukaan noin 59 300, joista noin 26 200 järjestettiin työmarkkinoille paluun tukemisen tarkoituksessa, noin 32 800 ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi ja noin 300 rekrytointikokeiluna soveltuvuuden arvioimiseksi. Työkokeiluun osallistui noin 44 900 eri henkilöä, joten samalla henkilöllä on voinut olla useampi työkokeilujakso.

Työvoimakoulutus

Työvoimakoulutuksella parannetaan aikuisten ammattitaitoa, mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka ja heidän valmiuksiaan toimia yrittäjänä sekä edistetään ammattitaitoisen työvoiman saatavuutta ja uuden yritystoiminnan syntymistä. ELY-keskus tai TE-toimisto voi hankkia työvoimakoulutuksena ammatillisesti suuntautunutta koulutusta, jonka tavoitteena ei ole tutkinnon tai sen osan suorittaminen, sekä yrittäjäyyskoulutusta ja kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettua kotoutumiskoulutusta. Muusta työvoimakoulutuksesta säädetään ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017).

Työvoimakoulutuksen järjestämisvastuuta muutettiin vuoden 2018 alusta lukien toteutetun toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä, jolloin osa työvoimakoulutuksesta siirtyi toteutettavaksi opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksella. Valtionosuusrahoituksen piiriin siirtyi kaikki toisen asteen ammatillisiin tutkintoihin tai niiden osiin johtava koulutus. Valtionosuusrahoitteisen työvoimakoulutuksen järjestämisestä ja toteutuksesta vastaavat opetus- ja kulttuuriministeriöltä työvoimakoulutuksen järjestämisluvan ja rahoituspäätöksen saaneet koulutuksen järjestäjät. Valtionosuusrahoituksella voidaan järjestää myös ammattialalle valmistavaa koulutusta ja lupatyyppejä koulutuksia. Työvoimakoulutuksen järjestämislupia ja rahoituspäätöksiä tehtäessä opetus- ja kulttuuriministeriöllä on velvollisuus kuulla työ- ja elinkeinoministeriötä. Koulutustarjonnan suuntaamisesta päätetään koulutustarpeiden ennakoitityön perusteella koulutuksen järjestäjien ja ELY-keskusten välisissä keskusteluissa.

Uudistuksen yhteydessä myös aikuisten perusopetus sekä maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetus siirtyivät opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan järjestämisvastuulle. Myös mahdollisuus korkeasteen tutkintoon johtavan työvoimakoulutuksen hankkimiseen ELY-keskusten ja TE-toimistojen toimesta päättyi. Työttömillä työnhakijoilla on kuitenkin

mahdollisuus hakeutua korkea-asteen tutkintoon johtaviin opintoihin työttömyysetuudella tuettuna.

ELY-keskusten ja TE-toimistojen hankkimana työvoimakoulutuksena toteutetaan jatko- ja täydennyskoulutusta, lyhytkestoista lupatyypistä koulutusta sekä yrittäjyyskoulutusta. Ammatillisesti suuntautuneeseen työvoimakoulutukseen voidaan sisällyttää tarpeellisessa laajuudessa yleissivistäviä opintoja sekä esimerkiksi kielikoulutusta ja tietotekniikan opintoja. Tämä on tarkoituksenmukaista niiden henkilöasiakkaiden osalta, joilta puuttuu peruskoulun päättötodistus tai aiempi ammatillinen koulutus kokonaan tai joiden opintomenestys on ollut heikkoa. Lisäksi koulutusohjelmiin voidaan tarpeen mukaan sisällyttää esimerkiksi työnhakuvälistä, kielikoulutusta tai yrittäjyyteen ohjaavia sisältöjä sekä yksilöllisesti mitoitettuja tuki- ja ohjauspalveluja. Valtaosaan koulutuksista sisältyy työpaikalla tapahtuvaa oppimista.

ELY-keskukset ja TE-toimistot hankkivat työvoimakoulutuksena myös kotoutumiskoulutusta, jonka tavoitteena on edistää ja tukea maahanmuuttajan kotoutumista suomalaiseen yhteiskuntaan. Pääsääntöisesti kotoutumiskoulutuksen sisältö perustuu opetushallituksen aikuisten maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman perusteisiin (Opetushallituksen määräys 2012:1) Kotoutumiskoulutukseen voidaan sisällyttää myös lyhytkestoista luku- ja kirjoitustaidon opetusta niille henkilöille, jotka ovat luku- ja kirjoitustaitoisia omalla äidinkielellään, mutta eivät hallitse länsimaisia aakkosia. Kotoutumiskoulutuksen kokonaisuus on enintään noin yksi vuosi ja se koostuu yleensä 4–5 moduulista. Kotoutumiskoulutuksen opetussuunnitelman sisältöä ja soveltamista on tarkennettu keväällä 2016 siten, että koulutuskokonaisuuteen on lisätty ammatillisesti suuntautuneita opetussisältöjä sekä työpaikalla tapahtuvaa oppimista. Tavoitteena on saavuttaa hyvä suomen tai ruotsin peruskielitaito sekä tukea nopeita siirtymiä ammatillisesti suuntautuneeseen koulutukseen ja työmarkkinoille.

ELY-keskukset ja TE-toimistot voivat hankkia työvoimakoulutusta yhdessä työnantajan, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantajan tai yrittäjyys-oikeudet luovuttavan yrityksen kanssa siten, että tämä osallistuu koulutuksen rahoittamiseen. Edellä tarkoitettua yhteishankintakoulutusta järjestetään määrätyn työnantajan palvelukseen tuleville tai palveluksessa oleville työntekijöille taikka vuokratyöntekijöille sekä sellaiselle yrittäjäksi aikovalle, jolla olisi harvakuksia toimeksiantajia tai jonka on tarkoitus harjoittaa yritystoimintaa hankkimalla yrittäjyys-oikeudet toiselta yritykseltä. Jos työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettu yrittäjä osallistuu yhteishankintakoulutukseen, valtion rahoittama osuus yrittäjän koulutuksesta on de minimis -tukea. Jos koulutus toteutetaan yhdessä elinkeinotoimintaa harjoittavan työnantajan kanssa siten, että koulutukseen osallistuu työnantajan tehtävissä työskenteleviä henkilöitä ja koulutuksen tavoitteena on, että työntekijät jatkavat työnantajan tehtävissä koulutuksen jälkeen, valtion rahoittama osuus koulutuksesta on valtioneuvoston yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaista tukea.

Yhteishankintakoulutus on tuotteistettu kolmeksi eri tuotteeksi, jotka ovat RekryKoulutus, TäsmäKoulutus ja Muutoskoulutus. RekryKoulutus on tarkoitettu tilanteeseen, jossa työnantaja tai usean työnantajan ryhmä tarvitsee uusia ammattitaitoisia työntekijöitä, eikä heitä ole tarjolla työnhakijoina tai lähiaikoina valmistuvina opiskelijoina. TäsmäKoulutus on tarkoitettu tilanteeseen, jossa yrityksessä tapahtuvat teknologiset tai toiminnalliset muutokset edellyttävät yrittäjän tai työntekijöiden osaamisen perusteellisempaa päivittämistä. MuutosKoulutus on tarkoitettu tilanteeseen, jossa yritys joutuu tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanomaan henkilöstöä tai henkilöstöä lomautetaan toistaiseksi ja paluu aiempaan työhön on epävarmaa. MuutosKoulutuksella autetaan irtisanoituja työntekijöitä löytämään uusi ammatti tai työpaikka. Koulutuksia voidaan myös yhdistää. Vaihtovalmennuksessa toteutetaan samanlaisesti Rekry- ja TäsmäKoulutusta.

ELY-keskusten ja TE-toimistojen hankkiman työvoimakoulutuksen ja ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutuksen opiskelijavalinta kuuluu TE-toimistolle. Koulutukset ovat haettavana sähköisessä tietojärjestelmässä ja niihin haetaan sähköisellä hakulomakkeella tai paperilomakkeella, mikäli sähköisen hakulomakkeen käyttö ei ole mahdollista, Opiskelijavalinnasta päättää koulutuksen hankintasopimuksessa nimetty tai valtionosuusrahoitetun työvoimakoulutuksen vastuulliseksi tahoksi nimetty TE-toimisto. Opiskelijavalinnat tehdään valintaryhmässä, jossa ovat aina TE-toimiston asiantuntijat sekä koulutuksen toteuttajatahon edustajat. Valintaryhmä voi käyttää ulkopuolisia asiantuntijoita. Opiskelijavalinnoissa voidaan käyttää tukena monipuolisia valintamenettelyjä ja testauksia sekä otetaan huomioon mahdolliset alakohtaiset säädökset ja määräykset soveltuvuusvaatimuksista. Lisäksi yhteishankintakoulutuksissa opiskelijavalintaan osallistuu koulutuksen hankintaan osallistuvan työnantajan edustaja.

Vuonna 2017 ammatillisen työvoimakoulutuksen aloitti noin 35 200 opiskelijaa ja kotoutumiskoulutuksen noin 18 700. Edellisenä vuonna vastaavat aloittaneiden määrät olivat noin 32 700 ja 16 000. Sekä ammatillisesti suuntautuneen työvoimakoulutuksen että työvoimakoulutuksena toteutetun kotoutumiskoulutuksen aloittaneiden määrät siis kasvoivat.

Vuoden 2017 aikana ammatilliseen työvoimakoulutukseen osallistui kaikkiaan runsaat 38 500 eri opiskelijaa. Vuonna 2016 vastaava luku oli runsaat 39 800 ja vuonna 2015 vajaat 44 100 opiskelijaa. Työvoimakoulutuksena toteutettuun maahanmuuttajien kotoutumiskoulutukseen osallistui vuonna 2017 lähes 18 300 opiskelijaa. Vuonna 2016 vastaava luku oli lähes 17 600 ja vuonna 2015 runsaat 14 200.

Ammatillisesti suuntautuneen työvoimakoulutuksen toteutuksessa varauduttiin vuosina 2016 ja 2017 toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformiin ja sen yhteydessä tehtyihin rahoitus- ja järjestämisvastuiden siirtoihin. Koulutushankinnoissa painottuivat lyhytkestoisemmat koulutusohjelmat, mistä johtuen koulutukseen vuoden aikana osallistuneiden määrä laski, vaikka uudet opinnot aloittaneiden määrä kasvoi. Työvoimakoulutukseen osallistuneiden kokonaismäärä pysyi lähes ennallaan vuosina 2015–2017 vuosikohtaisen kokonaisopiskelijamäärän laskiessa vain noin 1 600 opiskelijalla runsaasta 58 400:sta runsaaseen 56 800:aan. Tähän vaikutti erityisesti kotoutumiskoulutuksen volyymin kasvu noin 4 100 opiskelijalla. Kotoutumiskoulutuksen aloittaneiden määrän kasvuun samaan aikaan on puolestaan vaikuttanut pakolaisina maahan saapuneiden suuri määrä ja sitä kautta kasvanut myönteisen oleskelulupapäätöksen saaneiden lukumäärä.

Työ- ja elinkeinoministeriön sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalojen välisen vastuun osalta siirtymävaiheessa on sovittu, että vuonna 2017 tai sitä aiemmin työ- ja elinkeinohallinnon hankintajärjestelmän puitteissa alkaneet ja vuosille 2018 ja 2019 jatkuvat tutkimus- tai sellaisen osaan johtavat koulutukset saatetaan loppuun vuosien 2018 ja 2019 aikana voimassa olevien hankintasopimusten mukaisesti. Tätä varten opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokasta palautetaan tarvittava määräraha työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetititeknisenä siirtona.

Työttömyysetuudella tuettu työnhakijan omaehtoinen opiskelu

Tukemalla työnhakijan omaehtoista opiskelua työttömyysetuudella on tarkoitus parantaa aikuisten ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka sekä turvata ammattitaitoisien työvoiman saantia. Tuettaessa omaehtoista opiskelua työttömyysetuudella työnhakija hakeutuu itse haluamaansa opiskelupaikkaan. Opintojen on kuitenkin täytettävä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvussa säädetyt opintoja koskevat edellytykset. Käytännössä lähes kaikkea ammatillisia valmiuksia antavaa koulutusta voidaan periaat-

teessa tukea. TE-toimisto ei osallistu esimerkiksi opiskelijavalintaan tai opinnoista aiheutuviin kustannuksiin.

Opiskelun tukeminen työttömyysetuudella edellyttää, että työnhakija on täyttänyt 25 vuotta ja opiskelu on työttömyysturvalaissa tarkoitettulla tavalla päätoimista. Edellä mainittujen seikkojen ratkaisemisen lisäksi TE-toimisto arvioi, onko työnhakijalla koulutustarvetta ja onko omaehtoisen opiskelun tukeminen työvoimapoliittisesti tarkoituksenmukaisin keino parantaa työnhakijan ammattitaitoa ja mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikkansa. Opiskelun tulee TE-toimiston arvion mukaan parantaa olennaisesti työnhakijan mahdollisuuksia työllistyä avoimille työmarkkinoille. Jos työnhakija on opiskellut samoja opintoja aiemmin, opiskelun tukeminen edellyttää lähtökohtaisesti, että opinnot ovat olleet keskeytyneenä vähintään vuoden. Edellä mainittujen edellytysten ratkaiseminen edellyttää sekä työnhakijan tilanteen että kyseessä olevan ammattialan työllisyystilanteen tuntemusta, sekä alueellisesti että valtakunnallisesti.

Jos työnhakijan omaehtoista opiskelua tuetaan työttömyysetuudella, tukemisesta sovitaan työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa. Viimeistään opintojen alkaessa työnhakijan on esitettävä TE-toimistolle oppilaitoksen antama todistus opiskelijaksi hyväksymisestä ja opintojen aikaisista lomajaksoista. Tämän jälkeen TE-toimisto antaa työttömyysetuuden maksajalle sitovan työvoimapoliittisen lausunnon opiskelun tukemiseksi maksettavasta työttömyysetuudesta. Myös oppilaitokselle ilmoitetaan, että kyseessä olevan henkilön opiskelua tuetaan työttömyysetuudella.

Opintojen muodostamaa kokonaisuutta voidaan tukea pääsääntöisesti enintään 24 kuukauden ajan. Tukiaikaa ei voida pidentää, mutta työnhakija voi ilmoittaa TE-toimistolle keskeyttävänsä opiskelemisen työttömyysetuudella tuettuna. Tukemisen enimmäisaika ei kulu keskeytysaikana.

Opiskelun tukemiseksi maksettavan työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä on, että työnhakija etenee opinnoissaan. Korkeakouluopintojen katsotaan etenevän riittävästi, jos työnhakija saa tuettavaan opintokokonaisuuteen kuuluvia opintosuorituksia keskimäärin viisi opintopistettä opiskelukuukautta kohti. Muiden opintojen osalta edellytetään, että opinnot etenevät koulutus- tai opintosuunnitelmassa tarkoitettulla tavalla. TE-toimisto seuraa työnhakijan opintojen etenemistä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla. Käytännössä työnhakija voidaan esimerkiksi velvoittaa ilmoittamaan väliaikatietoja opintojen etenemisestä TE-toimiston verkkopalvelun kautta.

Oppilaitoksen on tarvittaessa ilmoitettava TE-toimistolle työnhakijan opintojen etenemisestä ja seikoista, jotka voivat johtaa opiskelun tukemiseksi maksettavan työttömyysetuuden lakkaamiseen. Oikeus työttömyysetuuteen lakkaa, jos työnhakija ei etene opinnoissaan riittävästi tai laiminlyö ilmoittaa TE-toimistolle opintojen etenemisestä työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitulla tavalla. Opiskelun tukeminen voi lakata myös työnhakijan poissaolojen takia. Toimivalta asian ratkaisemiseen on TE-toimistolla, joka kuulee työnhakijaa ja antaa työttömyysetuuden maksajalle asiaa koskevan sitovan työvoimapoliittisen lausunnon.

Kotoutujien omaehtoisen opiskelun tukemisesta työttömyysetuudella säädetään kotoutumisen edistämistä annetussa laissa. Merkittävimmät erot julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyihin opiskelun tukemisen edellytyksiin liittyvät siihen, ettei tuettavan opiskelun tarvitse olla päätoimista. Tämä perustuu siihen, että opintojen ohella on tarkoitus järjestää muuta kotoutumista edistävää toimintaa. Myös alle 25-vuotiaan kotoutujan omaehtoista opiskelua voidaan tukea työttömyysetuudella.

Palkkatuki

Palkkatuki on työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettu tuki, jonka TE-toimisto voi myöntää työnantajalle palkkauskustannuksiin. Palkkatuetun työn tarkoituksena on parantaa työttömän työnhakijan ammatillista osaamista ja edistää työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Palkkatukea voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, yhteisölle ja muulle työnantajalle, ei kuitenkaan valtion virastolle tai laitokselle. Yhteisöllä tarkoitetaan muun muassa yrityksiä, yhdistyksiä, säätiöitä ja seurakuntia. ”Muu työnantaja” voi olla esimerkiksi kotitalous, joka toimii työnantajana. Valtion virastolle ja laitokselle voidaan osoittaa määrärahoja työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin kustannuksiin. Määrärahan käyttöön sovelletaan pääosin palkkatukea koskevia säännöksiä.

Palkkatuen myöntämisen yleisenä edellytyksenä on, että TE-toimisto arvioi työttömän työnhakijan työttömyyden johtuvan ammatillisen osaamisen puutteista ja että palkkatuetun parantaa hänen ammatillista osaamistaan ja mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille. Jos tuella palkattava on ollut työttömänä välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä yhtäjaksoisesti alle 12 kuukautta, palkkatuen myöntäminen edellyttää lisäksi, että henkilön työttömyys ilman palkkatuen myöntämistä todennäköisesti kestäisi yli 12 kuukautta. Palkkatuki voidaan kuitenkin myöntää, vaikka tuella palkattavan ammatillisessa osaamisessa ei ole puutteita, jos tuella palkattava on täyttänyt 60 vuotta ja ollut yhtäjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä. Palkkatuen myöntäminen vamman tai sairauden perusteella edellyttää, että TE-toimisto arvioi vamman tai sairauden olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti alentavan työttömän työnhakijan tuottavuutta tarjolla olevassa työtehtävässä. Työ- ja elinkeinotoimisto voi palkkatukea myöntäessään asettaa tuensaamiselle tuella palkattavan ja tuen tarkoituksen toteuttamisen kannalta tarpeellisia ehtoja.

Palkkatuen myöntämiseen liittyy myös työnantajaa koskevia edellytyksiä. Palkkatuki ei saa vääristää samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua. Palkkatukea ei myönnetä, jos tukea hakeva työnantaja on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja, ellei TE-toimisto tuella palkattavaan liittyvistä erityisistä syistä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena. Palkkatukea ei myöskään myönnetä elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle, joka on taloudellisista tai tuotannollisista syistä irtisanonut työntekijän, jos irtisanomisaika on päättynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Palkkatuki voidaan kuitenkin myöntää edellä mainitun estämättä, jos työnantaja on ottanut irtisanonut työntekijän takaisin työsuhteeseen ennen palkkatukihakemuksen tekemistä.

Palkkatukea ei myönnetä, jos työsuhde, jota varten tuki on tarkoitettu, on alkanut ennen kuin tuen myöntämisestä on tehty päätös. Edellä mainitusta pääsäännöstä on kaksi poikkeusta. Palkkatuki voidaan myöntää alkaneen työsuhteen estämättä, jos kyse on uuden palkkatukijakson myöntämisestä samalle työnantajalle ja uusi jakso alkaa välittömästi edellisen palkkatukijakson päättyttyä. Edellytyksenä on, että työnantaja on toimittanut palkkatuen jatkohakemuksen TE-toimistolle ennen edellisen tukijakson päättymistä. Palkkatuki voidaan myöntää alkaneen työsuhteen estämättä myös, jos kyse on tuella palkatun siirtymisestä liikkeen luovutuksen, yhteisön sulautumisen tai jakautumisen taikka yhteisöjen yhdistymisen johdosta toisen työnantajan palvelukseen. Liikkeen luovutuksensaajan tai vastaanottavan yhteisön on toimitettava palkkatukihakemus TE-toimistolle kuukauden kuluessa tuella palkatun siirtymisestä luovutuksensaajan tai vastaanottavan yhteisön palvelukseen. Palkkatukea ei myönnetä vuorotelluvapaalain (1305/2002) 9 §:ssä tarkoitettujen sijaisen palkkaamiseen.

Palkkatuella palkattu työntekijä on mahdollista siirtää toisen työnantajan, käyttäjäyrityksen, tehtäviin. Siirrosta on ilmoitettava TE-toimistolle ennen siirtoa. Siirron edellytyksenä on, ettei työnantaja ole olennaisesti laiminlyönyt palkanmaksuvelvollisuuttaan tai velvollisuuksiaan

suorittaa lakisääteisiä maksuja tai veroja. Jos käyttäjäyritys harjoittaa elinkeinotoimintaa, se ei myöskään saa olla irtosanonut työntekijöitään tuotannollisista tai taloudellisista syistä siten, että työntekijän irtisanomisaika on päättynyt siirtämistä edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Siirto on kuitenkin mahdollinen, jos käyttäjäyritys on ottanut irtisanotun työntekijän takaisin työsuhteeseen ennen siirtoa. Palkkatuen saajan on liitettävä ilmoitukseen käyttäjäyrityksen vaakuutus edellytyksen täyttymisestä.

Palkkatuen määrä ja enimmäiskesto määräytyvät tuella palkattavan työttömyyden keston taikka vamman tai sairauden perusteella. Työttömyyden keston perusteella määräytyvä palkkatuen määrä on työnantajalle tuella palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista:

- 1) enintään 30 prosenttia enintään kuuden kuukauden ajan, jos tuella palkattava on ollut työtön alle 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä;
- 2) enintään 40 prosenttia enintään 12 kuukauden ajan, jos tuella palkattava on ollut työtön vähintään 12 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 14 kuukauden aikana;
- 3) enintään 50 prosenttia enintään 12 kuukauden ajan, jos tuella palkattava on ollut työtön vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana.

Vamman tai sairauden perusteella myönnettävän palkkatuen määrä on 50 prosenttia palkkauskustannuksista koko työsuhteen ajalta. Palkkatuki myönnetään enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan. Käytännössä palkkatuki voi olla pysyvä, jos tuella palkatun tuottavuus on olennaisesti ja pysyvästi alentunut tarjolla olevassa työtehtävässä.

Palkkatuen määrälle on asetettu valtiontalousarvioissa enimmäismäärä. Vuonna 2018 enimmäismäärä on 1 400 euroa kuukaudessa.

Palkkatuen määrään ja keston on säädetty joitakin poikkeuksia. Yhdistys tai säätiö, joka palkkaa vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana työttömänä olleen muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin, voi kattaa palkkatuella palkkauskustannukset kokonaan enintään 65 prosentin työaikaan alan säännöllisestä enimmäistyöajasta. Jos työaika ylittää 65 prosenttia alan säännöllisestä työajasta, työnantaja maksaa itse palkkauskustannukset ylimenevältä osuudelta kokonaan. Edellä tarkoitettu yhdistykselle tai säätiölle maksettavan palkkatuen määrä ei voi ylittää valtion talousarviossa asetettua enimmäismäärää, joka vuonna 2018 on 1 800 euroa kuukaudessa. Valtion talousarviossa on lisäksi asetettu kiintiö, jonka mukaan yhdistyksiin ja säätiöihin voidaan myöntää 100-prosenttista palkkatukea enintään 3 000 henkilötyövuoden palkkaamiseen.

Kunnalla, joka palkkaa työttömän julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:ssä tarkoitetun työllistämisvelvoitteen perusteella, on oikeus saada palkkatukea 50 prosenttia työllistetyistä aiheutuvista palkkauskustannuksista. Työllistämisvelvoitteen perusteella maksettavalle palkkatuelle ei ole asetettu enimmäismäärää.

Palkkatukea voidaan myöntää enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan, jos tuella palkattava on 60 vuotta täyttänyt ja ollut yhtäjaksoisesti työtön vähintään 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä. Edellä mainituissa tilanteissa palkkatuki voi olla käytännössä pysyvä koko työsuhteen ajan. Tukea voidaan myöntää enintään 24 kuukaudeksi myös, jos kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö palkkaa muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin tuella henkilön suunnittelemaan ja järjestämään työttömille työ- ja koulutuspaikkoja sekä muita työllistymistä edistäviä palveluja. Oppisopimuskoulutukseen palkkatukea voidaan myöntää koko sen ajaksi. Edellä mainituissa tilanteissa palkkatuen määrä on ensimmäisten 12 kuukauden jälkeiseltä ajalta 30 prosenttia työnantajalle tuella palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista.

Sosiaalisille yrityksille voidaan myöntää palkkatukea jonkin verran muista yrityksistä poikkeavin ehdoin. Jos tuella palkattava on ollut työttömänä työnhakijana yhtäjaksoisesti 12 kuukautta tai on ollut useammassa työttömyysjaksossa yhteensä vähintään 12 kuukautta työttömänä työnhakijana ja on työttömyyden toistuvuuden ja kokonaiskeston perusteella rinnastettavissa yhtäjaksoisesti 12 kuukautta työttömänä olleeseen työnhakijaan, sosiaaliselle yritykselle myönnettävän palkkatuen määrä voidaan korottaa 50 prosenttiin palkkauskustannuksista, Korotettu palkkatuki ei kuitenkaan voi ylittää 1 300 euroa kuukaudessa. Jos tuella palkattavan vamma tai sairaus alentaa tuottavuutta olennaisesti ja pysyvästi tai pysyväisluonteisesti, palkkatukea voidaan myöntää kerrallaan 24 kuukauden sijasta 36 kuukaudeksi. Jos tuella palkattava on saanut työttömyysetuutta vähintään 50 päivältä työttömyyden perusteella, palkkatukea voidaan myöntää 50 prosenttia palkkauskustannuksista enintään 24 kuukauden ajaksi.

Elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle palkkatuki myönnetään joko valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena tai de minimis -tukena. Palkkatukea ei myönnetä eikä makseta, jos elinkeinotoimintaa harjoittava työnantaja on valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 2 artiklan 18 kohdassa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys tai jos elinkeinotoimintaa harjoittavaa työnantajaa koskee 1 artiklan 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettu Euroopan komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys, jossa tuki on julistettu sääntöjen vastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi. Palkkatuki myönnetään valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena, kun tuella palkattava on:

- 1) henkilö, jonka vamma tai sairaus olennaisesti ja pysyvästi tai pysyväisluonteisesti alentaa tuottavuutta tarjolla olevassa työtehtävässä;
 - 2) henkilö, joka ei ole ollut toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden aikana;
 - 3) vailla ammatillista koulutusta;
 - 4) yli 50-vuotias;
 - 5) alle 25-vuotias; tai
 - 6) oikeutettu kotoutumissuunnitelmaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain nojalla.
- Edellä mainitusta poiketen palkkatuki oppisopimukseen ja 60 vuotta täyttäneen pitkäaikaisyöttömän palkkaamiseen myönnetään de minimis -tukena.

Vuosina 2017 ja 2018 palkkatuesta ja valtion virastolle tai laitokselle osoitettavista määrärahoista rahoitetaan enintään peruspäivärahaa vastaava määrä työttömyysetuusmäärärahoista. Peruspäivärahaa vastaavan määrän yli menevä osuus rahoitetaan työllisyysmäärärahoista. Työttömyysetuusmäärärahaa ei kuitenkaan voida käyttää, jos palkkatuki rahoitetaan osaksi Euroopan sosiaalirahastosta.

Starttiraha

TE-toimisto voi myöntää päätoimisen yritystoiminnan aloittavalle henkilöasiakkaalle starttirahaa. Starttirahan tarkoituksena on turvata yrittäjän toimeentuloa sinä aikana, jonka päätoimisen yritystoiminnan käynnistäminen ja vakiinnuttaminen kestävät. Starttirahaa voidaan myöntää enintään 12 kuukaudeksi.

Starttirahan myöntäminen edellyttää, että henkilöasiakkaalla on tai hän hankkii riittävät valmiudet aiottuun yritystoimintaan ja että aiottu yritystoiminta on luonteeltaan päätoimista ja sillä arvioidaan olevan jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset. TE-toimisto voi starttirahaa myöntäessään asettaa starttirahan saamiselle tarpeellisia ehtoja.

Starttirahaa ei myönnetä, jos starttirahaa hakeva henkilöasiakas on aloittanut päätoimisen yritystoiminnan ennen kuin tuen myöntämisestä on päätetty. Koska starttiraha on tarkoitettu yrit-

täjäksi ryhtyvän toimeentulon turvaamiseksi, starttirahaa ei myönnetä, jos aiotun yritystoiminnan arvioidaan turvaavan starttirahaa hakevan henkilöasiakkaan kohtuullisen toimeentulon yritystoiminnan käynnistämisen- ja vakiinnuttamisvaiheessa. Starttirahaa ei voida myöntää, jos starttirahan arvioidaan vääristävän vähäistä enemmän samoja tuotteita tai palveluja tarjoavien välistä kilpailua. Starttirahaa hakevalla henkilöasiakkaalla ei saa olla olennaisia laiminlyöntejä verojen ja lakisääteisten maksujen suorittamisessa tai olennaisia yksityisoikeudellisia maksuhäiriöitä. Edellä mainitusta voidaan kuitenkin poiketa, mikäli TE-toimisto erityisestä syystä katsoo starttirahan myöntämisen tarkoituksenmukaiseksi laiminlyönneistä tai maksuhäiriöistä huolimatta.

Starttirahaa ei makseta, jos henkilöasiakas saa samalta ajalta palkkaa tai korvausta tekemästään yritystoimintaan liittymättömästä työstä. Palkkana pidetään myös vuosiloma-ajan palkkaa, irtisanomisajan palkkaa sekä työnantajalta saatua taloudellista etuutta, joka perustuu työnantajan ja työntekijän väliseen työsuhteen päättymiseen liittyvään sopimukseen tai muuhun vastaavaan järjestelyyn ja jonka on katsottava turvaavan kohtuullisen toimeentulon. Starttirahaa ei makseta, jos henkilöasiakas saa samalta ajalta julkista tukea omiin palkkauskustannuksiinsa tai jos samalta ajalta maksetaan työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta, opintotukilain (65/1994) mukaista opintotukea tai työttömyysturvalaissa tarkoitettua työttömyysetuuden maksamisen estävää sosiaalietuutta tai eläkettä. Starttirahaa ei makseta myöskään silloin, jos starttirahan saajalle maksetaan jotakin muuta kuin edellä mainittua etuutta, joka katsotaan toimeentulon turvaavaksi. Toimeentulon turvaavana pidetään etuutta, joka vastaa suuruudeltaan peruspäivärahan määrää. Edellä tarkoitettuna etuutena ei kuitenkaan oteta huomioon työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettuja etuoikeutettuja tuloja.

Starttirahan määrä on päivää ja henkilöä kohti peruspäivärahan suuruinen ilman korotusosaa. Starttirahaa maksetaan niiltä päiviltä, joina starttirahaa saava henkilöasiakas työskentelee yrityksessään, kuitenkin enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa. Työttömälle työnhakijalle myönnettävä starttiraha rahoitetaan vuosina 2017 ja 2018 työttömyysetuusmäärärahoista. Muulle kuin työttömälle työnhakijalle myönnetty starttiraha rahoitetaan työllisyysmäärärahoista. Vuosina 2013—2017 starttirahaa on myönnetty vuosittain noin 6 500—8 200 henkilölle.

Kulukorvaus

Työttömyysetuutta saavalla työnhakijalla on oikeus saada työllistymistä edistävään palveluun osallistumisesta aiheutuvien matka- ja muiden kustannusten korvaamiseksi kulukorvausta. Kulukorvausta maksetaan työvoimakoulutuksen, omaehtoisen työttömyysetuudella tuetun koutoutuskoulutuksen, työnhakuvalmennuksen, uravalmennuksen, koulutuskokeilun, työkokeilun ja kuntouttavan työtoiminnan ajalta. Kulukorvauksen myöntää ansiopäivärahaa hakevalle työnhakijalle työttömyyskassa ja peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea hakevalle työnhakijalle Kansaneläkelaitos.

Jos työllistymistä edistävä palvelu järjestetään Suomessa, kulukorvausta maksetaan yhdeksän euroa päivässä enintään viideltä päivältä viikossa. Kulukorvausta maksetaan 18 euroa päivässä, jos henkilö osallistuu työssäkäyntialueensa ulkopuolella järjestettävään palveluun tai työssäkäyntialueellaan, mutta kotikuntansa ulkopuolella järjestettävään palveluun ja hänelle aiheutuu palveluun osallistumisesta todistettavia majoituskustannuksia. Kulukorvauksen määrä ratkaistaan palvelun pääasiallisen järjestämispaikan mukaan. Vuonna 2017 työttömyyskassat ja Kansaneläkelaitos maksoivat lakisääteistä kulukorvausta yhteensä arviolta noin 130 miljoonaa euroa arviolta noin 180 000 eri henkilölle.

TE-toimisto ilmoittaa työttömyysetuuden maksajalle kulukorvauksen maksamista varten, osallistuuko työnhakija palveluun työssäkäyntialueellaan, sen ulkopuolella vai työssäkäyntialueellaan, mutta kotikuntansa ulkopuolella. Lisäksi TE-toimisto ilmoittaa työvoimakoulutuksen ja omaehtoisen työttömyysetuudella tuetun kotoutumiskoulutuksen aikaiset lomajaksot sekä työnhakuvalmennuksen, uravalmennuksen ja kokeilun osallistumispäivät.

Edellä mainittujen tietojen ilmoittamisessa ei ole kyse sitovan työvoimapolitiittisen lausunnon antamisesta, vaikka tiedot käytännön syistä toimitetaan palveluun osallistumista koskevien työvoimapolitiittisten lausuntojen mukana.

TE-toimisto voi myöntää kulukorvausta työtä vailla olevalle henkilöasiakkaalle, joka ei ole oikeutettu edellä tarkoitettuun lakisääteiseen kulukorvaukseen tai korvaukseen palveluun osallistumisesta aiheutuvista kuluista jonkin muun lain nojalla. Harkinnanvaraista kulukorvausta ei kuitenkaan myönnetä työttömyysetuudella tuetun työnhakijan omaehtoisen opiskelun ajalta. TE-toimistot myönsivät harkinnanvaraista kulukorvausta vuonna 2017 noin 140 eri henkilölle yhteensä noin 62 000 euroa. Vuonna 2016 harkinnanvaraisen kulukorvauksen saajia oli noin 130 ja vuonna 2015 noin 160. Vuonna 2016 kulukorvausten maksamiseen käytettiin noin 50 000 euroa ja vuonna 2015 noin 65 000 euroa.

Palveluihin ja asiantuntija-arviointeihin liittyvät harkinnanvaraiset taloudelliset etuudet

TE-toimisto voi myöntää matka- ja yöpymiskustannusten korvausta työttömälle työnhakijalle, joka hakee työhön ja työttömälle henkilöasiakkaalle, joka hakeutuu työvoimakoulutukseen, valmennukseen tai kokeiluun tai osallistuu asiantuntija-arviointiin. Matkakustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että kustannusten korvaamista pidetään tarkoituksenmukaisena työvoiman saatavuuden ja työttömän työllistymisen kannalta. Yöpymiskustannusten korvaamisen edellytyksenä on, että yöpyminen matkalla on ollut liikenneolosuhteista johtuen välttämätöntä ja yöpymisestä on aiheutunut kustannuksia.

Työttömälle henkilöasiakkaalle voidaan lisäksi myöntää korvausta TE-toimistossa asioinnista aiheutuvista matkakustannuksista. Edellytyksenä on, että henkilöasiakas tarvitsee vammansa tai sairautensa vuoksi kuljetuspalvelua voidakseen asioida työ- ja elinkeinotoimistossa ja että henkilökohtainen asiointi toimistossa on välttämätöntä palveluprosessin etenemisen kannalta. Vuonna 2015 matka- ja yöpymiskustannusten korvauksia maksettiin yhteensä noin 1,4 miljoonaa euroa, vuonna 2016 noin 1,2 miljoonaa euroa ja vuonna 2017 noin 1,1 miljoonaa euroa.

Työolosuhteiden järjestelytuki

TE-toimisto voi myöntää työnantajalle työolosuhteiden järjestelytukea, jos työhön palkattavan tai työssä jo olevan henkilön vamma tai sairaus edellyttää uusia työvälineitä tai kalusteita, muutostöitä työpaikalla tai apua työssä toiselta työntekijältä. Tuen määrä on enintään 4 000 euroa henkilöä kohden, kun kyse on työvälineiden hankinnasta tai työpaikan muutostöistä. Työnantajan tulee osallistua hankintojen tai muutostöiden kustannuksiin kohtuullisella määrällä. Toisen työntekijän antamasta avusta voi saada korvausta enintään 20 työtunnilta kuukaudessa enintään 18 kuukauden ajan. Tuen määrä on 20 euroa/tunti ja se maksetaan jälkikäteen toteutuneiden työtuntien perusteella. Vuonna 2015 TE-toimistoissa tehtiin arviolta noin 120 myönteistä päätöstä työolosuhteiden järjestelytuen myöntämisestä ja tukea maksettiin yhteensä noin 120 000 euroa. Vuonna 2016 myönteisiä päätöksiä tehtiin arviolta noin 90 ja tukea maksettiin noin 86 000 euroa. Vuonna 2017 myönteisiä päätöksiä tehtiin arviolta noin 70 ja tukea maksettiin noin 97 000 euroa.

Työllistämiselvoite

Työttömälle työnhakijalle turvataan mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai työvoimakoulutukseen, jos hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta. Lisäksi vuoden 2017 alusta lukien TE-toimiston on tullut järjestää 60 vuotta täyttäneelle työttömälle työnhakijalle mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun kuin kunnan palveluksessa ennen kuin hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan takia. Edellä tarkoitettu työllistymistä edistävä palvelu tai palkkatuettu työ on järjestettävä kestoaltaan sellaisena, että työnhakija täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon. Työttömyysturvalain mukaan työssäoloehtoon voidaan lukea sellaiset täydet kalenteriviikot, joina 60 vuotta täyttänyt henkilö, jonka oikeus työttömyyspäivärahaan on päättynyt enimmäisajan täyttymisen takia, on ollut työllistymistä edistävässä palvelussa.

Jos työtön työnhakija ei työllisty avoimille työmarkkinoille, eikä hänelle voida järjestää soveltuvaa kuntoutusta, työllistymistä edistävää palvelua tai palkkatuetta työtä muun kuin kunnan palveluksessa, työnhakijan kotikunta on TE-toimiston osoituksesta velvollinen järjestämään hänelle työntekomahdollisuuden. Työllistämiselvoitteen perusteella järjestettävän työn tulee olla alan säännöllisen työajan mukaista kokoaikatyötä, lukuun ottamatta työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavaa, jolle on järjestettävä hänen työkykyään vastaavaa, työssäoloehdon täyttävää osa-aikatyötä.

Kunnan on järjestettävä työ siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä ja työn on oltava kestoaltaan sellainen, että työllistettävä täyttää työssäoloehdon uudestaan. Laissa on säännökset myös työllistämiselvoitteen rajoituksista ja lakkaamisesta. Työllistämiselvoitteen toimeenpanosta ja siihen liittyvistä ilmoituksista säädetään tarkemmin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa.

Kunnalla on oikeus saada palkkatukea työllistämiselvoitteen perusteella palkatun henkilön palkkauskustannuksiin. Palkkatuen määrä on 50 prosenttia tuella palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista. Palkkatukijaksoja, joissa palkkatuki myönnettiin veloitteen perusteella, alkoi vuonna 2017 noin 3 300 ja edellisenä vuonna lähes saman verran.

Kunnan lisätuki

Kunnalle maksetaan lisätukea sen perusteella, kuinka suuren osuuden alueensa työvoimasta kunta on keskimäärin kuukauden aikana palkannut palkkatuella. Lisätuen maksaminen edellyttää, että kunta työllistää vähintään 0,5 prosenttia alueensa työvoimasta. Lisätuen suuruuden perusteena on kunnalle kuukauden aikana maksettujen palkkatukien keskimääräinen määrä henkilöä kohti ja työllistettyjen osuus kunnan alueen työvoimasta. Lisätuen määrä henkilöä kohti määräytyy seuraavasti:

Työllistettyjen osuus työvoimasta	Lisätuen määrä
vähintään 0,5 %	10 % keskimääräisestä palkkatuesta
vähintään 1,0 %	20 % keskimääräisestä palkkatuesta
vähintään 2,0 %	30 % keskimääräisestä palkkatuesta

Lisätukea maksetaan siitä tuella palkattujen määrästä, joka ylittää edellä tarkoitettuja työvoimaosuuksia vastaavan henkilömäärän.

Työvoima- ja yrityspalvelu -neuvottelukunta

TE-toimisto asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan työvoima- ja lu -neuvottelukunnan (TY-neuvottelukunta). TY-neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja ennakoita työmarkkinoilla tapahtuvia muutoksia ja suunnitella muutosten johdosta tarvittavia toimenpiteitä ja siten edistää työvoiman saatavuuden turvaamista ja työllisyyden paranemista. TY-neuvottelukunnan tehtävänä on myös edistää uuden yritystoiminnan syntymistä ja kehittää yritysten toimintaedellytyksiä sekä seurata ja tukea julkisen työvoima- ja yrityspalvelun ja työttömyysturvan työvoimapolitiittisten edellytysten toimeenpanoa sekä tarvittaessa tehdä esityksiä palvelujen kehittämiseksi.

TY-neuvottelukunnan jäsenenä on työ- ja elinkeinotoimiston johtaja ja enintään yhdeksän muuta jäsentä, joista kuusi nimitetään keskeisten työelämän järjestöjen esityksestä ja yksi alueen kuntien esityksestä. Lisäksi neuvottelukuntaan voidaan nimittää kaksi alueen muita keskeisiä toimijoita edustavaa jäsentä. Neuvottelukunta valitsee keskuudestaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vuodeksi kerrallaan.

Muutosturva

Muutosturvalla tarkoitetaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa TE-toimiston, työnantajan ja työntekijöiden yhteistyönä toteutettavaa toimintamallia, jonka avulla pyritään edistämään irtisanotun, lomautetun tai määräaikaissa työsuhteessa olevan työttömäksi jäävän työntekijän mahdollisimman nopeaa uudelleen työllistymistä. Muutosturva muodostuu työllistymissuunnitelmassa sovitusta julkisista työvoima- ja yrityspalveluista ja mahdollisista muista ammatillisia valmiuksia kehittävästä palveluista.

Muutosturvan toteuttamiseksi TE-toimiston tehtävänä on kartoittaa yhdessä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tarve irtisanomistilanteissa sekä sovittaa nämä palvelut yhteen työnantajan kustantaman valmennuksen tai koulutuksen kanssa. TE-toimiston tehtävänä on myös avustaa yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007), työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain (449/2207) sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) tarkoittaman toimintasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa julkisten työvoima- ja yrityspalvelun osalta. Lisäksi TE-toimiston tulee varata riittävät resurssit edellä mainittujen toimien toteuttamiseen.

Suurissa rakennemuutostilanteissa EU:n rahoitusinstrumenttina on Euroopan globalisaatiorahasto (EGR). EGR tukee globalisaation tai maailmanlaajuisen rahoitus- ja talouskriisin seurauksena työnsä menettäneitä ihmisiä uudelleen koulutuksessa, uudelleensijoittumisessa ja työllistymisessä.

Rahastosta myönnetään tukea aktiivisen työvoimapolitiikan toimiin työttömäksi jääneille työntekijöille muun muassa työnhakuneuvontaan, työnvälityspalveluihin, ammatinvalinnan ohjaukseen, erilaisiin koulutustoimenpiteisiin, yrittäjyyden edistämistöimiin sekä työnhaku- ja liikkuvuusavustuksiin. EGR:stä ei rahoiteta yritysten tai toimialojen rakenneuudistuksia. Tuki on kertaluonteinen ja käytettävissä kahden vuoden ajan. Rahoitusta on myönnettävissä vuosittain EU-tasolla 150 miljoonaa euroa, päätökset tuen kohdentamisesta tehdään yhteispäätösmenetellessä. EU:n rahoitusosuus kokonaiskustannuksista on 60 prosenttia.

Työ- ja elinkeinoministeriö koordinoi hallintoviranomaisena EGR-hakemusten valmistelua komissiolle sekä neuvottelee komission kanssa aina etukäteen kriteerien täyttymisestä. EGR-rahoitusta voidaan hakea, mikäli kriteerit irtisanomisten syiden (globalisaatio tai maailmanlaajuinen rahoitus- ja taluskriisi), määrän (500 irtisanottua) ja aikajänteen (4 tai 9 kuukautta) osalta näyttävät täyttyvän.

EGR:n rahoitusta on käytetty Suomessa laajasti viime vuosina ICT-alan irtisanomisten hoidossa mutta myös laivateollisuudessa sekä viime aikoina myös vähittäiskaupan alalla. Rahoitusta on myönnetty Suomeen yhteensä 66 miljoonaa euroa, josta EU:n rahoitusosuus on 60 prosenttia. Irtisanottuja on kaikkiaan sisällytetty hakemusten piiriin 14 000 henkilöä. Suomi on aktiivisuudessaan kärkimaita globalisaatorahaston hyödyntämisessä ja on siirtynyt rahaston nettomaksajasta nettosaajaksi. EGR:n hyödyntäminen mahdollisimman laajasti on järkevää ja kustannustehokasta kansallisten resurssien vähentyessä. Lisäresurssien ja räätälöityjen palveluiden avulla on saavutettu myös vaikuttavia tuloksia, uudelleentyöllistymistä ja osaamisen päivittämistä.

Yksityiset työvoimapalvelut

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa on säännöksiä myös yksityisistä työvoimapalveluista. Yksityisellä työvoimapalvelulla tarkoitetaan työ- ja elinkeinoviranomaisesta riippumattomia yksityisen tai oikeushenkilön tarjoamia työnvälityspalveluja ja muita työnhakuun liittyviä palveluja sekä työvoiman vuokrausta. Yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavien on noudatettava julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 7 §:ssä tarkoitettua tasapuolisuutta. Yksityiset työvoimapalvelut eivät saa tarjota alaikäistä työvoimaa työhön, johon sen ottaminen on nuorista työntekijöistä annetun lain mukaan kiellettyä. Lisäksi laissa säädetään työnvälityksen maksukiellosta. Yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavat eivät saa periä maksua henkilöasiakkaalta tarjoamistaan palveluista, jotka vastaavat työnhakijaksi rekisteröimistä, avoimia työpaikkoja ja työnhakua koskevaa tiedon välittämistä ja neuvontaa tai työnvälityspalveluita. Työnvälityksen maksukiellon rikkominen on kriminalisoitu rikoslaissa (39/1889) ja sen rikkomisesta voi olla seurauksena sakkoa tai vankeutta enintään yksi vuosi.

Yksityisten työvoimapalveluiden seuraamiseksi työ- ja elinkeinoministeriöllä on oikeus saada yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavilta tai niitä edustavalta yhteisöltä yksityisiä työvoimapalveluja koskevia tietoja. Valtioneuvoston asetuksessa on tarkemmin määritelty, mitä tietoja voidaan kerätä.

Tiedonsaantioikeus

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa on säädetty tiedonsaantioikeudesta, jonka perusteella TE-toimistolla, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksella, ELY-keskuksella ja KEHA-keskuksella on oikeus saada julkisen työvoima- ja yrityspalvelun toimeenpanossa välttämättömät tiedot. Edellä mainituilla tahoilla on oikeus saada maksutta tietoja muulta valtion viranomaiselta, kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, Eläketurvakeskukselta, Työttömyysvakuutusrahastolta sekä julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajalta ja työkokeilun järjestäjältä. Myös julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen tuottajalla on oikeus saada työ- ja elinkeinoviranomaiselta maksutta henkilöasiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä palvelun järjestämiseksi. Palveluntuottajalle voidaan antaa tiedot siitä huolimatta, että henkilöasiakasta koskevat tiedot ovat viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) mukaan salassa pidettäviä.

Lisäksi laissa säädetään työnantajan tiedonsaantioikeudesta, joka liittyy työlainsäädännössä säädetyn irtisanotun työntekijän ja viranhaltijan takaisin ottamista koskevaan velvollisuuteen.

Työnantajalla on velvollisuuden täyttämiseksi oikeus saada salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä maksutta työ- ja elinkeinoviranomaiselta tietoa siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana TE-toimistossa.

Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun epääminen

TE-toimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus tai ELY-keskus voi kieltäytyä tarjoamasta työnantaja-asiakkaalle työnvälityspalveluja, ohjaamasta henkilöasiakasta työkokeiluun, hankkimasta työvoimakoulutusta yhteishankintakoulutuksena, myöntämästä palkkatukea tai starttirahaa tai tarjoamasta yritystoiminnan kehittämisspalveluja. Palvelun epäämisen perusteet ovat samat, joilla työ- ja elinkeinoviranomainen voi kieltäytyä ottamasta vastaan tai poistaa työpaikkailmoituksen TE-toimiston asiakastietojärjestelmästä.

Työllisyyspoliittinen avustus

Työllisyyspoliittinen avustus on rahoitusmuoto, jolla TE-toimisto rahoittaa hankemuodossa tuotettuja palvelukokonaisuuksia. Hankkeiden sisältö voi vaihdella, mutta lähtökohtana on aina työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistäminen. Avustuksella rahoitettava toiminta voi sisältää esimerkiksi työmahdollisuuksien järjestämistä työttömille työnhakijoille sekä niihin liittyviä palveluja ja toimintamalleja. Tukitoimet ovat muun muassa yksilöllistä työllistymisvalmiuksien tukemista, työnetsintää tai pienimuotoista koulutusta. Tuettavaan toimintaan liittyy usein julkisia työvoimapalveluja, esimerkiksi palkkatuettu työ, jotka rahoitetaan erikseen.

Avustusta voidaan myöntää yhdistykselle, säätiölle, kunnalle tai kuntayhtymälle. Avustusta ei voida myöntää elinkeinotoimintaan tai liiketoiminnan edistämiseen. Työllisyyspoliittista avustusta voidaan kuitenkin myöntää yhteisölle sosiaalisen yrityksen perustamiseen ja sen toiminnan vakiinnuttamiseen, jos sosiaalisen yrityksen elinkeinotoiminnan nimenomaisena tavoitteena on työllistää heikossa työmarkkina-asemassa olevia, sekä yhteisölle, jonka tarkoituksena on selvittää sosiaalisen yrityksen perustamismahdollisuuksia. Avustusta ei voida käyttää kunnan tai kuntayhtymän lakisääteisten palvelujen tuottamiseen tai hankkimiseen. Avustusta ei myönnetä investointeihin ja irtaimen käyttöomaisuuden hankintamenoihin eikä vuokratukustuksiin.

Työllisyyspoliittinen avustus on harkinnanvaraista ja sen enimmäismäärä voi olla yhdistykselle ja säätiölle enintään 100 prosenttia, kunnalle ja kuntayhtymälle 50 prosenttia työ- ja elinkeinoviranomaisen hyväksymistä kokonaiskustannuksista. Tukitasoon ja määrään vaikuttavat toiminnan sisältö, hankkeessa palveltavien asiakkaiden määrää ja heidän henkilökohtaisen tuen ja ohjauksen tarve. Toiminnasta saatavat tulot voidaan ottaa huomioon avustuksen määrässä. Työllisyyspoliittista avustusta voidaan myöntää enintään kolmen vuoden ajaksi. Avustusta voidaan käyttää asetuksessa määriteltyihin kustannuksiin. Painotus on ohjaushenkilöstön palkkauskustannuksissa ja muissa työllistymistä tukevissa palveluissa. Kyseessä ei ole yhdistysten ja säätiöiden toiminta-avustus, vaan avustus myönnetään työttömien työllistymisen edistämiseen. Avustus kohdennetaan pääasiassa niihin kustannuksiin, jotka syntyvät työttömille työnhakijoille annettavasta tuesta ja ohjauksesta.

Työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmä

Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun järjestämistä varten pidetään yllä TE-toimiston asiakastietojärjestelmää (URA). Tietojärjestelmä muodostuu henkilöasiakasrekisteristä, työnantajarekisteristä ja palveluntuottajarekisteristä. Työ- ja elinkeinoministeriö vastaa rekisterinpitäjänä työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmän yleisestä toimivuudesta ja rekisteritoimin-

tojen yhtenäisyydestä. Työ- ja elinkeinotoimistot hoitavat rekisterinpitäjälle säädetyt muut tehtävät, jollei työ- ja elinkeinoministeriö toisin määrää.

TE-toimiston asiakastietojärjestelmään talletettujen tietojen julkisuuteen sovelletaan, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään ja henkilötietojen käsittelyyn, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään. TE-toimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, ELY-keskuksen, KEHA-keskuksen ja työ- ja elinkeinoministeriön virkamies, jolle on myönnetty käyttöoikeus asiakastietojärjestelmään, saa salassapitosäännösten estämättä hakea ja käyttää asiakastietojärjestelmään talletettuja tietoja, jos se on tarpeen asiakaspalvelun järjestämiseksi, vireillä olevan asian selvittämiseksi tai ratkaisemiseksi taikka valvonta-, kehittämis- ja seurantatehtävän suorittamiseksi. Työ- ja elinkeinoministeriö tai ELY-keskus voi myöntää käyttöoikeuden asiakastietojärjestelmään työ- ja elinkeinohallinnon ulkopuoliselle taholle, joka ministeriön tai ELY-keskuksen toimeksiannosta tekee erillistä arviointia, tarkastusta tai selvitystä taikka suorittaa erikseen määriteltyä palvelutehtävää.

Muutoksenhaku

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla annettuihin päätöksiin saa lähtökohtaisesti hakea muutosta. TE-toimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, ELY-keskuksen ja KEHA-keskuksen tekemään päätökseen saa vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä viranomaiselta hallintolain (434/2003) mukaisesti. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen hallintolainkäyttölain (586/1996) mukaisesti. Hallinto-oikeiden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Eräät päätökset on rajattu muutoksenhakuoikeuden ulkopuolelle säätämällä niitä koskevasta valituskiellosta. TE-toimiston ratkaisuun olla tarjoamatta asiakkaalle asiantuntija-arviointeja, ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta tai kokeilua ei saa hakea oikaisua eikä valittaa. Muutoksenhakukiellon piiriin kuuluvat myös ratkaisut olla tukematta työnhakijan omaehtoista opiskelua, olla hyväksymättä ilmoitusta tuetun opiskelun keskeyttämisestä taikka olla tarjoamatta yritystoiminnan kehittämispalveluja. Muutoksenhakukiello koskee myös päätöksiä, jotka koskevat tuen, etuuden tai korvauksen epäämistä määrärahasyistä. Palkkatukea koskevaan päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa myöskään, jos palkkatuki on evätty sen vuoksi, ettei tuella palkattavalla katsota olevan ammatillisen osaamisen puutteita, vamman tai sairauden ei katsota alentavan tuottavuutta tarjolla olevassa työssä tai tuella palkattavalla ei katsota olevan pitkäaikaistyöttömyyden riskiä. Myös palkkatuen määrä ja kesto kuuluvat valituskiellon piiriin. Oikaisua ei saa vaatia eikä päätöksestä saa valittaa, jos päätös koskee matka- ja yöpymiskustannusten korvauksen epäämistä tarkoituksenmukaisuusperusteella. Työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskevaan päätökseen, ei saa hakea oikaisua eikä siitä saa valittaa, lukuun ottamatta muun kuin yhteishankintakoulutuksen valintapäätöstä, joka perustuu henkilön soveltuvuuden arviointiin.

Vireillä oleva oikaisuvaatimus tai valitus ei estä päätöksen täytäntöönpanoa, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen toisin määrää.

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu

Vuoden 2015 alusta lukien tuli voimaan laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta. Lain keskeisenä tavoitteena oli vähentää pitkäaikaistyöttömyyttä. Tavoitteena oli lisäksi alentaa pitkällä aikavälillä työttömyydestä aiheutuvia julkisia kokonaismenoja, tehostaa palvelujärjestelmän toimivuutta, selkeyttää valtion ja kunnan työnjakoa ja parantaa kunta-valtio-yhteistyötä sekä lisätä kuntien vaikutusmahdollisuuksia pitkään työttömänä olleiden

työllistymisen edistämässä. Tavoitteena oli myös varmistaa pitkäaikaistyöttömien tarvitsemien palvelujen saatavuus koko maassa ja siten parantaa työttömien yhdenvertaisuutta näiden asuinpaikasta riippumatta.

Työllistymistä edistävällä monialaisella yhteispalvelulla tarkoitetaan yhteistoimintamallia, jossa työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelukonaisuudet sekä vastaavat työttömien työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta. Monialaisen yhteispalvelun tavoitteena on edistää työttömien työllistymistä tarjoamalla heille heidän palvelutarpeensa mukaisia julkisia työvoima- ja yrityspalveluja sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluja.

Jokaisen TE-toimiston toimialueella toimii TE-toimiston, sen toiminta-alueeseen kuuluvien kuntien ja Kansaneläkelaitoksen sopima määrä monialaisen yhteispalvelun johtoryhmiä, jotka vastaavat monialaisen yhteispalvelun järjestämisestä johtoryhmän toimialueella. Monialaista yhteispalvelua tarjoaa 33 verkostoa. Verkostot eroavat toisistaan mukana olevien kuntien ja asiakasmäärien suhteen. Yhteispalvelussa olevien asiakkaiden määrä vaihtelee verkostoittain alle sadasta yli 4 000:een. Vuoden 2017 lopussa kaikkien niiden asiakkaiden, joilla arvioitiin olevan monialaisen yhteispalvelun tarve, määrä vaihteli verkostoittain vajaasta 100:sta henkilöstä noin 10 700 henkilöön.

Monialaisen yhteispalvelun tarpeella tarkoitetaan tilannetta, jossa työttömän työllistymisen edistäminen edellyttää kunnan, TE-toimiston ja Kansaneläkelaitoksen tarjoamien palvelujen yhteensovittamista. Palvelujen yhteensovittaminen on tarpeen silloin, kun työttömän työllistymisvaikeudet eivät johdu yksinomaan avointen työpaikkojen tai ammatillisen osaamisen puutteista, vaan työttömällä on lisäksi sellaisia työllistymiseen vaikuttavia työ- tai toimintakyvyn rajoitteita tai elämäntilanteeseen liittyviä ongelmia, jotka eivät ratkea yksinomaan viranomaisten välisellä konsultaatiolla, vaan edellyttävät monialaista yhteistyötä.

TE-toimisto, kunta tai Kansaneläkelaitos arvioi yhteispalvelun tarpeen, kun työtön on saanut työmarkkinatukea vähintään 300 päivältä tai hän on ollut yhdenjaksoisesti työtön vähintään tietyn ajan (alle 25-vuotiaat vähintään kuusi kuukautta ja 25 vuotta täyttäneet vähintään 12 kuukautta). Käytännössä monialaisen yhteispalvelun tarpeen arvioi useimmiten TE-toimisto tai kunta. Jos monialaisen yhteispalvelun tarve täyttyy, henkilö ohjataan monialaiseen yhteispalveluun.

Monialainen yhteispalvelu alkaa enintään kolmen kuukauden pituisella kartoitusjaksolla, jonka aikana työttömän palvelutarve arvioidaan monialaisesti. Palvelutarpeeseen vaikuttavia selvitettäviä asioita ovat muun muassa työttömän ammattitaito ja osaaminen sekä työllistymiseen vaikuttava sosiaalinen tilanne, terveydentila ja työ- ja toimintakyky. Työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja työtön laativat kartoitusjakson aikana monialaisen työllistymissuunnitelman, jossa sovitaan työttömän palvelutarpeen edellyttämistä työvoima-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista ja niiden toteutumisen seurannasta. Jos työttömän palvelutarve edellyttää Kansaneläkelaitoksen tarjoamia kuntoutuspalveluja, Kansaneläkelaitos osallistuu suunnitelman laatimiseen, seurantaan ja tarkistamiseen. Monialainen yhteispalvelu päättyy, kun työ- ja elinkeinotoimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen yhteisen arvion mukaan työttömällä ei ole enää monialaisen yhteispalvelun tarvetta.

Monialaisen yhteispalvelun tarpeen arvioimiseksi Kansaneläkelaitos tuottaa työ- ja elinkeinotoimiston asiakastietojärjestelmään tiedon, kun työttömälle on maksettu työmarkkinatukea työttömyyden perusteella 300 päivältä.

Ohjaamot

Lakisääteisen työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun lisäksi alle 30-vuotiaille tarjotaan matalan kynnyksen monialaista palvelua. Toimintamalli rakentuu monialaisesti henkilökohtaista ohjausta, tietoa ja tukea tarjoavasta Ohjaamosta, eri hallinnonalojen peruspalveluista ja laajasta yhteistyöverkostosta. Ohjaamo tukee erityisesti erilaisissa nivelvaiheissa olevia nuoria ja edistää koulutukseen ja työelämään kiinnittymistä. Ohjaamon tarjoama ohjaus ja tuki voi sisältää nuorten yksilölliset tilanteet huomioiden monia eri vaiheita. Ohjaamon ydintoimintaan kuuluu henkilökohtainen neuvonta ja ohjaus, tuki elämänhallintaan, urasuunnitteluun, sosiaalisten taitojen ja valmiuksien kehittämiseen sekä kouluttautumisen ja työllistymisen tukeminen. Toimintamallin tavoitteena on, että Ohjaamo toimii nuoren tukena, kunnes tilanteeseen löydetään pidempikestoinen ratkaisu esimerkiksi yhteistyöverkoston tarjoamien palveluiden kautta tai nuoren siirtyessä opintoihin tai työelämään.

Ohjaamotoiminnan pohjana on sopimuksellisuus. Ohjaamoissa voi työskennellä tai muuten tehdä yhteistyötä julkisen, yksityisen tai kolmannen sektorin tahoja. Vuoden 2017 alkupuolella Ohjaamoja oli noin 50 eri puolilla Suomea ja ne toimivat 81 kunnan alueella. Ohjaamojen toiminta-alueet kattoivat noin 69 prosenttia 15—29 -vuotiaasta väestöstä. Ohjaamoverkostossa työskenteli vuoden 2017 alussa lähes 400 henkilöä.

Rahoituksensa Ohjaamot saavat valtiolta ja mukana olevien toimijoiden perusrahoituksesta. Valtion lisäksi toiminnassa on mukana pääasiassa kuntia, mutta lisäksi mukana on myös järjestöjä ja yrityksiä. Ohjaamo toimii yhteisenä toiminta-alustana mukana oleville toimijoille. Ohjaamojen palveluvalikoima vaihtelee eri puolilla maata riippuen siitä, mitkä toimijat muodostavat alueellisen Ohjaamon. Toimintaa tukee myös Euroopan unionin sosiaalirahasto. Työvoimahallinto on rahoittanut ohjaamotoimintaa ja vuoden 2017 kehysriihessä rahoitusta päätettiin tukea toiminnan vakiinnuttamista. Ohjaamoille suunnattava valtion rahoitus on 5 miljoonaa euroa vuodessa vuosille 2018—2021.

Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet

Työllisyys- ja työvoimapolitiikkaa sekä työvoimapalveluja säännellään useissa Suomen ratifioimissa kansainvälisissä sopimuksissa sekä eräissä EU-säädöksissä.

YK:n taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevan kansainvälisen yleissopimuksen (TSS-sopimus) III osan 6 artikla edellyttää sopimusvaltion tunnustavan oikeuden työhön. Tämä käsittää jokaiselle kuuluvan oikeuden hankkia toimeentulonsa vapaasti valitsemallaan tai hyväksymällään työllä. Jäsenvaltioiden tulee ryhtyä tarpeellisiin toimenpiteisiin tämän oikeuden turvaamiseksi muun muassa tarjoamalla työvoimapalveluja täystyöllisyyden saavuttamiseksi.

ILO:n vuodelta 1964 oleva työllisyyspolitiikkaa koskevan yleissopimus (nro 122) edellyttää jäsenvaltioiden noudattavan aktiivista politiikkaa, jonka tavoitteena on täystyöllisyys. Sopimus korostaa tarjottavan työn tuottavuutta sekä työntekijän vapautta valita mahdollisuuksien mukaan sopiva työ ilman syrjintää. Jäsenvaltion tulee arvioida toimintapolitiikkaansa säännöllisesti. Työllisyyspolitiikasta on neuvoteltava niiden kanssa, joita toimet koskevat ja erityisesti työnantajien ja työntekijöiden edustajien kanssa. Näiden tulee voida osallistua politiikan suunnitteluun.

ILO:n yleissopimus ammatinvalinnan ohjauksesta ja ammattikoulutuksesta (nro 142) vuodelta 1975 edellyttää kokonaisvaltaisen ja yhteen sovitettun ammatinvalinnan ohjauksen ja ammatillisen koulutuksen järjestämistä tukemaan työllisyyttä erityisesti julkisen työnvälityksen avulla.

ILO:n yleissopimus vajaakuntoisten henkilöiden ammatillisesta kuntoutuksesta ja työllistämistä (nro 159) vuodelta 1983 edellyttää jäsenvaltioiden laativan yleissopimuksen edellyttämän toimintapolitiikan vammaisten henkilöiden työllisyyden edistämiseksi muun muassa ammatillisen kuntoutuksen avulla.

Työnvälitystä sääntelee erityisesti yksityisiä työnvälitystoimistoja koskeva ILO:n yleissopimus (nro 181) vuodelta 1997. Merialaa koskee merityöyleissopimus, joka sisältää sekä julkista että yksityistä merivälitystä ja merenkulkijoiden työllisyyden edistämistä koskevia määräyksiä.

YK:n vuonna 2006 hyväksymä yleissopimus vammaisten henkilöiden oikeuksista sisältää kuntoutusta sekä työtä ja työllistymistä koskevat 26 ja 27 artiklat.

Euroopan neuvoston uudistetussa sosiaalisessa peruskirjassa vuodelta 1996 on määräyksiä työllisyyden edistämisestä, työvoimapolitiikasta sekä julkisista ja yksityisistä työvoimapalveluista. Peruskirjan 1 artikla sääntelee oikeutta työhön ja kattaa muun muassa jäsenvaltioiden velvollisuuden pyrkiä toimintapolitiikallaan täystyöllisyyteen. Kaikille työntekijöille tulee antaa ilmaisia työvoimapalveluja. Erikseen mainitaan velvollisuus järjestää ammatinvalinnan ohjausta ja ammatillista koulutusta sekä kuntoutusta. 9 artikla koskee oikeutta ilmaiseen ammatinvalinnan ohjaukseen. Tämä oikeus tulee mahdollisuuksien mukaan pyrkiä turvaamaan kaikille, mukaan lukien vammaisille henkilöille. 10 artikla koskee oikeutta ammatilliseen koulutukseen.

EU:ssa toimivalta työllisyys- ja työvoimapolitiikan osalta on pääosin jäsenvaltioilla. Poikkeuksen tästä muodostaa EU- ja ETA-maiden rajat ylittävää työnvälitystä hoitava EURES-työnvälitysjärjestelmä. Lisäksi EU:ssa on hyväksytty Euroopan parlamentin ja neuvoston vuokratyötä koskeva direktiivi 2008/104/EY, jossa on määräyksiä muun muassa vuokratyövoiman välittämistä koskevista maksukielloista. Työllisyyden edistämistä tuetaan muun muassa EU:n rakennerahastojen, erityisesti Euroopan sosiaalirahaston toimin sekä myös globalisaatiarahaston toimin.

Sopimuksen Euroopan unionista (SEU) 3 artiklan 3 kohdassa määrätään, että unioni pyrkii täystyöllisyyteen. Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) työllisyyttä koskeva IX osasto (145—150 artiklat) määrittelee EU:n toimivaltaa työllisyyspolitiikan osalta. 145 artiklassa määrätään, että jäsenvaltiot ja unioni pyrkivät kehittämään yhteen sovitettua työllisyysstrategiaa ja erityisesti edistämään ammattitaitoisen, koulutetun ja mukautumiskykyisen työvoiman sekä talouden muutoksiin reagoivien työmarkkinoiden kehittymistä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen (SEU) 3 artiklassa määriteltyjen tavoitteiden saavuttamiseksi. IX osaston mukaisesti vuosittain hyväksytään jäsenvaltioiden työllisyyspolitiikan suunta-aviivat. Käytännössä nämä hyväksytään osana integroitua talouden ja työllisyyden suunta-aviivoja. Lisäksi jäsenvaltiot laativat perussopimuksen edellyttämät vuosittaiset kansalliset työllisyyspolitiikkaa koskevat ohjelmat, jotka käytännössä ovat osa kansallista kasvua ja työllisyyttä koskevaa uudistusohjelmaa. Näiden ohella neuvosto hyväksyy vuosittain maakohtaiset työllisyysuositukset, jotka käytännössä ovat osa kansallisia uudistus- ja vakautusohjelmia koskevia suosituksia.

EU:n perusoikeuskirja, josta tuli Lissabonin sopimuksen myötä osa oikeudellisesti sitovaa oikeutta, sisältää muun muassa määräykset ammatillisesta vapaudesta ja oikeudesta tehdä työtä (15 artikla) sekä jokaisen oikeudesta maksuttomiin ”työhönsijoituspalveluihin”, mikä tarkoittaa oikeutta maksuttomiin työnvälityspalveluihin (29 artikla).

Alueiden kehittämistä ja rakennerahastoja koskeva lainsäädäntö

Rakennerahastojen hallinnoinnin perustana on huomattavan yksityiskohtainen ja seikkaperäinen EU- ja kansallisen tason säädöskehikko. Alueiden kehittämisestä ja siihen kiinteästi liittyvästä rakennerahastojen hallinnoinnista on säädetty kansallisesti alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa (7/2014, aluekehityslaki) sekä alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetussa laissa (rahoituslaki). Aluekehityslaisissa säädetään aluekehittämisen strategioista ja politiikasta sekä keskeisistä toimijoista. Siinä on myös säädetty rakennerahasto-ohjelman hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisesta sekä välittävistä toimielimistä.

Aluekehityslakia sovelletaan alueiden kehittämiseen laajasti. Soveltamisalaan sisältyvät alueiden kehittämisen kansallisten sekä Euroopan unionin rakennerahastoista rahoitettavien suunnitelmien ja ohjelmien valmistelu, hallinnointi, arviointi, seuranta ja näiden yhteensovittaminen. Rakennerahastoilla tarkoitetaan Euroopan aluekehitysrahastoa ja Euroopan sosiaalirahastoa. Aluekehityslain 2 luvussa on säännökset alueiden kehittämisen ja rakennerahastojen hallinnoinnin viranomaisista ja niiden tehtävistä. Lain 7 §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriö vastaa rakennerahasto-ohjelman hallinnoinnista ja toimeenpanosta hallinto- ja todentamisviranomaisena. Osa hallintoviranomaisen tehtävistä on siirretty lain 11 §:n mukaisille välittävillä toimielimillä. Lain 10 §:n mukaan rakennerahasto-ohjelman tarkastusviranomaisen tehtävää hoidetaan valtiovarainministeriössä valtiovarain controller -toiminnon yhteydessä. Lain 11 §:n 3 momentin mukaan välittäviä toimielimiä ovat työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maakuntien liitot, ELY-keskukset sekä Innovaatiorahoituskeskus Tekes (1.1.2018 alkaen Innovaatiorahoituskeskus Business Finland). Aluekehitysasetuksella sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain (897/2009, ELY-laki) nojalla säädettyllä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetulla valtioneuvoston asetuksella (1144/2013, ELY-asetus) on välittävän toimielimen tehtäviä koottu osaan maakuntien liitoista ja ELY-keskuksista. Välittävä toimielin vastaa aluekehityslain 11 §:n nojalla Euroopan unionin rakennerahastojen tuen myöntämiseen, maksamiseen ja seurantaan ja valvontaan liittyvistä tehtävistä siten kuin niistä erikseen laissa säädetään. Pohjois-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Keski-Suomen ja Hämeen ELY-keskukset vastaavat aluekehitysasetuksen 11 §:ssä tarkoitetuista välittävän toimielimen tehtävistä. Etelä-Suomessa maakuntien liittojen kaikki 11 §:n mukaiset välittävän toimielimen tehtävät on koottu Uudenmaan liittoon ja Länsi-Suomessa Pirkanmaan liittoon. Pohjois- ja Itä-Suomessa välittävän toimielimen aluekehitysasetuksen 11 §:n mukaisista tehtävistä vain osa on koottu aluekehitysasetuksella Lapin liittoon ja Pohjois-Karjalan maakuntaliittoon.

Aluekehityslain nojalla on annettu valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisen ja rakennerahastojen hallinnoinnista (356/2014, aluekehitysasetus) sekä valtioneuvoston asetus alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa tarkoitetuista tuki-alueista (445/2014).

Laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta

Rahoituslakia sovelletaan kansallisiin alueiden kehittämisen tukiin. Tällä hetkellä kansallista alueiden kehittämistä rahoitetaan alueellisten innovaatioiden ja kokeilujen käynnistämisen määrärahasta. Aiemmin kansallinen tuki oli nimeltään maakunnan kehittämisraha, josta osa oli varattu käytettäväksi erityisohjelmiin ja muihin nimettyihin tarkoituksiin ja osa oli vapaasti käytettävissä maakuntien alueiden kehittämisen lainsäädännön mukaisiin yleisiin tarkoituksiin. Kansallista alueiden kehittämisrahaa ovat myöntäneet työ- ja elinkeinoministeriö ja maakuntien liitot.

Lisäksi lakia sovelletaan Euroopan unionin rakennerahastovaroista ja niitä vastaavista kansallisista varoista rahoitettavan Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 — Suomen rakennerahas-

to-ohjelman (rakennerahasto-ohjelma) toimeenpanoon lain 6—8 §:ssä säädetyissä tapauksissa. Lain 3 lukua sovelletaan kaikkeen rakennerahasto-ohjelman toimeenpanoon kaikilla hallinnonaloilla ja kaikissa välittävissä toimielimissä sen lisäksi, mitä asiaan sovellettavassa tukilainsäädännössä säädetään. Lakia sovelletaan myös Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmien toimeenpanoon. Euroopan rakennerahastoista osarahoitettujen ohjelmien toimeenpanossa noudatetaan kansallisen lainsäädännön lisäksi mitä Euroopan unionin lainsäädännössä säädetään. Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmille on tyypillistä, että yhteneväisistä toimintatavoista sovitaan eri valtioiden kesken ohjelma-asiakirjassa. Nämä säännökset eivät voi olla ristiriidassa kansallisen lainsäädännön kanssa. Lakiin lisättiin vuonna 2015 säännökset vähävaraisimmille suunnatun eurooppalaisen avun rahaston toimenpideohjelman toteuttamisesta. Se, että samoja rahoitussäännöksiä soveltavien rakennerahastotoimijoiden piiri laajeni rahoituslain myötä, selkeytti osaltaan rakennerahasto-ohjelman hallinnointia. Innovaatorahoituskeskus Business Finland on vielä rahoituslain laajan soveltamisalan ulkopuolella, mutta lain 3 luvussa olevat yhteiset säännökset ovat kuitenkin harmonisoineet merkittävimpiä rakennerahastotoiminnan osa-alueita.

Tukimenettely

Rahoituslain mukaisia tukia voivat myöntää työ- ja elinkeinoministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, maakuntien liitot, ELY-keskukset ja Innovaatorahoituskeskus Business Finland. Nämä viranomaiset toimivat tällöin valtionavustuslaissa (688/2001) tarkoitettuina valtionapuviranomaisina. Rahoituslaissa tarkoitettuun tukeen sovelletaan valtionavustuslakia, jollei rahoituslaissa muuta säädetä. Tuen saajia voivat olla julkisoikeudelliset tai yksityisoikeudelliset oikeushenkilöt joko yksin tai yhdessä. Tuen saajina olivat aiemmin myös luonnolliset henkilöt, mutta siirrettäessä kansalliset maaseudun kehittämisarvat vuonna 2015 takaisin maa- ja metsätalousministeriöön lakia muutettiin siten, että tuen saajina voivat olla vain yhteisöt. Euroopan alueellisen yhteistyön hankkeissa tukea ei voida myöntää yhdelle yksittäiselle tuen saajalle muutoin kuin teknisen tuen hankkeissa.

Rahoituslaki sisältää erityissäännökset ministeriöiden, maakunnan liittojen ja ELY-keskusten myöntämistä tuista. Näillä säännöksillä on tarkoitus tarkentaa työnjakoa eri viranomaisten kesken. Pääsääntöisesti ministeriöt voivat myöntää tukea laajoihin useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin hankkeisiin, maakuntien liitot myöntävät alueellista tukea ja ELY-keskukset tukea omalle alueelleen. Laissa on kuitenkin säädetty poikkeus tästä pääsäännöstä Euroopan alueellisen yhteistyön ohjelmien osalta, 7 a §:n mukaan maakunnan liitto voi myöntää tukea toisen maakunnan alueelle ja myös ohjelma-alueella sijaitsevalle ulkomaiselle tuen saajalle. Maakunnan liitto voi rakennerahasto-ohjelmassa ja kansallisessa alueiden kehittämistuksessa myöntää tukea myös muun maakunnan alueelle tai ne voivat myöntää sitä yhdessä sen mukaan kuin maakuntien liitot asiasta sopivat. Tämä mahdollisuus on edesauttanut alueellisesti laajempien hankekokonaisuuksien syntymistä ja lisännyt maakuntien liittojen yhteistyötä vaikuttavampien hankkeiden aikaansaamiseksi.

Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää tukea alueiden kehittämistä tukeville tutkimus-, selvitys- ja verkostohankkeille. Lisäksi maakunnan kehittämisrahaa on voitu käyttää valtioneuvoston erityisohjelmille ja muihin valtakunnallisesti merkittäviin aluekehitystä tukeviin hankkeisiin. Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää sekä Euroopan aluekehitysrahaston että Euroopan sosiaalirahaston varoja valtakunnallisesti merkittäviin hankkeisiin sekä rakennerahastojen tekniseen tukeen. Ministeriö voi myöntää rahoitusta ulkopuoliselle toteuttajalle tai ministeriön itse toteuttamaan hankkeeseen. Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää sen käyttöön osoitettua Euroopan sosiaalirahaston varoista ja niitä vastaavista valtion varoista tukea valtakunnallisesti merkittäviin, useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin rakennerahasto-ohjelman mukaisiin kehittämishankkeisiin.

Maakuntien liitot ovat voineet myöntää tukea alueiden kehittämistä ja alueen kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin (alueellinen kehittämistuki). Kehittämistukea voidaan myöntää sekä kansallisissa että rakennerahasto-ohjelmissa. Kuntien elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämiseksi on tarpeen tukea alueellisten kehittämissyhtiöiden perustamista ja kehittämistä määräaikaisin tukimuodoin.

Tukea voidaan myöntää myös useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin tai valtakunnallisesti tärkeisiin alueiden kehittämishankkeisiin. Tukea voidaan myöntää myös alueiden kehittämistä koskevien ohjelmien kuten alueiden kehittämistä ja rakennerahastojen hallinnointia koskevan lain 29 §:n mukaisten erityisohjelmien rahoittamiseen.

Tukea voidaan myöntää investointeihin perusrakenteen kehittämistä varten (perusrakenteen investointituki). Tuen tulee olla perusteltua aluekehityksen kannalta. Perusrakenteen investointituki voi olla esimerkiksi tiestöön, satamiin tai toimitiloihin kohdistuvia toimenpiteitä, joita kunnat itse toteuttavat. Perusrakenteeseen kohdistuvalla investointituella voidaan rahoittaa esimerkiksi yritystoiminnan kehittämiseksi rakennettujen toimitilojen käyttötarkoituksen muuttamiseen liittyvää peruskorjausta. Maakuntien liitot voivat lisäksi tukea opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvia Euroopan aluekehitysrahastosta osarahoitettavia hankkeita.

ELY-keskus voi myöntää tukea Euroopan aluekehitysrahastosta rahoitettaviin ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin kehittämishankkeisiin, rakennerahasto-ohjelmaa toteuttaviin liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin sekä Euroopan sosiaalirahastosta rahoitettaviin työllisyyden ja osaamisen edistämiseen ja sosiaaliseen osallisuuteen liittyviin kehittämishankkeisiin.

Lain 11 §:ssä on säädetty valtiontukea koskevien säädösten noudattamisesta. Pykälässä ei säädetä siitä, mitä valtiontukimenettelyä rahoituslain mukaisissa hankkeissa tulee noudattaa, vaan pykälän 2 ja 3 momenteissa annetaan tarkempia ohjeita menettelystä siinä tapauksessa, että tuki on myönnetty vähämerkityksisenä tukena. Rahoituslain mukaan tuen saajan on mahdollista siirtää osa tuesta toiselle yhteisölle. Siirrettävä tuki voi olla enintään puolet myönnetystä tuesta. Joissain perustelluissa tapauksissa tukea voidaan siirtää suurempikin osa, mutta tuen saajan on kuitenkin käytettävä itse merkittävä osa tuesta. Tällä on tarkoitus estää se, että varsinainen tuen saaja toimisi vain tuen välittäjänä. Tukipäätöksessä mainittu tuen saaja vastaa aina tuen myöntäneelle viranomaiselle kaikista sille asetetuista velvoitteista. Tuen siirtämisen sijaan laajoissa hankekokonaisuuksissa voidaan käyttää yhteishankemenettelyä. Siinä tuen saajia on enemmän kuin yksi ja ne vastaavat hankkeen toteuttamisesta yhdessä. Yhteishankkeessa tuen saajat vastaavat yhteisvastuullisesti myös tuen palauttamisesta takaisinperintätilanteessa.

Hyväksyttävien kustannusten korvaamiseen voidaan kansallisissa alueiden kehittämishankkeissa käyttää perinteisen todellisiin toteutuneisiin kustannuksiin perustuvan maksamisen lisäksi prosenttiperusteista korvausta sekä kertakorvausta. Prosenttiperusteisessa mallissa vältetään työläältä välillisten kustannusten seuraamiselta. Kertakorvauksessa tuki maksetaan aikaansaadun tuloksen perusteella. Rahoituslaissa säädetään tulojen vähentämisestä hankkeesta aiheutuvista kustannuksista. Hankkeen hyväksytyyn rahoitussuunnitelman ja kustannusarvion tulee vastata toisiaan. Jos tuloja ei vähennettäisi, hanke saisi enemmän tukea kuin sillä on kustannuksia.

Rakennerahasto-ohjelmassa noudatetaan, mitä rahoituslain 24 §:ssä ja Euroopan unionin lainsäädännössä hyväksyttävistä kustannuksista säädetään. Rakennerahasto-ohjelman toteuttamisen osalta on huomattava, että hyväksyttävistä kustannuksista annetaan tarkempia säännöksiä

valtioneuvoston asetuksilla. Asetuksissa on annettu tarkempaa sääntelyä myös Euroopan unionin lainsäädännössä säädettyistä asioista.

Pääsääntö rahoituslain mukaisissa tuissa on, ettei tuki voi kattaa hankkeesta aiheutuvia kustannuksia kokonaan. Hakijan pitää osallistua itse hankkeen rahoittamiseen. Tätä hakijan osallistumista kutsutaan omarahoitukseksi. Joissain tapauksissa on kuitenkin mahdollista poiketa tästä säännöksestä, kuten esimerkiksi silloin, kun kyse on Euroopan unionin osarahoittamasta teknisestä tuesta. Kansallisessa alueiden kehittämisen tuessa osaksi omarahoitusta voidaan hyväksyä vastikkeetta tehty työ tai luovutetut tuotantopanokset taikka vastikkeellista työtä tai vastikkeellista hyödykkeen luovutusta. Tätä mahdollisuutta on käytetty melko vähän sen työläyden vuoksi. Näissäkin tapauksissa osan omarahoituksesta tulee aina olla varsinaista rahallista suoritusta.

Tuen hakijan on selvitettävä, miten valmistelussa on huomioitu hankkeen kannalta aiempien merkityksellisten hankkeiden tulokset. Säännöksen tavoitteena on, ettei rahoiteta uudelleen sellaista hanketta, jota on jo aiemmin selvitetty tai tehty. Tuen saajalla pitää olla lisäksi suunnitelma siitä, miten hankkeella aikaansaataa toimintaa tullaan jatkamaan ja tuloksia hyödyntämään hankkeen päättymisen jälkeen. Vaikka hanke on määräaikainen, tarkoitus on, että hankkeilla saadaan pysyvää hyötyä.

Lain 17 §:ssä on säännökset tuen myöntämisestä. Maakuntien liitot voivat myöntää tukea myös toisen maakunnan alueelle ja maakuntien liittojen yhteishankkeille. Rahoituslain 17 § sisältää myös tukipäätöksen vähimmäistiedot ja selkeyden vuoksi maininnan siitä, että tukipäätöksellä hyväksytään hanketta koskeva hankesuunnitelma. Jos hankkeen toteuttamiseen tulee olennaisia muutoksia, sekä hankesuunnitelmaa ja tukipäätöstä on muutettava. Euroopan unionin osarahoittamissa rakennerahasto-ohjelman mukaisissa kestävän kaupunkikehityksen hankkeissa viranomaisen on myönnettävä hankkeelle tuki, jos se on sitä koskevan lainsäädännön ja ohjelman mukainen. Kestävän kaupunkikehityksen hankkeissa kyseessä olevilla kaupungeilla on tarkoituksenmukaisuusharkinta ja viranomaisella laillisuusharkinta. Tämä sama malli on käytössä muun muassa maakunnan yhteistyöryhmän ja maaseudun kehittämisen Leader-ryhmien päätöksenteossa. Mallin ei ole todettu lisänneen ongelmia hankkeiden toteuttamisessa.

Rahoituslaissa annetaan myös tuen käyttöä koskevat yleiset ehdot ja tuen hakemista koskevat perussäännökset. Kansallisiin alueiden kehittämiseen ja rakennerahastovaroihin liittyvissä maksatuksissa maakuntien liitot voivat päättää maksatusten keskittämisestä. Rakennerahasto-ohjelmassa maksatuksia on keskitetty sen mukaan mitä maakuntien liitot ovat välittävän toimielimen tehtävien hoitamisesta sopineet. Tukea maksetaan tukipäätöksessä hyväksytyyn kustannusmallin mukaan tai toteutuneiden kustannusten perusteella. Lain valmistelun yhteydessä esille tuli tarve ennakkomaksatuksiin. Ennakkoa voidaan maksaa tietyissä tapauksissa, silloin kun sillä katsotaan olevan myönteinen vaikutus hankkeen käynnistymiseen.

Rakennerahasto-ohjelmaa koskevat erityissäännökset

Rahoituslain 3 luku sisältää muusta laista poiketen säännökset, jotka koskevat kaikkia rakennerahastotoimijoita. Lain 22 §:ssä on säädetty rakennerahasto-ohjelman hankkeiden yleisistä edellytyksistä. Kehittämishankkeiden tulosten on oltava yleisesti hyödynnettävissä. Kehittämishankkeissa tuen määrä on korkeampi kuin yksittäisten yritysten liiketoimintaa tukevissa hankkeissa, joten on perusteltua, että näiden hankkeiden tulokset ovat laajemmin hyödynnettävissä. Hankkeiden toteuttajat julkaisevat hankkeiden loppuraportit, jotka ovat yleisesti hyödynnettävissä.

Rakennerahasto-ohjelmaan kuuluvien hankkeiden tukihakemukset ja päätökset on tehtävä lain 29 §:n edellytykset täyttävässä tietojärjestelmässä. Kuitenkin muut kuin EURA 2014 -järjestelmässä tehtävät hakemukset ja päätökset voidaan tehdä verkkopalvelussa tai lomakkeella. Nykyisin rakennerahasto-ohjelman hakemus- ja päätösmenettely toimii sähköisesti. Tuki voidaan myöntää viranomaisen hyväksymän kustannusmallin mukaan tai hankkeesta aiheutuvien hyväksyttävien kustannusten mukaan. Kustannusten on oltava kohtuullisia. Kustannusten kohtuullisuus on kaikessa hanketoiminnassa kaikilla hallinnonaloilla perusvaatimus ja sen arviointiin on viranomaisella useita tapoja. Palkkojen osalta on huomioitava, että ne eivät ylitä hakijaorganisaatiossa vastaavasta työstä maksettavaa palkkatasoa. Rakennerahasto-ohjelmassa rahoitussuunnitelman mukaiset rahoitusosuudet on suoritettava rahallisena korvauksena lukuun ottamatta hankkeen omarahoitusosuutta tai Euroopan sosiaalirahaston hankkeissa muun kuin tuen saajan sellaisia palkkakustannuksia, joihin ei myönnetä tukea. Rakennerahasto-ohjelman hankkeissa ei hyväksytä luontoissuorituksia. Luontoissuoritusten, talkootyön ja hyödykkeiden luovutus on erittäin paljon hallinnollista työtä vaativaa, niiden merkitys ja tarve hankkeen rahoitustapana on muutoinkin vähentynyt.

Hankkeissa on noudatettava lakia julkisista hankinnoista sekä annettava erillinen selvitys hankinnan toteuttamisesta lukuun ottamatta kertakorvausmenettelyllä toteutettuja hankkeita, joissa periaatteena on, että kustannusten tukikelpoisuudesta ei tarvitse antaa muutoinkaan selvitystä. Kertakorvausmenettelystä maksun perusteena on saatu tulos.

Vuonna 2015 (20.2.2015/141) lakiin lisättiin säännös, jonka mukaan hakemusten ja tukipäätösten lisäksi myös maksatusta on haettava sähköisesti toimivaltaiselta viranomaiselta. Myös maksatuspäätös tehdään sähköisesti. Muissa kuin EURA 2014 -tietojärjestelmässä maksatusta voidaan hakea myös sähköisesti verkkopalvelussa tai lomakkeella toimivaltaiselta viranomaiselta. Sähköinen asiointi on nopeuttanut ja harmonisoinut toimintoja eri ELY-keskuksissa sekä maakuntien liitoissa, kun lomakkeet ja menettelytavat ovat samat.

Kaikilla välittävillä toimielimillä ja hallintoviranomaisella on velvollisuus ilmoittaa rakennerahasto-ohjelman todentamisviranomaiselle havaituista sääntöjen vastaisuuksista sekä takaisinperintää koskevista ja muista toimenpiteistä, joihin todettujen virheellisyyksien oikaisemiseksi on ryhdytty. Todentamisviranomaisen ilmoittaa komissiolle menoilmoituksessaan rakennerahasto-ohjelmasta aiheutuneet menot, ja todentamisviranomaisen on varmistuttava siitä, että menot ovat sekä kansallisen että Euroopan unionin lainsäädännön mukaisia. Todentamisviranomaisen voi velvoittaa välittävän toimielimen tai hallintoviranomaisen ryhtymään tarvittaviin toimenpiteisiin, joille se voi asettaa määräajan. Myös hallintoviranomaisen tulee varmistua sääntöjenvastaisuuksien, takaisinperintää koskevien ja muiden toimenpiteiden, joihin todettujen virheellisyyksien oikaisemiseksi on ryhdytty, lainmukaisuudesta. Hallintoviranomaisella on yleisasetuksen mukaan velvollisuus varmistua siitä, että rakennerahasto-ohjelman toimeenpano on lainmukaista.

Rakennerahasto-ohjelman viranomaisilla on oikeus saada maksutta muilta viranomaisilta tehtävänsä varten välttämättömät tiedot. Koska tuen saajien on annettava jopa yksityisyyden suojan piiriin liittyviä tietoja, on tietoa pyydettyä perusteltava sen välttämättömyys käsiteltävän asian kannalta. Rahoituslaissa on myös tietojen luovuttamista koskeva vastaava säännös. Lisäksi kaikkien tiedonsaantia tai luovuttamista koskevien oikeuksien osalta on säädetty, että tietoja saa käyttää vain siihen nimenomaiseen tarkoitukseen, johon ne pyydetty. Rakennerahastotoiminnassa ei tietojen saamisessa tai luovuttamisessa ole havaittu ongelmia.

Tukien myöntämiseen kuuluu niiden käytön seuranta. Seurantaa tehdään hankkeen koko toteuttamisen ajan eri tavoin. Hankkeiden hyväksytyin hankesuunnitelman mukaista toteutumista valvotaan muun muassa maksatusten yhteydessä, lisäksi tehdään hallinnollisia valvontakäyn-

tejä ja varsinaisia tarkastuksia. Tarkastusoikeuksista säädetään yksityiskohtaisesti eri viranomaisten tarkastusoikeuksien osalta lain 32—34 pykälissä. Lain 42 §:ssä on vastaavat tarkastusoikeudet lain muita kuin rakennerahasto-ohjelmaa koskevien ohjelmien ja tukien osalta. Lain tarkastusoikeudet ovat käytännössä osoittautuneet toimiviksi.

Erinäiset säännökset

Tuen saajan on palautettava tuki, jonka tämä on saanut liikaa, virheellisesti ja perusteetta. Vastaava säännös on valtioneuvostolaissa. Laissa annetaan perusteet takaisinperinnälle sekä määritellään tilanteet, joissa viranomaisen on lopetettava maksatukset hankkeelle. Takaisinperintäsäännökset ovat olleet toimivia.

Takaisinperittävää määrää voidaan kohtuullistaa tietyissä tapauksissa. Työ- ja elinkeinoministeriö voi periä takaisin maakuntien liitoilta rakennerahastovaroja ja niitä vastaavia valtion varoja, jos liitto on käyttänyt varat muuhun tarkoitukseen kuin ne on myönnetty tai jos liitto on olennaisesti rikkonut varojen käyttämistä koskevia säännöksiä tai osoittamispäätöksessä asetettuja ehtoja. Välittävistä toimielimistä muut kuin maakuntien liitot ovat valtion organisaatioita. Niiden toimiessa virheellisesti laissa kuvatulla tavalla, välittäville toimielimelle ei aiheudu taloudellisia seuraamuksia. Maakuntien liittojen osalta varat ovat siirtyneet pois valtion budjettitaloudesta, joten valtiolla on oltava mahdollisuus periä väärin käytetyt varat takaisin. Takaisinperintäoikeus on kuitenkin rajattu vain olennaisiin rikkeisiin ja sellaisiin tapauksiin, joissa varat on käytetty eri tarkoitukseen kuin ne on myönnetty kuten esimerkiksi niin, että rakennerahastovaroja olisi käytetty kansallisiin alueiden kehittämisen hankkeisiin.

Lain 43 §:ssä ovat muutoksenhakua koskevat säännökset ja 44 §:ssä voimaantulo- ja siirtymäsäännökset.

Rahoituslain nojalla on annettu kaksi valtioneuvoston asetusta. Alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (357/2014, rahoitusasetus) on muun muassa tarkemmat säädökset tukimuodoista viranomaisittain, tuen enimmäismäärät ja sekä kansallista rahoitusta että rakennerahasto-ohjelmaa koskevat yleiset säädökset. Rakennerahastoista osarahoitettavien kustannusten tukikelpoisuudesta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (358/2014, tukikelpoisuusasetus) on rakennerahastoja koskevat tarkemmat säännökset kustannusten tukikelpoisuusedellytyksistä.

Yritysrahoitusta koskeva lainsäädäntö

Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla yritykset voivat saada ELY-keskusten tarjoamia yritystoiminnan kehittämiseksi tarkoitettuja rahoituspalveluita.

Yritystoiminnan kehittämiseksi tarkoitetuista tukimuodoista on säädetty laissa valtioneuvostuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa valtioneuvostuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (716/2014). Lain säätämisen tavoitteena oli edistää taloudellista kasvua, työllisyyttä, yritysten kilpailukykyä sekä muita elinkeinopoliittisia tavoitteita myöntämällä avustuksia erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten käynnistämiseen, kasvuun ja kehittämiseen. Keskeisenä tavoitteena oli myös yritystoiminnan kehittämiseksi tarkoitettujen avustusjärjestelmän yksinkertaistaminen, tehostaminen ja vaikuttavuuden parantaminen.

Laissa on säädetty yritysten toiminnan kehittämiseen tarkoitetuista tukimuodoista, avustuksen saajista, rahoitettavasta toiminnasta, avustuksen myöntämisen ja maksamisen edellytyksistä, avustuksen käytöstä ja valvonnasta sekä avustuksen palauttamisesta ja takaisinperinnästä. Val-

tioneuvoston asetuksella on säädetty tarkemmin etenkin tukimuotojen myöntämisen edellytyksistä sekä hyväksyttävistä menoista ja tukitasoista.

Yritystoiminnan kehittämispalveluista on säädetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa ja sen nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta. Yritystoiminnan kehittämispalvelujen (yritysten kehittämispalvelut) yleisenä tavoitteena on tukea ja ohjata pienten ja keskisuurten yritysten kehittämistä niiden elinkaaren eri vaiheissa ja madaltaa yritysten kynnystä käyttää ulkopuolisia koulutus- ja asiantuntijapalveluita ongelmien ratkaisemisessa ja kehittämistoimien käynnistämiseksi. Yritysten kehittämispalvelujen tavoitteena on myös edistää yritysten kilpailukykyä ja kasvua, vahvistaa yritysten henkilöstön liiketoimintaosaamista sekä edistää alueellisen elinkeinorakenteen uudistumista ja vahvistumista.

Laissa on säädetty yritysten kehittämispalvelujen toimivaltaisista viranomaisista, palvelujen tuottamisesta ja hankkimisesta, palvelujen eri muodoista sekä palvelujen maksullisuudesta. Lisäksi laissa säädetään, että palvelut myönnetään vähämerkityksisenä tukena eli de minimis -ehtoisesti. Tuen tasosta ja asiantuntijapalvelun enimmäiskestosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Alueellisesta kuljetustuesta on säädetty valtionavustuslain (688/2001) 8 §:n nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa alueellisesta kuljetustuesta vuosina 2014—2017 (1248/2014). Asetuksessa on säädetty tukeen oikeuttavasta alueesta, tuen saajista, tuettavasta toiminnasta, tuen maksamisen edellytyksistä, sekä hyväksyttävistä menoista ja tukitasoista.

Yritystoiminnan kehittämiseksi tarkoitetut tuet

Valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain mukaisilla yrityksen kehittämisavustuksella ja yritysten toimintaympäristön kehittämisavustuksella edistetään taloudellista kasvua, työllisyyttä, yritysten kilpailukykyä sekä muita elinkeinopoliittisia tavoitteita. Edellä mainittuihin tavoitteisiin on pyritty myöntämällä avustuksia erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten käynnistämiseen, kasvuun ja kehittämiseen. Avustusten myöntämisessä on otettu huomioon lisäksi Euroopan unionin ja kansallisen alue- ja rakennepoliittikan tavoitteet sekä kilpailunäkökohdat. Avustuksia koskeva päätöksenteko on keskitetty Pohjois-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Keski-Suomen ja Hämeen ELY-keskuksille.

Lain mukaisia tukiohjelmiä on käytetty Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon vuonna 2014 alkaneella ohjelmakaudella. Lisäksi tukiohjelmiä on voinut käyttää puhtaasti kansallisesti rahoitettujen hankkeiden toteuttamiseen. Tukiohjelmat on sopeutettu EU:n valtioneuvoston päätöksiin.

Alueellisesti lain mukaiset avustukset painottuvat merkittävästi Itä- ja Pohjois-Suomeen. Asiakaslähtöisen toimintatavan parantamiseksi avustusjärjestelmää on pyritty selkeyttämään siten, että lain mukaisia avustusmuotoja on vain kaksi, yrityksen kehittämisavustus ja yritysten toimintaympäristön kehittämisavustus. Edellisen lain mukaisia avustusmuotoja on vähennetty luopumalla tutkimus- ja kehittämistoimenpiteiden valmisteluun tarkoitetusta niin kutsutusta valmistelurahoituksesta ja kyläkauppojen investointeihin tarkoitetusta avustuksesta itsenäisinä avustusmuotoina. Avustusmuotojen vähentäminen on yksinkertaistanut avustusten hallinnointia ja helpottanut myös hakijoiden asemaa.

Lain tavoitteena on tehostaa toimenpiteitä erityisesti pienten ja keskisuurten yritysten toiminnan edistämiseksi. Tavoitteena on myös parantaa yritysten pitkän aikavälin kilpailukykyä kehittämällä osaamista, kannustamalla uuden teknologian käyttöönottoon, edistämällä yritysten

kansainvälistymistä sekä kehittämällä yritysten toimintaympäristöä. Tavoitteena on lisäksi ollut suunnata avustuksia entistä enemmän hyvät kasvuedellytykset omaaville yrityksille, sekä myös aiempaa riskipitoisempiin ja vaikuttavampiin hankkeisiin.

Avustuksia on suunnattu merkittäviin yritystoimintaa uudistaviin ja kehittäviin hankkeisiin. Tavoitteena on rahoituksen avulla käynnistää ja jouduttaa hankkeita, jotka muuten jäisivät toteutumatta tai toteutuisivat merkitykseltään vähäisempinä. Samalla avustuksia myönnettäessä on kiinnitetty huomiota siihen, että rahoituksen kilpailua vääristävät vaikutukset jäisivät mahdollisimman vähäisiksi. Avustusten myöntämisessä on otettu entistä paremmin huomioon myös ympäristönäkökohdat, kuten vähähiilinen talous sekä tasapainoista alueellista kehitystä ja työllisyyttä koskevat tavoitteet.

Avustuksia voidaan myöntää hankkeisiin, joita ei toteutettaisi ilman myönnettävää avustusta tai joissa avustuksella arvioidaan olevan merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamiseen nopeammassa aikataulussa, korkeatasoisempana tai laajempana.

Avustukset suunnataan hankkeisiin, joilla arvioidaan olevan merkittävä vaikutus yrityksen käynnistämiseen, laajentamiseen tai uudistamiseen, innovaatiotoimintaan tai osaamisen vahvistamiseen, kasvuun tai kansainvälistymiseen, tuottavuuteen taikka energia- tai materiaalihokkuuteen.

Avustuksia suunnataan korkeatasoisiin, yritystoimintaa edistäviin hankkeisiin, tavoitteena yritysten pitkän aikavälin kilpailukyvyyn parantaminen sekä yritystoiminnan uusiutuminen.

Yrityksen kehittämisavustus

Yrityksen kehittämisavustusta voidaan myöntää yksittäisille yrityksille aineellisiin ja aineetomiin investointeihin sekä muihin kehittämistoimenpiteisiin, joista jälkimmäisillä tarkoitetaan muun muassa yrityksen liiketoimintaosaamisen, kansainvälistymisvalmiuksien ja tuotteiden kehittämistä koskevia toimenpiteitä ja hankkeita. Tällä on haluttu korostaa avustuksen roolia merkittävien, avustuksen saajan tavanomaisesta perustoiminnasta erillisten kehittämis-hankkeiden rahoituksena.

Yrityksen kehittämisavustus on harkinnanvarainen avustus yritysten hankkeisiin, joilla voidaan edistää yrityksen kasvua, uudistumista, kansainvälistymistä sekä yrityksen kokonaisvaltaista kehittymistä.

Yrityksen kehittämisavustusta myönnetään lähinnä pienille ja keskisuurille yrityksille. Avustusta voidaan myöntää muille toimialoille paitsi kalatalouteen, maatalouteen ja metsätalouteen sekä maataloustuotteiden jalostukseen ja kaupan pitämiseen.

Hankkeissa voidaan rahoittaa muun muassa asiantuntijapalvelujen hankintaa, kansainvälistymiseen liittyviä messuosallistumisia, investointeja sekä tuotekehityshankkeista aiheutuvia kustannuksia. Investointien tukitaso on alueen ja yrityskoon mukaan 10—35 prosenttia, ja muissa toimenpiteissä enintään 50 prosenttia. Vuonna 2016 yrityksen kehittämisavustusta myönnettiin noin 1100 yritykselle yhteensä noin 106 miljoonaa euroa.

Yrityksen toimintaympäristön kehittämisavustus

Yritysten toimintaympäristön kehittämisavustusta voidaan myöntää voittoa tavoittelemattomille julkisille yhteisöille (esimerkiksi kunnat, ammattikorkeakoulut ja muut oppilaitokset) ja yksityisille yhteisöille (esimerkiksi. yrittäjähdistykset ja kunnalliset kehittämisyritykset) sekä

säätiöille hankkeisiin, joilla parannetaan yritysten toimintaympäristöä ja yritystoiminnan yleisiä kehittämisedellytyksiä.

Toimintaympäristön kehittämisavustus on harkinnanvarainen avustus hankkeisiin, jotka hyödyttävät pk-yrityksiä ja joiden tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä.

Toimintaympäristön kehittämisavustusta voidaan myöntää pk-yritysten tarvitsemien palveluiden, toimintamallien ja palvelukonseptien kehittämiseen, yritystoiminnan kannalta tarpeellisiin selvityksiin sekä yhteistyön edistämiseen sekä muihin välittömästi pk-yritysten toimintaympäristöä ja kehittämisedellytyksiä parantaviin hankkeisiin.

Toimintaympäristön kehittämisavustusta on mahdollista myöntää myös pääomasijoitustoimintaan siten, että avustus myönnetään avustuksena pääomasijoitushankkeen välittäjäorganisaatiolle sijoituksen tekemiseksi pääomasijoitusrahastoon.

Toimintaympäristön kehittämisavustusta voidaan myöntää hankkeen kannalta keskeisiin menoihin kuten asiantuntijamenoihin, palkkoihin, aineettomiin ja aineellisiin investointeihin. Avustuksen määrä on enintään 80 prosenttia hankkeen piiriin hyväksyttävistä menoista. Vuonna 2016 yritysten toimintaympäristön kehittämisavustusta myönnettiin noin 30 yhteisölle yhteensä noin 4 miljoonaa euroa.

Yritysten kehittämispalvelut

Yritysten kehittämispalvelut ovat ELY-keskuksen tarjoamia matalan kynnyksen analyysi-, konsultointi- ja koulutuspalveluja. Analyysipalvelun kautta pk-yritykset saavat kokonaiskuvan liiketoimintansa nykytilasta ja kehittämissuunnitelman. Konsultointipalveluiden avulla kehittymishaluiset yritykset voivat kehittää liiketoimintaansa. Koulutuspalvelut ovat puolestaan tarkoitettu yritysten johdon tai muiden avainhenkilöiden osaamisen kehittämiseen. Yritysten kehittämispalveluita koskeva päätöksenteko on keskitetty Pohjois-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Keski-Suomen ja Hämeen ELY-keskuksille. Palvelut otettiin käyttöön syksyllä 2014.

Palveluille on määritetty kiinteä päivähinta, josta palvelunsaaja maksaa palveluntuottajalle asetuksella säädetyn osuuden. Erikseen nimetyt ELY-keskukset hoitavat tarjottavien palvelujen kilpailuttamisen. Palvelut tilataan yrityksiltä, joiden osoittamien vastuukonsulttien ja kouluttajien asiantuntemukseen kiinnitetään erityistä huomiota. Valtion rahoitusosuus palvelusta maksetaan siten, että maksamisesta koko maassa vastaava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) maksaa suoraan palveluntuottajalle sen laskuttaman rahoitusosuuden ja siihen kohdistuneen arvonlisäveron.

Vuonna 2016 yritysten kehittämispalveluja myönnettiin noin 2 600 päätöksellä ja palvelujen ostamiseen käytettiin yhteensä 8 miljoonaa euroa.

Alueellinen kuljetustuki

Kuljetustuen tarkoituksena on alentaa harvaan asutuilla alueilla toimivien tuotannollisten pk-yritysten tuotteiden pitkistä kuljetusmatkoista aiheutuvia korkeita rahtikustannuksia ja siten parantaa yritysten toimintaedellytyksiä ja kilpailukykyä.

Kuljetustukea voidaan myöntää pk-yrityksille, jotka toimivat Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon, Etelä-Savon tai Keski-Pohjanmaan maakunnan alueella taikka Saarijärven — Viitasaaren seutukunnan alueella.

Kuljetustukea myönnetään auto- ja rautatiekuljetuksista, joiden pituus Suomen alueella on vähintään 266 km (eräissä tapauksissa 101 km). Lisäksi kuljetustukea voidaan myöntää satamatoimintojen tukena, kun tuote laivataan Merikarvialla tai sen pohjoispuolella sijaitsevasta Pohjanlahden satamasta tai Saimaan vesistöalueen satamasta.

Auto- ja rautatiekuljetuksen tuki on matkan pituudesta riippuen 7—17 prosenttia kuljetuksen suorittajalle maksetusta kuljetusmaksusta. Jos kuljetusmatka on esim. 500 km, kuljetustuki on 10 prosenttia maksetusta kuljetusmaksusta. Satamatoimintojen tuki on sataman sijainnista riippuen 0,80 euroa tai 1,60 euroa laivattua tonnia kohden. Autokuljetusten osuus on noin 90 prosenttia kuljetustuen kokonaismäärästä ja muu osuus lähes kokonaan satamatoimintojen tukea.

Kuljetustukea on myönnetty vuosittain noin 250–300 pk-yritykselle. Kuljetustuki on puhtaasti kansallista tukea ja siihen varatun määrärahan suuruus on ollut 5 miljoonaa euroa vuodessa. Kuljetustukihakemukset on käsitelty keskitetysti Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksessa.

2.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Julkisiin työvoimapalveluihin liittyvä kansainvälinen kehitys

Tanska

Tanskan nykyinen työvoimapolitiittinen järjestelmä perustuu rakenteelliseen reformiin, joka toteutettiin vuonna 2007. Ennen vuotta 2007 työttömyysvakuutuksen perusteella työttömyys-etuuteen oikeutettujen asiakkaiden työvoimapalveluista vastasi kansallisen tason toimija ja vakuutuksen ulkopuolisista henkilöistä kunnat. Reformin jälkeen kaikki kansalaisten ja yritysten työvoimapalvelut toteutetaan kuntatasolla. Muutoksen keskeisimpiä tavoitteita olivat tehokkuuden lisääminen, hajautetun julkisen sektorin vahvistaminen ja yleisesti hyvinvoinnin lisääminen Tanskassa.

Työvoimapolitiikan kansallisen tason toimijat Tanskassa ovat työministeriö ja ministeriön tehtävien toteuttamisesta vastaava työmarkkinaviranomainen Arbejdsmarkedsstyrelsen (AMS). Tanskassa on neljä työmarkkina-alueita, jotka vastaavat paikallisten työvoimatoimintojen (Jobcenter) valvonnasta. Toimistoja on 91 ympäri maata. Hajautetulla hallintojärjestelmällä on tavoiteltu yhteistyötä työvoimapolitiittisten toimintojen ja kunnan muiden vastuutehtävien välillä sekä työvoimahallinnon läheisempää yhteistyötä paikallisten yritysten ja koulutuksenjärjestäjien kanssa.

Julkiset työvoimapalvelut ovat tärkeässä roolissa Tanskan joustoturvamallissa. Kuntien hallinnoimilla paikallisilla työvoimatoimistoilla on melko vapaat kädet palveluiden ja operatiivisten prosessien suunnittelussa kansallisella tasolla asetettujen reunaehtojen puitteissa. OECD:n tutkimuksen¹ mukaan Tanskassa paikallisen tason autonomia on OECD-maiden kärkitasoa.

Työvoimatoimintojen keskeisin tehtävä on työllisyyden edistäminen. Työvoimapalvelut ja työttömyysetuuksien maksaminen on erotettu toisistaan. Työvoimatoimistoilla ei ole roolia työttömyysturva-oikeuden määrittämisessä tai asioissa, jotka koskevat yksittäisten työnhakijoiden toimeentuloa.

¹ Giguère, S. and F. Froy (eds.) (2009), Flexible Policy for More and Better Jobs, Local Economic and Employment Development (LEED), OECD Publishing, Paris.

Jäädessään työttömäksi henkilön tulee ilmoittautua ensimmäisenä työttömyyspäivänä työnhakijaksi verkossa (Jobnet). Jos henkilöllä ei ole tietokonetta tai internet-yhteyttä, hän voi saada apua ilmoittautumiseen paikallisesta työvoimatoimistosta tai omasta työttömyyskassastaan. Työnhakijaksi rekisteröityminen on edellytyksenä työttömyysetuuden saamiselle.

Jobnet on verkkopalvelu kaikille työnhakijoille ja työnantajille. Jobnetissä työnhakija voi työnhakijaksi rekisteröitymisen lisäksi etsiä töitä ja saada ohjeistusta esimerkiksi työnhakuun tai kouluttautumiseen. Työnhakijan on lisättävä oma CV:nsä Jobnettiin kahden viikon kuluessa työttömyyden alkamisesta. Työnhakijan on lisäksi osallistuttava kahden viikon kuluessa työttömyyden alkamisesta ”CV-haastatteluun” työttömyyskassassa. Haastattelussa CV hyväksytään ja varmistetaan, että se täyttää lain vaatimukset. Haastattelussa laaditaan oma suunnitelma (”Min Plan”), jota työnhakijan on noudatettava.

Rekisteröityjen työnhakijoiden tulee vahvistaa työnhakunsa seitsemän päivän välein tarkistamalla työtarjouksensa verkkopalvelusta tai työnhaku katkeaa. Ensimmäisen ja toisen laiminlyönnin kohdalla hakijalle annetaan muistutus ja määräaika, johon mennessä hänen on vahvistettava työnhakun jatkuminen. Työnhaku katkeaa ilman muistutusta ja määräaikaa, jos hakijalle tapahtuu kolmas laiminlyönti 12 kuukauden tarkastelujaksolla.

Työnhakija raportoi työnhaustaan Joblogissa, joka on eräänlainen yhdistetty päiväkirja ja kalenteri, johon työnhakija merkitsee hakemansa työpaikat. Joblogin tarkoituksena on kannustaa työnhakijoita oman työnhakunsa suunnitteluun. Työnhakijan ilmoittamia työnhakutietoja tietoja voidaan käyttää hyväksi työnhakijoiden määräaikaishaastatteluissa ja parantaa tätä kautta palvelun laatua ja vaikuttavuutta. Järjestelmä perustuu työttömän omiin ilmoituksiin.

Tanskan aktiivisen työvoimapolitiikan tarkoituksena on edistää työmarkkinoiden toimintaa auttamalla työttömiä löytämään töitä, tuottamalla palveluita työntekijöitä etsiville työnantajille ja tukea erityistä apua tarvitsevia yksilöitä pääsemään avoimille työmarkkinoille. Työvoimatoimistot voivat tarjota työnhakijoille kolmen tyyppisiä palveluita, joita ovat koulutuspalvelut, palkkatuki ja työharjoittelut.

Koulutukseen, ohjaukseen ja ammattitaidon kehittämiseen keskittyvät palvelut on yksi kolmesta kokonaisuudesta. Vuoden 2014 työllisyysreformissa keskityttiin erityisesti työvoimakoulutukseen, jotta pystyttäisiin edistämään alimman koulutustason omaavien työnhakijoiden työllistymistä. Työttömyyskassan jäsenillä on oikeus kuuden viikon työvoimakoulutukseen heti ensimmäisestä työttömyyspäivästä lähtien.

Yksityiselle tai julkiselle työnantajalle annettavaa palkkatukea voidaan käyttää työttömien saattamiseen takaisin työmarkkinoille. Palkkatukea voidaan myöntää pitkään työttömänä olleiden palkkaamiseen neljäksi tai 12 kuukaudeksi. Lähtökohtaisesti työnhakijan tulee olla ollut työttömänä vähintään 12 kuukauden ajan, mutta alle 30-vuotiaat ja pitkäaikaistyöttömyyden riskistä kärsivät voivat olla oikeutettuja palkkatukeen kuuden kuukauden työttömyyden jälkeen. ”Työ rotaatio” –hankkeessa yritys voi saada tukea väliaikaisen työntekijän palkkaamiseen enintään kuuden kuukauden ajaksi, jos yritys lähettää vakituisen työntekijän siksi ajaksi koulutukseen.

Työharjoitteluja voidaan käyttää työttömien työnhakijoiden uudelleen koulutukseen ja työelämätaitojen kehittämiseen. Työnhakijan on mahdollisuus saada työttömyysetuutta harjoittelun keston ajan.

Alankomaat

Julkisia työvoimapalveluja järjestävä taho Alankomaissa on Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV) eli työttömien vakuutuskassa. UWV on kansallinen viranomaisen ja vastuussa työttömyysturvan jakamisesta, työnvälityspalveluista, työttömyystilastojen keräämisestä ja työvoimapolitiikan yleisestä toteuttamisesta. Sen toimintaa ohjaa sosiaali- ja työministeriö. Alankomaissa on käytössä kaksoisjärjestelmä, jossa on pakollinen perusvakuutus, vapaaehtoisia työttömyysvakuutuksia ja useita muita erilaisia etuuksia.

Kunnilla on hyvin merkittävä rooli Alankomaiden palvelutarjonnassa ja kuntatason palvelurakenne on heterogeeninen. Alankomaissa ei ole käytössä valtakunnallisia työllistämishohjelmia ja starttirahoja. Tällaisia voi kuitenkin olla käytössä kunnallisella tasolla esimerkiksi nuorille työnhakijoille. Yksityisillä toimijoilla on myös vahva rooli Alankomaiden järjestelmässä, sillä työllistämispalvelut on yksityistetty.

Työnhakijaksi ilmoittautumisen yhteydessä työvoimaviranomainen arvioi työnhakijan työllistettävyyden ja palvelutarpeen. UWV ostaa työllistämispalveluita yksityisiltä yrityksiltä. Markkinat ovat avoimet kaikille palveluntarjoajille. Vuodesta 2011 lähtien kaikkien työttömäksi rekisteröityneiden on osallistuttava ensimmäisten kolmen työttömyysviikon aikana ”speed dating” tapahtumaan, jossa työttömät tapaavat yksityisiä palveluntarjoajia.

Kaikkein työmarkkinakelpoisimpien oletetaan työllistyvän kuuden kuukauden kuluessa oma-toimisesti. Muille ryhmille tarjotaan työnhakuneuvontaa ja heihin voidaan kohdistaa aktiivitoimia. Alankomaat on panostanut viime vuosina huomattavasti työvoimapalvelujen digitalisointiin. Valtaosa työttömistä asioi sähköisesti. Arviolta 90 prosenttia työttömien vakuutuskassan asiakkaista asioi pelkästään verkkopalvelujen kautta ja 10 prosenttia asiakkaista saavat henkilökohtaista palvelua.

Työnhakijoiden on haettava määrätty määrä työpaikkoja tai osoitettava muuten aktiivisuutta. Tavallisesti työnhakutapahtumien määrästä sovitaan henkilökohtaisessa tapaamisessa työvoimaneuvojan kanssa. Jos muuta ei ole sovittu, neljän viikon aikana tulee olla neljä työnhakutapahtumaa. Näitä voivat olla työhakemus, työhaastattelu, rekrytointitapahtumaan osallistuminen tai rekisteröityminen työnvälityspalveluun. Työnhakutapahtumista raportoidaan verkossa henkilökohtaiseen ”työkirjaan” (Werkmap). Työkirjan kautta työnhakija voi myös etsiä töitä, päivittää CV:tään ja olla yhteydessä vakuutuskassaan.

Ruotsi

Työllistämispolitiikasta vastaa Ruotsissa julkinen työvoimapalvelu Arbetsförmedlingen (Af), jonka tärkeimpänä tehtävänä on työntekijöiden ja työnantajien välittäminen yhteen. Yleisemmin organisaatio on vastuussa työvoimapolitiikan operaatioista.

Jäädessään työttömäksi, henkilön tulee ilmoittautua ensimmäisenä työttömyyspäivänä Af:ään. Ilmoittautuessa laaditaan yhdessä toimintasuunnitelma, jota työttömän tulee noudattaa. Toimintasuunnitelmassa sovitaan toimenpiteistä, joita työttömän on suoritettava ja raportoitava aktiviteettiraporteissa.

Rekisteröityneiden työnhakijoiden tulee jättää Af:lle kuukausittainen aktiviteettiraportti. Raporttiin kirjataan kaikki ne toimet, joita työtön on tehnyt edellisen kuukauden aikana saadaksen työtä. Aktiviteettiraportin tarkoituksena on auttaa työnhakijaa pysymään selvillä siitä, miten oma työnhaku sujuu ja auttaa työvoimapalvelua antamaan asiakkaalle parempaa tukea ja palvelua. Aktiviteettiraportti täytetään lähtökohtaisesti verkossa, mutta poikkeustapauksissa aktiviteettiraportin voi jättää paperilomakkeella tai suullisesti asiakkaan käydessä henkilökohtaisesti Af:n toimipisteessä.

Aktiviteettiraporttiin asiakas kirjaa esimerkiksi seuraavia asioita:

- mitä työpaikkoja on hakenut
- missä työhaastatteluissa on ollut
- rekrytointitilaisuuudet joissa on käynyt
- koulutukset joita on hakenut tai suorittanut
- toimet joiden avulla on pyrkinyt parantamaan työhakemuksiaan
- ammatinvalintaohjaajien kanssa käyty keskustelut.

Työmarkkinaministeriön vastuulla on työmarkkinapolitiikan ja Af:n budjetin tekeminen. Työmarkkinaministeriö ja valtiovarainministeriö asettavat vuosittain tavoitteet, joiden puitteissa Af voi suunnitella ja toimeenpanna palveluitaan.

Ruotsi on 2000-luvulla panostanut voimakkaasti työllistämiseen työmarkkinaperusteisen koulutuksen kustannuksella. Ruotsissa työnvälitykseen ja siihen liittyvään hallintoon panostetaan BKT:hen suhteutettuna lähes kaksinkertaisesti Suomeen verrattuna. Suomessa trendi on ollut päinvastainen, sillä Suomi on muuttunut työvoimapolitiikaltaan koulutuspainotteiseksi. (Räisänen H: Ruotsin ja Suomen työvoimapolitiikan uudistusten vertailua: ympäri käydään ja yhteen tullaan, Talous ja yhteiskunta, 2/2013).

Ruotsissa keskeisemmät aktiivisen työvoimapolitiikan ohjelmat ovat työ- ja kehitystakuu sekä nuorten työtakuu. Työ- ja kehitystakuun tarkoituksena on tarjota toimenpiteitä henkilöille, jotka ovat olleet työmarkkinoiden ulkopuolella pitkään. Toimenpiteet ovat yksilöllisesti sovitettuja ja tavoitteena on asiakkaiden saaminen takaisin työelämään. Nuorten työtakuu koskettaa alle 25-vuotiaita nuoria. Toimenpiteet voivat sisältää esimerkiksi opinto- ja ammatinvalintaohjausta, työnhakuvalmennusta, työharjoittelua ja koulutusta. Molempien ohjelmien keskeinen tavoite on katkaista ja ehkäistä pitkiä työttömyysjaksoja ja painopiste on tukityöllistämässä työvoimakoulutuksen sijasta.

Euroopan komission Ruotsia koskevassa listauksessa (PES Business Models Study – Country Fiche, Sweden - June 2014) mainitaan yli tusinan verran erilaisia aktiivitoimia. Ruotsissa tarjottavat palvelut voidaan karkeasti jakaa neljään ryhmään, joita ovat (1) koulutuspalvelut, (2) työnhakupalvelut, (3) harjoittelut ja (4) tuetun työn -palvelut.

Erilaisia palkkatukia on räätälöity maahanmuuttajille, pitkäaikaistyöttömille, vammaisille ja pitkäaikaissairaille. Palkkatukea voidaan myöntää sekä yksityisen sektorin että julkisen sektorin työnantajille. Käytetyin tuetun työn -palvelu on pitkään työttömänä olleiden palkkaamiseen tarkoitettu nystartsjobb. Tukemiseen oikeutettuja ovat yli kuusi kuukautta työttömänä olleet 20—25-vuotiaat sekä yli 12 kuukautta työttömänä olleet 26-vuotiaat tai vanhemmat työnhakijat. Ruotsissa on tarjolla myös starttirahaa vastaava tuki yritystoiminnan aloittamista varten. Palkkatukijärjestelmään on vuonna 2018 tulossa uudistuksia, joilla tukikokonaisuutta yksinkertaistetaan ja muun muassa eri tukimuotojen ehtoja harmonisoidaan. Tukitasoja korotetaan erityisesti heikosti työmarkkinoille kiinnittyneiden työllistymisen edistämiseksi.

Arbetsförmedlingen ja Kuntien ja maakuntien liitto SKL solmivat kesäkuussa 2015 kansallisen yhteistyösopimuksen, jonka tavoitteena on tukea paikallisen ja alueellisen tason yhteistyötä työllistymisen edistämässä. Tavoitteena on myös hyödyntää viranomaisten resursseja aikaisempaa tehokkaammin ja tuottaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Sopimusta tarkennettiin kesäkuussa 2017. Yhteistyötä halutaan tiivistää erityisesti maahanmuuttajien koulutuksessa ja muissa kotoutumista edistävissä palveluissa. Myös yhteistyömuotoja nuorten työttömyyden vähentämiseksi halutaan kehittää.

Saksa

Saksan työvoimaviranomainen (Bundesagentur für Arbeit, BA) on itsehallinnollinen elin, jolla on kansallinen pääkonttori, kymmenen alueellista direktoraattia, 156 paikallistason työvoimatoimistoa ja noin 600 toimistoa. BA toimii Saksan työ- ja sosiaaliasioiden ministeriön alaisuudessa ja on melko autonominen suhteessa ministeriöön. Saksan 2000-luvun työmarkkinareformien hengessä työvoimaviranomaisen toiminta on rakennettu tehokkuuden, läpinäkyvyyden ja hajauttamisen periaatteiden mukaisesti. Alueelliset direktoraatit vastaavat työmarkkinapolitiikasta Saksa osavaltioissa (Länder), jossa ne toimivat läheisessä yhteistyössä osavaltioiden hallinnon kanssa. BA:n tehtävien toimeenpanosta vastaavat 156 paikallistason työvoimatoimistoa.

BA:n keskeisimpiä tehtäviä ovat muun muassa työnvälityspalveluiden tarjoaminen, ohjaaminen, vaikeasti työllistettävien henkilöiden kuten kehitysvammaisten tukeminen ja työttömyyskorvausten ja sosiaaliturvan jakaminen. BA tarjoaa lisäksi perinteistä työneuvontaa, ammatillista orientoimista ja muuta henkilökohtaista neuvontaa erityisesti nuorille.

Työvoimatoimistoon on rekisteröidyttävä kaksi kertaa. Ensimmäinen rekisteröityminen työnhakijaksi on tehtävä viimeistään kolme kuukautta ennen työsuhteen päättymistä, tai kolmen päivän kuluessa siitä, kun tieto työsuhteen päättymispäivästä selviää, jos työsuhteen päättymisen ja työsuhteen päättymisen tiedoksisaannin välillä on alle kolme kuukautta. Rekisteröityminen työnhakijaksi tehdään henkilökohtaisesti, puhelimitse tai verkossa. Tarkoitus on, että uuden työn hakeminen alkaisi jo ennen työsuhteen päättymistä.

Työnhakijat solmivat BA:n kanssa suunnitelman, jossa sovitaan tarkemmin työnhausta ja jota työnhakijan on noudatettava seuraamusten uhalla. Saksassa lähtökohtana on, että työnhakijoiden tulee raportoida todisteellisesti työnhakutoimistaan ja niiden tuloksista.

Saksassa on suuri määrä erilaisia aktiivisen työvoimapolitiikan toimenpiteitä. Kaikille työnhakijoille avoimia palveluita ovat esimerkiksi ammatillinen työvoimakoulutus, lyhyet palkattomat harjoittelut, palkkatuki ja starttiraha. Merkittävässä osassa Saksan aktiivisessa työvoimapolitiikassa on ollut erilaiset tuetun työn ohjelmat. Lähtökohtaisesti palkkatukea (*Eingliederungszuschuss*) voidaan myöntää 50 prosenttia palkkauskustannuksista enintään 12 kuukauden ajalta. Yli 50-vuotiaille ja vajaa työkykyisille on olemassa erilaiset säännöt ja palkkatukea voidaan myöntää esimerkiksi pidemmälle jaksolle.

Ammatillisen työvoimakoulutuksen (*Förderung der beruflichen Weiterbildung*) tavoitteena on parantaa työttömän työllistettävyyttä koulutuksen avulla. Koulutusten kesto vaihtelee työnhakijan aiemman osaamisen ja koulutuksen tavoitteiden mukaan. Järjestelmässä työnhakija saa käyttöönsä koulutussetelin ja voi itse valita palvelun tuottajan.

Työnhakijat voivat työskennellä palkattomana harjoittelijana enintään kuuden viikon ajan menettämättä työttömyysetuuttaan. Yrityksen perustamista suunnittelevat työnhakijat voivat saada yrityksen perustamisen tueksi starttirahaa (*Einstiegsgehl/Leistungen zur Förderung von Selbständigen*), lainoja ja koulutusta työvoimatoimistosta.

Australia

Australiassa vastuu työvoimapalvelujen järjestämisestä on ministeriötasolla (Department of Employment and Small Business). Ministeriö vastaa kansallisista ohjelmista, joista kolme tärkeintä ovat Jobactive, Disability Employment Services (DES) ja Remote Australia. Ministeriö vastaa keskitetysti palvelujen hankintaprosessista, sopimusten hallinnasta, palveluntuottajien valvonnasta ja seurannasta sekä laadunhallinnasta ja tuloksellisuuden arvioinnista.

Ohjelmat ovat viisivuotisia, ja nykyiset ovat olleet käytössä vuodesta 2015. Parhailtaan Australia valmistautuu vuonna 2020 alkavaan uuteen sopimuskauteen. Samanaikaisesti meneillään on kansallinen sairausvakuutusudistus, joka tulee vaikuttamaan osatyökykyisten palveluihin.

Jobactive on ohjelmista suurin, ja se kattaa 51 aluetta. Palveluntuottajia on 44 ja toimipaikkoja 1700. Asiakasvolyymi on noin 740 000. Sopimuksessa on kyse noin seitsemän miljardin euron kokonaishankinnasta. Disability Employment Services kattaa 110 aluetta, palveluntuottajia on 142 ja asiakasvolyymi noin 183 000. DES keskittyy erityisesti osatyökykyisiin, jotka voivat työskennellä rajoitetusti. Remote Australia kattaa syrjäiset ja harvaan asutut alueet (60 aluetta). Palveluntuottajia on 42 ja asiakasvolyymi noin 35 000.

Department of Human Services vastaa sosiaalietuuksista. Sen yhteyteen kuuluva Centerlink vastaa muun muassa työttömille tarkoitettujen etuuksien maksamisesta sekä asiakkaiden profiloinnista ja ohjauksesta työvoimapalvelujen palveluntuottajille. Asiakkaiden palvelutarpeen tunnistaminen tapahtuu puhelimitse (noin 5 minuutin haastattelu), digitaalisesti tai kasvokkain (merkitys vähenemässä). Työnhakijat jaetaan palvelutarpeen perusteella kolmeen ryhmään (Streams): Työhön valmiit (Stream A, noin 40 prosenttia työnhakijoista), enemmän tukea tarvitsevat (Stream B, noin 40 prosenttia työnhakijoista) ja heikoimmassa asemassa olevat (Stream C, noin 20 prosenttia työnhakijoista).

Asiakasohjauksessa keskeisessä roolissa on Job Seeker Classification Instrument (JSCI), joka mittaa kysymyspatteriston avulla työnhakijan suhteellisen etäisyyden työmarkkinoista ja tunnistaa työnhakijan riskin työttömyyden pitkittymiseen. JSCI on ollut käytössä vuodesta 1998 lähtien ja sitä arvioidaan ja modifioidaan kolmen vuoden välein. JSCI:n hyödyntämät tiedot perustuvat asiakkaiden antamiin ns. hallinnollisiin tietoihin (esimerkiksi ikä, sukupuoli, syntymäpaikka, kotipaikka) ja asiakkaan JSCI-kysymyksiin antamiin vastauksiin. Kysymyksillä kartoitetaan muun muassa työnhakijan työkokemusta, ammatillista osaamista, liikkumismahdollisuuksia, asuinolosuhteita, työllistymiseen vaikuttavaa vammaa tai sairautta sekä henkilökohtaista tilannetta. Jos JSCI:n perusteella asiakkaalla tunnistetaan olevan useita tai monimuotoisia työllistymisen esteitä, asiakas ohjataan tarkempaan arviointiin (Employment Services Assessment, ESA). Tällöin ESAn tuloksesta riippuen asiakas ohjataan joko työllisyyspalveluihin (Stream C) tai muihin palveluihin (DES). Kun asiakas on JSCI:n ja mahdollisesti ESAn perusteella ohjattu palveluntuottajalle, palveluntuottaja arvioi, millaisilla palveluilla asiakkaan työllistymistä parhaiten edistetään.

Australiassa palveluprosessia ja palveluja koskeva lainsäädäntö on varsin väljä. Palvelusopimuksissa palveluntuottajille on asetettu palveluprosessiin liittyviä velvoitteita, mutta palvelujen tarjoamisessa palveluntuottajilla on laajat toimintavapaudet. Palveluntuottajat voivat joustavasti yhdistää erilaisia työllisyys-, osaamisen kehittämis-, sosiaali- ja terveystalv palveluja asiakkaan kannalta tarkoituksenmukaisiksi kokonaisuuksiksi. Jobactive -ohjelman yhteydessä otettiin ensimmäistä kertaa käyttöön Employment Fund, josta palveluntuottajat voivat käyttää rajatun määrän varoja työttömien työllistymistä edistäviin palvelu- ja muihin hankintoihin. Asiakkaan työllistymistä voidaan edistää hankkimalla esim. lääkärin, hammaslääkärin, optikon tai psykologin palveluja. Tarvittaessa asiakkaalle voidaan hankkia myös sopiva vaatetus ja parturikäynti työhaastattelua varten taikka työssä välttämättä tarvittavia varusteita kuten turvakengät.

Australia on ulkoistanut työvoimapalvelujen palveluntuotannon kokonaisuudessaan vuonna 1998, jolloin ensimmäinen kaksivuotinen ohjelma Job Network otettiin käyttöön. Jokaisen sopimuskierroksen yhteydessä menettelytapoja ja toimintaa on arvioitu ja kehitetty. Esimerkiksi palkkiomallit ovat kehittyneet siten, että entistä suurempi vastuu toiminnan tuloksellisuudesta on siirtynyt palveluntuottajille. Ensimmäisen ohjelmakauden (Job Network) aikana tulokseen

perustuva osuus palveluntuottajien palkkiosta oli noin 30 prosenttia, kun se nykyisin se on noin 50–75 prosenttia kokonaiskustannuksista. Palveluntuottajien valvontaa on lisätty, mikä on toisaalta lisännyt myös byrokratiaa. Kahdenkymmenen vuoden aikana palvelumarkkinoilla toimivien palveluntuottajien määrä on vähentynyt noin 200:sta 40:een.

Tulosperusteinen palkkiomalli, jatkuva arviointi ja seuranta sekä yksityiskohtainen IT-järjestelmä ohjaavat palveluntuottajia. Palveluntuottajien palkkiot muodostuvat tulospalkkios- ta ja hallinnollisesta palkkiosta. Pienehkö hallinnollinen palkkio maksetaan jokaisesta työnhakijasta etukäteen kuuden kuukauden jaksoissa. Tulokseen perustuvan palkkion suuruus riip- puu siitä, mihin asiakassegmenttiin (Stream A, B, C) asiakkaan on arvioitu kuuluvan. Tällä ta- voin palkkion suuruudessa huomioidaan se, että asiakassegmentistä riippuen asiakkaan työllis- tyminen voi edellyttää palveluntuottajalta erilaista panostusta. Kauimpana työmarkkinoista olevien asiakkaiden työllistymisestä maksetaan suurempia palkkioita. Lähimpänä työmarkki- noista olevien asiakkaiden työllistymisestä maksettava palkkio on pieni, tai sitä ei makseta lainkaan, mikäli työllistyminen tapahtuu ensimmäisen kolmen kuukauden aikana. Edellä mai- nituilla palkkiomekanismeilla pyritään osaltaan ehkäisemään ns. kermankuorintaa eli sitä, että palveluntuottajat keskittyisivät vain helpoimmin työllistettävien asiakkaiden palveluun. Toi- saalta Australiassa on myös havaintoja siitä, että tulospalkkion maksaminen per henkilö voi li- sätä asiakassegmenttien sisällä tapahtuvaa kermankuorintaa. Tätä voitaisiin ehkäistä siirtämäl- lä tulospalkkioiden painopistettä yksittäisten asiakkaiden työllistymisistä asiakasryhmien työl- listymistulokseen.

Tulospalkkio maksetaan pääsääntöisesti työllistymisen perusteella ja suurimman palkkion saaminen edellyttää, että henkilö on työskennellyt vähintään 26 viikkoa. Muut tulokset kuten opiskelun tai yritystoiminnan aloittaminen eivät yleensä oikeuta palkkioon.

Palveluntuottajien toimintaa ja myös asiakkaiden valintaa ohjaa ns. tähtiluokitus (Star Ra- tings). Tähtiluokitusjärjestelmässä 80 prosenttia palveluntuottajan saamista tähdistä tulee tu- loksista ja 20 prosenttia aktiivoinnista. Tähtiluokituksen perusteella Centerlink voi antaa asiak- kaalle suosituksia alueella toimivista palveluntuottajista. Työnantajat voivat hyödyntää tähti- luokitusta valitessaan, miltä palveluntuottajalta ne rekrytoivat työvoimaa. Tähtiluokituksen pe- rusteella palveluntuottajien suhteellista suoritusastoa arvioidaan neljännesvuosittain. Huo- noimmin suoriutuvien palveluntuottajien markkinaosuudet kohdennetaan uudelleen 18 kuu- kauden välein, mikä palkitsee hyvin suoriutuvia palveluntuottajia.

Palveluntuottajien on täytettävä määritellyt minimilaatuv vaatimukset (Quality assurance fra- mework). Palveluntuottajia myös valvotaan riskiperusteisesti. Riskiperusteisuus perustuu Rol- ling Sample –menetelmään, jossa palveluntuottajia tarkastetaan muun muassa tuottajittain, asiakkaittain, tulosten, JSCIn ja Employment Fundin käytön mukaan.

2.3 Nykytilan arviointi

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Palveluvalikoima ja palvelujen tarjoaminen

Pääministeri Juha Sipilän hallitus on päättänyt esittää ELY-keskusten ja TE-toimistojen lak- kauttamista maakuntaudistuksen yhteydessä sekä niiden julkisiin työvoima- ja yrityspalve- luihin liittyvien tehtävien siirtämistä perustettavien maakuntien järjestämisvastuulle osana kasvupalvelukokonaisuutta. Tehtävien järjestämisvastuun siirrosta maakunnille on annettu hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista. Tässä esi- tyksessä ei siten arvioida työvoima- ja yrityspalvelujen järjestämisvastuun siirtoa maakunnille.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin on sen voimaantulon jälkeen tehty muutoksia vuosittain. Viimeisimmät, vuoden 2018 alusta voimaan tulleet muutokset liittyivät toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformiin ja sen yhteydessä tehtyyn työvoimakoulutuksen järjestämisvastuun muutokseen. Vuoden 2017 alusta tuli voimaan muutokset, jotka liittyivät palkkatuen ja starttirahan rahoittamiseen työttömyysetuusmäärärahoista vuoden 2018 loppuun saakka ja palkkatuen suuntaamiseen nykyistä selvemmin työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseen. Starttirahan enimmäiskesto lyhennettiin 18 kuukaudesta 12 kuukauteen. Myös työnhakijan palveluprosessia koskevia säännöksiä uudistettiin siten, että työnhakijan haastatteluväliä tiivistettiin kolmeen kuukauteen työttömyyden jatkuessa.

Julkisen työvoima- ja yrityspalvelun palveluvalikoimaan on tehty joitakin muutoksia julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain säätämisen jälkeen, mutta varsinaisia uusia palveluja ei ole otettu käyttöön. Vuoden 2017 alusta lukien työkokeilun käyttötarkoitusta laajennettiin kokeiluluonteisesti. Työkokeilua on mahdollista käyttää vuoden 2018 loppuun niin sanottuna rekrytointikokeiluna soveltuvuuden arvioimiseksi. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukainen muuttokustannusten korvaus yhdistettiin työmarkkinatukena maksettavan matka-avustuksen kanssa vuoden 2017 alusta yhdeksi tukimuodoksi, liikkuvuusavustukseksi, jota koskevat säännökset ovat työttömyysturvalaissa.

TE-toimiston palveluvalikoima on määritelty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa. Laki ei sisällä säännöksiä täydentävien palvelujen hankkimisesta. Toisaalta monet palvelut, kuten esimerkiksi valmennukset (työnhaku-, ura- ja työhönvalmennus) on määritelty sisällön osalta varsin väljästi ja ainoastaan palvelun enimmäiskesto on rajoitettu asetuksella. Tämä on periaatteessa mahdollistanut palvelujen sisällön räätälöinnin erilaisten asiakaskohderyhmien tarpeisiin.

Työ- ja elinkeinopalveluiden toiminnasta ja yhteistyöstä yksityisten työvoimapalveluiden kanssa on tehty useita selvityksiä viime vuosina (esimerkiksi TEM julkaisut 12/2016, 7/2016 ja 1/2015). Edellä mainituissa selvityksissä kiinnitetään huomiota työvoimapalveluiden toimintaympäristön muutokseen, jonka keskeisimpiä elementtejä ovat muun muassa digitalisaatio sekä työn ja sen organisoinnin monimuotoistuminen.

Keskeisenä haasteena selvityksissä nähdään se, ettei yksittäisen asiantuntijaorganisaation osaamis pääoma enää kykene vastaamaan monimuotoiseen asiakaskuntaan tai asiakkaiden yksilöllisiin palvelutarpeisiin. Keskeisenä ratkaisuvaihtoehtona esitetään julkisen ja yksityisen sektorin palveluntuottajien sekä asiakkaan voimavarojen yhdistämistä. Yksityisten palveluntuottajien vahvuusiksi arvioidaan erityisesti kyky vastata tiettyjen asiakasryhmien tai ammattiryhmien työllistymisen haasteisiin. Parhaiten yksityinen sektori on Suomessa tähän mennessä suoriutunut 3–9 kuukautta työttömänä olleiden työllistämisen edistämässä. Pitkäaikaisyöttömien kohdalla Suomessa ei vielä juurikaan ole erikoistuneita palvelutoimijoita eikä toimivia markkinoita. Kansainvälisesti tilanne on toinen ja esimerkiksi Isossa-Britanniassa ja Australiassa yksityinen palvelutuotanto kantaa kokonaisuutena vastuun vaikeasti työllistyvien palveluista.

Lisäksi selvityksissä on nähty tarvetta lisätä asiakkaille kohdennettuja ja paikallisten työmarkkinoiden tarpeisiin paremmin sopivia palveluja. Selvityksissä korostetaan asiakaslähtöisyyden merkitystä ja sitä, että vaikuttavimmaksi toiminnaksi on havaittu tiivis henkilökohtainen asiointi asiakkaan kanssa, jota juuri yksityisillä ostopalveluilla pyritään lisäämään. Yksityisillä toimijoilla voi olla työhallintoa parempi käsitys tietyn toimialan erityispiirteistä.

Työnvälityksen kärkihankkeen pilottien toiminta- ja arviointitutkimuksessa (TEM julkaisuja 43/2017) seurattiin työnvälityksen kärkihankkeeseen kuuluneiden kokeiluhankkeiden toteu-

tumista kesästä 2016 syyskuuhun 2017 saakka. Yksittäisen kokeiluhankkeen tuloksellisuutta laadullisesti selittivät tutkimuksen mukaan erityisesti palveluntuottajien kyky kohdentaa toteutusmalli TE-toimiston kohderyhmälle, uudet innovatiiviset toteutustavat, erityisesti vertais-toimintojen hyödyntäminen, ja valmennuksellisen toiminnan yhdistäminen työnantajien rekrytointitarpeisiin. Asiakasohjauksen toimivuus on tutkimuksen mukaan keskeinen pilottien onnistumista selittävä tekijä.

Myös palvelurakenteiden kansainvälinen vertailu (TEM julkaisuja 42/2014) toi esille, että Suomessa olisi suositeltavaa lisätä yhteistyötä julkisten ja yksityisten työnvälityspalveluiden ja palveluntuottajien välillä. Voimakkaimmin yksityisiä palveluntuottajia vertailun maista hyödyntävät Iso-Britannia ja Australia. Vaikuttavimpia tulosperusteiset mallit ovat olleet maissa, joissa hankintoja on tehty laajamittaisesti, eikä hankittavia palveluita ole määritelty tarkasti. Yksityiset palveluntuottajat määrittelevät palvelun sisällön ja niille maksetaan hankinnassa määritettyjen tulostavoitteiden toteutumisesta, eikä varsinaisista suoritteista, esimerkiksi asiakaskontaktien määrästä. Laajempi palvelun tulosperusteinen ostaminen mahdollistaa palveluntuottajille omien prosessien hyödyntämisen, kehittämisen ja yksittäisten palvelujen nivomisen kokonaisuudeksi, joka vaiheittain johtaa työllistymiseen, eli niin sanotun poluttamisen. Suomessa yksityisiltä palveluntuottajilta ostettavien palveluiden sisällöt nähdään liian tarkasti määritellyiksi ja palkitseminen liaksi suoritteisiin perustuvaksi.

Suomalaiset koulutus- ja työurat ovat eurooppalaisittain erittäin voimakkaasti sukupuolen mukaan jakautuneet. Suurin osa suomalaisista kouluttautuu ja työskentelee omalle sukupuolelleen tyypillisellä alalla ja ammatissa. Myös työvoimapaalveluihin osallistumisessa on sukupuolten välisiä eroja. Naiset käyttävät työvoimapaalveluja enemmän kuin miehet. Naiset myös osallistuvat työttömyyden aikana miehiä aikaisemmin työvoimapaalveluihin. Miehet osallistuvat työvoimakoulutukseen naisia enemmän, kun taas naiset käyttävät enemmän mahdollisuutta omaehtoiseen opiskeluun ja vuorotteluvapaaseen. Kaiken kaikkiaan suomalaisessa työvoimakoulutuksessa vallitsee trendi, jossa miehiä koulutetaan lähinnä miesvaltaisiin ammatteihin ja naisia naisvaltaisiin. Näin työvoimakoulutus osaltaan on ylläpitänyt työmarkkinoiden sukupuolenmukaista kahtiajakoa. Myös uraohjauksessa on havaittu vastaava trendi ohjata sukupuolelle tyypilliselle alalle, kun taas epätyypillisille aloille hakeutumista ei kannusteta (Sukupuolinäkökulma työ- ja elinkeinotoimistojen palveluihin, TEM:n julkaisuja 52/2014).

Työttömän määritelmä

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun laissa tarkoitettuun työttömän määritelmää liittyy tulkinnanvaraisuutta. Käytännössä epäselvyyttä liittyy erityisesti siihen, miten arvioidaan tilannetta, jossa henkilöllä on työsuhde voimassa, mutta työnantajalla ei tosiasiallisesti ole tarjota hänelle työtä joko työnantajasta tai työntekijästä johtuvasta syystä. Ensin mainittu voi liittyä esimerkiksi niin sanottuihin nollatuntisopimuksiin. Voimassa olevan tulkintakäytännön mukaan tällaista henkilöä ei pidetä työttömänä, vaikka hänelle ei tosiasiallisesti olisi lainkaan työtä tarjolla. Tosiasiallisen tilanteensa vuoksi henkilö saattaa kuitenkin rinnastua enemmän kokonaan työtä vailla olevaan kuin työssä olevaan.

Työnhakijan palveluprosessi

Työnhakijan palveluprosessi on määritelty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa melko yksityiskohtaisesti. Lain mukaan ensimmäinen haastattelu tulee järjestää kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta, ellei se ole työnhakijan tilanne huomioon ottaen ilmeisen tarpeetonta. Ensimmäisessä työnhakijan haastattelussa tarkistetaan ja täydennetään työnhakutiedot, arvioidaan palvelutarve, laaditaan työllistymissuunnitelma sekä sovitaan asiointitavasta ja yhteydenpidosta työ- ja elinkeinoviranomaisen ja työnhakijan välillä.

Vuoden 2017 alusta voimaan tulleen lakimuutoksen johdosta työ- ja elinkeinoviranomaisella on velvollisuus haastatella työttömät työnhakijat kolmen kuukauden välein. Työllistymissuunnitelma päivitetään samassa yhteydessä. Työllistymissuunnitelmien ajantasaisuudessa on suuria alueellisia eroja. Työllistymissuunnitelmien ajantasaisuus myös heikkenee työttömyyden pitkittyessä. Tältä osin tilanne on kuitenkin selvästi muuttunut viimeisen vuoden aikana. Lähtötilanteessa vuoden 2017 alussa työllistymissuunnitelma oli tehty 18 prosentille työttömistä ennen kolmen kuukauden kestoja. Tammikuun alussa 2018 ajantasainen työllistymissuunnitelma oli noin 66 prosentilla työttömistä. Työttömiä työnhakijoita oli tammikuun alussa valtakunnallisesti noin 296 000. Kattavimmin työllistymissuunnitelmia on tehty Keski-Suomessa, Etelä-Pohjanmaalla ja Kainuussa.

Työ- ja elinkeinoministeriön saama palaute työttömien työnhakijoiden haastattelujen lisäämisestä on ollut pääasiassa myönteistä. Huhti-kesäkuussa 2017 toteutetussa kyselyssä 50 prosenttia asiakkaista koki haastatteluista olleen hyötyä. Haastattelujen hyödyllisyys arvioitiin koko maassa keskimäärin arvosanalla 3,46 maksimin ollessa 5. TE-toimistojen johtajille tehtyjen kyselyjen mukaan kokemukset haastatteluista ovat olleet pääosin myönteisiä. Asiakkaiden ohjaus eri palveluihin on tehostunut, ja haastatteluissa on pystytty tarjoamaan aikaisempaa tehokkaammin työttömälle työnhakijalle soveltuvaa työtä tai palveluja. Haastattelut ovat myös lisänneet asiakkaiden aktiivisuutta ja omatoimista työnhakua. Työnhakijoiden haastattelujen lisäämisen vaikutuksesta työnhakijoiden työllistymiseen ei ole vielä käytettävissä tietoa.

Koska haastattelu, palvelutarpeen arviointi ja työllistymissuunnitelman laatiminen on säädetty voimassa olevassa lainsäädännössä TE-toimiston tehtäväksi, ei työnhakijan palveluprosessissa ole voitu täysimääräisesti hyödyntää yksityisiä palveluntuottajia. Palveluntuottajilta on hankittu haastatteluja tukevia palveluja, mutta työ- ja elinkeinoviranomainen on ollut vastuussa varsinaisen haastattelun järjestämisestä ja työllistymissuunnitelman laatimisesta. Työnjako TE-toimiston ja palveluntuottajan välillä ei ole kaikissa tilanteissa ollut selkeä. Tämä on aiheuttanut epätarkoituksenmukaista työnjakoa, kun palveluntuottaja ei ole voinut vastata asiakkaan palveluprosessista kokonaisvaltaisesti.

Työnvälitys

Pula osaavasta työvoimasta ja niin sanotut positiiviset rakennemuutostilanteet ovat yleistyneet eri toimialoilla ja alueilla myönteisen talous- ja työllisyyskehityksen myötä. Positiivisella rakennemuutoksella tarkoitetaan tilannetta, jossa alueen elinkeinorakenne ja työllisyystilanne muuttuvat nopeasti, kun yritys perustaa uuden tuotantoyksiyön tai lisää muuten merkittävästi työpaikkoja. Yhden toimialan positiiviset uutiset aktivoivat koko alueen elinkeinoelämää, mikä puolestaan johtaa kasvuun myös muilla toimialoilla ja muualla Suomessa. Positiivisissa rakennemuutoksissa on olennaista, että kyetään luomaan toimintaympäristö sellaiseksi, että yritykset voivat kasvaa ja kehittyä. Kasvunäkymä edellyttää joustavaa ja ennakoivaa yhteistoimintaa merkittävimpien pullonkaulojen ratkaisemiseksi. Usein valtion ja alueen erityistoimet ovat tarpeen, jotta kasvupotentiaali voidaan täysimääräisesti hyödyntää. Kasvunäkymät saattavat edellyttää investointeja infrastruktuuriin, lisätyövoiman palkkaamista sekä lisäpanostuksia huippuosaamiseen. Työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaannon parantaminen nousee keskiöön positiivisen rakennemuutosten tilanteissa samalla, kun työvoiman liikkuvuuden edellytyksenä on tieto alueen mahdollisuuksista, riittävä asuntojen tarjonta, toimivat liikenneyhteydet sekä muut elinvoimatekijät.

TE-toimistoihin ilmoitettiin vuoden 2017 aikana noin 593 000 avointa työpaikkaa. Avoimia paikkoja oli kuukauden aikana avoinna keskimäärin noin 93 200. Suurin osa työpaikoista oli yrityksissä. Vuotta aikaisemmin avoimia paikkoja oli kuukauden aikana avoinna keskimäärin noin 84 700. Tilastokeskuksen vuoden 2016 työnantajahaastattelujen mukaan hieman yli

40 prosenttia avoimista paikoista tulee TE-toimistojen välitykseen. Työvoiman hankinta toimipaikoissa vuonna 2017 -raportin (Maunu Tallamaria, TEM-analyysejä 85/2018) mukaan TE-toimistoa käytti 46 prosenttia rekrytoineista toimipaikoista.

Sopivan työvoiman saatavuus on yksi keskeisistä yritysten kilpailukykyyn vaikuttavista tekijöistä. Tehtyjen työnantajakyselyjen (Tempo Economics 2014) perusteella tärkeimmiksi työvoiman saantiin liittyviksi kilpailukykytekijöiksi nähtiin työntekijöiden motivoituneisuus, osaavien työntekijöiden saatavuus sekä riittävä kokemus. Erityisesti isommat pk-yritykset sekä pidempään toimineet yritykset arvioivat työvoiman saannin merkityksen kokonaisuutena muita yrityksiä suuremmaksi kilpailukykyyn vaikuttavaksi tekijäksi. Vuonna 2017 työpaikkojen täyttämiseen liittyviä ongelmia oli kokenut noin 37 prosenttia työvoimaa hakeneista toimipaikoista (Maunu, TEM-analyysejä 85/2018). Selvityksen mukaan rekrytointiongelmat olivat yleisimpiä, terveydenhuollossa ja sosiaalialalla, majoitus- ja ravitsemisalalla, rakennusalalla sekä kuljetuksessa ja varastoinnissa. Yli 90 prosenttia toimipaikoista totesi henkilön osaamiseen liittyvät syyt kuten koulutuksen, työkokemuksen, sosiaaliset taidot, kielitaidon tai muun työn vaatiman taidon rekrytointiongelmiensa syyksi. Suomen yrittäjien, Finnveran ja työ- ja elinkeinoministeriön teettämän, helmikuussa 2018 julkaistun pk-yritysbaremetrin mukaan yli puolet pk-yrityksistä kokee osaavan työvoiman saatavuuden rajoittavan jossain määrin kasvua. Yhteensä 14 prosenttia piti tätä merkittävänä kasvun esteenä. Osuus oli kasvanut selvästi edelliseen vuoteen verrattuna.

Owal Group Oy:n vuonna 2016 tekemän TE-toimistojen työtarjous- ja työttömyysturvaprosessia koskevan tutkimuksen (Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työelämä 35/2016) mukaan työtarjouksia tehdään paljon samoille henkilöille. Myös aiemmissa selvityksissä (Räisänen & Järvelä, 2014) on kiinnitetty huomiota siihen, että esimerkiksi aikavälillä 2012 – 1–4/2014 henkilöasiakkaista 78 prosenttia ei saanut lainkaan työtarjouksia TE-toimistolta. Owal Groupin selvityksessä otokseen perustuvan URA-asiakastietojärjestelmän aineiston mukaan henkilöille oli tehty keskimäärin kaksi tarjousta, mikä vastaa myös työ- ja elinkeinoministeriön seurantatietoja. Otoksen aineistossa 54 prosentille oli tehty yksi työtarjous ja viidennekselle kaksi työtarjousta. Enimmillään yhdelle henkilölle oli kahden vuoden poiminta-ajan sisällä tehty jopa 80 työtarjousta.

Edellä mainitun selvityksen mukaan työtarjouksia tehtiin suhteessa enemmän palvelu- ja myyntityön tekijöille ja prosessi- ja kuljetustyöntekijöille. Rakennus-, korjaus- ja valmistustyöntekijöille tehtiin enemmän tarjouksia muihin kuin ensisijaiseen ammattiin. Kun tietoja verrattiin avoimena oleviin työpaikkoihin vuosina 2014 ja 2015, erityisesti asiantuntijoille tehtiin vähemmän tarjouksia Satakuntaa ja Etelä-Pohjanmaata lukuun ottamatta. Erityisesti Uudellamaalla tehtiin rakennus- ja kuljetusalalle enemmän tarjouksia suhteessa avoimiin työpaikkoihin.

Selvityksen mukaan alueellisen liikkuvuuden näkökulma ei nouse työtarjousprosessissa merkittäväksi tekijäksi. Kyselyn mukaan työtarjouksia ei juurikaan tehdä työnhakijan ilmoittaman maantieteellisen hakualueen ulkopuolelle. Selvityksen asiantuntijahaastatteluihin esille tuli, että periaatteessa työtarjouksia tehdään alueellisen liikkuvuuden pohjalta ja alueellinen näkökulma on lisääntynyt työssäkäyntialueen (80 km) sisäpuolella. Vaikka asiakkaita periaatteessa ohjataan työtarjosten kautta hakemaan töitä aiempaa laajemmalla alueella, käytännössä tämä ei aina toteudu. Haastattelujen mukaan on koettu vaikeaksi saada asiakkaita liikkumaan lyhyitä matkoja edes kaupunkiseudulla. Toisaalta työpaikkoihin sopivia henkilöitä haetaan usein vain oman TE-toimiston alueelta.

Owal Groupin selvityksen mukaan työtarjosten osuvuutta ja laatua tulisi parantaa asiakasymmärrystä kehittämällä. Työnhakijoiden tilanteen tuntemus TE-toimistoissa ei ole riittävällä ta-

solla ja sillä on vaikutusta työtarjousten laatuun ja osuvuuteen. Asiakkaiden tiedot ja tarpeet tunnetaan heikosti, sillä asiakkaasta sähköisesti saatavilla olevat tiedot ovat varsin puutteellisia. Työttömistä työnhakijoista sähköisesti saatavilla olevat tiedot ovat kuitenkin pääasiallinen keino kohdentaa työtarjouksia osuviksi. Myös niukat aikaresurssit sekä asetetut tavoitteet työtarjouksien määrässä vaikuttavat osuvuuteen.

Selvityksessä esitettiin, että toimintaa voitaisiin kehittää toteuttamalla CV-netti pakollisena ainakin osan asiakkaiden kohdalla tai automatiikan laatiminen työtarjousten tekemiseen. Selvityksessä ehdotettiin myös työnhakijalle tarkoitettujen verkkopalvelujen kehittämistä siten, että ne pakottaisivat tarpeellisten tietojen täyttöön ja samalla muistuttaisivat asiakkaita heidän vastuistaan. Lisäksi työtarjouksen toimittamisesta pääasiallisesti kirjeitse tulisi luopua ja tietosuojaan liittyvät vaatimukset huomioon ottaen siirtyä sähköpostitse tai netpostin välityksellä annettavaan työtarjoukseen ensisijaisena keinona.

Uusien digitaalisten sovellusten tulo markkinoille monipuolistaa ja tukee työn tekemisen erilaisia muotoja. Esimerkiksi valtioneuvoston alustataloutteen liittyvässä selvityksessä (Onko Suomi jäämässä alustatalouden junasta, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja, 19/2016) todetaan, että digitalisaation tuomia mahdollisuuksia tulee hyödyntää tehokkaammin nopeasti muuttuvan työelämän tarpeisiin. Osana työ- ja elinkeinopalvelujen uudistamishanketta (TE-digi) on KEHA-keskuksen hallinnoimalla sähköisellä työnvälityksen palvelualustalla (Työmarkkinatori) ollut käynnissä pilotti, jonka tavoitteena on koota yhteen digitaalisten alustojen ja laskutuspalvelujen kautta tarjottavia uudenlaisia, lyhytaikaisia työ- ja yrittäjyyshankkeita ja tiedottaa niistä työnhakijoille. Pilotissa on mukana 13 palveluntuottajaa, jotka edustavat laskutuspalveluja ja digitaalisia työnvälitysalustoja. Palvelu on tarkoitettu integroida osaksi digitaalista Työmarkkinatorin ekosysteemiä, jonka keskiössä on kumppanuuksiin ja yhteistyöhön perustuva toimintamalli.

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Alkaneet jaksot palveluittain	2017	2016	2015	2014
Koulutuskokeilu	392	384	404	430
Työolosuhteiden järjestelytuki*	110	137	263	285
Arviointi (pl. yhteydenotto)	65 851	63 921	68 007	72 919
Työvoimakoulutus	55 675	50 003	45 488	55 871
Työnhakuvalmennus	23 500	20 790	20 773	24 287
Työhönvalmennus	8 694	5 994	5 466	5 854
Uravalmennus	10 902	9 196	11 846	14 470
Matkakustannusten korvaus	12 217	12 830	13 927	14 200
Majoituskustannusten korvaus	640	507	528	552
Omaehtoiset opinnot	50 462	47 225	44 147	35 436
Työkokeilu	59 265	62 872	65 086	64 079
Palkkatuettu työ	33 803	33 821	31 995	53 349
Starttiraha	6 463	7 101	7 033	8 188

Lähde: TEM/Työnvälitystilasto, taulut 4920, 5432, 5455, 3920, 5920 ja 5425.

*Vuoden aikana tehdyt päätökset, joista osa on ollut kielteisiä.

Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut

Julkiseen työvoima- ja yrityspalveluun kuuluvat tieto- ja neuvontapalvelut sekä ammatinvalinta- ja uraohjaus. Pääasiallisena palvelukanavana tieto- ja neuvontapalveluissa ovat työ- ja elinkeinohallinnon verkkopalvelut sekä valtakunnallinen puhelinpalvelu. Vuonna 2017 asiakkaiden soittamia puheluita kirjautui asiakastietojärjestelmään noin 765 000. TE-palvelut.fi -sivustolle kirjaututtiin vuonna 2016 noin 5,5 miljoonaa kertaa. Kirjautumisten määrä on kasvanut vuosittain koko 2010-luvun ajan.

Ammatinvalinta- ja uraohjauksen jaksoja alkoi vuonna 2017 noin 23 100, vuonna 2016 noin 21 400 ja vuonna 2015 noin 22 100. Ammatinvalinta- ja uraohjauksen asiakasmäärät ovat vähentyneet ja syynä tähän on ollut ammatinvalinta- ja uraohjausta TE-toimistoissa antavan henkilöstömäärän väheneminen lähes puoleen noin 15 vuoden takaisesta. Myöskään valtakunnallisessa Työlinja-puhelinpalvelussa annettava uraohjaus ei ole kyennyt vastaamaan ohjaustarpeeseen. Ohjauksen kysyntä ylittää palvelujen tarjonnan erityisesti maan kasvukeskuksissa. Henkilökohtaisen uraohjauspalvelujen saama palaute asiakkailta on kuitenkin ollut hyvä.

Kansainvälisten (EU, ICCDPP) suositusten mukaan ammatinvalinta- ja uraohjauksen saataavuus tulisi turvata. Uraohjausta tulisi kehittää monialaisen, verkostomaisen ohjauksen suuntaan, tietoisemmaksi työelämätietaudesta kohtaannon parantamiseksi ja käyttämään monipuolisesti digitaalisia palveluja osana ohjausta ja ratkaisujen löytämistä. Lisäksi on syytä kehittää uraohjauksen ammattilaisten osaamista muuttuvan toimintaympäristön vaatimusten mukaisesti. Ammatinvalinta- ja uraohjauksen laadun ja sen seurannan kehittäminen on tarpeen. Huomiota on kiinnitettävä erityisryhmiin kuten NEET-nuoret (Not in Employment, Education and Training) ja maahanmuuttajat. Elinikäinen ohjaus linkittyy kiinteästi jatkuvan muuttuvan työelämän mukaiseen elinikäiseen oppimisen tarpeeseen.

Valmennus

Työnhakuvalmennusta on järjestetty perinteisen ryhmävalmennuksen ohella verkkovalmennuksena tai näiden yhdistelminä, jolloin valmennuksessa on voitu huomioida yksilöllisiä elementtejä. Ryhmämuotoista palvelua on hankittu ostopalveluna tai tuotettu TE-toimiston omalla palveluna. Osa palvelusta on voitu toteuttaa yksilö- tai etätyöskentelynä. Työnhakuvalmennukseen on voitu sisällyttää CV:n ja työpaikkahakemusten tekemistä sekä työnhakuhaastattelun valmistautumista ja sen harjoittelua. Lisäksi tarjotaan tietoa työnhakukanavista, työmarkkinoista, työpaikoista ja yritysten rekrytointikäytännöistä. Työnhakuvalmennuksen osana on järjestetty myös yrittäjävalmennusta. Valmennusjakso kestää useimmiten 1–10 päivää.

Uravalmennuksen päättäneiltä asiakkailta kerätyn laatu-palautteen (5 800 vastaajaa) mukaan 89 prosenttia vastanneista koki valmennuksen onnistuneen kokonaisuutena hyvin tai erinomaisesti. Noin 79 prosenttia vastaajista totesi, että heillä oli toteutumiskelpoinen suunnitelma valmennuksen päättyessä. Vastaajista 81 prosenttia arvioi tietojensa ja ymmärryksensä koulutuksesta, työelämästä sekä omista kiinnostuksistaan, rajoituksistaan ja vahvuuksistaan lisääntyneen hyvin tai erinomaisesti. Noin 81 prosenttia vastaajista koki valmennuksen toteutuksen vastanneen omia tarpeita ja tavoitteita hyvin tai erinomaisesti ja valmennuksen toteuttajan työskentelyn koki hyväksi tai erinomaiseksi 81 prosenttia vastaajista.

Työhönvalmennusta on tarjottu lähes samassa suhteessa TE-toimiston eri palvelulinjojen asiakkaille (työnvälitys ja osaamisen kehittämisen palvelut kumpikin 34 prosenttia kaikista alka-neista jaksoista, tuetun työllistymisen palvelulinja 31 prosenttia). Alueelliset erot työhönval-

mennuksen järjestämisessä eri TE-toimistojen välillä ovat huomattavat, vaihdellen noin 20 alkaneesta jaksosta noin 3 000:een vuonna 2017. Eniten työhönvalmennusta järjestettiin vuonna 2017 Varsinais-Suomessa (noin 3 000 jaksoa/35 prosenttia kaikista alkaneista jaksoista), seuraavaksi eniten Uudellamaalla (noin 1 400 jaksoa/16 prosenttia) ja Pohjois-Pohjanmaalla (noin 1 200 jaksoa/14 prosenttia). Muiden työ- ja elinkeinotoimistojen osuudet olivat 0,2–6 (alle 10) prosenttia kaikista alkaneista jaksoista. Pääosin työhönvalmennus on toteutettu kansallisella rahoituksella, Euroopan sosiaalirahaston määrärahoja työhönvalmennuksen hankintoihin on käytetty toistaiseksi vähän.

Kilpailutusasiakirjojen perusteella työhönvalmennusta on hankittu sekä yksilö- että ryhmämuotoisena. Palvelulle on määritelty tavoitteet, mutta palvelun sisältöä voidaan määrittellä osallistujan yksilöllisen tarpeen mukaan. Osa ELY-keskuksista on jo tarjouspyynnössä rajoittanut henkilölle työhönvalmennuksena tarjottavan tuntimäärän julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaista enimmäiskestoa (50 tuntia 12 kuukauden aikana) vähäisemmäksi.

Tuloksia työllistymisprosesseilla (ESR) -hanke (valtakunnallinen koordinaatiohanke 2015–2018, toteuttajana Varsinais-Suomen ELY-keskus) on selvittänyt työhönvalmennuksen järjestäjien ja palveluntuottajien näkemyksiä nykyisestä työhönvalmennuksesta ja sen kehittämistarpeista. Hankkeen yhtenä tavoitteena on tuoteistaa työhönvalmennusta yhteistyössä TE-toimistojen, ELY-keskusten, kuntien ja palveluntuottajien kanssa. Palveluntuottajat ovat tuoneet kehittämistarpeina esille palvelun tunnettuuden lisäämisen, asiakkaiden erilaisten palvelutarpeiden huomioimisen tarjouspyynnöissä, toteutuksen joustavoittamisen ja asiakasohjauksen tehostamisen.

Kokeilu

Ennen vuonna 2013 voimaan tullutta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia julkisen työvoimapalvelun palveluvalikoimaan kuuluivat erillisinä palveluina koulutuskokeilu ammattioppilaitoksessa, yhdistetty työ- ja koulutuskokeilu ammattioppilaitoksessa sekä työmarkkinatoimenpiteet, joita olivat työharjoittelu, työelämävalmennus ja työkokeilu työpaikalla. Edellä mainitut palvelut yhdistettiin kokeilu –nimiseksi palveluksi, joka jakaantuu koulutuskokeiluun oppilaitoksessa sekä työkokeiluun työpaikalla.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain voimassaoloaikana koulutuskokeilu on ollut varsin vähän käytetty palvelu. Vuosina 2014–2017 koulutuskokeiluja järjestettiin noin 400 vuodessa. Useiden TE-toimistojen alueilla koulutuskokeiluja on järjestetty ainoastaan muutamalle henkilölle. Vuosina 2015–2017 koulutuskokeiluja järjestettiin eniten Pohjanmaan TE-toimiston asiakkaille. Noin 60–70 prosenttia koulutuskokeiluihin osallistuneista on ollut alle 30-vuotiaita.

Säädettäessä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki työkokeilun käyttötarkoitukseksi määriteltiin ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittäminen sekä työmarkkinoille paluun tukeminen, eikä sitä ole tarkoitettu työkokemuksen hankkimiseksi. Aiemmin voimassa olleita työmarkkinatoimenpiteitä käytettiin myös työkokemuksen hankkimiseksi, mutta työkokeilulle ei asetettu vastaavaa käyttötarkoitusta, koska palkattomasta harjoittelusta oli tullut monelle vastavalmistuneelle ”pakollinen” vaihe ennen työsuhdetta. Koska työkokeilua ei enää vuoden 2013 jälkeen ole voinut käyttää työkokemuksen hankkimiseksi, tämän on katsottu vaikeuttaneen työllistymisen edistämistä sellaisten vastavalmistuneiden nuorten kohdalla, joiden työllistymisen esteiden on katsottu liittyvän nimenomaan työkokemuksen puuttumiseen. Säädettäessä määräaikaisesta rekrytointikokeilua koskevasta kokeilusta sen pääasialliseksi

kohderyhmäksi arvioitiin nimenomaan sellaiset työnhakijat, joilla ei ole riittävää työkokemusta osaamisen osoittamiseen.

Työ- ja elinkeinoministeriöllä on tarkoitus teettää työkokeilusta (rekrytointikokeilu mukaan lukien) selvitys vuoden 2018 aikana. Työkokeilua koskevia säännöksiä ei siten ole tarkoitussennmukaista muuttaa sisällöllisesti ennen selvityksen valmistumista.

Työvoimakoulutus

Työvoimakoulutuksen järjestämiseen liittyvää työnjakoa, toteutusta ja rahoitusta uudistettiin toteutettaessa toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi vuoden 2018 alusta lukien. Työvoimakoulutuksen osalta keskeinen muutos oli tutkintoon tai sellaisen osaan johtavan toisen asteen koulutuksen, aikuisten perusopetuksen sekä maahanmuuttajien luku- ja kirjoitustaidon opetuksen siirtyminen opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoituksen piiriin. Työ- ja elinkeinoministeriön hankintajärjestelmän piiriin jäi edelleen pääosa ei-tutkintoon johtavasta ammatillisesti suuntautuneesta koulutuksesta sekä maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus. Työvoimakoulutus on sen rahoitusmuodosta ja järjestämisvastuullisesta tahosta riippumatta TE-toimiston asiakkaiden käytettävissä, sillä opiskelijavalinta kummassakin koulutuksessa perustuu työvoimapolitiittiseen harkintaan ja kuuluu TE-toimistolle.

Palkkatuki

Palkkatukijärjestelmä uudistettiin vuoden 2015 alusta lukien, jolloin niin sanotusta perustukilisäosa –mallista siirryttiin prosenttiperusteiseen palkkatukeen. Nykyisin työnantajalle maksettava palkkatuki on prosentuaalinen osuus työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuvista palkkauskustannuksista. Uudistuksella pyrittiin yksinkertaistamaan palkkatukijärjestelmää, vähentämään rakennetyöttömyyttä sekä lisäämään työnantajien ja työttömien työnhakijoiden yhdenvertaisuutta.

Vuoden 2017 alusta lukien palkkatuen rahoitusjärjestelmää muutettiin siten, että vuosina 2017 ja 2018 palkkatuen rahoittamiseen käytetään työllisyysmäärärahan lisäksi työttömyysetuuksiin osoitettuja määrärahoja. Palkkatuesta voidaan rahoittaa työmarkkinatuen, peruspäivärahan tai ansiopäivärahan perusosaa vastaava määrä työttömyysetuusmäärärahoilla. Rahoitusmuutoksella pyrittiin turvaamaan palkkatukeen käytettävissä olevien määrärahojen riittävyttä. Samassa yhteydessä kuukaudessa maksettavan palkkatuen määrälle asetettiin valtion talousarviossa enimmäismäärä, millä myös osaltaan pyrittiin turvaamaan palkkatuen riittävyttä. Palkkatuen käyttöä pyrittiin myös suuntamaan aikaisempaa selvemmin työttömyyden pitkittymisen ehkäisemiseen. Lisäksi palkkatukea koskevia säännöksiin tehtiin joitakin muita muutoksia.

Syksyllä 2017 on käynnistetty valtioneuvoston päätöksentekoa tukevan tutkimus- ja selvitystoiminnan (VN TEAS) määrärahoilla tutkimus, jossa on tarkoitus selvittää palkkatukijärjestelmän vaikuttavuutta sekä vuoden 2015 muutosten vaikutusta. Tutkimuksen tekijänä toimii Elinkeinoelämän tutkimuslaitos (Etla). Käytettävissä olevan aineiston rajoissa tutkimuksessa arvioidaan myös työttömyysetuusmäärärahojen käytön vaikutusta palkkatukijärjestelmässä. Tutkimuksen on tarkoitus valmistua syksyllä 2018. Lisäksi parhaillaan on käynnissä kansallisen tulorekisterin (KATRE) perustamista koskeva hanke, joka on yksi pääministeri Juha Sipilän hallituksen hallitusohjelmaan sisältyvän kärkihankkeen ”Digitalisoidaan julkiset palvelut” toimenpiteistä. Kansallisen tulorekisterin tavoitteena on vähentää työnantajien hallinnollista taakkaa yksinkertaistamalla palkkatietojen ilmoittamista viranomaisille ja muille tietoja tarvitseville tahoille. Työ- ja elinkeinoministeriön hallinnon alalla on käynnissä kansallisen tulorekisterin hyödyntämiseen liittyvä erillinen hanke (KEHA-KATRE), jossa tarkastellaan KEHA-

keskuksen hoitamia työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan maksatusprosesseja, joissa hyödynnetään palkka- tai etuustietoja ja jotka ovat siirtymässä maakunnille. Hankkeen tavoitteena on uudistaa muun muassa palkkatuen myöntö- ja maksatusprosessit sellaisiksi, että niissä voitaisiin mahdollisimman täysimääräisesti hyödyntää kansallista tulorekisteriä sekä digitalisoida näihin liittyviä prosesseja. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi palkkatukijärjestelmään ei ole tarkoituksenmukaista tehdä tässä yhteydessä muita kuin maakunta-uudistuksesta johtuvat muutokset. Palkkatukijärjestelmää on tarkoitus arvioida kokonaisuudessaan ennen maakuntauudistuksen voimaantuloa.

Hallitus päätti kehysriihessä huhtikuussa 2018 osana työllisyyspakettia siitä, että työttömyys-etuusmäärärahojen käyttöä palkkatuen ja starttirahan rahoituksessa jatketaan vuonna 2019 ja myös maakuntauudistuksen yhteydessä vuodesta 2020 eteenpäin. Samalla arvioidaan palkkatukea koskevaa lainsäädäntöä ja sen kehittämistarpeita.

Starttiraha

Starttirahaa koskevia säännöksiä muutettiin edellisen kerran vuoden 2017 alusta lukien, jolloin starttirahan enimmäiskesto lyhennettiin 18 kuukaudesta 12 kuukauteen ja starttirahan myöntäminen mahdollistettiin henkilöasiakkaalle, joka laajentaa sivutoimisesti harjoittamansa yritystoiminnan päätoimiseksi.

Vuoden 2018 alusta lukien tuli voimaan työttömyysturvalain muutos (906/2017), jonka mukaan työttömän aloittaman yritystoiminnan pää- tai sivutoimisuutta ei arvioida neljän kuukauden aikana yritystoiminnan aloittamisesta lukien. Muutoksen tarkoituksena on kannustaa ja helpottaa työttömien ryhtymistä yrittäjiksi, joten mainitulla muutoksella on starttirahan kanssa sama tarkoitus. Starttirahajärjestelmää on tarkoituksenmukaista arvioida sen jälkeen, kun edellä tarkoitettu lakimuutoksesta on saatu kokemuksia. Lisäksi starttirahan myöntämis- ja maksamisenettelyä arvioidaan edellä palkkatukea koskevassa nykytilan arvioinnissa mainitussa KEHA-KATRE –hankkeessa. Myös starttirahan osalta myöntämis- ja maksamisprosesseja on tarkoitus uudistaa siten, että prosessissa voitaisiin hyödyntää kansallista tulorekisteriä ja digitalisaatiota. Edellä mainittujen seikkojen vuoksi starttirahaa koskeviin säännöksiin ei tässä yhteydessä ole tarkoituksenmukaista tehdä muita muutoksia kuin maakuntauudistuksesta johtuvat välttämättömät muutokset.

Harkinnanvarainen kulukorvaus

Tilastotietojen mukaan työ- ja elinkeinotoimistot ovat myöntäneet harkinnanvaraista kulukorvausta harvoin, koko maassa noin 130 -160 työnhakijalle/vuosi. Vuosina 2015 ja 2017 harkinnanvaraisen kulukorvauksen päätöksistä tehtiin Uudenmaan TE-toimistossa noin 40 prosenttia ja vuonna 2016 lähes 50 prosenttia. Useissa TE-toimistoissa harkinnanvaraista kulukorvausta on myönnetty vain muutamalle asiakkaalle ja joissakin TE-toimistoissa kulukorvausta ei ole myönnetty lainkaan. Esimerkiksi Lapin ja Kainuun TE-toimistoissa ei myönnetty vuonna 2015 eikä vuonna 2016 harkinnanvaraista kulukorvausta kenellekään. Vuonna 2017 kuudessa TE-toimistossa harkinnanvaraista kulukorvausta oli myönnetty enintään kahdelle henkilölle. Alle 30-vuotiaiden osuus kulukorvauksen saajista oli vuonna 2015 noin 36 prosenttia, vuonna 2016 noin 43 prosenttia ja vuonna 2017 noin 50 prosenttia. Kulukorvauksen saajien sukupuollessa ei ole ollut merkittävää eroa ja enemmän korvauspäätöksiä saanut sukupuoli on vaihdellut vuosien välillä.

Työolosuhteiden järjestelytuki

Työ- ja elinkeinoministeriössä tehtiin vuonna 2016 annetuista työolosuhteiden järjestelytukea koskevista päätöksistä yksityiskohtainen tarkastelu. Vuonna 2016 työolosuhteiden järjestelytuesta tehtiin tilastojen mukaan noin 90 myönteistä päätöstä. Tehdyssä tarkastelussa ilmeni, että tosiasiaa myönteisiä päätöksiä tehtiin 73 kappaletta. Työolosuhteiden järjestelytukea maksettiin yhteensä noin 86 000 euroa. Tukea saaneista hieman yli puolet oli yrityksiä. Yritysten työolosuhteiden järjestelytukea koskevista hakemuksista noin 2/3 hyväksyttiin (45 kappaletta). Julkisen sektorin hakemuksista hyväksyttiin noin kolmasosa (16 kappaletta) ja kolmannen sektorin toimijoiden hakemuksista hieman yli puolet (9 kappaletta).

Myönteisen päätöksen saaneista yrityksistä osakeyhtiömuotoisia oli 34 yritystä. Näiden liikevaihto vuonna 2015 vaihteli 78 000 eurosta 550 000 000 euroon. Keskimääräinen liikevaihto oli noin 2,4 miljoonaa euroa. Alle miljoonan euron liikevaihto oli 14 yrityksellä. Myönteisen tukipäätöksen saaneiden julkisen sektorin toimijoiden koko henkilötötyvuosina vaihteli 400 henkilötötyvuodesta 30 000 henkilötötyvuoteen. Puolet julkisen sektorin toimijoille tehdyistä myönteisistä päätöksistä (8 kappaletta) tehtiin työnantajille, joiden vuotuinen työmäärä ylitti 4 000 henkilötötyvuotta.

Vuonna 2016 noin 16 prosenttia (12 kappaletta) myönteisistä päätöksistä koski toimistokalusteiden kuten sähköpöytien tai satulatuolien hankintaa. Mainittuja hankintoja voidaan pitää sellaisina tavallisina ergonomisina ratkaisuin, joihin työnantajan koko ja taloudellinen tilanne huomioon ottaen tuen myöntämiselle ei välttämättä olisi ollut perustetta. Myönteisistä päätöksistä noin 20 prosenttia (15 kappaletta) kohdistui kommunikaation apuvälineisiin kuten puheäänivahvistimen hankintaan. Myönteisistä päätöksistä 8 prosenttia (6 kappaletta) kohdistui muuhun muutostyöhön työpaikalla ja noin 26 prosenttia (20 kappaletta) toisen työntekijän antamaan apuun. Noin 26 prosentissa päätöksistä (20 kappaletta) ei ole saatavilla tietoa, mihin tarkoitukseen tuki myönnettiin.

Joidenkin tuella hankittujen työkalujen osalta jälkikäteistarkastelun perusteella oli epäselvää, olisiko tuella hankittuja työkaluja tullut pitää alalla normaalisti käytettyinä työvälineinä. Kahdessa tapauksessa työnantaja olisi voinut saada tuen myös muun tahon korvaamana. Näistä toinen tapauksista liittyi liikennevahinkoon liittyvän vamman aiheuttaman toimintahaitan kompensointiin työvälineillä ja toinen toisen työntekijän antamaan apuun, kun erityistä tukea tarvitseva oppisopimuskoulutuksessa oleva henkilö tarvitsi toisen työntekijän apua perheytykseensä.

Työterveyslaitoksen julkaiseman avoimilla työmarkkinoilla toimivien vammaisten ja pitkäaikaissairaiden työn sisältöä ja työolosuhteiden mukauttamista koskevan selvityksen (Nevala ynnä muut, 2011) mukaan eniten mukautuksia tehtiin työaikoihin, työhön ja itseen liittyvien vaikutusmahdollisuuksien sekä työpisteen mitoittamiseen ja toimivuuteen. Näistä vain viimeksi mainittuun voidaan olettaa kohdistuvan sellaisia kustannuksia, joita voitaisiin korvata työolosuhteiden järjestelytuella. Työterveyslaitoksen selvityksen mukaan työolosuhteiden järjestelytukea oli käytetty mukautuksissa harvoin (6 prosentissa tapauksissa). Mikäli mukautukset olivat aiheuttaneet kustannuksia, olivat työnantajat useimmiten ne myös maksaneet. Tutkimuksen mukaan ongelmana näyttäytyi työterveyshuollon vähäinen osallistuminen mukautusten suunnitteluun ja toteutukseen.

Kuntoutuksen uudistamiskomitean marraskuussa 2017 julkaistussa loppuraportissa todetaan, että Kansaneläkelaitoksen ammatillisen kuntoutuksen työhön tai opiskeluun liittyvät apuvälineet ovat siirtymässä maakuntien vastuulle. Siirron yhteydessä on tarkoituksenmukaista arvioida työolosuhteiden järjestelytuen roolia ja merkitystä suhteessa ammatillisen kuntoutuksen henkilökohtaisiin apuvälineisiin. Tästä syystä työolosuhteiden järjestelytukea koskeviin sään-

nöksiin ei tässä yhteydessä esitetä muita muutoksia kuin maakuntauudistuksesta johtuvat välttämättömät muutokset.

Kunnalle myönnettävä lisätuki

Kunnille myönnettävän lisätuen määrä on vaihdellut vuodesta 2002 lukien vuosittain noin 180 000 ja 975 000 euron välillä. Vuonna 2017 kunnille maksettiin lisätukea yhteensä 182 000 euroa. Lisätuen osuus kuntien työllistämistoiminnan tukemisessa on vähäinen, kun otetaan huomioon, että kunnille maksettiin vuonna 2017 palkkatukea arviolta noin 56 miljoonaa euroa.

Kunnille maksettavaa lisätukea saavien kuntien määrä on laskenut 2000-luvun alusta. Vuonna 2000 lisätukea sai vajaat 90 kuntaa, kun vuonna 2017 lisätukea maksettiin noin 40 kunnalle. Tänä aikana lisätukea saavien kuntien määrä on laskenut muutamia poikkeuksia lukuun ottamatta joka vuosi. Lisätukea on saanut 11 kuntaa vuodesta 1996 lähtien yhtä vuotta lukuun ottamatta joka vuosi. Edellä mainittuihin kuntiin työllistettiin palkkatuella noin 440 henkilöä vuonna 2017.

Vuonna 2017 lisätukea saaneista kunnista 26 oli sellaisia, jotka olivat saaneet lisätukea viimeisten viiden vuoden aikana. Tämä vastaa noin kahdeksaa prosenttia Suomen kunnista. Lisätuki on siis harvoille kunnille säännöllinen tulo. Sitä maksetaan tyypillisesti pieniä euromääriä pienille kunnille. Tämä johtunee siitä, että pienimmissä kunnissa muutaman henkilön työllistäminen johtaa siihen, että lisätuen edellytyksenä oleva prosentuaalinen raja työvoimasta ylittyy. Keskimääräinen maksettu lisätuki on ollut vuoden 2004 jälkeen kahta vuotta lukuun ottamatta alle 10 000 euroa kuntaa kohden. Keskimääräinen lisätuki ei riitä kattamaan yhden keskimääräisellä palkkatuella palkatun henkilötyövuoden palkkauskustannuksia, vaikka kunta saisikin puolet palkkatukena.

Vuonna 2017 eniten lisätukea saivat seuraavat kunnat: Viitasaari (noin 14 300 euroa), Ii (noin 13 600 euroa), VIRRAT (noin 13 500 euroa), Keuruu (noin 12 600 euroa), Posio (noin 12 500 euroa) ja Utajärvi (noin 10 600 euroa). Muiden lisätukea saaneiden kuntien osalta tuen määrä jäi alle 10 000 euroon.

TY-neuvottelukunnat

TE-toimistojen asettamien TY-neuvottelukuntien tehtäviin on kuulunut tukea alueellisesti työstä työhön –periaatteen toteutumista, elinkeino- ja työelämän jatkuvaa uusiutumista ja koko työvoimapotentialin saamista käyttöön. TY-neuvottelukuntien tavoitteina on ollut sopia toimintamalleista, joiden avulla työmarkkinoilla tapahtuvia muutoksia voidaan hallita, antaa työvoiman saatavuuden turvaamiseksi ja työllisyyden edistämiseksi tehtävälänsä liittyviä lausuntoja viranomaisille ja muille tahoille sekä seurata TE-toimistolle asetettujen tavoitteiden toteutumista sekä arvioida TE-toimiston toiminnan vaikuttavuutta ja laatua.

TY-neuvottelukuntien tehtävissä on alueilta saatujen tietojen mukaan korostuneet ainakin työmarkkinoiden muutosten seuraaminen ja työvoiman saatavuuden turvaaminen. Työvoima- ja yrityspalvelun ja työttömyysturvan työvoimapolitiittisten edellytysten toimeenpanoon sekä uuden yritystoiminnan syntymiseen ja yritysten toimintaedellytysten kehittämiseen liittyviä tehtäviä on käsitelty myös varsin usein. Konkreettisista tehtävistä eniten TY-neuvottelukunnissa on käsitelty nuorten työllisyystilannetta, työnvälitystä, pitkäaikaistyöttömien aktiivointia ja TE-toimiston tulossuunnitelmia. Vähiten käsitelyssä ovat olleet maahanmuuttajien kotouttamiseen, työperäiseen maahanmuuttoon sekä julkisen työvoima- ja yrityspalvelun kehittämistarpeisiin liittyvät tehtävät. Alueilta saaduissa tiedoissa on todettu, että

TY-neuvottelukunnissa ei ole annettu riittävästi lausuntoja viranomaisille tai muille tahoille työmarkkinoiden toimivuuden turvaamiseksi ja työllisyyden edistämiseksi eikä ole sovittu konkreettisista toimintamalleista alueellisten työmarkkinoiden hallitsemiseksi.

Muutosturva

Muutosturvan toimintamallia on kehitetty vuosien aikana valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti. Euroopan sosiaalirahaston ja Euroopan globalisaatiorahaston rahoitustuella on edistetty irtisanomistilanteiden hallintaa sekä uudelleentyöllistymistä koskevien jatkomahtolisuuksien löytymistä. Olennaista muutosturvatilanteissa on aktivoituminen mahdollisimman varhaisessa vaiheessa, ennakoivuus sekä tiivis yritysyeistyö.

Vuosien 2005—2016 aikana työ- ja elinkeinoministeriön erillisseurannan mukaan vähintään kymmentä henkilöä koskevia muutosturvatilanteita on ollut 8 550 yrityksellä. Arvioitu henkilöstön vähennystarpeen enimmäismäärä näissä yrityksissä on yhteistoimintaneuvottelujen alussa ollut yli 405 400 henkilöä ja neuvottelujen päättyessä irtisanotuksi on joutunut 144 600 henkilöä. Erillisseurannan lisäksi on huomioitava alle kymmenen henkilön irtisanomistilanteet, jotka ovat arvioiden mukaan kaiken kaikkiaan myös erittäin merkittäviä.

Muutosturvan toimintamallia koskevan tutkimuksen (Ålander – Sillanpää – Korhonen – Manninen: Yhteistyöllä turvaa muutokseen - Muutosturvan toimintamallin vaikuttavuutta ja toimivuutta koskeva tutkimus, Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja, Työ- ja yrittäjyys, 34/2013) mukaan yleiskuva muutosturvan toimintamallista on myönteinen. Toimintamalli on perustaltaan hyvä ja toimiva, ja sen avulla on edistetty hyvin ja suhteellisen nopeasti työstä työhön siirtymistä. Tutkimuksen mukaan muutosturvan piiriin tulleista henkilöistä on työllistynyt kolmen kuukauden sisällä 35 prosenttia ja puolentoista vuoden kuluessa lähes 56 prosenttia.

Muutosturvaan liittyy jalkautuva työskentelytapa. Yritysten henkilöstöön asti ulottuvalla tiiviillä yritysyeistyöllä on voitu paremmin huomioida irtisanottavien tarpeet ja yksilölliset jatkopolut. Muutosturvan toimintamalli on ollut myös esimerkkinä monille yrityksille näiden rakentaessa omia toimintamallejaan rakennemuutostilanteiden hoitamiseksi ja hallitsemiseksi.

Työllisyyspoliittinen avustus

Vuonna 2016 työllisyyspoliittista avustusta myönnettiin 215 hankkeelle yhteensä noin 22,8 miljoonaa euroa. Eri työ- ja elinkeinotoimistojen rahoittamien hankkeiden määrä vaihteli neljästä kolmeenkymmeneen. Vuonna 2017 työ- ja elinkeinotoimistot ovat varanneet työllisyysmäärärahaa työllisyyspoliittiseen avustukseen noin 22,8 miljoonaa euroa.

Työllisyyspoliittisten hankkeiden kohderyhmänä ovat pääsääntöisesti pitkään työttömänä olleet. Muita kohderyhmiä ovat nuoret ja maahanmuuttajataustaiset. Hankkeita on suunnattu myös erityisille kohderyhmille kuten osatyökykyisille, rikostaustaisille, romaneille ja korkeakoulutetuille. Yhtenäisellä toimintamallilla hankkeita hallinnoivat suuret toimijat kuten So-tainvalidien Veljesliitto ja Suomen Punaisen Ristin Kontti-keju. Kuntien hankkeissa kohde-ryhmänä on usein mainittu vähintään 300 päivää työmarkkinatukea saaneet työttömät.

Vuonna 2016 suurimmat hankeavustusten saajat olivat Suomen Punaisen Risti Kontti-kejun Espoon ja Vantaan Kontti-kierrätystavaratalojen Työtä, taitoa ja tuloksia 3 -hanke (noin 355 000 euroa), Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistyksen Kajo-keskus -hanke (noin 339 000 euroa) ja Päijät-Hämeen Liikunta ja Urheilu ry:n Litti – Liikunnalla tukea työelämään -hanke (noin 303 000 euroa). Kahdeksalle hankkeelle myönnettiin työllisyyspoliittista avustusta 200 000—250 000 euroa ja 64 hankkeelle 100 000—200 000 euroa. Alle 100 000 euroa

myönnettiin noin 140 hankkeelle, joista pieni osa sai rahoituksen osalle vuotta. Pienin avustuksen määrä oli noin 20 000 euroa.

Useimmiten työllisyyspoliittista avustusta on myönnetty yhdistyksille ja säätiöille. Vuonna 2016 avustusta sai 28 työttömien yhdistystä tai vastaavaa yhdistystä, 126 muuta yhdistystä ja 27 säätiömuotoista toimijaa. Kuntien hankkeita oli kaikkiaan 30 ja niille myönnettyjen avustusten yhteismäärä oli 1 281 000 euroa. Sosiaalisten yritysten perustamiseen tai sen toiminnan vakiinnuttamiseen avustusta myönnettiin kahdessa tapauksessa.

Useimmissa hankkeissa pyritään työkokemuksen tarjoamisen ohella kartoittamaan työllistymisen esteitä ja tukemaan jatkotyöllistymisessä tai koulutukseen ohjaamisessa. Keskeisin menetelmä on asiakkaiden henkilökohtainen ohjaus. Lisäksi hankkeen painopisteenä voi olla työnetsintä eli hankkeen toimesta etsitään aktiivisesti työtä avoimilta työmarkkinoilta. Muutamissa hankkeissa on tarjottu mahdollisuutta kehittää osaamista työn ohella tarjottavalla pienimuotoisella koulutuksella sekä mahdollistamalla tutkintotavoitteiseen koulutukseen osallistuminen.

Työllisyyspoliittisella avustuksella tuettavien hankkeiden tarkoitusta on selkeytetty viimeksi vuonna 2013 julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun valtioneuvoston asetukseen tehdyllä muutoksella. Tuolloin linjattiin, että avustus on tarkoituksenmukaista kohdentaa kustannuksiin, jotka aiheutuvat työttömille järjestetyistä palveluista eli työttömille työnhakijoille annettavasta tuesta ja ohjauksesta. Säännösten soveltamisessa on korostettu työttömien työnhakijoiden työllistymisen edistämistä ja muun muassa suositeltu, että tukea ei myönnetä normaalista työnantajalle kuuluvasta työnjohdosta ja perehdyttämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettua yksilökohtaista valmennusta voidaan toteuttaa toimintamallilla, joka on työhönvalmennuspalvelun kaltainen. Työllisyyspoliittisen avustuksen hankkeen kesto ja henkilön osallistumisen kesto ohjauspalvelun piirissä on julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisen työhönvalmennuksen kestoja pidempi. TE-toimistolla on ollut vähäiset mahdollisuudet seurata, miten ja missä laajuudessa valmennusta ja ohjausta yksittäiselle henkilölle kussakin hankkeessa tarjotaan.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työllisyyspoliittisen avustuksen lisäksi työllisyys Hankkeita voidaan rahoittaa myös Euroopan sosiaalirahaston ohjelmasta. Kansalaisjärjestöt hallinnoivat yhteensä 45 hanketta (toimintalinjat 3 ja 5 yhteensä). Sosiaali- ja terveysministeriö on päättänyt Veikkauksen voittovaroista jaettavista vuoden 2017 STEA-avustuksista. Työllisyyden edistäminen ja työttömien järjestöt teemaan kuuluvissa hankkeissa avustusta myönnettiin 61 järjestölle 93 avustuskohteeseen. Ehdotuksen rahoitettavista hankkeista teki Raha-automaattiyhdistys. Hankekuvasten perusteella hankkeiden toiminta kohdistuu lähinnä työttömien yleisten työ- ja toimintavalmiuksien ja elämäntilanteen parantamiseen.

Kunnat ovat suunnanneet jonkin verran lisärahoitusta edellä mainittuihin työllistämishankkeisiin tai myöntäneet erillisiä avustuksia järjestöjen työllistämistoimintaan. Esimerkiksi Helsingin kaupunginkanslian työllisyysavustusta voivat hakea rekisteröityneet vähintään vuoden toimineet yhdistykset ja säätiöt, joiden toiminta edistää työttömien helsinkiläisten työllistymismahdollisuuksia (haussa toiminta-avustus ja toiminnan kehittämisavustus).

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun toimintamallin keskeisenä sisältönä on integroida TE-toimistojen järjestämät julkiset työvoima- ja yrityspalvelut, kuntien järjestämät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalvelut asiakkaalle tarkoi-

tuksenmukaiseksi kokonaisuudeksi. Tätä toteutetaan siten, että toimijat tekevät yhdessä palvelutarpeen arvioinnin ja sen pohjalta laaditaan yhdessä monialainen työllistymissuunnitelma.

Kunnat ovat resursoineet toimintamalliin myös muita kuin kunnan järjestämistä vastaavalla olevia palveluja. Lainsäädäntöön perustuvien tehtävien lisäksi kunnat tuottavat vapaaehtoisesti erilaisia työllistymistä tukevia palveluja kuten yksilö- ja työvalmennusta sekä työhönvalmennusta. Useat kunnat käyttävät myös määrärahoja työnantajille myönnettäviin kuntalisiin sekä harkinnanvaraiseen toimeentulotukeen. Näitä palveluja on voinut olla tarjolla osana työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua, samoin kuin muita työllistymisen esteiden poistamiseen tähtäviä palveluja, kuten esimerkiksi velkaneuvontaa ja sosiaalista luototusta.

Monialaisen yhteispalvelun verkostojen johtajat toivat keväällä 2017 esille, että vain osa kunnan toimintamallissa työskentelevästä henkilöstöstä kuuluu maakunnalle siirtyviin sosiaali- ja terveystalouteen. Johtajien mukaan 2/3 verkostoista sijoittuu kuntien organisaatiossa ainakin osin muualle kuin sosiaali- ja terveystalouteen. Syksyllä 2016 Kuntaliiton tekemän selvityksen mukaan monialaisen yhteispalvelun verkostoissa oli kunnan palveluksessa olevia noin 460 henkilötyövuotta (noin 880 henkilöä), TE-toimiston palveluksessa noin 245 henkilötyövuotta (370 henkilöä) ja Kansaneläkelaitoksen palveluksessa noin 20 henkilötyövuotta (42 henkilöä). Henkilöstön ammatillista jakautumista ei ole selvitetty.

Toimintamallia valmisteltaessa katsottiin, että paikallisen johtoryhmän lisäksi tarvitaan henkilö, joka johtoryhmän asettamissa puitteissa vastaa yhteispalvelun organisoinnista, johtoryhmässä käsiteltävien asioiden valmistelusta ja monialaisen yhteispalvelun yhteistyökäytäntöjen ja asiakasprosessien kehittämisestä. Työllistämistä edistävää monialaista yhteispalvelusta annetussa valtioneuvoston asetuksessa (1377/2014) johtoryhmän kunnille määriteltiin tehtäväksi nimetä monialaisen yhteispalvelun järjestämistä johtava henkilö ja tämän varahenkilö. Asetuksessa ei säädetä johtavan henkilön tehtävää kunnalle, mutta käytännössä johtoryhmien kunnat ovat nimenneet johtavaksi henkilöksi kunnan palveluksessa olevan henkilön. Kuntaliitto toi lain valmistelussa esille, että kunnat ovat valmiit tämän tehtävän ottamaan, koska niillä on erityinen intressi siinä, miten kuntien rahoitusvastuun piiriin kuuluvien työttömien palvelut järjestetään.

Monialaisen yhteispalvelun verkostojen johtajilta kysyttiin syksyllä 2016 näkemyksiä toimintamallin säännösmuutos- ja kehittämistarpeista. Usean vastaajan mielestä toimijoiden yhteistyöstä ja palvelujen organisoinnista yhtenä kokonaisuutena tulisi olla velvoittavat säännökset. Usea vastaaja toi myös esille, että monialaisen yhteispalvelun asiakkuuden kriteerinä tulisi olla yksinomaan palvelutarve. Muina kuin säännösmuutoksiin liittyvinä kehittämistarpeina tuotiin esille muun muassa asiakasprosessin, palveluiden saatavuuden ja toimivuuden kehittäminen, toiminnan riittävä resursointi, toimiva asiakastietojärjestelmä sekä vertailutiedon saaminen ja hyvien käytäntöjen jakaminen.

Maakuntaudistuksen myötä TE-toimistojen toiminta lakkaisi, julkiset työvoima- ja yrityspalvelut uudistettaisiin yhdessä muiden yrityspalvelujen kanssa kasvupalveluiksi ja niiden järjestämistä vastaavaksi siirtyisi maakunnille. Myös sosiaali- ja terveystalouteen järjestämistä vastaavaksi siirtyisi kunnilta maakunnille. Tämä tarkoittaa sitä, että työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelusta annetussa laissa mainitut lakisääteiset tehtävät, joiden yhteensovittamisesta monialaisessa yhteispalvelussa mukana olevat toimijat vastaavat, olisivat jatkossa maakuntien ja Kansaneläkelaitoksen järjestämistä vastaavalla. Kunnilla ei enää olisi lakisääteistä velvollisuutta järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, jotka ovat yhteensovittamisen piirissä. Esimerkiksi kunnan järjestämistä vastaavalla nyt olevat työttömien terveystarkastukset ja sosiaalipalveluihin luettava kuntouttava työtoiminta siirtyisivät maakuntien järjestämistä vastaavalle.

Koska työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitettujen TE-toimistojen ja kunnan palvelujen järjestämismääräykset on muutettu, ei monialaisesta yhteispalvelusta olisi enää tarpeellista säätää erillisellä lailla. Lain tarkoitus saavutettaisiin säätämällä maakunnalle vastuu monialaisen palvelutarpeen arvioinnista ja palvelujen yhteensovittamisesta yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Kuntien velvoittaminen olemaan mukana työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa sen jälkeen, kun sosiaali- ja terveystieteiden järjestämismääräykset siirtyy maakunnille, tarkoittaisi, että kunnille asetettaisiin tehtäviä, jotka eivät liity kuntien järjestämismääräyksellä olevien palvelujen hoitamiseen. Tämä olisi ristiriidassa hallitusohjelman kirjauksen kanssa, jonka mukaan kunnille ei anneta uusia lakisäätötehtäviä.

Alueiden kehittäminen ja rakennerahastot

Alueiden kehittämisen kansallisessa rahoituksessa on viime vuosina korostunut rahoitus alueellisiin innovaatioihin ja kokeiluihin. Työ- ja elinkeinoministeriö on myöntänyt maakuntien liitoille vuosina 2014–2016 yhteensä noin 15 miljoonaa euroa maakunnan kehittämiseksi ja rahoituksena Alueelliset innovaatiot ja kokeilut -toimintaan. Kansalliseen alueiden kehittämiseen erikseen määritellyt varat päättyvät vuonna 2018 nykyisen julkisen talouden suunnitelman mukaan. Jatkossa alueiden kehittämiseen tarkoitettuja hankkeita rahoitetaan nk. yleiskatteellisesta osuudesta maakunnassa vastaavasti kuin muutakin kasvua edistävää toimintaa.

Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 — Suomen rakennerahasto-ohjelman toimeenpano on edennyt hyvin. Hankkeita on käynnistynyt 11.4.2018 mennessä 5050, joista Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) rahoitettuja on 3750 ja Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) rahoitettuja 1300. Julkisesta rahoituksesta on varattu hankkeisiin 62 prosenttia ja maksettu 28 prosenttia ohjelman tämänhetkisestä kokonaiskehyksestä. Kunnan ja muun julkisen rahoituksen osuus ylittää tavoitetason. Ohjelman välitarkastelu suoritetaan 31.12.2018 tietojen perusteella.

Rakennerahasto-ohjelman EAKR:n ja valtion osarahoituksesta vuosina 2014–2016 noin 40 prosenttia on kohdistunut yritystukiin. Noin 60 prosenttia edellä mainituista varoista on käytetty maakunnan liittojen ja ELY-keskusten rahoittamiin kehittämisen- ja investointihankkeisiin, joilla on edistetty alueen kehittämistä. Maakunnan liittojen tukimuotona käyttämän alueellisen kehittämistuen avulla on voitu esimerkiksi lisätä alueen kuntien elinkeinopoliittista yhteistyötä lisäämällä ja alueen elinkeinoelämän edellytyksiä. Rahoitusta on käytetty myös ELY-keskusten rahoittamiin ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin kehittämishankkeisiin sekä rakennerahasto-ohjelmaa toteuttaviin liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyviin kehittämisen- ja investointihankkeisiin.

Rakennerahasto-ohjelman ESR:n osarahoitettu toiminta jakaantuu työllisyyden, osaamisen ja osallisuuden toimintalinjoihin. EU:n ja valtion rahoitusta on varattu 11.4.2018 mennessä noin 478 miljoonaa euroa, josta noin 45 prosenttia on kohdistunut työllisyyttä edistäviin hankkeisiin, noin 32 prosenttia osaamista edistäviin hankkeisiin ja noin 22 prosenttia sosiaalista osallisuutta lisääviin hankkeisiin.

Ohjelman tuloskehyksessä on sovittu tietyille indikaattoreille tulostavoitteet, jotka tulee saavuttaa vuoden 2018 loppuun mennessä ja ohjelmakauden päättyttyä 2023 loppuun mennessä.

EAKR:n tuloskehysindikaattorit

Indikaattori	Tavoite 2018	Tavoite 2023
Tukea saaneet pk-yritykset	1 098	5 490

HE 93/2018 vp

Uudet työpaikat	2 462	12 310
Yritykset, joissa on merkittävä liikevaihdon tai henkilöstön lisäys	456	2 280
Tutkimus- ja kehittämisinstituutioiden vetämiin hankkeisiin aktiivisesti osallistuneet yritykset	1 580	7 900
Uudet tutkimus- ja T&K -työpaikat	266	1 330
Yritykset, jotka käynnistävät tuen seurauksena T&K&I-toiminnan tai T&K&I-yhteistyön yliopistojen, korkeakoulujen tai tutkimuslaitosten kanssa	234	1 170

ESR:n tuloskehysindikaattorit

Indikaattori	Tavoite 2018	Tavoite 2023
Alle 30-vuotiaat osallistujat	8 562	26 000
Yli 54-vuotiaat osallistujat	5 471	16 600
Alemman tai ylemmän perusasteen koulutuksen suorittaneet osallistujat	9 299	28 200
Osallistuneet opinto-ohjaajat, uraneuvojat ja muut ohjauspalveluiden asiantuntijat	6 799	21 000
Työelämän ulkopuolella olevat (ei koulutuksessa tai opiskelemassa) osallistujat	1 345	4 150
Pitkäaikaistyöttömät	3 698	11 250

Kaikissa tuloskehysten EAKR:n indikaattoreissa vuoden 2018 välitarkastelua varten asetetut tavoitetasot on jo saavutettu. ESR:sta rahoitetussa toiminnassa on pääosin saavutettu vuoden 2018 tavoitteet; ainoastaan maksatuspäätöksillä maksettujen menojen määrät ovat vielä jäljessä tavoitteista. Suomi on kuitenkin kärkisijoilla maksatusten etenemisessä verrattuna muihin EU:n jäsenvaltioihin. Ohjelma on fokusoitunut ja ohjelman valmistelussa tehtyjä valintoja toteutetaan siten, että molemmat rahastot ovat mukana tukemassa suomalaisen yhteiskunnan rakentamista.

Ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaus on valmistunut ja rakennerahastoviranomaisten nimeäminen on vahvistettu vuoden 2016 lopussa, jolloin myös ensimmäiset maksupyynnöt on lähetetty EU:n komissiolle.

Siirryttäessä rakennerahastojen ohjelmakaudelle 2014—2020 Euroopan unionin rahoitus väheni noin kolmanneksen. Myös hallintoon, kuten henkilöstökuluihin ja tietojärjestelmiin, käytettävän teknisen tuen määrä väheni noin 40 prosenttia. Rahoituksen vähenemisestä johtuen rakennerahastojen hallintoa koottiin yhteen. Välittävän toimielimen tehtävät on elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa keskitetty neljään ELY-keskukseen. Maakuntien liittojen osalta Etelä- ja Länsi-Suomessa välittävän toimielimen tehtävät on keskitetty Uudenmaan ja Pirkanmaan liitoille. Tehtävien keskittäminen on ELY-keskuksissa merkinnyt tehokkaampaa rakennerahastotehtävien hoitoa. Se on antanut mahdollisuuden resurssien joustavampaan käyttöön, parempaan työnohjaukseen sekä työtapojen yhtenäistämiseen. ELY-keskusten osalta keskittämisestä on kokemuksia jo edellisen ohjelma-kauden loppupuolelta, maakuntien liittojen osalta vasta kuluvalta ohjelmakaudelta. Maakuntien liitoissa Uudenmaan ja Pirkanmaan liittojen koordinoiva rooli välittävien toimielimen tehtävien keskittämisen osalta Etelä- ja Länsi-Suomessa on jäänyt toistaiseksi melko vähäiseksi. Hyvänä on pidetty maksatusten keskittämistä.

Rakennerahastohankkeiden hallinnointi on pitkälle digitalisoitua, mikä on osaltaan tehostanut toimintaa ja nopeuttanut muun muassa maksatusten käsittelyaikoja. Hallintoviranomainen vastaa EU-säädösten nojalla kansallisen seurantajärjestelmän, EURA 2014-tietojärjestelmän toteuttamisesta ja siitä, että seurantajärjestelmä täyttää sille EU:n ja kansallisessa lainsäädännössä säädetyt edellytykset. Rakennerahastojen hallinnointiin käytetään ohjelmakaudella 2014–2020 ainoastaan EURA 2014 -tietojärjestelmää sekä hallintoviranomaisen hyväksymiä liitännäisjärjestelmiä, joita ovat nykyisin TUKI2014- ja Eval-järjestelmät.

Yritystoiminnan kehittämiseksi tarkoitetut tuet

Valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain mukaisia yrityksen kehittämisavustusta ja yritysten toimintaympäristön kehittämisavustusta on pääsääntöisesti käytetty Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmien toimeenpanoon vuonna 2014 alkaneella ohjelmakaudella. Lisäksi tukiohjelmiä on voinut käyttää puhtaasti kansallisesti rahoitettujen hankkeiden toteuttamiseen.

Valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain mukaisia avustuksia on vuosina 2014–2016 myönnetty 2 581 yrityksen ja 91 voittoa tavoittelemattoman yhteisön kehittämishankkeeseen yhteensä 263 miljoonaa euroa. Myönnetty avustus sisältää sekä kansallisen että Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelman rahoituksen. Myönnetystä avustuksesta rakennerahasto-ohjelman rahoituksen osuus oli 181 miljoonaa euroa eli 69 prosenttia. Vuosina 2014–2016 arvioidaan yritysten kehittämishankkeiden toteuttamisen myötä syntyvän uusia työpaikkoja hieman yli 13 500. Tuettujen yritysten liikevaihdon lisäykseksi arvioidaan 3,8 miljardia euroa, josta viennin osuus 2,5 miljardia euroa. Lisäksi myönnetyllä yrityksen kehittämisavustuksella on myötävaikutettu lähes 470 uuden yrityksen syntymiseen. Myönnetystä yrityksen kehittämisavustuksesta 97 prosenttia kohdistui alle 250 henkilöä työllistäville pienille ja keskisuurille yrityksille. Pääosa eli noin prosenttia myönnetystä avustuksesta kohdistui pienille alle 50 henkilöä työllistäville yrityksille. Toimialoittein tarkasteltuna rahoitetuista hankkeista lähes puolet oli palvelualan yritysten, lähinnä liike-elämälle palveluja tarjoavien yritysten hankkeita. Alueittain tarkasteltuna lain (9/2014) mukaisista avustuksista noin 62 prosenttia kohdentui Itä- ja Pohjois-Suomeen.

Yritysten kehittämispalveluja eli analyysi-, konsultointi- ja koulutuspalveluja on vuosina 2014–2016 tarjottu lähes 5 700 pk-yritykselle. Konsultointipalveluilla on tuettu erityisesti pk-yritysten valmiuksia kasvuun sekä uudistumiseen. Koulutuspalveluissa taas on korostunut pk-yritysten talouden ja tuottavuuden sekä markkinoinnin ja asiakkuuksien johtaminen.

Sekä rakennerahastovaroista että kansallisista varoista rahoitettavia avustuksia koskeva päätöksenteko on keskitetty rakennerahastoasioista vastaaville Pohjois-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Keski-Suomen ja Hämeen ELY-keskuksille. Tehtävien keskittämisen perusteena on ollut lähinnä käytettävissä olevien resurssien niukentuminen sekä tarve tehostaa toimintaa. Myös sähköistä asiointia sekä hakemusten sähköistä käsittelyä on kehitetty. Näiden toimenpiteiden arvioidaan edistäneen ELY-keskusten kustannustehokkuutta muun muassa siten, että kaikki avustushakemukset ja maksatushakemukset toimitetaan pelkästään sähköisesti. Myös lisätietopyynnöt ja hakemuksen palauttaminen täydennettäväksi tapahtuu sähköisesti. Paperitse toimitettavia yritystukiasiakirjoja ovat toistaiseksi muun muassa hankkeiden jatkoaikahakemukset ja oikaisuvaatimukset. ELY-keskusten käyttäjät allekirjoittavat kaikki asiakirjat sähköisesti, mutta päätökset toimitetaan vielä tällä hetkellä tuensaajalle paperisina. Parhailaan kehitettävänä olevan uuden sähköisen asiointijärjestelmän käyttöönoton myötä nämä paperitse toimitettavat asiakirjat toimitetaan sähköisesti samoin kuin otetaan käyttöön päätösten sähköinen tiedoksianto. Uusi sähköisen asiointijärjestelmä lain mukaisissa avustuksissa tarkoitus ottaa käyttöön vuoden 2018 aikana.

Toimintojen keskittäminen neljään ELY-keskukseen on mahdollistanut henkilöresurssien joustavamman käytön. Lisäksi voidaan arvioida, että päätöksenteon keskittäminen on parantanut myös asiakkaiden tasapuolista kohtelua esimerkiksi siten, että kullakin suuralueella on laadittu yhteinen rahoitusstrategia yritysrahoitushakemusten käsittelyä ja päätöksenteon tueksi.

Lain mukaiset peruslinjaukset ovat käytännössä osoittautuneet varsin toimiviksi, joten lain uudistamiseen ei sinänsä olisi vielä tarvetta. Lain uudistaminen on kuitenkin tarpeen, koska maakunnille tulee maakuntauudistuksen myötä myös kasvupalveluiden rahoituspalveluiden järjestämisvastuu.

Vastaavasti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaiset yritysten kehittämispalvelut ovat peruseräillä olleet toimivia. Nyt koottaessa yhteen lakiin yritykselle myönnettäviä tukia, tarkoituksena on kuitenkin edelleen selkeyttää tukijärjestelmää muun muassa siten, että annettavan lakiehdotuksen 3 §:n mukaiset kehittämispalvelut nimetään tuiksi ja yhdenmukaistetaan joiltakin osin niihin liittyviä toimintatapoja muihin yrityksille myönnettäviin tukiihin.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten palvelutytyväisyyskyselyissä on ollut vuosina 2015–2017 erityinen yritysten kehittämispalvelujen arviointiin keskittynyt osio. Kyselyn tulokset ovat olleet hyvin myönteisiä ja tukevat palvelujen kehittämistä nykyisistä lähtökohdista.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1 Tavoitteet

Esitys liittyy kiinteästi valmisteilla olevaan hallituksen esitykseen laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista, jonka tavoitteena on kestävä talouskasvu, alueiden kehittämisen sekä työllisyyden, työllistymisen ja yritysten toimintaedellytysten edistäminen valtion ja maakuntien toimenpiteiden ja niiden järjestämien palvelujen avulla. Valtion, maakuntien sekä eri hallinnonalojen välisellä yhteistyöllä muodostetaan yhtenäinen näkemys aluekehittämisestä sekä luodaan järjestelmä, joka pystyy nykyistä selkeämmin ja yksinkertaisemmin vastaamaan ihmisten ja yritysten palvelutarpeisiin. Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan uudistuksen tavoitteena on myös organisoida julkishallinnon rahoittamat ja järjestämisvastuulla olevat tehtävät sekä palvelut siten, että ne tukevat alueiden kasvua ja elinvoimaisuutta. Uudistuksessa on tarkoitus luoda aluekehittämisestä ja kasvupalveluista tiivis kokonaisuus.

Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevassa laissa säädettäisiin maakunnallisista kasvupalveluista. Näillä tarkoitettaisiin maakunnan alueellaan järjestämiä palveluja, jotka liittyvät elinkeinoelämän ja innovaatioympäristöjen kehittämiseen ja rahoittamiseen, näihin liittyvään koulutukseen ja osaamisen kehittämiseen, yritys-, työ- ja elinkeinopalveluihin sekä kotoutumisen edistämiseen. Laki alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista olisi luonteeltaan niin sanottu puitelaki eli se määrittäisi yleiset reunaehdot kasvupalveluille ja niiden järjestämiselle ja tuottamiselle. Mainitussa laissa ei määriteltäisi palvelujen sisältöä, vaan palveluista säädettäisiin tarkemmin erillisissä laeissa siltä osin kuin niiden määrittely olisi tarpeellista esimerkiksi kansainvälisten velvoitteiden täyttämiseksi tai henkilöasiakkaiden oikeuksien ja velvollisuuksien määrittämiseksi ja yhdenvertaisen kohtelun turvaamiseksi.

Ehdotetun julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevan lain tavoitteena on sääntely, joka mahdollistaa työllistymiseen ja osaavan työvoiman saatavuuteen liittyvien maakunnallisten kasvupalvelujen järjestämisen asiakaslähtöisesti kunkin maakunnan paikalliset olosuhteet ja asiakkaiden tarpeet huomioon ottaen. Tavoitteena on riittävän väljä pal-

veluihin liittyvä sääntely, joka mahdollistaa palvelujen kehittämisen turvaten kuitenkin työnhakijoiden yhdenvertaisuutta niin sanotulla minimipalveluvalikoimalla. Tavoitteena on myös lisätä palvelujen vaikuttavuutta mahdollistamalla markkinoiden hyödyntäminen palvelujen tuottamisen lisäksi työnhakijoiden palveluprosessien hallinnassa. Palveluntuottajilla voi olla viranomaista paremmat mahdollisuudet tarjota yksilöllisiä, eri työnhakijaryhmien tarpeisiin vastaavia palvelukokonaisuuksia sekä henkilökohtaista palvelua. Vaikuttavammilla palveluilla on mahdollista tehostaa työtilaisuuksien ja työntekijöiden kohtaantoa ja siten edistää työllisyyttä ja työmarkkinoiden toimivuutta sekä tätä kautta luoda edellytyksiä taloudelliselle kasvulle ja vähentää työttömyydestä aiheutuvia kustannuksia.

Ehdotetussa alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamista koskevassa laissa säädettäisiin kasvupalvelujen rahoitus -palvelukokonaisuuteen kuuluvista palveluista. Rahoituspalvelukokonaisuuteen kuuluisivat laaja-alaisesti tuet yritysten kasvun ja liiketoiminnan edistämiseksi sekä niihin liittyvä ohjaus valtakunnallisiin kasvupalveluihin, tuet julkisoikeudellisten ja yksityisoikeudellisten oikeushenkilöiden kehittämis- ja investointitoimintaan sekä palkkatuki, starttiraha ja työolosuhteiden järjestelytuki.

Yrityksille tarjottaisiin rahoituspalveluita niiden elinkaaren eri vaiheissa. Yrityksille tarjottavilla rahoituspalveluilla tuettaisiin kasvun edellytyksenä olevaa yritystoiminnan uudistumista ja liiketoimintaosaamisen kehittämistä esimerkiksi myynnin ja markkinoinnin, johtamisen, talouden, tuotannon, tuotekehityksen sekä työelämän laadun teemoissa. Lisäksi rahoituspalveluilla tuettaisiin pk-yritysten kansainvälistymisvalmiuksia. Rahoitus sisältäisi myös asiantuntija- ja koulutuspalvelujen ostoa.

Tavoitteena on yhdenmukaistaa eri laeissa hieman toisistaan poikkeavasti säänneltyjen rahoitusten, tukien, avustusten ja palvelujen joukko uudenaikaisiksi tukien kokonaisuuksiksi. Siten muun muassa nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetyt yritystoiminnan kehittämispalvelut ja laissa valtiovastuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi säädetty yrityksen kehittämisavustus pyrittäisiin sääntelemään siten, että niistä muodostuu yrityksille aiempaa yhtenäisempi ja ymmärrettävämpi kokonaisuus. Yksittäisistä palveluista säädettäisiin vain siltä osin kuin tarkemmat säännökset olisivat tarpeen asiakkaan oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista säättämiseksi.

Esityksen tavoitteena on, että uusi laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta vastaisi mahdollisimman hyvin kansallisia tarpeita ja soveltuisi omalta osaltaan keskeiseksi Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmien kansalliseksi säädöspohjaksi. Nämä tavoitteet saavutettaisiin säilyttämällä nykyisen lain mukainen rahoituspalveluiden perussisältö ja uudistamalla sekä selkeyttämällä ja yksinkertaistamalla tukijärjestelmiä.

Osa kasvupalveluista on valtakunnallisia ja osa maakunnallisia. Kaikki palvelut mukaan lukien rahoituspalvelut tulisi toteuttaa yhteen sovitettuina ja tarkoituksenmukaisina kokonaisuuksina. Maakuntien vastuulla olisi rahoituspalveluiden järjestäminen alueiden kasvun ja elinvoiman tukeminen asiakkaiden tarpeet huomioiden.

Ehdotetun lain tavoitteena on tehostaa julkisen vallan toimenpiteitä maakuntauudistuksen yhteydessä tarjoamalla rahoituspalveluja aloittavien yritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten toiminnan edistämiseksi. Tavoitteena on myös parantaa yritysten pitkän aikavälin kilpailukykyä kehittämällä osaamista, kannustamalla yrityksiä innovaatiotoimintaan ja kasvuun, edistämällä yritysten kansainvälistymistä sekä kehittämällä yritysten toimintaympäristöä. Tavoitteena on, että rahoituspalveluja suunnataan hankkeisiin, jotka mahdollisimman hyvin kohdistuvat yrityksen merkittävään kehittämiseen ja toiminnan uudistamiseen.

EU:n rakennerahasto-ohjelmat ovat tärkeä osa alueiden kehittämistä. EU-säädökset, rakennerahasto-ohjelmat ja niiden hallinnon perusta eivät muutu maakuntauudistuksessa. Maakuntauudistus aiheuttaa kuitenkin muutoksia aluekehittämisympäristöön, rakennerahastojen hallintoon ja niitä koskeviin kansallisiin säädöksiin. Rakennerahastojen välittävän toimielimen tehtävät siirtyvät maakuntien liitoista ja rakennerahastoasioita hoitavista ELY-keskuksista 1.1.2020 perustettaville maakunnille. Maakunnat toimisivat aluekehittämisviranomaisina.

Esityksen tavoitteena on koota yhteen, selkeyttää ja yhdenmukaistaa kansallisen aluekehittämisen, kasvupalveluiden ja rakennerahastojen rahoittamista ja hallintoa koskevia säännöksiä.

3.2 Keskeiset ehdotukset

Laki julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista

Lain rakenne

Ehdotetun julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevan lain keskeisenä sisältönä on työnhakijan palveluprosessin sekä työmarkkinoiden toimivuuden, osaavan työvoiman saatavuuden ja työnhakijoiden työllistymismahdollisuuksien parantamiseen liittyvien maakunnallisten kasvupalvelujen määrittely.

Lain 1 luvun yleisissä säännöksissä määriteltäisiin lain soveltamisala sekä laissa käytettävät keskeiset käsitteet. Luvussa säädettäisiin tehtävistä, jotka olisi mahdollista antaa palveluntuottajalle. Luku sisältäisi myös säännökset palvelujen tarjoamisesta sekä palvelujen tarjoamisessa noudatettavista periaatteista. Palvelujen tarjoamisen perustuisi asiakkaan arvioituun palvelutarpeeseen. Palvelujen tarjoamisessa noudattavia periaatteita olisivat palvelujen maksuttomuus, velvollisuus noudattaa tasapuolisuutta sekä edistää yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa työmarkkinoilla. Lisäksi asiakkaalla olisi oikeus valita palveluntuottaja, jos palvelutarpeen mukaista palvelua tuottaisi yhtä useampi palveluntuottaja. Luku sisältäisi myös säännökset maakunnan velvollisuudesta turvata henkilöasiakkaille mahdollisuus käyntiasiointiin.

Lain 2 luvussa säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista. Säännökset koskisivat työnhaun käynnistämistä, ulkomaalaisen henkilön työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksiä, työnhaun voimassa olon päättymistä sekä työnhaun uudelleen käynnistämistä. Lisäksi luvussa säädettäisiin velvollisuudesta työnhakijan informoimiseen, työnhakijan palvelutarpeen arvioinnin määrärajoista ja työllistymissuunnitelmasta. Lukuun sisältyisi myös työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain korvaavat säännökset velvollisuudesta arvioida työnhakijan tarve työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun ja sovittaa monialaista palvelua tarvitsevien palvelut yhteen. Myös työttömän työnhakijan sekä maakunnan ja palveluntuottajan velvollisuuksista säädettäisiin ehdotetussa 2 luvussa.

Ehdotetussa 3 luvussa säädettäisiin julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista. Rekrytointipalvelut korvaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettujen työväyläpalvelut. Osaamisen kehittämispalveluihin sisältyisivät ammatinvalinta- ja uraohjaus sekä kasvupalvelukoulutus. Maakunnalla olisi velvollisuus järjestää edellä tarkoitettuja palveluja ja ne muodostaisivat niin sanotun minimipalveluvalikoiman työnhakijoiden palvelussa. Lisäksi maakunta voisi harkintansa mukaan järjestää myös muita rekrytointeja tai työnhakua tukevia palveluja taikka palveluja, joilla kartoitettaisiin tai kehitettäisiin henkilöasiakkaan osaamista, lisättäisiin työmarkkinavalmiuksia tai tuettaisiin työllistymistä. Myös työkokeilu olisi palvelu, jota maakunnat voisivat järjestää henkilöasiakkaille.

Ehdotetussa 4 luvussa säädettäisiin tarkemmin kasvupalvelukoulutuksesta ja 5 luvussa työkokeilusta. Kasvupalvelukoulutusta ja työkokeilua koskevat säännökset vastaisivat pääosin voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain työvoimakoulutusta ja työkokeilua koskevia säännöksiä. Työkokeilua koskeviin säännöksiin ei kuitenkaan sisältyisi rekrytointikokeilua. Rekrytointikokeilua on tarkoitus arvioida vuoden 2018 aikana ja vasta arvioinnin jälkeen päätetään, onko tarkoituksenmukaista esittää rekrytointikokeilun säilyttämistä yhtenä työkokeilun muotona.

Ehdotetussa 6 luvussa olisi nykyistä vastaavat säännökset työllistämisveloitteesta. Ehdotettu 7 luku sisältäisi säännökset maakunnan tehtävistä muutosturvan toteuttamisessa, palveluihin liittyvän vakuutusturvan järjestämisestä, palvelun keskeyttämisestä ja epäamisestä sekä oikeudesta tiedonsaantiin ja työnhakua koskevien tietojen julkaisemisesta. Muutoksenhausta säädettäisiin lain 8 luvussa.

Ehdotettuun lakiin ei sisältyisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia vastaavia säännöksiä tieto- ja neuvontapalveluista, valmennuksista ja koulutuskokeilusta. Tieto- ja neuvontapalvelut olisivat osa rekrytointipalvelua, ammatinvalinta- ja uraohjausta ja ylipäättään asiakkaan palveluprosessia. Maakunta voisi myös järjestää halutessaan nykyisen valmennuksen ja koulutuskokeilun kaltaisia palveluja harkintansa mukaan työnhakua tukevana tai osaaamista kartoittavana tai kehittäväenä palveluna. Edellä tarkoitetut työnhakua tukevat tai osaaamista kehittävät tai kartoittavat palvelut voisivat olla sisällöltään ja toteutustavaltaan vaihtelevia asiakkaiden tarpeiden mukaan räätälöityjä palveluja.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sisältyvistä palkkatuesta, starttirahasta ja työolosuhteiden järjestelytuesta säädettäisiin pääosin nykytilaa vastaavasti alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamista koskevassa laissa.

Työnhakijan työttömyysetuudella tuetusta omaehtoisesta opiskelusta ja työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavista etuuksista sekä matka- ja yöpymiskustannusten korvaamisesta säädettäisiin työttömyysturvalaissa. Näitä muutoksia koskeva esitys valmistellaan erikseen.

Voimassa olevat työ- ja elinkeinotoimistojen asiakastietojärjestelmää koskevat 13 luvun säännökset korvattaisiin säätämällä tiedon hallinnasta ja tietojärjestelmistä valmisteilla olevassa kasvupalvelujen tiedonhallintaa koskevassa laissa. Myös edellä mainittu esitys on tarkoitus antaa myöhemmin erikseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin sisältyvistä työnhakijalle maksettavasta harkinnanvaraisesta kulukorvauksesta, työllisyyspoliittisesta avustuksesta ja kunnan lisätuesta ei enää säädettäisi. Myös TY-neuvottelukunnat lakkautettaisiin.

Työttömän määritelmä

Työttömän määritelmää muutettaisiin siten, että julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevassa laissa tarkoitettuna työttömänä pidettäisiin työnhakijaa, joka ei tee työtä kokoaikaisesti yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa eikä opiskele päätoimisesti. Työttömän määritelmä kattaisi kaikki työnhakijoiksi rekisteröityneet, joille ei tosiasiallisesti ole työtä tarjolla kokoaikaisesti työ- tai virkasuhteessa taikka yrittäjänä vähintään kahden viikon ajaksi ja jotka eivät opiskele päätoimisesti. Määritelmässä ei eroteltaisi palkansaajana ja yrittäjänä tehtävää työtä. Opiskelun päätoimisuutta arvioitaisiin itsenäisesti rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen näkökulmasta. Arviointiin ei vaikuttaisi esimerkiksi se, ovat-

ko opinnot esteenä työttömyysetuuden saamiselle työttömyysturvalain päätoimista opiskelua koskevan säännöksen perusteella.

Tehtävien antaminen palveluntuottajalle

Ehdotetussa laissa säädettyjen palvelujen järjestäminen kuuluisi maakunnan vastuulle. Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiehdotuksen mukaan maakunta voisi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat kasvupalvelut omana tuotantonaan tai se voisi antaa niiden tuottamisen palveluntuottajille. Ehdotettuun julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevaan lakiin otettaisiin säännös, jossa määriteltäisiin, mitä mainitun lain mukaisia tehtäviä maakunta voisi antaa palveluntuottajan hoidettavaksi. Säännös olisi tarpeen, koska julkisia hallintotehtäviä voidaan perustuslain 124 §:n mukaan antaa yksityiselle vain lailla tai lain nojalla.

Maakunta voisi antaa palveluntuottajan tehtäväksi ehdotetussa laissa tarkoitettujen rekryointipalvelujen, osaamisen kehittämispalvelujen sekä näitä täydentävien palvelujen tuottamisen lisäksi asiakkaan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä. Tämä mahdollistaisi sen, että maakunta voisi antaa palveluntuottajan hoidettavaksi asiakkaan palveluprosessin ja siihen liittyvien palvelujen tuottamisen. Palveluntuottaja voisi hoitaa esimerkiksi palvelutarpeen arvioimisen ja ohjaamisen palveluihin. Työnhakija-asiakkaan osalta palveluntuottaja voisi hoitaa palvelutarpeen arvioinnin lisäksi työllistymissuunnitelman laatimisen sekä työllistymissuunnitelman toteuttamisen seurannan. Ehdotetut muutokset, jotka mahdollistaisivat asiakkaan palveluprosessiin liittyvien tehtävien antamisen palveluntuottajalle, mahdollistaisivat sen, että palveluntuottajilta voitaisiin hankkia esimerkiksi tietyille työnhakijaryhmälle tarkoitettuja palvelukokonaisuuksia, jossa palveluntuottajan vastuulla on arvioida työnhakijan työllistymisen edellyttämät yksittäiset palvelut. Yksityisillä palveluntuottajilla voi olla erityisosaamista esimerkiksi tietyn alan työnvälityksestä tai tietyn asiakasryhmän työllistymisen edistämisestä ja viranomaista paremmat mahdollisuudet tarjota henkilökohtaista palvelua.

Maakunta voisi antaa palveluntuottajalle myös oikeuden ohjata henkilöasiakkaita työkokeiluun. Palveluntuottajan tehtävänä olisi harkita, että työkokeilu täyttää laissa säädetyt edellytykset. Palveluntuottaja voisi tehdä työkokeilusopimuksen työkokeilun toteuttajan ja henkilöasiakkaan kanssa. Maakunta ei olisi tällöin sopimuksen osapuolena. Palveluntuottamista koskevilla ehdoilla voitaisiin sopia, että palveluntuottaja voisi myös itse toimia työkokeilun toteuttajana. Jos asiasta ei olisi sovittu, ei palveluntuottaja voisi ohjata asiakasta työkokeiluun itselleen.

Työkokeilun keskeyttäminen kokeiluun osallistuvan poissaolojen vuoksi olisi kuitenkin maakunnan tehtävä. Maakunta voisi keskeyttää työkokeilun myös muusta painavasta syystä. Maakunnalla olisi siten mahdollisuus puuttua palveluntuottajan tekemään työkokeilusopimukseen, jos maakunta katsoisi, että työkokeilun ei täyty laissa säädettyjä edellytyksiä.

Maakunta ei voisi antaa palveluntuottajalle työnhakijaksi rekisteröimiseen, työnhaun voimassa olon päättämiseen tai työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään liittyviä tehtäviä. Myös kasvupalvelukoulutuksen opiskelijavalintaan ja palvelujen keskeyttämiseen liittyvien päätösten tekeminen olisi maakunnan viranomaistehtävä.

Palvelujen tarjoaminen ja asiointikanavat

Rekryointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen sekä ehdotetussa laissa tarkoitettujen maakunnan järjestämien muiden palvelujen tarjoaminen perustuisi asiakkaan palvelutarpeeseen. Palveluja tarjottaisiin sekä omatoimisesti käytettävänä palveluina että henkilökohtaisena

palveluna. Digitaaliset palvelut ja sähköinen asiointi muodostaisivat ensisijaisen asiointikanavan kasvupalveluissa. Julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevassa laissa maakunnalle asetettaisiin velvollisuus huolehtia myös käyntiasiointimahdollisuuksien järjestämisestä henkilöasiakkaille. Maakunnan tulisi ensinnäkin järjestää palvelupisteitä, joissa henkilöasiakkaat voisivat käynnistää työnhaun sekä saada työllistymiseen ja palveluihin liittyvää henkilökohtaista neuvontaa ja ohjausta. Lisäksi maakunnan tulisi huolehtia nuorille tarkoitettujen monialaisten palvelupisteiden järjestämisestä sekä työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun liittyvien palvelupisteiden järjestämisestä.

Työnhakijan palveluprosessi

Työnhaun käynnistäminen tapahtuisi nykyistä vastaavasti ensisijaisesti sähköisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa. Työnhaun voisi aloittaa myös pyytämällä työnhaun aloittamista henkilökohtaisesti maakunnalta. Työnhakija voisi ilmoittautua asiakkaaksi joko oman kotikuntansa mukaisessa maakunnassa tai muussa haluamassaan maakunnassa.

Työnhaun voimassaolo päättyisi nykyistä vastaavasti, jos työnhakija ilmoittaisi, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa. Työnhaku päättyisi myös, jos työnhakija laiminlöisi asioida maakunnan edellyttämällä tavalla, laiminlöisi ilmoittaa maakunnalle työllistymissuunnitelman toteuttamisesta tai ei osallistuisi hänelle tarjottuihin työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka olisivat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi.

Jos maakunta olisi siirtänyt työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä palveluntuottajan hoidettavaksi, edellyttäisi työnhakijalta työnhaun voimassa pitämiseksi asiointia palveluntuottajan kanssa tämän edellyttämässä määräraajassa ja edellyttämällä tavalla. Jos palveluntuottaja vastaisi työllistymissuunnitelman seurannasta, edellyttäisi työnhaun voimassa pitäminen suunnitelman toteuttamisesta ilmoittamista palveluntuottajalle. Myös palveluntuottaja voisi tarjota työnhakijalle työkyvyn tutkimuksia ja arviointeja. Jos työnhakija laiminlöisi osallistua palveluntuottajan tarjoamiin työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka olisivat välttämättömiä palvelutarpeen selvittämiseksi, olisi laiminlyönnistä seurauksena työnhaun päättymisen.

Työnhaun päättymisellä on jatkossakin välitön vaikutus työnhakijan oikeuteen saada työttömyysetuutta. Tämän vuoksi tilanteessa, jossa työnhaku päättyisi työnhakijan laiminlyödessä palveluntuottajan työnhakijalta edellyttämiä toimia, palveluntuottajalla olisi velvollisuus saatata asia maakunnan ratkaistavaksi. Maakunta arvioisi, ovatko kyseiset toimet olleet tarkoituksenmukaisia tai palvelutarpeen arvioimisen kannalta välttämättömiä. Palveluntuottajalla ei siis olisi toimivaltaa työnhaun päättämiseen.

Ehdotetussa laissa ei säädettäisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 4—7 §:ää vastaavalla tavalla työnhakijan haastattelusta. Työnhakijan palvelutarve tulisi kuitenkin arvioida nykyistä vastaavasti kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta ja sen jälkeen tarvittaessa, kuitenkin viimeistään aina kun yhdenjaksoinen työttömyys on jatkunut kolme kuukautta. Työttömän työnhakijan kanssa tulisi laatia työllistymissuunnitelma, jossa sovitaisiin työnhausta ja palveluista, joilla työnhakijan työllistymistä voitaisiin edistää.

Ensimmäinen palvelutarvearvio tapahtuisi pääsääntöisesti digitaalisesti siihen tarkoitettussa verkkopalvelussa. Jos työnhakijalla ei palvelutarpeen arvioinnin perusteella ole tarvetta harkinnanvaraisille kasvupalveluille, hän ohjautuisi käyttämään avoimia palveluja eli verkko- ja puhelinpalveluja. Osalla työnhakijoista voisi olla palvelutarpeen arvioinnin perusteella selkeä tarve tiettyyn palveluun, kuten esimerkiksi työnhakutaitojen parantamiseen, jolloin hän voisi ohjautua suoraan palveluun. Jos kyseistä palvelutarpeen mukaista palvelua tuottaisiin useampi taho, työnhakija ohjattaisiin valitsemaan palveluntuottaja, jonka tuottamaan palveluun työnhaku-

kija haluaisi osallistua. Työnhakijat, joilla arvioitaisiin olevan korkea riski pitkäaikaistyöttömyyteen tai tarve eri palvelujen yhteensovittamiseen tai muuten erityisen tuen tarve työllistymisessä, ohjautuisivat palvelutarpeen tarkempaan arviointiin. Maakunta voisi tehdä palvelutarpeen arvioinnin itse tai antaa palvelutarpeen arvioinnin palveluntuottajan tehtäväksi.

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta ehdotetaan kumottavaksi. Lain keskeisestä sisällöstä, velvollisuudesta palvelutarpeiden arviointiin monialaisesti sekä velvollisuudesta sovittaa työnhakijan tarvitsemat julkiset rekryointipalvelut ja osaamisen kehittämispalvelut yhteen sosiaali- ja terveystieteiden ja kuntoutuspalvelujen kanssa, säädettäisiin ehdotetussa julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevassa laissa.

Ehdotetussa laissa säädettäisiin nykytilaa vastaavasti myös siitä, milloin työttömän tarve työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun olisi viimeistään arvioitava. Alle 25-vuotiaiden kohdalla tarve työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun olisi arvioitava viimeistään siinä vaiheessa, kun työnhakijan yhdenjaksoinen työttömyys on kestänyt kuusi kuukautta. Vähintään 25 vuotta täyttäneiden kohdalla tarve monialaiseen palveluun arvioitaisiin viimeistään yhdenjaksoisen työttömyyden jatkuttua 12 kuukautta. Jos henkilön työttömyys ei olisi yhdenjaksoista, tarve monialaiseen palveluun tulisi arvioitavaksi, kun hän on saanut työmarkkinatukea työttömyyden perusteella 300 päivältä. Nykyistä vastaavasti työttömyyden perusteella maksetuksi työmarkkinatueksi ei laskettaisi työttömyysturvalaissa tarkoitettujen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettua työmarkkinatukea.

Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun toimintamallia ei säänneltäisi tarkasti laissa. Koska yhteen sovitettuja palveluja tarvitsevat työttömät tarvitsevat usein henkilökohtaista palvelua, laissa kuitenkin säädettäisiin maakunnan velvollisuudesta järjestää yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa riittävä määrä palvelupisteitä monialaisen palvelun tarjoamiseksi. Nykyisessä monialaisen yhteispalvelun toimintamallissa hyviksi ja toimiviksi osoittuneita käytäntöjä voitaisiin hyödyntää myös maakuntamallissa. Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestäminen perustuisi maakunnan ja Kansaneläkelaitoksen väliseen sopimukseen. Työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun voisi osapuolten välillä sopimuksella osallistua myös kunta ja muita toimijoita.

Rekryointipalvelut

Kuten nykyisillä TE-toimistojen työnvälityspalveluilla, maakunnan järjestämällä rekryointipalveluilla edistettäisiin työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamista siten, että avoimet työpaikat täyttyvät ja työtä hakevat saavat työtä nopeasti. Rekryointipalvelujen tarkoituksena olisi myös edistää uusien työmahdollisuuksien syntymistä. Maakunnan tulisi tarjota rekryointipalveluna vähintäänkin tietoa osaavan työvoiman saatavuudesta ja työtilaisuuksista, antaa neuvoja ja ohjausta rekryoinnissa ja työnhaussa sekä sovittaa yhteen työtilaisuuksia ja työnhakijoita etsimällä ja tarjoamalla työnhakijalle sopivia työtilaisuuksia ja etsimällä ja esittelemällä työntekijää hakevalle sopivia työntekijöitä. Edellä tarkoitetut palvelut muodostaisivat rekryointipalvelussa niin sanotut vähimmäispalvelut, joita maakunnalla olisi velvollisuus järjestää asiakkailleen. Maakunta voisi edellä tarkoitettujen palvelujen lisäksi järjestää harkintansa mukaan myös muita palveluja, joilla tuetaan rekrytoimista ja työnhakua.

Rekryointipalvelujen perustan muodostaisi valtakunnallinen digitaalinen palvelualusta ”Työmarkkinatori”. Työmarkkinatori olisi julkisille ja yksityisille toimijoille avoin työnvälityspalvelu, jota tuetaan valtakunnallisella asiakaspalvelulla (puhelin, chat, some). Yrityksille ja työnantajille työmarkkinatori tarjoaa välineitä automaattiseen rekryointiprosessien hoitamiseksi.

seen, sopivien työntekijöiden hakuun sekä muuhun yritystoiminnan kehittämiseen. Henkilöasiakkaille työmarkkinatori tarjoaa palveluja työnhaun tueksi ja oman yritystoiminnan käynnistämiseksi. Sen avulla työnhakija voi päivittää omia työnhakutietojaan, osaamisprofiiliaan ja markkinoida omaa osaamistaan. Työnhakijaa koskevat työnhaun ja rekrytoinnin kannalta tarpeelliset tiedot julkaistaisiin työmarkkinatorissa automaattiseksi, kun henkilön aloittaisi työnhakunsa. Tiedot julkaistaisiin siten, että työnhakija ei olisi tunnistettavissa tiedoista. Halutesaamalla työnhakija voisi laajentaa työmarkkinatorissa näkyvää tietosisältöä. Työmarkkinatorin palvelut olisivat kaikkien asiakkaiden käytettävissä.

Yritykselle tai muulle työnantajalle tai työntekijää hakevalle tarjottavan rekrytointipalvelun lähtökohtana olisi työvoiman tarve. Rekrytointipalvelu alkaisi, kun asiakas ilmoittaa avoimen työpaikan tai muun työtilaisuuden. Palvelu voisi käynnistyä myös yrityskontaktoinnin tai yrityspalveluyhteistyön yhteydessä havaituissa työvoiman ja osaamisen vahvistamisen tarpeista tilanteissa, jolloin konkreettista työpaikkaa tai muuta työtilaisuutta ei vielä ole syntynyt. Rekrytointipalvelulla vastattaisiin yrityksen tai muun työnantajan palvelutarpeisiin yrityksen käynnistymis-, kasvu- ja muutostilanteissa. Rekrytointitarpeiden täyttämiseen tähtäävä kasvupalvelukoulutus, yritysten kehittämisspalvelut ja muut kasvupalvelut sekä muiden toimijoiden palvelut kytkettäisiin tarkoituksenmukaisella tavalla rekrytointipalveluun asiakkaan palvelutarpeen mukaisesti.

Työnhakijalle suunnattavassa rekrytointipalvelussa lähtökohtana olisi yrityksiä ja työpaikkoja sekä muita työtilaisuuksia koskevan tiedon välittäminen. Työnhakijan rekrytointipalveluihin sisältyisi omatoimisen työnhaun tuki ja seuranta, työtarjoukset ja työpaikkaesittelyt sekä yrittäjyyden tukemiseen tähtäviä toimia. Työ- ja virkasuhteisiin perustuvien työpaikkojen lisäksi rekrytointipalvelussa huomioitaisiin toimeksiantosuhteisiin perustuvat työtilaisuudet. Työnhakijan palvelussa yrittäjyys eri muodoissaan tuotaisiin esille vaihtoehtona työsuhteessa tehtävälle työlle. Asiakkaille tehtäisiin nykyistä vastaavasti työtarjouksia ja työpaikkaesittelyjä tarkoituksenmukaisella tavalla ottaen huomioon työnhakijan ammatillinen osaaminen, työhistoria, koulutus ja työkyky.

Osaamisen kehittämisspalvelut

Osaamisen kehittämisspalveluilla tarkoitettaisiin ehdotetussa laissa palveluja, joilla kehitettäisiin työnhakijoiden ja muiden henkilöasiakkaiden osaamista siten, että heidän osaamisensa vastaisi paremmin työmarkkinoiden tarpeita ja edistäisi sitä kautta heidän työllistymistään. Jokaisen maakunnan tulisi järjestää osaamisen kehittämisspalveluina ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä kasvupalvelukoulutusta. Maakunta voisi lisäksi järjestää myös muita palveluja, jotka tähtäisivät henkilöasiakkaan osaamisen kartoittamiseen tai kehittämiseen, työmarkkinavalmiuksien lisäämiseen tai työllistymisen tukemiseen.

Ammatinvalinta- ja uraohjauksella tarkoitettaisiin nykyistä vastaavasti toimia, joilla tuettaisiin henkilöasiakasta ammatinvalinnassa, ammatillisessa kehittämisessä, työelämään sijoittumisessa ja elinikäisessä oppimisessa.

Maakuntien järjestämästä koulutuksesta käytettäisiin nimitystä kasvupalvelukoulutus, jotta koulutuspalvelujen käyttäjät, palvelujentuottajat ja viranomaiset erottaisivat, onko kysymys maakunnan järjestämästä koulutuksesta vai opetus- ja kulttuuriministeriön järjestämästä työvoimakoulutuksesta. Kasvupalvelukoulutuksen tavoitteena on lisätä osaavan työvoiman tarjontaa, nopeuttaa työmarkkinoiden siirtymiä sekä tukea yritysten kasvua ja kansainvälistymistä.

Kasvupalvelukoulutuksessa painottuisivat yritysten ja yhteisöjen tarpeita, kehittymistä ja kasvua sekä kansainvälistymistä tukevat sisällöt kuin myös yksilöiden henkilökohtaisen osaamisen ja ammattitaidon sekä työllistyvyyden edistäminen. Kasvupalvelukoulutus tukisi uuden yritystoiminnan syntymistä sekä uusien yritysten sijoittumista Suomeen. Kasvupalvelukoulutuksella edistettäisiin myös maahanmuuttajien kotoutumista ja nopeaa työllistymistä tarjoamalla kotoutumislaissa tarkoitettua kotoutumiskoulutusta. Koulutussisällöt räätälöitäisiin edellä mainittujen tavoitteiden mukaisesti palvelemaan kasvupalvelujen eri asiakasryhmiä. Koulutuspalvelujen toteutuksessa painottuisivat maakunnalliset tarpeet, mutta myös valtakunnalliset tarpeet otettaisiin huomioon.

Osaamista voitaisiin kehittää myös ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettun työvoimakoulutuksen avulla sekä tukemalla työttömän työnhakijan omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella. Myös palkkatuettu työ olisi käytettävissä työttömien työnhakijoiden ammatillisen osaamisen kehittämiseen.

Työkokeilu

Ehdotettuun lakiin julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämisspalveluista sisältyisi säännökset myös työkokeilusta, johon maakunta tai palveluntuottaja voisi ohjata henkilöasiakkaan ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkeyttämiseksi sekä työmarkkinoille paluun tukemiseksi. Työkokeilusta säädettäisiin voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti. Työkokeilusta tehtäisiin jatkossakin kirjallinen sopimus, jonka osapuolena olisi työkokeiluun osallistuvan henkilön ja työkokeilun järjestävän työnantajan lisäksi maakunta tai palveluntuottaja. Laissa säädettäisiin nykyistä vastaavasti muun muassa sopimuksen sisällöstä, työkokeilun enimmäiskestosta ja työkokeilun keskeyttämisestä.

Työkokeilua koskevia säännöksiä sovellettaisiin kaikkiin työpaikalla toteutettaviin palveluihin, joissa palveluun osallistuva osallistuisi työtehtävien suorittamiseen. Säännöksellä pyritäisiin estämään työkokeilua koskevien säännösten kiertäminen nimeämällä palvelu joksikin muuksi kuin työkokeiluksi.

Työllistämisvelvoite

Pitkään työttömänä olleilla ikääntyneillä työnhakijoilla olisi oikeus palveluun tai työntekomahdollisuuteen työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä. Työttömällä, jonka oikeus työttömyyspäivärahaan päättyy 57—59-vuotiaana olisi oikeus kuntoutukseen, kasvupalvelukoulutukseen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen. Jos työttömän oikeus työttömyyspäivärahaan päättyisi enimmäisajan täyttymisen takia hänen täytettyään 60 vuotta, työttömällä olisi oikeus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun työnantajan kuin kunnan palveluksessa. Viime kädessä työttömän kotikunnan tulisi järjestää hänelle työntekomahdollisuus, jos edellä tarkoitettua soveltuvaa palvelua ei olisi tarjolla.

Palveluihin liittyvä vakuutusturva

Maakunnalla olisi velvollisuus järjestää työkokeiluun ja kasvupalvelukoulutukseen osallistuville ryhmävastuuvakuutus sekä vakuutus palvelussa sattuvien tapaturmien varalle. Vakuutus tulisi järjestää myös muihin ehdotetun lain perusteella järjestettäviin palveluihin osallistuville. Tapaturmavakuuttamiseen sovellettaisiin työtapaturma- ja ammattitautilakia poiketen kuitenkin edellä tarkoitettun lain vuosityönansion määrä koskevista säännöksistä.

Maakunta voisi siirtää vakuutuksen ottamisen myös palveluntuottajan tehtäväksi. Maakunnalla olisi kuitenkin aina viimekätinen vastuu siitä, että palveluun osallistuvilla on järjestetty vakuutus.

Palvelujen keskeyttäminen

Ehdotetun lain nojalla järjestettyjen palvelujen keskeyttämistä koskevat säännökset koottaisiin yhteen pykälään. Maakunnalla olisi velvollisuus keskeyttää työvoimakoulutus, työkokeilu tai muu palvelu, jos palveluun osallistuva olisi luvatta poissa koulutuksesta, työkokeilusta tai muusta palvelusta yhdenjaksoisesti viisi koulutus- tai osallistumispäivää. Maakunnalla olisi velvollisuus keskeyttää kasvupalvelukoulutus lisäksi, jos opiskelija ei etenisi opinnoissaan koulutuksen toteutussuunnitelman mukaisesti tai muuten olisi ilmeistä, että koulutukselle asetetut tavoitteet eivät täyty. Työkokeilu ja muu palvelu tulisi keskeyttää viiden päivän luvottoman poissaolon lisäksi, jos poissaoloja olisi muuten niin paljon, ettei palvelulle asetettuja tavoitteita voitaisi saavuttaa. Palveluntuottajalla tai työkokeilun toteuttajalla olisi velvollisuus ilmoittaa maakunnalle edellä tarkoitettujen keskeyttämisperusteiden käsillä olosta.

Kasvupalvelukoulutus, työkokeilu tai muu palvelu olisi mahdollista keskeyttää myös muusta painavasta syystä, kuten muiden palveluun osallistuvien turvallisuuden takaamiseksi. Myös näiden päätösten tekeminen kuuluisi maakunnalle. Maakunta voisi päätöksellään keskeyttää myös työkokeilun, jossa se ei olisi osapuolena, jos se esimerkiksi katsoisi, etteivät työkokeilulle laissa säädetyt edellytykset täyty.

Työkokeilusopimuksen osapuolilla olisi oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus. Päätöksen purkamisen ei kuitenkaan saisi perustua laissa kiellettyyn syrjäntäperusteeseen eikä muuhun epäasialliseen syyhyn.

Muutoksenhaku

Maakunnan ehdotetun lain nojalla tekemään päätökseen saisi pääsääntöisesti vaatia oikaisua päätöksen tehneeltä maakunnalta. Oikaisuvaatimukseen sovellettaisiin hallintolain 7 a luvun säännöksiä. Palveluntuottajan ehdotetun lain nojalla tekemään päätökseen saisi vaatia oikaisua siltä maakunnalta, jonka palveluntuottajasta on kyse. Maakunnan oikaisuvaatimukseen antamaan päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Jatkovalitus hallinto-oikeuden päätöksestä olisi mahdollinen vain, jos hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Muutoksenhakukielto koskisi kasvupalvelukoulutuksen opiskelijavalintaa siltä osin kuin kysymys olisi yhteishankintakoulutuksesta tai koulutustarpeen arvioinnista. Myöskään maakunnan päätökseen olla tarjoamatta asiakkaalle rekryointipalveluja, ammatinvalinta- ja uraohjausta, työkokeilua tai muuta ehdotetun lain nojalla järjestettyä palvelua ei saisi vaatia oikaisua eikä valittaa. Valituskielto ei ulottuisi palveluntuottajan päätökseen olla tarjoamatta asiakkaalle edellä tarkoitettuja palveluja, vaan palveluntuottajan päätökseen saisi vaatia oikaisua maakunnalta pääsäännön mukaisesti. Sen sijaan maakunnan edellä tarkoitettussa asiassa oikaisuvaatimukseen antamasta päätöksestä ei saisi valittaa.

Työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä koskevassa asiassa olisi edellä kerrotusta poikkeava valitustie. Työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä saisi hakea muutosta valittamalla sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Valitustie olisi yhdenmukainen työttömyys-etuusasioiden kanssa. Valitus tulisi kuitenkin toimittaa päätöksen tehneelle maakunnalle, joka käsitelisi valituksen ensin oikaisuvaatimuksena. Jos maakunta ei voisi oikaista päätöstään, sen olisi toimitettava valitus sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan käsiteltäväksi.

Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä saisi valittaa edelleen vakuutusoikeuteen.

Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta

Ehdotuksen mukaisesti säädettäisiin yhteinen laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta. Alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annettu laki sekä valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annettu laki kumottaisiin.

Esityksessä säilytettäisiin monin osin nykysäännösten mukainen sääntely toimintatapoineen. Esimerkiksi esityksen 2 luvun yritykselle myönnettävät tuet, 4 luvun palkkatuki ja työolosuhteiden järjestelytuki sekä 5 luvun starttiraha vastaavat pitkälti lain keskeisen sisällön osalta nykysäännöksiä. Tämän johdosta myös lakiesityksen perusteluissa on ollut mahdollista pitäytyä keskeisten seikkojen selvittämiseen.

Esityksellä uudistettaisiin alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamista sekä rakennerahastojen hallinnointia koskeva lainsäädäntö siten, että niiden keskeinen sisältö säilytettäisiin. Esityksessä koottaisiin samaan lakiin ja yhdenmukaistettaisiin kansallisista varoista ja rakennerahastovaroista rahoitettavia alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoituspalveluja koskevia säännöksiä. Samalla rakennerahastojen hallinnointia koskevat säännökset koottaisiin entistä kattavammin samaan lakiin. Lain 8 lukuun ehdotetaan sisällytettäväksi Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelman hallinnointia ja toimeenpanoa koskevat keskeiset säännökset, joita sovellettaisiin kaikissa ohjelmaa toteuttavissa viranomaisissa. Laissa erikseen määritellyt 7 luvun pykälät koskisivat myös EU:n pk-yritysaloitteen mukaista Suomen takausohjelmaa.

Seuraavan ohjelmakauden säännökset tarkistettaisiin sen jälkeen, kun asiaa koskeva Euroopan unionin lainsäädäntö valmistuu. Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen yhteistyöohjelmia koskeviin säädöksiin ei tehtäisi muutoksia lakiuudistuksessa, vaan ohjelmien toimeenpanoon sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä EU:n rakennerahasto-ohjelmakauden 2014–2020 loppuun saakka. Siirtymäsäännöksiin sisällytettäisiin asiaa koskevat säännökset.

Lain 2 luvussa säädettäisiin yritykselle myönnettävistä tuista. Ehdotetun lain mukaan maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä voisi yleiskatteellisista varoista myöntää tukea kehittämistarpeiden arvioimiseksi tarpeellisiin analyysipalveluihin sekä toiminnan kehittämiseksi tarpeellisiin asiantuntijapalveluihin ja koulutuspalveluihin, sekä liiketoiminnan kehittämiseen, kasvuun ja kansainvälistymiseen liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin. Lain mukaan maakunta voisi myöntää rakennerahastovaroista tukea rakennerahasto-ohjelman mukaisiin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin kehittämis- ja investointihankkeisiin.

Tuki kehittämistarpeiden arvioimiseksi tarpeellisiin analyysipalveluihin sekä toiminnan kehittämiseksi tarpeellisiin asiantuntijapalveluihin ja koulutuspalveluihin vastaisi pääosin aiempia yritysten kehittämispalveluja. Uusi sääntely mahdollistaisi palvelujen edelleen kehittämisen. Asiantuntijapalveluiksi voitaisiin jatkossa katsoa konsultointipalvelujen lisäksi selvitykset ja muut asiantuntijapalvelut, mikä laajentaisi tuen käyttömahdollisuuksia ja kannustaisi toiminnan kehittämiseen ryhtymistä. Palveluntuottajat ovat jatkossakin nykyistä vastaavasti kilpailutettuja tai muutoin laadittavan kasvupalvelulain hengen mukaisesti hyväksytyjä.

Myös tuki liiketoiminnan kehittämiseen, kasvuun ja kansainvälistymiseen liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin vastaisi sisällöltään pääosin aiempaa yrityksen kehittämisavustus -tukimuotoa.

Voimassa olevan lain mukaan yrityksen kehittämisavustusta voidaan I ja II tukialueilla myöntää myös suurten yritysten investointeihin, eli lähinnä koneiden ja laitteiden hankintaan sekä rakentamiseen. Tarkoitus on tukien suuntaamisessa jatkossakin painottaa voimakkaasti pienten ja keskisuurten yritysten hankkeita. Kuitenkin Itä- ja Pohjois-Suomen harvaan asuttujen alueiden erityistarpeita varten on perusteltua edelleen säilyttää mahdollisuus myöntää tukea näillä alueilla myös suurten yritysten investointeihin. Suurten yritysten tukemisessa on otettava huomioon valtiontukien yleinen ryhmäpoikkeusasetus (komission asetus 651/2014), jonka mukaan suurelle yritykselle tukea voidaan myöntää vain uuteen taloudelliseen toimintaan, joka ei saa olla samaa tai samankaltaista toimintaa kuin kyseisessä toimipaikassa aikaisemmin harjoitettu toiminta.

Tukea voitaisiin myöntää vain yritykselle, jolla arvioidaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Kehittämis- ja investointihankkeisiin kohdistuvia tukia suunnattaisiin merkittäviin yritystoimintaa uudistaviin ja kehittäviin yritysten hankkeisiin. Tavoitteena on rahoituksen avulla käynnistää ja jouduttaa yritysten kehittämis- ja investointihankkeita, jotka muuten jäisivät toteutumatta tai toteutuisivat merkitykseltään vähäisempinä.

Ehdotetussa laissa on tarkoitus yhdenmukaistaa eri laeissa aiemmin säänneltyjä takaisinperintää koskevia säännöksiä. Tuen palauttamista, takaisinperintää ja maksatuksen lopettamista koskevassa luvussa ei ole kuitenkaan merkittäväksi katsottavia muutoksia taustalla olevien nykyisten lakien sisältöön. Pienemmistä enintään 250 euron takaisinperinnöistä on tarkoituksenmukaista luopua, koska niiden hallinnointi aiheuttaa suhteettoman paljon kustannuksia, verrattuna niillä saataviin tuloihin.

Tarkoitus olisi sisällyttää yksityiskohtaisemmat säännökset tuen myöntämisestä ja käyttökohteista, tuen saajista, tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä, hyväksyttävistä kustannuksista, tuen enimmäismäärästä ja tuen kohteen käyttöajasta ehdotetun lain nojalla annettavaan valtioneuvoston asetukseen. Lain mukaan tukea voitaisiin myöntää myös kuljetuskustannusten perusteella. Tarkoitus olisi sisällyttää yksityiskohtaisemmat säännökset kuljetustuen myöntämisestä, hyväksyttävistä kustannuksista, tuen määrästä, tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä, tukialueesta ja sovellettavista valtiontukisäännöistä ehdotetun lain nojalla annettavaan valtioneuvoston asetukseen.

Ehdotetussa laissa ministeriöiden ja maakuntien voittoa tavoittelemattomaan kehittämis- ja investointitoimintaan tarkoitettujen tukien sisältö vastaisi pääosin aiempia tukimuotoja. Uusi sääntely mahdollistaisi palvelujen edelleen kehittämisen ja paremman koordinaatio. Maakuntien myöntämistä alueiden kehittämiseksi tarkoitettuihin kehittämis- ja investointihankkeisiin liittyvillä tuilla on tavoitteena tukea kasvua ja elinkeinorakenteen monipuolistamista, innovaatioiden kehittämisen edellytysten luomista tai yritysten toimintaedellytysten kehittämistä varten. Tukea voitaisiin myöntää alueen kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin ja yritystoimintaa edistävien organisaatioiden hanketoimintaan. Kehittämishankkeeseen voisi sisältyä sellaisia investointeja, jotka ovat välttämättömiä kehittämishankkeen toteuttamiseksi. Kehittämishankkeessa investointien osuus voisi olla enintään puolet hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista.

Maakunnat voisivat myöntää tukea kuntien toteuttamiin perusrakennetta koskeviin investointihankkeisiin eli perusrakenteen investointitukea. Tuen tulisi olla perusteltua aluekehityksen, erityisesti yritystoiminnan toimintaedellytysten kannalta. Perusrakenteen investointituki voisi olla esimerkiksi tiestöön, satamiin tai toimitiloihin kohdistuvia toimenpiteitä, joita kunnat itse toteuttavat. Tarkoitus ei siis ole rahoittaa kuntien vastuulla olevaa toimintaa, jolla ei ole suoraa elinkeinokytkentää. Euroopan aluekehitysrahaston varoista voitaisiin tukea ainoastaan pieni- tai keskisuurten liikennehankkeita, joilla on selkeä elinkeinokytkentä.

Maakunnat voisivat myöntää tukea ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin kehittämishankkeisiin. Kehittämishankkeeseen voisi sisältyä sellaisia investointeja, jotka ovat välttämättömiä kehittämishankkeen toteuttamiseksi. Kehittämishankkeessa investointien osuus voisi olla enintään puolet hankkeen hyväksyttävistä kokonaiskustannuksista. Euroopan aluekehitysrahaston varoista voitaisiin tukea ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviä kehittämishankkeita, joilla on selkeä elinkeinokytkeä.

Maakunnat voisivat myöntää tukea liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin. Tuen tulee olla perusteltua alueen kehittämisen kannalta. Euroopan aluekehitysrahaston varoista voitaisiin tukea liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyviä kehittämis- ja investointihankkeita, joilla on selkeä elinkeinokytkeä.

Maakunnat voisivat myöntää tukea opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluviiin kehittämis- tai investointihankkeisiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan hankkeissa olisi kuten aiemminkin erityinen lausuntomenettely, jolla varmistettaisiin edellä mainitun ministeriön asiantuntemuksen välittyminen maakuntaan. Lausuntomenettelystä säädettäisiin tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Maakunnat voisivat myöntää tukea työllisyyden, osaamisen ja sosiaalisen osallisuuden edistämiseen liittyviin kehittämishankkeisiin.

Maakunnat voisivat myöntää tukea rakennerrahastoista osarahoitettaviin teknisen tuen hankkeisiin.

Maakunnat voisivat myöntää tukea pääomasijoitustoimintaan julkiselle ja yksityiselle yhteisölle käytettäväksi pääoman merkintään pääomasijoitusrahastoon. Kohdennettaessa avustusta pääomasijoitustoimintaan noudatettaisiin valtioneuvoston yleistä ryhmäpoikkeusasetusta eli komission asetusta (EU) N:o 651/2014 tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti tai Euroopan komission hyväksymän pääomasijoitusrahastoa koskevan erillisen tukiohjelman ehtoja.

Ehdotetussa laissa on tarkoitus säilyttää starttiraha tukena, jota voitaisiin myöntää yrittäjäksi ryhtyvälle henkilöasiakkaalle toimeentulon turvaamiseksi yritystoiminnan käynnistämisen ja vakiinnuttamisvaiheessa. Myös palkkatuesta ja työolosuhteiden järjestelytuesta säädettäisiin pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 lukua ja 10 luvun 3 §:ää vastaavasti.

Laki yksityisistä työnvälityspalveluista

Ehdotetussa yksityisiä työnvälityspalveluja koskevassa laissa säädettäisiin yksityisiä työnvälityspalveluja koskevasta maksukiellosta, kiellosta tarjota alaikäistä työvoimaa työhön, johon sen ottaminen on lain mukaan kiellettyä, yksityisessä työnvälityksessä noudatettavasta syrjimättömyyden periaatteesta sekä yksityisiä työnvälityspalveluja koskevasta tietojenantovelvollisuudesta. Edellä tarkoitettut säännökset vastaisivat pääasiassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain yksityisiä työvoimapolveluja koskevia säännöksiä.

Toimeenpanon tukeminen

Maakuntaudistukseen ja kasvupalveluihin valmistautumista on tarkoitus tukea niin sanotuilla kasvupalvelupiloteilla, joissa on tarkoitus kokeilla uudenlaisia tapoja järjestää ja tuottaa palveluita. Pilottien tavoitteena on kokeilla kilpailullisia toimintamalleja, herätellä markkinoita sekä vahvistaa hankintaosaamista. Piloteilla tavoitellaan vaiheittaista ja hallittua siirtymää uusiin

toimintamalleihin sekä varmistetaan palvelujen saatavuutta siirtymätilanteessa. Tulevat maakunnat voisivat hyödyntää piloteista saatuja kokemuksia, kun ne harkitsevat millaisia ratkaisuja kasvupalvelujen järjestämisessä ja tuottamisessa on tarkoituksenmukaista tehdä.

ELY-keskukset ovat toimittaneet toukokuussa 2018 työ- ja elinkeinoministeriölle ehdotuksensa piloteiksi. Kokonaisuus käsittää yhteensä 22 esitystä. Jokaisen maakunnan alueelta on vähintään yksi esitys. Kasvupalvelupiloteista suurin osa keskittyy henkilöasiakkaiden palveluihin ja valtaosassa kohderyhmänä ovat heikossa työmarkkina-asemassa olevat. Osa piloteista keskittyy yrityspalveluihin. Teemoina ovat esimerkiksi yritysasiakkaan sujuvat ja tasa-arvoiset palvelupolut, yritysten rekrytointitarpeisiin vastaaminen ja yrityspalveluiden sopimusmallit. Monessa pilotissa on tarkoitus kokeilla niin sanottua allianssimallia, joissa voidaan hyödyntää aikaisempaa laajemmin muiden kuin julkisten palveluntuottajien osaamista.

Pilottien on tarkoitus käynnistyä käynnistyvät alkuvuodesta 2019. Hallitus on antanut eduskunnalle hallituksen esityksen julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden järjestämisestä koskevaksi lainsäädännöksi (HE 62/2018 vp), jossa esitetään nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia muutettavaksi siten, että henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä olisi mahdollista antaa palveluntuottajien hoidettaviksi jo ennen maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen voimaan tuloa. Kyseisten lakimuutosten voimaantulo on edellytyksenä sille, että kasvupalvelupiloteissa voidaan kokeilla nykyistä laajemmin markkinoiden hyödyntämistä henkilöasiakkaiden palveluprosessin hoitamisessa.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Vaikutukset kansantalouteen ja julkiseen talouteen

Vaikutukset valtion ja maakuntien talouteen

Maakuntauudistus aiheuttaisi merkittäviä muutoksia valtion talousarvion rakenteeseen. Maakuntia rahoitettaisiin pääosin kahdelta maakuntien rahoitusmomentilta (28.89.30 Maakuntien sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitus ja 28.89.32 Maakuntien muiden tehtävien rahoitus), joilta määräraha osoitettaisiin valtiosuutena kullekin maakunnalle. ELY-keskuksille ja TE-toimistoille suunnatut toimintamenot ja niin sanotut substanssimäärärahat siirrettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön pääluokasta valtiovarainministeriön pääluokkaan osaksi maakuntien rahoitusta. Hallituksen esityksen 57/2017 vp (Hallituksen esitys eduskunnalle maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi annetun hallituksen esityksen (HE 15/2017 vp) täydentämiseksi maakuntien rahoitusta koskevien ja eräiden muiden säännösten osalta) mukaan työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalta siirtyisivät täysimääräisesti osaksi maakuntien valtiosuusmomenttia momentit 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v) ja 32.50.42 Yritysten kehittämishankkeiden tukeminen (arviomääräraha). Momenttien 32.01.02 Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten toimintamenot (siirtomääräraha 2 v), 32.30.01 Työ- ja elinkeinotoimistojen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v) ja 32.70.30 Valtion korvaukset kotouttamisesta (arviomääräraha) määrärahasta osa siirtyisi osaksi yleiskatteellista määrärahaa. Edellä luetellut momentit muodostaisivat niin sanotun kasvupalvelurahoituksen. Työ- ja elinkeinoministeriön pääluokan rakennerahastomomentti 32.50.64 EU:n ja valtion rahoitusosuus EU:n rakennerahasto-, ulkorajayhteistyö- ja muihin koheesipolitiikan ohjelmiin (arviomääräraha) säilyisi niin sanottuna erillismomenttina.

Ehdotettu laki julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista on osa uudistusta, jossa nykyiset työvoima- ja yrityspalvelut uudistetaan kasvupalveluiksi ja siirretään perustettavien maakuntien järjestämisvastuulle. Samalla palvelujen rahoitus uudistuu siten, että nykyisin palvelujen järjestämiseen tarkoitettut määrärahat työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan pääluokassa momentilla 32.30.51 Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut (siirtomääräraha 2 v) siirretään osaksi maakuntien yleiskatteellista rahoitusta. Maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen taloudellisia vaikutuksia on kuvattu hallituksen esityksessä eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi sekä hallituksen esityksessä laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista. Tässä esityksessä ehdotetulla julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista koskevalla lailla ei olisi valtion menoja lisääviä vaikutuksia ja sen taloudelliset vaikutukset liittyvät edellä mainittuihin laajoihin uudistuksiin.

Maakunnat kohdentaisivat määrärahaa rekryointipalveluihin ja osaamisen kehittämispalveluihin lainsäädännön ja käytävissä olevan yleiskatteellisen määrärahan puitteissa oman harkintansa mukaisen määrän. Alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annettavassa laissa säädettäisiin maakuntien velvollisuudesta järjestää rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja sekä velvollisuudesta varata määrärahaa palkkatukeen. Näin ollen jokaisen maakunnan on kohdennettava edellä mainittuihin tarkoituksiin määrärahaa. Maakuntia ei kuitenkaan velvoiteta käyttämään tiettyä vähimmäiseuromäärää tai osuutta saamastaan rahoituksesta. Käytännössä monien palvelujen järjestäminen tai palkkatuen myöntäminen hyvin pienellä volyyminolla ei ole kustannustehokasta, joten maakuntien ei arvioida tarjoavan palveluja yksittäisille henkilöille, vaan oletettavaa on, että palveluja tarjottaisiin suuremmalle joukolle. Koska tulevat maakunnat päättävät siitä, kuinka paljon maakunnan yleiskatteellisesta rahoituksesta kohdennetaan työllisyyden edistämiseen, tässä esityksessä ei ole mahdollista arvioida sitä, käyttäisivätkö maakunnat työllisyyden edistämiseen nykyiseen verrattuna enemmän vai vähemmän resursseja. Hallituksen esityksen 57/2017 vp mukaan maakunnilla olisi lähtökohtaisesti käytävissä työttömien palveluihin nykyistä vastaava määräraha, koska nykyiset työllisyysmäärärahat siirrettäisiin osaksi yleiskatteellista rahoitusta. Tämä määräraha jaettaisiin yhdessä muun kasvupalvelurahoituksen kanssa niin sanotuilla kasvupalvelukriteereillä, missä rahaa kohdennettaisiin alueille muun muassa työttömien määrän ja työttömyysasteen perusteella. Tarkoituksena on kohdentaa resursseja painottaen alueiden palveluiden järjestämisen tarvetta.

Nykyisin työllisyysmäärärahoista rahoitettavista harkinnanvaraisesta kulukorvauksesta, työllisyyspoliittisesta avustuksesta ja kunnan lisätuesta ehdotetaan luovuttaviksi. Mainittuihin korvauksiin, tukiin ja avustuksiin käytettiin vuonna 2017 yhteensä noin 23 miljoonaa euroa, mistä 62 000 euroa harkinnanvaraisiin kulukorvauksiin, 22,8 miljoonaa euroa työllisyyspoliittisiin avustuksiin ja 182 000 euroa kunnan lisätukeen. Esityksen mukaan maakunta ei voisi myöntää vastaavia korvauksia, tukia ja avustuksia, jolloin näihin tarkoituksiin vuosittain käytetyt julkiset varat kohdennettaisiin jatkossa muihin maakunnan toimivallan piiriin kuuluviin, yleiskatteellisesta määrärahasta katettaviin, käyttötarkoituksiin. Maakunta voisi ehdotetun aluiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamista koskevan lain nojalla myöntää tukea työllisyyden, osaamisen ja sosiaalisen osallisuuden edistämiseen liittyviin kehittämishankkeisiin, mutta avustusmuotona työllisyyspoliittinen avustus lakkaisi.

Maakunnille siirtyvien julkisten työvoimapalvelujen asiakastietojärjestelmänä toimii nykyisin TE-toimiston asiakastietojärjestelmä. Kasvupalvelujen toimivuus monituottajaympäristössä asettaa tiedonhallinnalle vaatimukset, joihin alun perin vain viranomaiskäyttöön tarkoitettulla TE-toimistojen asiakastietojärjestelmällä ei kyetä riittävästi vastaamaan. Työvoima- ja yrityspalvelun asiakaspalvelun ja asiakkaidenhallinnan järjestelmä sekä siihen liittyvät verkkoasiointipalvelut uudistetaan tukemaan kasvupalvelu-uudistusta. Hankkeen kokonaiskustannuk-

siksi on arvioitu noin 34,3 miljoonaa euroa. Edellä mainittuun summaan eivät sisälly hankkeen yhteydessä tehtävän virkatyön kustannukset. Hankesuunnitelman mukaisesti hankkeessa toteutetaan uusi asiakaspalvelun ja asiakkuudenhallinnan tietojärjestelmä, uudistetaan verkkoasiointipalvelut ja toteutetaan uusi kohtaantoa edistävä kansallinen rekrytoinnin palvelualue Työmarkkinatori. Hankkeeseen on tähän mennessä käytetty tai budjetoitu yhteensä noin 24 milj. euroa. Loppusummaan 9,9 milj. euroa ei ole varauduttu maakunta ja sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen valmistelun ja toimeenpanon tukeen ja ohjaukseen varatussa rahoituksessa julkisen talouden suunnitelmassa 2019–2022. Julkisen talouden suunnitelman tai talousarvion valmistelun yhteydessä ratkaistaan uudistuksen mahdollisesti edellyttämän määrärahan mitoitus. Tietojärjestelmästä säädettäisiin myöhemmin erikseen annettavalla lailla.

Digitaalisten palvelujen toimivuus pyritään takaamaan kaikissa olosuhteissa. Uuden järjestelmän rakentamisen rinnalla on varasuunnitelma, jonka turvin voidaan ylittää siirtymäkausi tilanteessa, jossa uusi järjestelmä ei valmistuisi aikataulussa. Varasuunnitelma perustuu niiden muutosten hyödyntämiseen, jotka toteutetaan nykyiseen asiakastietojärjestelmään kasvupalvelu-uudistukseen valmistautumista tukevia kokeiluja varten. Muutokset vastaavat vain rajoitteilta osin maakuntamallin ja kasvupalvelujen digitaalisen toimintakyvyn vaatimuksiin, mutta turvaavat asiakaspalvelun jatkuvuuden siirtymäkaudella.

Työnhakija-asiakkaiden palveluprosessi alkaa useimmiten verkkopalvelussa, jolloin myös työnhakijan palvelutarpeen ensimmäinen arviointi tapahtuu digitaalisesti. Niiden asiakkaiden, joiden työnhaku alkaa henkilökohtaisen asioinnin yhteydessä, sekä asiakkuusprosessin myöhemmissä vaiheissa tapahtuvan palvelutarpeen arvioinnin toteutustapa ja siihen varattavat resurssit olisivat maakunnan harkittavissa. Koska esityksen mukainen työttömän määritelmä kattaisi nykyistä laajemman joukon työnhakijoista, palvelutarpeen arviointeja tulisi järjestää huomattavasti enemmän kuin työttömien työnhakijoiden määrääjain toteutettavia haastatteluja voimassa olevan lainsäädännön mukaan järjestetään. Vuoden 2017 alusta lukien TE-toimiston on tullut haastatella työttömät työnhakijat kolmen kuukauden välein. Haastattelun yhteydessä asiakkaan työllistymissuunnitelma päivitetään. Helmikuun 2018 lopussa noin 65 prosentilla työttömistä työnhakijoista oli ajantasainen työllistymissuunnitelma tai ensimmäisen suunnitelman laatimisen määräaika ei ollut vielä tullut täyteen.

Työttömän määritelmään ehdotetun muutoksen myötä palvelutarpeen arvioinnin piiriin tulisi henkilöitä, jotka saavat työttömyysturvalain perusteella soviteltua työttömyysetuutta, mutta jotka nykyisin eivät ole julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettuja työttömiä. Heidän osaltaan palvelutarpeen säännöllinen arviointi voisi edistää työllistymistä kokopäiväiseen työhön, mikä puolestaan vähentäisi julkisia menoja työttömyysetuusmenojen pienetessä.

Vaikka asiakkaille tehtävien palvelutarpeen arviointien määrä kasvaisi huomattavasti nykyisestä, ei työttömän määritelmän muutos välttämättä lisäisi maakuntien kustannuksia verrattuna nykyisiin TE-toimistoille haastatteluista ja palvelutarpeen arvioinnista koituviin kustannuksiin verrattuna. Kustannusten kasvun ehkäiseminen edellyttää kuitenkin sitä, että palvelutarpeen arvioinnit pystyttäisiin tuottamaan nykyistä tehokkaammin esimerkiksi hyödyntämällä digitaalisia välineitä. Mikäli nykyistä tehokkaampaa arviointitekniikkaa ei voida hyödyntää, arvioinneista aiheutuvat kustannukset kasvaisivat nykyiseen nähden. Kustannusten mahdollisesta kasvusta ei voida esittää numeerisia arvioita. Vaikutuksissa viranomaisten toimintaan on esitetty suuntaa antavia lukuja uusien palvelutarvearviointien mittaluokasta.

Taloudelliset vaikutukset rakennerahastoihin

Rakennerahastomomentin 32.50.64 määräraha on osa Euroopan komission 11.12.2014 hyväksymän EU-osarahoitteen Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 — Suomen rakennerahasto-ohjelman rahoituskehystä. Määrärahalla maksetaan Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahastosta (ESR) osarahoitettavien hankkeiden EU- ja valtion rahoitusosuudet sekä Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen (EAY) ja Eurooppalaisen naapuruu- den välineen rajayhteistyöosion (ENI CBC) valtion rahoitusosuudet mukaan lukien ohjelmien toimeenpanoa varten tarkoitettuun tekniseen tukeen kunakin vuonna kohdentuvat menot. Määrärahalla maksetaan myös vähävaraisimmille suunnatun Eurooppalaisen avun rahastosta osarahoitettavan ohjelman (FEAD) sekä Suomen takausohjelman kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi (Pk-yritysalioiteohjelma) EU- ja valtion rahoitusosuudet. Rakennerahasto-ohjelman julkinen rahoituskehys on ohjelmakaudella yhteensä 2,6 miljardia euroa, josta EU-rahoitusosuus on puolet, 1,3 miljardia euroa. Pk-yritysalioiteohjelman EAKR:n ja kansallinen valtion rahoitus on yhteensä 40 miljoonaa euroa vuosina 2016—2020. Euroopan komissio ja tilintarkastustuomioistuimien tarkastavat tuen toimeenpanoa ja määrärahaan liittyy mahdollisuus Euroopan komission rahoitusoikaisuihin. Hankkeiden viranomaispäätökset tehdään talousarviossa vuosittain myönnettävän valtuuden puitteissa.

Rakennerahastotoimintaa varten valtion talousarvioon otettaisiin vuosittain myöntämisvaltuus tukien myöntämiseen ja arviomääräraha kyseisen vuoden ja aikaisempien vuosien rakennerahasto-ohjelman mukaisten hankkeiden rahoituspäätöksistä aiheutuvien menojen maksamiseen. Rakennerahastovarojen kohdentamisessa ohjelmakaudella 2014—2020 noudatetaan hyväksytyyn rakennerahasto-ohjelman mukaisia painotuksia ja tavoitteita sekä maakuntien välillä sovit- tuja rahoituskehyksiä. Määrärahojen alueellisen jaon perustana ovat maakuntaohjelmiin sisäl- tyvien toimeenpanosuunnitelmien rahoitussuunnitelmat. Maakuntien välisistä määrärahojen jakosuhteista sovitaan ohjelmakausittain. Valtioneuvosto päättäisi määrärahan jakamisesta.

Rakennerahastomomentin budjetointi, määrärahojen jako ja valtuusseuranta säilyisivät rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomaisena toimivan työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla ku- ten nykyäänkin. Ohjelmakauden varojen budjetointimenettelyä ei muutettaisi uudistuksen yh- teydessä, jotta jaettujen ja vielä jakamatta olevien rahoituskehysten hallinta ei vaarantuisi. Ra- kennerahastorahoitusta ei voi yhdistää muihin momentteihin, koska EU-säädökset edellyttävät rahoituksen seurannan erillistä jäljitettävyyttä. Maakuntien rahoituslaissa määriteltyihin eril- lismomentteihin kuuluvasta rakennerahastomomentista ei säädettäisi maakuntien rahoituslais- sa, vaan ehdotetussa laissa alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta.

Maakuntauudistus aiheuttaa merkittäviä muutoksia rakennerahastotietojärjestelmiin (EURA 2014 ja TUKI2014). Muutokset on toteutettava vuoden 2019 aikana, jotta toiminta vuoden 2020 alussa voisi jatkua uuden viranomaisrakenteen mukaisesti ilman pidempiaikaisia käyttö- katkoksia. Asiointi tapahtuu ohjelmakaudella 2014—2020 EURA 2014 -järjestelmässä laki- sääteisesti pelkästään sähköisesti, joten katkokset tietojärjestelmien käytössä estävät muun muassa rakennerahastohankkeiden hakemisen, päätöksenteon ja maksatukset. Uudistuksessa tietojärjestelmiin on muun muassa luotava uusien viranomaisen mukaiset tietokantarakenteet valtuuksien ja hankkeiden hallinnointiin, luotava hankkeille uusien tukimuotojen mukaiset päätösmallit sekä tehtävä kirjanpito- ja maksuliikennejärjestelmien sekä sähköisen arkistoinnin metadatan muutokset. ELY-keskusten ja maakuntien liittojen hankkeet on vastuineen periytet- tävä uusille maakunnille ennen toiminnan jatkamista vuoden 2020 alussa. Maakuntahallinto- uudistuksesta aiheutuvien muutostöiden lisäkustannukset vuonna 2019 ovat EURA 2014 - järjestelmään arvioilta noin 1 miljoonaa euroa ja TUKI 2014 -järjestelmään noin 0,3 miljoonaa euroa. Muutostöiden toteutus voidaan aloittaa aikaisintaan vuoden 2019 alussa, kun muutos- tarpeet ovat varmistuneet riittävän pitkälle.

Rakennerahastojen hallinnointiin tarkoitettuna teknisen tuen resurssien lisäksi hallinnointiin tarvitaan nykyisin maakuntien liitoissa kuntien rahoitusta sekä rakennerahastoasioita hoitavissa ELY-keskuksissa toimintamenoihin varattua rahoitusta. Vastaavat resurssitarpeet tulee huomioida myös uusissa maakunnissa eli muun muassa osana yleiskatteellista rahoitusosuutta. Teknisen tuen maakuntakohtaiseen jakautumiseen vaikuttaa se, kuinka paljon teknistä tukea maakuntiin siirtyy hankkeiden ja myöntämisvaltuuksien periyttämisen yhteydessä, mahdolliset tehtävien kokoamista koskevat maakuntien väliset sopimukset, teknisen tuen henkilöstön siirtyminen RR-ELY-keskuksista ja maakuntien liitosta uusiin maakuntiin sekä yleiskatteelliseen ja nykyisin kuntien rahoitukseen sisältyvän henkilöstön siirtyminen maakuntiin.

Vaikutukset kuntatalouteen

Esityksessä ehdotetaan, että nykyisin kunnille maksettavasta lisätuesta luovuttaisiin. Kunnille myönnettävän lisätuen määrä on vaihdellut vuodesta 2002 lukien vuosittain noin 180 000 ja 975 000 euron välillä. Vuonna 2017 kunnille maksettiin lisätukea yhteensä 182 000 euroa. Lisätuen osuus kuntien työllistämistoiminnan tukemisessa on vähäinen, kun otetaan huomioon, että kunnille maksettiin vuonna 2017 palkkatukea arviolta noin 56 miljoonaa euroa.

Kunnille maksettavaa lisätukea saavien kuntien määrä on laskenut 2000-luvun alusta. Vuonna 2000 lisätukea sai vajaat 90 kuntaa, kun vuonna 2017 lisätukea maksettiin noin 40 kunnalle. Lisätukea maksettiin vuonna 2016 yhteensä 196 000 euroa. Tukea sai yhteensä 44 kuntaa, joista neljä kuntaa sai tukea yli 10 000 euroa. Koska lisätukea saaneiden kuntien määrä on jatkuvasti laskenut ja maksetun lisätuen euromääräinen osuus kunnilla maksettavasta palkkatuesta on ollut alle puoli prosenttia vuodessa, lisätuesta luopumisella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia kuntatalouteen.

Koska lisätuen määrä kasvaa sen mukaan, mitä enemmän kunta työllistää, on kunnalla mahdollisuus tietyllä työllistettyjen määrällä saada palkattua lisää työllistettyjä ilman, että kunnan kustannukset kasvavat. Lisätuen poistuessa kunnat saattavat työllistää aiempaa vähemmän palkkatuella, koska kannustimet työllistämiseen pienenevät. Vaikutuksen arvioidaan olevan enintään reilut 200 henkilötyövuotta vuodessa, mikä vastaisi noin yhtä prosenttia palkkatuetun työn kokonaisvolyymista.

Kunnat rahoittavat 50 prosenttia yli 300 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneiden henkilöiden työmarkkinatukimenoista ja 70 prosenttia yli 1 000 päivää työmarkkinatukea työttömyyden perusteella saaneiden henkilöiden työmarkkinatukimenoista. Tällä esityksellä ei muutettaisi kuntien roolia työllisyyden hoidossa tai edellä mainittua työmarkkinatuen rahoitusvastuun jakautumista kuntien ja maakuntien kesken. Rahoitusvastuuseen maakuntaudistuksesta mahdollisesti aiheutuvista muutoksista säädettäisiin erikseen.

Saatavilla ei ole valtakunnallista arviota siitä, kuinka paljon kunnat ovat resursoineet työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun sellaisia resursseja, jotka eivät siirry sosiaali- ja terveystieteiden järjestämistä vastaavaksi mukana maakunnille. Siltä osin kuin edellä mainittua resursointia kunnissa on tehty, vapautuisivat nämä resurssit kohdennettavaksi uudelleen. Kunnat ja maakunnat voisivat myös sopia näiden aiempien toimintojen jatkamisesta työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa.

Kuntien työllistämismäärästä säädettäisiin nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 3 momenttia vastaavasti. Koska maakuntaudistuksessa kuntien tehtävät vähenisivät, olisi kunnilla lakisääteisten tehtäviensä puitteissa nykyistä vähemmän vaihtoehtoja työllistämismäärän täyttävien työmahdollisuuksien järjestämiseksi. Säädos ei muuttaisi nykytilaa kuntien tai työllistämismäärän täyttävien henkilöasiakkaiden nä-

kökulmasta. Vaikka esityksessä ehdotettu työttömän määritelmä kattaisi laajemman joukon työnhakijoita, ei muutoksella olisi vaikutusta työllistämismäärän piiriin tulevien työttömien määrään. Käytännössä työnhakijalle, joka on ollut osa-aikatyössä työttömyyspäivärahan enimmäisajan täytyessä, on tullut järjestää työntekomahdollisuus osa-aikatyön päätyttyä. Jos osa-aikatyö on ollut työssälöehdon täyttävää, on työ lyhentänyt työllistämismäärän perusteella järjestettävän työn kesto.

Vaikutukset yrityksiin ja yhteisöihin

Kasvupalvelu-uudistuksen mukainen monituottajamalliin siirtyminen ja palvelujen nykyistä väljempi sääntely ehdotetussa julkisissa rekrytointipalveluissa ja osaamisen kehittämispalveluissa koskevassa laissa mahdollistaisivat nykyistä monimuotoisempien palvelujen tarjoamisen asiakkaiden tarpeisiin. Maakuntien olisi mahdollista siirtää nykyisin työ- ja elinkeinoviranomaisien hoidettavana olevia tehtäviä nykyistä laajemmin palveluntuottajien hoidettavaksi. Tehtäviä ei kuitenkaan siirtyisi palveluntuottajien hoidettaviksi välittömästi esityksen johdosta, vaan tehtävien antaminen palveluntuottajille olisi maakunnan harkinnassa. Maakunta harkitsisi, mitkä palvelut se tuottaisi itse ja mitkä palvelut se hankkisi yksityisiltä palveluntuottajilta.

Esityksen vaikutukset riippuvat siitä, missä määrin ja minkälaisin ehdoin maakunnat hankkisivat palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta. Laissa ei säädettäisi esimerkiksi siitä, maksettaanko palveluntuottajille suoritteeseen vai tulokseen perustuvaa korvausta vai näiden yhdistelmää. Monet esityksen vaikutuksista ovat riippuvaisia siitä, miten esimerkiksi korvauksen määräytyminen ja muut sopimuksen ehdot määrittävät palveluja hankittaessa. Koska maakunnilla olisi nykyiseen verrattuna laajemmat mahdollisuudet hankkia palveluja palveluntuottajilta, on oletettavaa, että muutos ei ainakaan vähentäisi palveluntuottajilta hankittavien palveluiden määrää.

Mikäli maakunnat hankkivat palveluja markkinoilta nykyistä laajemmin, avautuu markkinoilla mahdollisuuksia uudenlaisia palveluja tarjoaville yrityksille sekä olemassa oleville yrityksille mahdollisuuksia laajentaa palvelutarjontaansa. Näin ollen uudistus voi edistää uusien yritysten mahdollisuuksia tulla markkinoille. Palvelumarkkinoiden lopullinen muotoutuminen on pitkälti riippuvaista siitä, miten kukin maakunta toteuttaa palvelujen hankintoja.

Palveluntuottajille aiheutuisi kustannuksia tarjouskilpailuihin osallistumista. Esitys ei kuitenkaan suoraan lisää palveluntuottajien hallinnollista taakkaa, koska palveluntuottajat voisivat vapaasti päättää osallistumisestaan tarjouskilpailuihin. Jos maakunnat tekevät palveluhankintoja tulosperusteisesti, joutuvat palveluntuottajat kantamaan taloudellisen riskin tuottamiensa palvelujen vaikuttavuudesta.

Palvelujen vaikuttavuus

Ehdotettujen muutosten vaikutuksista julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen vaikuttavuuteen ei ole mahdollista esittää määrällisiä arvioita. Mahdollisen paremman vaikuttavuuden voidaan kuitenkin arvioida perustuvan kilpailullisuudesta syntyvään kannustavuuteen ja palveluntuottajien kyvykkyyteen luoda uusia palveluja. Kansainväliset esimerkit ja kotimaiset kokeilut puoltavat tulosperusteisia sopimusmalleja, joissa palveluntuottajille siirretään toimivallan lisäksi taloudellista riskiä. Erilaisten laadunhallinta-, seuranta- ja arviointimallien avulla viranomaiset voivat edistää palvelujen parempaa laatua ja vaikuttavuutta sekä huolehtia palvelujen saatavuudesta.

Markkinoiden kehittyminen vie aikaa, joten edellä tarkoitettuja vaikutuksia ei ole odotettavissa lyhyellä aikavälillä. Esimerkiksi Australiassa alan markkinoita luotiin 10 vuoden kokeilu-

jakson aikana ennen yksityistämistä. Palveluntuottajat, jotka eivät onnistuneet täyttämään asetettuja tavoitteita, poistettiin järjestelmästä ensimmäisen vaiheen jälkeen. Alkuvaiheen ongelmia olivat myös vähäiset palvelut vaikeasti työllistettäville henkilöille ja kannustinjärjestelmän manipulointi. Kun sääntöjen noudattamista ja raportointivaatimuksia lisättiin, kasvoivat transaktiokustannukset. OECD on arvioinut, että näiden kvasimarkkinoiden elementit ovat hyvin tehokkaita ja tukevat yhdessä passiivituokien aktiivoinnin kanssa Australian korkeaa työllisyysastetta (OECD 2013, 182).

Siitä, pystyvätkö palveluntuottajat tuottamaan palveluja kustannustehokkaammin kuin julkinen sektori, ei ole mahdollista esittää etukäteisarvioita. Jotta muutos olisi kustannusneutraali, tulisi palveluntuottajien tehokkuuden olla siinä määrin julkisesti tuotettuja palveluja parempi, että palveluntuottajien kilpailuttamisesta ja valvonnasta aiheutuvat kustannukset tulisivat kateuiksi. Lisäksi edellä mainitun arvion tekemiseen vaikuttaisi merkittävästi se, millaisella volyymilla ja minkälaisin periaattein hankintoja tehtäisiin. Koska nämä ovat ehdotetun lakimuutoksen toimeenpanoon liittyviä tekijöitä, on palvelujen tuottamisesta aiheutuvien kokonaiskustannusten muutos epävarmaa.

Tutkimuskirjallisuus tarjoaa jossain määrin ristiriitaista tietoa työnvälityspalveluiden yksityistämisen tuloksista ja luotettavia vertaisarviointimenetelmiin perustuvia arvioita on tehty vähän. Tulokset ovat riippuvaisia muun muassa kontekstista ja alueesta. Ison-Britannian ja Australian kokemukset yksityisen työvoimapalvelun (laaja vastuu) vaikuttavuudesta ovat olleet lupaavia, vaikka tutkimuksellisesti nettovaikuttavuutta on vaikeaa arvioida. Innovatiivinen palvelutarjonta ja yksilöllinen asiakasohjaus ovat näissä maissa vahvistuneet. Myös kustannusvaikutukset kansantalouden tasolla ovat olleet siinä määrin positiivisia, että kyseiset maat ovat jatkaneet yksityisen tuotannon kokonaisvastuulle pohjautuvalla palvelurakenteella. (TEM julkaisu 7/2016)

Finn (Subcontracting in Public Employment Services, 2011) raportoi 12 vaikuttavuustutkimuksen tuloksista Isossa-Britanniassa, Saksassa, Alankomaissa, Ranskassa ja Ruotsissa. Tulokset ovat ristiriitaisia: Isosta-Britanniasta löytyvät myönteisimmät arviot ja negatiivisempia tuloksia on saatu Saksasta, Ranskasta ja Ruotsista. Finn katsoo, että yksityiset palveluntuottajat voivat tietyissä sopimusjärjestelyissä parantaa joidenkin ryhmien osalta tuloksia ja tuoda innovaatioita palveluihin.

Yritysten tuottama osuus työttömien työnhakijoiden palveluista riippuu siitä, kuinka hyvin markkinat käynnistyvät ja kuinka tarkoituksenmukaisena maakunnat näkevät ostopalvelujen laajentamisen. Lainvalmisteluvaiheessa tätä ei voida tarkemmin arvioida.

Palveluntuottajien näkökulmasta taloudellisesti kannattavan toiminnan edellytyksenä on riittävän suuri asiakasmäärä. Jos palveluntuottajan palkkio on riippuvainen työnhakijan työllistymisestä, on mahdollista, että markkinat keskittyvät alueille, joilla on paljon työpaikkoja. Tällaisilla alueilla tulostavoitteiden saavuttaminen on todennäköisempää kuin alueilla, joissa työllistymismahdollisuuksia on vähemmän. Muutos voi lisätä kilpailua ja sitä kautta kehittää työtömille tarjottavia palveluja. Nykyisin esimerkiksi valmennuspalvelujen hankinta on keskittynyt pienelle joukolle yrityksiä. Mahdollinen kehityskulku on, että suuri osa palveluista keskittyy jatkossakin suurille palveluntuottajille. Toisaalta toimialalla on mahdollista perustaa matalalla kynnyksellä palveluliiketoimintaa esimerkiksi tilanteessa, jossa liiketoiminnan harjoittajalla on erityisosaamista jonkin tietyn toimialan vaatimuksista tai suhteita toimialalla toimiviin työnantajiin. Palvelutarpeen arvioiminen ja niihin liittyvän työnhaun avustaminen on luonteeltaan liiketoimintaa, johon ei tarvita suurta taloudellista pääomaa. Tämä mahdollistaa myös pienten yritysten tulon alalle.

Erilaisten yhteisöille myönnettävien tukimuotojen kriteerit ja tukiehdot osaltaan vaikuttavat siihen, minkälaisille yrityksille tukea myönnetään ja minkä tyyppistä toimintaa tuen vaikutuksesta syntyy. Esimerkiksi ohjelmakaudella 2014—2020 rakennerahastotukien tarkoituksena on tukea erityisesti muun muassa pk-yritysten kasvua ja kansainvälistymistä, kilpailukykyä, uuden tiedon ja osaamisen tuottamista, koulutusta sekä elinikäistä oppimista. Lisäksi erityistavoitteena on muun muassa vähähiilisen talouden edistäminen, johon kohdistuu 25 prosenttia EAKR:n rahoituksesta. Rakennerahastotuista reilu 60 prosenttia kohdistuu pääosin yrityksille ja yhteisöille yritystoiminnan alueiden, elinkeinojen, ympäristön, liikenteen ja innovaatioiden kehittämiseen suunnattuun EAKR-tukeen ja 40 prosenttia sekä julkisille että yksityisille toimijoille suunnattuun ESR-tukeen, jossa tuen hyötyjä saattaa olla esimerkiksi työvoimaviranomaisen asiakas. Tällä hetkellä ESR-tuesta 17 prosenttia (noin 10 miljoonaa) kohdistuu TE-toimistojen julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin. Nykyisin maakutien liitot myöntävät noin puolet EAKR-tuesta.

Ehdotetun alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamista koskevan lain mukainen tuki kohdistuisi pääosin pieniin ja keskisuuriin yrityksiin sekä yhteisöille alueiden kehittämiseen liittyviin hankkeisiin. Esityksessä tarkoitetuilla tuilla edistettäisiin alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetun lain mukaisia tavoitteita koskien kestävää talouskasvua, alueiden kehittämistä, työllisyyttä ja yritysten toimintaedellytysten edistämistä. Lain 2 luvun mukaisilla yrityksille myönnettävillä tuilla, sisältäen konsultointi- ja koulutuspalveluihin myönnettävät tuet, edistettäisiin erityisesti yritystoiminnan käynnistämistä, yritysten liiketoiminnan kehittämistä, kasvua ja kansainvälistymistä. Tarkoitus olisi suunnata tukia erityisesti hyvät kasvuedellytykset omaaville pk-yrityksille. Lain mukaisilla yrityksille myönnettävillä tuilla toteutettaisiin yleistä yrityspolitiikkaa sekä alueellista elinkeinopolitiikkaa.

Lain 3 luvun mukaisilla yksityisille ja julkisille oikeushenkilöille/yhteisöille myönnettävillä tuilla edistettäisiin alueiden kehittämistä, kasvua ja elinkeinorakenteen muutosta sekä osaamista, työllisyyttä ja syrjäytymisen ehkäisemistä. Luvun 3 mukaisilla toimilla ei vaikuteta suoraan yritysten toimintaan, mutta ehdotuksella on välillisesti vaikutuksia yritystoiminnan kehittämisen edellytyksiin viranomaisten ja muiden toimijoiden välisen vuorovaikutuksen, yhteistyön ja työnjaon selkeyttämisen kautta. Toimilla voidaan välillisesti vaikuttaa positiivisesti yritysten investointeihin ja tutkimus- ja kehittämistoimintaan sekä innovaatioihin ja samalla vahvistaa yritysten edellytyksiä kansainvälistymiseen. Ehdotuksen sisältämissä alueellisen kehittämistuen hankkeissa voi olla mukana yrityksiä.

Ehdotetun lain 4 luvussa säädettäisiin palkkatuesta. Palkkatukea on maksettu viime vuosina vuosittain 200—290 miljoonaa euroa vuodessa. Vuosina 2015—2016 palkkatuetussa työssä aloitetuista jaksoista noin 33–34 prosenttia aloitettiin yrityksissä, 36–37 prosenttia kunnissa, noin 27 prosenttia kolmannella sektorilla ja noin 3 prosenttia valtiolla. Vuonna 2017 aloitetuista jaksoista noin 38 prosenttia aloitettiin kunnissa tai kuntayhtymissä, noin 38 prosenttia yrityksissä, noin 21 prosenttia yhdistyksissä ja noin 3 prosenttia valtiolla. Esityksessä ehdotetut muutokset eivät suoraan johtaisi palkkatuen kohdentumiseen merkittävästi uudella tavalla. Esityksessä ei kuitenkaan säädettäisi valtionhallintoon työllistämistä tai palkkatuen myöntämisestä valtion virastolle tai laitokselle. Palkkatukea koskevaa lainsäädäntöä on tarkoitus arvioida vuoden 2018 lopulla, minkä jälkeen tässä esityksessä annettuja säädöksiä tarvittaessa esitetään muutettavaksi.

Työllispoliittista avustusta saaneiden hankkeiden yhteydessä on useimmiten tarjottu myös palkkatukityöpaikkaa hankkeen järjestävästä yhdistyksestä tai säätiöstä. Niillä toimijoilla, joilla työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettu ohjaushenkilöstö on ollut välttämätöntä, palkkatuettu työ vähenee. Jos yhdistyksen taloudellinen tilanne ei mahdollista ohjaushenkilöstön palkkaamista, palkkatuettu työ voi loppua. Työllisyyspoliittisen avustuksen poistuminen voi

näin välillisesti vaikuttaa kolmannen sektorin osuuteen aloitetuista palkkatukityöpaikoista. Vaikutukset voivat olla myös hyvin vähäiset, koska on paljon yhdistyksiä, jotka tarjoavat palkkatuetta työtä ilman työllisyyspoliittista avustusta. Mikäli kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden osuus laskee, yritysten osuus palkkatukityöllistäjistä voi kasvaa.

Koska maakunnilla olisi jatkossa mahdollisuus päättää palkkatukeen kohdennettavista määrärahoista ja tuen myöntämisestä, voisi palkkatuen kohdentuminen muuttua merkittävästikin nykyisestä. Nämä muutokset johtuisivat kuitenkin maakunnan itsenäisestä asemasta, eivätkä tässä esityksessä ehdotetuista palkkatuen säädöksistä.

Asiakaslähtöisen toimintatavan parantamiseksi ja riittävän maakuntakohtaisen joustovaran mahdollistamiseksi laissa säädettäisiin aikaisempia lakiehdotuksen mukaisia tukia koskevaa lainsäädäntöä jossain määrin yleisemmällä tasolla. Lailla purettaisiin myös normistoa yhdistämällä samaan lakiin aikaisemmin erillisinä lakeina olleet valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annettu laki sekä alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annettu laki. Lakiin sisältyisi Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelman osalta kaikki yrityksille ja yhteisöille myönnettäviä tukia koskevat säädökset. Poikkeuksena olisivat Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin tutkimushankkeisiin myöntämät tuet, joihin kuitenkin sovellettaisiin lain 8 luvun rakennerahasto-ohjelman toimeenpanoa koskevia yhteisiä säännöksiä. Uudistus selkeyttää ja yhdenmukaistaa rakennerahastovarojen myöntämistä yrityksille ja muille yksityisille sekä julkisille yhteisöille. Osaa näistä tuista olisi mahdollista rahoittaa myös kansallisista niin sanotun yleiskatteellisen momentin varoista. Lisäksi lakiin yhdistettäisiin myös nykyisin julkisesta työvoima- ja yrityspalveluista annetussa laissa olevat kansallisista varoista rahoitettavat yritystoiminnan käynnistämis- ja kehittämispalvelut, joista säädettäisiin lakiehdotuksen yritykselle myönnettävien muiden tukien yhteydessä. Vastaavasti lakiin yhdistettäisiin myös julkisista työvoima- ja yrityspalveluista annetussa laissa säädetty palkkatuki. Lailla myös yhdistettäisiin aikaisemmin eri lainsäädännössä olleet osittain samaan tarkoitukseen yhteisöille myönnettävät yritysten toimintaympäristön kehittämisavustus ja alueellinen kehittämistuki yhdeksi tukimuodoksi. Tukiin yhdistäminen samaan lakiin yhdenmukaistaisi yrityksille ja yhteisöille myönnettävien tukien sääntelyä, mikä helpottaa myös hakijoiden asemaa.

Lakiesityksen mukaisten tukien vaikuttavuutta ja toimivuutta on tarkoitus tulevaisuudessa seurata muun muassa teettämällä tutkimuksia. EU:n rakennerahastoista osarahoitettavaa toimintaa arvioidaan ohjelma-arvioinnilla. Lisäksi osassa yrityksille myönnettäviä tukia on tarkoitus jatkaa systemaattista, jokaisen hankkeen yhteydessä tehtävää vaikuttavuuden arviointia, jossa yhdessä tuen hakijan kanssa arvioidaan tuen vaikutus hankkeen toteuttamiseen ja tuettava hankkeen vaikutukset yrityksen liikevaihtoon, vientiin ja henkilöstömäärään avustuksen myöntämis- ja maksatusvaiheessa.

Rakennerahasto-ohjelman rahoitusta on myönnetty vuosittain yhteensä noin 233 miljoonaa euroa maakunnissa rahoittavina viranomaisina nykyisin toimivien välittävien toimielimien käyttöön. Näistä 72 miljoonaa euroa on suunnattu yritystukiin ja 161 miljoonaa euroa yhteisöjen toteuttamiin kehittämishankkeisiin. Ohjelmakauden viimeisen vuoden 2020 osuus ohjelmakauden kehyksestä maakunnissa on noin 260 miljoonaa euroa. Rakennerahasto-ohjelman toteuttamiseksi myönnettäviä varoja tulee edelleen käyttää ohjelman tavoitteiden ja tuloskehysindikaattorien toteuttamiseen.

Valtionosuutena maakunnille osoitettavasta valtion talousarvion niin sanotun yleiskatteellisen momentin määrärahasta rahoitettavien lakiesityksen mukaisten tukien vaikutuksia yrityksiin ja yhteisöihin ei voida tämän lakivalmistelun yhteydessä tarkemmin arvioida, koska kukin maakunta päättää rahoituksen kohdentamisesta tukiin oman harkintansa mukaan.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Julkiset työvoima- ja yrityspalvelut

Esitys on osa uudistusta, jossa nykyiset työvoima- ja yrityspalvelut uudistetaan kasvupalveluiksi ja siirretään perustettavien maakuntien järjestämisvastuulle. Nykyisten työ- ja elinkeinotoimistojen toiminta päättyy. Maakunta- ja kasvupalvelu-uudistuksen vaikutuksia viranomaisten toimintaan on kuvattu hallituksen esityksessä eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi sekä hallituksen esityksessä laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista.

Ehdotetussa julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevassa laissa palvelut olisi määritelty osin väljemmin kuin nykyiset julkiset työvoima- ja yrityspalvelut. Maakunnilla olisi nykyisiin TE-toimistoihin nähden laajemmat mahdollisuudet hankkia erisältöisiä palvelujaa ja palvelujen muodostamia kokonaisuuksia. Hankintaosaamisen merkitys korostuisi nykyistä enemmän.

Esityksessä ehdotetaan, että nykyisin myönnettävästä harkinnanvaraisesta kulukorvauksesta, työllisyyspoliittisesta avustuksesta ja kuntien lisätuesta luovuttaisiin. Mainituista korvauksista, tuista ja avustuksista luopuminen vähentäisi hallinnollista työtä ja tulevien maakuntien viranomaistehtäviä työ- ja elinkeinotoimistojen nykyisiin tehtäviin verrattuna. Lopullinen vaikutus olisi riippuvainen siitä, mihin vapautuvat määrärahat kohdennetaan ja kuinka paljon viranomaistyötä uusi käyttötarkoitus edellyttäisi.

Työttömän työnhakijan nykyisestä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelulaista eroava määritelmä julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevassa lakiehdotuksessa johtaa siihen, että määräajoin toteutettavia palvelutarpeen arviointeja tehtäisiin nykyistä enemmän. Tämä lisäisi hallinnollisen työn määrää. Ehdotuksen mukaan palvelutarpeen arviointi voitaisiin toteuttaa joustavammin kuin nykyiset määräaikaishaastattelut, mikä voi osin pienentää muutoksesta aiheutuvan hallinnollisen työn määrän kasvua. Lisäksi maakunnan olisi mahdollista antaa palvelutarpeen arviointi palveluntuottajan hoidettavaksi, mikä osaltaan voisi vähentää palvelutarpeen arvioinnista aiheutuvaa viranomaistyön määrää.

Palvelutarpeen arviointien määrän kasvua ei pystytä luotettavasti arvioimaan, koska rekistereistä ei ole nykyisin nähtävissä, kuinka moni työssä käyvistä työnhakijoista tekee työtä osaaikaisesti. Vuonna 2016 soviteltua työttömyysetuutta sai 102 293 ansiopäivärahan saajaa, 24 633 peruspäivärahan saajaa ja 48 756 työmarkkinatuen saajaa (Kela & Finanssivalvonta: Tilasto Suomen työttömyysturvasta 2016). Ei ole tiedossa, kuinka moni edellä mainituista henkilöistä on tehnyt työtä alle neljä tuntia viikossa, jolloin heidät luetaan nykyisinkin työllistymistä edistävien palveluiden näkökulmasta työttömiksi työnhakijoiksi. Oletettavasti kuitenkin suuri osa edellä mainituista henkilöistä on tehnyt enemmän kuin neljä tuntia viikossa töitä, joten näiltä osin palvelutarpeen arviointien määrä kasvaisi.

Työnhakijana oli keskimäärin kuukauden lopussa noin 151 300 työssä olevaa työnhakijaa vuonna 2017, 142 100 vuonna 2016 ja 120 300 vuonna 2015. Edellä mainituissa luvuissa ei ole otettu huomioon palkkatuetussa työssä tai starttirahalla olevia työnhakijoita. Työttömänä työnhakijana oli keskimäärin kuukauden lopussa noin 303 400 työnhakijaa vuonna 2017, noin 348 800 vuonna 2016 ja noin 351 900 vuonna 2015. Työssä olevien työnhakijoiden keskimääräinen määrä on vastannut lähes puolta työttömien työnhakijoiden määrästä vuonna 2017 ja vuosina 2015–2016 yli kolmasosaa työttömien työnhakijoiden määrästä. Vaikka työnhaun rakenteesta ei ole saatavilla tarkempaa tilastotietoa, edellä mainitut luvut antavat suuntaa lisääntyvälle palvelutarpeen arviointien määrälle.

Mikäli maakunnat toteuttaisivat kaikki palvelutarpeen arvioinnit ensisijaisesti haastatteleamalla työttömiä työnhakijoita määräjain, niiden tulisi suunnata nykyistä enemmän resursseja palvelutarpeen arviointiin. Koska henkilökohtaisesti toteuttavat palvelutarpeen arvioinnit on tarkoituksenmukaista kohdentaa erityisesti niihin työnhakijoihin, jotka eniten hyötyvät henkilökohtaisesta palvelusta, on todennäköistä, että etenkin uusien palvelutarpeen arvioinnin piiriin tulevien työnhakijoiden kohdalla palvelutarpeen arvioinnissa painottuisivat sähköisen palvelutarpeen arvioinnin tavat. Toteutustavat voivat kuitenkin vaihdella maakunnittain, eikä toteutustapoja voida luotettavasti arvioida etukäteen.

Myös monialaisen yhteispalvelun palvelutarpeen arviointien määrä kasvaisi nykyiseen verrattuna. Todennäköisesti uudet palvelutarpeen arvioinnit eivät kuitenkaan toisi ilmi merkittävässä määrin sellaisia henkilöitä, joille monialaista yhteispalvelua olisi tarvetta tarjota, koska uudet arvioinnit kohdistuisivat yli neljä tuntia viikossa osa-aikatyötä tekeviin henkilöihin.

Työttömän määritelmän muuttaminen ei vaikuttaisi siihen, miten työnvälitystilastossa henkilö määritettäisiin työttömäksi. Rekrytointi- ja osaamispalveluista annetussa laissa käytetyllä työttömän määritelmällä olisi näin ollen vaikutusta ainoastaan siihen, mille joukolle palveluita tarjottaisiin. Tietojärjestelmään kuitenkin tulisi luoda edellytykset soveltaa kahta eri työttömän määritelmää eri käyttötarkoituksiin, mikä voi lisätä haasteita järjestelmän kehittämisessä ja oikeellisten tietojen ylläpitämisessä järjestelmässä.

Vaikutukset rakennerahastojen hallintaan

Rakennerahastojen välittävän toimielimen tehtävät siirtyvät maakuntien liitoista ja rakennerahastotehtäviä hoitavista elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista (RR-ELY-keskukset) 1.1.2020 perustettaville maakunnille. Nykyisin yleisasetuksen 123 ja 124 artiklojen mukaisessa nimeämisprosessissa nimettyjä välittäviä toimielimiä ovat neljä RR-ELY-keskusta, yhdeksän maakunnan liittoa, Innovaatorahoituskeskus Tekes (1.1.2018 alkaen Innovaatorahoituskeskus Business Finland), sosiaali- ja terveysministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö teknisen tuen osalta. Välittävän toimielimen tehtävät on koottu ELY-keskusten osalta Pohjois-Pohjanmaan, Etelä-Savon, Keski-Suomen ja Hämeen ELY-keskuksiin. Etelä-Suomessa maakuntien liittojen kaikki välittävän toimielimen tehtävät on koottu Uudenmaan liittoon ja Länsi-Suomessa Pirkanmaan liittoon. Itä- ja Pohjois-Suomessa kaikki maakuntien liitot on nimetty yleisasetuksen mukaisessa nimeämisprosessissa välittäviksi toimielimiksi ja vain osa välittävän toimielimen tehtävistä on koottu aluekehitysasetuksella Pohjois-Karjalan maakuntaliittoon ja Lapin liittoon.

Maakuntauudistuksen jälkeen välittäviä toimielimiä olisivat uudet maakunnat, Innovaatorahoituskeskus Business Finland, sosiaali- ja terveysministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö teknisen tuen osalta. Alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain mukaan kaikki maakunnat toimivat välittävänä toimieliminä Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 Suomen rakennerahasto-ohjelmassa vuodesta 2020 alkaen. Siirtymäsäännösten mukaan maakuntien liitot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset voisivat lain voimaan tultua sopia siitä, kuinka välittävän toimielimen tehtävien hoitaminen järjestetään maakuntien yhteistoimintana vuoden 2020 alusta lukien rakennerahasto-ohjelmakauden 2014—2020 sulkemiseen saakka. Sopimusosapuolina olisivat maakuntien liitot ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Työ- ja elinkeinoministeriö rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomaisena sovittaa yhteen neuvottelija.

Maakuntauudistuksen yhteydessä välittävien toimielinten nimeämisprosessi on suoritettava uudestaan maakuntien osalta. Viranomaisten nimeäminen on ohjelmakautta 2014—2020 koskeva prosessi. Tarkastusviranomaisen (VM/VVC) arvioima hallinto- ja valvontajärjestelmä on

edellytys viranomaisten nimeämiselle. Hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaukset on laadittava, jotta hallintoviranomainen ja tarkastusviranomainen voivat arvioida, täyttääkö hallinto- ja valvontajärjestelmä sille asetetut vaatimukset. Uusien maakuntien tulee täyttää kaikki rakennerahastoviranomaisten nimeämisvaatimukset, jotta ne voidaan nimetä välittäviksi toimielimiksi. Suomi voi jatkaa maksupyyntöjen toimittamista Euroopan komissiolle vasta nimeämisprosessin valmistumisen jälkeen.

Rakennerahastojen hallinnointiin tarvittavat määrärahat osoitetaan teknisestä tuesta. Rakennerahastomomentille määritellään vuosittain henkilötyövuosikehys, joka määritellään kohdennettavaksi välittävänä toimieliminä toimiville viranomaisille. Rakennerahastojen hallinnointiin tarkoitettua teknisen tuen resurssien lisäksi hallinnointiin tarvitaan nykyisin maakuntien liitoissa kuntien rahoitusta sekä RR-ELY-keskuksissa toimintamenoihin varattua rahoitusta. Vastaavat resurssitarpeet tulee huomioida myös uusissa maakunnissa, eli muun muassa osana yleiskatteellista rahoitusosuutta.

Ohjelman hallinnointiin, kuten henkilöstön palkkaukseen käytettävän rakennerahastojen teknisen tuen määrä on mitoitettu ohjelmakaudeksi 2014—2020. Mitoituksessa on otettu huomioon ohjelmakauden alussa tehdyt hallinnoinnin keskittämiskorjaukset. Ohjelmakauden 2007—2013 verrattuna teknisen tuen noin 30 miljoonan euron vähennyksen myötä säästöjä on haettu toiminnan tehostamisesta ja sähköiseen hallintojärjestelmään siirtymisestä. Teknisen tuen osuus kuluvalle ohjelmakaudella on kolme prosenttia ohjelmärahoituksesta aikaisemman ohjelmakauden neljän prosentin sijasta. Tavoitteena on ollut toimenpiteiden suuntaaminen entistä suuremmissa määrin varsinaiseen hanketoimintaan ja alueiden kehittämiseen.

Nykyään neljä ELY-keskusta hoitaa rakennerahastotehtävät sekä kansallisiin yritystukiin liittyvät tehtävät yhteensä 140 henkilötyövuodella. Jos maakunnat eivät sovi tehtävien osalta yhteistoiminnasta, tulevat tehtävät jakaantumaan kaikille maakunnille. Tehdessään ratkaisuja tämän tyyppisten järjestelyjen jatkumisesta 1.1.2020 jälkeen, tulee maakuntien päätöksissään ottaa huomioon, miten parhaiten vastataan hallituksen linjaukseen paikkakuntasiirtojen minimoimisesta. Linjauksen toteuttamiseksi maakunnat voivat hyödyntää esimerkiksi maakuntalain 8 luvussa säädettyjä vapaaehtoisia yhteistoiminnan muotoja. Maakunnat voivat muun muassa perustaa yhteisiä virkoja tai sopia tehtävän antamisesta toisen maakunnan viranhaltijan hoidettavaksi. Maakunnat voivat myös sopia palvelujen tuottamisesta yhteistoiminnassa tai vastuumaakuntamallilla siten, että jokin maakunta hoitaa tehtävää yhden tai useamman maakunnan puolesta. Tehtävien jakaantuminen kaikille maakunnille saattaisi tarkoittaa sitä, että tehtävää hoitavan henkilön työssäkäyntialue muuttuisi varsinkin, jos maakunnat eivät jatkossa sopisi tehtävien keskitetystä hoidosta. Henkilöiden nykyiset tosiasialliset työskentelypaikat kunnat selvitetään maakuntaudistuksen valmistelun edetessä.

Teknisen tuen maakuntakohtaiseen jakautumiseen vaikuttaa se, kuinka paljon teknistä tukea maakuntiin siirtyy hankkeiden ja myöntämisvaltuuksien periyttämisen yhteydessä, mahdolliset tehtävien kokoamista koskevat maakuntien väliset sopimukset, teknisen tuen henkilöstön siirtyminen RR-ELY-keskuksista ja maakuntien liitosta uusiin maakuntiin sekä yleiskatteelliseen ja nykyisin kuntien rahoitukseen sisältyvän henkilöstön siirtyminen maakuntiin.

Alla on esitetty arvio jaettavissa olevasta teknisen tuen määrästä vuosina 2019—2020 sekä henkilötyövuosien jakautumisesta. Maakuntien liitoissa ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa tehtävässä valmistelutyössä on huomioitava, että yhden välittävän toimielimen tehtävien hoitamiseen tarvitaan keskimäärin 10—11 henkilötyövuotta vastaavat resurssit ja tehtävien eriyttämisvaatimuksista johtuen vähintään 10—11 henkilöä.

HE 93/2018 vp

TEKNISEN TUEN JAKAANTUMINEN 2019-2020							12.4.2018	
Maakunnille osoitettavat tekniset tuet vuosina 2019 ja 2020 (€, EU+valtio), arvio				HTV 2017				
	2019	2020	Yhteensä	Alkup.osuus	Tekninen tuki	Toimintamenot *)	Yhteensä	
RR-ELY Häme	552 340	563 391	1 115 731	4,77 %	9,10	12,90	22,00	
RR-ELY Keski-Suomi	932 146	950 798	1 882 944	8,05 %	15,00	24,80	39,80	
RR-ELY Pohjois-Pohjanmaa	1 465 959	1 495 293	2 961 252	12,66 %	25,50	11,43	36,93	
RR-ELY Etelä-Savo pl. Keha	1 204 263	1 228 361	2 432 624	10,40 %	20,30	10,40	30,70	
-Kehan osuus	60 000	60 000	120 000		1,00	1,00	2,00	
RR-ELY Etelä-Savo ml. Keha	1 264 263	1 288 361	2 552 624		21,30	11,40	32,70	
Lapin liitto	518 775	529 155	1 047 930	4,48 %	12,18	8,49	20,67	
Pohjois-Karjalan mk.liitto	463 191	472 461	935 652	4,00 %	11,90	4,00	15,90	
Uudenmaan liitto	625 308	637 822	1 263 130	5,40 %	7,40	6,60	14,00	
Pirkanmaan liitto	323 076	329 541	652 617	2,79 %	3,07	8,50	11,57	
Yhteensä	6 085 058	6 206 822	12 291 880		104,45	87,12	191,57	
		Yhteiset, TEM, STM:		47,45 %	*) Kaikki maakuntien liitot yhteensä.			
				100,00 %				
					HTV 2017			
	2019	2020	Yhteensä	Alkup.osuus	Tekninen tuki	Toimintamenot *)	Yhteensä	
Etelä- ja Länsi-Suomi	2 432 870	2 481 552	4 914 422	21,01 %	34,57	52,80	87,37	
Pohjois- ja Itä-Suomi	3 652 188	3 725 270	7 377 458	31,54 %	69,88	34,32	104,20	
Yhteensä	6 085 058	6 206 822	12 291 880	52,55 %	104,45	87,12	191,57	

Ohjelmakauden 2014—2020 jokaiselle hankkeelle, sekä käynnissä oleville että päättyneille, on nimettävä hankkeesta 1.1.2020 alkaen vastaava maakunta. Hankkeet siirretään EURA 2014- ja TUKI2014-järjestelmissä maakunnille. Hankkeen hyväksynyt välittävä toimielin näkyy tietojärjestelmien raportoinnissa. Jotta ohjelmakausi saadaan myöhemmin myös suljettua ongelmitta, tulee hankkeiden periytyksessä huomioida mm. EURA 2014 -järjestelmästä määräytyvät reunaehdot. Koska kyseessä on suuri muutos ja muutokseen liittyy useita kysymyksiä, joihin ratkaisut selviävät vasta eri prosessien edetessä, tulee tietojärjestelmiä koskevat muutostarpeet selvittää mahdollisimman ennakoivasti ja toiminnan jatkuvuus huomioiden. Maakunta vastaa välittävän toimielimen tehtävistä sille siirtyneiden hankkeiden osalta mukaan lukien päättyneiden hankkeiden jatkotoimenpiteet, jälkiseuranta ja arkistointi. Asiakirjahallinnon asiakirjojen siirtämisestä vastuulliselle maakunnalle on huolehdittava siltä osin, kun se ei tapahdu rakennerahastojen tietojärjestelmissä.

Myös ohjelmakauden 2007—2013 hankkeita koskevat vastuut on siirrettävä maakunnille. Vaikka ohjelmakausi 2007—2013 on suljettu maaliskuussa 2017, hankkeita koskevat edelleen velvoitteet jälkiseurannasta, mahdollisista jatkotoimenpiteistä sekä asiakirjojen säilytyksestä.

Vaikutukset Ohjaamojen toimintaan

Ehdotetussa julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annettavassa laissa säädettäisiin, että jokaisen maakunnan tulisi järjestää alueelleen yhteistyössä alueensa kuntien sekä nuorille palveluja tarjoavien toimijoiden kanssa riittävä määrä palvelupisteitä, joissa alle 30-vuotiaat nuoret voivat asioida ilman ajanvarausta ja saada opiskelumahdollisuuksiin, työllistymiseen ja elämänhallintaan liittyvää neuvontaa, ohjausta ja palveluja. Maakunta, kunta ja muut toimintaan osallistuvat toimijat sopivat toimintaan liittyvien kustannusten jaosta. Edellä mainittujen palvelupisteiden toiminta vastaisi lähtökohtaisesti nykyisten Ohjaamoiden toimintaa. Palvelupisteissä voisi nykyistä vastaavasti olla mukana kuntia ja muita yhteisöjä, ja mukana olevat toimijat osallistuisivat toiminnan rahoitukseen. Laki ei velvoittaisi alueen kuntia tai yhteisöjä osallistumaan toimintaan, vaan näiden toimijoiden osalta laki mahdollistaisi osallistumisen. Näin ollen säännökset eivät myöskään asettaisi kunnille ja muille

toimijoille velvoitteita koskien toimintaan suunnattavan rahoituksen määrää. Tämä vastaisi maakunnan ulkopuolisten toimijoiden osalta nykytilaa.

Vaikutukset työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämiseen

Esityksessä ehdotetaan, että laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta kumottaisiin ja lain keskeiset säännökset monialaisen palvelutarpeen arvioimisesta, eri toimijoiden järjestämismallista olevien palvelujen yhteensovittamisesta ja yhteispalvelun tarjoamiseksi järjestettävistä yhteisistä toimipisteistä sisältyisivät ehdotettuun lakiin. Kumottavassa laissa säädettävä yhteistoimintamalli koskee TE-toimiston, kunnan ja Kansaneläkelaitoksen järjestämismallilla olevien julkisten työvoima- ja yrityspalvelujen, sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä kuntoutuspalvelujen yhteensovittamista. Jatkossa maakunta vastaisi sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen että kasvupalvelujen järjestämisestä, minkä voidaan arvioida sujuvoittavan palvelujen yhteensovittamista. Myös näiden palvelujen hankintaan liittyvä hallinnollinen työ todennäköisesti vähenisi, kun maakunnat voisivat muun muassa organisoida palvelujen hankintatoimen tarkoituksenmukaisella tavalla. Maakunnan järjestämismallilla olevien palvelujen ja Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalvelujen yhteensovittamisessa voitaisiin hyödyntää nykyisessä monialaisen yhteispalvelun yhteistyömallissa kehitettyjä toimintatapoja.

Kunnan tai muun toimijan järjestämismallilla olevien palvelujen yhteensovittaminen maakunnan ja/tai Kelan järjestämismallilla olevien palvelujen kanssa edellyttäisi todennäköisesti jonkin verran uusia sopimuksia. Koska kunnan järjestämismallilla olevien muiden palvelujen kuin sosiaali- ja terveyspalvelujen yhteensovittamista on tehty jo nykyisessä monialaisessa yhteispalvelussa, maakunta voisi sopimalla kunnan kanssa hyödyntää uudessa rakenteessa näitä käytänteitä ja menettelyjä. Maakunta voisi yhteispalvelun toimeenpanossa hyödyntää tunnistettuja hyviä käytäntöjä ja toimintatapoja myös toimintamallin organisoimisessa ja resursoimisessa. Toimipisteiden sijoittelussa maakunta voisi yhteisesti sopimalla hyödyntää myös nykyistä monialaisen yhteispalvelun toimipisteverkostoa.

4.3 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Työllisyysvaikutukset

Palvelujen nykyistä väljempi sääntely ehdotetussa julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevassa laissa mahdollistaisi nykyistä monimuotoisempien palvelujen tarjoamisen asiakkaiden tarpeisiin ja voisi siten edistää työttömien työllistymistä ja osaavan työvoiman saatavuutta.

Hallituksen kärkihankkeen ”Työvoimahallinnon uudistaminen työllistymistä tukevaksi” osana toteutettujen pilottien arviointitutkimuksen (TEM julkaisuja 43/2017) havaintojen perusteella ei pystytä arvioimaan, missä määrin markkinoiden avaaminen voisi tehostaa työnvälitystä ja tuottaa positiivisia työllisyysvaikutuksia. Tulospohjaisilla hankinnoilla ja työvoimapalveluiden painopisteen siirtämisellä julkiselta yksityiselle sektorille pyritään asiakaslähtöisempään ja tehokkaampaan toimintaan. Kansainväliset esimerkit osoittavat, että yksityisellä tuotannolla parhaimmillaan voidaan päästä 5—15 prosenttia parempaan nettovaikuttavuuteen kuin vastaavalla julkisella tuotannolla. Yksityinen palvelutuotanto ei ole toteutuskustannuksiltaan välttämättä halvempaa kuin julkinen. (TEM julkaisuja 7/2016)

Esityksessä ehdotetaan, että tietyistä korvauksista, tuista ja avustuksista luovuttaisiin. Harkinnanvaraista kulukorvausta on maksettu vuonna 2016 noin 130 henkilöasiakkaalle, jotka eivät ole olleet oikeutettuja lakisääteiseen kulukorvaukseen tai korvaukseen palveluun osallistumisesta aiheutuvista kuluista jonkin muun lain nojalla. Harkinnanvaraisesta kulukorvauksesta

luopumisen ei arvioida heikentävän työnhakijoiden työllistymismahdollisuuksia tai edellytyksiä niiden parantamiseen.

Esityksessä on ehdotettu kunnan lisätuesta luopumista. Niissä harvoissa kunnissa, jotka ovat saaneet lisätukea säännöllisesti, voi työllistäminen palkkatuella vähentyä työllistämisen kustannusten kasvaessa. Vaikutuksen suuruus on enintään 30 prosenttia työllistettyjen volyymissa, koska tätä alhaisemman määrän kunta voisi työllistää samoilla tai vähäisemmällä kustannuksilla, mitä se pystyisi työllistämään saadessaan lisätukea. Kuntien lisätuen poistolla ei olisi merkittäviä valtakunnallisia vaikutuksia, koska lisää saavia kuntia on vähän ja lisätuen poisto alentaisi työllistämisen volyymin kunnassa korkeintaan 30 prosentilla. Vaikutus olisi vuoden 2016 volyymeilla enintään 235 henkilötyövuotta, mikä vastaisi noin yhtä prosenttia palkkatuetun työn volyymistä.

Vaikutukset työttömiin

Esityksessä ehdotetaan, että julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämisspalveluja koskevassa laissa ei säädettäisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia vastaavalla tavalla työnhakijan haastattelusta. Ehdotettu muutos ei vaikuttaisi työttömän saamiin palveluihin, sillä työttömän palvelutarve tulisi jatkossakin arvioida nykyistä vastaavasti kahden viikon kuluessa työhaun alkamisesta ja sen jälkeen säännöllisesti vähintään kolmen kuukauden välein, mikäli työttömyys jatkuu. Palvelutarvearvion perusteella työnhakijan kanssa sovittaisiin nykyistä vastaavasti hänen palvelutarpeensa mukaisista palveluista. Monialaisen yhteispalvelun tarpeen arvioinnista ja palvelujen yhteensovittamisesta säädetään ehdotetussa laissa erikseen, mikä tukee heikossa työmarkkina-asemassa olevien työttömien mahdollisuuksia saada palvelutarpeidensa mukaisia palveluja.

Ehdotuksen mukaan kaikki muut kuin päätoimisesti opiskelevat tai kokoaikaista työtä yhdenjaksoisesti vähintään kaksi viikkoa tekevät työnhakijat laskettaisiin työttömiksi työnhakijoiksi. Näin ollen myös vähintään neljä tuntia osa-aikatyötä tekevien henkilöiden tulisi osallistua määräajoin toteutettaviin palvelutarpeen arviointeihin, eikä tällainen työskentely katkaisisi työttömyysjaksoa. Osa-aikatyötä tekevästä työnhakijasta osa saattaisi päättää työnhakunsa joko tarkoituksella tai vahingossa jättämällä saapumatta palvelutarpeen arviointiin. Työnhakijalla olisi kuitenkin mahdollisuus hyödyntää työmarkkinatorin palveluja olematta kuitenkaan rekisteröity työnhakija. Ne osa-aikatyötä tekevät työnhakijat, jotka haluaisivat mahdollisesti enemmän palveluja tai tarvitsevat tukea työllistymiseensä hyötyisivät määritelmän muutoksesta. Erityisesti lyhyellä työajalla työskenteleville voitaisiin tarjota palveluja. Käytännössä lähes kokoaikatyössä oleville henkilöille tarjottaisiin lähinnä rekryointipalveluja.

Koska laissa ei erikseen säädettäisi palvelutarpeen arvioinnista haastattelun muodossa, voitaisiin määräajoin toteutettavat palvelutarpeen arvioinnit tuottaa nykyistä monimuotoisemmin ja tehokkaammin, mikä mahdollistaa työttömän työnhakijan yksilöllisten tarpeiden huomioimisen paremmin. Myös työttömille tarjottavien palveluiden aiempaa väljempi määrittely mahdollistaisi uudenlaisten yksilöllisempien ja tehokkaampien palveluiden lisääntymisen palveluvalikoimassa.

Ehdotetussa laissa julkisista rekryointi- ja osaamispalveluista säädettäisiin siitä, mitä palveluita maakunnissa on tarjottava. Näin ollen kaikissa maakunnissa olisi tarjolla tietty palveluvalikoima, miltä osin työnhakijat olisivat yhdenvertaisessa asemassa. Ehdotetussa mallissa ei kuitenkaan asettaisi rajoituksia sille, kuinka paljon kyseisiä palveluita järjestettäisiin. Alueiden kehittämisestä ja kasvupalvelusta annetussa laissa säädettäisiin siitä, että maakunnan tulee käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa huolehtia, että sen alueella on tarjolla riittävästi

maakunnallisia kasvupalveluja, jotka edistävät työttömien mahdollisuuksia saada työtä. Maakunnilla olisi tähän käytettävissään yleiskatteellinen rahoitus.

Mikäli palveluntuottajat ohjaavat asiakkaita palveluihin, on riskinä se, että ne ohjaavat asiakkaita vain omien tai alihankkijoidensa palveluiden piiriin, mikä saattaisi rajoittaa asiakkaan saatavilla olevien palveluiden määrää. Toisaalta tulosperusteiset palkkiomallit, joissa palveluntuottajan saama palkkio muodostuu joko osaksi tai kokonaan työllistymistuloksen perusteella, kannustaa palveluntuottajia ohjaamaan asiakkaita nimenomaan sellaisiin palveluihin, jotka edesauttavat työllistymistä. Asiakkaalla olisi myös oikeus valita palveluntuottaja. Lisäksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 27 §:n 2 momentissa säädettäisiin, että maakunta voi perustellusta syystä asiakkaan pyynnöstä antaa luvan vaihtaa palveluntuottajaa. Asiakkaalla olisi näin ollen mahdollisuus vaihtaa tarvittaessa palveluntuottajaa perustellusta syystä.

Asiakkaalla olisi oikeus valita palveluntuottaja maakunnan osoittamien palveluntuottajien joukosta. Tällaista valinnanvapautta ei ole kirjattu voimassa olevaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettuun lakiin, joten asiakkaan mahdollisuudet vaikuttaa itselleen sopivan palveluntuottajan ja palvelun saamiseen laajenevat.

Asiakkaan palvelutarve tulee arvioida ja maakunnan tai palveluntuottajan on ohjattava asiakas palvelutarpeen mukaisiin palveluihin. Esityksessä on myös määritelty, mitä palveluita jokaisessa maakunnassa tulee olla tarjolla. Työnhaku- tai uravalmennuksesta ei säädettäisi erikseen, mutta laissa mahdollistettaisiin muiden rekrytointia ja työnhakua tukevien, osaamista kartoitettavien ja kehittävien sekä työmarkkinavalmiuksia lisäävien ja työllistymistä tukevien palvelujen järjestäminen, mikä kattaisi nykyisiä valmennuksia huomattavasti laajemman joukon erilaisia palveluja.

Alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista ehdotetussa laissa säädettäisiin maakuntien velvollisuudesta järjestää kasvupalveluja työmarkkinoiden toimivuuden ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi sekä velvollisuudesta varata määrärahaa palkkatukeen. Lisäksi edellä mainitussa laissa maakunnalle asetettaisiin velvollisuus järjestää riittävästi kasvupalveluja, joilla edistetään työttömien mahdollisuuksia saada työtä. Kaikissa maakunnissa olisi siten tarjolla peruspalveluvalikoima. Kullakin maakunnalla on kuitenkin mahdollisuus määrittää, kuinka paljon resursseja se kohdentaa työttömien palveluihin, mikä voi vaikuttaa työttömien mahdollisuuteen päästä osallistumaan edellä tarkoitettuihin palveluihin. Palveluiden volyymi voi poiketa nykyisestä ja muutokset nykytilaan nähden voivat olla maakuntakohtaisia. Koska maakunnilla olisi nykyisiin ELY-keskuksiin verrattuna laajemmat mahdollisuudet hankkia erilaisia työllisyyden edistämisen palveluita, voi palveluiden monimuotoisuus kasvaa nykyisestä. Koska jokainen maakunta tekisi itsenäisiä hankintapäätöksiä, voivat alueiden väliset erot palveluvalikoimassa kasvaa. Toisaalta työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiehdotuksen mukaan velvollisuus seurata työllisyyskehitystä sekä työllistymistä ja osaamisen kehittämistä edistävien palvelujen saatavuutta valtakunnallisesti. Maakunnalla olisi edellä mainittu velvollisuus omalla alueellaan. Palvelujen saatavuuden tai työllisyystilanteen poiketessa merkittävästi maakuntien tai maakunnan eri osien kesken, valti- on ja maakunnan tulisi keskustella tarvittavista toimista ja niiden edellyttämistä resursseista.

Monilla palveluntuottajilla on hyvät kontaktit työnantajiin, mikä voi nopeuttaa työttömien työnhakijoiden työllistymistä. Palveluiden tuottajien kilpailuttaminen voi parantaa palveluiden laatua ja saatavuutta. Ehdotettu lakimuutos ei kuitenkaan ota kantaa siihen, millaisia hankintasopimuksia palveluntuottajien kanssa tehdään. Sopimukset, jotka jättävät palveluntuottajille mahdollisuuden tuottaa uudenlaisia palveluja, sekä tulosperustainen hankinta voivat edistää myös palvelujen ja niiden tuloksellisuuden kehittymistä. Edellä mainittujen asioiden toteutu-

minen on riippuvainen siitä, miten hankintoja toteutetaan. Työttömien asema voi näin ollen välillisesti parantua, mikäli edellä mainitut kilpailuttamisesta syntyvät vaikutukset toteutuvat.

Palveluntuottajamarkkinoita ei välttämättä synny kaikkialle Suomeen. Riittävän asiakasmäärän saavuttamiseksi markkinat saattavat keskittyä kasvukeskuksiin ja alueille, joilla työpaikkoja on paljon tarjolla. Ilmiö voisi heijastua myös palveluntuottajien sellaisten toimipisteiden sijaintiin, missä kasvokkain tarjottavaa palvelua on saatavilla. Vastuu palvelujen saatavuudesta maakunnalla. Käytännössä maakunta voisi osaltaan varmistaa kasvokkain tarjottavan palvelun ja palveluiden alueellisen saatavuuden toteutumisen palveluntuottajan kanssa tehtävässä sopimuksessa, jossa palveluntuottajilta voitaisiin edellyttää esimerkiksi tietynlaajuisista alueellista kattavuutta mukaan luettuna ne alueet, joissa asiakkaita on vähemmän.

Palvelujen laajamittaisempi ulkoistaminen erilaisille palveluntuottajille voi lisätä työttömien mahdollisuuksia osallistua itselleen sopiviin palveluihin. Tämä tapahtuisi esimerkiksi siksi, että palveluntuottajat olisivat erikoistuneita jonkin tietyn ammattiryhmän tai maantieteellisen alueen tarpeisiin ja työnantajiin. Palveluiden erikoistuminen ja laadun kehittyminen vaikuttavat erityisesti työvoiman tarjontaan. Vuonna 2017 rekrytointiongelmia kokeneiden yritysten osuus kasvoi arviolta lähes 10 prosenttiyksikköä vuoteen 2016 verrattuna. Vuosina 2013—2016 rekrytointiongelmia kokeneiden yritysten osuus oli noin 25—28 prosenttia. PK-yritysbarometrin I/2018 mukaan etenkin voimakkaasti kasvuhakuiset yritykset ovat törmänneet työvoiman heikkoon saatavuuteen. Yli puolet vastanneista yrityksistä kokee osaavan ja yrityksen tarpeita vastaavan työvoiman saatavuuden rajoittavan jossain määrin kasvua. Pitkällä aikavälillä työnvälityksen toimivuus ja työn tarjonta edistävät myös työn kysyntää, kun työnantajille syntyy parempi luottamus työvoiman saatavuudesta.

Ehdotetun muutoksen vaikutukset erilaisiin työttömiin riippuvat siitä, millaisia ehtoja palveluntuottajille asetetaan hankintasopimuksissa. Riskinä on, että tulosperustaisissa hankinnoissa palveluntuottajat pyrkivät panostamaan henkilöihin, joiden arvioidaan olevan lähimpänä työmarkkinoita jo valmiiksi, jolloin tulospalkkio olisi varmemmin saatavissa ja palkkioista saatava voitto maksimoituisi. Näin ollen työttömät, jotka ovat kauempana työmarkkinoista, mutta nimenomaan tarvitsisivat palveluntuottajan tukea, voivat saada vähemmän palveluita. Edellä mainittua riskiä voidaan vähentää muun muassa kehittämällä palkkiomalleja siten, että korkeimmat palkkiot maksettaisiin kauempana työmarkkinoista olevien työttömien työllistymisestä, sekä varmistamalla eri tavoin palveluntuottajien toiminnan ja sen tuloksellisuuden seuranta ja arviointi.

Ehdotuksen mukaan palveluntuottajat voisivat myös ohjata asiakkaita työkokeiluun työpaikalle ja tehdä asiakkaan ja työpaikan kanssa sopimuksen työkokeilusta. Koska työkokeilun aikana palveluntuottajalle ei synny kustannuksia palvelusta, saattaa palveluntuottajan näkökulmasta olla houkuttelevaa tarjota työkokeilupaiikkoja niille henkilöille, joiden palveluntuottaja arvioi olevan kauimpana työmarkkinoista. Tulosperusteinen palkkiomalli, jossa palveluntuottajan palkkio on kiinnitetty nimenomaan työllistymistulokseen, kannustaisi toisaalta ohjaamaan asiakkaita lyhytkestoisiin työkokeiluihin, ja huolehtimaan työkokeilun päättyessä jatkolutuksesta. Mahdollisuus työkokeiluun ohjaamiseen riippuu kuitenkin sopivien paikkojen löytymisestä. Työkokeilussa oleva henkilö ei ole työsuhteessa työnantajaan, joten työnantajalla ei ole myöskään palkanmaksuvelvoitetta. Tämä voi osaltaan helpottaa palveluntuottajan mahdollisuuksia löytää kustannustehokkaasti sopivia kokeilupaiikkoja. Palveluntuottajalla voisi olla myös intressi ottaa työkokeilijoita itselleen tai samaan konserniin kuuluvalla organisaatiolle. Esityksen mukaan palveluntuottaja voisi kuitenkin toimia työkokeilun toteuttajana itse ainoastaan tilanteessa, jossa tästä on sovittu maakunnan kanssa tehdyssä sopimuksessa tai jossa maakunta ohjaa henkilöasiakkaan työkokeiluun palveluntuottajalle.

Työnhakijoiden tosiasialliset mahdollisuudet päästä palveluihin voivat parantua nykyisestä, jos palveluntuottajilla on viranomaista paremmat mahdollisuudet arvioida työnhakijan palvelutarvetta ja kartoittaa esimerkiksi mahdollisia työkokeilu- ja opiskelupaikkoja. Tämä koskee myös niitä palveluja, joilta ei hankittaisi palveluntuottajilta. Palveluihin pääseminen voi vaikuttaa työnhakijoiden mahdollisuuksiin kerryttää työttömyysturvan aktiivimallissa edellytettyä aktiivisuutta.

Vaikutukset alueiden kehittämiseen

Ehdotuksen keskeisenä tavoitteena on uudistaa tukimuotoja siten, että ne paremmin edistäisivät alueiden kasvua, työllisyyttä ja elinkeinorakenteen muutosta. Näillä toimilla on merkittävä vaikutus alueiden kehittämiseen.

Alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen sekä EU:n osarahoittaman toiminnan kytkeminen samaan lainsäädäntöön korostaa kasvupalvelujen roolia aluekehittämisen kokonaisuudessa. Aluekehittämisen muita osa-alueita ovat hyvinvoinnin, osaamisen, elinvoiman ja saavutettavuuden kehittäminen. Kaikkien osa-alueiden tulee kuitenkin olla yhtäaikaaisesti esillä aluekehittämisestä koskevassa valtakunnallisessa ja maakuntien suunnittelussa, jotta varmistetaan eri hallinnonalojen toimenpiteiden samansuuntaisuus ja kokonaisvaikuttavuus.

Maakuntien harkintavalta aluekehittämistä koskevien tehtävien hoitamisessa vahvistuu, mikä lisää mahdollisuuksia paikallisten erityispiirteiden ja tarpeiden huomioimiseen. Tämä on lähtökohtaisesti myönteistä erilaisten aluetyyppien ja niiden kehittämisen näkökulmasta. Ehdotuksen vaikutukset aluekehitystoimiin ja kasvupalvelujen rahoitukseen sekä investointien määrään riippuvat jatkossa maakuntien omista painotuksista ja rahoituksen kohdentamisen linjauksista. Yleiskatteisen määrärahan kohdentaminen aluekehittämistä tukeviin toimiin on maakunnan itsehallintoon kuuluva asia. Maakuntien tulisi painotuksissaan kuitenkin ottaa huomioon alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 30 §:n mukaiset valtioneuvoston asettamat kasvupalvelujen valtakunnalliset tavoitteet. Työ- ja elinkeinoministeriö seuraisi rahoituksen tason riittävyttä valtakunnallisesti ja maakunnittain sekä valvoisi kasvupalvelujen järjestämistä. Näillä toimilla voidaan arvioida olevan vaikutusta siihen, kuinka maakunnat suuntaavat rahoitusta aluekehitys- ja kasvupalvelutoimiin. Rakennerahastovarojen kohdentamisessa ohjelmakaudella 2014–2020 noudatetaan kuitenkin hyväksytyyn rakennerahasto-ohjelman mukaisia painotuksia ja maakuntien välillä sovittuja rahoituskehyksiä.

Vaikutukset yhdistyksiin ja järjestöihin

Esityksessä ehdotetaan, että työllisyyspoliittisesta avustuksesta ei jatkossa säädettäisi lailla. Vuonna 2016 työllisyyspoliittista avustusta myönnettiin 215 hankkeelle yhteensä noin 22,8 miljoonaa euroa.

Hanketoimijan kannalta työllisyyspoliittinen avustus on osa hankemuotoisen rahoituksen kokonaisuutta. Tämä näkyy erityisesti niiden toimijoiden kohdalla, jotka ovat saaneet samaan tai samankaltaiseen toimintaan rahoitusta peräkkäin eri rahoituslähteistä (Euroopan Sosiaalirahasto, RAY, nykyisin STEA). Pienten toimijoiden kannalta työllisyyspoliittinen avustus on ollut muita parempi vaihtoehto sen muita avustusmuotoja kevyemmän hallinnon vuoksi. Koska työllisyyspoliittiseen avustukseen liittyvät julkiset työvoimapalvelut on nykytilanteessa rahoitettu erikseen, on uudenlainen hanketoiminta tarvittaessa helposti kytkettävissä rekrytointipalveluihin ja osaamisen kehittämispalveluihin.

Työllisyyspoliittista avustusta saaneiden hankkeiden yhteydessä on useimmiten tarjottu myös palkkatukityöpaikkaa hankkeen järjestävästä yhdistyksestä tai säätiöstä. Niillä toimijoilla, joil-

la työllisyyspoliittisella avustuksella rahoitettu ohjaushenkilöstö on ollut välttämätöntä, palkkatuettu työ vähenee. Jos yhdistyksen taloudellinen tilanne ei mahdollista ohjaushenkilöstön palkkaamista, palkkatuettu työ voi loppua. Työllisyyspoliittisen avustuksen poistuminen voi näin välillisesti vaikuttaa kolmannen sektorin osuuteen aloitetuista palkkatukityöpaikoista. Vaikutukset voivat olla myös hyvin vähäiset, koska on paljon yhdistyksiä, jotka tarjoavat palkkatuetta työtä, ilman työllisyyspoliittista avustusta. Mikäli kuntien ja kolmannen sektorin toimijoiden osuus laskee, yritysten osuus palkkatukityöllistä voi kasvaa.

4.4 Ympäristövaikutukset

Lakiehdotuksella arvioidaan olevan korkeintaan välillisiä ympäristövaikutuksia. EU:n rakennerahasto-ohjelmien laatimisessa ja toimeenpanossa arvioidaan ympäristöön liittyviä näkökohtia. Hankkeiden valintavaiheessa arvioidaan hankekohtaisesti mahdolliset ympäristövaikutukset ja tarve erityiselle ympäristöluvalle hankkeen sisältö huomioon ottaen. Jokaisen hankkeen osalta arvioidaan myös ekologisen, taloudellisen, sosiaalisen ja kulttuurisen kestävä kehityksen vaikutuksia hankehakemuksessa ja loppuraportissa. Yritysten kehittämis- ja investointihankkeiden osalta on tarkoitus kiinnittää huomiota alemman asteisessa säännöstössä ja muissa toimeenpano tukevissa ohjeissa tuettavaksi esitettyjen hankkeiden ympäristövaikutuksiin ja siinä tarkoituksessa katsoa hankkeen myönteiset ympäristövaikutukset tuen myöntämistä puoltaviksi seikoiksi. Yhteisöille myönnettävien hanketukien avulla voidaan toteuttaa ympäristön tilaa parantavia hankkeita sen mukaan kuin asiaa koskevassa ohjelmassa tarkemmin ohjataan.

Kasvupalvelujen järjestäjällä eli maakunnalla on vastuu ottaa huomioon Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet. Maakunnan on huolehdittava siitä, että kasvupalvelujen tuottajat noudattavat niille asetettavia palvelun tuottamisessa noudatettavia ehtoja, joissa voidaan asettaa palveluille muun muassa ympäristövaikutuksia koskevia laatuvaatimuksia.

4.5 Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusvaikutukset

Maakuntia ja palveluntuottajia koskisi velvoite edistää sukupuolten tasa-arvoa toiminnassaan, joten esitetyt säädökset tukevat työnhakijoiden yhdenvertaisuutta. Tasa-arvon edistäminen palveluiden tarjoamisessa on riippuvaista siitä, millaista sukupuolinäkökulman asiantuntemusta palveluiden hankintoja tekevällä ja palveluihin ohjaavalla henkilöstöllä on. Jos maakunta hankkii nykyistä laajemmin palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta, nykyistä useammassa organisaatiossa tulisi olla edellä mainittua osaamista, jotta tasa-arvotavoitteita voitaisiin edistää.

Ehdotuksella mahdollistetaan muun muassa erilaisten yhdistysten ja järjestöjen mahdollisuudet osallistua alueiden kehittämiseen laissa määriteltyjen tukimuotojen puitteissa. Tätä kautta ylläpidetään välillisesti kansalaisten mahdollisuuksia osallistua ja vaikuttaa heitä ja heidän elinympäristöään koskeviin asioihin.

Lakiehdotuksen mukaisen rakennerahasto-ohjelman tasa-arvovaikutuksia sekä yhdenvertaisuuden huomioimista arvioidaan ohjelman toteuttamisen osalta. Tuen hakijoita ei voi asettaa eriarvoiseen asemaan sukupuolensa vuoksi. Tämä koskee myös muuta henkilöön liittyvää yhdenvertaisuutta, kuten uskontoa tai syntyperää.

5 Asian valmistelu

Työ- ja elinkeinoministeriö asetti elokuussa 2016 kasvupalvelujen ja aluekehittämisjärjestelmän uudistamisen ohjausryhmän. Ohjausryhmän puheenjohtajaksi nimettiin kansliapäällikkö Jari Gustafsson ja varapuheenjohtajiksi ylijohdaja Taina Susiluoto ja ylijohdaja Tuija Oivo työ-

ja elinkeinoministeriöstä. Ohjausryhmässä olivat edustettuina valtiovarainministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, ympäristöministeriö, ulkoministeriö sekä valtioneuvoston kanslia. Lisäksi ohjausryhmässä olivat edustettuina maakuntien liitot, ELY-keskukset, TE-toimistot, Innovaatiotrahointuskeskus Tekes, Finpro, Finnvera, Suomen Kuntaliitto, suuret kaupungit, Suomen Yrittäjät, Keskuskauppakamari, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK, Akava ry, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK, Suomen luonnonsuojeluliitto ry sekä Tasa-arvoasiain neuvottelukunta. Lisäksi alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevien lakien valmistelua varten asetettiin työ- ja elinkeinoministeriön sisäinen valmisteluryhmä, jota johti ylijohtaja Pekka Timonen.

Esityksen sisältöä on käsitelty kasvupalvelujen ja aluekehittämissuunnitelman uudistamisen ohjausryhmässä. Esitysluonnoksesta on käyty keskusteluja Akava ry:n, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK:n, Toimihenkilökeskusjärjestö STTK:n, Elinkeinoelämän keskusliitto EK:n, KT Kuntatyöntekijäin, Suomen Yrittäjien ja sosiaali- ja terveysministeriön sekä perustuslakiasiantuntija professori Tuomas Ojasen kanssa. Julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämissuunnitelmaa koskevasta lakiehdotuksesta on keskusteltu myös oikeuskansleri Tuomas Pöystin kanssa.

Esitysluonnos oli lausuntokierroksella touko-kesäkuussa 2017. Ruotsinkielisten osalta lausuntoaikaa jatkettiin kahdella viikolla, koska käännökset lakiehdotuksista eivät olleet käytettävissä heti lausuntoajan alkaessa. Kirjallisen lausuntokierroksen lisäksi lakiehdotuksia käsiteltiin ohjausryhmässä edustettuina oleville tahoille järjestetyssä kuulemistilaisuudessa. Lisäksi esityksen sisältöä on käsitelty syksyn 2017 ja kevään 2018 aikana lukuisissa erilaisissa sidosryhmille järjestetyissä tilaisuuksissa.

Esitys on käsitelty kuntatalouden ja -hallinnon neuvottelukunnassa (Kuthanek) 3.4.2018.

5.1 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esitysluonnos lähetettiin lausuntokierrokselle yhdessä kasvupalvelukokonaisuuteen kuuluvan kotoutumisen edistämistä koskevan lakiehdotuksen kanssa. Lausuntopyyntö lähetettiin laajasti eri viranomaisille, järjestöille ja yhdistyksille, 30 kunnalle, kaikille sosiaalisten yritysten rekisteriin merkityille yrityksille sekä eräille muille tahoille. Lisäksi lausuntopyyntö julkaistiin työ- ja elinkeinoministeriön internet-sivuilla osoitteessa www.tem.fi/lausuntopyyntot, jonka kautta se oli kenen tahansa vastattavissa.

Esitystä koskevia lausuntoja vastaanotettiin yhteensä 149, joista 6 ministeriöiltä, 15 ELY-keskuksilta, 14 TE-toimistoilta, 16 maakuntien liitoilta, 22 kunnilta, 16 muilta viranomaistajimajoilta, 51 järjestöiltä ja yhdistyksiltä, 5 sosiaalisilta yrityksiltä sekä 4 muilta toimijoilta. Lausunnot ovat nähtävissä työ- ja elinkeinoministeriön internet-sivuilla osoitteessa www.tem.fi/hankehaku.

Ministeriöistä lausunnon antoivat sosiaali-, ja terveysministeriö, valtiovarainministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, oikeusministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö sekä maa- ja metsätalousministeriö. ELY-keskuksista, TE-toimistoista ja maakuntien liitoista lausunnon antoivat kaikki lukuun ottamatta Pohjois-Savon TE-toimistoa, Kymenlaakson liittoa ja Pohjois-Karjalan maakuntaliittoa. Kunnista lausunnon antoivat Espoo, Helsinki, Imatra, Joensuu, Jyväskylä, Kannus, Kuopio, Lahti, Lappeenranta, Lieksa, Oulu, Parkano, Pudasjärvi, Rautalampi, Suonenjoki, Tampere, Turku, Vantaa, Virrat, Ylöjärvi, Varkaus ja Raasepori. Muita lausunnonantaneita viranomaistahoja olivat Ahvenanmaan maakuntahallitus, eduskunnan apulaisoikeusasiamies, Finanssivalvonta, Kansaneläkelaitos, KEHA-keskus, oikeuskanslerin vi-

rasto, Opetushallitus, Pohjois-Karjalan työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu, Satakunnan työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu, Terveys- ja hyvinvoinninlaitos THL, Työttömyysvakuutusrahasto, Vakuutusosasto, Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV, Valtiokonttori ja Verohallinnon harmaan talouden selvitysyksikkö. Helsingin hallinto-oikeus ilmoitti, ettei sillä ole lausuttavaa.

Työmarkkinakeskusjärjestöistä lausunnon antoivat Akava ry, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Kirkon työmarkkinalaitos, Kunnallinen työmarkkinalaitos, Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ja Toimihenkilökeskusjärjestö STTK. Lisäksi lausunnon antoivat Akavan Erityisalat ry, Ami-säätiö Amiedu, Ammatillisen aikuiskoulutuksen johtajat ry, Elintarviketeollisuusliitto ry, Kalateollisuusyhdistys, Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia, Familia ry, Henkilöstöpalveluyritysten liitto HPL ry, Julkisan koulutettujen neuvottelujärjestö JU-KO ry, Julkisten hyvinvointialojen liitto JHL ry, Keski-Suomen yrittäjät ry ja Keski-Suomen keskuskauppakamari, Keskuskauppakamari, Kotimaisten kielten keskus, Kriminaalihuollon tukisäätiö, Kuntaliitto, Kuuloliitto, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry, Moniheli ry, Naisjärjestöt yhteistyössä NYTKIS ry, Näkövammaisten liitto, Opetusalan ammattijärjestö OAJ, Palkansaajajärjestö Pardia, Palvelualojen työnantajat Palta ry, Pohjois-Karjalan sosiaaliturvayhdistys ry, Sanastokeskus TSK ry, Sivistystyönantajat ry, SOSTE Suomen sosiaali ja terveys ry, Suomen elinkeino- ja kehitysyhtiöt SEKES ry, Suomen Yrittäjät, Suomen Psykologiliitto, Suomen Venäjänkielisten yhdistysten liitto FARO ry, Tampereen A-kilta, Teknologiateollisuus ry, Teollisuusliitto, Tuglas-seura, Työ- ja elinkeinohallinnon henkilöstöliitto THHL ry, Työttömyyskassojen Yhteisjärjestö ry, Työttömien keskusjärjestö, Valmennus- ja sosiaalipalveluyhteisöjen yhdistys Oktetti ry, Valtakunnallinen työpajayhdistys TPY ry, Vammaisfoorumi ry, Vates ry, Yhteiskunta-alan korkeakoulutetut ry, Tekniikan akateemiset ry, Tatsi ry ja Suomen punainen risti.

Sosiaalista yrityksistä lausunnon antoivat Annanpura Oy, A-Pesu Oy, Askolan Puhti Oy, Pääkaupunkiseudun kierrätyskeskus Oy ja Tampereen Sarka Oy. Lausunnon antoivat myös KUUMA-seutu liikelaitos, Spring House Oy, Kuka kuuntelee köyhää -verkosto ja eräs yksityishenkilö.

Lausunnonantajat suhtautuivat lähtökohtaisesti myönteisesti esityksen tavoitteisiin. Useat lausunnonantajat kuitenkin totesivat kokonaisuuden hahmottamisen esitysluonnoksen perusteella vaikeaksi esityksen keskeneräisyyden vuoksi. Kokonaisuuden hahmottamista pidettiin vaikeana myös sen vuoksi, että asioista esitetään säädettäväksi hajallaan useassa eri laissa, jotka ovat lausunnoilla eri aikaa. Useat lausunnonantajista toivat esille huolensa siitä, miten varmistetaan, että maakunnilla on riittävät resurssit ja halukkuus palvelujen järjestämiseen ja että palveluja on saatavilla yhdenvertaisesti. Huolta herätti myös se, miten varmistetaan, että palvelut ovat käytettävissä yli maakuntarajojen. Maakunnan velvollisuutta palveluiden järjestämiseen vahvistettiin täydentämällä alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevaa lakiehdotusta.

Lausunnoissa esitettiin useita kasvupalvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen liittyviä kannanottoja. Ennen tätä esitystä lausuntokierroksella olleessa alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevassa esitysluonnoksessa lähtökohtana oli, että maakunta voisi tuottaa kasvupalveluja itse vain niin sanotussa markkinapuutetilanteessa ja tällöinkin vain yhtiöidensä kautta. Esitetyt kannanotot liittyivät erityisesti julkisen ja yksityisen sektorin rooliin palvelujen tuottajana. Näkemykset asiasta vaihtelivat. Lisäksi Kuntaliitto ja useat kunnat toivat esille, ettei kasvupalvelukokonaisuudessa ole huomioitu riittävästi kuntien roolia. Kuntaliitto ja kunnat esittivät, että kasvupalvelujen järjestämisvastuuta tulisi voida siirtää kunnille. Hallituksen esityksen 35/2018 vp jatkovalmistelussa otettiin huomioon perustuslakivaliokunnan maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistusta käsittelevä lausunto (PeVL 26/2017). Edellä mainitun perustuslakivaliokunnan lausunnon perusteella esityksiä muutettiin

siten, että maakunta voi aina tuottaa palveluja myös omana tuotantonaan. Tuottaessaan kasvu- palveluja kilpailutilanteessa markkinoilla maakunnan olisi kuitenkin annettava tehtävä osake- yhtiön, osuuskunnan, yhdistyksen tai säätiön hoidettavaksi.

Laki julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista

Monet lausunnonantajat totesivat, että esityksestä jää epäselväksi, mitkä tehtävät ovat viran- omaistehtäviä ja mitä tehtäviä maakunta voi antaa palveluntuottajan hoidettavaksi. Myös eri osapuolten vastuut katsottiin jäävän epäselviksi. Esitystä on lausuntokierroksen jälkeen täy- dennetty muun muassa lisäämällä lakiehdotukseen säännös tehtävistä, joita maakunta voi an- taa palveluntuottajan hoidettavaksi. Esitystä on tädennetty myös täsmentämällä maakunnan ja palveluntuottajan velvollisuuksia sekä ottamalla yksittäisissä säännöksissä huomioon, että maakunta on voinut antaa tehtävän hoitamisen palveluntuottajalle.

Digitaalisuuden lisääminen työnhakijan palveluprosessissa nähtiin enimmäkseen kannatetta- vana. Lausunnonantajat kuitenkin korostivat henkilökohtaisten asiointimahdollisuuksien var- mistamista. Lausuntopalautteen johdosta esitykseen on lisätty säännökset palvelujen tarjoami- sesta omatoimisesti käytettävänä ja henkilökohtaisena palveluna sekä maakunnan velvollisuu- desta käyntiasioinnin järjestämiseen.

Useat lausunnonantajat kritisoivat esitettyä sääntelyä, jonka mukaan henkilön työnhaku päät- tyisi, mikäli hän ei valitsisi palveluntuottajaa asetetussa määräajassa. Parempana vaihtoehtona pidettiin sääntelyä, jonka mukaan työnhakijalle osoitettaisiin palveluntuottaja, mikäli hän ei it- se tee valintaa. Lakiehdotukseen on tehty edellä tarkoitettu muutos. Myös ehdotettu sääntely velvollisuudesta raportoida verkkopalvelussa viikon välein omatoimisesta työhausta herätti paljon kritiikkiä. Lausuntokierroksen jälkeen esityksestä on erotettu työttömyysturvalakiin esi- tetyt aktiivista työnhakua koskevat säännökset erilliseen jatkovalmisteluun. Näin ollen myös edellä mainittu työhaun päättymisperuste on poistettu tästä lakiehdotuksesta. Lisäksi työn- haun käynnistämistä ja päättymistä koskevia säännöksiä on muutettu perustuslainäkökohtien vuoksi siten, ettei palveluntuottajalla ole roolia työhaun käynnistymisessä tai sen päättymisen toteamisessa.

Digitaalisuuden lisääminen palvelutarpeen arvioinnissa sai kannatusta. Toisaalta sosiaali- ja terveysministeriö toi kuitenkin huolena esille henkilökohtaisen asioinnin ja erityisen tuen tar- peiden tunnistamisen. Useat lausunnonantajat totesivat, ettei esityksestä selkeästi ilmene, ke- nen vastuulla palvelutarpeen arviointi olisi. Jotkut lausunnonantajista toivat esille, että palve- lutarpeen arvioinnin tulisi olla maakunnan tehtävä. Esitystä on selkeytetty sisällyttämällä pal- velutarpeen arviointi tehtäviin, joita maakunta voi antaa palveluntuottajalle. Harkintavalta asi- assa olisi kuitenkin maakunnalla ja jokainen maakunta päättäisi itsenäisesti, antaako se tehtä- vän palveluntuottajalle ja miltä osin vai hoitaako se palvelutarpeen arvioinnit itse. Koska työhaun käynnistäminen tapahtuisi verkkopalvelussa tai pyytämällä sitä maakunnalta, käy- tännössä työnhakijan ohjaaminen palveluntuottajalle kulkisi työnhakijaksi ilmoittautumisen yhteydessä maakunnan kautta.

Muutamit lausunnonantajat, muun muassa sosiaali- ja terveysministeriö, Suomen ammattiliit- tojen keskusjärjestö SAK ja Akava ry katsoivat, että työttömälle työnhakijalle tulee jatkossa- kin tehdä työllistymissuunnitelmaa vastaava asiakirja. Sosiaali- ja terveysministeriö esitti myös monialaisen työllistymissuunnitelman säilyttämistä. Koska esityksestä poistettiin aktii- vista työnhakua koskevat säännökset ja siihen liittyvä raportointivelvollisuus, joiden tarkoi- tuksena oli korvata työllistymissuunnitelmiin perustuva työttömyysturvan vastikkeellisuus, esitykseen on sisällytetty työllistymissuunnitelmaa ja monialaista työllistymissuunnitelmaa koskevat säännökset.

Työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua koskevan toimintamallin jatkumista pidettiin erittäin tärkeänä. Esitystä kuitenkin kritisoitiin siitä, ettei siitä ilmene, miten kokonaisuutta johdetaan eli kuka, miten ja millä resursseilla eri hallinnon alojen ja toimijoiden palvelut sovitaan yhteen. Lausunnoissa tuotiin myös esille, että kunnilla tulisi olla jatkossakin nykyisenkaltainen rooli työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa. Kuntien rooli työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa perustuu tällä hetkellä sen rooliin sosiaali- ja terveystieteiden järjestämisestä vastuussa olevana tahona. Koska mainitut tehtävät siirtyvät maakunnan vastuulle, kunnan rooli monialaisessa yhteispalvelussa on jatkossa erilainen. Kunnan rooli on pyritty ottamaan huomioon siten, että säännökseen on lisätty maininta siitä, että maakunnat ja kunnat voivat sopia kunnan osallistumisesta työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun, jolloin kunnat voivat tuoda toimintaan mukaan omia palvelujaan ja osallistua palvelujen yhteensovittamiseen. Lakiesityksessä ei ehdoteta kunnille uusia velvoitteita monialaiseen yhteispalveluun liittyen, vaan kunnan osallistuminen perustuu vapaaehtoisuuteen.

Monet lausunnonantajan pitivät myönteisenä väljästi määriteltyä palveluvalikoimaa, mikä mahdollistaa alueellisten tarpeiden huomioimisen. Toisaalta joissakin lausunnoissa tuotiin esille, että väljä palveluvalikoima aiheuttaa riskin, että palvelujen saatavuus ja sisältö tulevat vaihtelevaan maakunnittain. Muun muassa eduskunnan apulaisoikeusasiamies totesi, että säännökset jättävät epäselväksi, missä määrin ne ylittää velvoittavat maakunta järjestämään palveluja. Valtiovarainministeriö ja Elinkeinoelämän keskusliitto EK näkivät suuren toimintavapauden myös asettavan korkeat vaatimukset maakuntien osaamiselle sopimusten laadinnassa palveluntuottajien kanssa. Jotkut lausunnonantajat myös totesivat, että palveluvalikoima pitäisi määritellä tarkemmin ja toiset puolestaan, että liikkumavara jää edelleenkin pieneksi, eivätkä säännökset tosiasiallisesti mahdollista uudenlaisia palveluja. Säännöksiä on pyritty lausuntopalautteen johdosta selkeyttämään siten, että niistä kävisi ilmi, mitä palveluja maakunnalla on velvollisuus järjestää, sekä toisaalta pyritty mahdollistamaan laajemmin myös muiden palvelujen järjestäminen.

Lausuntokierros toteutettiin kesällä 2017, jolloin toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformi ja siihen liittyvää työvoimakoulutuksen järjestämisvastuun jakaantuminen opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalojen välillä ei ollut vielä tullut voimaan. Useat lausunnonantajat kritisoivat hallinnonalojen välistä työnjakoa epätarkoituksenmukaiseksi ja toivat esille riskin kahden ainakin osittain päällekkäisten järjestelmien luomisesta. Myös työttömän osaamisen kehittämismahdollisuuksien kokonastilanne koettiin epäselväksi.

Opetus- ja kulttuuriministeriö katsoi lausunnoissaan, että kasvupalvelukoulutuksen tavoitteet ovat oikeasuuntaisia ja kannatettavia. Ministeriö kuitenkin totesi, että kasvupalvelukoulutus ammatillisesti suuntautuneena koulutuksena tulisi olla rajattu vain sellaiseen, joka on maakunnan elinvoimaisuuden kannalta keskeistä uuden yritystoiminnan syntymistä, yritystoiminnan kasvua ja kansainvälistymistä. Muutama lausunnonantaja puolestaan esitti, että maakunnilla tulisi olla mahdollisuus järjestää kasvupalvelukoulutuksena myös tutkintoon johtavaa koulutusta. Esitystä ei ole tältä osin muutettu, koska ehdotetut säännökset vastaavat ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä voimaan tullutta sääntelyä.

Työkoikeilua koskevien säännösten sisällyttäminen esitykseen nähtiin yleisesti kannatettavana. Sosiaali- ja terveystieteiden näkemyksen mukaan työkoikeilun käyttötarkoitusta tulisi kuitenkin laajentaa työkyvyn ja työelämävalmiuksien selvittämiseen. Lausunnoissa esitettiin käyttötarkoituksen laajentamista myös osaamisen ja työelämävalmiuksien kehittämiseen, osaamisen ja ammattitaidon osoittamiseen, työmarkkinoille pääsyn tukemiseen sekä maahanmuuttajien kielitaidon kartuttamiseen. Muuta työpaikalla toteutettavaa palvelua koskeva sään-

nös jakoi näkemyksiä. Osa lausunnonantajista näki ehdotetun säännöksen kannatettavana ja osa katsoi sen tarpeettomaksi. Osa lausunnonantajista toi esille säännöksen jopa kannustavan nykyistä enemmän palkattoman työn teettämiseen. Koska säännöksen tarkoituksena on nimenomaan estää palvelujen toteuttaminen työpaikalla noudattamatta työkokeilua koskevia säännöksiä, on säännöksen sisällyttäminen lakiehdotukseen arvioitu tarpeelliseksi.

Muutamassa lausunnossa esitettiin myös työkokeilun enimmäiskeston muuttamista, sekä lyhentämistä että mahdollisuutta nykyistä pidempään kokeiluun. Pari lausunnonantajaa toi esille näkemyksenään, että työkokeilun enimmäiskeston uudelleen alkamista pitäisi joustavoittaa. Lausunnoissa myös korostettiin työkokeiluun osallistuvan ohjauksen ja työkokeilusta annettavan palautteen merkitystä.

Lausunnoissa ei juurikaan vastustettu mahdollisuutta antaa palveluntuottajalle mahdollisuus työkokeilusopimusten tekemiseen. Akava sekä muutama muu lausunnon antaja piti kuitenkin tärkeänä, että laillisuusvalvonnan toteutumisesta ja hyvän hallintotavan noudattamisesta huolehditaan, jos palveluntuottajalle annetaan oikeus tehdä työkokeilusopimuksia. SAK esitti, että lakiin tulisi kirjata työpaikkakohtaiset rajoitteet työkokeilijoiden käytölle.

Työkokeilua koskevia säännöksiä ei ole lausuntopalautteen johdosta sisällöllisesti muutettu. Työ- ja elinkeinoministeriöllä on tarkoitus käynnistää syksyllä 2018 tutkimus, jossa arvioidaan nykyisten työkokeilua koskevien säännösten toimivuutta ja työkokeiluun mahdollisesti liittyviä epäkohtia. Säännösten sisällöllistä muuttamista on tarkoituksenmukaista arvioida vasta selvityksen valmistumisen jälkeen.

Osa lausunnon antaneista kunnista esitti kuntia koskevan työllistämisvelvoitteen poistamista pitäen sitä kunnille kohtuuttomana, koska kuntien mahdollisuudet tarjota työtä kapenevat maakuntaudistuksen yhteydessä. Osa kunnista myös esitti, että työllistämisvelvoite tulisi jakaa maakuntahallinnon ja yritysten kanssa. Esitystä ei ole tältä osin muutettu.

Työnhakijan tietojen julkaiseminen Työmarkkinatorissa nähtiin pääasiassa kannatettavana. KEHA-keskus kuitenkin totesi, että Työmarkkinatorin käytön tulisi perustua vapaaehtoisuuteen. Myös Uudenmaan TE-toimisto toi esille huolen, että, johtaako kaikkien työnhakijoiden tietojen julkaiseminen Työmarkkinatorilla siihen, että Työmarkkinatorille päätyy myös hakijoita, jotka eivät ole työmarkkinoille pyrkiviä ja motivoituneita. Osa lausunnon antajista puolestaan esitti, että työnhakijan tiedot pitäisi lähtökohtaisesti julkaista tunnistettavassa muodossa ja että halutessaan työnhakija voisi rajoittaa näkyvyyttä. Esitystä ei tältä osin ole työnhakijoiden yksityisyyteen ja tietosuojaan liittyvistä syistä muutettu.

Yksityisiä palveluntuottajia edustavat tahot esittivät näkemyksenään, että palvelujen aikaisen vakuutusturvan järjestäminen tulisi olla maakunnan velvollisuus, eikä sitä tulisi jättää palveluntuottajan tehtäväksi. Jos vakuutusturvan järjestäminen olisi palveluntuottajan tehtävänä, olisi sillä lausunnonantajien näkemyksen mukaan vaikutusta palveluiden hintaan sekä vakuutuksen kustannuksiin. Esitystä on täydennetty säännöksellä, jossa vakuutusturvan järjestäminen ehdotetaan maakunnan velvollisuudeksi. Maakunta voisi kuitenkin siirtää vakuutuksen ottamisen palveluntuottajan tehtäväksi.

Työllisyyspoliittisesta avustuksesta, kunnan lisätuesta ja harkinnanvaraisesta kulukorvauksesta luopuminen ei herättänyt vastusta lukuun ottamatta yksittäisiä kannanottoja. Vammaisforumi ry ilmoitti, ettei se kannata harkinnanvaraisen kulukorvauksen lakkauttamista, ja SAK puolestaan, ettei se pidä kunnan lisätuesta luopumista kannatettavana. SAK, SOSTE ry ja Oulun kaupunki ilmoittivat vastustavansa työllisyyspoliittisen avustuksen lakkauttamista. STTK ja Kuka kuuntelee köyhää –verkosto totesivat, että työllisyyspoliittisesta avustuksesta luovut-

taessa sen tilalle tulisi luoda uusi rahoitusmuoto, jolla voidaan kehittää pitkäaikaistyöttömille tarjottavia palveluja.

Lausuntokierroksen jälkeen esityksestä on erotettu erilliseen jatkovalmisteluun aktiivista työnhakua koskevien säännösten lisäksi työttömyysturvatehtävien järjestäminen. Samassa yhteydessä valmistellaan myös muut työttömyysturvalakiin tehtävät muutokset. Lausuntokierroksen jälkeisessä jatkovalmistelussa lakiehdotukseen on tehty lausuntopalautteen ja muutoin valmistelun yhteydessä esille tulleiden seikkojen vuoksi myös muita muutoksia. Esimerkiksi esitysluonnokseen sisällynyttä työttömän määritelmiä on muutettu ja työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä koskevassa asiassa muutoksenhakuelimeksi esitetään sosiaaliturvasioiden muutoksenhakulautakuntaa. Myös esityksen perusteluja on monelta osin täydennetty.

Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta

Lakiehdotuksesta alueiden kehittämisen ja kasvupalveluiden rahoittamisesta saatu palaute oli pääosin myönteistä. Aluekehittämistä ja kasvupalveluja koskevien rahoituspalvelujen kokoaminen yhteen nähtiin useissa lausunnoissa selkeänä ratkaisuna. Erityistä huomiota lausunnoissa kiinnitettiin myös starttirahan mahdolliseen muuttamiseen yritystueksi. Lausuntopalautteen johdosta starttiraha koskevasta muutosehdotuksesta luovuttiin ja lakiehdotuksen mukaan starttiraha säilyisi aloittavan yrittäjän henkilökohtaista toimeentuloa turvaavana etuutena. Lausuntokierroksella saatu palaute on pyritty ottamaan huomioon myös muilta osin lain jatkovalmistelussa. Lain jatkovalmistelun yhteydessä lakiin on lisätty mahdollisuus myöntää työolosuhteiden järjestelytukea ja alueellisesta kuljetustuesta on otettu lakiin tärkeimmät säännökset aiemman lakiviittauksen sijaan.

Laki yksityisistä työnvälityspalveluista

Esitysluonnokseen sisältyi ehdotus laiksi yksityisistä rekryointipalveluista. Lakiehdotus nähtiin pääasiassa kannatettavana. Lausunnon antajat kiinnittivät huomiota siihen, että julkinen ja yksityinen rekryointipalvelu on voitava selkeästi erottaa toisistaan. Periaate yksityisten rekryointipalvelujen maksuttomuudesta nähtiin kannatettavana.

Lausuntokierroksen jälkeisessä jatkovalmistelussa lakiehdotuksen nimi muutettiin laiksi yksityisistä työnvälityspalveluista ja maksukieltoa koskevaa säännöstä täsmennettiin.

Sosiaaliset yritykset

Lausunnolla olleeseen esitysluonnokseen sisältyi ehdotus sosiaalisista yrityksistä annetun lain (1351/2003) kumoamisesta. Osa lausunnonantajista piti kumoamista perusteluna tai tarkoitukseksi. Osa puolestaan vastusti lain kumoamista katsoen, että lakia tulisi kumoamisen sijasta kehittää. Lausuntokierroksen jälkeisessä jatkovalmistelussa on päädytty siihen, ettei sosiaalisia yrityksiä koskevaa lakia esitetä kumottavaksi tässä yhteydessä.

Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain osalta ei saatu lausuntoja, jotka liittyisivät nyt vireillä olevaan lakimuutokseen.

6 Riippuvuus muista esityksistä

HE 93/2018 vp

Esitys liittyy hallituksen esitykseen eduskunnalle maakuntauudistukseksi ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisuudistukseksi sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 15/2017 vp) ja edellä mainittua esitystä maakuntien rahoituksen ja eräiden muiden säännösten osalta täydentävään hallituksen esitykseen (HE 57/2017 vp) sekä hallituksen esitykseen laiksi alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 35/2018 vp). Edellä tarkoitettuihin esityksiin sisältyvien maakuntalakia, maakuntien rahoittamista sekä alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluja koskevien lakiehdotusten hyväksyminen on tässä esityksessä esitettyjen lakiehdotusten hyväksymisen edellytyksenä.

Esityksellä on yhteys myös tämän esityksen kanssa samaan aikaan annettavaan hallituksen esitykseen kotoutumisen edistämisestä, jolla uudistettaisiin nykyinen kotoutumisen edistämisestä annettu laki.

Hallitus tulee antamaan eduskunnalle erikseen hallituksen esityksen, joka koskee työ- ja elinkeinotoimistoille nykyisin kuuluvien työttömyysturva- ja vuorotteluvapaajärjestelmien toimeenpanoon liittyvien tehtävien hoitamista työ- ja elinkeinotoimistojen lakkauttamisen jälkeen.

Työnhakijan työttömyysetuudella tuetusta omaehtoisesta opiskelusta ja työllistymistä edistävien palveluiden ajalta maksettavista etuuksista sekä matka- ja yöpymiskustannusten korvaamisesta säädettäisiin jatkossa työttömyysturvalaissa. Näitä muutoksia valmistellaan erikseen. Tässä yhteydessä työttömyysturvalakiin tehtäisiin myös muut tarvittavat julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetun lain kumoamisesta ja julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämisspalveluista annettavasta laista johtuvat muutokset. Näin toimitaan säännösten tois-tuvan muuttamisen välttämiseksi.

Julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämisspalveluja koskevan lakiehdotuksen 7 luvussa säädettäisiin muutoksenhausta. Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi oikeudenkäynnistä hallintoasioissa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 29/2018 vp). Edellä tarkoitettu esitys tulee sovittaa yhteen 7 luvun muutoksenhakua koskevien säännösten kanssa.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Laki julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista

1 luku Yleiset säännökset

1 §. *Lain soveltamisala.* Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiehdotuksen 16 §:n 1 momentin mukaan maakunnalla olisi velvollisuus järjestää kasvupalveluja työmarkkinoiden toimivuuden ja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi. Käsillä olevassa lakiehdotuksessa ehdotetaan säädettäväksi edellä tarkoitetuista maakunnallisista kasvupalveluista. Nämä maakunnan järjestämät, julkisin varoin rahoitetut palvelut muodostaisivat julkiset rekryointipalvelut ja osaamisen kehittämispalvelut. Säännös asiasta olisi 1 momentissa. Maakunnan tulisi julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja järjestäessään ja tuottaessaan ottaa huomioon alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain säännökset kasvupalvelujen järjestämisestä ja tuottamisesta.

Uudenmaan maakunnassa Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupungit (*pääkaupunkiseudun kunnat*) voisivat sopia kasvupalvelujen järjestämisvastuun siirtämisestä tätä varten muodostettavalle kuntayhtymälle. Tästä Uudenmaan erillisratkaisusta säädettäisiin kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annettavassa laissa. Myös muilla Uudenmaan maakunnan kunnilla kuin edellä mainituilla pääkaupunkiseudun kunnilla olisi oikeus liittyä kuntayhtymän jäseniksi. Jos kuntayhtymä perustettaisiin, se vastaisi kasvupalvelujen järjestämisestä koko Uudenmaan maakunnassa. Kuntayhtymä käyttäisi tällöin kasvupalvelujen osalta maakunnalle kuuluvaa toimivaltaa Uudenmaan maakunnan sijasta. Ehdotetun 2 momentin mukaan kuntayhtymään sovellettaisiin, mitä ehdotetussa laissa säädettäisiin maakunnasta.

2 §. *Määritelmät.* Pykälässä määriteltäisiin laissa käytetyt keskeiset käsitteet. Ehdotetussa 1 kohdassa määriteltäisiin asiakas. Asiakkaalla tarkoitettaisiin luonnollista henkilöä ja oikeushenkilöä, joka hakee tai saa ehdotetussa laissa tarkoitettuja palveluja. Luonnollisesta henkilöstä käytettäisiin käsitettä henkilöasiakas, mikä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädettyä henkilöasiakkaan käsitettä. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain asiakkaan määritelmästä poiketen ehdotetussa asiakkaan määritelmässä ei käytettäisi käsitteitä työnantaja-asiakas ja yritysasiakas. Luonnollisten henkilöiden lisäksi asiakkaita voisivat olla oikeushenkilöt, joilla tarkoitetaan yritystä tai muuta yhteisöä, jolla voi olla oikeuksia ja velvollisuuksia. Työnantajan ominaisuudessa asiakkaana voi olla sekä oikeushenkilö että luonnollinen henkilö.

Ehdotetussa 2 kohdassa määriteltäisiin työnhakija ja 3 kohdassa työtön. Työnhakijalla tarkoitettaisiin henkilöasiakasta, joka on rekisteröity työnhakijaksi kasvupalvelujen asiakastietojärjestelmään ja jonka työnhaku on voimassa. Työhaun käynnistämisestä säädettäisiin ehdotetussa 8 §:ssä ja työhaun voimassa olon päättymisestä ehdotetussa 9 §:ssä. Työnhakijan määritelmä vastaisi sisällöllisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 2 kohtaa.

Työttömän määritelmää muutettaisiin vastaamaan työelämän muutoksia. Tavoitteena on mahdollisimman yksinkertainen määritelmä, joka huomioisi työn erilaiset muodot ja henkilöiden tosiasialliset palvelutarpeet. Henkilöä ei pidettäisi työttömänä, jos hän tekisi kokoaikatyötä työ- tai virkasuhteessa, yrittäjänä tai muuten ansiotarkoituksessa tai jos hän ilmoituksensa mukaan opiskelisi päätoimisesti. Enintään kaksi viikkoa kestävä kokoaikainen työ ei katkaisisi

henkilön työttömyyttä, jos henkilö olisi työnhakijana myös työn aikana. Sillä ei olisi merkitystä, pidetäänkö henkilöä työttömyysturvalain säännösten perusteella päätoimisena opiskelijana tai yrittäjänä.

Työttömän määritelmä laajennettaisiin kattamaan ne, jotka eivät tosiasiallisesti tee kokoaika-työtä. Ehdotettu työttömän määritelmä kattaisi osa-aikatyötä tekevien lisäksi henkilöt, joille ei tosiasiallisesti ole tarjolla työtä kokoaikaisesti. Tällaisia henkilöitä olisivat esimerkiksi lomautetut ja niin sanotulla nollatuntisopimuksella työtä tekevät, joille työnantaja ei tarjoa työtä kokoaikaisesti. Lisäksi nykytilasta poiketen työttömänä pidettäisiin vain työnhakijana olevaa.

Työttömän määritelmän muuttaminen toisi suuremman osan työhakijoista säännöllisen palvelutarpeen arvioinnin piiriin ja mahdollistaisi palvelujen tarjoamisen nykyistä laajemmalle kohdejoukolle. Sillä ei kuitenkaan olisi välittömiä vaikutuksia palvelujen kohdentumiseen, koska työttömällä ei jatkossakaan olisi subjektiivista oikeutta palveluihin ja palvelujen tarjoaminen perustuu harkintaan. Työttömän määritelmän muuttamisella ehdotetulla tavalla ei myöskään olisi vaikutusta oikeuteen saada työttömyysetuutta. Oikeudesta työttömyysetuuteen säädetään työttömyysturvalaissa. Työttömyysturvalain mukaiseen työttömän määritelmään ei ehdoteta muutoksia. Määritelmän muuttamisella ei myöskään ole tarkoitus muuttaa tilastointia.

Ehdotetun 4 kohdan mukaan palveluntuottajalla tarkoitettaisiin toimijaa, jonka tehtäväksi maakunta olisi antanut ehdotetussa laissa tarkoitetun palvelun tuottamisen tai asiakkaan palveluprosessiin liittyvien tehtävien hoitamisen. Palveluntuottajana voisi toimia yhteisö, säätiö tai yksityinen elinkeinonharjoittaja. Yhteisöjä ovat esimerkiksi osakeyhtiö, kommandiittiyhtiö, avoin yhtiö, osuuskunta ja yhdistys. Ehdotetussa laissa ei säädettäisi palveluntuottajien valinnasta. Julkiset rekrytointipalvelut ja osaamisen kehittämispalvelut olisivat osa kasvupalveluja, joten palveluntuottajien valinnassa olisi noudatettava alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annettavan lain palveluntuottajien valintaa, yleisiä edellytyksiä ja muita palvelujen tuottamista koskevia säännöksiä.

Jos maakunta tuottaisi palveluja omana tuotantonaan kilpailutilanteessa markkinoilla, maakunnan olisi edellä mainitun lakiehdotuksen mukaan annettava palvelujen tuottaminen yhtiön, osuuskunnan, säätiön tai yhdistyksen hoidettavaksi. Palveluntuottajalla tarkoitettaisiin myös edellä tarkoitettua maakunnan määräysvallassa olevaa maakunnan viranomaiskoneiston ulkopuolista yhteisöä tai säätiötä, joka tuottaisi käsillä olevassa lakiehdotuksessa tarkoitettuja palveluja tai hoitaisi palveluprosessiin liittyviä tehtäviä. Vaikka ehdotetussa laissa ei rajoitettaisi kunnan mahdollisuutta toimia palveluntuottajana, alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiehdotuksen mukaan kunta tai julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain (1397/2016) 15 §:ssä tarkoitettu kunnan sidosyksikkö ei voisi toimia kasvupalvelujen palveluntuottajana muutoin kuin markkinapuuttilanteessa. Tehtävistä, jotka palveluntuottajalle voitaisiin julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevan lain perusteella antaa, säädettäisiin ehdotetussa 3 §:ssä.

Ehdotettuun 5 kohtaan sisältyisi työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun määritelmä. Työllistymistä edistävällä monialaisella yhteispalvelulla tarkoitettaisiin tilannetta, jossa työnhakijan työllistymisen edistäminen edellyttäisi rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen tai muiden kasvupalvelujen yhteensovittamista sosiaali- ja terveyspalvelujen tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalvelujen kanssa. Työnhakijalla olisi tarve palvelujen yhteensovittamiseen silloin, kun työnhakijan työllistymisen esteet eivät johtuisi yksinomaan avointen työpaikkojen tai työnhakijan osaamisen puutteista, vaan työnhakijalla olisi lisäksi sellaisia työ- ja toimintakyvyn rajoitteita tai elämänhallintaan liittyviä ongelmia, jotka eivät ratkea pelkällä viranomaisten välisellä konsultaatiolla, vaan edellyttävät tiivistä yhteistyötä

kasvu-, sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalvelun toimijoiden välillä. Määritelmä vastaisi sisällöllisesti nykyisessä työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua.

Ehdotetuissa 6 ja 7 kohdissa määriteltäisiin työllistymissuunnitelma ja työllistymissuunnitelman korvaava suunnitelma. Työllistymissuunnitelmalla tarkoitettaisiin maakunnan yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa. Maakunnan lisäksi palveluntuottaja voisi hoitaa työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä kuten työllistymissuunnitelman laatimisen, joten työllistymissuunnitelmalla tarkoitettaisiin myös palveluntuottajan yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa. Lisäksi työllistymissuunnitelmalla tarkoitettaisiin nykyistä vastaavasti myös monialaista työllistymissuunnitelmaa, joka laadittaisiin monialaisena yhteistyönä työnhakijalle, jolla olisi 5 kohdassa tarkoitettua työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarve.

Työllistymissuunnitelman korvaavalla suunnitelmalla tarkoitettaisiin nykyistä vastaavasti kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa sekä kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa. Kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain mukaan aktivointisuunnitelmalla tarkoitetaan pitkään työttömänä olleelle henkilölle työllistymisedellytysten ja elämänhallinnan parantamiseksi laadittavaa suunnitelmaa, jonka työ- ja elinkeinotoimisto ja kunta laativat yhdessä henkilön kanssa. Kuntouttava työtoiminta kuuluu sosiaalipalveluihin, joiden järjestämisvastuu siirtyy sosiaali- ja terveyspalvelu-uudistuksen yhteydessä kunnilta maakuntien järjestämisvastuulle. Tämän esityksen yhteydessä ei esitetä muutoksia kuntouttavaan työtoimintaan ja sitä koskevaan lakiin.

Ehdotetussa 8 kohdassa määriteltäisiin muutosturva. Muutosturvan määritelmä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 3 §:n 1 momentin 7 kohdan mukaista muutosturvan määritelmää. Määritelmässä otettaisiin kuitenkin huomioon, että maakunta olisi TE-toimiston sijasta toimija, joka osallistuisi muutosturvan toteuttamiseen.

3 §. Tehtävien antaminen palveluntuottajalle. Ehdotetun pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, mitä julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annettavan lain mukaisia tehtäviä maakunta voisi antaa palveluntuottajan hoidettavaksi. Kasvupalvelu-uudistuksen yhtenä lähtökohtana on kasvupalvelujen tuottaminen niin sanottulla monituottajamallilla, minkä tarkoituksena on lisätä kilpailullisuutta palvelujen tuottamisessa ja tätä kautta lisätä palvelujen vaikuttavuutta ja kustannustehokkuutta sekä luoda uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Maakunnallisten kasvupalvelujen, mukaan lukien rekrytointipalvelut ja osaamisen kehittämispalvelut, järjestämisestä ja tuottamisesta säädettäisiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annettavassa laissa. Edellä mainitun lakiehdotuksen mukaan maakunta voisi tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat kasvupalvelut itse tai tytäryhteisössään tai antaa niiden tuottamisen yhdelle tai useammalle palveluntuottajalle. Maakunta voisi tehdä palvelujen tuottamisesta puitejärjestelyn tai hankintasopimuksen kilpailuttamalla palveluntuottajia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetun lain mukaisesti taikka tekemällä päätöksen palvelun tuottamista koskevista yleisistä edellytyksistä ja hyväksymällä kaikki edellytykset täyttävät toimijat palveluntuottajiksi.

Maakunta voisi antaa palveluntuottajan hoidettavaksi ehdotetussa laissa tarkoitettujen julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen tuottamisen ja toteuttamisen. Rekrytointipalveluista, joita maakunnalla olisi velvollisuus järjestää, säädettäisiin 16 §:n 2 momentissa ja osaamisen kehittämispalveluista 17 §:ssä. Edellä tarkoitettua palvelua ovat sellaisia, joita työ- ja elinkeinotoimistot jo nykyisellään voivat hankkia palveluntuottajilta. Lisäksi 18 §:ssä säädettäisiin muista palveluista, joita maakunnat voisivat järjestää. Nykytilasta poiketen maakunta voisi antaa palveluntuottajan hoidettavaksi myös asiakkaan, mukaan lukien työnha-

kijan, palvelutarpeen arvioimisen ja ohjaamisen palveluihin. Työnhakijan palveluprosessin osalta palveluntuottajan hoidettavaksi voitaisiin antaa myös työllistymissuunnitelman laatiminen ja tarkistaminen sekä suunnitelman toteutumisen seuranta. Maakunta voisi antaa palveluntuottajalle myös oikeuden ohjata työnhakijoita 24 §:ssä tarkoitettuun työkokeiluun. Palveluntuottajan tehtäviin liittyisi tällöin oikeus tehdä työkokeilusopimus työnhakijan ja työkokeilun toteuttajan kanssa. Mahdollisuus hankkia palveluprosessiin liittyviä toimia palveluntuottajalta huomioitaisiin kussakin toimenpidettä koskevassa pykälässä säätämällä palveluntuottajasta mahdollisena toimijana maakunnan sijasta.

Palveluntuottaja voisi tuottaa joko yksittäistä palvelua, kuten kasvupalvelukoulutusta tai työnhakua tukevaa palvelua, tai useista palveluista muodostuvaa palvelukokonaisuutta. Maakunta voisi antaa palveluntuottajalle vastuun määritellyn asiakasryhmän palveluprosessista, mikäli maakunta katsoisi sen tarkoituksenmukaiseksi. Palveluntuottajilla voi olla erityisosaamista esimerkiksi tietyn alan työnvälityksestä tai tietyn asiakasryhmän työllistymisen edistämisestä. Mahdollistamalla työnhakijan palveluprosessiin liittyvien tehtävien antaminen palveluntuottajalle mahdollistettaisiin nykyistä paremmin niin sanottujen tulospoliteisten hankintojen toteuttaminen. Tällöin palveluntuottajan palkkio määräytyisi osittain tai jopa kokonaan sen perusteella, toteutuuko palvelulle asetettu tavoite. Palkkio voitaisiin sitoa esimerkiksi asiakkaan työllistymiseen, jolloin palveluntuottajan tulisi voida arvioida, mitä palveluja työnhakija tarvitsee työllistyäkseen.

Maakunta ei kuitenkaan voisi antaa palveluntuottajalle työnhakijaksi rekisteröimistä, rekisteröimisen epäämistä eikä työnhaun päättämiseen tai työttömyysturvan seuraamusjärjestelmään liittyviä tehtäviä. Maakunnan tulisi itse tehdä päätökset myös kasvupalvelukoulutuksen opiskelijavalinnasta sekä palvelujen keskeyttämisestä. Myös 30 §:ssä säädetty kunnan työllistämismisveloitetta koskevan ilmoituksen tekeminen ja 33 §:ssä säädetty muutosturvaan liittyvät maakunnan tehtävät olisivat maakunnan viranomaistehtäviä.

Palveluntuottajan tulisi noudattaa julkisia hallintotehtäviä hoitaessaan hallinnon yleislakeja, kuten hallintolakia, kielilakia (423/2003) ja henkilötietolakia (523/1999). Näiden soveltamisesta ei säädetäisi ehdotetussa laissa, koska mainitut lait tulevat niiden omien soveltamisala-säännösten perusteella noudatettaviksi yksityiseen, joka hoitaa julkisia hallintotehtäviä. Ehdotetussa 2 momentissa säädetäisiin kuitenkin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain ja arkistolain (831/1994) soveltamisesta palveluntuottajaan sen hoitaessa ehdotetun lain mukaisia tehtäviä. Julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa kyseisen lain soveltamisala on rajattu koskemaan julkisia tehtäviä hoitavia yksityisiä niiden käyttäessä julkista valtaa. Jotta julkisuuslain soveltamisesta palveluntuottajan toimintaan ei jäisi epäselvyyttä, asiasta otettaisiin lakiin nimenomainen säännös. Arkistolain 1 §:n 6 kohdassa ei tunnusteta tilannetta, jossa julkista tehtävää suoritetaan lain nojalla tehdyn sopimuksen perusteella, joten nimenomaisella säännöksellä myös arkistolain soveltaminen ulotettaisiin koskemaan palveluntuottajaa sen hoitaessa ehdotetun lain mukaisia tehtäviä.

Lisäksi 2 momentissa säädetäisiin virkavastuuta koskevien säännösten soveltamisesta palveluntuottajan palveluksessa olevaan henkilöön hänen suorittaessaan ehdotetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä. Palveluntuottajan vastuu kattaisi rikosoikeudellisen virkavastuun ja vahingonkorvausoikeudellisen vastuun. Säännökset ovat tarpeen perustuslain 124 §:n julkisen hallinto-tehtävän antamista muulle kuin viranomaiselle koskevien edellytysten täyttämiseksi.

4 §. *Palvelujen tarjoaminen asiakkaalle.* Maakunnan tulisi järjestää julkiset rekrytointipalvelut ja osaamisen kehittämisspalvelut siten, että palveluja on tarjolla sekä asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä palveluina että henkilökohtaisena palveluna. Säännös asiasta olisi pykälän 1 momentissa. Julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämisspalveluja tarjottaessa tulee

ottaa huomioon, että kasvupalveluja järjestettäessä tulee pyrkiä ensisijaisesti digitaalisen palvelutarjonnan ja sähköisen asioinnin mahdollistaviin toimintamalleihin. Henkilökohtaista palvelua voitaisiinkin tarjota kasvokkain tapahtuva palvelun lisäksi puhelinpalveluna ja erilaisin teknisin toteutuskeinoin kuten kuvallisen etäyhteyden tai chatin välityksellä. Maakunnan tulisi kuitenkin varmistaa henkilöasiakkaiden mahdollisuudet saada myös kasvokkain annettavaa henkilökohtaista palvelua. Ehdotetussa 5 §:ssä olisi erillinen säännös velvollisuudesta käyntiasiointimahdollisuuksien turvaamiseen. Palvelut ja asiointimahdollisuudet tulee tarjota niin, että ne ovat myös heikossa työmarkkina-asemassa olevien tarpeisiin nähden tosiasiallisesti saavutettavia.

Ehdotetussa 1 momentissa ilmaistaisiin lisäksi periaate julkisena palveluna tarjottavien rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen maksuttomuudesta. Myöskään palveluntuottaja ei saisi periä asiakkailta maksua palveluista, joita se tuottaa maakunnan lukuun. Palveluista voitaisiin periä asiakkaalta maksu ainoastaan, jos niin erikseen säädetään. Ehdotetussa laissa ainoa poikkeus olisi 23 §:ssä tarkoitettu yhteishankintana toteutettava kasvupalvelukoulutus, jonka rahoittamiseen maakunnan kanssa hankinnan toteuttava työnantaja tai muu taho osallistuu.

Julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen tarjoamisen lähtökohtana olisi asiakkaan palvelutarve. Asiasta säädettäisiin 2 momentissa. Palvelutarve tarkoittaisi maakunnan tai palveluntuottajan tekemää arvioita asiakkaan tarvitsemista palveluista, joilla parhaiten edistetään osaavan työvoiman saatavuutta ja henkilöasiakkaan työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Palvelutarvetta arvioitaessa tulisi siten ottaa yksittäisen asiakkaan tarpeiden lisäksi huomioon julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen yleinen tavoite turvata osaavan työvoiman saatavuutta. Palvelutarpeen arvioinnissa voitaisiin hyödyntää kasvokkain tapahtuvan palvelutarpeen arvioinnin lisäksi esimerkiksi puhelin- ja verkkopalveluja. Palvelutarve olisi mahdollista arvioida myös digitaalisesti. Jo nykyisin työnhakijan palvelutarvetta arvioitaessa hyödynnetään kyseiseen tarkoitukseen kehitettyä automaattista palvelutarpeen arvioinnin verkkotyökalua.

Henkilöasiakkaan palvelutarpeen arviointi tulisi tehdä siten, että siinä tunnistettaisiin mahdollisimman varhain asiakkaan työkyvyn tuen ja kuntoutuksen tarve. Tarvittaessa palvelutarpeen arviointiin voitaisiin sisällyttää työkyvyn tutkimuksia ja arviointeja. Työkyvyn tuen ja kuntoutustarpeen arvioinnissa voitaisiin hyödyntää maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä työterveyshuollon asiantuntemusta. Palvelutarpeen arvioinnin tukena voitaisiin käyttää nykyistä vastaavasti myös muita asiantuntija-arviointeja, kuten esimerkiksi osaamis- ja ammattitaitokartoituksia tai yrittäjävalmiuksien arviointia.

Pykälän 3 momentti sisältäisi säännöksen velvollisuudesta palveluihin ohjaamiseen. Ohjaaminen palveluun tarkoittaisi myös ohjaamista palveluun hakeutumisessa. Esimerkiksi kasvupalvelukoulutukseen hakeuduttaisiin nykyistä vastaavasti opiskelijavalinnan kautta ja päätösvalta koulutukseen valinnassa olisi koulutushankinnan tehneellä maakunnalla. Asiakkaalla ei olisi subjektiivista oikeutta palveluihin, lukuun ottamatta 30 §:ssä tarkoitettua pitkään työttömänä olleen ikääntyneen työnhakijan oikeutta palveluun. Palvelun saaminen olisi riippuvaista palvelutarpeen lisäksi maakunnan käytettävissä olevista resursseista. Palveluun ohjattaessa olisi otettava huomioon, että työnhakijalla olisi ehdotetun 7 §:n mukaan oikeus valita palveluntuottaja, jos hänen palvelutarpeensa mukaista palvelua tuottaisi useampi kuin yksi palveluntuottaja.

Jos asiakkaan palvelutarve edellyttäisi maakunnan järjestämiä muita palveluja kuin kasvupalveluja taikka muun toimijan järjestämiä tai tuottamia palveluja, asiakas olisi tarvittaessa ohjattava näiden palvelujen piiriin. Henkilöasiakas tulisi ohjata esimerkiksi kuntoutukseen, jos hä-

nen arvioidaan tarvitsevan tukea työkykynsä parantamisessa, tai talous- ja velkaneuvontaan, jos asiakkaan arvioidaan tarvitsevan tukea taloudellisen tilanteensa selvittämiseen. Ohjaus tulisi tapahtua yhteistyössä palvelujen järjestäjän kanssa, jotta asiakkaan palveluprosessin eteneminen ei viivästyisi. Kun asiakas on ohjattu toisen viranomaisen tai muun tahon palveluihin, se ei tarkoittaisi palveluprosessin siirtymistä kokonaisuudessaan tämän viranomaisen tai tahon vastuulle. Maakunnan tai palveluntuottajan olisi huolehdittava muilta osin asiakkaan palvelutarpeen mukaisten palvelujen järjestämisestä.

5 §. Palvelupisteiden järjestäminen asiointia varten. Ehdotetussa pykälässä maakunnalle asetettaisiin velvollisuus järjestää palvelupisteitä paikan päällä tapahtuvaa käyntiasiointia varten. Koska työnhakijaksi rekisteröityminen on työttömyysetuuden saamisen ehdoton edellytys, maakunnan tulisi turvata työnhakijoille mahdollisuudet aloittaa työnhaku verkkopalvelun lisäksi käyntiasioinnilla. Säännös asiasta olisi 1 momentissa ja sillä pyritäisiin varmistamaan, että työnhaun aloittaminen on mahdollista myös niille asiakkaille, jotka eivät voi tai halua aloittaa työnhakuaan verkkopalvelussa. Verkkopalvelujen käyttäminen ei ole mahdollista esimerkiksi sellaisille henkilöille, joilla ei ole verkkopalvelussa tunnistautumiseen vaadittavia tunnuksia tai jotka eivät vammaan tai toimintarajoitteen vuoksi kykene verkkopalvelujen käyttämiseen. Verkkopalvelun käyttö voi estyä myös sen vuoksi, että henkilöllä on puutteelliset taidot verkkopalvelun käyttämiseen. Palvelupisteet olisivat kaikkien henkilöasiakkaiden käytettävissä, eikä asiakkaan tarvitsisi esittää syytä sille, miksi ei ole aloittanut työnhakuaan verkkopalvelussa. Palvelupisteessä asiakasta voitaisiin tarvittaessa myös opastaa verkkopalvelujen käytössä. Henkilöasiakkaiden tulisi saada palvelupisteistä myös työllistymiseen ja osaamisen kehittämismahdollisuuksiin sekä palveluihin liittyvää neuvontaa ja ohjausta.

Maakunnan tulisi järjestää alueelleen riittävä määrä palvelupisteitä siten, että työnhaun aloittaminen käyntiasioinnilla on tosiasiallisesti mahdollista eri puolilla maakuntaa asuville. Palvelupisteiden tulisi lisäksi olla esteettömiä ja saavutettavia, jotta myös liikkumisesteiset ja aistivammaiset henkilöt voivat asioida yhdenvertaisesti muiden kanssa. Fyysinen asiointipiste voisi olla maakunnan oma toimipiste. Maakunta voisi sopimalla hyödyntää asiointin järjestämisessä myös esimerkiksi kunnan tai Kansaneläkelaitoksen toimipisteverkostoa tai julkisen hallinnon yhteispalvelun asiointipisteitä. Työnhakijaksi rekisteröimistä voisi kuitenkin pyytää ainoastaan maakuntaan virkasuhteessa olevalta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maakunnan velvollisuudesta järjestää yhteistyössä alueensa kuntien ja muiden toimijoiden kanssa erityisesti nuorille tarkoitettuja palvelupisteitä, joissa nuoret voisivat saada ilman ajanvarausta monialaisesti tietoa sekä henkilökohtaista neuvontaa, ohjausta ja tukea opiskelumahdollisuuksiin, työllistymiseen ja erilaisiin elämänhallintaan liittyvissä tilanteissa. Palvelupisteissä tulisi olla tarjolla myös erilaisia nuorille tarkoitettuja palveluja. Nuorilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä kaikkia alle 30-vuotiaita. Muina toimijoina maakunnan ja kunnan lisäksi palvelun järjestämiseen voisivat osallistua esimerkiksi oppilaitokset, Kansaneläkelaitos, yritykset ja niin sanottu kolmas sektori. Tarkoitus on, että nuorille suunnatut palvelupisteet toimisivat nykyisen Ohjaamo-toimintamallin mukaisesti niin sanotuin monialaisina matalan kynnyksen palvelupisteinä. Palvelupisteet voisivat toimia myös työnhaun aloituspisteinä.

Lisäksi maakunnan tulisi 3 momentin mukaan järjestää käyntiasiointimahdollisuudet niille työnhakijoille, jotka tarvitsevat ehdotetussa 2 §:n 5 kohdassa tarkoitettua työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua työllistymisensä edistämiseksi. Käytännössä henkilökohtainen palvelu olisi suurimmalle osalle työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua tarvitseville asiakkaille ensisijainen asiointitapa ja palvelukanava. Maakunnalla olisi kasvupalvelujen ja sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen järjestämisestä vastaavana toimijana velvollisuus järjestää työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun palvelupisteitä yhteistyössä Kansaneläkelai-

toksen kanssa. Maakunta ja Kansaneläkelaitos voisivat sopia myös muiden toimijoiden, kuten esimerkiksi kunnan, osallistumisesta yhteispalvelun järjestämiseen. Maakunta voisi järjestää työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua soveltuvien osin esimerkiksi sosiaali- ja terveyskeskusten tai maakunnan liikelaitoksen yhteyteen.

Toimijat jotka osallistuisivat 2 momentissa tarkoitetun nuorille suunnatun palvelun ja 3 momentissa tarkoitetun työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämiseen, sopisivat keskenään toiminnan järjestämisestä aiheutuvien kustannusten jaosta.

Ehdotetussa 4 momentissa otettaisiin huomioon tilanne, jossa kasvupalvelujen järjestämisvastuu Uudenmaan maakunnassa olisi kuntayhtymällä. Sosiaali- ja terveystieteiden järjestäminen Uudenmaan maakunnassa kuuluisi maakunnalle, vaikka kasvupalvelut olisivat kuntayhtymän järjestämisvastuulla. Kuntayhtymän tulisi tehdä nuorten asioinnin ja työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämiseksi yhteistyötä Uudenmaan maakunnan kanssa.

6 §. Tasapuolisuus sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen. Julkisissa rekryointipalveluissa ja osaamisen kehittämispalveluissa noudatettavia periaatteita olisivat ehdotetun 1 momentin mukaan tasapuolisuus ja puolueettomuus. Maakunnan ja palveluntuottajien tulisi esimerkiksi kohdella samoista työpaikoista kilpailevia työnhakijoita tasapuolisesti. Puolueettomuus merkitsisi sitä, ettei maakunta tai palveluntuottaja saa asettua esimerkiksi työnantajan ja työntekijän välisessä ristiriitatilanteessa kummankaan osapuolen puolelle.

Koska työttömällä työnhakijalla on työttömyysturvalain säännösten mukaan mahdollisuus kieltäytyä työttömyysetuutta menettämättä työstä, joka kuuluu lakon, sulun tai saarron piiriin, maakunnan tai palveluntuottajan olisi kerrottava työnhakijalle tiedossaan olevasta työriidasta työtarjouksen yhteydessä. Ehdotettu 1 momentti vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 7 §:ää, mutta se kirjoitettaisiin velvoittavampaan muotoon. Säännöksessä ei mainittaisi erikseen velvollisuudesta kertoa työriidasta henkilökohtaisen palvelun yhteydessä. Tämä ei muuttaisi nykytilaa, vaan tiedossa olevasta työriidasta tulisi kertoa työtarjouksen yhteydessä riippumatta tavasta, jolla työtarjous tehdään. Jos työtarjous tehdään henkilökohtaisen palvelun yhteydessä, tulisi maakunnan tai palveluntuottajan kertoa työnhakijalle mahdollisuudesta kieltäytyä työstä ilman työttömyysturvaseuraamuksia.

Julkisissa rekryointipalveluissa ja osaamisen kehittämispalveluissa otettaisiin huomioon myös yhdenvertaisuus ja tasa-arvo. Ehdotetun 2 momentin mukaan maakunnalla ja palveluntuottajalla olisi velvollisuus aktiivisesti edistää yhdenvertaisuuden toteutumista ja sukupuolten välistä tasa-arvoa julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja tarjottaessa, kehitettäessä ja palveluista tiedotettaessa. Säännös vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 8 §:n 1 momenttia.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 1 luvun 8 §:n 2 momentissa on lisäksi erillinen säännös, jonka mukaan julkisia työvoima- ja yrityspalveluja on tarjottava tasapuolisesti samojen periaatteiden mukaisesti riippumatta henkilöasiakkaan sukupuolesta ja yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista. Lisäksi työ- ja elinkeinoviranomaisen on säännöksen mukaan esiteltävä työ- ja koulutusvaihtoehtoja, avoimia työpaikkoja ja työnhakijoita siten, että henkilöasiakkailta on samanlaiset mahdollisuudet työnhakuun, ammatilliseen kehittymiseen ja koulutukseen sukupuolestaan ja yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista riippumatta. Vastaavaa säännöstä ei ehdoteta otettavaksi lakiin, koska 1 momentissa tarkoitettu velvollisuus tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseen pitäisi sisältää edellä mainitut seikat.

Maakunnan ja palveluntuottajan tulisi ottaa toiminnassaan huomioon yhdenvertaisuuslain 8 §:n 1 momentista ilmenevä syrjinnän kieltö, jonka mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkupe-
rän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, am-
mattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden, seksuaalisen suun-
tautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Velvollisuus yhdenvertaisuuden ja
tasa-arvon edistämiseen pitää syrjinnän kiellon lisäksi sisällään myös velvollisuuden aktiivi-
sesti edistää tosiasiallisen yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon toteutumista. Palveluja tarjottaessa
tulee ottaa huomioon erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien kuten vammaisten,
osatyökykyisten, ikääntyneiden ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden mahdolli-
suudet saada palveluja yhdenvertaisesti muiden kanssa. Velvollisuus edistää aktiivisesti yh-
denvertaisuutta sisältää myös positiivisen erityiskohtelun, jonka tarkoituksena on tosiasiallisen
yhdenvertaisuuden edistäminen taikka työmarkkinoilla tapahtuvasta syrjinnästä johtuvien hait-
tojen ehkäiseminen tai poistaminen.

7 §. Valinnanvapaus. Pykälän 1 momenttisisältäisi säännöksen asiakkaan oikeudesta valita
palveluntuottaja. Oikeus palveluntuottajan valintaan koskisi tilannetta, jossa asiakkaan palve-
lutarvetta vastaavaa palvelua tuottaisi useampi kuin yksi palveluntuottaja. Lisäksi 1 momentti
sisältäisi informatiivisen viittauksen alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annettavan
lain valinnanvapautta koskevan 27 §:n 2 ja 3 momenttiin. Edellä mainitun säännöksen 2 mo-
mentin mukaan asiakas voisi perustellusta syystä vaihtaa palveluntuottajaa. Palveluntuottajan
vaihtaminen edellyttäisi kuitenkin maakunnan lupaa. Lisäksi maakunta voisi säännöksen
3 momentin mukaan velvoittaa asiakkaan vaihtamaan palveluntuottajaa, jos asiakkaan palve-
lutarve on muuttunut esimerkiksi työttömyyden pitkittymisen vuoksi.

Pykälän 2 momentissa maakunnalle asetettaisiin velvollisuus antaa asiakkaille neuvontaa ja
ohjausta palveluntuottajan valinnassa. Maakunnan tulisi antaa asiakkaille riittävästi informaati-
ota sekä oikeudesta valita palveluntuottaja, että palveluntuottajista ja näiden tarjoamista pal-
veluista, jotta asiakkailla olisi tosiasialliset mahdollisuudet käyttää valinnanvapauttaan. Asia-
kasta tulisi tarvittaessa myös tukea valinnan tekemisessä. Jos henkilöasiakas ei jostain syystä
käyttäisi valinnanvapauttaan, vaikka hänellä olisi siihen mahdollisuus, maakunnan tulisi osoit-
taa hänelle palveluntuottaja. Maakunnan olisi kuitenkin ennen palveluntuottajan osoittamista
huolehdittava siitä, että asiakas on saanut riittävän ohjauksen valinnan tekemiseen. Palvelun-
tuottajan osoittaminen ei koskisi muita kuin henkilöasiakkaita.

2 luku Työnhakijan palveluprosessi

8 §. Työnhaun käynnistäminen. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työnhaun käynnistämises-
tä. Työnhaun käynnistäminen tapahtuisi nykytilaa vastaavasti pääasiassa sähköisesti siihen
tarkoitettuun verkkopalvelussa. Työnhaun voisi aloittaa verkkopalvelun lisäksi pyytämällä sitä
henkilökohtaisesti siltä maakunnalta, jonka asiakkaaksi henkilö haluaa rekisteröityä. Henkilö-
kohtaisen pyynnön voisi esittää käyntiasiain yhteydessä, mutta se voisi tapahtua myös esi-
merkiksi kuvallisen etäyhteyden välityksellä tai puhelimitse. Henkilökohtaisuus tarkoittaisi
kuitenkin sitä, että asiakkaan henkilöllisyys on pystyttävä varmistamaan. Maakunnan tulisi
huolehtia siitä, että maakunnassa on vaivattomasti saatavilla informaatiota siitä, missä työn-
haun voi käynnistää.

Työnhakija voisi valita maakunnan, jonka asiakkaaksi hän rekisteröityy. Jos työnhakija ei
verkkopalvelussa työnhakua käynnistäessään ilmoittaisi, minkä maakunnan asiakkaaksi hän
haluaa rekisteröityä, hän ohjautuisi sen maakunnan asiakkaaksi, jonka alueella hänen koti-
paikkakuntansa sijaitsee. Maakunta, jonka asiakkaaksi työnhakija rekisteröitäisiin, vastaisi
työnhakijan palveluprosessista.

Työnhaun käynnistäminen edellyttäisi, että henkilöasiakas esittää maakunnalle sen asettamassa määräajassa julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeelliset selvitykset ammatillisesta osaamisestaan, työhistoriastaan, koulutuksesta ja työkyvystään. Velvollisuus vastaisi sisällöltään nykyistä julkisen työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 2 momentin 3 kohdassa säädettyä työnhaun voimassaolon lakkaamisen perustetta. Koska kyseiset seikat ovat olennaisia asioinnin aloittamisen ja työnhakijan palvelutarpeen alustavan arvioinnin kannalta, edellytettäisiin niiden esittämistä jo työnhakijaksi rekisteröimisen yhteydessä. Käytännössä työnhakija ilmoittaa tiedot jo nykyisinkin työnhakijaksi rekisteröityessään. Lisäksi työnhakijaksi rekisteröityminen edellyttäisi, että henkilöasiakas ilmoittaisi työnhaun käynnistämistä pyytäessään postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa maakunnalle. Nykyisin velvollisuudesta ilmoittaa yhteystiedot TE-toimistolle on säädetty työttömyysturvalain 2 luvun 1 §:ssä. Koska yhteystiedot ovat tarpeen työnhakijan palveluprosessiin liittyvän yhteydenpidon vuoksi, velvollisuudesta säädettäisiin työttömyysturvalain sijaan ehdotetussa laissa.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäedellytyksistä, joiden täytyessä työnhaun aloittamista pyytävä ulkomaan kansalainen tai kansalaisuutta vailla oleva rekisteröidään työnhakijaksi. Ehdotetun 2 momentin mukaan muun kuin Suomen kansalaisen työnhakijaksi rekisteröiminen edellyttäisi, että henkilöllä on Suomea velvoittavien työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja tehdä ansiotyötä ilman maakunnan työvoimapoliittista harkintaa, tai, että henkilöllä on Suomessa oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupa sisälly työnantajaa koskevia rajoituksia.

Työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevat sopimukset ovat sopimus Euroopan talousalueesta (OJ No L1 3.1.1994) ja Suomen liittymissopimus Euroopan unioniin (SopS 102–103/94), Euroopan yhteisön ja sen jäsenvaltioiden sekä Sveitsin valaliiton välillä tehty sopimus henkilöiden vapaasta liikkuvuudesta (SopS 37–38/2002) sekä sopimus Pohjoismaiden yhteisistä työmarkkinoista (SopS 40/83). EU- ja ETA-maiden kansalaiset sekä heidän perheenjäsenensä, vaikka nämä eivät olisi EU- tai ETA-maan kansalaisia, rekisteröitäisiin työnhakijoiksi heidän sitä pyytäessä. Pykälän 1 momentissa säädettyjen edellytysten tulisi luonnollisestikin myös täyttyä.

Nykyistä vastaavasti työnhakijaksi voitaisiin rekisteröidä myös muun kuin EU- tai ETA-maan kansalainen tai tämän perheenjäsen edellyttäen, että henkilöllä on oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantajaa koskevia rajoituksia. Työnhakijaksi rekisteröimisen kannalta ei olisi merkitystä sillä, millä perusteella oleskelulupa olisi myönnetty. Työnantajakohtaisia rajoituksia, jotka voisivat olla esteenä työnhakijaksi rekisteröimiselle, voi liittyä vain työntekijän oleskelulupa (työnteon perusteella myönnetty A- tai B-oleskelulupa), mutta ei muihin oleskelulupiin. Yksinomaan ammattialaa koskeva rajoitus työntekijän oleskeluluvassa ei olisi este työnhakijaksi rekisteröimiselle.

Ehdotettu 2 momentti vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:n 1 ja 2 momenttia. Nykytilan selkeyttämiseksi pykälän 3 momenttiin otettaisiin nimenomainen säännös, jonka mukaan työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä tulisi antaa päätös. Työnhakijaksi rekisteröimisen epääminen voi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun työnhaun aloittamista pyytävällä 2 momentissa tarkoitettulla ulkomaan kansalaisella ei ole työntekoon vaadittavaa oleskelulupaa tai hänelle myönnettyyn oleskelulupaan liittyy työnantajaa koskeva rajoitus. Työnhaun uudelleen käynnistäminen voitaisiin evätä ehdotetun 9 §:n 1 momentin 4 kohdan tarkoittamassa tilanteessa, jossa henkilöasiakas ei sitoudu välttämättömiin työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin. Koska työnhaun voimassaololla on kytkös

työttömyysetuuden saamiseen, päätöksen antaminen olisi maakunnan viranomaistehtävä. Muutoksenhausta maakunnan päätökseen säädettäisiin ehdotetussa 41 §:ssä.

9 §. *Työhaun voimassaolon päätyminen ja uudelleen käynnistäminen.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin perusteista, joilla työnhakijaksi rekisteröityneen työnhakijan työhaun voimassaolo päättyisi. Ehdotetun 1 momentin 1 kohdan mukaan työnhaku päättyisi nykyistä vastaavasti, jos työnhakija ilmoittaisi, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa. Ilmoitus työhaun päättymisestä tulisi tehdä maakunnalle. Useimmiten ilmoitus tehtäisiin verkkopalvelussa.

Momentin 2 kohdan perusteella työhaun voimassaolo päättyisi, jos työnhakija ei asioisi maakunnan tai palveluntuottajan kanssa maakunnan tai palveluntuottajan antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla. Momentin 3 kohdan perusteella voimassaolo päättyisi, jos työnhakija ei ilmoittaisi työ- ja elinkeinoviranomaiselle tai palveluntuottajalle suunnitelman toteuttamisesta ja 4 kohdan perusteella, jos hän ei osallistuisi palvelutarpeen selvittämisen kannalta välttämättömiin työkyvyn tutkimuksiin tai arviointeihin. Työnhakijalta edellytettävien työkyvyn tutkimusten tai arviointien tulisi olla maakunnan tai palveluntuottajan järjestämiä ja kustantamia. Edellä tarkoitetut työhaun päättymisperusteet vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 2 momentin 2, 4 ja 5 kohtaa sillä lisäyksellä, että säännöksissä huomioitaisiin, että työnhakijan palveluprosessiin liittyviä toimia voisi hoitaa myös palveluntuottaja.

Ehdotetun 2 momentin mukaan ulkomaalaisen työnhakijan työhaun voimassaolo päättyisi myös silloin, jos hänen työnteko-oikeudessaan tapahtuisi sellaisia muutoksia, ettei häntä enää voitaisi rekisteröidä työnhakijaksi. Tällainen tilanne olisi esimerkiksi silloin, kun määräaikainen oleskelulupa umpeutuisi tai oleskelulupaan liitettäisiin työnantajakohtainen rajoitus. Säännös vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 2 §:n 3 momenttia.

Voimassa olevan käytännön mukaan ulkomaalaisen henkilön työnhakua ei päätetä, jos henkilö hakee oleskeluluvalleen jatkoa ennen määräaikaisen oleskeluluvan päättymistä. Jos jatkolupaa ei myönnetä eikä ulkomaalainen valita päätöksestä, työnhaku päätetään umpeutuneen oleskeluluvan viimeiseen voimassaolopäivään. Jos ulkomaalainen valittaa kielteisestä jatkolupapäätöksestä, työnhaku on voimassa siihen saakka, kunnes asiassa annetaan lainvoimainen kielteinen päätös, tai uusi myönnetty oleskelulupa umpeutuu.

Ehdotetun 3 momentin mukaan työhaun päättymisen toteaminen olisi maakunnan tehtävä, eikä palveluntuottajalla olisi toimivaltaa asiassa. Jos työnhakija esimerkiksi laiminlöisi asioida palveluntuottajan kanssa tämän asettamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla, maakunnan olisi ennen työhaun päättämistä arvioitava, oliko palveluntuottajan edellyttämä asiointi työnhakijan palveluprosessin kannalta tarkoituksenmukainen, tai, jos työnhakija laiminlöisi osallistua palveluntuottajan edellyttämiin työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, maakunnan tulisi arvioida, ovatko tutkimukset ja arvioinnit palvelutarpeen arvioimisen kannalta välttämättömiä. Maakunnan tulisi kuulla työnhakijaa hallintolain mukaisesti ennen työhaun päättämistä. Jos työhaun päättymisen perusteena olisi 1 momentin 2—3 kohdassa tarkoitettu palveluntuottajan työnhakijalta edellyttämän toimen laiminlyönti, työnhaku päättyisi sitä päivää seuraavasta päivästä, jona maakunta olisi todennut laiminlyönnin. Päivänä, jona viranomainen toteaisi laiminlyönnin, työnhaku olisi vielä voimassa. Jos työhaun päättymisperuste maakunnan arvioiden mukaan olisi käsillä, maakunta päättäisi työhaun ja antaisi asiasta työttömyysetuuden maksajalle työttömyysturvalain mukaisen työvoimapolitiittisen lausunnon. Maakunta ei antaisi työhaun päättymisestä päätöstä, kuten ei TE-toimistokaan nykyisin anna.

Ehdotettuun 3 momenttiin sisältyisi säännös palveluntuottajan velvollisuudesta ilmoittaa maakunnalle viipymättä seikasta, jolla voisi olla vaikutusta työnhaun voimassa oloon. Työnhakijan 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitettujen laiminlyöntien lisäksi palveluntuottajan tulisi ilmoittaa maakunnalle, jos ulkomaalaisen henkilön työnhakijaksi rekisteröimisen edellytykset eivät enää täytyisi. Tällainen seikka voisi tulla palveluntuottajan tietoon palveluntuottajan hoitaessa työnhakijan palveluprosessia. Pykälän 3 momenttiin sisältyisi valtuus antaa tarkempia säännöksiä palveluntuottajan ilmoituksen antamisesta ja ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista valtioneuvoston asetuksella. Jotta palveluntuottajien ilmoituksissa esitettäisiin riittävät tiedot viranomaisen arvioinnin pohjaksi ja toisaalta, jottei palveluntuottajille aiheutuisi ilmoituksen sisällön määrittelystä turhaa hallinnollista taakkaa, ilmoituksen sisältö määriteltäisiin asetuksessa. Ilmoitettavia tietoja olisivat ainakin työnhakijalta edellytetty toiminta ja sen määraaika sekä palvelutarpeen keskeinen sisältö. Ilmoitusten antamisessa hyödynnettäisiin käytännössä verkkopalvelua.

Jos työnhakijan työnhaun voimassaolo olisi päättynyt, työnhaun voisi käynnistää uudestaan pyytämällä sitä verkkopalvelussa tai henkilökohtaisesti maakunnalta. Jos työnhaun voimassaolo olisi päättynyt sen vuoksi, ettei työnhakija ole osallistunut työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka maakunnan näkemyksen mukaan ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi, työnhaun uudelleen aloittamisen edellytyksenä olisi, että henkilöasiakas pyytäessään työnhaun uudelleen aloittamista sitoutuu osallistumaan edellä tarkoitettuihin tutkimuksiin ja arviointeihin. Asiasta säädettäisiin ehdotetussa 4 momentissa ja säännös vastaisi asiasisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 1 §:n 3 momenttia.

10 §. Työnhakijan informointi. Pykälässä säädettäisiin maakunnan tai palveluntuottajan velvollisuudesta informoida työnhakijaa. Ehdotetun 1 momentin mukaan työnhakijalle tulisi antaa työnhaun käynnistämisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen tietoa työnhakuun liittyvistä seikoista. Työnhakijaa tulisi informoida esimerkiksi työllisyystilanteesta tehtävissä, joista työnhakija on kiinnostunut sekä työtilaisuuksista, joihin työnhakijan osaamisella voisi työllistyä. Työnhakijaa tulisi informoida myös hänen käytettävissään olevista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista sekä työnhaun voimassaolon edellytyksistä ja muutosturvasta.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin seikoista, joista työnhakijaa olisi tarvittaessa informoitava 1 momentissa säädetyn lisäksi. Informointivelvollisuus koskisi muita palveluja, jotka voisivat edistää työnhakijan työllistymistä. Maakunnan tulisi tarvittaessa informoida työnhakijaa esimerkiksi palkkatuesta, starttirahasta tai opiskelumahdollisuuksista. Työnhakijaa tulisi tarvittaessa informoida myös työttömyysetuuden hakemisesta ja velvollisuuksista, jotka ovat työttömyysetuuden saamisen työvoimapolittisia edellytyksiä. Työttömyysetuuden saamiseen liittyvistä velvollisuuksista kertominen koskisi niitä työnhakijoita, jotka ilmoittaisivat hakemansa työttömyysetuutta.

Pykälä vastaisi työnhakijalle annettavan informaation sisällön osalta pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 3 §:ää. Informointivelvollisuutta ei kuitenkaan sidottaisi työnhakijan työttömyyteen, koska työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä oleva työttömän käsite eroaa ehdotetun lain tarkoittamasta työttömän käsitteestä. Kaikki ehdotetun lain mukaan työttöminä pidettävät eivät olisi työttömyysturvalaissa tarkoitettuja työttömiä ja siten työttömyysetuuteen oikeutettuja. Työttömyysetuuden saamiseen liittyvistä velvollisuuksista informoiminen ei olisi tarpeen esimerkiksi silloin, jos työnhakija ilmoittaisi, ettei hän hae työttömyysetuutta tai olisi täysin selvää, ettei työnhakija ole oikeutettu työttömyysetuuteen.

Pykälässä ei säädettäisi informoinnin tavasta. Suurin osa työnhakijoista saa tiedot nykyisin sähköisesti, mutta tarvittaessa informointi tulisi järjestää muulla tavoin, esimerkiksi järjestämällä infotilaisuuksia.

11 §. *Työnhakijan palvelutarpeen arviointi.* Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:n mukaan työnhakijan palvelutarve arvioidaan työnhakijan haastattelussa. Mainitun lain 2 luvun 4 §:ssä säädetään haastattelun järjestämisen määräajoista. Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee järjestää ensimmäisen haastattelu kahden viikon kuluessa työhaun alkamisesta, jollei se työnhakijan tilanne huomioon ottaen ole ilmeisen tarpeetonta. Työ- ja elinkeinoviranomaisen tulee varata työnhakijalle tilaisuus myöhempisiin haastatteluihin määräajoin työnhakijan palvelutarpeen mukaisesti. Työttömän työnhakijan haastattelu tulee kuitenkin aina järjestää työttömyyden jatkuttua yhdenjaksoisesti kolmen kuukauden ajan ja sen jälkeen aina kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen.

Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin työnhakijan palvelutarpeen arvioinnin määräajoista. Ehdotetun säännöksen mukaan työnhakijan palvelutarve olisi arvioitava kahden viikon kuluessa työhaun alkamisesta. Palvelutarpeen arviointi tulisi pääsääntöisesti tehdä kaikille työhaun aloittaville. Asiallisesti tämä vastaisi nykytilaa. Nykyisin ensimmäisen haastattelun järjestäminen on katsottu ilmeisen tarpeettomaksi, mikäli työnhakijalla on ollut tiedossa esimerkiksi työn tai perhevapaan alkaminen kolmen kuukauden kuluessa työhaun alkamisesta. Tällöin työnhakijan antamien tietojen perusteella on arvioitu haastattelua järjestämättä, ettei henkilöllä ole asiantuntijapalvelun tarvetta.

Työnhakijaksi ilmoittautuvalla maahanmuuttajalla, jolla olisi oikeus kotoutumisen edistämisestä annetun lain mukaiseen alkukartoitukseen, palvelutarpeen arviointi tapahtuisi alkukartoituksen yhteydessä. Alkukartoituksen järjestämisessä noudatettaisiin kotoutumisen edistämisestä annettua lakia.

Työnhakijan palvelutarve tulisi tarvittaessa arvioida uudestaan. Esimerkiksi työnhakija itse voisi pyytää palvelutarpeen uudelleen arviointia tilanteensa muuttuessa. Palvelutarve olisi kuitenkin aina arvioitava uudestaan viimeistään silloin, kun työnhakijan yhdenjaksoinen työttömyys on edellisen palvelutarvearvion jälkeen jatkunut kolme kuukautta. Yhdenjaksoista työttömyyttä arvioitaisiin 2 §:n 3 kohdan työttömän määritelmän perusteella. Ehdotettu työttömän määritelmä kattaisi kaikki ne työnhakijat, jotka eivät tee työtä kokoaikaisesti tai opiskele päätoimisesti. Nykytilasta poiketen palvelutarpeen arviointi tulisi tehdä säännöllisesti myös esimerkiksi osa-aikatyötä tekeville työnhakijoille, joiden työaika on yli neljä tuntia viikossa sekä niin sanotulla nollatuntisopimuksella työtä tekeville, joilla ei tosiasiallisesti ole työtä tarjolla kokoaikaisesti. Yhdenjaksoisen työttömyyden katkaisisi yli kaksi viikkoa kestävä työskentely kokoaikaisesti tai päätoiminen opiskelu.

Palvelutarpeen arvioinnin ei nimenomaisesti edellytettäisi tapahtuvan haastattelussa. Tämä mahdollistaisi palvelutarpeen arvioinnissa käytettävien menetelmien kehittämisen. Ehdotetun 4 §:n 2 momentin nimenomaisen säännöksen mukaan palvelutarpeen arviointi voitaisiin tehdä digitaalisesti. Pääsääntöisesti ensimmäinen palvelutarpeen arviointi tapahtuisikin digitaalisesti siihen tarkoitettuun verkkopalveluun. Työnhakija osallistuisi palvelutarpeensa arviointiin antamalla verkkopalvelussa palvelutarpeen arvioimisen kannalta tarpeelliset tiedot. Mikäli työnhakijan osaamisen sekä työnhakuvalmiuksien arvioitaisiin olevan ajan tasalla eikä hänellä arvioitaisi olevan työllistymiseen liittyviä esteitä, hänet ohjattaisiin hakemaan oma-toimisesti työtä sekä käyttämään omatoimisesti käytettävissä olevia palveluja. Työnhakija voisi halutessaan pyytää palvelutarpeen arviointia henkilökohtaisesti asiantuntijan kanssa.

Digitaalisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella työnhakija voisi ohjautua myös suoraan palveluun tai tarvittaessa tarkempaan palvelutarpeen arviointiin. Tarkemman palvelutarpeen arvioinnin tekisi maakunta tai palveluntuottaja, tarvittaessa yhdessä muun toimijan kanssa tai monialaisesti. Tarkempi palvelutarpeen arviointi olisi välttämätöntä esimerkiksi silloin, kun työnhakijalla olisi digitaalisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella pitkäaikaistyöttömyyden riski tai työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarve taikka hänen palvelutarpeensa arvioiminen edellyttäisi työkyvyn tarkempaa selvittämistä. Jos palvelutarpeen arvioinnissa nousee esille työkyvyn tuen ja kuntoutuksen tarpeita, maakunnan tai palveluntuottajan tulisi ohjata työnhakija sosiaali- ja terveyskeskukseen tai maakunnalliselle toimijalle työ- ja toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen arviointiin.

Asiointitapa maakunnan tai palveluntuottajan kanssa määräytyisi kullekin asiakkaalle sopivalla ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Vaikka säännöksessä ei nimenomaisesti edellytetäisi palvelutarpeen arvioinnin tapahtuvan haastattelussa, saattaa henkilökohtainen tapaaminen asiakkaan kanssa olla tärkeää heti työttömyyden alkuvaiheessa ja varsinkin työttömyyden pitkittyessä. Maakunnan tai palveluntuottajan olisi pyrittävä tunnistamaan työnhakijat, jotka tarvitsevat henkilökohtaista tukea ja ohjausta heti työttömyyden alkuvaiheessa. Maakunnan ja palveluntuottajan tulisi varata mahdollisuuksia myös käyntiasioimiseen niiden henkilöiden kohdalla, jotka kokevat sitä tarvitsevansa tai joiden kohdalla maakunta tai palveluntuottaja katsoo kasvokkain tapahtuvan asioinnin tarpeelliseksi. Esimerkiksi nuorten tai pitkään työttömänä olleiden kohdalla kasvokkain asiointi on useimmiten tarkoituksenmukaista.

Pykälän 2 momentin mukaan palvelutarpeen arvioinnissa tulisi selvittää työnhakijan työllistymiseen vaikuttavat seikat. Palvelutarvetta arvioitaessa tulisi selvittää muun muassa työnhakijan ammattitaito, työkyky ja työnhakutaidot sekä arvioida niitä suhteessa työnhakijan työllistymistä koskeviin tavoitteisiin. Palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä tulisi myös tehdä arvio työttömän mahdollisuuksista työllistyä avoimille työmarkkinoille sekä arvio työttömyyden pitkittymisen todennäköisyydestä. Myöhemmissä palvelutarpeen arvioinneissa arvioidaisiin lisäksi työnhaun tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista. Ehdotettu säännös vastaisi olennaisilta osin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 5 §:n säännöstä työnhakijan haastattelun sisällöstä.

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) 22 artiklassa säädetään rekisteröidyn lähtökohtaisesta oikeudesta olla joutumatta pelkästään automaattiseen henkilötietojen käsittelyyn perustuvan päätöksen kohteeksi. Tätä oikeutta ei kuitenkaan sovelleta, jos päätös on hyväksytty jäsenvaltion lainsäädännössä, jossa vahvistetaan myös asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi.

Ehdotuksessa tarkoitettu palvelutarpeen arviointi ei ole päätös. Siinä ei ratkaista henkilön oikeuksia tai velvollisuuksia vaan kartoitetaan ja arvioidaan työnhakijan tilannetta ja palvelujen tarvetta. Näin ollen kyseessä ei ole yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettu automaattiseen henkilötietojen käsittelyyn perustuva päätöksenteko. Koska kyseessä on kuitenkin automaattinen henkilötietojen käsittely, joka määrittää henkilölle ensisijaisesti tarjottavia palveluja, on tarpeen arvioida sääntelyä yleisen tietosuojasetuksen profilointia koskevien säännösten kanalta.

Ehdotetun 4 §:n 2 momentissa todettaisiin nimenomaisesti, että palvelutarpeen arviointi voidaan tehdä myös digitaalisesti. Automaattiseen henkilötietojen käsittelyyn perustuvat päätökset eivät yleisen tietosuojasetuksen 22 artiklan mukaan saa perustua asetuksen 9.1 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin, kuten terveystietoihin. Poikkeuksen tästä muo-

dostaa tilanne, jossa sovelletaan 9 artiklan 2 kohdan a tai g alakohtaa ja asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn oikeuksien ja vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi on toteutettu. Esityksen mukaisessa digitaalisessa palvelutarpeen arvioinnissa yhtenä arvioitavana elementtinä olisi työnhakijan työkyky, jonka arvioiminen edellyttää myös joidenkin terveys-tietojen käsittelyä.

Mainitun 9.2 artiklan a alakohdassa säädetään käsittelystä rekisteröidyn nimenomaisen suostumuksen perusteella. Yleisen tietosuojasetuksen 43 johdantokappaleessa suhtaudutaan pidättyvästi suostumukseen käsittelyperusteena tilanteessa, jossa rekisterinpitäjänä on viranomainen. Esityksessä tarkoitettussa tilanteessa rekisterinpitäjänä olisi viranomainen. Artiklan g alakohdassa puolestaan edellytetään, että käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä jäsenvaltion lainsäädännön nojalla. Esityksessä tällainen tärkeää yleistä etua koskeva syy olisi työllisyyden edistäminen, tarkemmin rekisteröidyn työllistymisen edistäminen. Lisäksi artiklan g alakohdassa edellytetään, että käsittely on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista ja erityisistä toimenpiteistä rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Yleisen tietosuojasetuksen 71 johdantokappaleessa käsitellään profilointia ja sen sallimista. Sen mukaan profilointiin perustuva päätöksenteko olisi sallittava muun muassa, jos siihen annetaan nimenomainen lupa rekisterinpitäjään sovellettavassa unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä. Tällaiseen käsittelyyn olisi kuitenkin aina sovellettava asianmukaisia suojatoimia, joihin olisi kuuluttava käsittelystä ilmoittaminen rekisteröidylle ja oikeus vaatia ihmisen osallistumista tietojen käsittelemiseen, rekisteröidyn oikeus esittää kantansa, saada selvitys kyseisen arvioinnin jälkeen tehdystä päätöksestä ja riitauttaa päätös. Tällaista toimenpidettä ei saisi kohdistaa lapseen.

Vaikka ensimmäinen palvelutarpeen arviointi tapahtuisi pääsääntöisesti digitaalisesti, henkilöasiakas voisi pyytää palvelutarpeena arvioimista yhdessä maakunnan asiantuntijan tai palveluntuottajan kanssa. Näin ollen automaattiseen tietojenkäsittelyyn perustuvalla palvelutarpeen arvioinnille olisi vaihtoehto ja henkilöasiakas voisi vaatia ihmisen osallistumista tietojensa käsittelyyn. Digitaalisenkin palvelutarpeen arvioinnin keskeinen osa olisi ehdotetun 11 §:n 2 momentin mukaisesti selvittää työnhakijan omat työt ja osaamisen kehittämistä koskevat tavoitteet. Näin ollen hänellä olisi mahdollisuus vaikuttaa arviointiin. Edellä esitetyllä perusteella voidaan todeta, että vaikka ehdotetussa sääntelyssä ei ole kyse yleisessä tietosuojasetuksessa tarkoitettusta automaattisen tietojenkäsittelyyn perustuvasta päätöksenteosta eli profiloinnista, sääntelyn arvioidaan täyttävän yleisen tietosuojasetuksen profilointia koskevat vaatimukset. Koska kyseessä ei kuitenkaan ole päätös, ei palvelutarpeen arvioinnista ole mahdollisuutta valittaa.

12 §. Työllistymissuunnitelma. Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin työnhakijan oikeudesta työllistymissuunnitelmaan. Oikeus työllistymissuunnitelmaan koskisi työttömiä sekä 33 §:ssä tarkoitettua muutosturvan piiriin kuuluvia työnhakijoita.

Työllistymissuunnitelma laadittaisiin palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä. Suunnitelma tulisi tarkistaa aina palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä vastaamaan palvelutarvetta. Jos palveluntuottaja vastaisi palvelutarpeen arvioinnista, myös suunnitelman laatiminen kuuluisi palveluntuottajan velvollisuuksiin. Ehdotettu 1 momentti sisältäisi myös viittauksen suunnitelmiin, jotka korvaisivat työllistymissuunnitelman. Kotoutumisen edistämisestä annettavassa laissa säädettäisiin maahanmuuttajan oikeudesta kotoutumissuunnitelmaan ja kuntouttavasta työtoiminnasta annettussa laissa säädetään pitkään työttömänä olleen oikeudesta aktivointisuunnitelmaan.

Ehdotettu 2 momentti koskisi työllistymissuunnitelman sisältöä. Työllistymissuunnitelmaan kirjattaisiin työnhakijan omat työtä tai koulutusta koskevat tavoitteet sekä sovittaisiin työnhausta ja työnhakijan palvelutarpeen mukaisista palveluista, jotka edistäisivät työnhakijan työllistymistä. Työnhakijan kanssa voitaisiin sopia julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen lisäksi muista maakunnan kasvupalveluista kuten esimerkiksi työllistymisen edistämisestä palkkatuen avulla tai starttirahan hakemisesta. Työnhakijan kanssa voitaisiin sopia myös hakeutumisesta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain mukaiseen työvoimakoulutukseen taikka omaehtoiseen opintoihin. Työnhakijan kanssa voitaisiin sopia lisäksi muista hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työ- ja toimintakykyään lisäävistä palveluista sekä työkyvyn ja terveydentilan selvittämiseen liittyvistä toimista. Suunnitelmaan voitaisiin kirjata myös työnhakijan mahdollinen erityisen tuen tarve. Erityisen tuen tarve voi liittyä esimerkiksi työnhakijan vammaan tai sairauteen tai sosiaaliseen tilanteeseen ja se voisi tarkoittaa esimerkiksi yksilöllistä tukea ja ohjausta palvelussa olon aikana.

Palveluista sopiminen suunnitelmassa ei muodostaisi työnhakijalle oikeutta kyseisiin palveluihin. Ehdotetun 15 §:n mukaan maakunnalla ja palveluntuottajalla olisi kuitenkin omalta osaltaan velvollisuus edistää suunnitelman toteutumista.

Maakunnan tai palveluntuottajan tulisi sopia työllistymissuunnitelmassa suunnitelman toteutumisen seurannasta. Jos maakunta tai palveluntuottaja edellyttää muuta selvitystä kuin työnhakijan oman ilmoituksen suunnitelman toteuttamisesta, olisi tämä ehto kirjattava suunnitelmaan. Edellä tarkoitettua säädettäisiin 3 momentissa.

13 §. *Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu.* Työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarpeella tarkoitettaisiin tilannetta, jossa työttömän työllistymisen edistäminen edellyttäisi sosiaali- ja terveystyöpalvelujen tai Kansaneläkelaitoksen järjestämistä vastuulle kuuluvien kuntoutuspalvelujen sovittamista yhteen julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen tai muiden työllistymistä edistävien kasvupalvelujen kanssa. Palvelujen yhteensovittamiseen olisi tarve, kun työttömän tilanteen eteenpäin saattaminen edellyttää eri toimijoiden välistä tiivistä yhteistyötä. Jos maakunta tai palveluntuottaja havaitsisi 11 §:ssä tarkoitettua työnhakijan palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä, että työttömällä olisi työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarve, työttömän palvelutarve olisi arvioitava monialaisesti ja palvelut sovitettava yhteen yhdessä maakunnan sosiaali- ja terveydenhuollon sekä tarvittaessa Kansaneläkelaitoksen kanssa.

Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin siitä, milloin työttömän tarve monialaiseen palveluun olisi viimeistään arvioitava. Momentin 1 kohdan mukaan alle 25-vuotiaan tarve monialaiseen palveluun olisi arvioitava viimeistään siinä vaiheessa, kun hänen yhtäjaksoinen työttömyytensä olisi kestänyt kuusi kuukautta. Momentin 2 kohdan mukaan muiden kuin 1 kohdassa tarkoitettujen nuorten kohdalla tarve monialaiseen palveluun tulisi arvioida viimeistään siinä vaiheessa, kun työnhakijan työttömyys on kestänyt yhtäjaksoisesti 12 kuukautta. Jos työttömän tarvetta monialaiseen palveluun ei olisi arvioitu aikaisemmin, esimerkiksi sen vuoksi, ettei työttömyys ole ollut yhdenjaksoista, tulisi se ehdotetun 3 kohdan mukaan arvioitavaksi viimeistään siinä vaiheessa, kun hän olisi saanut työmarkkinatukea työttömyyden perusteella 300 päivältä. Kohdassa 1 ja 2 tarkoitettua työttömyyttä arvioitaisiin ehdotetun lain 2 §:n 3 kohdan työttömän määritelmän perusteella. Momentin 3 kohdassa tarkoitettua työmarkkinatuen maksaminen määräytyisi sen sijaan työttömyysturvalaissa tarkoitettua työttömyyden perusteella. Työttömyysajalta maksetuksi työmarkkinatueksi ei kuitenkaan katsottaisi työttömyysturvalaissa tarkoitettujen työllistymistä edistävien palvelujen ajalta maksettua työmarkkinatukea.

Ehdotetut määräajat, jolloin monialaisen palvelun tarve olisi viimeistään arvioitava, vastaisi sisällöllisesti pääasiassa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain

2 §:n 2 momenttia. Säännöksen sanamuotoja kuitenkin selkeytettäisiin ja kohdat muutettaisiin aikajärjestykseen. Säännöksessä olisi kysymys ajankohdista, jolloin maakunnan tai palveluntuottajan viimeistään olisi nimenomaisesti kiinnitettävä huomiota työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarpeeseen. Säännös ei estäisi maakuntaa tai palveluntuottajaa arvioimasta monialaisen palvelun tarvetta jo ennen säännöksessä mainittuja määräaikoja. Maakunnan ja palveluntuottajan tulisivat pyrkiä tunnistamaan palvelujen yhteensovittamisen tarve jo mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan maakunnan tai palveluntuottajan tulisi sovittaa työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua tarvitsevan työttömän palvelut yhteen monialaisena yhteistyönä. Vastuu palvelujen yhteensovittamisesta olisi maakunnalla, jonka edellytettäisiin toimivan yhteistyössä muiden palvelujen järjestäjien ja tuottajien kanssa. Myös Kansaneläkelaitos tai muu toimintaan osallistuva voisi pyytää työttömän palvelutarpeen arvioimista monialaisesti arvioidessaan, että tällä olisi siihen tarve. Maakunnan, palveluntuottajan ja Kansaneläkelaitoksen oikeudesta tietojensaantiin työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämiseksi ja palvelun tarjoamiseksi työttömälle säädettäisiin ehdotetun lain 37 §:ssä.

Pykälän 3 momentin mukaan työllistymistä edistävää monialaista yhteispalvelua tarvitsevalle työttömälle laadittaisiin monialainen työllistymissuunnitelma. Suunnitelmassa sovittaisiin työttömän palvelutarpeen mukaisista julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämisspalveluista ja muista kasvupalveluista sekä sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista. Jos työttömän palvelutarve edellyttäisi Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalveluja, Kansaneläkelaitos osallistuisi suunnitelman laatimiseen. Työllistymistä edistävään monialaiseen palvelukokonaisuuteen voisi kuulua maakunnan järjestämien kasvu-, sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä Kansaneläkelaitoksen järjestämien kuntoutuspalvelujen lisäksi myös muiden toimijoiden järjestämistä palveluista olevia palveluja. Tällaisia palveluja voisivat olla esimerkiksi kunnan järjestämät palvelut, jotka edistävät työllistymistä. Suunnitelmassa tulisi sopia myös suunnitelman toteutumisen seurannasta sekä suunnitelman tekemiseen osallistuvien vastuista suunnitelman seurannassa.

14 §. Työttömän velvollisuudet. Pykälässä säädettäisiin työttömän velvollisuuksista pääasiassa nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 8 §:ää vastaavasti. Pykälän 1 momentin mukaan työttömän yleisenä velvollisuutena olisi hakea aktiivisesti työtä ja koulutusta. Lisäksi hänen tulisi osallistua palvelutarpeensa arvioimiseen ja työllistymissuunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen. Uutena velvollisuutena 1 momentissa säädettäisiin työttömän velvollisuudesta pitää postiosoite ja muut mahdolliset yhteystiedot ajan tasalla. Työttömän tulisi ilmoittaa osoitteensa ja mahdollisten muiden yhteystietojensa muutoksista. Esimerkiksi työtarjoukset ja erilaiset kutsut, lähetetään työnhakijan ilmoittamaan osoitteeseen.

Pykälän 2 momentin mukaan työttömän olisi noudatettava hänelle laadittua työllistymissuunnitelmaa tai jos hänelle olisi laadittu kotoutumissuunnitelma tai aktivointisuunnitelma, kyseistä hänelle laadittua suunnitelmaa. Työttömän tulisi osallistua ja hakeutua palveluihin, jotka tukisivat hänen työllistymistään ja työmarkkinavalmiuksiaan. Myös ilmoittaminen suunnitelman toteuttamisesta maakunnan tai palveluntuottajan edellyttämällä tavalla ja määräajassa, kuuluisi työnhakijan velvollisuuksiin.

Pykälän 3 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen työttömyysturvalakiin, jossa säädetään työnhakijan oikeudesta työttömyysetuuteen.

15 §. Maakunnan ja palveluntuottajan velvollisuudet. Pykälän 1 momentissa maakunnalle asetetut velvollisuudet vastaisivat pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 2 luvun 9 §:ssä säädettyjä TE-toimiston velvollisuuksia. Maakunnalla olisi velvollisuus tarjota

työtä ja koulutusta sekä työllistymissuunnitelmaan sisältyviä palveluja käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa. Maakunnan velvollisuutena olisi myös seurata työllistymissuunnitelman toteutumista sekä huolehtia palveluprosessin etenemisestä.

Koska myös palveluntuottajalla voisi olla työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, säädettäisiin 2 momentissa palveluntuottajan velvollisuudesta huolehtia palveluprosessin etenemisestä omalta osaltaan. Työnhakijan palveluprosessia hoitavalla palveluntuottajalla olisi esimerkiksi velvollisuus arvioida työttömän palvelutarve 11 §:ssä ehdotetuin määräajoin sekä velvollisuus seurata työllistymissuunnitelman toteutumista. Momentin ehdotetun toisen virkkeen perusteella ratkaistaisiin, kuuluuko laissa säädetty tehtävä maakunnalle vai palveluntuottajalle. Säännöksen keskeinen ajatus on, että maakunnan ja palveluntuottajan välinen sopimus ja 2 momentti muodostavat kokonaisuuden, jonka perusteella ratkeaa, huolehtiiko laissa säädetystä tehtävästä maakunta vai palveluntuottaja.

Palveluntuottajalla olisi velvollisuus myös hoitaa tuottamiinsa palveluihin liittyvät ehdotetussa laissa säädettyt velvollisuudet, kuten esimerkiksi velvollisuus ilmoittaa 35 §:n 1 momentissa tarkoitetuista palvelun keskeyttämisperusteiden käsillä olosta maakunnalle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin maakunnan vastuusta asiakkaaseen nähden, jos maakunta olisi antanut työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä palveluntuottajan hoidettavaksi. Jos palveluntuottaja laiminlöisi tehtäviään, vastuu toimien toteutumisesta olisi maakunnalla. Säännös kannustaisi maakuntaa huolehtimaan riittävästä takeista palveluntuottajan velvoitteiden noudattamisen varmistamiselle, sillä palveluntuottajan laiminlyöntitilanteissa vastuu asiakasta kohtaan säilyisi maakunnalla. Maakunnan vastuu rajoittuisi kuitenkin julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista ja sen nojalla säädettyjen tehtävien hoitamiseen.

3 luku **Julkiset rekrytointipalvelut ja osaamisen kehittämispalvelut**

16 §. *Rekrytointipalvelut ja kansainvälinen työnvälitys.* Pykälässä säädettäisiin rekrytointipalveluista, joilla tarkoitettaisiin pääasiassa voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja työnvälityspalveluja. Rekrytointipalvelut olisivat sekä työnhakijalle että työntekijää hakevalle tarjottavia palveluja, joiden tavoitteena olisi, että avoimet työpaikat täyttyisivät ja työnhakijat saisivat työtä nopeasti. Työnhakijan rekrytointipalvelussa tulisi ottaa huomioon työ- tai virkasuhteessa tapahtuvan työn lisäksi työn tekemisen erilaiset muodot, kuten yrittäjyys ja muut itsensä työllistämisen mahdollisuudet.

Rekrytointipalvelut, joita jokaisessa maakunnan olisi järjestettävä, määriteltäisiin pykälän 2 momentissa. Ehdotetun 2 momentin 1 kohdan mukaan maakunnan järjestämiin rekrytointipalveluihin kuuluisi tiedon välittäminen osaavan työvoiman saatavuudesta ja työtilaisuuksista. Tässä tarkoituksessa valtakunnallisesti ylläpidetyssä työnvälityksen palvelualustassa, niin sanotussa Työmarkkinatorissa julkaistaisiin avoimia työtilaisuuksia koskevia ilmoituksia sekä työtä hakevien osaamisprofiileja. Momentin 2 kohdan mukaan työntekijää hakevien saatavilla tulisi olla rekrytointiin liittyvää neuvontaa ja ohjausta ja vastaavasti työnhakijoille annettaisiin työnhakuun liittyvää neuvontaa ja ohjausta. Lisäksi rekrytointipalveluun kuuluisi ehdotetun 3 kohdan mukaan työtilaisuuksien ja työnhakijoiden yhteensovittamista siten, että maakunta tai palveluntuottaja pyrkisi aktiivisesti löytämään työnhakijalle sopivaa, tämän osaamista ja työkykyä vastaavaa, työtä ja työntekijää hakevalle osaavaa työvoimaa. Työtilaisuuksien ja työnhakijoiden yhteensovittaminen pitäisi sisällään työnhakijaa sitovien työtarjousten tekemisen työnhakijoille ja työnhakijoiden esittelyn työnantajille. Myös työmarkkinatori tekisi automaattista työnhakijoiden ja työtilaisuuksien yhteensovittamista. Työmarkkinatorin työnhakijalle automaattisesti välittämät ilmoitukset eivät olisi työnhakijaa sitovia työtarjouksia eli

työnhakijalla ei olisi velvollisuutta reagoida ilmoitukseen työstä kieltäytymistä koskevan työtömyysturvaseuraamuksen uhalla.

Pykälän 3 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen Eures-asetukseen (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU 2016/589) työnvälityspalvelujen eurooppalaisesta verkostosta (Eures), liikkuvuuspalvelujen tarjoamisesta työntekijöille ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisestä ja asetusten (EU) N:o 492/2011 ja N:o 1296/2013 muuttamisesta). Koska kansainvälisestä työnvälityksestä Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen alueella säädetään Eures-asetuksessa, kansallinen sääntely ei tule kyseeseen. Sen sijaan työnvälitys, jota voitaisiin tarjota muista kuin Eures-asetuksen soveltamisen piiriin kuuluvista maista eli niin sanottuista kolmansista maista Suomeen työntekijää hakevalle tai edellä tarkoitettuihin maihin Suomesta työntekijää hakevalle, kuuluu kansallisen sääntelyn piiriin. Edellä tarkoitettuja niin sanottuja kolmansia maita koskevasta kansainvälisestä työnvälityksestä säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella kuten nykyisinkin.

17 §. Osaamisen kehittämisspalvelut. Pykälän 1 momentin mukaan maakunnalla olisi velvollisuus järjestää osaamisen kehittämisspalveluja osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi. Maakunnan järjestämiin osaamisen kehittämisspalveluihin tulisi kuulua ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä kasvupalvelukoulutusta.

Ammatinvalinta- ja uraohjauksella tuettaisiin henkilöasiakkaan koulutus- ja työuran suunnittelua, siirtymävaiheiden sujuvuutta, työllistymisedellytysten paranemista, osaamisen kehittämistä ja työllistymistä. Ammatinvalinta- ja uraohjauksesta säädettäisiin ehdotetussa 2 momentissa pääasiassa voimassa olevaa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 3 §:ää vastaavasti. Henkilöasiakkaille annettava ammatinvalinta- ja uraohjaus tukisi myös yritysten ja muiden työnantajien osaavan ja motivoituneen työvoiman saatavuutta.

Ammatinvalinta- ja uraohjaus sisältäisi asiakkaan kokonaistilanteen arvioinnin sekä henkilökohtaista ohjausta tai valmennusta. Ohjauksen tavoitteena olisi realistiset koulutus- ja työuraratkaisut. Uraohjaukseen voisi sisältyä henkilön tukemista oman urasuunnitelman tekemisessä ja urasuunnittelutaitojen kehittämisessä. Henkilökohtaisen ohjauksen avulla asiakasta autettaisiin tunnistamaan edellytyksiään, oppimisvalmiuksiaan, soveltuvuuttaan ja ammatillisia tavoitteitaan ja arvioimaan niitä suhteessa koulutus- ja työmahdollisuuksiin. Henkilökohtaisessa ohjauksessa lähtökohtana olisi henkilöasiakkaan oma aktiivisuus. Ohjaukseen voitaisiin liittää muita palveluja, joilla tuettaisiin ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selkiyttämistä, ammatilliseen koulutukseen hakeutumista ja työelämävalmiuksien kehittämistä tai tutkittaisiin työkykyä tai kuntoutustarvetta. Ammatinvalinta- ja uraohjausta voitaisiin toteuttaa myös monialaisesti sopimukseen perustuvana verkostoyhteistyönä

Ammatinvalinta- ja uraohjaus sisältäisi myös tiedon välittämistä ja neuvontaa koulutusmahdollisuuksista ja muista osaamisen kehittämismahdollisuuksista, työmarkkinoista, aloista ja ammateista, yrittäjäksi ryhtymisestä, työelämän muutoksista sekä koulutus- ja työvoimatarpeiden ennakoinnista. Edellä tarkoitettu tieto- ja neuvontapalvelut olisivat myös muiden kuin työnhakija-asiakkaiden käytettävissä.

Tarvittaessa uraohjauksessa voitaisiin hyödyntää psykologisia arviointimenetelmiä ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen, osaamisen sekä soveltuvuuden selvittämiseksi. Psykologisten arviointimenetelmien käyttäminen edellyttäisi aina henkilöasiakkaan suostumusta. Psykologisia arviointimenetelmiä käytettäessä on myös otettava huomioon, että arvioinnin tekijällä on menetelmän käyttämiseen vaadittava koulutus.

Pykälän 3 momentin mukaan maakunta järjestäisi kasvupalvelukoulutuksena koulutusta, jolla parannettaisiin henkilöasiakkaiden työllistymismahdollisuuksia kehittämällä heidän osaamistaan työmarkkinoita vastaaviksi. Kasvupalvelukoulutuksella pyrittäisiin parantamaan henkilöasiakkaiden mahdollisuuksia saada työtä, säilyttää työpaikka tai valmiuksia toimia yrittäjinä. Kasvupalvelukoulutuksella edistettäisiin osaavan työvoiman saatavuutta sekä uuden yritystoiminnan syntymistä ja yritystoiminnan kasvua ja kansainvälistymistä.

18 §. Muut palvelut. Maakunta voisi järjestää julkisina rekrytointipalveluina ja osaamisen kehittämispalveluina myös muita palveluja. Säännöksessä ei määriteltäisi tarkemmin näitä palveluja, mutta järjestettävien palvelujen tavoitteena tulisi olla rekrytointien tai työhaun tukeminen, henkilöasiakkaan osaamisen kartoittaminen tai kehittäminen tai työmarkkinavalmiuksien lisääminen tai työllistymisen tukeminen. Muina palveluina järjestettävien palvelujen tavoitteista säädettäisiin 1 momentin 1—3 kohdassa. Työnhakijoille voitaisiin järjestää muina palveluina esimerkiksi nykyisen kaltaista työnhakuun liittyvää valmennusta tai työhön kiinnittymistä tukevaa työhönvalmennusta. Järjestettävien palvelut eivät kuitenkaan rajoittaisi nykyisenkaltaisiin palveluihin, vaan säännöksen tarkoituksena olisi mahdollistaa, että maakunnat ja palveluntuottajat voisivat kehittää myös uudenlaisia asiakkaiden tarpeisiin vastaavia palveluja, joilla tuettaisiin henkilöasiakkaiden työllistymistä.

Maakunnan järjestämiin muihin palveluihin voisi kuulua myös työkokeilu, jota koskeviin säännöksiin ehdotetussa 2 momentissa viitattaisiin informatiivisesti. Työkokeilusta säädettäisiin ehdotetun lain 5 luvussa.

4 luku **Kasvupalvelukoulutus**

19 §. Kasvupalvelukoulutuksena järjestettävä koulutus. Kasvupalvelukoulutuksena tarjottaisiin työelämälähtöistä henkilöasiakkaan ammatillista osaamista ja valmiuksia lisäävää koulutusta. Lisäksi maakunnan tulisi tarjota kasvupalvelukoulutuksena yrittäjyyskoulutusta ja kotoutumisen edistämisestä annettavan lain 18 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta. Maakunta ei voisi kuitenkaan järjestää tutkintoon tai osatutkintoon johtavaa koulutusta. Kaikki tutkintoon johtava ammatillinen koulutus siirrettiin opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alan järjestämisvastuulle vuoden 2018 alusta lukien toteutetun toisen asteen ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä.

Maakunta voisi toteuttaa kasvupalvelukoulutuksena monipuolisesti erilaisia työnhakijoiden sekä yritysten ja muiden työnantajien osaamistarpeisiin vastaavia jatko- ja täydennyskoulutuksia sekä tapauskohtaisesti räätälöityjä koulutusohjelmia. Ammatillista osaamista ja valmiuksia lisäävään koulutukseen voidaan sisällyttää tarpeellisessa laajuudessa yleissivistäviä opintoja sekä esimerkiksi kielikoulutusta ja tietotekniikan opintoja. Tämä voi olla tarkoituksenmukaista niiden henkilöasiakkaiden osalta, joilta puuttuu peruskoulun päättötodistus tai aiempi ammatillinen koulutus kokonaan tai joiden opintomenestys on ollut heikkoa. Koulutuksiin voidaan sisällyttää myös työpaikalla tapahtuvaa oppimista. Lisäksi koulutusohjelmiin voidaan tarpeen mukaan sisällyttää esimerkiksi työnhakuvalmennusta sekä yksilöllisiä tuki- ja ohjauspalveluja.

Kotoutumisen edistämistä koskevan lakiehdotuksen 18 §:n kotoutumiskoulutuksena annettaisiin suomen tai ruotsin kielen opetusta, ammatillisten ja muiden työelämässä tarvittavien valmiuksien opetusta, ammatillista suunnittelua ja ohjausta jatko-opintoihin, työllistymistä edistäviin palveluihin tai työmarkkinoille sekä muuta opetusta, joka edistäisi yhteiskunnallisia, kulttuurisia ja elämänhallintaan liittyviä valmiuksia. Kotoutumiskoulutukseen voisi sisältyä myös aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tutkinnon tunnustamista.

20 §. Opiskelijavalinta. Pykälässä säädettäisiin opiskelijoiden valitsemisesta kasvupalvelukoulutukseen. Ehdotetun 1 momentin mukaan opiskelijoiden valitseminen kasvupalvelukoulutukseen olisi maakunnan viranomaistehtävä. Maakunta ei voisi siirtää opiskelijavalintaa koulutuspalvelun tuottajan tai muun palveluntuottajan tehtäväksi.

Pykälän 2 momentin mukaan kasvupalvelukoulutukseen valitseminen edellyttäisi nykytilaa vastaavasti, että henkilö on soveltuva koulutukseen ja että hänellä on koulutustarve. Alle 20-vuotias voitaisiin valita kasvupalvelukoulutukseen vain silloin, kun koulutuksen suorittaminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna. Edellä mainittu ei kuitenkaan koskisi kotoutumiskoulusta. Kasvupalvelukoulutuksena järjestettävään kotoutumiskoulutukseen voitaisiin valita myös alle 20-vuotias maahanmuuttaja. Kotoutumiskoulutuksen opiskelijavalinnassa tulisi kuitenkin ottaa huomioon ehdotetun kotoutumisen edistämisestä annettavan lain 18 §, jonka mukaan kotoutumiskoulutusta annetaan oppivelvollisuusiän ylittäneelle maahanmuuttajalle. Ammatillista osaamista ja valmiuksia lisäävään koulutukseen ja yrittäjyyskoulutukseen valittavalta edellytettäisiin lisäksi, että hänen tulisi olla soveltuva tehtäviin, joihin koulutus antaa valmiuksia. Jos henkilöllä olisi esimerkiksi sellainen terveydellinen rajoite, ettei hän voisi lainkaan toimia tehtävissä, joihin koulutus antaa valmiuksia, ei häntä voitaisi valita koulutukseen. Henkilön vamma tai sairaus ei kuitenkaan sinällään saa olla este koulutukseen valinnalle.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 3 §:n 3 momentissa säädetään opiskelijavalintatilaisuuksien ja valintamenettelyyn liittyvien soveltuvuuskokeiden maksuttomuudesta koulutukseen hakeutuvalla. Ehdotettuun lakiin ei esitetä vastaavaa säännöstä, koska valintatilaisuudet ja niihin liittyvät soveltuvuuskokeet olisivat koulutukseen hakeutuville maksuttomia ehdotetun 4 §:n 1 momentissa ilmaistun palvelujen maksuttomuuden perusteella. Erillinen säännös asiasta olisi tarpeeton. Pykälän 3 momenttiin sisältyisi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan valintamenettelystä voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä.

21 §. Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet. Pykälässä säädettäisiin kasvupalvelukoulutukseen osallistuvan opiskelijan oikeuksista ja velvollisuuksista. Ehdotetun 1 momentin mukaan opiskelijalla olisi oikeus saada koulutuksen toteutussuunnitelman mukaista opetusta ja oikeus suorittaa opintoja kasvupalvelukoulutuksen keston ajan. Koulutuksen kesto määriteltäisiin hankintasopimuksessa. Ehdotetun 2 momentin mukaan opiskelijan tulisi osallistua säännöllisesti opetukseen ja edetä opinnoissaan koulutuksen toteutussuunnitelmassa tarkoitetulla tavalla. Edellä mainitut säännökset vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 4 §:n 1 ja 2 momenttia. Koulutus- ja opetussuunnitelman sijasta säännöksessä käytettäisiin käsitettä koulutuksen toteutussuunnitelma.

Ehdotetussa 3 momentissa viitattaisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain säännöksiin, joita sovellettaisiin myös maakunnan järjestämään kasvupalvelukoulutukseen. Selkeyden vuoksi 4 momentissa säädettäisiin, että koulutuspalvelun tuottajaan sovelletaan, mitä 3 momentissa mainituissa lainkohdissa säädetään koulutuksenjärjestäjästä.

22 §. Koulutukseen liittyvä työpaikalla tapahtuva oppiminen. Pykälässä säädettäisiin työpaikalla käytännön työtehtävissä tapahtuvasta oppimisesta (työssäoppiminen), joka olisi osa kasvupalvelukoulutusta. Työssäoppimisjakson järjestäjä korvattaisiin käsitteellä työssäoppimisjakson toteuttaja kuvaamaan paremmin työnantajan roolia. Työssäoppimisessa on kysymys kasvupalvelukoulutukseen liittyvän osan toteuttamisesta, ei sen järjestämistä vastuusta.

Pykälän 1 momentin mukaan opiskelija ei olisi työssäoppimisjakson aikana työsuhteessa koulutuspalvelun tuottajaan eikä lähtökohtaisesti myöskään työssäoppimisjakson toteuttajaan.

Työssäoppimisjakson toteuttaja ja opiskelija voisivat kuitenkin sopia, työssäoppimisjakson toteuttamisesta työsuhteessa.

Työssäoppimisjaksosta, jota ei olisi sovittu työsuhteeksi, olisi tehtävä kirjallinen sopimus. Sopimukseen sovellettaisiin, mitä 27 §:ssä säädetäisiin työkokeilua koskevasta sopimuksesta. Lisäksi sopimuksessa olisi sovittava työssäoppimisjakson ohjauksesta vastaavasta opettajasta ja ohjauksen toteuttamistavasta ja kestosta. Sopimuksesta säädetäisiin pykälän 2 momentissa ja se vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 6 §:n 2 momenttia.

Pykälän 3 momentin mukaan työssäoppimisjakson toteuttaja vastaisi opiskelijan työturvallisuudesta työssäoppimisjakson aikana siten kuin työturvallisuuslaissa (738/2002) säädetään. Työturvallisuuslain 4 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan lakia sovelletaan myös oppilaan tai opiskelijan työhön koulutuksen yhteydessä.

23 §. Koulutuksen yhteishankinta. Pykälä vastaisi pääosin voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 5 luvun 7 §:ää. Ehdotetun lain mukaisena yhteishankintakoulutuksena voitaisiin järjestää koulutusta, jota maakunta voisi ehdotetun 19 §:n mukaan järjestää kasvupalvelukoulutuksena. Koska kasvupalvelukoulutuksena ei voitaisi järjestää tutkintoon tai sen osaan johtavaa koulutusta, ei sitä voisi järjestää myöskään yhteishankintakoulutuksena. Muutoin käytettävissä olisivat esimerkiksi nykyisen Rekry-, Muutos- ja Täsmäkoulutuksen -tuotteet.

Voimassa olevassa säännöksessä viitataan valtion tukien yleiseen ryhmäpoikkeusasetukseen ja de minimis -tukeen. Edellä mainittu ryhmäpoikkeusasetus ja de minimis -tukea koskevat asetukset on mainittu julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain määritelmäsäännöksissä. Koska ehdotettuun julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevaan lakiin ei sisältyisi yhteishankintakoulutusta lukuun ottamatta muita valtioneuoksi katsottavia tukimuotoja, mainittaisiin pykälän 2 ja 3 momentissa koulutuksen yhteishankinnassa noudatettavat valtioneuokiasetukset.

Ehdotettuun 3 momenttiin sisältyisi lisäksi säännös siitä, ettei 3 momentissa tarkoitettua koulutusta (TäsmäKoulutus) voi toteuttaa elinkeinotoimintaa harjoittavan työnantajan kanssa, jos hakija on EU:n säännöksissä tarkoitettulla tavalla vaikeuksissa oleva yritys tai jota koskee Euroopan komission perintämääräys sääntöjen vastaisen valtioneuun takaisinperinnästä. Säännös olisi välttämätön, koska valtioneuun yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohdan a alakohdassa edellytetään, että valtioneuua koskevassa hyväksyttävässä tukiohjelmassa tulee nimenomaisesti sulkea pois yksittäisen tuen maksaminen sellaiselle yritykselle, jolle on annettu komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys ja jossa tuki on julistettu sääntöjen vastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi.

Valtioneuun yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohdan c alakohdan mukaan valtioneuua ei saa myöntää sellaiselle yritykselle, joka on vaikeuksissa oleva yritys. Vaikeuksissa olevan yrityksen määritelmästä säädetään asetuksen 2 artiklan 18 kohdassa. Vaikeuksissa olevalla yrityksellä tarkoitetaan yritystä, jonka tapauksessa vähintään yksi seuraavista olosuhteista on olemassa:

a) On kyse yhtiöstä, jonka osakkaiden vastuu on rajattu (ja joka ei ole alle kolme vuotta olemassa ollut pk-yritys, tai kun on kyse kelpoisuudesta riskirahoitustukeen, pk-yritys, jonka toteuttamasta ensimyyntistä markkinoilla on alle seitsemän vuotta ja joka on oikeutettu riskirahoitukseen valitun rahoituksen välittäjän due diligence -prosessin jälkeen), ja joka on menettänyt yli puolet merkitystä osakepääomastaan kertyneiden tappioiden vuoksi. Näin on silloin, kun kertyneiden tappioiden vähentäminen rahastoista (ja kaikista muista yhtiön omiin varoihin

tavallisesti luettavista eristä) johtaa negatiiviseen tulokseen, joka on suurempi kuin puolet merkitystä osakepääomasta. Tässä säännöksessä 'yhtiöllä, jonka osakkaiden vastuu on rajattu', tarkoitetaan erityisesti direktiivin 2013/34/EU (1) liitteessä I mainittuja yritysmuotoja ja 'osakepääoma' sisältää tarvittaessa emissiovoitot.

b) On kyse yhtiöstä, jossa ainakaan joidenkin osakkaiden vastuuta yhtiön velasta ei ole rajattu (ja joka ei ole alle kolme vuotta olemassa ollut pk-yritys, tai kun on kyse kelpoisuudesta riskirahoitustukeen, pk-yritys, jonka toteuttamasta ensimyyntistä markkinoilla on alle seitsemän vuotta ja joka on oikeutettu riskirahoitukseen valitun rahoituksen välittäjän due diligence -prosessin jälkeen), ja joka on menettänyt yli puolet tilinpäätöksen mukaisista omista varoistaan kertyneiden tappioiden vuoksi. Tässä säännöksessä 'yhtiöllä, jossa ainakaan joidenkin osakkaiden vastuuta yhtiön velasta ei ole rajattu', tarkoitetaan erityisesti direktiivin 2013/34/EU liitteessä II mainittuja yritysmuotoja.

c) Yritys on asetettu yleistäytäntöönpanomenettelyyn maksukyvyttömyyden vuoksi tai täyttää kansallisessa lainsäädännössä vahvistetut edellytykset yleistäytäntöönpanomenettelyyn asetamiselle velkojien pyynnöstä.

d) Yritys on saanut pelastamistukea eikä ole vielä maksanut lainaa takaisin tai lopettanut takausta, tai on saanut rakenneuudistustukea ja on vielä rakenneuudistussuunnitelman kohteena.

e) On kyse yrityksestä, joka ei ole pk-yritys, ja kahden viime vuoden ajan:

1) yrityksen velkaantumisaste on ollut yli 7,5 ja

2) yrityksen käyttökatteen (EBITDA) suhde nettorahoituskuluihin on ollut alle 1,0.

Pykälän 4 momentti sisältäisi asetuksenantovaltuuden. Koulutuksen yhteishankinnan mak-suosuuksista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

5 luku Työkokeilu

24 §. *Työkokeiluun ohjaaminen.* Työkokeilua voitaisiin käyttää nykyistä vastaavasti henkilöasiakkaan ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi tai työmarkkinoille paluun tukemiseksi. Työkokeilun käyttötarkoituksesta säädettäisiin 1 momentissa.

Ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi työkokeilua käytetään silloin, kun henkilöltä puuttuu ammatillinen koulutus, tai kysymys on alan tai ammatin vaihtamisesta. Erityisesti ammatillista koulutusta vailla olevien nuorien kohdalla ensisijainen tavoite on sopivan koulutusvaihtoehdon löytäminen. Työkokeilua voidaan käyttää myös ammattia vaihtavien kohdalla uuden ala- tai ammattivaihtoehdon löytämiseksi. Alan tai ammatin vaihto voi liittyä rakennemuutostilanteeseen, jossa aiempaa ammattia vastaavaa työtä ei enää ole tarjolla tai esimerkiksi henkilön terveyteen liittyviin syihin, jolloin aiempi työ tai ammatti ei enää ole sairaudesta tai vammasta johtuen mahdollinen. Työkokeilua voidaan käyttää sen selvittämiseksi, kykeneekö henkilö tietyn alan tai ammatin mukaiseen työhön vammastaan tai sairaudestaan huolimatta. Työkokeilulla voidaan myös selvittää, olisiko yrittäjyys sopiva vaihtoehto. Työkokeilun järjestäminen ei edellyttäisi, että henkilöasiakas on rekisteröitynyt työnhakijaksi.

Työkokeilu järjestetään siten, että työkokeiluun osallistuva osallistuu työpaikalla käytännön työtehtävien suorittamiseen. Työkokeilu voidaan järjestää myös työpajassa. Työkokeilu tulisi järjestää siten, että se liittyy aidosti suunnitelmissa olevaan alaan tai ammattiin. Ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämistarkoituksessa järjestettyyn työkokeiluun tulee liittää vah-

va ohjauksellinen tuki, jolla pyritään varmistamaan hakeutuminen koulutukseen. Erityisen tärkeää tämä on nuorten kohdalla.

Tilanteessa, jossa henkilö on ollut pitkään poissa työmarkkinoilta joko pitkittyneen työttömyyden tai muiden syiden, kuten lastenhoidon vuoksi, työkokeilua voidaan käyttää tukemaan työmarkkinoille paluuta. Työkokeilun tarkoituksena on tällöin selvittää, ovatko henkilön osaaminen ja työmarkkinavalmiudet ajan tasalla vai tarvitaanko työmarkkinoille sijoittumiseksi muuta tukea, kuten esimerkiksi ammatillisen osaamisen kehittämistä. Työmarkkinoille paluun tukemisen tarkoituksessa työkokeilua voidaan käyttää myös sen selvittämiseksi, onko maahanmuuttajan osaaminen ja työmarkkinavalmiudet Suomen työmarkkinoita vastaavat.

Työkokeilua ei ole tarkoitettu käytettäväksi yksinomaan työkokemuksen hankkimiseen, vaan sen ensisijaisena tarkoituksena tulee aina olla joko ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittäminen tai työmarkkinoille paluun tukeminen. Pykälän 1 momentti vastaisi työkokeilun käyttötarkoituksen osalta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohtaa. Lisäksi säännöksessä otettaisiin huomioon, että maakunta voisi antaa palveluntuottajalle ehdotetun 3 §:n mukaan oikeuden ohjata henkilöasiakkaita työkokeiluun.

Pykälän 2 momentin mukaan työkokeilun toteuttajan voisi toimia nykytilaa vastaavasti yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö tai valtion virasto tai laitos. Työkokeilu voitaisiin toteuttaa myös maakunnassa. Työkokeilun toteuttajana ei kuitenkaan voisi toimia työnantaja, johon henkilö on työ- tai virkasuhteessa työkokeilusopimusta tehtäessä.

Säännös vastaisi pääosin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 5 §:n 2 momenttia ja 7 §:n 2 momenttia. Nykytilasta poiketen työkokeilun järjestäjä käsitteen sijasta säännöksissä käytettäisiin käsitettä työkokeilun toteuttaja selkeyttämään työnantajan roolia palvelun käytännön toteuttajana. Lisäksi 2 momentissa rajoitettaisiin sellaisen palveluntuottajan mahdollisuutta toimia työkokeilun toteuttajana, jolle maakunta olisi antanut oikeuden ohjata henkilöasiakkaita työkokeiluun. Palveluntuottaja voisi toimia itse työkokeilun toteuttajana vain, jos siitä olisi sovittu maakunnan kanssa. Maakunta voisi esimerkiksi asettaa hankintasuopimuksessa asiakkaiden enimmäismäärän, jolle palveluntuottaja voisi toimia työkokeilun toteuttajana.

25 §. Työkokeilun enimmäiskesto. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työkokeilun enimmäiskestosta. Työkokeilun kesto olisi nykyistä vastaavasti yhteensä enintään 12 kuukautta. Työkokeilu ei kuitenkaan voisi kestää samalla kokeilun toteuttajalla kuutta kuukautta pidempään. Kunnassa tai maakunnassa toteutettava työkokeilu olisi edellä mainituista poikkeus. Kuuden kuukauden kesto tarkasteltaisiin näiden osalta tehtäväkohtaisesti. Henkilöasiakas voisi olla työkokeilussa saman kunnan tai saman maakunnan tehtävissä esimerkiksi kaksi kuuden kuukauden jaksoa. Järjestettävät jaksot eivät kuitenkaan voisi olla samanlaisissa tehtävissä.

Työkokeilun kesto tulisi mitoittaa tapauskohtaisesti sen mukaan, missä ajassa työkokeilun tavoitteet arvioidaan saavutettavan. Esimerkiksi se, kiinnostaako jokin ala tai ammatti, voidaan yleensä todeta lyhytkestoisella 1–3 kuukautta kestäväällä työkokeilulla. Työmarkkinoille paluun tukemiseksi voidaan sen sijaan tarvita pidempikestoista kokeilua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin enimmäiskeston laskemisen aloittamisesta uudelleen alusta. Säännös vastaisi voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 6 §:n 2 momenttia. Säännöstä sovellettaessa tulisi kuitenkin ottaa huomioon, että työt-

tömällä tarkoitettaisiin ehdotetussa laissa työnhakijana olevaa, joka ei tee työtä kokoaikaisesti yhtäjaksoisesti yli kahta viikkoa tai opiskele päätoimisesti.

Säännöstä täsmennettäisiin mainitsemalla, että 12 kuukauden yhdenjaksoista työttömyyttä tarkasteltaisiin aina työkokeilujakson päättymisen jälkeen. Esimerkiksi, jos henkilö olisi ollut kahdessa eri jaksossa työkokeilussa yhteensä 8 kuukautta ja viimeisen työkokeilujakson päättymisestä olisi alle 12 kuukautta, voitaisiin henkilö ohjata uudestaan työkokeiluun 12 kuukauden enimmäiskestosta jäljellä olevaksi ajaksi eli neljäksi kuukaudeksi. Jos edellä mainitussa tapauksessa viimeisimmästä työkokeilujaksosta olisi kulunut 12 kuukautta ja henkilö olisi ollut sen ajan työtön, olisi työkokeilua käytettävissä uudet 12 kuukautta. Alle 25-vuotiaita nuoria koskisi poikkeus, jonka mukaan nuoren oltua työkokeilussa yhteensä 12 kuukautta, voitaisiin hänet ohjata uudestaan työkokeiluun jo kolmen kuukauden yhdenjaksoisen työttömänä olon jälkeen.

26 §. Työkokeilua koskevat rajoitukset. Pykälä vastaisi voimassa olevan julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 7 §:n 1 momenttia. Jos maakunta antaisi palveluntuottajalle oikeuden ohjata henkilöasiakkaita työkokeiluun ja tehdä työkokeilusopimuksia, maakunnan tulisi huolehtia siitä, että myös palveluntuottaja noudattaa työkokeilua koskevia rajoituksia. Myöskään palveluntuottaja ei esimerkiksi saisi ohjata henkilöasiakasta työkokeiluun, jos työkokeilusta aiheutuisi työkokeilun toteuttajalle etua, joka vääristäisi kilpailua.

27 §. Sopimus työkokeilusta. Työkokeilusta tehtäisiin aina kirjallinen sopimus. Sopimuksen tekisivät työkokeiluun osallistuva henkilöasiakas, työkokeilun toteuttajana toimiva työnantaja sekä maakunta. Maakunnan sijasta työkokeilusopimuksen osapuolena voisi olla myös palveluntuottaja, jolle maakunta olisi antanut oikeuden ohjata henkilöasiakkaita työkokeiluun ja tehdä työkokeilusopimuksia.

Pykälän 1 momentti vastaisi julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 9 §:n 1 momentin 1—6 kohtaa. Pykälän 2 momentin mukaan työkokeilun toteuttajalla olisi velvollisuus ilmoittaa työkokeiluun osallistuvan poissaoloista työttömyysetuuden maksajalle, jotta etuuden maksaja voi ilmoituksen perusteella ratkaista, onko työkokeiluun osallistuvalla oikeus työttömyysetuuteen poissaolopäivältä. Ilmoitusvelvollisuuden toteuttamista varten etuuden maksajan tulisi käydä ilmi sopimuksesta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työkokeilun toteuttajan velvollisuudesta antaa arvio henkilön soveltuvuudesta alalle tai ammattiin sekä osaamisen ja työmarkkina- ja valmiuksien kehittämistarpeista. Arvio tulisi antaa maakunnalle tai palveluntuottajalle riippuen siitä, kumpi taho on sopimusosapuolena. Velvollisuus arvion antamiseen tulisi käydä ilmi työkokeilua koskevasta sopimuksesta. Työkokeilua koskevaan sopimukseen voitaisiin ottaa muitakin tarpeellisia ehtoja. Muut ehdot voisivat koskea esimerkiksi työkokeiluun osallistuvan ohjausta kokeilun aikana.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, ettei työkokeilun toteuttaja voi siirtää sopimuksesta johtuvia velvoitteita muulle taholle. Lisäksi 4 momentti sisältäisi säännöksen työkokeiluun osallistuvan henkilön nimen ja työkokeilua koskevien tietojen ilmoittamisesta luottamusmiehelle tai muulle työkokeilun toteuttajan palveluksessa olevia työntekijöitä edustavalle henkilölle. Säännökset vastaisivat voimassa olevan julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 9 §:n 3 ja 4 momenttia.

28 §. Työkokeiluun osallistuvan oikeusasema sekä vastuu työturvallisuudesta ja tietosuojasta. Pykälä vastaisi voimassa olevan julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 8 §:n 2—6 momenttia. Julkisesta työvoimaja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 8 §:n 2—

4 momentit yhdistettäisiin 1 momentiksi, jonka mukaan työkokeiluun osallistuvaan sovellettaisiin nykyistä vastaavasti naisten ja miesten tasa-arvosta annettua lakia, yhdenvertaisuuslakia, työturvallisuuslakia, nuorista työntekijöistä annettua lakia sekä yksityisyyden suojasta työelämästä annetun lain erikseen mainittuja säännöksiä. Lisäksi säännökseen lisättäisiin uutena kohtana maininta salassapitovelvollisuutta koskevien säännösten noudattamisesta. Kokeiluun osallistuvan salassapitovelvollisuus määräytyisi niiden erillisten säännösten mukaan, jotka koskevat vastaavissa tehtävissä työskentelevien työntekijöiden ja viranhaltijoiden tehtävissään saamien tietojen salassapitoa.

Pykälän 2 ja 3 momentti vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 8 §:n 6 ja 7 momenttia. Ehdotetun 2 momentin mukaan työkokeilun toteuttaja rinnastettaisiin työnantajaan ja työkokeiluun osallistuva työntekijään. Ehdotetussa 3 momentissa olisi informatiiviset viittaukset rangaistussäännöksiin.

29 §. Muu työpaikalla toteutettava palvelu. Pykälässä säädettäisiin ehdoista, joita työpaikalla toteutettavassa palvelussa olisi noudatettava siitä riippumatta, minkä nimisenä palvelu järjestettäisiin tai toteutettaisiin. Ehdotetussa laissa ei säänneltäisi tyhjentävästi palveluja, joita maakunta voisi järjestää työnhaun tai osaamisen kehittämisen tueksi. Jos tällaiseen palveluun sisällytettäisiin työpaikalla toteutettavia jaksoja, palvelussa olisi noudatettava työkokeilua koskevia säännöksiä. Säännöksen tarkoituksena olisi siis estää työkokeilua koskevien säännösten kiertäminen nimeämällä työpaikalla toteutettava palvelu toisen nimiseksi.

Säännös koskisi sellaisia työpaikalla toteutettavia jaksoja, joissa henkilö osallistuu käytännön työtehtävien suorittamiseen työpaikalla. Tällaisia jaksoja voitaisiin järjestää ainoastaan henkilöasiakkaan ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi tai työmarkkinoille paluun tukemiseksi. Säännös ei kuitenkaan rajoitaisi sellaisten lyhytkestoisten tutumiskäyntien järjestämistä työpaikoille, joissa henkilöasiakas ei osallistu työtehtävien suorittamiseen. Myös kasvupalvelukoulutukseen liittyvä työssäoppiminen jäisi soveltamisen ulkopuolelle, koska siitä säädettäisiin erikseen ehdotetussa 22 §:ssä.

Työpaikalla toteuttavassa palvelussa olisi noudatettava työkokeilua koskevia 24—28 §:n säännöksiä. Palvelun kesto laskettaisiin yhteen työkokeilun 12 kuukauden enimmäiskeston kanssa.

6 luku Työllistämisvelvoite

30 §. Oikeus palveluun tai työntekomahdollisuuteen. Pykälässä säädettäisiin pitkään työttömänä olleen ikääntyneen työnhakijan oikeudesta palveluun tai työntekomahdollisuuteen. Maakunnalla olisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 1 momentissa säädettyä vastaava velvollisuus kuntoutus- tai koulutusmahdollisuuden turvaamiseen työttömälle, jonka oikeus palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy 57—59 -vuotiaana. Säännös asiasta olisi 1 momentissa. Työvoimakoulutuksen sijasta ehdotetussa säännöksessä viitattaisiin kasvupalvelukoulutuksen lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen, jotta säännös vastaisi nykytilaa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan maakunnalla olisi myös julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 2 momentissa säädettyä vastaava velvollisuus turvata 60 vuotta täyttäneen työttömän mahdollisuus osallistua työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun kuin kunnan palveluksessa. Säännöksen sanamuoto yhdenmukaistettaisiin 1 momentin kanssa käyttämällä ilmaisun ”järjestää” sijasta ilmaisua ”turvaa”. Kaikki palvelut, joita 1 ja 2 momentissa tarkoitetaan, eivät ole maakunnan järjestämisvastuulla. Jos palveluntuottaja hoitaisi 1 tai 2 momentissa tarkoitettua työt-

töman palveluprosessia, maakunnan tulisi huolehtia, että myös palveluntuottaja huolehtii säännöksessä tarkoitettua työttömän oikeuden toteutumisesta. Viime kädessä vastuu työnhakijan oikeuden toteutumisesta olisi aina maakunnalla.

Työttömyyspäivärahan enimmäisajasta säädetään työttömyysturvalain 6 luvun 7 §:ssä. Enimmäisaika on joko 300, 400 tai 500 päivää. Työttömyysturvalain 6 luvun 9 §:ssä säädetään työttömyyspäivärahan lisäpäiväoikeudesta. Lisäpäiviin oikeutetuille voidaan maksaa työttömyyspäivärahaa edellä tarkoitettun enimmäisajan estämättä sen kalenterikuukauden loppuun saakka, jona henkilö täyttää 65 vuotta. Maakunnan velvollisuus turvata mahdollisuus kuntoutukseen tai koulutukseen taikka velvollisuus järjestää mahdollisuus työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai palkkatuettuun työhön muun kuin kunnan palveluksessa koskisi nykytilaa vastaavasti säännöksessä mainitut ikäraajat täyttäviä työttömiä, jotka eivät ole oikeutettuja työttömyyspäivärahan lisäpäiviin. Kysymys olisi työttömän subjektiivisesta oikeudesta edellä tarkoitettuihin palveluihin. Jos työtön ei työllistyisi avoimille työmarkkinoille eikä hänelle soveltuvaa kuntoutusta tai koulutusta taikka työllistymistä edistävää palvelua tai palkkatuettua työtä muun työnantajan kuin kunnan palveluksessa olisi järjestettävissä tai tarjolla, henkilön kotikunnan tulisi maakunnan osoituksesta järjestää työnhakijalle työntekomahdollisuus. Säännös edellä tarkoitettua kunnan työllistämismahdollisuudesta olisi 3 momentissa.

Työntekomahdollisuus tulisi järjestää siten, että työtön voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttyessä. Maakunnan tai palveluntuottajan tulisi siten hyvissä ajoin saatuaan työttömyysetuuden maksajalta tiedon työttömän enimmäisajan täyttymisen lähestymisestä ryhtyä toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, onko työttömälle järjestettävissä 1 tai 2 momentissa tarkoitettua soveltuvaa palvelua vai tuleeko kunnan järjestää hänelle työ työllistämismahdollisuuden perusteella.

31 §. *Työllistämismahdollisuuden perusteella järjestettävä työ.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin työllistämismahdollisuuden perusteella järjestettävän työn työajasta. Työllistämismahdollisuuden perusteella järjestettävän työn tulisi olla kokoaikatyötä, jolla tarkoitettaisiin alan säännöllisen enimmäistyöajan mukaista työtä. Jos työllistettävä olisi osatyökyvyttömyyseläkkeellä, hänelle voitaisiin järjestää hänen työkykynsä mukaista osa-aikatyötä. Tällöinkin työajan tulisi olla sellainen, että työ voidaan lukea työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevaan työssäoloeseen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin työllistämismahdollisuuden perusteella järjestettävän työn kestosta. Työn tulisi olla kestoltaan sellainen, että työtön täyttää työssäoloehdon työn päättyessä. Jos työttömällä olisi työssäoloehdon tarkastelujaksolla työssäoloeseen luettavaa työtä tai hän olisi ollut työllistymistä edistävässä palvelussa, joka voitaisiin lukea työssäoloeseen, lyhenisi työllistämismahdollisuuden perusteella järjestettävän työn kesto vastaavasti.

Pykälän 3 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen alueiden kehittämisestä ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annettavaan lakiin, jossa säädettäisiin kunnan oikeudesta saada palkkatukea työllistämismahdollisuuden perusteella työllistämänsä työttömän palkkauskustannuksiin. Pykälän 4 momentti sisältäisi valtuuden säätää työllistämismahdollisuuden toimeenpanosta tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 1 §:n 4 ja 5 momenttia sekä mainitun luvun 2 §:n 2 momenttia.

32 §. *Työllistämismahdollisuuden rajoitukset ja lakkaaminen.* Pykälässä säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 11 luvun 2 §:n 1 ja 3 momenttia vastaavasti työllistämismahdollisuutta koskevista rajoituksista ja lakkaamisesta.

7 luku **Erinäiset säännökset**

33 §. *Maakunnan tehtävät muutosturvan toteuttamiseksi.* Maakunnan tehtävät muutosturvan toteuttamiseksi vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 3 §:ssä säädettyjä TE-toimiston muutosturvaan liittyviä tehtäviä.

34 §. *Vakuutusturva.* Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin, kasvupalvelukoulutukseen, työkokeiluun ja muuhun ehdotetun lain nojalla järjestettäviin palveluihin liittyvästä vakuutusturvasta. Voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 11 §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriö järjestää kokeiluun tai valmennukseen osallistuville ryhmävastuuvakuutuksen. Valmennukseen ja kokeiluun osallistuvalla korvataan palvelun aikana sattunut tapaturma valtion varoista työtapaturma- ja ammattitautilain mukaisesti. Työvoimakoulutuksen osalta voimassa olevassa lainsäädännössä edellytetään, että koulutuspalvelun tuottaja järjestää opiskelijoille ryhmävastuuvakuutuksen työssäoppimisjaksojen ajaksi. Lisäksi koulutuspalvelun tuottajan on edellytetty järjestävän opiskelijoille tapaturmavakuutuksen opiskeiluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetun lain (460/2015) mukaisesti. Edellä mainitun lain mukaan työvoimakoulutuksessa olevaan henkilöön sovelletaan kuitenkin korvattavien olosuhteiden osalta, mitä työtapaturma- ja ammattitautilain säädetään työntekijästä. Työvoimakoulutuksen tapaturmavakuutusturva vastaa siten nykyisin työtapaturma- ja ammattitautilain mukaista työntekijän vakuutusturva samoin kuin valmennuksessa ja kokeilussakin.

Koska palvelujen järjestäminen siirtyisi maakuntien vastuulle, siirtyisi myös palveluihin liittyvän vakuutusturvan järjestäminen maakunnan vastuulle. Säännöksessä yhdenmukaistettaisiin ehdotetun lain mukaisiin palveluihin liittyvä vakuutusturva siten, että palveluun osallistuvalla tulisi olla koko palvelun ajan voimassa sekä ryhmävastuuvakuutus että työtapaturma- ja ammattitautilain mukainen tapaturmavakuutus. Vakuuttamisvelvollisuus koskisi työkokeilua, kasvupalvelukoulutusta sekä muita ehdotetun lain nojalla maakunnan järjestämiä palveluja. Nykytilasta poiketen kasvupalvelukoulutuksen osalta velvollisuus järjestää ryhmävastuuvakuutus koskisi siten työssäoppimisjaksojen lisäksi myös lähiopetusta.

Maakunta voisi siirtää vakuuttamisvelvollisuuden hankintasopimuksessa tai muussa palvelun toteuttamista koskevassa sopimuksessa palveluntuottajan tehtäväksi. Esimerkiksi kasvupalvelukoulutuksen osalta maakunta voisi nykytilaa vastaavasti edellyttää koulutuspalvelun tuottajan ottavan laissa tarkoitetut vakuutukset. Vaikka maakunta voisi siirtää vakuuttamisvelvollisuuden palveluntuottajalle, maakunnalla olisi kuitenkin aina viimekätinen vastuu palveluun osallistuvaan nähden siitä, että vakuutusturva on järjestetty.

Koska tapaturma- ja ammattitautilain säännökset koskeva työntekijän vakuuttamista, pykälän 2 momentissa todettaisiin selkeyden vuoksi, että palveluntuottaja rinnastettaisiin kyisestä lakia sovellettaessa työnantajaan ja palveluun osallistuva työntekijään. Tapaturmavakuutuksen perusteella maksettavat etuudet palvelun aikana sattuneesta tapaturmasta vastaisivat lakisääteiden työtapaturmavakuutuksen etuuksia. Työsuhteessa olevan päiväraha määräytyy kuitenkin tapaturma- ja ammattitautilain 58 §:n mukaan enintään 28 päivän ajan sairausajan palkan perusteella. Tämän jälkeen päiväraha määräytyy mainitun lain 59 §:n mukaan vuosityönansion perusteella. Ehdotettu 2 momentti sisältäisi poikkeuksen edellä mainittuihin säännöksiin. Ehdotetun lain mukaisessa palvelussa olevan päiväraha olisi aina 1/360 vuosityöansioista. Vuosityöansioilla tarkoitetaan työtapaturma- ja ammattitautilain 71 §:n mukaan vahingoittuneen työansioita vuositasolla vahinkotapahtuman sattuessa. Vuosityöansio määräytyy mainitun lain 71 ja 72 §:n mukaisesti vahingoittuneen vahinkotapahtuman aikaisista työsuhteista vahinkotapahtumaa edeltävän vuoden ajalta saatujen työansioiden tai niiden ja kolmen vahinkotapahtumaa edeltävän kalenterivuoden työansioiden keskiarvon perusteella. Lain 79 §:ssä säädetään

kuitenkin niin sanotusta vähimmäistyöansioista, jota käytetään, jos työansio jää vähimmäisan-siota pienemmäksi. Vähimmäistyöansiona pidetään edellä mainitun säännöksen perusteella 14 100 euroa vuoden 2018 tasolla.

35 §. *Palvelun keskeyttäminen.* Ehdotettuun pykälään koottaisiin palvelujen keskeyttämistä koskevat säännökset. Keskeyttämisperusteet vastaisivat pääosin voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 10 §:n ja 5 luvun 5 §:n säännöksiä työko-keilun, valmennuksen ja työvoimakoulutuksen keskeyttämisestä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin kasvupalvelukoulutuksen keskeyttämisestä. Eh-dotetun lain 21 §:n 2 momentin mukaan opiskelijalla olisi velvollisuus osallistua säännöllisesti opetukseen sekä edetä opinnoissaan koulutuksen toteutussuunnitelman mukaisesti. Jos opiske-lija olisi luvatta poissa viisi koulutuspäivää yhdenjaksoisesti tai ei etenisi opinnoissaan edellä tarkoitettulla tavalla, maakunnalla olisi velvollisuus keskeyttää koulutus. Säännökseen lisättäi-siin nykytilan selkeyttämiseksi mainita siitä, että koulutus keskeytettäisiin myös silloin, kun on ilmeistä, etteivät koulutukselle asetetut tavoitteet täyty. Tällöin kysymys olisi esimerkiksi tilanteesta, jossa koulutuksen aikana kävisi ilmi, että opiskelija on estynyt osallistumasta ope-tukseen siten, että koulutuksen tavoitteita ei olisi mahdollista jäljellä olevan koulutuksen aika-na saavuttaa. Koulutus keskeytettäisiin tällöin heti opiskelun estyessä. Kysymys voisi olla si-nällään hyväksyttävästä syystä olla poissa koulutuksesta, kuten esimerkiksi sairauslomasta tai äitiys- tai vanhempainvapaasta. Maakunnan tulisi tällöin antaa päätös koulutuksen keskeyttä-misestä.

Ehdotetun 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin työkokeilun sekä muun palvelun keskeyttämi-sestä. Muulla palvelulla tarkoitettaisiin ehdotetun lain perusteella järjestettäviä muita palveluja kuin kasvupalvelukoulutusta. Maakunnalla olisi velvollisuus keskeyttää työkokeilu tai muu palvelu, jos henkilöasiakas olisi poissa palvelusta luvatta yhdenjaksoisesti viisi osallistumis-päivää. Osallistumispäiväksi katsottaisiin päivät, joina henkilön kuuluisi työkokeilusopimuk-sen tai muun palvelun toteuttamista koskevan suunnitelman mukaan osallistua palveluun. Maakunnalla olisi velvollisuus keskeyttää työkokeilu tai muu palvelu myös silloin, jos poissa-oloja olisi muutoin niin paljon, etteivät työkokeilulle tai palvelulle asetetut tavoitteet täytyisi.

Koska palvelun keskeyttämisellä saattaa olla vaikutusta työnhakijan oikeuteen saada työttö-myysetuutta, keskeyttämispäätöksen tekeminen kuuluisi maakunnan viranomaistehtäviin. En-nen päätöksen tekemistä maakunnan olisi hallintolain edellyttämällä tavalla kuultava palve-luun osallistujaa. Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin työkokeilun järjestäjän tai palvelun-tuottajan velvollisuudesta ilmoittaa 1 momentissa tarkoitettujen keskeyttämisperusteiden kä-sillä olosta maakunnalle. Esimerkiksi työkokeilun toteuttajalla olisi velvollisuus ilmoittaa asi-asta työkokeilusopimuksen osapuolena olevalle maakunnalle tai, jos työkokeilusopimuksen osapuolena olisi palveluntuottaja, sille maakunnalle, jonka palveluntuottajasta on kyse. Koulu-tuspalvelun tuottajan tulisi ilmoittaa keskeyttämisperusteista opiskelijavalinnasta päättäneelle maakunnalle.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin mahdollisuudesta keskeyttää palvelu myös muusta syystä kuin 1 momentissa tarkoitettujen syiden vuoksi. Säännös voi tulla sovellettavaksi esimerkiksi silloin, kun palveluun osallistuva käyttäytyy väkivaltaisesti uhaten muiden palvelussa olevien henkeä tai terveyttä. Kysymyksessä voi olla myös tilanne, jossa palveluun osallistuva muutoin käyttäytyy jatkuvasti palvelussa epäasiallisesti siten, että se häiritsee palvelun toteutumista. Myös näissä tilanteissa palvelun keskeyttäminen kuuluisi maakunnan toimivaltaan. Säännös vastaisi nykytilan osalta valmennuksen ja koulutuskokeilun keskeyttämistä. Keskeyttämispe-ruste laajennettaisiin koskemaan myös kasvupalvelukoulutusta. Koulutuspalvelun tuottajan käytössä olisivat ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettut kurinpitokeinot, joi-

hin ei kuitenkaan kuulu koulutuksesta erottaminen. Koulutuksissa voi kuitenkin esiintyä vastaavia tilanteita kuin muissakin palveluissa, joissa koulutukseen osallistuvien turvallisuuden ja koulutuksen sujuvuuden turvaaminen edellyttää koulutuksen keskeyttämistä.

Lisäksi 3 momentissa säädettäisiin työkokeilusopimuksen purkamisesta. Sopimuksen osapuolilla olisi oikeus sopimuksen purkamiseen. Nykytilaa vastaavasti purkaminen ei kuitenkaan saisi perustua laissa kiellettyyn syrjintäperusteeseen tai muuhun epäasialliseen syyhyn. Voimassa olevassa työkokeilusopimuksen purkamista koskevassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 4 luvun 10 §:n 3 momentissa ei mainita kokeiluun osallistuvan oikeudesta purkaa sopimus. Käytännössä kokeiluun osallistuvalla on katsottu olevan ilman nimenomaista säännöstä oikeus keskeyttää työkokeilu milloin tahansa. Ehdotettu sanamuoto ”sopimuksen osapuolista” kattaisi myös kokeiluun osallistuvan ja selkeyttäisi asiaa. Vaikka kokeiluun osallistuvalla olisi oikeus keskeyttää kokeilu, saattaisi keskeyttämisellä olla vaikutus hänen oikeuteensa saada työttömyysetuutta, jos keskeyttäminen tapahtuisi ilman työttömyysturvalaissa tarkoitettua hyväksyttävää syytä.

Vaikka maakunta ei olisi työkokeilusopimuksen osapuolena, sillä olisi kuitenkin oikeus keskeyttää palveluntuottajan hyväksymä työkokeilu 3 momentissa tarkoitettua painavasta syystä. Maakunta voisi siten tarvittaessa puuttua palveluntuottajan sopimiin työkokeiluihin, jotka eivät esimerkiksi täytä työkokeilulle ehdotetussa 26 ja 28 §:ssä asetettuja vaatimuksia. Tällainen tilanne voisi olla esimerkiksi, jos työkokeilusopimus olisi tehty sellaisen työkokeilun toteuttajan kanssa, jolle aiheutuisi työkokeilusta sellaista etua, joka vääristäisi yritysten tai yksityisten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua, tai jos työkokeilun toteuttaja ei vastaa asianmukaisesti työkokeiluun osallistuvan työturvallisuudesta.

36 §. *Palvelun epääminen.* Pykälässä säädettäisiin perusteista, joilla maakunta voisi kieltäytyä antamasta rekryointipalveluja, hankkimasta kasvupalvelukoulutusta yhteishankintakoulutuksena tai ohjaamasta henkilöasiakasta työkokeiluun. Perusteet, joilla edellä mainitut palvelut voitaisiin evätä, vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 3 luvun 3 §:ssä säädettyjä perusteita.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin rekryointipalvelun epäämisestä. Ehdotetun 1 kohdan mukaan maakunta voisi evätä rekryointipalvelun työnantajalta tai muulta työntekijää hakevalta asiakakalta, jos asiakkaan aiemman menettelyn perusteella tai muutoin olisi perusteltua syytä epäillä, että tämä rikkoo laissa säädettyä syrjintäkieltoa. Syrjintäkiellosta säädetään yhdenvertaisuuslain 8 §:ssä ja sukupuoleen perustuvan syrjinnän kiellosta miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta annetussa laissa. Syrjintäkielto koskee muun muassa työhön ottamista. Rekryointipalvelu voitaisiin ehdotetun 2 kohdan mukaan evätä siltä, joka hakee työntekijää tehtäviin, jotka ovat lainvastaisia tai joihin haetun henkilön ottaminen työhön on kiellettyä ja 3 kohdan mukaan siltä, joka rikkoo olennaisesti työsopimuslain (55/2001) 2 luvussa tai erityysoptomuslain (756/2011) 2 ja 3 luvussa säädettyjä velvollisuuksiaan tai velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja. Ehdotetun 4 kohdan mukaan rekryointipalvelu voitaisiin evätä myös, jos työnantajan aiemman menettelyn perusteella tai muutoin olisi perusteltua syytä epäillä, että työpaikalla on ilmeinen väkivallan uhka tai siellä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää taikka muuta epäasiallista kohtelua tai 5 kohdan mukaan, jos avoimen työpaikan täyttymistä ei tehtävän luonteen tai muun vastaavan synn vuoksi ole tarkoituksenmukaista tukea julkisella palvelulla. Maakunnan tulisi antaa asiasta kirjallinen päätös.

Ehdotetun 2 momentin mukaan maakunta voi kieltäytyä hankkimista kasvupalvelukoulutusta yhteishankintana tai ohjaamasta henkilöasiakasta työkokeiluun työpaikalle, jos koulutukseen

rahoitukseen osallistuva tai työkokeilun toteuttaja on menetellyt 1 momentissa säädetyllä tavalla.

Pykälän 3 momentissa huomioitaisiin tilanne, jossa rekryointipalvelujen hoitaminen olisi annettu palveluntuottajan hoidettavaksi tai palveluntuottajalle olisi annettu oikeus ohjata henkilöasiakkaita työkokeiluun. Jos olisi ilmeistä, että käsillä olisi tilanne, jossa rekryointipalvelujen tarjoamisesta tai työkokeiluun ohjaamisesta tulisi kieltäytyä 1 momentissa tarkoitetuista syistä, palveluntuottajan olisi viipymättä siirrettävä asia maakunnan päätettäväksi.

37 §. Tiedonsaantioikeus. Pykälän 1 ja 2 momentissa säädettäisiin ehdotetun lain toimeenpanoon liittyvästä tiedonsaantioikeudesta. Pykälän 1 momentti koskisi maakunnan tiedonsaantioikeutta. Maakunnalla olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä välttämättömät tiedot ehdotetun lain toimeenpanemiseksi. Maakunnalla olisi oikeus saada esimerkiksi työttömyyskassoilta ja Kansaneläkelaitokselta tiedot henkilölle maksetusta työttömyyspäivärahasta 30 §:ssä säädetyin velvollisuuden hoitamiseksi ja Kansaneläkelaitokselta tiedot henkilölle maksetusta työmarkkinatuesta työllistymistä edistävän monialaisen palvelun tarpeen arvioimisen käynnistämiseksi. Maakunnan olisi välttämätöntä saada palveluntuottajilta ja työkokeilun toteuttajalta tietoja esimerkiksi palvelun etenemisestä ja tuloksista asiakkaan palveluprosessin tarkoituksenmukaisen etenemisen varmistamiseksi. Maakunnalla voisi olla tarve saada palveluntuottajilta ja työkokeilun järjestäjältä tietoja myös sen varmistamiseksi, että palvelu on toteutettu sopimuksen, palvelua koskevien ehtojen ja siinä noudatettavien säännösten mukaisesti. Maakunta voisi tarvita muilta viranomaisilta tietoja, esimerkiksi selvittääkseen, voidaanko työnantajalle tarjota rekryointipalveluja. Maakunta voisi tarvita esimerkiksi Valtion lupa- ja valvontavirastolta tietoja, onko työnantaja laiminlyönyt palkanmaksuvelvollisuuttaan tai työturvallisuusmääräysten noudattamista taikka Verohallinnolta tietoja, onko työnantajalla laiminlyöntejä verojen ja lakisääteisten maksujen suorittamisessa.

Palveluntuottajan oikeudesta saada asiakasta koskevia tietoja säädettäisiin ehdotetussa 2 momentissa. Maakunta voisi säännöksen perusteella antaa palveluntuottajalle asiakasta koskevat tiedot, jotka olisivat välttämättömiä palvelun tuottamiseksi tai palveluntuottajalle annetun tehtävän hoitamiseksi. Tietojen luovuttamiseen ei tarvittaisi asiakkaan suostumusta. Palveluntuottajan, joka hoitaisi työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, olisi välttämätöntä saada työnhakijaa koskevat tiedot asiakkaan palvelutarpeen arvioimiseksi ja palveluprosessin tarkoituksenmukaiseksi suunnittelemiseksi. Työnhakijan palveluprosessia hoitava palveluntuottaja voisi tarvita tietoja myös työttömyysetuuden maksajalta sen arvioimiseksi, minkä pituisena 30 §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu palvelu tulisi järjestää palveluun oikeutetulle. Palveluntuottajalla, jonka tehtävänä olisi yksittäisen palvelun toteuttaminen, olisi tarve saada asiakasta koskevat tiedot, jotta palveluntuottaja voi toteuttaa palvelun asiakkaalle. Esimerkiksi koulutuspalvelun tuottajan olisi välttämätöntä saada tiedot valituista. Lisäksi maakunta voisi antaa koulutuspalvelun tuottajalle sellaiset tiedot koulutukseen hakeneista, jotka olisivat välttämättömiä koulutusvalintojen tekemiseksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin irtisanotun työntekijän entisen työnantajan oikeudesta saada tieto irtisanotun työnhakijana olosta. Oikeus tiedon saamiseen koskisi tilannetta, jossa työnantaja tarvitsee tiedon työ- ja virkasuhdetta koskevissa laeissa säädetyin irtisanotun työntekijän tai viranhaltijan takaisin ottamista koskevan velvollisuuden täyttämiseksi, Säännös vastaisi voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 6 §:n 3 momenttia.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin tietojen antamisesta konekielisessä muodossa tai teknisen käyttöyhteyden avulla voimassa olevaan 12 luvun 6 §:n 4 momenttia vastaavasti.

38 §. *Työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun liittyvä tiedonsaanti.* Pykälässä säädettäisiin maakunnan, palveluntuottajan ja Kansaneläkelaitoksen oikeudesta saada toisiltaan tiedot, jotka ovat välttämättömiä työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämiseksi ja palvelujen tarjoamiseksi. Esimerkiksi maakunnan kasvupalveluviranomaisilla olisi oikeus luovuttaa maakunnan sosiaali- ja terveysviranomaisille ja Kansaneläkelaitokselle tiedot henkilöasiakkaasta, jolla se arvioi olevan työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarve. Tietoja voitaisiin luovuttaa myös työttömän sosiaalisesta tilanteesta, terveydentilasta sekä työ- ja toimintakyvystä, jos niillä olisi vaikutusta henkilön työllistymiseen ja ne olisivat välttämättömiä palvelujen yhteensovittamiseksi.

Jos työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun osallistuisi maakunnan, palveluntuottajan ja Kansaneläkelaitoksen lisäksi muita toimijoita, esimerkiksi kunta, oikeus luovuttaa näille tietoja perustuisi asiakkaan suostumukseen.

39 §. *Työnhakua koskevien tietojen julkaiseminen.* Pykälässä säädettäisiin työnhakua koskevien tietojen julkaisemisesta sekä työnhakijan tietojen luovuttamisesta työnantajalle. Ehdotetun 1 momentin mukaan työnhakijaa koskevat työnhaun ja rekrytoinnin kannalta tarpeelliset tiedot julkaistaisiin työnhakua ja rekrytointia tukevassa verkkopalvelussa eli niin sanotussa Työmarkkinatorissa. Tiedot siirtyisivät Työmarkkinatoriin automaattisesti, kun henkilö aloittaa työnhaun 8 §:ssä säädettyllä tavalla. Tiedot olisi julkaistava sellaisina, ettei työnhakija ole tunnistettavissa tiedoista. Työnhakijasta ei siten julkaistaisi esimerkiksi nimeä, ikää ja osoitetietoja, eikä edes asuinpaikkakuntaa. Työnhaun ja rekrytoinnin kannalta tarpeellisia tietoja olisivat ammatillista osaamista koskevat tiedot kuten koulutus ja työkokemus sekä työnhakijan työtä koskevat toiveet ja työnhakualue.

Työnhakijan tietojen luovuttaminen työnantajalle siten, että työnhakija on tiedoista tunnistettavissa, edellyttäisi nykytilaa vastaavasti työnhakijan suostumusta. Asiasta säädettäisiin ehdotetussa 2 momentissa. Sekä työnhakijan esittely työnantajalle, että työnhakijan tietojen julkaiseminen työmarkkinatorilla 1 momentissa säädettyä laajemmin, edellyttäisi työnhakijan antamaa suostumusta. Terveystilaa koskevien tietojen luovuttamiseen työnantajalle tarvittaisiin työnhakijan nimenomainen suostumus. Säännöksessä ei enää edellytettäisi nimenomaisen suostumuksen olevan kirjallinen. Kirjallisen suostumuksen katsotaan viittaavaan paperilla annettuun suostumukseen, mikä ei enää ole ainoa tapa nimenomaisen suostumuksen antamiseen. Yleisen tietosuoja-asetuksen 9.2 artiklan a alakohdassa mahdollistetaan muun muassa terveys-tietojen käsittely rekisteröidyn nimenomaisen suostumuksen nojalla ilman vaatimusta suostumuksen kirjallisuudesta.

8 luku. Muutoksenhaku

40 §. *Oikaisuvaatimus ja valitus.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muutoksenhakuun liittyvästä oikaisuvaatimuksesta. Ehdotetun lain nojalla tehtyihin päätöksiin saisi lähtökohtaisesti vaatia oikaisua siten kuin hallintolain 7 a luvussa säädetään. Hallintolain 49 d §:n mukaan oikaisuvaatimus on tehtävä sille viranomaiselle tai muulle julkista hallintotehtävää hoitavalle, joka on tehnyt päätöksen. Ehdotetun lain nojalla päätöksiä voisi tehdä maakunnan lisäksi palveluntuottaja. Edellä tarkoitettua pääsäännöstä poikettaisiin vaadittaessa oikaisua palveluntuottajan päätökseen. Oikaisuvaatimus palveluntuottajan päätöksestä tulisi tehdä sille maakunnalle, jonka palveluntuottajasta on kyse, eli, jonka kanssa tehtyyn sopimukseen tai jonka päätökseen palveluntuottajan toimivalta perustuisi.

Edellä tarkoitettua poikkeussäännös saa tukea hallintolain 49 d §:n pykälän perusteluista, joissa todetaan, että esimerkiksi tilanteissa, joissa hallintopäätöksen tekee yksityinen taho, saattaa olla tarkoituksenmukaista, että oikaisuvaatimuksen ratkaisee yksityisen tahon sijaan tätä val-

vova tai ohjaava viranomainen (HE 230/2014 vp, s. 57/I). Kun palveluntuottajan päätöksestä vaadittaisiin oikaisua maakunnalta, olisi asiakkaalla mahdollisuus saattaa yksityisen palveluntuottajan tekemä päätös viranomaisen harkittavaksi. Oikaisuvaatimusten käsittely toimisi keinovalvoa palveluntuottajan toimintaa. Viranomainen, jolle oikaisuvaatimus olisi toimitettava, tulisi käydä ilmi päätökseen liitetystä oikaisuvaatimusosoituksesta hallintolain 46 §:n mukaisesti.

Tilanteet, joissa palveluntuottaja tekisi ehdotetun lain nojalla päätöksen, olisivat vähäisiä. Käytännössä tällainen tilanne voisi tulla kysymykseen, jos palveluntuottaja kieltäytyisi laatimasta työllistymissuunnitelmaa siihen oikeutetulle. Perustuslakivaliokunta on katsonut (PeVL 32/2012 vp, s. 5/II), että työllistymissuunnitelma rinnastuu luonteeltaan pitkälti kotoutumissuunnitelmaan, jota koskevaa päätöksentekoa valiokunta ei ole pitänyt tosiasiallisena hallinto-toimena. Valiokunta on myös katsonut, että ainakin kotoutumissuunnitelman laatimisen epäamisestä tulisi olla mahdollisuus hakea muutosta valittamalla (ks. PeVL 42/2010 vp). Sama koskee työllistymissuunnitelmaakin. Perustuslakivaliokunnan mukaan, jos muutoksenhakua työllistymissuunnitelmaa koskevasta päätöksenteosta on tarkoitus rajoittaa, on tästäkin säädetävä nimenomaisesti. Toinen tilanne, jossa palveluntuottaja voisi joutua tekemään ehdotetun lain nojalla päätöksen, liittyisi siihen, ettei palveluntuottaja, joka hoitaa asiakkaan palveluprosessia, tarjoa asiakkaalle ehdotetussa laissa tarkoitettuja palveluja. Koska palveluprosessiin liittyvät tehtävät ovat julkisia hallintotehtäviä, on asiakkaan oikeusturva perustuslain mukaan turvattava, jos tehtävät annetaan muun kuin viranomaisen tehtäväksi. Asiakkaiden oikeusturvan varmistamiseksi palveluntuottajan päätös olla tarjoamatta asiakkaalle palveluja olisi saatettavissa maakunnan harkintaan oikaisuvaatimuksella.

Ehdotetun 2 momentin mukaan oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Valittaminen hallinto-oikeuden päätöksestä korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi, että korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Ehdotetun lain nojalla tehtäviä päätöksiä koskevista valituskielloista säädettäisiin 3 ja 4 momentissa. Pykälän 3 momentin mukaan valituskiellon alaisia olisivat yhteishankintakoulutuksen opiskelijavalintaa koskevat päätökset sekä opiskelijavalintapäätökset jotka perustuvat henkilöasiakkaan koulutustarpeen arviointiin. Koulutustarpeen arvioinnissa on kysymys viranomaisen työvoimapolitiisesta harkinnasta. Sen sijaan, jos opiskelijavalintaa koskeva päätös perustuu henkilöasiakkaan soveltuvuuden arviointiin, kuuluisi se nykyistä vastaavasti muutoksenhaun piiriin. Edellä tarkoitettu valituskielto vastaisi asiallisesti voimassa olevaa työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskevaa valituskieltoa sanonnallisesti selkeytettynä.

Muutoksenhaun ulkopuolelle jäisivät nykyistä vastaavasti myös maakunnan ratkaisut olla tarjoamatta asiakkaalle rekrytointipalveluja, ammatinvalinta- ja uraohjausta, työkokeilua tai muuta ehdotetun lain perusteella järjestettävää palvelua. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että yksilöä koskevat palvelun tarjoamista koskevat ratkaisut eivät automaattisesti rajaudu muutoksenhakuoikeuden ulkopuolelle (PeVL 32/2012 vp). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin todennut, että nämä päätökset voidaan sisällyttää muutoksenhakukiellon piiriin, kun päätökset ovat riippuvaisia viranomaisen harkinnasta ja toimintaa osoitetuista määrärahoista.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin valituskiellosta, joka koskisi maakunnan oikaisuvaatimukseen antamaa päätöstä palveluntuottajan ratkaisusta olla tarjoamatta asiakkaalle rekrytointipalveluja, ammatinvalinta- ja uraohjausta, työkokeilua tai muuta ehdotetun lain nojalla järjestettävää palvelua. Koska ehdotettuun 3 momenttiin sisältyisi valituskielto maakunnan edellä tarkoitettussa asiassa antamaan ratkaisuun, olisi yhdenmukaista, että myöskään maakunnan edellä tarkoitettussa asiassa oikaisuvaatimukseen antamasta päätöksestä ei saisi valittaa. Selvyyden vuoksi asiasta säädettäisiin erikseen.

41 §. *Valitus työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä.* Maakunnalla olisi ehdotetun 8 §:n 4 momentin mukaan velvollisuus antaa päätös, jos henkilöä ei voida rekisteröidä työnhakijaksi. Koska työnhauulla on kiinteä yhteys työttömyysetuuden saamiseen, toimisi muutoksenhakuelimenä hallinto-oikeuden sijasta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta, joka käsittelee myös työttömyysetusasioihin liittyvät valitukset. Muutoksenhakulautakunnan päätöksestä saisi edelleen valittaa vakuutus-oikeuteen. Vakuutus-oikeuteen valittaminen ei edellyttäisi valituslupaa. Säännös asiasta olisi 1 momentissa.

Pykälän 2 momentin mukaan sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalle ja vakuutus-oikeudelle tarkoitettu valituskirjelmä toimitettaisiin työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä koskevan päätöksen antaneelle maakunnalle. Maakunnan tulisi käsitellä valitus ensin oikaisuvaatimuksena. Jos maakunta hyväksyisi valituksen, sen tulisi antaa asiasta oikaisupäätös. Jos valitusta ei voitaisi hyväksyä, maakunnan tulisi toimittaa valituskirjelmä sekä oma lausuntensa valituksesta muutoksenhakulautakunnan käsiteltäväksi. Tämän tulisi tapahtua 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä.

42 §. *Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon.* Hallintolainkäyttölain 31 §:stä ilmenevän pääsäännön mukaan hallintopäätöksen täytäntöönpano edellyttää, että päätös on lainvoimainen. Päätöksen täytäntöönpanokelpoisuudesta lainvoimaa vailla olevana voidaan kuitenkin säätää lailla. Ehdotetun lain nojalla tehtäisiin päätöksiä, joiden täytäntöönpanon olisi tapahduttava välittömästi. Tällaisia päätöksiä olisivat esimerkiksi kasvupalvelukoulutuksen tai työkokeilun keskeyttäminen. Pykälässä säädettäisiin, että päätös voitaisiin panna täytäntöön tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta. Oikaisuvaatimusta käsittelevä viranomainen tai valitusviranomainen voisi määrätä, ettei päätöstä saa panna täytäntöön. Säännös vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 14 luvun 2 §:ää.

9 luku. Voimaantulo

43 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

44 §. *Kumottavat säännökset.* Ehdotetulla lailla kumottaisiin laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta ja laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvussa säädetystä palkkatuesta, 8 luvussa säädetystä starttirahasta ja 10 luvun 3 §:ssä säädetystä työolosuhteiden järjestelytuesta säädettäisiin ehdotetussa alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annettavassa laissa. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvussa tarkoitettua työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta, 9 luvussa tarkoitettua lakisääteisestä kulukorvauksesta ja 10 luvun 1 §:ssä tarkoitettua matka- ja yöpymiskustannusten korvauksesta säädettäisiin työttömyysturvalaissa. Työttömyysturvalakiin tehtävät muutokset valmistellaan erikseen ja niistä annetaan erillinen esitys.

45 §. *Siirtymäsäännökset.* Pykälässä säädettäisiin kumottavaksi ehdotetun julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain soveltamisesta ehdotetun lain voimaan tultua. Ehdotetun 1 momentin mukaan työnhakijalle laadittu työllistymissuunnitelmaa tai sitä korvaavaa suunnitelma velvoittaisi työnhakijaa ja maakuntaa, kunnes maakunta ja työnhakija tarkistaisivat suunnitelman. Työnhakija olisi velvollinen toteuttamaan suunnitelmaa ja ilmoittamaan suunnitelmassa sovittujen toimien toteutumisesta maakunnalle.

Ehdotetun 2 momentin 1 kohdan mukaan palveluun sekä palvelun ajalta maksettavaan kulukorvaukseen sovellettaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain ja sen nojalla annettujen asetusten säännöksiä, jos palvelu on aloitettu ennen ehdotetun lain voimaantuloa ja

jatkuu yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna lain voimaan tulon jälkeen. Palvelulla tarkoitettaisiin valmennusta, kokeilua ja työvoimakoulutusta. Kulukorvauksella tarkoitettaisiin sekä lakisääteistä kulukorvausta, josta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 9 luvun 1 §:n 1 momentissa, että harkinnanvaraista kulukorvausta, josta säädetään mainitun pykälän 3 momentissa. Momentin 2 kohdassa olisi vastaava työttömyysetuudella tuettua työnhakijan omaehtoista opiskelua koskeva säännös. Työnhakijan omaehtoiseen opintojen tukemiseen sovellettaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain säännöksiä, jos tukiaika on alkanut ennen ehdotetun lain voimaantuloa ja jatkuu yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna lain voimaantulon jälkeen.

Ehdotetun 2 momentin 3—6 kohdassa säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain soveltamisesta mainitun lain nojalla myönnettyihin tukiin, korvauksiin ja avustuksiin. Ehdotetun 3 kohdan mukaan työ- ja elinkeinotoimiston julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla myöntämään palkkatukeen ja starttirahaan sovellettaisiin mainitun lain ja sen nojalla annettuja säännöksiä, jos palkkatuki tai starttiraha on myönnetty ennen ehdotetun lain voimaantuloa. Ehdotetun 4 kohdan mukaan matka- ja yöpymiskustannusten korvaamiseen sovellettaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, jos matka olisi tehty ennen ehdotetun lain voimaan tuloa. Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun valtioneuvoston asetuksen mukaan, korvausta on haettava kuukauden kuluessa matkan päättymisestä. Ehdotetun 5 kohdan mukaan myös työolosuhteiden järjestelytukeen sovellettaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain säännöksiä, jos tuki olisi myönnetty ennen ehdotetun lain voimaan tuloa. Momentin 6 kohdan mukaan kunnan lisätukeen sovellettaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain säännöksiä, jos lisätuen perusteena oleva työllistäminen, olisi tapahtunut mainitun lain voimassa ollessa. Koska lisätuen maksaminen perustuu kunnalle maksettavaan palkkatukeen ja palkkatuki maksetaan jälkikäteen, voisi kunta hakea lisätukea vielä ehdotetun lain voimaan tultua, kuitenkin viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2020. Ehdotetussa 7 kohdassa säädettäisiin työllisyyspoliittisesta avustuksesta, joka ehdotetaan esityksessä lakkautettavaksi. Siirtymäsäännöksen nojalla työllisyyspoliittista avustusta maksettaisiin kuitenkin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisesti, jos päätös tuesta olisi tehty ennen lain voimaantuloa.

Ehdotetun 2 momentin 8 kohdan mukaan muutoksenhakuun sovellettaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, jos kysymys olisi TE-toimiston, ELY-keskuksen tai KEHA-keskuksen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla tekemästä päätöksestä.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain perusteella toteutettu työkokeilu laskettaisiin mukaan ehdotetussa 25 §:n 1 momentissa tarkoitettuun työkokeilun keston. Säännös asiasta olisi 3 momentissa.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin työttömän määritelmän soveltamisesta. Asialla on merkitystä arvioitaessa henkilön työttömyyden kesto. Laskettaessa työttömyyden kesto otettaisiin huomioon julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukainen työttömyys, mikäli henkilö olisi työnhakijana ehdotetun lain voimaan tullessa ja hänen työnhakunsa jatkuisi yhdenjaksoisesti. Jos työnhaku päättyisi, työttömyyttä arvioitaisiin ehdotetun lain työttömän määritelmän perusteella. Jos maakunta joutuisi siirtymätilanteessa noudattamaan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia, säädettäisiin ehdotetussa 5 momentissa selvyiden vuoksi, että maakuntaan sovellettaisiin tällöin, mitä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään TE-toimistosta tai ELY-keskuksesta. Työnhakijan tulisi esimerkiksi ilmoittaa työttömyysetuudella tuettujen omaehtoisten opintojen keskeytymisestä TE-toimiston sijasta maakunnalle tai hakea matka- ja yöpymiskustannusten korvausta TE-toimiston sijasta maakunnalta.

1.2 Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta

1 luku Yleiset säännökset

1 §. Soveltamisala. Pykälässä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Lakia sovellettaisiin 1 momentin mukaisesti myönnettäessä alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa (/) tarkoitettua rahoituspalvelua, alueiden kehittämiseen liittyviä määrärahoja, palkkatukea ja starttirahaa muualla Suomessa kuin Ahvenanmaan maakunnan alueella. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin myös siitä, että lakia sovellettaisiin alueiden kehittämisen kansallisiin määrärahoihin silloin, kun työ- ja elinkeinoministeriö tai maakunta myöntää tukia näistä määrärahoista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lain soveltamisesta Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelmasta rahoitettaviin tukiin sekä ohjelman toimeenpanoon. Lakia sovellettaisiin kokonaisuudessaan lain 3, 10 ja 11 §:n mukaisesti, kansallisiin ja rakennerahasto-ohjelmasta rahoitettaviin tukiin. Lakia sovellettaisiin maakuntien myöntämien tukien lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön myöntämiin tukiin sen mukaan mitä lain 10 §:ssä säädettäisiin.

Lain 8 luvun säännöksiä sovellettaisiin Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 — Suomen rakennerahasto-ohjelman toimeenpanossa kaikissa välittävissä toimielimissä, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu.

Lain 8 luvun säännösten ohella välittävät toimielimet soveltaisivat myös asiaa koskevaa kansallista tukilainsäädäntöä. Lain 3, 10 ja 11 §:n soveltamisessa tukilainsäädännöllä tarkoitettaisiin tätä lakia. Nykyisistä, lain valmisteluajankohdan mukaisista välittävistä toimielimistä Innovaatorahoituskeskus Business Finlandin osalta tukilainsäädännöllä tarkoitettaisiin valtionavustuslakia (688/2001), jota edellä mainittu välittävä toimielin noudattaisi, jollei tämän lain 8 luvusta muuta johdu.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös Suomen takausohjelmasta. Suomen takausohjelmalla tarkoitetaan Euroopan unionin Investointi kasvuun ja työllisyyteen 2014—2020 aloitteen ja Pk-yritysaloitteen mukaista rakennerahasto-ohjelmaa, joka on tarkoitettu kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lain soveltamisalasta suhteessa valtionavustuslakiin. Alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamiseksi myönnettävien tukien erityispiirteiden johdosta on tarpeen säätää tässä laissa tarkoitetuista tuista eräiltä osin valtionavustuslaista poikkeavasti. Tämä koskee erityisesti tukien käyttöä, valvontaa, tarkastusoikeutta, tietojen saantia ja luovuttamista, asiakirjojen säilyttämistä, avustuksen palauttamista ja takaisinperintää. Poikkeamistarpeita valtionavustuslain sääntelystä aiheuttavat erityisesti rakennerahastosäätelyyn liittyvät seikat. Valtionavustuslaista poikkeavat säännökset sisältyvät pääosin tämän lain 8 lukuun. Lisäksi 3 momentissa olisi viittaus taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annettuun lakiin (429/2016), jota olisi tarkoitus muuttaa koskemaan myös maakuntia tukien myöntäjinä.

2 §. Määritelmät. Pykälään ehdotetaan otettavaksi lain kannalta keskeisiä käsitteitä. Pykälän 1—2 kohtien mukaiset pienen yrityksen ja keskisuuren yrityksen määritelmät pohjautuisivat Euroopan unionin komission mikroyritysten sekä pienten ja keskisuuren yritysten määritelmästä antaman suosituksen 2003/361/EY mukaisesti määritelmiin. Pykälän 3 kohdan mukaisella suurella yrityksellä tarkoitettaisiin yritystä, joka olisi kokoluokaltaan suurempi kuin pieni yritys ja keskisuuri yritys. Pykälän 4 kohdan mukaan valtiontukien yleisellä ryhmäpoikkeus-

asetuksella tarkoitettaisiin tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 651/2014. Pykälän 5 kohdan mukaan vähämerkityksisellä tuella tarkoitettaisiin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1407/2013 tarkoitettua de minimis -tukea.

Koska 3 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisia palveluja, palkkatukea, työolosuhteiden järjestelytukea ja starttirahaa voidaan myöntää myös maatalousalalla ja kalastus- ja vesiviljelyalalla, pykälässä on todettu myös mainittuja aloja koskevat de minimis -asetukset, komission asetus (EU) N:o 1408/2013 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla ja komission asetus (EU) N:o 717/2014 Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen kalastus- ja vesiviljelyalalla.

Pykälän 6 kohdassa tarkoitettuja rakennerahastoja ovat Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahasto (ESR). Kohdassa 7 määriteltäisiin, että rakennerahastovaroilla tarkoitetaan Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä ja niitä vastaavia kansallisia rakennerahastojen varoja. Vastaavasti 8 kohdassa Euroopan aluekehitysrahaston varoilla tarkoitettaisiin Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä ja niitä vastaavia kansallisia Euroopan aluekehitysrahaston varoja ja 9 kohdassa Euroopan sosiaalirahaston varoilla Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä ja niitä vastaavia kansallisia Euroopan sosiaalirahaston varoja.

Pykälän kohdissa 10, 11, 12 ja 13 määriteltäisiin rakennerahastojen hallintoon osallistuvat viranomaiset. Hallintoviranomaisella tarkoitettaisiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua viranomaista, joka vastaa yleisasetuksen 125 artiklan ja tämän lain 49 §:n mukaisista tehtävistä. Todentamisviranomaisella tarkoitettaisiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua viranomaista, joka vastaa yleisasetuksen 126 artiklan ja tämän lain 50 §:n mukaisista tehtävistä. Tarkastusviranomaisella tarkoitettaisiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua viranomaista, joka vastaa yleisasetuksen 127 artiklan ja tämän lain 51 §:n mukaisista tehtävistä. Välittävällä toimielimellä tarkoitettaisiin alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua viranomaista, joka vastaa tämän lain 52 §:n mukaisista tuen saajiin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä, jotka ovat pääosin tuen myöntämiseen, maksamiseen ja seurantaan liittyviä tehtäviä.

Pykälän 14 ja 15 kohdissa määriteltäisiin rakennerahastojen hallintoon keskeisesti liittyvät EU:n asetukset. Yleisasetuksella tarkoitettaisiin yhteiseen strategiakehykseen kuuluvaa Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1303/2013. Varainhoitoasetuksella tarkoitettaisiin Euroopan unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 966/2012.

Pykälän 16 kohdan mukaisesti rakennerahasto-ohjelmalla tarkoitettaisiin Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 — Suomen rakennerahasto-ohjelmaa ja Suomen takausohjelmaa kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi.

Pykälän 17 kohdassa määriteltäisiin, mitä Uudenmaan kuntayhtymällä tarkoitetaan.

Pykälän 18 kohdassa määriteltäisiin yleiskatteelliset varat ja 19 kohdassa kansalliset varat.

2 luku Yritykselle myönnettävät tuet

3 §. Kehittämistuki. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin yleiskatteellisista varoista myönnettävästä tuesta yritysten kehittämisspalveluihin. Palveluita olisivat pienten ja keskisuurten yritysten (pk-yritysten) kehittämiseksi tarkoitetut analyysipalvelut, asiantuntijapalvelut sekä koulutuspalvelut. Palveluita tarjottaisiin yrityksen elinkaaren eri vaiheissa. Palveluiden sisältöjen osalta sääntely mahdollistaisi niiden edelleen kehittämisen tarpeita vastaavaksi. Analyysipalvelut olisivat yrityksen kehittämistarpeiden arvioimiseksi tarjottavia palveluita. Asiantuntijapalveluita olisivat yrityksen toiminnan kehittämiseksi tarpeelliset konsultointipalvelut, selvitykset ja muut asiantuntijapalvelut. Toiminnan kehittämiseksi tarpeellisia koulutuspalveluita olisivat yrittäjien ja yritysten avainhenkilöiden palvelut, jotka voisivat sisältää myös yritysjohtajien asiantuntijapalvelua. Koulutuspalvelut voitaisiin tarvittaessa kohdistaa tietyille yritysryhmille tai asiakassegmentille. Analyysi-, asiantuntija- ja koulutuspalvelut korvaisivat voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 5 §:ssä tarkoitetut yritystoiminnan kehittämisspalvelut.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa säädettäisiin yleiskatteellisista varoista myönnettävästä tuesta yrityksen liiketoiminnan kehittämiseen, kasvuun ja kansainvälistymiseen liittyviin kehittämiss- ja investointihankkeisiin. Tukea voitaisiin lain nojalla myöntää aineellisiin ja aineettomiin investointeihin sekä kehittämistoimenpiteisiin. Aineellisella investoinnilla tarkoitetaan maatalousalueiden, rakennusten, koneiden, laitteiden ja kaluston hankintaa sekä koneiden ja laitteiden pitkäaikaista vuokraamista. Aineettomalla investoinnilla tarkoitetaan tekniikan siirtoon liittyvien patenttioikeuksien, käyttöluovutusten, taitotiedon ja patentoimattoman teknisen tietämyksen hankintaa. Kehittämistoimenpiteellä tarkoitetaan liiketoimintaosaamisen, kansainvälistymisen, tuotteiden, palvelujen ja tuotantomenetelmien kehittämistä, hankkeiden valmistelua sekä muuta niihin rinnastettavaa yritystoiminnan merkittävää kehittämistä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että maakunnan käyttöön osoitetuista Euroopan aluekehitysrahaston varoista voitaisiin myöntää tukea 1 momentin 2 kohdan mukaisiin kehittämiss- ja investointihankkeisiin, jotka soveltuvat rahoitettavaksi rakennerahasto-ohjelmasta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä ja käyttökohteista.

4 §. Kehittämistuen saajat. Pykälässä säädettäisiin siitä, kenelle kehittämistukea voidaan myöntää. Pykälän 1 momentin mukaan avustusta voitaisiin myöntää pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yritys). Pykälän 1 momentin mukainen peruslähtökohta, jonka mukaan tukea myönnetään pääsääntöisesti pk-yrityksille vastaa muun muassa voimassa olevaa valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annettua lakia. Koska tukea voitaisiin myöntää vain yrityksille, tukijärjestelmän ulkopuolelle jäisivät muun muassa luonnolliset henkilöt, jotka vasta suunnittelevat yritystoiminnan aloittamista. Tällaisten henkilöiden avustamiseen ja neuvontaan on käytettävissä muita maakunnan ja muiden toimijoiden tarjoamia palveluita.

Lisäksi 1 momentissa säädettäisiin poikkeuksesta, jonka mukaan tukea on mahdollista myöntää myös suuren yrityksen investointiin. Momentin mukaisesti alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain mukaisella I ja II -tukialueella voitaisiin suurelle yritykselle myöntää tukea investointeihin, eli lähinnä koneiden ja laitteiden hankintaan sekä rakentamiseen. Suurten yritysten tukemisen tarkemmista ehdoista säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

Vaikka tuen myöntämisen painopiste on pk-yrityksissä, I ja II tukialueen erityistarpeita varten on perusteltua edelleen säilyttää mahdollisuus myöntää tukea näillä alueilla myös suurten yritysten investointeihin.

Momentin mukaisella pk-yrityksellä tarkoitetaan yritystä, joka täyttää valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen liitteen 1 mukaisen pk-yrityksen määritelmän, jonka mukaan pk-yrityksellä tarkoitetaan yritystä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa sekä joka täyttää yrityksen riippumattomuutta kuvaavat ja muut määritelmään sisältyvät pk-yrityksen tunnusmerkit. Pienellä yrityksellä tarkoitetaan yritystä, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto tai taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa sekä joka täyttää yrityksen riippumattomuutta kuvaavat ja muut suositukseen sisältyvät tunnusmerkit. Suurella yrityksellä tarkoitetaan muuta kuin edellä tarkoitettua pk-yritystä.

Pykälän 2 momentissa lueteltaisiin ne toimialat, joille tukea 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisin hankkeisiin ei voida myöntää. Kalatalouden, maatalouden, metsätalouden sekä maataloustuotteiden jalostuksen ja kaupan pitämisen osalta rajaus säilyisi nykyisen valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annetun lain mukaisena, eli näille toimialoille ei edelleenkaan voitaisi myöntää tukea. Toimialojen rahoituksen olisi tarkoitus kuulua maa- ja metsätalousministeriön tukijärjestelmien piiriin. Kalataloudella tarkoitetaan tässä yhteydessä veden elollisten luonnonvarojen hyödyntämistä ja vesiviljelyä sekä kalastustuotteiden tuotantoa, jalostusta ja kaupan pitämistä. Maataloudella tarkoitetaan peltoviljelyä, karjataloutta tai muuta tuotantoeläinten pitoa, kasvihuonetuotantoa, puutarha- ja taimitarhaviiljelyä, turkistarhausta, hevosten kasvatusta, porotaloutta, mehiläistaloutta, ammattimaista metsästystä, marjastusta tai sienestystä taikka muuta Euroopan yhteisön perustamissopimuksen liitteessä I tarkoitettujen tuotteiden tuotantotoimintaa. Metsätaloudella tarkoitetaan tässä yhteydessä alkutuotantona harjoitettavaa metsän hoitoa ja puuston kasvatusta, mutta ei esimerkiksi puun tai muiden metsävarojen jalostamista erilaisiin käyttötarkoituksiin. Maataloustuotteiden jalostuksella ja kaupan pitämisellä tarkoitetaan Euroopan yhteisön perustamissopimuksen liitteessä 1 tarkoitettujen maataloustuotteiden sellaista käsittelyä, jonka tuloksena saatava tuote on edelleen liitteessä 1 tarkoitettu maataloustuote sekä tuotteen markkinoille saattamista.

Pykälän 2 momentin mukaisesti avustusten myöntämisessä olisi lisäksi otettava huomioon Euroopan unionin lainsäädäntöön perustuvat toimialakohtaiset rajoitukset, jotka koskevat muun muassa terästeollisuutta, synteettikuituteollisuutta, liikennettä, moottoriajoneuvoteollisuutta ja laivanrakennusta.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen saajista.

5 §. Kehittämistuen myöntämisen edellytykset. Pykälän 1 momentin mukaisesti tukia yrityksen kehittämiseen voitaisiin myöntää, jos yrityksellä arvioidaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Kannattamattoman toiminnan tukeminen ei olisi perusteltua kansantalouden edun, yritystoiminnan tehokkuuden eikä toimivan kilpailun näkökulmasta. Tuen myöntämistä harkitessa tulisi myös tarkistaa, että yrityksen suunnittelema hankkeen rahoitus on riittävä ja toteuttamiskelpoinen. Lisäksi tulisi tarkistaa, ettei yrityksen tukeminen ole kiellettyä EU:n valtiontukisääntelyn perusteella, jos yritys täyttää vaikeuksissa olevan yrityksen määritelmän. Vaikeuksissa oleva yritys on määritelty valtiontukien yleisessä ryhmäpoikkeusasetuksessa.

Toiminnan kannattavuuden arviointi olisi kokonaisharkintaa, jossa voitaisiin ottaa huomioon muun muassa yrityksen taloudelliset tunnusluvut. Lisäksi tässä arvioinnissa voitaisiin huomioida erilaisista julkisista ja yksityisistä rekistereistä saatavat tiedot yrityksen maksuhäiriöistä sekä verojen ja lakisääteisten maksujen suorittamisesta. Lähtökohtana harkinnanvaraisia tukia myönnettäessä olisi luonnollisesti se, että tuen saaja olisi hoitanut asianmukaisesti velvoitteensa. Tukea voitaisiin kuitenkin myöntää, jos velvoitteiden laiminlyönti olisi vain vähäinen. Lisäksi tukea voisi erityisestä syystä myöntää myös silloin, kun laiminlyönti olisi olennainen, mutta velvoitteiden hoitamisesta olisi tehty maksusuunnitelma, jota olisi jo jonkin aikaa noudatettu. Tuen myöntäminen olennaisten velvoitteiden laiminlyöntien yhteydessä olisi kuitenkin hyvin poikkeuksellista ja perustuisi aina tapauskohtaiseen arviointiin.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, myönnettävällä tuella tulee arvioida olevan merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamiseen. Vaikuttavuus tarkoittaa sitä, että hanketta joko ei toteutettaisi lainkaan ilman myönnettävää tukea tai tuki mahdollistaa hankkeen toteuttamisen nopeammassa aikataulussa, laadullisesti korkeatasoisempana tai laajempaan. Momentin 2 kohdan mukaisesti tuen kohteena olevan hankkeen tulisi arvioida olevan yrityksen toiminnan kehittämisen kannalta merkittävä. Tästä johtuen esimerkiksi yritysten korvausinvestointeja ei edelleenkään olisi mahdollista tukea.

Pykälän 3 momentin mukaan tuki myönnettäisiin valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena tai vähämerkityksisenä tukena.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen edellytyksistä ja sovellettavista valtiontukisäännöistä.

6 §. *Kehittämistuen hyväksyttävät kustannukset ja tuen määrä.* Pykälän 1 momentin mukaan tuki voitaisiin myöntää prosenttiosuutena hankkeesta aiheutuvien hyväksyttävien kustannusten mukaan. Lisäksi kustannuksia olisi mahdollista hyväksyä myös muun valtioneuvoston asetuksella säädetyn kustannusmallin mukaisesti, jolloin esimerkiksi hankkeen välillisiä kustannuksia voitaisiin hyväksyä laskennalliseen prosenttiosuuteen perustuen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hyväksyttävistä kustannuksista ja tuen määrästä.

7 §. *Kehittämistuen kohteena olevan omaisuuden käyttöaika.* Pykälässä säädettäisiin investointituella hankitun omaisuuden käyttöajasta. Käyttöajan laskeminen alkaisi tuen viimeisen erän maksamisesta. Maksamisella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä maksupäätöksen päätöspäivää, eikä tuen todellista maksupäivää. Käyttöajan pidentämiseen on katsottava olevan erityisesti syytä esimerkiksi silloin, kun pidemmällä käyttöajalla pyritään estämään tuen kohteena olevan omaisuuden mahdollinen myöhempi siirtyminen liiketoiminnan käytöstä yksityiseen käyttöön tai kun pyritään estämään muutoin lain tavoitteiden vastaiset vaikutukset. Esimerkkinä tällaisesta tuen kohteesta voidaan mainita matkailualan yrityksen lomamökit. Käyttöajan määrittäminen sisältää myös tuen saajaa koskevan velvoitteen käyttää tuen kohteena olevaa omaisuutta sille määrätyn käyttöajan.

8 §. *Tuki yrityksen kuljetuskustannuksiin.* Pykälän 1 momentissa säädettäisiin yleiskatteellisista varoista myönnettävästä tuesta yrityksen kuljetuskustannuksiin. Tuki myönnettäisiin prosenttiosuutena yrityksen suorittamasta kuljetusmaksusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä, hyväksyttävistä kustannuksista ja tuen määrästä.

9 §. *Kuljetuskustannuksiin myönnettävän tuen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin kuljetuskustannuksiin myönnettävän tuen edellytyksistä. Tukea voitaisiin 1 momentin mukaan myöntää pienten ja keskisuurten yritysten jalostamien tuotteiden Suomessa tapahtuvaan kuljetukseen. Tuen myöntämistä harkittaessa otettaisiin huomioon erilaisista julkisista ja yksityisistä rekistereistä saatavat tiedot yrityksen maksuhäiriöistä sekä verojen ja lakisääteisten maksujen suorittamisesta. Lähtökohtana olisi se, että tuen saaja olisi hoitanut asianmukaisesti velvoitteensa. Tukea voitaisiin kuitenkin myöntää, jos velvoitteiden laiminlyönti olisi vain vähäinen. Lisäksi tukea voisi erityisestä syystä myöntää myös silloin, kun laiminlyönti olisi olennainen, mutta velvoitteiden hoitamisesta olisi tehty maksusuunnitelma, jota olisi jo jonkin aikaa noudatettu. Tuen myöntäminen olennaisten velvoitteiden laiminlyöntien yhteydessä olisi kuitenkin hyvin poikkeuksellista ja perustuisi aina tapauskohtaiseen arviointiin.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että tuki myönnettäisiin valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena tai vähämerkityksisenä tukena.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen edellytyksistä.

3 luku **Oikeushenkilölle voittoa tavoittelemattomaan kehittämis- ja investointitoimintaan myönnettävät tuet**

10 §. *Työ- ja elinkeinoministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön myöntämät tuet.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta myöntää tukea kansallisista varoista rahoitettaviin hankkeisiin ja työ- ja elinkeinoministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön oikeudesta myöntää tukea Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston varoista rahoitettaviin hankkeisiin.

Pykälän 1 momentin mukaan työ- ja elinkeinoministeriö voisi myöntää tukea kansallisesta alueiden kehittämisen erityismäärärahasta edellyttäen, että valtion talousarviossa on myönnetty määrärahaa sellaiseen toimintaan, jonka valtakunnallinen merkittävyys tai toiminnan hyödyntäminen useammalla kuin yhdellä alueella edellyttää päätöksen tekemistä ministeriössä. Momentin nojalla työ- ja elinkeinoministeriö voisi myöntää tukea kansallisista varoista myös itse toteuttamiinsa tutkimus-, selvitys- ja verkostohankkeisiin.

Työ- ja elinkeinoministeriö voisi myöntää sekä Euroopan aluekehitysrahaston että Euroopan sosiaalirahaston varoja ministeriön itse toteuttamiin teknisen tuen hankkeisiin. Välittävän toimielimen olisi eriytettävä itse toteuttavan hankkeen toteutus välittävän toimielimen tehtävistä moitteettoman varainhoidon periaatetta noudattaen.

Pykälän 2 momentin mukaan sosiaali- ja terveysministeriö voisi myöntää sen käyttöön osoitetuista Euroopan sosiaalirahaston varoista tukea valtakunnallisesti merkittäviin, useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin rakennerahasto-ohjelman mukaisiin kehittämishankkeisiin. Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö voisi myöntää sekä Euroopan aluekehitysrahaston että Euroopan sosiaalirahaston varoja ministeriön itse toteuttamiin teknisen tuen hankkeisiin. Välittävän toimielimen olisi eriytettävä itse toteuttavan hankkeen toteutus välittävän toimielimen tehtävistä moitteettoman varainhoidon periaatetta noudattaen.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä ja tuen käyttökohteista.

11 §. *Maakunnan myöntämät tuet.* Pykälässä säädettäisiin maakunnan myöntämistä tuista alueiden kehittämiseen liittyviin voittoa tavoittelemattomiin kehittämis- ja investointihankkeisiin.

Maakunnat voisivat pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan myöntää tukea alueiden kasvua ja elinkeinorakenteen monipuolistamista, kuntien välisen alueiden kehittämisen yhteistyön edistämistä, innovaatioiden kehittämisen edellytysten luomista tai yritysten toimintaedellytysten kehittämistä koskeviin kehittämishankkeisiin. Tukea voitaisiin myöntää alueen kuntien välisen elinkeinopoliittisen yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin ja yritystoimintaa edistävien organisaatioiden hanketoimintaan, yritystoiminnan kannalta tarpeellisiin selvityshankkeisiin sekä yritysten tarvitsemien palvelujen ja yritysten yhteistyön edistämistä koskeviin kehittämishankkeisiin.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan maakunnat voisivat myöntää tukea kuntien toteuttamiin perusrakennetta koskeviin investointihankkeisiin eli perusrakenteen investointitukea. Tuen tulisi olla perusteltua aluekehityksen, erityisesti yritystoiminnan toimintaedellytysten kannalta. Perusrakenteen investointituki voisi olla esimerkiksi tiestöön, satamiin tai toimitiloihin kohdistuvia toimenpiteitä, joita kunnat itse toteuttavat. Tarkoitus ei siis ole rahoittaa kuntien vastuulla olevaa toimintaa, jolla ei ole suoraa elinkeinokytkentää. Euroopan aluekehitysrahaston varoista voitaisiin tukea ainoastaan harvan asutuksen erityisrahoituksen piiriin kuuluvalla Itä- ja Pohjois-Suomen alueella pienimuotoisia liikennehankkeita, joilla on selkeä elinkeinokytkentä.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan maakunnat voisivat myöntää tukea ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin kehittämishankkeisiin. Maakunnat voisivat myöntää Euroopan aluekehitysrahaston varoista tukea vain sellaisiin ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin kehittämishankkeisiin, joilla on selkeä elinkeinokytkentä.

Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan maakunnat voisivat myöntää tukea liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin. Tuen tulee olla perusteltua alueen kehittämisen kannalta. Maakunnat voisivat myöntää Euroopan aluekehitysrahaston varoista tukea vain harvan asutuksen erityisrahoituksen piiriin kuuluvalla Itä- ja Pohjois-Suomen alueella sellaisiin liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin, joilla on selkeä elinkeinokytkentä.

Pykälän 1 momentin 5 kohdan mukaan maakunnat voisivat myöntää tukea opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluviin kehittämis- tai investointihankkeisiin.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan maakunnat voisivat myöntää tukea työllisyyden, osaamisen ja sosiaalisen osallisuuden edistämiseen liittyviin kehittämishankkeisiin.

Pykälän 1 momentin 7 kohdan mukaan maakunnat voisivat myöntää tukea rakennerahastoista rahoitettaviin teknisen tuen hankkeisiin.

Pykälän 1 momentin 8 kohdan mukaan maakunnat voisivat myöntää tukea pääomasijoitustoimintaan oikeushenkilölle käytettäväksi pääoman merkintään pääomasijoitusrahastoon. Kohdennettaessa tukea pääomasijoitustoimintaan noudatettaisiin valtioneuvoston yleistä ryhmäpoikkeusasetusta eli komission asetusta (EU) N:o 651/2014 tietyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti tai Euroopan komission hyväksymän pääomasijoitusrahastoa koskevan erillisen tukiohjelman ehtoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin niistä tukimuodoista, joita maakunta voisi rahoittaa Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston varoista. Maakunta voisi myös rahoittaa maakunnan itse toteuttamia hankkeita sekä yleiskatteellisista että rakennerahastovaroista. Maakunnan olisi eriytettävä itse toteuttavan hankkeen toteutus välittävän toimielimen tehtävistä moitteettoman varainhoidon periaatetta noudattaen.

Pykälän 3 momentin mukaan maakunnan olisi pyydettävä ennen tuen myöntämistä opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausunto merkittävimmistä 1 momentin 5 ja 6 kohdan mukaisista opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvista hankkeista sen varmistamiseksi, ettei hankkeessa poiketa laista, valtioneuvoston asetuksesta, toimialaa koskevasta eduskunnan tai valtioneuvoston päätöksestä eikä opetus- ja kulttuuriministeriön tai Opetushallituksen ratkaisuvaltaan kuuluvasta lakiin perustuvasta päätöksestä. Hankkeen merkittävyyttä tulisi arvioida lausuntopyyntövelvoitteen näkökulmasta hankkeen kokonaiskustannusarvio ja vaikutusten laajuus huomioon ottaen.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä, käyttökohteista sekä opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvista hankkeista ja niihin sovellettavasta lausunnotmenettelystä.

12 §. Tuen saajat. Pykälässä määriteltäisiin tuen saajat, joille voitaisiin myöntää lain 3 luvussa tarkoitettuja tukia.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, että tuen saajan tulee olla oikeushenkilö.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen saajista.

13 §. Tuen myöntämisen yleiset edellytykset. Pykälässä määriteltäisiin 3 luvussa tarkoitettujen tukien myöntämisen yleiset edellytykset. Pykälän 1 momentin 1 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi, että tuen tulee olla perusteltua sen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta. Momentin 2 kohtaan ehdotetaan säädettäväksi siitä, että tuella tulisi olla merkittävä vaikutus toiminnan toteuttamiseen. Momentin 3 kohdan mukaan tuen saajalla edellytettäisiin olevan riittävät taloudelliset ja muut edellytykset toteuttaa toiminta, johon rahoitus myönnetään. Tämä vaatimus luo viranomaiselle oikeuden ja myös velvollisuuden tarkistaa hakijan taloudellista asemaa niin, että voidaan varmistua siitä, että hakijalla on koko hankkeen toteutusajan, myös maksatusten välillä taloudelliset mahdollisuudet hankkeen toteuttamiseen. Muilla edellytyksillä tarkoitetaan muun muassa tuen saajan hallinnollisia tai tiedollisia edellytyksiä toteuttaa hanke. Viranomaisen pyytämien selvitysten osalta viranomaisen tulee aina harkita, että selvitykset ovat välttämättömiä asian tutkimiseksi. Tarkoituksena ei ole lisätä tuen saajien hallinnollista taakkaa tai viranomaiselle erilaisten selvitysten ja liitteiden käsittelystä aiheutuva työtä tarpeettomasti. Momentin 4 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että tuen saajalla tulee olla myös edellytykset vastata toiminnan jatkuvuudesta tuen käytön päättymisen jälkeen. Tarkoituksena on vahvistaa hankkeilla aikaansaatu tulosten pidempiaikaista vaikuttavuutta. Sellaisissa hankkeissa, jotka ovat kertaluonteisia tai muutoin sen luonteisia, ettei niillä ole tarkoituskaan saada aikaan pysyvää toimintaa, ei tällaista selvitystä voida edellyttää.

Momentin 5 kohdan mukaan tuen myöntämisen yleisenä edellytyksenä kehittämishankkeissa tulisi olla se, että tukea saaneen toiminnan tulosten on oltava yleisesti hyödynnettävissä. Tulosten yleisen hyödynnettävyyden edellytys ei kuitenkaan koskisi sellaisia tuloksia, jotka ovat syntyneet voittoa tavoittelemattoman hankkeen tukitoimenpiteisiin osallistuvien hyödyn saajina olevien taloudellisten toimijoiden toiminnan tuloksena, kun hankkeen hyödyn saajalle on tukipäätöksessä kohdennettu vähämerkityksistä tukea.

Momentin 6 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että tuen kohteena olevat investoinnit eivät tule vain yhden tuen saajan hyödyksi vaan tukevat alueen elinkeino-, koulutus- tai innovaatio toimintaa laajemmin. Edelleen ehdotetaan säädettäväksi momentin 7 kohdassa, että tuen kohteena oleva toiminta olisi voittoa tavoittelematonta. Toiminnan voittoa tavoittelemattomuuden edellytys ei kuitenkaan koskisi voittoa tavoittelemattoman hankkeen tukitoimenpitei-

siin osallistuvien hyödyn saajina olevien taloudellisten toimijoiden toimintaa, kun hankkeen hyödyn saajille on tukipäätöksessä kohdennettu vähämerkityksistä tukea.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että mitä 1 momentin 7 kohdassa säädetään, ei sovellettaisi myönnettäessä tukea 11 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettuun pääomasijoitustoimintaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, ettei tukea myönnettäisi, jos tuen saaja on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai sillä on olennaisia maksuhäiriöitä. Verovelan tai lakisääteisten maksujen laiminlyönnin sekä maksuhäiriöiden olennaisuutta arvioitaessa tulisi arvioida niiden vaikutusta tuen saajan edellytyksiin toteuttaa toiminta, johon tukea myönnetään ja hankkeen luonteeseen suhteutettuna vastata toiminnan jatkuvuudesta. Lähtökohtana harkinnanvaraisia tukia myönnettäessä olisi se, että tuen saaja olisi hoitanut asianmukaisesti julkisoikeudelliset ja yksityisoikeudelliset velvoitteensa. Tukea voitaisiin kuitenkin myöntää, jos velvoitteiden laiminlyönti olisi vain vähäinen. Lisäksi tukea voisi erityisestä syystä myöntää myös silloin, kun laiminlyönti olisi olennainen, mutta velvoitteiden hoitamisesta olisi tehty sitova maksusuunnitelma. Tuen myöntäminen olennaisen velvoitteiden laiminlyöntien tapauksissa olisi kuitenkin hyvin poikkeuksellista ja olisi aina perustuttava tapauskohtaiseen perusteltuun ja dokumentoituun arviointiin. Lisäksi momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että tukea ei saisi myöntää eikä käyttää yleisenä toimintatukena. Tämän lain mukaiset tuet ovat luonteeltaan valtionavustuslain 5 §:n 3 momentin mukaisia erityisavustuksia eikä niitä ole tarkoitettu tuensaajaorganisaation sellaiseen normaaliin toimintaan käytettäväksi mitä organisaatio yleensä rahoittaa omilla toimintamenoillaan. Hanke on aina erotettava erilliseksi kokonaisuudekseen hakijan muusta toiminnasta.

Pykälän 4 momentissa todettaisiin, että jos tuki sisältää valtiontukea, se tulee myöntää valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena tai vähämerkityksisenä tukena.

Pykälän 5 momenttiin ehdotetaan säädettäväksi valtuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä ja sovellettavista valtiontukisäännöistä.

14 §. *Tuen siirtäminen toiselle tuettavan hankkeen toteuttamista varten.* Pykälässä säädettäisiin tuen myöntämisen edellytyksistä niissä tapauksissa, joissa tukea on tarkoitus siirtää toiselle tässä luvussa tuen saajalle asetetut edellytykset täyttävälle oikeushenkilölle tuettavan hankkeen toteuttamista varten. Siirrettävän tuen määrää ehdotetaan rajattavaksi ja sopimuksen sisältöä tarkennettavaksi.

Tuen siirtämisellä tarkoitettaisiin tuen tietyn rahamääräisen osan siirtämistä. Tuen saajan velvollisuuksia tai oikeuksia ei tarkoiteta siirrettäväksi. Tuen siirtäminen on erotettava yhteishankkeesta, jossa tuen saajat vastaavat yhteisvastuullisesti hankkeen toteuttamisesta. Siirtämisellä ei myöskään tarkoiteta julkisia hankintoja koskevan lainsäädännön alaan kuuluvia tuettavan hankkeen toteuttamiseksi tehtäviä tavara- tai palveluhankintoja. Hankkeen suunnitteluvaiheessa tulisi mukana olevien tahojen päättää, hakevatko ne tukea yhdessä, yhteishankkeen muodossa, jolloin vastuu hankkeen toteuttamisesta ja muista velvollisuuksista jakautuu hakijoiden kesken, vai toimiiko joku niistä tuen hakijana. Valittava toteuttamistapa riippuu toteuttavan hankkeen laajuudesta ja sisällöstä. Jos hanke päätetään toteuttaa siten, että yksi taho hakee tukea myös muiden tahojen puolesta, ja tuki myönnetään tälle taholle, vastaa tämä taho kaikista tuen saajalle kohdistuvista velvoitteista.

Tuen myöntämisen edellytyksenä olisi, että tuen saajan lisäksi myös tuen siirronsaajien tulisi täyttää tuen saajalle asetetut vaatimukset. Lisäksi edellytettäisiin, että viranomainen tekee

hankekohtaisesti perustellun päätöksen siitä, että tuen siirtäminen on hankkeen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista. Tarkoituksena on estää muun muassa tilanteet, joissa tuen saaja ei osallistuisikaan hankkeen toteuttamiseen itse, vaan sen pääasiallisena tehtävänä olisi toimia vain tuen välittäjänä. Tämän vuoksi esitetään, että siirrettävän tuen osuus voisi olla enintään puolet hankkeelle myönnetystä tuesta, ellei tuen myöntävä viranomainen erityisestä syystä toisin päättä. Perustelut tulisi aina esittää hanketta koskevassa tukipäätöksessä.

Viranomaisen tukimenettelyyn liittyviä tehtäviä ei ole tarkoitus siirtää tuen saajalle. Tällaisessa toiminnassa mahdollisuus erilaisiin väärinkäytöksiin, kuten riski valtiontukisäännösten tai hankintasäännösten kiertämiseen, saattaa kasvaa. Useamman vastuullisen hankkeen toteuttajan välinen yhteishankemalli olisi laajoissa hankekokonaisuuksissa ensisijainen vaihtoehto.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tuen saajan ja muiden hankkeeseen osallistuvien tahojen velvollisuudesta sopimuksella varmistaa tuen myöntämisen ja maksamisen, tarkastamisen sekä muiden tuen ehtojen noudattaminen. Sopimuksen tulee sisältää osapuolten perustietojen lisäksi hankkeen sisältö, kunkin osapuolen vastuut ja rooli, hankkeen tulosten hyödyntäminen ja rahoituksen kulku. Lisäksi sopimuksessa on sovittava eräistä hankkeen toteuttamiseen liittyvistä käytännön järjestelyistä kuten kirjanpidon, julkisten hankintojen, hankkeen sisällä tapahtuvan tiedonkulun sekä muiden hankkeen tuen ehtojen noudattamisen varmistamiseksi vaadittavista asioista. Sopimus on esitettävä viimeistään ennen tuen siirtämistä. Tuen saaja vastaa hankkeen toteuttamisesta viranomaiselle ja mahdollinen takaisinperintä voidaan kohdistaa vain tuen saajaan.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetaan otettavaksi valtuus antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä tuen siirtoa koskevasta menettelystä.

15 §. Yhteishanke. Lakiin ehdotetaan otettavaksi yhteishanketta koskevat perussäännökset. Pykälän 1 momentin mukaan tukea voidaan myöntää useammalle kuin yhdelle hakijalle yhteisesti. Yhteishankkeeseen voitaisiin myöntää tukea, jos se on hankkeen tavoitteiden vuoksi perusteltua. Perustelut hankekokonaisuuden toteuttamiselle yhteishankkeena olisi esitettävä hanketta koskevassa tukipäätöksessä. Useamman tuen saajan yhdessä toteuttamat hankkeet ovat tarpeellisia hankkeiden vaikuttavuuden ja eri toimijoiden verkostoitumisen lisäämiseksi. Yhteishankkeen kaikkien hakijoiden olisi täytettävä tässä luvussa tuen saajille asetetut edellytykset. Yhteishankkeen kaikkien osapuolten olisi myös osallistuttava hankkeen rahoittamiseen, ellei tästä poikkeamiseen ole erityisiä syitä. Tällainen syy on esimerkiksi jonkun osapuolen muita suurempi rooli hankkeen kokoamisessa. Erityiset syyt olisi perusteltava hanketta koskevassa tukipäätöksessä.

Pykälän 2 momentin mukaan yhteishankkeen tuen saajien on tehtävä hankkeen toteuttamisesta sopimus, jossa määritellään yhteishankkeen tuen saajien oikeudet ja velvollisuudet. Yhteishankkeen tuen saajien on nimettävä keskuudestaan yksi taho eli niin kutsuttu päätoteuttaja, joka vastaa asioinnista toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Tämä tuen saaja vastaa myös hankkeessa tarvittavasta yhteensovittamisesta ja hankkeen hallinnoinnista. Vähämerkityksistä tukea sisältävissä hankkeissa tämän tuen saajan tehtäviin kuuluu ilmoittaa vähämerkityksisen tuen määräästä jokaisen hankkeen osapuolen osalta. Yhteishankkeen tuen saajilla on yhteisvastuu hankkeen toteuttamisesta. Yhteishankkeessa vastaavat kaikki tuen saajat tuen palauttamisesta ja takaisin maksamisesta yhteisvastuullisesti.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valtuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä yhteishankkeissa noudatettavasta menettelystä.

16 §. *Hyväksyttävät kustannukset ja tuen määrä.* Pykälässä säädettäisiin hanketoiminnassa noudatettavista hyväksyttävistä kustannuksista ja tuen määrästä.

Pykälän 1 momentin mukaan tuki myönnettäisiin hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin prosenttiosuutena hyväksyttävistä kustannuksista tai kertakorvauksesta.

Pykälän 2 momentin mukaan, jollei valtiontukea koskevasta lainsäädännöstä muuta johdu, tuen saajan on ilmoitettava hakemuksessaan hankkeen toiminnan aikana tuottamat tulot tai annettava arvio niistä. Tukea myönnettäessä on hankkeesta aiheutuvista kustannuksista vähennettävä hankkeeseen välittömästi kohdistuvat tai siihen liittyvät tulot. Tuen saajan on maksettavissa ilmoitettava toteutuneet tulot. Toteutuneet tulot vähennetään tukikelpoisista kustannuksista maksatuskausittain. Hankkeen voittoa tuottamattomuudesta ehdotetaan säädettäväksi nimenomaisesti. Poikkeuksena olisi 11 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettu tuki pääomasijoitustoimintaan.

Jos tuki on myönnetty hankkeen tuen saajalle valtiontukisääntöjen nojalla, ei hankkeesta tuen saajalle kohdistuvia tuloja vähennettäisi hankkeesta aiheutuvista kustannuksista. Jos myönnetty valtiontuki kuitenkin kanavoituu kokonaisuudessaan muille taloudellisille toimijoille kuin hankkeen välittömälle tuen saajalle, olisi tuen saajalle hankkeesta kohdistuvat tulot vähennettävä hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista.

Tulon käsite on laaja. Tulona pidetään kaikkea tuetusta toiminnasta hankkeen toiminnan aikana saatuja tuloja, kuten tuotteiden tai palvelujen myynnistä saatuja tuloja, muun käyttö- tai vaihto-omaisuuden myynnistä saatuja tuloja, sekä saatuja käyttökorvauksia, kuten vuokratulot ja niitä vastaavia tuloja.

Tuloa on kaikki hankkeen saama rahoitus, joka on annettu vastikkeellisesti, kuten esimerkiksi hankkeen hyödyn saajina olevilta taloudellisilta toimijoilta hankkeen tukitoimenpiteisiin osallistumisesta perittävät maksut.

Pykälän 3 momentin mukaan tuki ei voisi kattaa hankkeesta aiheutuvien kustannusten täyttä määrää ja tuen hakijan tulisi itse osallistua hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin, jollei poikkeamiseen ole erityistä syytä. Hakijan itse hankkeeseen osoittamaa rahoitusta kutsuttaisiin omarahoitukseksi. Erityisenä perusteena poikkeamiseen voisi olla muun muassa, että hanke on sellainen, ettei siihen ole saatavissa omarahoitusta tai hakija kokoaa hankkeeseen tarvittavan rahoituksen eri rahoituslähteistä. Lähtökohtana on, että tuen saajan on hankehakemuksessaan esitettävä se rahoitusosuus, jonka tämä aikoo sijoittaa itse hankkeeseen. Se, ettei hankkeessa edellytetä omarahoitusosuutta, tulee aina perustella nimenomaisesti hanketta koskevassa tukipäätöksessä. Omarahoituksella on hankkeen asianmukaista toteuttamista ohjaava vaikutus ja sillä varmistetaan tuen saajan sitoutuminen hankkeeseen. Rakennerahastojen teknisen tuen hankkeissa ei vaadita omarahoitusosuutta niiden hallinnollisen luonteen johdosta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin valtuudesta antaa valtioneuvoston asetuksella tarkempia säännöksiä hyväksyttävistä kustannuksista ja tuen määrästä.

17 §. *Oikeushenkilölle myönnetyn tuen kohteena olevan omaisuuden käyttöaika.* Pykälässä säädettäisiin tuen kohteena olevan investoinnin käyttöajasta. Käyttöaika laskettaisiin hankkeen viimeisen maksupäätöksen päätöspäivämäärästä. Tuen myöntävä viranomais voisi erityisesti syystä määrätä hanketta koskevassa tukipäätöksessä edellä mainitun omaisuuden käyttöajaksi enintään kymmenen vuotta. Käyttöajan pidentämiseen on katsottava olevan tarkoituksenmukaista esimerkiksi silloin, kun pidemmällä käyttöajalla pyritään estämään tuen kohteena olevan omaisuuden mahdollinen siirtyminen hanketta koskevan päätöksen mukaisesta käyttö-

tarkoituksesta muuhun tarkoituksen vastaiseen käyttöön. Käyttöajan määrittäminen sisältää myös tuen saajaa koskevan veloitteen käyttöä tuen kohteena olevaa omaisuutta sille määrätyn käyttöajan.

4 luku **Palkkatuki ja työolosuhteiden järjestelytuki**

Luvussa säädettäisiin palkkatuesta ja työolosuhteiden järjestelytuesta pääasiassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 ja 10 lukua vastaavasti. Koska palkkatuen ja työolosuhteiden järjestelytuen myöntämisestä vastaisi työ- ja elinkeinotoimiston sijasta maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä, säännöksiin tehtäisiin tästä johtuvat muutokset.

Palkkatukea koskevassa luvussa ei säädettäisi palkkatuen maksamisen esteistä. Maksamisen esteistä säädettäisiin ehdotetun lain 6 luvussa kaikkia ehdotetussa laissa tarkoitettuja tukia koskien.

18 §. Palkkatuki. Pykälässä säädettäisiin palkkatuen käsitteestä ja palkkatuella tuettavan työn tarkoituksesta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 1 §:ää vastaavasti. Palkkatuella tarkoitettaisiin tukea, jota työnantajalle voitaisiin myöntää työttömän työnhakijan palkkaamisesta aiheutuviin palkkakustannuksiin. Palkkatuetun työn tarkoituksena olisi parantaa tuella palkattavan henkilön ammatillista osaamista ja siten edistää hänen työllistymistään avoimille työmarkkinoille. Nykytilasta poiketen palkkatuen myöntämisestä päättäisi työ- ja elinkeinotoimiston sijasta maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä.

19 §. Palkkatuen myöntämisen yleiset edellytykset. Palkkatuen myöntämisen yleiset edellytykset vastaisivat julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 2 §:ssä säädettyjä edellytyksiä.

Ehdotetun 1 momentin 1 kohdan mukaan palkkatuen myöntäminen edellyttäisi, että maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä arvioisi henkilön työttömyyden johtuvan ammatillisen osaamisen puutteista. Lisäksi palkkatuetun työn tulisi maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän arvion mukaan parantaa henkilön ammatillista osaamista ja hänen mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille. Momentin 2 ja 3 kohdassa säädettäisiin tilanteista, jolloin palkkatukea voitaisiin myöntää ilman arviota ammatillisen osaamisen puutteista. Ehdotetun 3 kohdan mukaan palkkatukea voitaisiin myöntää, jos palkattavan henkilön tuottavuus olisi olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti alentunut vamman tai pitkäaikaissairaudesta johdosta. Palkkatuki voitaisiin myöntää 2 kohdan mukaan myös silloin, kun palkattava henkilö olisi täyttänyt 60 vuotta ja ollut yhtäjaksoisesti työttömänä vähintään vuoden välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin lisäedellytyksestä, jota edellytettäisiin myönnettäessä palkkatukea alle vuoden työttömänä olleen henkilön palkkaamiseen 1 momentin 1 kohdan perusteella. Palkkatuen myöntäminen alle 12 kuukautta yhdenjakoisesti työttömänä olleen henkilön palkkaamisen edellyttäisi, että henkilön työttömyys ilman palkkatuen myöntämistä pitkityisi ja kestäisi todennäköisesti yli 12 kuukautta. Työttömyyden pitkittymisen arvioinnissa käytettäisiin apuna asiakastietojärjestelmän profilointityökalua ja muuta asiakkaasta käytettävissä olevaa tietoa.

20 §. Työnantajaan liittyvät palkkatuen myöntämisen edellytykset. Pykälän 1 momentin mukaan palkkatukea voitaisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 3 §:n 1 momenttia vastaavasti myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, yhteisölle ja muulle työnantajalle, ei kuitenkaan valtion virastolle tai laitokselle.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin palkkatuen myöntämisen rajoituksista, jotka liittyisivät työnantajaan. Ehdotetun 1 kohdan mukaan palkkatukea ei myönnettäisi elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle, joka olisi tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut työntekijän ja työntekijän irtisanomisaika on päättynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana. Säännöksessä mainittu 12 kuukauden tarkastelujakso perustuu EU:n valtioneutokisäännöksiin. Valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 32 ja 33 artiklassa säädetään palkkatuen myöntämisestä epäedullisessa asemassa olevien ja alentuneesti työkykyisten työntekijöiden työhönnottoon. Artiklan kolme kohdan mukaan, jos työhönnotto ei johda kyseisen yrityksen työntekijöiden nettomäärän lisääntymiseen verrattuna edellisen 12 kuukauden jakson keskiarvoon, toimen on pitänyt vapautua vapaaehtoisen poistuman, työkyvyttömyyden, iästä johtuvan eläkkeelle siirtymisen, vapaaehtoisen työajan lyhentämisen tai työntekijän virheestä johtuvan laillisen erottamisen vuoksi eikä irtisanomisten seurauksena.

Ehdotetun 3 momentin mukaan palkkatuki voitaisiin kuitenkin myöntää, jos työnantaja on tarjonnut työtä tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanotulle työntekijälle ennen palkkatukihakemuksen jättämistä.

Ehdotetun 2 momentin 2 kohdan mukaan palkkatukea ei myönnettäisi, jos työnantaja olisi olennaisesti laiminlyönyt palkanmaksuvelvollisuuttaan tai velvollisuuttaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja taikka sillä olisi olennaisia maksuhäiriöitä. Palkkatukea ei olisi tarkoituksenmukaista myöntää esimerkiksi työnantajalle, jonka työntekijät ovat joutuneet hakemaan palkkasaataviaan palkkaturvasta. Jos palkanmaksuvelvollisuuden laiminlyönti on ollut vähäinen tai siitä on kulunut jo kauan aikaa ja työnantaja on korjannut laiminlyöntinsä suorittamalla palkkasaatavat työntekijöilleen, maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä voisi harkintansa mukaan myöntää tuen.

21 §. *Työsuhteeseen liittyvät palkkatuen myöntämisen edellytykset.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 4 §:ää. Ehdotetun 1 momentin mukaan palkkatuen myöntäminen edellyttäisi, että työnantaja sitoutuu maksamaan palkatulle vähintään kyseiseen työsuhteeseen sovellettavan työehtosopimuksen mukaisen palkan. Jos sovellettavaa työehtosopimusta ei ole, palkan tulee vastata kyseistä työstä maksettavaa tavanomaista ja kohdullista palkkaa. Koska palkkatuki korvaa työnantajalle palkattavan ammatillisessa osaamisessa olevista puutteista tai vammasta taikka sairaudesta johtuvasta alentuneesta tuottavuudesta aiheutuvia kustannuksia, palkan tulisi pääosin perustua ennakolta sovittuun tunti- tai kuukausipalkkaan (aikapalkka). Palkkatukea ei voitaisi myöntää, jos palkattavan palkka määräytyisi yksinomaan työn tuloksen perusteella. Tällöin työnantajalle ei aiheutuisi ammatillisen osaamisen puutteista tai vammasta taikka sairaudesta johtuvasta tuottavuuden alentumisesta sellaisia kustannuksia, jotka tulisi palkkatuella kattaa.

Palkkatukea ei myönnettäisi vuorotteluvapaasijaisen palkkaamiseen. Säännös asiasta olisi ehdotetussa 2 momentissa.

22 §. *Palkatun siirtäminen.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 5 §:ää.

23 §. *Palkkatuen myöntäminen elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle.* Pykälässä säädettäisiin tilanteista, joissa palkkatuki myönnettäisiin valtioneutokien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena tai vähämerkityksisenä tukena. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 6 §:ää.

24 §. *Palkkatuella katettavat palkkakustannukset.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 7 §:ää.

25 §. Palkkatuen määrä ja enimmäiskesto. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 8 §:ää, jonka lisäksi siinä säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä palkkatuen määrästä.

26 §. Palkkatuen määrä ja enimmäiskesto eräissä tapauksissa. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 9 §:ää, jonka lisäksi siinä säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä palkkatuen määrästä eräissä tapauksissa.

27 §. Palkkatuki sosiaaliselle yritykselle. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 10 §:ää.

28 §. Tilapäinen keskeyttäminen. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 11 §:ää.

29 §. Enimmäiskeston laskeminen uudelleen alusta. Pykälä vastaisi sisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 12 §:ää.

30 §. Muun tuen vaikutus palkkatuen maksamiseen. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 7 luvun 13 §:ää.

31 §. Työolosuhteiden järjestelytuki. Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 10 luvun 3 §:ää, jonka lisäksi sen 2 momentissa säädettäisiin tuen myöntämisen rajoituksista niissä tapauksissa, joissa tuen hakijalla olisi olennaisia laiminlyöntejä palkkojen, verojen tai lakisääteisten maksujen osalta taikka muita olennaisia maksuhäiriöitä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää korvattavista kustannuksista, tuen enimmäismäärästä ja -kestosta sekä menettelystä tukea myönnettäessä.

5 luku **Starttiraha**

Luvussa säädettäisiin starttirahasta pääasiassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 lukua vastaavasti. Koska starttirahan myöntämisestä vastaisi työ- ja elinkeinotoimiston sijasta maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä, säännöksiin tehtäisiin tästä johtuvat muutokset.

Starttirahaa koskevassa luvussa ei säädettäisi starttirahan maksamisen esteistä. Maksamisen esteistä säädettäisiin ehdotetun lain 6 luvussa kaikkia ehdotetussa laissa tarkoitettuja tukia koskevana.

32 §. Starttiraha. Starttirahaa olisi mahdollista myöntää nykyistä vastaavasti henkilöasiakkaalle, joka aloittaa uuden päätoimisen yritystoiminnan. Lisäksi starttirahaa voitaisiin myöntää henkilöasiakkaalle, joka laajentaa aiemmin aloitetun sivutoimisen yritystoiminnan päätoimiseksi. Yritystoiminnan aloittamista ja päätoimisuutta arvioitaisiin työttömyysturvain 2 luvun 5 §:n mukaan.

33 §. Starttirahan myöntämisen yleiset edellytykset. Pykälän 1 momentti vastaisi sisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 2 §:ää. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin starttirahan myöntämisestä vähämerkityksisenä tukena, mikä vastaisi voimassa olevan lain 8 luvun 1 §:ssä säädettyä.

34 §. *Starttirahan myöntämisen esteet.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 3 §:ssä säädettyjä starttirahan myöntämisen esteitä.

35 §. *Starttirahan määrä ja korvauspäivät.* Pykälä vastaisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 4 §:ssä säädettyjä edellytyksiä. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin starttirahan myöntämisestä enintään 12 kuukaudeksi, mikä vastaisi voimassa olevan lain 8 luvun 1 §:ssä säädettyä. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin starttirahaan oikeuttavista korvauspäivistä.

6 luku Tuen hakeminen, myöntäminen ja maksaminen

36 §. *Tuen hakeminen* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tuen hakemisesta. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin siitä, mikä olisi toimivaltainen maakunta tuesta päätettäessä. Lähtökohdiana olisi se, että toimivaltainen olisi se maakunta, jonka alueella tuettava hanke pääosin toteutettaisiin tai vaihtoehtoisesti se maakunta, jonka alueella tuettava toiminta pääosin tapahtuisi. Jälkimmäinen vaihtoehto koskisi niitä tukia, joissa on kyse muusta kuin hanketyyppisestä toiminnasta. Vastaavasti määräytyisi myös Uudenmaan kuntayhtymän toimivalta. Koska Uudenmaan kuntayhtymällä ei kuitenkaan olisi toimivaltaa rakennerahastovaroista myönnettävien tukien osalta, eikä 11 §:n mukaisten tukien osalta, myös tuen hakemista koskevassa pykälässä olisi maininta tästä rajauksesta. Lisäksi momentissa säädettäisiin poikkeuksesta, jonka mukaan palkkatukea, työolosuhteiden järjestelytukea ja starttirahaa voidaan hakea myös siltä maakunnalta tai Uudenmaan kuntayhtymältä, jonka asiakkaana työnhakija on. Momentissa olisi myös maininta siitä, että lain 10 §:ssä tarkoitettuihin hankkeisiin tukea haetaan asianomaiselta ministeriöltä eli sosiaali- ja terveysministeriöltä tai työ- ja elinkeinoministeriöltä.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, että tukea on haettava ennen hankkeen aloittamista, tai 4 luvussa tarkoitetun palkkatuen perusteena olevan työsuhteen aloittamista. Näillä vaatimuksilla pyritään välttämään tuen myöntämistä sellaiseen toimintaan tai hankkeeseen, jonka toteuttamiseen tuen myöntämisellä ei ole merkitystä tai joissa tuella olisi vain vähäinen merkitys. Momentin mukaan työolosuhteiden järjestelytukea on kuitenkin haettava kuukauden kuluessa muutostyön tekemisestä tai työvälineen taikka kalusteen hankinnasta. Lisäksi momentissa säädettäisiin siitä, että kuljetuskustannuksiin myönnettävää tukea on haettava maakunnalta kalenterivuositain jälkikäteen. Edellä todetun lisäksi tukea voisi hakea myös 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin hankkeen esivalmistelukustannuksiin, jotka ovat syntyneet ennen hakemuksen jättämistä. Tällaisia esivalmistelukustannuksia olisivat kasvuun ja kansainvälistymiseen liittyvissä investointihankkeissa muun muassa suunnittelutyöstä, lupien hankinnasta ja toteutettavuustutkimuksista aiheutuvat kustannukset. Kehittämistoimenpiteiden osalta voidaan hankkeen esivalmisteluksi katsoa vain ulkomailla järjestettävien näyttelyiden ja messujen näyttelypaikan varaaminen ennakolta ja siihen liittyvä ennako- tai varausmaksu.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että tukea haettaisiin pääsääntöisesti valtakunnallisesti ylläpidettävillä sähköisen asioinnin järjestelmillä. Momentissa mainittaisiin ne tukimuodot, joita voisi hakea myös perinteisellä lomakkeella, vaikka valtakunnallinen sähköisen asioinnin järjestelmäkin olisi käytettävissä. Tällaisia tukimuotoja olisivat palkkatuki, työolosuhteiden järjestelytuki ja starttiraha.

Palkkatukeen liittyvien erityispiirteiden vuoksi 4 momentissa olisi erityiset säännökset koskien sen hakemista.

Ehdotetun 5 momentin mukaan tarkempia säännöksiä tuen hakemisesta ja hankkeen aloittamisesta voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

37 §. *Tuen myöntämistä koskeva päätös.* Pykälän 1 momentin mukaan tuen myöntämistä koskevan päätöksen tekisi maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän viranhaltija. Ministeriöiden osalta päätöksenteosta säädetään erikseen. Tällaisia ministeriön päätöksentekoa koskevia säännöksiä olisivat muun muassa laki valtioneuvostosta 175/2003 ja valtioneuvoston ohjesääntö 262/2003.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tuen myöntämistä koskevan päätöksen tekisi maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän viranhaltija, koska kyse on keskeisesti oikeusharkintaa sisältävästä päätöksenteosta. Tuen myöntämistä koskeva päätös olisi myös tarkoituksenmukaista säätää viranhaltijan tehtäväksi vastaavalla tavalla kuin mitä maaseudun kehittämiseen myönnettävien tukien osalta säädetään.

Maakunnan yhteistyöryhmän päätöksentekoon ja hallintomenettelyyn Euroopan unionin rakennerahastotehtävien osalta sovelletaan, mitä säädetään alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista sekä kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annettujen lakien voimaantulon jälkeen. Lain mukaan rahoittava viranomainen ei voi myöntää maakunnan kehittämisen kannalta merkittävälle tai kokonaiskustannusarvioltaan suurelle alueelliseen suunnitelmaan perustuvalla hankkeella rakennerahaston tukea, jos yhteistyöryhmä ei ole hanketta puoltanut. Rahoittava viranomainen voi poiketa yhteistyöryhmän rahoittamista koskevasta puoltavasta lausunnosta, jos tuen myöntäminen olisi vastoin Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä taikka jos hanke ei olisi ohjelmanmukainen. Jos rahoittajataho aikoo yhteistyöryhmän puoltavasta lausunnosta huolimatta tehdä siitä poikkeavan rahoituspäätöksen, sen tulee antaa yhteistyöryhmälle asiasta tieto sekä edellä mainittuihin syihin liittyvät perustelut. Yhteistyöryhmän lausuntoa koskeviin päätöksiin ei saa hakea erikseen muutosta valittamalla. Yhteistyöryhmä saa valtakunnallisiin teemoihin sisältyvistä hankkeista tiedot asianomaisilta ministeriöiltä. Lain mukaan liike- ja ammattisalaisuuden piiriin kuuluvia yksittäisiä yrityshankesityksiä ei voida käsitellä yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmä saa ennen päätöksentekoa yhteenvetotiedot saapuneista yritystukihakemuksista.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tukipäätös tehtäisiin valtakunnallisesti ylläpidettävällä sähköisellä käsittelyjärjestelmällä, jos sellainen on käytettävissä. Tällaisina järjestelminä toimisivat alkuvaiheessa EURA 2014, TUKI2014 ja URA. Yhteisten käsittelyjärjestelmien tarvetta puoltaisivat muun muassa yhdenmukainen tuen käsittelyn prosessi, kustannustehokkuus sekä yhdenmukaiset seurantatiedot.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin, että laissa ja sen nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädettyjen ehtojen lisäksi tuen saajan olisi noudatettava tukipäätöksessä olevia ehtoja ja rajoituksia. Tämä vaatimus olisi sisällöltään vastaava kuin valtioneuvostolain 13 §:n 2 momentissa säädetty.

Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä tukipäätöksen tekemisestä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

38 §. *Tuen maksamisen hakeminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, miten ja mistä tuen maksamista tulee hakea sekä maksamisen hakemisen määräajasta.

Pykälän 1 momentin mukaan maksamista haettaisiin tuen myöntäneeltä maakunnalta, Uudenmaan kuntayhtymältä tai ministeriöltä.

Pykälän 2 momentin mukaan maksamista haettaisiin valtakunnallisesti ylläpidettävän sähköisen asioinnin järjestelmän avulla, silloin kun tällainen järjestelmä olisi käytettävissä. Yhteisiä sähköisen asioinnin järjestelmiä puoltaisivat yhdenmukainen maksatuksen hakuprosessi sekä

kustannustehokkuus. Mikäli tällaista sähköisen asioinnin järjestelmää ei olisi käytettävissä, tuen maksatusta voitaisiin jatkossakin hakea perinteiseen tapaan lomakkeella, joka toimitetaan maksajalle. Selkeänä tavoitteena olisi, että jatkossa valtaosa maksatushakemuksista toimitettaisiin sähköisen asioinnin järjestelmän avulla. Momentissa todettaisiin myös ne tukimuodot, joiden maksamista voisi hakea myös perinteisellä lomakkeella. Tällaisia tukia olisivat palkkatuki, työolosuhteiden järjestelytuki ja starttiraha.

Pykälän 3 momentin mukaan tuen maksamisen hakemiselle voitaisiin tukipäätöksessä asettaa määräaika. Määräaika voitaisiin asettaa yksittäisessä tukipäätöksessä. Määräajan pituus riippuisi tukimuodosta ja tuettavan hankkeen tai toiminnan laajuudesta.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maksamisen hakemisesta ja maksamisessa noudatettavasta menettelystä.

39 §. Tuen maksaminen. Pykälässä säädettäisiin tuen maksamisesta ja ennakkoa koskevista menettelyistä.

Pykälän 1 momentin mukaan tuen maksamista koskevan päätöksen tekisi maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän viranhaltija. Ministeriöiden osalta päätöksenteosta säädetään erikseen. Ministeriön päätöksentekoa koskevia säädöksiä olisivat muun muassa laki valtioneuvostosta (175/2003) ja valtioneuvoston ohjesääntö (262/2003). Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että tuen maksamista koskevan päätöksen tekisi maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän viranhaltija, koska kyse on keskeisesti oikeusharkintaa sisältävästä päätöksenteosta. Tuen maksamista koskeva päätös olisi myös tarkoituksenmukaista säätää viranhaltijan tehtäväksi vastaavalla tavalla kuin mitä maaseudun kehittämiseen myönnettävien tukien osalta säädetään.

Tuki maksettaisiin valtakunnallisesti ylläpidettävällä sähköisellä järjestelmällä, jos sellainen olisi käytettävissä. Tuki maksettaisiin tuen saajalle takautuvasti toteutuneiden tukikelpoisten kustannusten perusteella taikka vaihtoehtoisesti päätöksessä hyväksytyn muun kustannusmallin mukaisesti. Muilla kustannusmalleilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä yksinkertaistettuja kustannusmalleja, jolloin kustannuksia ei tarvitsisi todentaa.

Eräissä tukimuodoissa tuki maksettaisiin kokonaan todellisten kustannusten perusteella ja eräissä taas muun hyväksytyn kustannusmallin mukaisesti. Joissakin tapauksissa samassa päätöksessä voitaisiin käyttää näiden kustannusmallin yhdistelmiä, jolloin osa kustannuksista hyväksyttäisiin toteutuneiden kustannusten mukaisesti ja osa taas muun kustannusmallin mukaisesti. Yksinkertaistetuilla kustannusmalleilla pyritään nopeuttamaan ja selkeyttämään tukiprosessia sekä tuen hakijan että myöntäjän kannalta. Tuki voitaisiin maksaa tarvittaessa useampana eränä. Niissä tapauksissa, joissa tuki maksetaan toteutuneiden kustannusten perusteella, tuen kohteena olevan hankinnan on oltava maksettu ja tuen saajalle toimitettu.

Pykälän 2 momentin mukaan tuesta voitaisiin maksaa ennakkoa, jos se olisi tuen käytön kannalta perusteltua ja valvonnan kannalta tarkoituksenmukaista. Ennakon maksaminen on momentissa tarkoitettulla tavalla perusteltua silloin, kun tuetun hankkeen tai toiminnan käynnistäminen tai toteuttaminen tukipäätöksessä tarkoitettussa aikataulussa ja laajuudessa vaatisi, että tuen saaja saa toimintaan tai hankkeeseen ennakkona rahoitusta. Ennakon maksaminen olisi poikkeuksellista ja se perustuisi aina tapauskohtaiseen harkintaan. Ennakon maksamisen edellytyksenä olisi myös se, että ennakon maksaminen ei estä tuen käytön valvontaa. Momentissa todettaisiin myös ne tukimuodot, joiden osalta tuesta ei voisi maksaa ennakkoa. Tällaisia tukia olisivat palkkatuki ja starttiraha.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että eräissä tapauksissa tukea vastaava korvaus voitaisiin maksaa myös palvelun tuottajalle. Käytännössä tämä tarkoittaisi tukimuotoja, joissa tuen saaja saa palvelun subventoituun hintaan ja tukea vastaava korvaus palvelun tuottamisesta maksetaan suoraan palvelun tuottajalle. Esimerkkinä tällaisesta tukimuodosta voidaan mainita nykyiset yritysten kehittämispalvelut, joita on myönnetty julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla.

Pykälän 4 momentin mukaan tarkempia säännöksiä tuen maksamisesta ja ennakkoa koskevista menettelyistä voitaisiin antaa valtioneuvoston asetuksella.

40 §. Tuen maksamisen esteet. Lain 37 §:n 2 momentissa todettaisiin, että sen lisäksi, mitä tässä laissa ja tämän lain nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella säädetään, tuen saajan on noudatettava tuen myöntämistä koskevassa päätöksessä olevia ehtoja ja rajoituksia. Jos tuen maksatusvaiheessa todetaan, ettei tuen saaja noudata Euroopan unionin tai kansallisessa lainsäädännössä tai tukipäätöksessä asetettuja ehtoja tai tuen myöntämisen jälkeen ilmenee, että tuen edellytykset eivät täyty taikka että tuki on myönnetty esimerkiksi virheellisin perustein tai määrältään liian suurena, maksajan tulee evätä tuki joko tietyltä maksatusjaksolta tai koko tukikaudelta.

Ehdotetun pykälän 1 kohdassa säädettäisiin siitä, ettei tukea maksettaisi, jos tuen saaja ei noudata laissa, lain nojalla annetussa valtioneuvoston asetuksessa tai tukipäätöksessä asetettuja ehtoja tai rajoituksia. Pykälän 2 kohdan mukaan tukea ei maksettaisi, jos tuen myöntämisen jälkeen käy ilmi, etteivät tuen myöntämisen edellytykset ole täyttyneet tuen myöntämisaikana tai sen jälkeen. Pykälän 3 kohdassa säädettäisiin siitä, ettei tukea makseta, jos tuki on myönnetty virheellisesti, liikaa tai perusteettomasti. Virheellisesti tai liikaa myönnetty tuki olisi kyseessä esimerkiksi tilanteissa, joissa tuki on myönnetty määrältään suurempana tai kestoltaan pidemmäksi ajaksi kuin säännösten mukaan olisi voitu myöntää. Virheellisesti myönnetty tuki olisi kyseessä esimerkiksi myös silloin, jos tuki elinkeinotoimintaa harjoittavalle tuen saajalle olisi myönnetty valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena, vaikka tuki olisi pitänyt myöntää vähämerkityksisenä tukena. Perusteettomasti tukea olisi myönnetty, jos tukea ei olisi säännösten mukaan voinut lainkaan myöntää. Pykälän 4 kohdan mukaan tukea ei maksettaisi, jos tuen saaja olisi tuen myöntämisen jälkeen olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksujaan tai sillä olisi olennaisia maksuhäiriöitä. Tuki voitaisiin kuitenkin maksaa, jos tuen maksaja erityisistä syistä pitäisi tuen maksamista tarkoituksenmukaisena. Pykälän 5 kohdan mukaan tukea ei maksettaisi, jos Euroopan unionin lainsäädäntö kieltää maksamisen. Tukea ei voida esimerkiksi maksaa, jos tuen hakijaa koskee valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen 1 artiklan 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettu Euroopan komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys, jossa tuki on julistettu sääntöjen vastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 8 luvun 3 §:ää vastaavasti starttirahaa koskevista erityisistä maksamisen esteistä.

7 luku **Tuen palauttaminen ja takaisinperintä sekä maksatuksen lopettaminen**

41 §. Tuen palauttaminen. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tuen saajan velvoitteesta palauttaa virheellisesti, liikaa tai muutoin ilmeisen perusteetta saamansa tuki tai sen osa. Palautettava on myös tuki tai sen osa, jos sitä ei voida käyttää tukipäätöksessä edellytetyllä tavalla. Pykälä sisältää näin tuissa sovellettavan yleisen perusteettoman edun palauttamista koskevan velvoitteen. Momentti edellyttää perusteetonta etua saaneen tuen saajan ryhtyvän oma-aloitteisesti ja viipymättä toimenpiteisiin liikaa taikka ilmeisen perusteetta saadun etuu-

den palauttamiseksi. Virheellisesti tai liikaa saatua tukea on momentin mukaan suoritus, joka tuen saajan tai myöntäjän virheen taikka teknisen virheen vuoksi maksetaan perusteetta tai liian suurena. Tuen saajan on oma-aloitteisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin vastoin tukipäätöstä tai muutoin virheellisesti maksetun tuen tai sen osan palauttamiseksi. Ilmeisen perusteetta saatuna tukena momentin tarkoittamalla tavalla pidetään tukea, joka on saatu, vaikka tuen saaja ei täytä tuen myöntämisen yleisiä tai lailla taikka sen nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksessa säädettyjä tuen myöntämisen edellytyksiä. Momentissa asetettu perusteettomuuden ilmeisyyden vaatimus täyttyy aina silloin, kun tukea ei olisi voitu lain tai sen nojalla annetun asetuksen säännöksen mukaan myöntää. Perusteettoman edun palauttaminen saadaan jättää tekemättä, jos palautettava määrä on enintään 250 euroa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi poikkeuksesta palauttamisvelvollisuuden laskennallisen perusteen mukaan myönnettävissä tuissa. Momentin mukaan palauttamisvelvollisuus ei koske laskennallisen perusteen mukaan myönnettyä ja tämän mukaisen määrän alittavien toteutuneiden kustannusten välistä erotusta. Ennen toiminnan tai hankkeen toteuttamista vahvistetun laskennallisen perusteen mukaan myönnettyissä tuissa tuen saaja voi siten lukea hyväkseen laskennallisten perusteiden mukaan maksetun tuen määrän ja toteutuneiden kustannusten välisen erotuksen. Muilta osin perusteettoman edun palauttamista koskevaa 1 momenttia sovelletaan myös laskennallisen perusteen mukaan myönnettäviin avustuksiin.

Siltä osin kuin tukea säädetyllä tavalla palautetaan takaisin, maakunnalle tulee velvollisuus vahvistaa päätöksellä palautusvelvollisuuden olemassaolo ja määrä sekä siihen kohdistuvan koron oikeellisuus. Tarvittaessa asia ratkaistaan takaisinperintänä siten kuin lain 43 §:n 1 momentin 1 kohdassa säädetään.

42 §. *Velvollisuus yrityksen investointiin kohdistuneen tuen takaisinperintään toiminnan lopettamisen vuoksi.* Pykälässä säädettäisiin maakunnan ja Uudenmaan kuntayhtymän velvollisuudesta periä aineelliseen ja aineettomaan investointiin myönnetty tuki tai sen osa takaisin, jos toiminta lopetetaan sille määrätynä käyttöaikana. Perintävelvollisuuteen liittyy velvollisuus ratkaista mahdollinen takaisinperintäasia päätöksellä aina silloin, kun arvioitavaksi tulee tuen saajan toiminnan lopettaminen, supistaminen, toiminnan tai omaisuuden toiselle luovuttaminen, tuen saajan siirtyminen toiselle alueelle, yhtiömuodon muutos, jakautuminen, sulautuminen tai liiketoimintasiirto, selvitystilaan asettaminen, rekisteristä poistaminen tai tuen omaisuuden joutuminen ulosottoimenpiteen kohteeksi. Saneerausmenettelyn kohteeksi joutumisesta tai konkurssista aiheutuu vastaavasti velvollisuus selvittää takaisinperinnän tarvetta ja ryhtyä tarvittaessa takaisinperintätoimenpiteisiin.

Pykälässä säädettäisiin tuen takaisinperintä ja maksamisen lopettaminen viranhaltijan tehtäväksi, koska kyse on keskeisesti oikeusharkintaa sisältävästä päätöksenteosta. Tätä edellyttävät myös takaisinperintätoimenpiteisiin liittyvät eriyttämisvaatimukset.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tuen kohteena olevan toiminnan lopettaminen käyttöajan kuluessa johtaa tuen takaisinperintään. Keskeinen peruste tuen takaisinperinnälle on tällöin tuetulla toiminnalla sitä haettaessa ja myönnettäessä tavoiteltujen myönteisten vaikutusten kuten työllisyyden saavuttamatta jääminen tai lakkaaminen. Tuen saaminen näin ollen velvoittaisi käynnistämään ja ylläpitämään toimintaa sille määrätyn ajan, mikä on yhdenmukaista Euroopan unionin rakennerahastorahoituksen sääntelyn periaatteiden kanssa. Vastaavasti toiminnan olennainen supistaminen johtaisi supistamista vastaavan suuruisen investointiin kohdistuneen tuen osan takaisinperintään. Olennaisella toiminnan supistamisella tarkoitetaan tuetun toiminnan tuotannon tai sen työllistävyyden olennaista vähenemistä.

Toiminnan lopettamisen tai olennaisen supistamisen katsottaisiin tapahtuneen välittömästi toimintaa supistettaessa tai toiminnan keskeytyessä, ellei kysymyksessä katsottaisi olevan pitempää korjausta edellyttävästä vahinkotapahtumasta kuten vaikkapa laajan tulipalon seurausten korjaamisesta. Jos tuen kohteena ollut omaisuus on tuhoutunut, vahingoittunut tai anastettu eikä tilalle hankita hankintahinnaltaan ja laadultaan vastaavaa uutta omaisuutta, toiminta on katsottava lopetetuksi tai olennaisesti supistetuksi.

Maakunnan ja Uudenmaan kuntayhtymän velvollisuutena olisi ryhtyä asian selvittämiseen ja takaisinperintäharkintaan viipymättä asiasta tiedon saatuaan.

Toiminnan lopettamiseen rinnastettaisiin yrityksen rekisteristä poistaminen tai yrityksen asettaminen selvitystilaan. Yksinomaan yrityssaneerausmenettelyn kohteeksi joutumista ei yleensä pidettäisi takaisinperinnän perusteena. Myös yrityssaneerausmenettelyn aikana tai sen johdosta tapahtuvasta toiminnan lopettamisesta, olennaisesta supistamisesta tai omaisuuden toiselle luovuttamisesta seuraisi takaisinperintä.

Pelkästään tuen saajan osakkeiden tai omistusosuuksien myymistä taikka osakevaihtoa ei katsottaisi toiminnan lopettamiseksi. Pelkästään tuen saajana olevan yhteisön yhtiömuodon muutosta, jakautumista, sulautumista tai osakkeita vastaan tapahtuvaa liiketoimintasiirtoa ei katsottaisi toiminnan lopettamiseksi, koska tukeen kohdistuneiden velvoitteiden, kuten omaisuuden käyttöajan katsotaan siirtyvän jatkavalle toimijalle.

Tuen säädetyn tukitason piiriin kuuluvalla alueella tarkoitetaan alueita, joissa tukea voidaan säädösten mukaan myöntää. Siltä osin kuin tuen saajan toimintaa siirrettäisiin tukipäätöksen osoittamalta alueelta sellaiselle alueelle, jossa tukea säädösten mukaan voitaisiin myöntää vähemmän kuin tukipäätöksessä, investointiin kohdistuvan tuen takaisinperintä tulee kohdistaa myönnetyn tuen ja siirron kohteena olevalla alueella siirtohetkellä myönnettävissä olevan tuen erotukseen. Toiminnan siirtäminen ulkomaille johtaisi aina tuen takaisinperintään.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaisesti tuen kohteena olleen toiminnan tai omaisuuden taikka osan siitä toiselle luovuttaminen johtaisi tuen takaisinperintään. Luovuttamisella toiselle tarkoitetaan toimia, joiden johdosta tuen kohteena oleva toiminta tai omaisuus siirtyy toisen omistukseen tai hallintaan taikka muulla tavalla hyödynnettäväksi. Toiminnan luovuttamisella tarkoitetaan esimerkiksi jonkun tuen kohteena olleen liiketoiminnan tai koko tuen saajan liiketoiminnan omistus- tai hallintaoikeuden luovuttamista. Omaisuuden luovuttamisella tarkoitetaan tuen kohteena olleen omaisuuden omistus- tai hallintaoikeuden luovuttamista. Tuen saajan myydessä esimerkiksi osan tuen kohteena olevista koneista ja laitteista siten, että tilalle ei hankita uutta vastaavaksi katsottavaa omaisuutta, on maakunnan perittävä myytyyn omaisuuteen kohdistunut tuki takaisin. Vastaavasti silloin, kun tuen saaja esimerkiksi myy tuen kohteena olevan kiinteistön toiselle jääden siihen edelleen vuokralaiseksi, on maakunnan perittävä myytyyn omaisuuteen kohdistunut tuki takaisin. Kiinteistöön kohdistuneen tuen osalta perintään ei katsottaisi olevan aihetta tuotantotoiminnan jatkajalle vuokraamisen johdosta, vaikka tuotannolliseen liiketoimintaan tai omaisuuteen kohdistuva tuki perittäisiinkin takaisin perustuen sen toiselle luovuttamiseen. Suoraan kiinteistöyhtiölle yritysten toimitilojen rakentamiseen myönnettyä tukea käsiteltäessä tilojen tilapäisesti tyhjilleen jäämisestä ei seuraisi takaisinperintää. Luovuttamiseen rinnastettaisiin myös tuetun omaisuuden joutuminen ulosotto-toimenpiteen kohteeksi.

Pykälän 1 momentin 3 kohdassa säädetään tuen takaisinperimisestä tilanteessa, jossa investointiin kohdistuneen tuen saaja on 7 §:ssä tarkoitetun käyttöajan kuluessa asetettu konkurssiin, joka on katsottava petolliseksi. Tämä liittyy yleisasetuksen 71 artiklan 4 kohtaan, jonka mukaisesti toimien pysyvyyttä koskevaa artiklaa ei noudateta toimiin, joita koskee tuotannol-

lisen toiminnan lopettaminen sellaisen konkurssin johdosta, joka ei ole petollinen. Yksinomaan konkurssiin asettamista ei siis pidettäisi takaisinperinnän perusteena, eikä tavanomaisesti arvioidun konkurssin johdosta olisi aihetta enempiin toimenpiteisiin. Konkurssi olisi katsottava petolliseksi silloin, kun velallinen tai rikoslain (1889/39) 5 luvun 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla velallisen puolesta toimiva olisi syyllistynyt toimintaan, josta säädetään rikoslain 39 luvussa velallisen rikoksina.

Maakunnan ja Uudenmaan kuntayhtymän on seurattava tuen saajien konkurseja. Niiden on myös ryhdyttävä valvomaan saatavaa konkurssimenettelyssä, jos tietoon on tullut epäilyksiä velallisen rikoksista. Lopullinen päätös takaisinperinnästä voidaan tehdä velallisen rikosta koskevan lainvoimaisen tuomion jälkeen.

Pykälän 2 momentin mukaan takaisinperittäväksi on määrättävä se osuus maksetun tuen määrästä, joka saadaan vähentämällä omaisuuden toteutunutta käyttöaikaa vastaava osuus 7 §:ssä tarkoitetusta käyttöajasta. Toteutunutta käyttöaikaa laskettaessa huomioitaisiin vain täydet kuukaudet. Momentin soveltamisessa kysymykseen tulisi esimerkiksi tilanne, jossa tuen kohteena oleva omaisuus olisi myyty 13 kuukautta ja 18 päivää käyttöajan alkamisesta hankkeessa, johon kohdistuisi kolmen vuoden (36 kk) käyttöaika. Toteutuneen käyttöajan perusteella takaisinperittäväksi tulisi tällöin määrätä täysiä käytettyjä kuukausia vastaavasti 23/36 osaa laskennallisesta enimmäismäärästä ja perimättä jätettäisiin 13/36 osaa. Jos kyseessä olisi petollinen konkurssi, omaisuuden käyttöaikaa ei kuitenkaan vähennettäisi. Tämä liittyy yleisasetuksen 71 artiklan 4 kohtaan, jonka mukaisesti toimien pysyvyyttä koskevaa artiklaa ei noudateta toimiin, joita koskee tuotannollisen toiminnan lopettaminen sellaisen konkurssin johdosta, joka ei ole petollinen.

Pykälän 3 momentin mukaan takaisinperintä saadaan jättää tekemättä, jos perittävä määrä on enintään 250 euroa.

43 §. Velvollisuus tuen takaisinperintään muilla perusteilla. Pykälässä säädettäisiin muista kuin 42 §:ssä mainituista velvoittavista perusteista määrätä tuen maksaminen lopetettavaksi ja tuki takaisinperittäväksi. Pykälässä säädetyissä tilanteissa maakunnalla ja Uudenmaan kuntayhtymällä ei olisi takaisinperintään ryhtymisen suhteen harkintavaltaa, vaan sen olisi määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi ja jo maksettu tuki perittäväksi takaisin. Maksamisen lopettamisen ja takaisinperinnän perusteina olisivat tuen saajan olennaisesti virheellinen tai vilpillinen menettely taikka tuen palautusvelvollisuuden rikkominen.

Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti takaisinperinnässä edellytetään virheen olennaisuutta. Olennaisiksi virheiksi on luettava virheet, joiden johdosta tukea ei olisi myönnetty tukipäätöksen suuruisena. Vastaavasti tuen käyttäminen tarkoitukseen, johon sitä ei olisi tullut lainkaan myöntää tai johon sitä olisi tullut myöntää merkittävästi vähemmän, on pykälän tarkoittama olennainen virhe. Suhteellisuusperiaatteen mukaisesti pykälää sovellettaessa on maksamisen määrääminen lopetettavaksi ja maksetun tuen takaisinperintä rajoitettava virhettä vastaavaan määrään. Toimenpide voisi kuitenkin kohdistua koko myönnettyyn tukeen, jos tukea ei olisi ilmenneen tilanteen mukaisissa olosuhteissa tullut lainkaan myöntää tai jos virheen seurauksena tukea ei oleellisilta osin voida käyttää tukipäätöksen mukaisella tavalla.

Pykälässä säädettäisiin tuen takaisinperintä ja maksamisen lopettaminen viranhaltijan tehtäväksi, koska kyse on keskeisesti oikeusharkintaa sisältävästä päätöksenteosta. Tätä edellyttävät myös takaisinperintätoimenpiteisiin liittyvät eriyttämisvaatimukset.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin velvollisuudesta määrätä tuen maksaminen lopetettavaksi ja tuki takaisinperittäväksi tilanteessa, jossa tuen saaja on jättänyt palauttamatta sel-

laisen tuen tai sen osan, joka 41 §:n mukaan on palautettava. Maksamisen lopettaminen ja takaisinperintä olisi tässä tilanteessa useimmiten rajoitettava siihen määrään, joka 41 §:n mukaan olisi palautettava. Kohdan nojalla maakunta ja Uudenmaan kuntayhtymä voisi tarvittaessa takaisinperintäpäätöksellä määrätä palautusvelvollisuuden olemassaolon ja takaisinperittävän määrän korkoineen. Laissa säädetyn nimenomaisen velvoitteen vastainen menettely olisi aina olennainen virhe. Sen vuoksi kohdassa ei ole erikseen säädetty olennaisuusvaatimusta.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi takaisinperintäperusteeksi tuen käyttäminen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty. Maksamisen lopettaminen ja takaisinperintä ovat seuraamuksia tuen saajan menettelystä, jolla rikotaan tukipäätöksessä ja myönnettyä tukea koskevissa säädöksissä asetettuja ehtoja tuen käyttötarkoitukselta. Tukipäätöksen mukainen tuen käyttötarkoitus ei tällöin toteudu joko lainkaan tai merkittävästi osin.

Pykälän 1 momentin 3 kohdan mukaan maksamisen lopettamisen tai takaisinperinnän perusteena on väärän tai harhaanjohtavan tiedon antaminen seikasta, joka on omiaan olennaisesti vaikuttamaan tuen saantiin, määrään tai ehtoihin. Virheellisen tiedon antamisen ohella olennaisen tiedon salaaminen on pykälän mukaan maksamisen lopettamisen ja takaisinperinnän peruste. Väärällä tiedolla tarkoitetaan tietoja, jotka eivät vastaa tosiasioita tiedon antamishetkellä. Harhaanjohtavalla tiedolla tarkoitetaan tietoja ja esittämistapaa, jonka johdosta maakunta ei saa olennaisilta osin oikeaa ja riittävää kuvaa tuen myöntämisen perusteiden täyttymisestä ja tuen käyttötarkoituksesta. Taloudellisessa raportoinnissa olennaisesti virheellisinä on pykälän mukaan lähtökohtaisesti pidettävä kaikkia sellaisia tietoja, joiden esittämisen johdosta tilintarkastuslain mukaisessa tilintarkastuksessa tilintarkastaja ei voisi tilintarkastuskertomuksessa varauksetta puoltaa tilinpäätöksen vahvistamista.

Pykälän 1 momentin 4 kohdassa maksamisen lopettamisen tai takaisinperinnän perusteena on oikeiden ja riittävien tietojen antamatta jättäminen tuen maksamisen yhteydessä. Tuen saajan katsotaan olevan velvollinen huolehtimaan siitä, että mahdollisesti asetettuja maksamisen edellytyksiä koskevat tiedot annetaan riittävän laajoina ja oikean sisältöisinä niin, että maakunta voi yksinomaan tuen saajan antamien tietojen perusteella saada oikean kuvan maksamisen edellytysten täyttymisestä. Ellei niin ole tapahtunut ja tukea on maksettu aiheetta, tukeen tulee kohdistaa takaisinperintä.

Pykälän 1 momentin 5 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi maksamisen lopettamisen tai takaisinperinnän perusteeksi tuen käyttöä koskevan maksatuksen, valvonnan ja tarkastuksen vaikeuttaminen. Kohdassa valvonnalla ja tarkastuksella tarkoitetaan myös tukiviranomaisten paikan päällä tekemää varmennusta. Käytännössä kyseessä voi olla mm. aineiston salaaminen valvonnassa tai tarkastuksessa, valvonnasta tai tarkastuksesta kieltäytyminen tai valvonnan, tarkastuksen tai maksatuksen liittyvän valvonnan tarkoituksen saavuttamisen estäminen tai vaikeuttaminen kieltäytymällä antamasta tarvittavia tietoja tai muulla yhteistyöhaluttomalla menettelyllä. Kieltäytyminen sallimasta lainkaan lain mukaista valvontaa tai tarkastusta on yleensä peruste periä tuki kokonaisuudessaan takaisin. Samoin takaisinperintä kokonaisuudessaan tulee kysymykseen, jos maksatuksen, valvonnan tai tarkastuksen yhteydessä tuen saaja antaa olennaisesti virheellisiä tai harhaanjohtavia tietoja tai asiakirjoja.

Pykälän 1 momentin 6 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi maksamisen lopettamisen ja takaisinperinnän perusteeksi 10 tai 11 §:n mukaisella tuella hankitun omaisuuden omistus- tai hallintaoikeuden luovuttaminen ennen kuin viisi vuotta on kulunut tuen viimeisen erän maksamispäivästä, taikka tuen saaja on lopettanut tuen kohteena olleen toiminnan tai supistanut sitä olennaisesti.

Pykälän 1 momentin 7 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi maksamisen lopettamisen ja takaisinperinnän perusteeksi tuen saajan muuttuminen omistussuhteiltaan olennaisesti 10 §:n mukaisena perusrakenteen investointitukena maksetun tuen osalta ennen kuin viisi vuotta on kulunut tuen viimeisen maksuerän maksamispäivästä ja kun muutosten on samalla katsottava vaikuttavan hankkeen luonteeseen tai täytäntöönpanon edellytyksiin taikka hyödyttävän aiheuttomasti jotakin yritystä tai julkista yhteisöä.

Pykälän 1 momentin 8 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi maksamisen lopettamisen ja takaisinperinnän perusteena se, että tuen saaja pykälän 1—7 kohdassa säädettyyn verrattavalla tavalla olennaisesti rikkoo tuen käyttämistä koskevia säännöksiä ja tukipäätökseen otettuja ehtoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta määrätä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi myös silloin, kun Euroopan unionin lainsäädännössä sitä edellytetään. Peruste tuen maksamisen lopettamiseen tai takaisinperintään on momenttia sovellettaessa määritelty Euroopan unionin lainsäädännössä. Unionin lainsäädäntö voi käytännössä koskea joko jäsenvaltion varoista myönnettävien valtiontukien ehtoja ja sääntöjä tai rakennerahastovaroista myönnettävien tukien ehtoja ja sääntöjä sekä niiden toimeenpanoa. Momentin soveltaminen ei edellytä, että Euroopan unionin toimielin tai elin olisi tehnyt päätöksen, joka edellyttää kyseisen avustuksen maksamisen lopettamista tai takaisinperintää. Maakunnalla on Euroopan unionin lainsäädännön perusteella tällöin velvollisuus lopettaa tuen maksaminen ja periä tuki takaisin.

Pykälän 3 momentin mukaan takaisinperintä saadaan jättää tekemättä, jos perittävä määrä on enintään 250 euroa.

44 §. *Tuen harkinnanvarainen takaisinperintä.* Pykälässä säädetään avustuksen harkinnanvaraisesta maksamisen lopettamisesta ja takaisinperinnästä. Pykälässä ovat kyseessä eräät tuen saajan menettelyt, jotka eivät välttämättä ole sillä tavalla olennaisia, että niiden seurauksena pitäisi järjestelmällisesti olla tuen maksamisen lopettaminen tai takaisinperintä.

Pykälässä säädettäisiin tuen takaisinperintä ja maksamisen lopettaminen viranhaltijan tehtäväksi, koska kyse on keskeisesti oikeusharkintaa sisältävästä päätöksenteosta. Tätä edellyttävät myös takaisinperintätoimenpiteisiin liittyvät eriyttämisvaatimukset.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa tehostetaan tuen saajan velvollisuutta noudattaa tukipäätökseen asetettuja ehtoja.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa asetetaan harkinnanvaraiseksi tuen maksamisen määrääminen lopetettavaksi sekä jo maksetun tuen tai sen osan takaisin periminen, kun 10 §:ssä tai 11 §:ssä tarkoitettua tukea saatuaan tuen saajaan kohdistuu saneerausmenettely, ulosotto, selvitystila tai konkurssi ellei tuen käyttötarkoituksesta muuta johdu.

Pykälän 1 momentin 3 ja 4 kohdassa pyritään tehostamaan avustuksen saajalle asetettua velvollisuutta tuoda viranomaisille tiedoksi niitä tuen saajan toimintaan ja tuella hankittuun omaisuuteen kohdistuvia muutoksia, joita omaisuudelle asetettuna käyttöaikana tapahtuu. Pykälän 5 kohdassa tarkoitettu tilanne on kysymyksessä tuen saajan ryhtyessä toimiin tai järjestelyihin, joka asiallisesti vastaavat 42—44 §:ssä mainittuja takaisinperintäperusteita, mutta joille on annettu asian todellisesta luonteesta tai tarkoituksesta poikkeava muoto.

Pykälän 2 momentin mukaan takaisinperintä saadaan jättää tekemättä, jos perittävä määrä on enintään 250 euroa.

45 §. *Takaisinperittävän määrän kohtuullistaminen.* Pykälässä säädettäisiin hallinto-oikeudellisen kohtuusperiaatteen soveltamisesta kansallisin varoin rahoitettuun tukeen siten, että takaisinmaksettava tuki tai osa siitä tai tuelle määrättävä korko voidaan tietyin perustein jättää takaisinperintäpäätöstä tehtäessä perimättä. Suoritusvelvollisuutta helpotettaisiin vain siltä osin, kuin tuen tai sille määrättävän koron takaisinperintä on kohtuutonta. Kohtuullistamisessa on aina otettava huomioon tuen perimiseen johtanut kokonaistilanne.

Takaisinperinnän kohtuullistamisen tarvetta vähentää se, että lain 42 §:n 2 momentin perusteella investointiin kohdistuneen 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisen tuen takaisinperinnässä huomioitaisiin takaisinperittävää määrää alentavasti omaisuuden jo toteutunut käyttöaika.

Avustuksen saajan olosuhteiden johdosta tuen ja sille määrättävän koron takaisinperintää voitaisiin pitää kohtuuttomana esimerkiksi silloin, kun omistajayrittäjän tai vastaavan avainhenkilön työkyvyn menetyksestä aiheutuisi lähinnä alle kymmenen henkilöä työllistävän yrityksen tai sitä kooltaan jossain määrin suuremman pienen yrityksen toiminnan lopettaminen. Keski-suuren tai suuren yrityksen osalta edellä mainitut perusteet eivät käytännössä tulisi kysymykseen. Liiketoiminnan epäonnistumisesta aiheutuvaa toiminnan lopettamista ei voitaisi myöskään katsoa perusteeksi kohtuullistamiseen.

Takaisinperinnän perusteena olevaan tuen saajan toimintaan nähden kohtuuttomana voitaisiin pitää tuen ja sille määrättävän koron takaisinperintää, joka kohdistettaisiin sinänsä oikeita tietoja antaneeseen tuen saajaan tai jos takaisinperinnän perusteena olevassa menettelyssä olisi vain vähäiseksi tai epäolennaiseksi katsottava virhe tai poikkeama. Kohtuullistamista puoltaisi myös se, että menettelyyn olisi osaltaan vaikuttanut viranomaisen virheellinen menettely tai virheellisten neuvojen antaminen. Koron osalta kohtuullistaminen olisi mahdollista mm. silloin, kun takaisinperintämenettely on kestänyt viranomaisen toiminnasta johtuen kohtuuttoman kauan. Kohtuullistaminen ei tule kysymykseen, jos takaisinperintä johtuisi avustuksen saajan tahallisesta väärinkäytöksestä.

Pykälän 2 momentin mukaan rakennerahastovaroista myönnetyn tuen takaisinperinnän kohtuullistamisesta säädetään 67 §:n 2 momentissa.

Pykälässä säädettäisiin tuen takaisinperintä ja maksamisen lopettaminen viranhaltijan tehtäväksi, koska kyse on keskeisesti oikeusharkintaa sisältävästä päätöksenteosta. Tätä edellyttävät myös takaisinperintätoimenpiteisiin liittyvät eriyttämisvaatimukset.

46 §. *Takaisinperinnän määräaika.* Pykälässä säädettäisiin pääosin valtionavustuslain mukaisella tavalla maksatuksen keskeyttämiseen ja lopettamiseen sekä takaisinperintään sovellettavista määräajoista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin ajasta, jonka kuluessa tuen ja sille laskettavan koron takaisin perimiseen on mahdollista ryhtyä. Esityksen mukaan perimiseen ei saa enää ryhtyä, kun kymmenen vuotta on kulunut tuen viimeisen erän maksamisesta eli päivästä, jona maksupäätös on tehty, tai niissä tapauksissa, joissa avustuspäätöksessä on asetettu tuen viimeisen erän maksamisesta määräaika avustuksen tai sillä tuetun omaisuuden käyttämiselle lain 7 §:ssä tai 17 §:ssä säädetyllä tavalla, kymmenen vuotta on kulunut määräajan päättymisestä. Jos esimerkiksi tukipäätöksessä käyttöajaksi on asetettu viisi vuotta avustuksen viimeisen erän maksamisesta, takaisinperintään voidaan ryhtyä viidentoista vuoden kuluessa avustuksen viimeisen erän maksamisesta. Päätös voitaisiin kuitenkin tehdä säädetyin kymmenen vuoden määräajan jälkeenkin, jos Euroopan unionin lainsäädännössä sitä edellytetään.

47 §. *Tuen palauttaminen ja takaisinperintä sekä maksatuksen lopettaminen eräissä tapauksissa.* Pykälässä säädettäisiin sosiaali- ja terveysministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön tämän lain nojalla myöntämistä tuista siten, että niihin liittyviin palauttamisiin ja takaisinperintöihin sekä maksatuksen lopettamisiin sovellettaisiin, mitä 41 §:ssä ja 43—46 §:ssä säädetään maakuntien myöntämistä tuista. Tuen takaisinperinnästä ja maksatuksen lopettamisesta päättää silloin tuen myöntänyt ministeriö.

8 luku Euroopan unionin rakennerahastoja koskevat erityissäännökset

48 §. Luvun *soveltamisala.* Pykälässä ehdotetaan, että lukua 8 sovellettaisiin Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 -Suomen rakennerahasto-ohjelman hallinnointiin. Lukua sovellettaisiin ohjelman hallinnointiin ja toimeenpanoon kaikissa ohjelmaa toteuttavissa viranomaisissa, mukaan lukien kaikissa välittävissä toimeenpanoissa.

Lain 8 luvun säännösten ohella välittävät toimeenpanot soveltaisivat myös asiaa koskevaa kansallista tukilainsäädäntöä. Lain 3, 10 ja 11 §:n soveltamisessa tukilainsäädännöllä tarkoitettaisiin tätä lakia. Nykyisistä, lain valmisteluajankohdan mukaisista välittävistä toimeenpanoista Innovaatio- ja kasvutieteiden tutkimuskeskus Business Finlandin osalta tukilainsäädännöllä tarkoitettaisiin valtionavustuslakia (688/2001), jota edellä mainittu välittävä toimeenpano noudattaisi, jollei tämän lain 8 luvusta muuta johdu.

Näitä säännöksiä kukin rakennerahastovaroja myöntävä välittävä toimeenpano soveltaisi sen lisäksi, mitä asiaan sovellettavassa tukilainsäädännössä säädetään. Tämän luvun 49—51 ja 56 pykälää sovellettaisiin Suomen takausohjelman kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi -ohjelman hallinnointiin.

49 §. *Hallintoviranomaisen tehtävät.* Pykälässä määriteltäisiin ne hallintoviranomaisen tehtävät, joista hallintoviranomainen vastaa yleisasetuksen 125 artiklassa säädettyjen tehtävien lisäksi. Hallintoviranomaisella on päävastuu ohjelman vaikuttavasta ja tehokkaasta täytäntöönpanosta, mistä syystä sillä on merkittävä määrä muun muassa ohjelman hallintoon, seurantaan, varainhoitoon ja valvontaan liittyviä tehtäviä. Pykälän 1 momentin 1 kohta perustuu yleisasetuksen 74 artiklan 2 kohtaan, jonka mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että ohjelmien hallinto- ja valvontajärjestelmät perustetaan rahastokohtaisten sääntöjen mukaisesti ja että nämä järjestelmät toimivat tehokkaasti. Momentin 2 kohta perustuu yleisasetuksen 54—57 artiklaan sekä 114 artiklan 1 kohtaan, joissa säädetään ennakoarviointien, ohjelmakauden aikana tehtävien arviointien ja jälkiarviointien suorittamisesta sekä arviointisuunnitelman laatimisesta. Arviointeja tehdään ohjelmien suunnittelun ja täytäntöönpanon parantamiseksi sekä ohjelmien vaikuttavuuden, tehokkuuden ja vaikutusten arvioimiseksi.

Momentin 3—6 kohdat perustuvat yleisasetuksen 115 artiklaan, jonka mukaan jäsenvaltion tai hallintoviranomaisen on laadittava viestintästrategia ja huolehdittava siitä, että perustetaan yksi keskitetty verkkosivusto tai yksi keskitetty verkkoportaali, jossa on tietoa kaikista jäsenvaltion ohjelmista ja linkit niihin ja myös tietoa ohjelmien toteuttamisen aikataulusta ja siihen liittyvistä julkisista kuulemismenettelyistä. Hallintoviranomainen on perustanut tätä varten rakennerahastot.fi -verkkoportaalin. Tämän lisäksi jäsenvaltion ja hallintoviranomaisten on tiedotettava potentiaalisille tuen saajille ohjelman tarjoamista rahoitusmahdollisuuksista ja tehtävä koheesio- ja rahastojen merkitystä ja saavutuksia tunnetuksi unionin kansalaisten keskuudessa järjestämällä tiedotus- ja viestintätoimia kumppanuussopimuksen, ohjelmien ja hankkeiden tuloksista ja vaikutuksista.

Avoimuuden varmistamiseksi jäsenvaltioiden tai hallintoviranomaisten on pidettävä internetissä yllä luetteloa hankkeista ohjelmittain ja rahastoittain. Hallintoviranomainen on perustanut

tätä varten julkisen internet-pohjaisen rakennerahastotietopalvelun. Viestintästrategian on sisällettävä yleisasetuksen liitteessä XII säädetyt osatekijät. Tämä liite sisältää lisäksi yleisasetuksen 115 artiklaa täsmentäviä hankkeiden luettelolle, yleisölle suunnatuille tiedotus- ja viestintätoimenpiteille ja potentiaalisille tuen saajille ja tuen saajille suunnattuja tiedotustoimenpiteitä koskevia vaatimuksia. Kansallisessa lainsäädännössä on tarpeen täsmentää hallintoviranomaisen ja välittävän toimielimen välinen toimivallan jakautuminen rakennerahastotukea koskevassa tiedottamisessa ja viestinnässä, mikä tapahtuu välittäviä toimielimiä koskevan 52 §:n 1 momentin 2 kohdassa.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että osa hallintoviranomaisen tehtävistä voitaisiin siirtää välittäville toimielimille. Siirto tapahtuisi valtioneuvoston asetuksella. Momentissa säädettäisiin myös siitä, että hallintoviranomainen voi velvoittaa välittävän toimielimen määräajassa ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin, joilla sääntöjenvastaisuudesta johtuva virhe voidaan oikaista tai sen toistuminen estää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin hallintoviranomaisen oikeudesta asettaa varojen osoittamispäätöksessä välittävän toimielimen noudatettavaksi asiaa koskevaan Euroopan unionin tai kansalliseen lainsäädäntöön perustuvia velvoittavia ehtoja ohjelman hallinnoinnista, tuen myöntämisestä, maksamisesta, seurannasta, valvonnasta ja jatkotoimenpiteistä.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hallintoviranomaisen tehtävistä ja niissä noudatettavista menettelyistä sekä siirtää tehtäviä välittäville toimielimille.

50 §. Todentamisviranomaisen tehtävät. Pykälässä määriteltäisiin ne todentamisviranomaisen tehtävät, joista todentamisviranomainen vastaa yleisasetuksen 126 artiklassa säädettyjen tehtävien lisäksi. Todentamisviranomaisen tehtävät vastaisivat ohjelmakauden 2014—2020 aiempaa kansallista sääntelyä lukuun ottamatta pykälän 1 momentin 1 kohtaa, joka oli alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun valtioneuvoston asetuksen (356/2014) 16 pykälässä säädetty aiemmin hallintoviranomaisen tehtäväksi. Tehtävä soveltuu sen luonteen vuoksi paremmin todentamisviranomaisen tehtäväksi.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan todentamisviranomainen vastaisi julkisen rahoitusosuuden peruuttamisesta rakennerahasto-ohjelmasta sääntöjenvastaisten menojen johdosta. Tämä liittyy 1 momentin 4 kohdan toimeenpanoon.

Momentin 2 kohdan mukaan todentamisviranomainen vastaisi yleisasetuksen 112 artiklan mukaisista maksuennusteiden ja muiden taloudellisten tietojen toimittamisesta komissiolle.

Momentin 3 kohdan mukaan todentamisviranomainen vastaisi yleisasetuksen 122 artiklan mukaisista sääntöjenvastaisuusilmoitusten toimittamisesta Euroopan komissiolle ja Euroopan petostentorjuntavirastolle.

Momentin 4 kohdan mukaan todentamisviranomainen vastaisi siitä, että Euroopan komissiolle toimitettavasta unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja varainhoitoasetuksen 59 artiklan mukaisesta tilityksestä jätetään pois yleisasetuksen 137 artiklan 2 kohdan mukaisesti välimaksupyyntöön tilivuoden osalta aiemmin sisältyneitä menoja, joiden laillisuuden ja asianmukaisuuden arviointi on kesken, ja että tukikelpoiset menot sisällytetään seuraavaa tilivuotta koskeviin välimaksupyyntöihin menojen laillisuuden ja asianmukaisuuden ratkettua.

Pykälän 2 momentin mukaan todentamisviranomainen voi velvoittaa välittävän toimielimen tai hallintoviranomaisen määräajassa ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin, joilla sääntövastaisuudesta johtuva virhe voidaan oikaista tai sen toistuminen estää.

Kolmannessa momentissa ehdotetaan, että todentamisviranomaisella olisi oikeus yhdessä hallintoviranomaisen kanssa asettaa 49 §:n 3 momentin mukaiseen varojen osoittamispäätökseen välittävien toimielinten noudatettavaksi sellaisia velvoittavia ehtoja, jotka ovat välttämättömiä todentamisviranomaisen tehtävien hoitamiseksi.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä todentamisviranomaisen tehtävistä.

51 §. Tarkastusviranomaisen tehtävät. Pykälässä määriteltäisiin ne tarkastusviranomaisen tehtävät, joista tarkastusviranomainen vastaa yleisasetuksen 127 artiklassa sekä ja alueiden kehittämisestä ja kasvupalvelusta annetun lain 8 §:ssä säädettyjen tehtävien lisäksi. Tarkastusviranomaisen tehtäviin ei tehtäisi muutoksia ohjelmakauden 2014—2020 aikaisempaan kansalliseen sääntelyyn nähden. Tarkastusviranomainen antaa alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annettavan lain 6 §:n nojalla yleisasetuksen 124 artiklassa säädettyt hallinto- ja todentamisviranomaisen ja lisäksi välittävien toimielimen nimeämiseen liittyvän riippumattoman tarkastuselimen kertomuksen ja lausunnon yleisasetuksen XIII liitteessä säädettyjen nimeämisen edellytyksenä olevien hyväksymisperusteiden täyttymisestä.

Pykälän 1 momentin mukaan tarkastusviranomainen vastaisi tarvittaessa yleisasetuksen 124 artiklan 5 kohdan mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä rakennerahasto-ohjelmassa nimetyn viranomaisen nimeämisen peruuttamiseksi. Koska yleisasetuksessa ei ole erikseen nimetty nimeämisperusteiden täyttymättömyyden seurauksena tapahtuvaa koeajalle asettamista, ja nimeämisen peruuttamista vastaavaa jäsenvaltion toimivaltaista viranomaista, on pykälässä tarpeen antaa tarkemmat säännökset siitä, että tarkastusviranomaisen tehtävänä olisi tarvittaessa ryhtyä EU:n lainsäädännön edellyttämiin toimenpiteisiin, mikäli olemassa olevat tarkastus- ja valvontatulokset osoittavat, että nimetty viranomainen ei enää täytä yleisasetuksen XIII liitteen mukaisia nimeämisperusteita. Pykälän toisen momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tarkastusviranomaisen tehtävistä.

52 §. Välittävien toimielinten tehtävät. Yleisasetuksen 123 artiklassa säädetään, että jäsenvaltio voi nimetä yhden tai useamman välittävän toimielimen, joka suorittaa tietyt hallinto- ja tai todentamisviranomaisen tehtävät kyseisen viranomaisen vastuulla. Järjestelyt on vahvistettava kirjallisesti, mistä syystä ne olisi yksilöitävä pykälässä. Välittävien toimielinten tehtävät vastaisivat 1 momentin 1—4 ja 7 kohtien osalta ohjelmakauden 2014—2020 aiempaa sääntelyä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi välittävän toimielimen tehtäväksi tuen myöntämis- ja maksamispäätösten tekeminen sekä tuen takaisinperintä ja muut jatkotoinenpiteet. Jatkotoinenpiteillä tarkoitetaan muun muassa tuen maksamisen keskeyttämistä, tuen oma-aloitteista palauttamista, tuen maksamisen lopettamista, tuen takaisinperintää ja tuen määräämistä palautettavaksi.

Momentin 2 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi välittävän toimielimen tehtäväksi rakennerahastotukea koskevat tiedottamis- ja viestintätoimenpiteet välittävän toimielimen toiminta alueella. Toimenpiteet kuvataan tarkemmin hallintoviranomaisen viestintästrategiassa.

Momentin 3 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi hankkeiden seurannasta. Yleisasetuksen 125 artiklan 2 kohdan a-alakohdan mukaan hallintoviranomaisen tehtävänä on tukea seurantakomitean työtä ja toimittaa sille tietoja ohjelman edistymisestä ohjelman tavoitteiden saavuttami-

nessä sekä taloudellisia tietoja ja indikaattoreihin ja välitavoitteisiin liittyviä tietoja. Yleisasetuksen 50 artiklan 2 kohdan mukaan vuotuisissa täytäntöönpanokertomuksissa on esitettävä keskeisimpiä tietoja ohjelman prioriteettien täytäntöönpanosta ottamalla huomioon taloudelliset tiedot, yhteiset ja ohjelmakohtaiset indikaattorit ja määrälliset tavoitearvot, tarvittaessa myös tulosindikaattoreiden arvojen muutokset, sekä vuodesta 2017 alkaen tuloskehityksessä määritetyt välitavoitteet. Hanketasolla hankehakemusten sisältämien tulos- ja tuotosindikaattoritietojen edistymisen seuranta esitetään säädettäväksi välittävien toimielinten tehtäväksi.

Momentin 4 kohdan mukaan välittävien toimielimien tehtävänä olisi tuen saajille maksettujen menojen hallinnolliset ja paikan päällä tehtävät varmennukset sekä vuosittaisen varmennussuunnitelman laadinta. Yleisasetuksen 125 artiklan 4 kohdan a-alakohdan mukaan hallintoviranomaisen tehtävänä on muun muassa tarkistaa, että osarahoitetut tuotteet ja palvelut on toimitettu ja tuen saajien ilmoittamat menot on maksettu ja että ne ovat sovellettavan lainsäädännön, ohjelman ja hankkeelle asetettujen tukiedellytysten mukaisia. Toimivalta ehdotetaan säädettäväksi välittävälle toimielimelle.

Momentin 5 kohdassa säädettäisiin tarkastushavaintojen ja sääntöjenvastaisuuksien selvittämisestä, asianmukaisten ilmoitusten tekemisestä poliisiviranomaiselle ja petoksentorjuntatoimenpiteisiin ryhtymisestä. Ohjelmakauden 2014—2020 viranomaisten yhtenä nimeämisperusteena on tehokkaiden ja oikeasuhteisten petostentorjuntatoimenpiteiden käyttöönotto ja toimeenpano.

Momentin 6 kohdassa välittävien toimielinten tehtäväksi esitetään säädettäväksi sääntöjenvastaisuusilmoitusten tekeminen todentamisviranomaiselle. Todentamisviranomaisen tehtävänä on lain 50 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan sääntöjenvastaisuusilmoitusten toimittaminen Euroopan komissiolle ja Euroopan komission Euroopan petostentorjuntavirastolle (OLAF).

Momentin 7 kohdassa välittävän toimielimen tehtäväksi esitetään säädettäväksi hallintoviranomaisen avustaminen seurantakomiteatyössä ja ohjelman täytäntöönpanokertomusten laatimisessa komissiolle. Yleisasetuksen 50 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle ohjelmaa koskeva vuotuinen täytäntöönpanokertomus ja lopullinen täytäntöönpanokertomus seurantakomitean hyväksymisen jälkeen.

Momentin 8 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi välittävälle toimielimelle yleisasetuksen liitteen XIII mukainen raportointivelvoite. Liitteessä XIII edellytetään, että silloin, kun tehtäviä siirretään välittävälle toimielimelle, käytössä on raportointimenettelyt siirrettyjen tehtävien osalta.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset välittävän toimielimen tehtävistä ja niiden hoitamisesta.

53 §. *Välittävänä toimielimenä toimimisen edellytykset.* Pykälässä säädettäisiin välittävänä toimielimenä toimimisen edellytyksistä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin, että välittävien toimielinten on niille siirrettyjen tehtävien osalta täytettävä yleisasetuksen liitteen XIII mukaiset nimeämisperusteet. Nimeämisperusteet koskevat sisäistä valvontaympäristöä, riskienhallintaa, hallinto- ja valvontatoimia sekä seuranta. Välittävällä toimielimellä pitää olla suunnitelma asianmukaisesta henkilöstöstä, jolla on tarvittavat tekniset taidot ja henkilöstön kohdentamisesta organisaation eri tasoille ja eri tehtäviin.

Pykälän 2 momentissa velvoitettaisiin välittävät toimielimet noudattamaan Euroopan unionin ja kansallisen lainsäädännön lisäksi tämän lain 49 §:n 3 momentin mukaisia varojen osoittamispäätöksessä asetettuja varojen käytön ehtoja.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin siitä, että välittävän toimielimen on laadittava ja ylläpidettävä hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvausta. Yleisasetuksen 124 artiklan mukaiseen viranomaisten nimeämismenettelyyn sisältyy vaatimus siitä, että viranomaisen nimeäminen on peruttava, mikäli yleisasetuksen nimeämisperusteet eivät täyty. Tämän lain 51 §:ssä tarkastusviranomainen määrättäisiin ryhtymään toimenpiteisiin viranomaisen nimeämisen peruuttamiseksi. Hallinto- ja valvontajärjestelmän kuvaus on perustana tarkastusviranomaisen tarkastustyölle nimeämisperusteiden täyttymisen arvioinnissa ja hallintoviranomaisen valvonnalle.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että välittävä toimielin eriyttää rakennerahastojen tuen myöntämisen, maksamisen ja paikan päällä varmentamisen sekä takaisinperimisen ja muiden jatkotoimenpiteiden toteuttamisen. Yleisasetuksen nimeämisperusteissa edellytetään organisaatorakenteessa noudatettavan tehtävien eriyttämistä koskevaa periaatetta. Toiminnallinen eriyttäminen sisältää vaatimuksen siitä, että välittävän toimielimen tehtävät on eroteltu tehtäväkohtaisesti. Tehtävien eriyttäminen perustuu tehtävien nelijakoon: tuen myöntämiseen liittyviin hallinnollisiin tehtäviin, tuen maksamiseen liittyviin hallinnollisiin tehtäviin ja paikan päällä tehtäviin varmentuksiin, takaisinperintään ja muihin jatkotoimenpiteisiin sekä varainkäytön todentamiseen liittyviin tehtäviin. Tehtävien eriyttämisvaatimuksesta johtuen, välittävän toimielimen itse toteutettavien hankkeiden toteutukseen osallistuvat henkilöt eivät voi osallistua välittävän toimielimen tehtäviin. Välittävän toimielimen tehtävät hoidetaan tietojärjestelmässä tämän lain 65 §:n mukaisesti. Tietojärjestelmien prosessit ja käyttöoikeudet tukevat tehtävien eriyttämistä.

Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset välittäville toimielimille asetettavista edellytyksistä.

54 §. *Hallintoviranomaisen ja välittävien toimielinten välinen selvittelymenettely.* Tässä pykälässä säädettäisiin, miten toimitaan, mikäli hallintoviranomaisella ja välittävällä toimielimellä on eri näkemys välittäville toimielimille asetettujen veloitteiden noudattamisesta ja toimeenpanosta.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi hallintoviranomaisen ja välittävien toimielinten välisestä selvittelymenettelystä. Momentin perusteella hallintoviranomaisen ja välittävän toimielimen on ensisijaisesti neuvotteluteitse selvitettävä asia, jos välittävä toimielin ei hoida tämän lain 52 §:n mukaisia tehtäviä tai täytä 53 §:n mukaisia edellytyksiä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi siitä, että jos neuvottelut eivät johda kohtuullisessa ajassa ratkaisuun, hallintoviranomaisella on velvollisuus esittää kyseisen välittävän toimielimen määrärahojen jakoon muutosta.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkemmat säännökset selvittelymenettelystä.

55 §. *Hallintoviranomaisen oikeus takaisinperintään välittävältä toimielimeltä.* Pykälässä säädettäisiin hallintoviranomaisen oikeudesta periä välittävältä toimielimeltä takaisin sen rakennerahastovaroista maksamat varat tai niiden osa.

Pykälän 1 momentin mukaan hallintoviranomaisella olisi takaisinperintäoikeus välittävään toimielimeen nähden, jos välittävä toimielin on käyttänyt varoja muuhun tarkoitukseen kuin

ne on osoitettu. Edelleen momentissa ehdotetaan hallintoviranomaiselle takaisinperintäoikeutta tilanteissa, joissa välittävä toimielin on olennaisesti rikkonut varoja myöntäessään, varoja maksaessaan tai jatkotoimenpiteitä tehdessään Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä tai niiden perusteella annettuja hallintoviranomaisen varojen käytön ehtoja. Olennaiseksi on katsottava sellainen säännösten tai varojen osoittamispäätöksessä asetetun ehdon rikkominen, jonka johdosta tukea ei olisi lainkaan myönnetty tai ei olisi myönnetty päätöksen suuruisena.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hallintoviranomaisen takaisinperintämenettelyistä välittäviin toimielimiin nähden.

56 §. Määrärahat ja niiden jako. Pykälän 1 momentin mukaan Euroopan unionin rakennerahastovarat ja valtion rahoitusosuus otetaan valtion talousarvioon. Rakennerahastorahoitusta ei voi yhdistää muihin momentteihin. Ohjelmakauden varojen budjetointimenettelyä ei muutettaisi uudistuksen yhteydessä, jotta jaettujen ja vielä jakamatta olevien rahoituskehysten hallinta ei vaarantuisi. Rakennerahastomomentin budjetointi, määrärahojen jako ja valtuus seuranta säilyisivät rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomaisena toimivan työ- ja elinkeinoministeriön vastuulla. Rakennerahastomomentti kuuluu maakuntien rahoituslaissa määriteltyihin niin sanottuihin erillismomentteihin, josta ei säädetä maakuntien rahoituslaissa, vaan tässä laissa.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto päättäisi määrärahan jakamisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö osoittaisi välittävälle toimielimille rakennerahastovaroista Euroopan unionin ja valtion rahoitusosuutta rakennerahasto-ohjelman mukaisiin hankkeisiin valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa. Työ- ja elinkeinoministeriö asettaisi tarvittaessa varojen käytön ehdot 49 §:n 3 momentissa säädetyillä perusteilla. Työ- ja elinkeinoministeriö voisi myös osoittaa Suomen takausohjelman toteuttamiseen rahoitusosuutta rakennerahastovaroista. Alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa säädetään siirtymäsäännöksenä, että maakuntaohjelman toimeenpanosuunnitelmaan sovelletaan alueiden kehittämisestä ja rakennerahastojen hallinnoinnista annetun lain (7/2014) 33 §:n säännöksiä. Edellä mainitun siirtymäsäännöksen nojalla noudatetaan myös alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetun valtioneuvoston asetuksen (356/2014) 12 §:ää. Alueellisen jaon perustana ovat näin ollen maakuntaohjelmiin sisältyvien toimeenpanosuunnitelmien rahoitussuunnitelmat. Maakuntien välisistä jakosuhteista sovitaan ohjelmakausittain.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset varojen jakamisesta ja rahoitussuunnitelmasta.

57 §. Tuen myöntämisen yleiset edellytykset rakennerahastohankkeissa. Pykälässä todettaisiin tuen myöntämisen yleiset edellytykset koskien rakennerahastohankkeita.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukaan tuki voitaisiin myöntää sillä edellytyksellä, että tarvittava rahoitus on osoitettu valtion talousarviossa.

Momentin 2 kohdan mukaan rakennerahastovaroista rahoitettavan hankkeen on oltava rakennerahasto-ohjelman mukainen.

Momentin 3 kohdan mukaan tuen hakijan, tuen siirronsaajan ja hankkeen on täytettävä yleisasetuksen 125 artiklan 3 kohdan mukaiset seurantakomitean vahvistamat yleiset valintaperusteet.

Momentin 4 kohdan mukaan tuen saajan on oltava rakennerahasto-ohjelman mukainen.

Momentin 5 kohdan mukaan tuen on oltava perusteltua sen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta.

Momentin 6 kohdan mukaan tuella on oltava merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamiseen.

Momentin 7 kohdan mukaan muissa kuin 3 §:n mukaisissa tuissa kehittämishankkeiden tulosten on oltava yleisesti hyödynnettävissä. Tulosten yleisen hyödynnettävyyden edellytys ei kuitenkaan koskisi sellaisia tuloksia, jotka ovat syntyneet voittoa tavoittelemattoman hankkeen tukitoimenpiteisiin osallistuvien hyödyn saajina olevien taloudellisten toimijoiden toiminnan tuloksena, kun hankkeen hyödyn saajalle on tukipäätöksessä kohdennettu vähämerkityksistä tukea.

Momentin 8 kohdan mukaan muissa kuin 3 §:n mukaisissa tuissa tuen kohteena olevat investoinnit eivät saa tulla vain yhden tuen saajan hyödyksi vaan niiden on tuettava alueen elinkeino-, koulutus- tai innovaatiotoimintaa laajemmin.

Pykälän 2 momentin mukaan tukea ei saa myöntää eikä käyttää yleisenä toimintatukena. Tässä tarkoitettut tuet ovat luonteeltaan valtionavustuslain 5 §:n 3 momentin mukaisia erityisavustuksia eikä niitä ole tarkoitettu tuensaajaorganisaation sellaiseen normaaliin toimintaan käytettäväksi mitä organisaatio yleensä rahoittaa omilla toimintamenoillaan. Hanke on aina erotettava erilliseksi kokonaisuudekseen hakijan muusta toiminnasta.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä.

58 §. Hankkeen ohjausryhmä. Pykälän 1 momentin mukaan hankkeen ohjausta ja seuranta varten voitaisiin tarvittaessa asettaa ohjausryhmä. Tarkoituksena olisi, että ohjausryhmä asetetaan ainakin sellaisille hankkeille, joiden toiminta ulottuu useammalle alueelle tai on muuten laaja-alaista. Ohjausryhmä asetettaisiin myös hankkeille, joiden kustannukset ovat suuret. Ohjausryhmän asettamisesta määrättäisiin tukipäätöksessä. Ohjausryhmän tarkoituksena on toimia tuen saajan tukena hankkeen toteuttamisessa, mutta se ei ole vastuussa hankkeen toteuttamisesta, vaan vastuu on aina tuen saajalla.

Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset ohjausryhmästä, sen asettamisesta ja tehtävistä.

59 §. Euroopan sosiaalirahaston valtakunnallisen toimenpidekokonaisuuden ohjausryhmä. Pykälän 1 momentin mukaan Euroopan sosiaalirahaston valtakunnallista toimenpidekokonaisuutta varten voitaisiin asettaa ohjausryhmä, jonka tehtävänä on kokonaisuuden strateginen ohjaus, seuranta, arviointi ja toteutuksen tukeminen. Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että ohjausryhmä voisi olla yhteinen usealle toimenpidekokonaisuudelle ja yhteinen vastaavaa tehtävää varten asetetun valtakunnallisen johto-, ohjaus- tai muun ryhmän kanssa.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset valtakunnallisen toimenpidekokonaisuuden ohjausryhmästä ja sen tehtävistä.

60 §. Välittävän toimielimen seurantavelvoite ja tuen saajan seuranta varten toimittamat tiedot. Pykälän 1 momentin mukaan välittävän toimielimen olisi seurattava hankkeen toteuttamista ja ryhdyttävä viivytyksettä tarvittaviin toimenpiteisiin, jos hanke ei etene hyväksytyin hankesuunnitelman ja tukipäätöksen mukaisesti. Hankkeen toteuttamisen seuranta on oleellinen osa hankkeen hallinnointia viranomaisessa. Seurannalla voidaan puuttua hankkeen toteuttamisessa ilmeneviin ongelmiin siinä vaiheessa, kun niiden korjaaminen on mahdollista.

Pykälän 2 momentin mukaan tuen saajan olisi ilmoitettava maksatushakemuksen yhteydessä tukipäätöksen ehtoissa edellytetyt seurantaan koskevat tiedot. Tuen saajan olisi hankkeen viimeisen maksatushakemuksen yhteydessä toimitettava hankkeen loppuraportti. Loppuraportin toimittaminen olisi viimeisen maksatuspäätöksen maksamisen edellytys. Loppuraportti on olennainen seurannan, ohjelma-arvioinnin ja tarkastusten kohde.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset välittävän toimielimen seurantavelvoitteesta ja hankkeiden seurantaan koskevista tiedoista.

61 §. *Hyväksyttävät kustannukset ja tuen määrä rakennerahastohankkeissa.* Pykälässä määriteltäisiin hanketoiminnassa noudatettavat hyväksyttäviä kustannuksia ja tuen määrää koskevat säännökset.

Pykälän 1 momentin mukaan tuki myönnettäisiin hankkeesta aiheutuvien hyväksyttävien, todellisten, tarpeellisten ja määrältään kohtuullisten kustannusten perusteella tai muun valtioneuvoston asetuksella säädettävän kustannusmallin mukaan.

Pykälän 2 momentin mukaan yleisasetuksen 69 artiklan mukaisia luontoissuorituksia ei rakennerahastohankkeissa voisi käyttää.

Pykälän 3 momentin mukaan tukea ei voitaisi myöntää siltä osin kuin julkisen rahoituksen osuus hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista ylittää Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn julkisen rahoituksen enimmäismäärän.

Pykälän 4 momentin mukaan tuen käyttämisestä tavaroiden ja palveluiden hankintaan sekä urakalla teettämiseen sovellettaisiin, mitä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) säädetään. Tuen saajan on tällöin esitettävä selvitys hankinnan toteuttamisesta, ellei hankkeeseen myönnetty tuki ole myönnetty kertakorvausmenettelyn mukaisesti.

Pykälän 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset hyväksyttävistä kustannuksista, kustannusmalleista, kustannusten määräytymisen perusteista, tuen käyttökohteista, enimmäistukimääristä tai -osuuksista sekä tukimenettelyistä.

62 §. *Tuen hakeminen ja myöntäminen.* Pykälässä annettaisiin yleiset säännökset tuen hakemisesta ja myöntämisestä rakennerahasto-ohjelmassa. Pykälän 1 momentin mukaan tukea haettaisiin sähköisesti toimivaltaiselta välittävältä toimielimeltä ja tukipäätös tehtäisiin sähköisesti 65 §:n mukaiset edellytykset täyttävässä tietojärjestelmässä. Hakemuksen allekirjoitukseen sovellettaisiin, mitä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa (617/2009) henkilön yksilöimisestä ja tunnistamisesta säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan hakemuksen olisi sisällettävä kyseiseen hankkeeseen sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä, Euroopan unionin lainsäädännössä ja tässä luvussa edellytetyt tiedot.

Pykälän 3 momentti sisältäisi tukipäätökseen otettavat vähimmäistiedot. Päätöksessä on todettava myönnetyn tuen määrä, tässä luvussa määritellyt tuen ehdot, sekä tuen maksamisen ja takaisinperinnän edellytykset. Lisäksi päätökseen on otettava Euroopan unionin lainsäädännöstä sellaiset ehdot ja edellytykset, joilla on olennainen ja välitön vaikutus tuen käyttöön ja maksamiseen. Merkittävimmät asiat, kuten takaisinperintäperusteet tulevat kansallisesta lainsäädännöstä. Viranomaisen on edellytettävä, että hankesuunnitelmaa tarkennetaan tarvittaessa

ennen päätöksen tekemistä. Hankesuunnitelman on oltava toteuttamiskelpoinen, selkeä ja konkreettinen hankkeen tukimuoto huomioon ottaen.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset sähköisestä tuen hakemis- ja myöntämismenettelystä.

63 §. Tuen maksamisen hakeminen ja maksaminen. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tuen maksamisen hakemisesta ja maksamisesta rakennerahastohankkeissa.

Pykälän 1 momentin mukaan tuen maksamista haettaisiin sähköisesti 65 §:n pykälän mukaiset edellytykset täyttävässä tietojärjestelmässä toimivaltaiselta välittävältä toimielimeltä. Hakemuksen allekirjoitukseen sovellettaisiin, mitä vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetussa laissa henkilön yksilöimisestä ja tunnistamisesta säädetään.

Pykälän 2 momentin mukaan välittävä toimielin tekisi maksamispäätöksen sähköisesti 65 §:n mukaiset edellytykset täyttävässä tietojärjestelmässä.

Pykälän 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkemmat säännökset sähköisestä maksamisen hakemis- ja myöntämismenettelystä.

64 §. Viranomaisten tietojen saanti ja luovuttaminen rakennerahasto-ohjelmassa. Pykälässä olisi säännökset sekä tietojen saannista, että tietojen luovuttamisesta rakennerahasto-ohjelmassa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin tiedon saantioikeudesta. Rakennerahasto-ohjelman hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisella sekä välittävillä toimielimillä olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta muulta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta tuen hakijaa ja tuen saajaa koskevia tietoja. Oikeus tietojen saantiin koskisi tuen hakijan ja tuen saajan taloudellista asemaa ja liike- ja ammattitoimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta tai muuta tuen kannalta merkittävää olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelyä varten. Tuen hakemiseen ja myöntämiseen liittyy aina mahdollinen väärinkäytösten riski. Tuen hakija on velvoitettu hakemuksessaan antamaan tuen myöntämistä tai tuen maksamista varten riittävät tiedot. Tukea myöntävällä tai valvovalla viranomaisella tulee olla riittävän laajat oikeudet varmistaa annetun tiedon paikkansa pitävyyttä tai muutoinkin tarkastaa tuen myöntämisen tai valvonnan kannalta välttämättömiä tietoja.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin viranomaisten oikeudesta luovuttaa tietoja. Rakennerahasto-ohjelman hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisella sekä välittävillä toimielimillä olisi salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle tai Euroopan unionin toimielimelle tietoja, jotka ovat tarpeen Euroopan unionin tai kansallisessa lainsäädännössä säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että pykälässä mainitut tiedot voidaan vastaanottaa ja luovuttaa myös sähköisesti.

65 §. Rakennerahasto-ohjelman tietojärjestelmä. Pykälän 1 momentin mukaan hallintoviranomainen vastaisi kansallisen seurantajärjestelmän eli EURA 2014-tietojärjestelmän toteuttamisesta sekä siitä, että seurantajärjestelmä täyttää sille Euroopan unionin lainsäädännössä ja tässä laissa säädetty edellytykset. Tietojärjestelmää käytetään Euroopan unionin lainsäädännössä, alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa sekä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että välittävät toimielimet vastaavat siitä, että tuen hakemista, myöntämistä, maksamista, valvontaa, jatkotoimenpiteitä ja seurantaan koskevat oikeat ja riittävät tiedot hallinnoidaan EURA 2014 -tietojärjestelmässä tai hallintoviranomaisen hyväksymissä liitännäisjärjestelmissä. Lain valmisteluajankohtana hallintoviranomaisen hyväksymiä EURA 2014 -tietojärjestelmän liitännäisjärjestelmiä ovat hallintoviranomaisen omistama ESR Henkilö -palvelu, yritystukien hallinnointiin tarkoitettu työ- ja elinkeinoministeriön omistama TUKI2014 -tietojärjestelmä sekä Innovaatiorahoituskeskus Business Finlandin omistama EVAL -tietojärjestelmä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin liitännäisjärjestelmien omistajille asetuista velvoitteista. Liitännäisjärjestelmien omistajat vastaavat siitä, että siirrettävän tiedon sisältö ja tarkkuus vastaavat EURA 2014 -tietojärjestelmän sisältöä.

Pykälän 4 momentin mukaan liitännäisjärjestelmän omistajalla olisi velvollisuus noudattaa EURA 2014 -tietojärjestelmän sisältövaatimuksia ja tiedonohjaussuunnitelmaa hallintoviranomaisen edellyttämällä tavalla.

Pykälän 5 momentin mukaan tuen hakijalla ja tuen saajalla olisi oikeus seurata EURA 2014 -tietojärjestelmässä tuen hakemista, maksamista, tarkastamista ja takaisinperintää koskevan asiansa etenemistä ja tehtyjä päätöksiä, jos tukea on haettu kyseisessä tietojärjestelmässä. Tietoturvallisuuden kannalta on tärkeää, että asian seuraaminen edellyttää vahvaa sähköistä tunnistautumista.

Pykälän 6 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rakennerahastojen tietojärjestelmistä ja niihin tallennettavista tiedoista.

66 §. *Hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisen tarkastusoikeus.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisen tarkastusoikeudesta.

Alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa sekä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi on välttämätöntä, että hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisella on riittävän laaja oikeus suorittaa rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä välittäviin toimieliimiin sekä tuen saajiin liittyviä tarkastuksia.

Jos hankkeessa on siirretty tukea muulle taholle, kohdistuu edellä mainittu tarkastusoikeus myös tuen siirronsaajan toimintaan. Todentamisviranomaisella olisi lisäksi oikeus tehdä rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen kohdistuvia tarkastuksia ja tarkastusviranomaisella olisi oikeus tehdä rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallinto- ja todentamisviranomaiseen kohdistuvia tarkastuksia.

Tarkastusviranomaisen tehtävänä on tarkastuksilla varmistaa, että rakennerahasto-ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmä toimii moitteettomasti ja tehokkaasti. Tarkastukset perustuvat otokseen. Tarkastukset tehdään joko järjestelmätarkastuksina tai hankkeisiin kohdistuvina tarkastuksina. Tarkastusoikeuden tulee kohdistua kokonaisuudessaan rakennerahastojen hallinto- ja valvontajärjestelmään ja ulottua siten kaikkiin rakennerahastovaroja myöntäviin ja käyttäviin toimijoihin. Yksittäistä hanketta tarkastettaessa tarkastusoikeus koskee hanketta ja sen rahoitusta kokonaisuudessaan.

Pykälän 2 momentin mukaan hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaiset voivat päätöksellään valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan tekemään rakennerahastovarojen käyttöä koskevan välittävään toimieliimeen tai tuensaajaan kohdistuvan tarkastuksen puolestaan. Momentissa todettaisiin tilintarkastajaa koskevat edellytykset. Tilintarkas-

tajan tulisi olla tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettu tilintarkastaja. Tilintarkastajaan sovellettaisiin tämän toimiessa tässä luvussa tarkoitetuissa tehtävissä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974). Jos tarkastusviranomaisen ei itse suorita tarkastuksia, tulee sen yleisasetuksen 127 artiklan mukaan huolehtia siitä, että tarkastusta suorittavat viranomaiset tai tilintarkastajat ovat vaadittavalla tavalla toiminnallisesti riippumattomia.

Pykälän 3 momentin mukaan hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisella tai valtuutetulla muulla viranomaisella tai tilintarkastajalla on oikeus päästä tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin ja paikkoihin sekä tarkastaa ne sekä tuen saajan olosuhteet, tietojärjestelmät ja asiakirjat. Tarkastusta ei kuitenkaan saa suorittaa pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Tarkastajalla on oikeus ottaa asiakirjat ja muu tuen käyttöön liittyvä aineisto väliaikaisesti haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen tekeminen tätä edellyttää. Tarkastuksessa olisi noudatettava, mitä hallintolain 39 §:ssä säädetään.

Pykälän 4 momentin mukaan tässä pykälässä tarkoitetuilla viranomaisilla tai tilintarkastajalla olisi oikeus saada poliisilta korvauksetta virka-apua tarkastuksen suorittamisessa.

67 §. Rakennerahastohankkeiden takaisinperintää koskevat erityissäännökset. Pykälässä säädetäisiin niistä rakennerahastohankkeiden takaisinperintää koskevista erityissäännöksistä, joita kaikkien välittävien toimielinten on noudatettava rakennerahastohankkeiden takaisinperintää, palauttamista ja muita jatkotoimenpiteitä tehdessään. Tämän lain nojalla myönnettyjen tukien osalta on välittävien toimielinten noudatettava myös lain 7 luvun säännöksiä.

Maksetun tuen takaisinperintä ja muut jatkotoimenpiteet säädetäisiin tämän lain 52 §:ssä välittävän toimielimen tehtäväksi. Lain 7 luvussa annettaisiin säännökset myös rakennerahastohankkeiden takaisinperinnästä siten, että tuen kohtuullistamisesta säädetäisiin kuitenkin erikseen tämän pykälän 2 momentissa. Säädetävään lakiin nähden yleislaiksi katsottavassa valtioneuvoston asetuksessa säädetään koron ja viivästyskoron suorittamisesta palautettavalla tai takaisinperittävälle määrälle.

Pykälän 1 momentin mukaan välittävän toimielimen olisi takaisinperintää, palauttamista ja muita jatkotoimenpiteitä koskevissa asioissa valmistettava ja tehtävä päätös EURA 2014-tietojärjestelmässä. Rakennerahastohankkeita koskevien jatkotoimenpiteiden tekeminen yhdessä järjestelmässä edistää asianmukaisen seurannan, menettelyiden yhdenmukaistamisen ja hallinnollisen johdonmukaisuuden varmistamista. Lisäksi välittävä toimielin vastaisi näiden päätösten saattamisesta täytäntönpantaviksi.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin hallinto-oikeudellisen kohtuusperiaatteen soveltamisesta rakennerahastovaroin rahoitettuun tukeen siten, että tuelle määrättävä korko voidaan tietyin perustein jättää takaisinperintäpäätöstä tehtäessä perimättä. Suoritusvelvollisuutta helpotettaisiin vain siltä osin, kuin tuelle määrättävän koron takaisinperintä on kohtuutonta. Rakennerahastovaroin myönnettävissä tuissa kohtuullistaminen rajoittuu vain koron kohtuullistamiseen, mikä on yhdenmukaista Euroopan unionin lainsäädännön kanssa. Kohtuullistamisessa on aina otettava huomioon tuen perimiseen johtanut kokonaistilanne.

Pykälän 3 momentin mukaan takaisinperintä saadaan jättää tekemättä, jos perittävä määrä on enintään 250 euroa.

Pykälän 4 momentissa säädetäisiin siitä, että valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä takaisinperinnän teknisestä toteuttamisesta.

68 §. *Rakennerahastohankkeiden muutoksenhaku.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhausta. Rakennerahasto-ohjelman tuensaajien yhdenvertaisen kohtelun vuoksi olisi tärkeää, että kaikissa ohjelmaa toteuttavissa välittävissä toimitelmissä noudatettaisiin yhdenmukaista muutoksenhakumenettelyä. Poiketen mitä maakuntalaissa on säädetty muutoksenhausta, myös maakuntien välittävänä toimitelminä tekemiin päätöksiin sovellettaisiin hallintolain (434/2003) mukaista muutoksenhakumenettelyä.

Pykälän 1 momentin mukaan tuen hakija tai tuen saaja saisi vaatia oikaisua päätökseensä sähköisesti EURA 2014 -tietojärjestelmässä, sen liitännäisjärjestelmässä tai liitännäisjärjestelmän verkkopalvelussa päätöksen tehneeltä välittävältä toimitelmiteltä, siten kuin hallintolaissa säädetään. Tuen hakija tai tuen saaja saisi vaatia päätökseen oikaisua 30 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista.

Pykälän 2 momentin mukaan välittävän toimitelimen olisi tehtävä oikaisuvaatimukseen annettava päätös EURA 2014 -tietojärjestelmässä, sen liitännäisjärjestelmässä tai liitännäisjärjestelmän verkkopalvelussa. Pykälän 3 momentin mukaan oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai lopettamista taikka tuen takaisinperintää, saisi hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saisi hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan. Pykälän 5 momentin mukaan tässä luvussa tarkoitettujen työ- ja elinkeinoministeriön ja hallinto- tai todentamisviranomaisen tekemiin päätöksiin saisi hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölain 7 §:ssä säädetään. Säännös vastaisi nykyisiä säännöksiä.

Pykälän 5 momentin mukaan tässä luvussa tarkoitettuja päätöksiä olisi muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

69 §. *Asiakirjojen säilyttämiselvöllisyys.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kaikkia tuen saajia koskevasta asiakirjojen säilyttämiselvöllisyydestä ja säilyttämiseen sovellettavista säädöksistä.

Pykälän 1 momentin mukaan tuen saajalla olisi velvollisuus säilyttää tuen kohteena olevan hankkeen kirjanpitoaineisto ja muu hanketta koskeva aineisto siten kuin kirjanpitoaissa (1336/1997) säädetään. Kirjanpitoaineiston lisäksi tuen saajan olisi säilytettävä kaikki hanketta koskevat tarpeelliset tiedot, selvitykset ja asiakirjat sekä tallenteet, joilla voi olla merkitystä tuen myöntämisen perusteiden täyttymistä, tuen käyttöä ja tuen ehtojen noudattamista valvottaessa. Kirjanpitoaineisto ja muu hanketta koskeva aineisto on säilytettävä 10 vuotta rahoituspäätöksessä vahvistetusta hankkeen päättymispäivästä. Kymmenen vuoden säilyttämisaika vastaa ohjelmakaudella 2014–2020 säädettyä menettelyä. Säilyttämisaikan pituuteen vaikuttaa sekä yleisasetuksen 140 artiklan asettamat määräajat, joiden johdosta määräajan laskeminen yksittäiselle hankkeelle on haasteellista, että tuen saajan oikeusturva. Tuen saajan oikeusturva sisältää vaatimuksen asetettujen velvoitteiden selkeydestä, mikä tässä tapauksessa sisältää vaatimuksen siitä, että tuen saajalla on oikeus saada selkeät säilyttämisaikaa koskevat määräykset.

Pykälän 2 momentin mukaan välittävän toimitelimen on otettava tukipäätökseen ehto tuen saajan asiakirjojen säilyttämiselvöllisyydestä ja säilyttämisaikasta.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan, että välittävä toimielin voi jatkaa tuen saajalle annettavalla kirjallisella ilmoituksella 1 momentissa tarkoitettua säilyttämisaikaa yleisasetuksen 140 artiklan 1 kohdan neljännen alakohdan nojalla. Säilyttämisaikaa voidaan perustellusta syystä jatkaa esimerkiksi oikeudenkäynnin johdosta tai Euroopan komission edellyttämän toimenpiteen johdosta. Jos säilyttämisaikaa jatketaan, on välittävän toimielimen annettava tästä tuen saajalle kirjallinen ilmoitus. Jos kansallisessa lainsäädännössä tai Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään pidempää säilyttämisaikaa, noudatetaan sitä.

Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä asiakirjojen säilyttämisestä.

9 luku Erinäiset säännökset

70 §. Valvonta, tarkastusoikeus, tarkastuksen suorittaminen ja virka-apu. Pykälässä olisi viittaus valtionavustuslain valvontaa, tarkastusoikeutta, tarkastuksen suorittamista ja virka-apua koskeviin säännöksiin. Kyseisistä asioista säädetään valtionavustuslain 15—18 §:ssä. Säännöstä sovellettaessa tulee ottaa huomioon esityksen 1 §:n 3 momentin mukainen rajaus, jonka mukaan valtionavustuslain 15—18 §:iä ei kuitenkaan sovelleta starttirahaa myönnettäessä eikä myöskään silloin, kun palkkatukea tai työolosuhteiden järjestelytukea myönnetään luonnolliselle henkilölle.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin ne tahot, jotka olisivat toimivaltaisia näissä tehtävissä eli maakunnat, Uudenmaan kuntayhtymä ja työ- ja elinkeinoministeriö.

71 §. Oikeus tietojen saamiseen ja luovuttamiseen. Pykälän 1 momentissa olisi viittaus valtionavustuslain tietojen saamista ja luovuttamista koskeviin säännöksiin. Kyseisistä asioista säädetään valtionavustuslain 31 ja 32 §:ssä.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin ne tahot, jotka olisivat toimivaltaisia näissä tehtävissä eli maakunnat, Uudenmaan kuntayhtymä ja työ- ja elinkeinoministeriö.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin työnantajan oikeudesta saada tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö, jonka työsuhde on päätynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana, työnhakijaksi rekisteröityneenä. Säännös on tarpeen, koska työnhakijan työvoimapaalveluiden henkilöasiakkuus on salassa pidettävä tieto viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 24 §:n 1 momentin 24 kohdan mukaisesti. Tästä poikkeuksesta salassapitoon ei ole säännöstä valtionavustuslaissa.

Pykälän 4 momentin mukaan 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot voidaan vastaanottaa ja luovuttaa myös sähköisessä muodossa.

72 §. Muutoksenhaku. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhausta maakunnan, työ- ja elinkeinoministeriön ja Uudenmaan kuntayhtymän tekemiin päätöksiin. Tätä pykälää sovellettaisiin vain sellaisia tukia koskeviin päätöksiin, jotka olisi myönnetty yleiskatteellisista varoista tai kansallisista varoista. Rakennerahastovaroista myönnettyjen tukien muutoksenhausta olisi säännökset lain 68 §:ssä. Muutoksenhaun ensivaiheena olisi oikaisuvaatimus, jonka jälkeen muutosta voisi valittamalla hakea hallinto-oikeudelta ja edelleen korkeimmalta hallinto-oikeudelta. Muutoksenhakuoikeutta korkeimpaan hallinto-oikeuteen olisi kuitenkin osin rajoitettu.

Takaisinperintäpäätösten lisäksi avustusten palauttamista, myöntämistä ja myöntämättä jättämistä sekä maksamista ja maksamisen keskeyttämistä sekä lopettamista ja avustuspäätöksen

voimassaoloajan pidentämistä koskevasta päätöksestä voisi ensivaiheessa tehdä oikaisuvaatimuksen ja oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen voisi hakea muutosta valittamalla.

Lain 37 §:n 4 momentin mukaisesti tukea vastaava korvaus voitaisiin maksaa myös palveluntuottajalle. Tätä menettelyä noudatettaisiin esimerkiksi lain 3 pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuihin analyysi-, asiantuntija- ja koulutuspalveluihin myönnettävää tukea vastaavaa korvausta maksettaessa. Palvelun tuottajalle suoraan maksettavan korvauksen maksaminen perustuu tilaajan ja palvelun tuottajan välillä solmittuihin sopimuksiin, jotka sisältävät mahdollisten erimielisyyksien ratkaisua koskevat ehdot. Tämän johdosta suoraan palvelun tuottajalle korvauksia maksettaessa niihin ei sovelleta tässä pykälässä tarkoitettua muutoksenhakua.

Oikaisuvaatimusmenettelyssä voidaan viranomaista pyytää tarkastamaan päätöksensä laillisuus. Oikaisuvaatimusmenettelyn etuina ovat sen nopeus ja joustavuus, koska selvissä tapauksissa päätös voidaan muuttaa tarvittaessa hyvinkin nopeasti ja näin voidaan välttää asian tarpeeton käsittely valitusasteissa.

Pykälän 2 momentissa todettaisiin selvyuden vuoksi, että oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saisi hakea valittamalla muutosta hallintolainkäyttölaissa säädetyllä tavalla. Tarkempia säännöksiä oikaisuvaatimusmenettelystä on hallintolain (434/2003) 7 ja 7a luvuissa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valitusluvasta, haettaessa muutosta hallinto-oikeuden päätökseen. Valituslupa olisi tarpeen muissa tapauksissa kuin maksamisen keskeyttämistä ja lopettamista sekä takaisinperintää koskevissa asioissa. Valitusluvasta päättäisi korkein hallinto-oikeus.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin yksilöidysti päätöksistä, joita koskisi muutoksenhakukiello. Muutoksenhakuoikeuden rajaukset vastaisivat voimassa olevan julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain rajauksia. Momentissa luetelluista päätöksistä ei saisi vaatia oikaisua eikä niistä saisi valittaa. Muutoksenhakukiello koskisi 1 ja 2 kohdan osalta sellaisia päätöksiä, jotka ovat perustuneet viranomaisen tarkoituksenmukaisuusharkintaan. Koska tuen hakijalla ei ole subjektiivista oikeutta näihin palveluihin tai tukiin, tuomioistuimien ei voisi määrätä palvelua tarjottavaksi eikä tukea myönnettäväksi. Muutoksenhakukiello koskisi myös momentin 3 kohdassa mainittuja päätöksiä, jos palvelun tarjoamatta jättäminen tai tuen myöntämättä jättäminen aiheutuisi siitä, ettei tarvittavaa määrärahaa olisi käytettävissä.

73 §. Täytäntöönpano. Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lain mukainen päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta. Nopeasti täytäntöön pantavia ovat erityisesti maksamisen keskeyttämistä koskevat päätökset. Asianosaisen mahdollisuus saada tehokasta oikeussuojaa täytäntöönpanokelpoisuudesta huolimatta olisi turvattu siten, että muutoksenhakuviranomainen voi tarvittaessa keskeyttää täytäntöönpanon. Momentissa säädettäisiin myös siitä, että avustuksen takaisinperintää koskeva, tämän lain 42–44 §:n nojalla tehty lainvoimainen päätös voitaisiin panna täytäntöön verojen ja maksujen täytäntöönpanosta säädetyssä järjestyksessä. Säännöksen mukaan päätös kelpaisi sellaisenaan ulosottoperusteeksi.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin rajoituksista, jotka liittyvät starttirahan kuittaamiseen myöhemmin maksettavasta starttirahasta. Sääntely vastaisi starttirahan osalta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain mukaisia rajoituksia.

10 luku Voimaantulo

74 §. Voimaantulo. Pykälän mukaan lain ehdotetaan tulevan voimaan päivänä kuuta 20 .

75 §. Kumottavat säädökset. Pykälän mukaan lailla kumottaisiin laki alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta (8/2014) ja laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi (9/2014).

76 §. Siirtymäsäännökset. Pykälän ensimmäisen momentin mukaan tällä lailla kumottuja lakeja ja niiden nojalla annettuja säännöksiä sovellettaisiin niiden nojalla myönnettyyn tukeen. Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan hakemukseen sovellettaisiin tätä lakia.

Pykälän 2 momentin mukaisesti Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen yhteistyöohjelmien toimeenpanoon sovellettaisiin tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmakauden 2014—2020 loppuun.

Kestävän kaupunkikehittämisen toimeenpanoon sovellettaisiin 3 momentin mukaisesti alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 17 §:n 4 momentin säännöstä Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmakauden 2014—2020 loppuun.

1.3 Laki yksityisistä työnvälityspalveluista

1 §. Soveltamisala. Pykälässä määriteltäisiin lain soveltamisala. Laki sovellettaisiin yksityisiin työnvälityspalveluihin. Yksityisillä työnvälityspalveluilla tarkoitettaisiin yksityisen tai oikeushenkilön tarjoamia työnvälityspalveluja ja muita työnhakuun liittyvät palveluja sekä työvoiman vuokrausta, joiden tarjoaminen tapahtuisi maakunnasta riippumattomasti. Määritelmä vastaisi sisällöllisesti julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 4 §:n 1 momentissa tarkoitettua yksityisen työvoimapalvelun määritelmä, jolla tarkoitetaan työ- ja elinkeinoviranomaisesta riippumattomasti tarjottavia työnvälityspalveluja ja muita työnhakuun liittyviä palveluja sekä työvoiman vuokrausta. Lakia ei sovellettaisi yksityisten palveluntarjoajien tuottamiin rekryointipalveluihin, joita maakunta hankkisi palveluntuottajilta. Julkisia rekryointipalveluja tuottaessa palveluntuottajien olisi noudatettava lakia alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista sekä lakia julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista.

2 §. Tasapuolisuus. Pykälässä säädettäisiin yksityisiä työnvälityspalveluja tarjoavien velvollisuudesta noudattaa tasapuolisuutta palveluja tarjottaessa. Säännöksellä tasapuolisuuden noudattamisesta pyritään osaltaan varmistamaan Kansainvälisen työjärjestön ILO:n yksityisiä työnvälitystoimistoja koskevan yleissopimuksen (nro 181) 5 artiklan edellyttämä työntekijöiden ja työnhakijoiden yhdenvertainen kohtelua yksityisessä työnvälityksessä. Yleissopimus edellyttää työntekijöiden yhtäläisten mahdollisuuksien ja yhdenvertaisen kohtelun edistämistä työnsaannissa ja tiettyihin ammatteihin pääsyssä. Jäsenvaltion on varmistettava, että yksityiset työnvälitystoimistot kohtelevat työntekijöitä syrjimättä heitä rodun, ihonvärin, sukupuolen, uskonnon poliittisen mielipiteen, kansallisen alkuperän, yhteiskunnallisen aseman tai muun kansallisessa lainsäädännössä tai käytännössä tarkoitetun seikan, kuten ikä tai vajaakuntoisuus, perusteella. Myös ILO:n erityyöyleissopimus edellyttää yhdenvertaista kohtelua.

3 §. Kielto tarjota alaikäistä työvoimaa. Yksityisiä työnvälitystoimistoja koskevan ILO:n yleissopimuksen 9 artiklan mukaan jäsenvaltion on varmistettava, etteivät yksityiset työnvälitystoimistot käytä tai tarjoa lapsityövoimaa. Lakia nuorista työntekijöistä (998/1993) sovelletaan yleisesti työhön, jota alle 18-vuotias tekee työ- tai virkasuhteessa. Laki koskee myös yksityisiä työnvälitystoimistoja niiden palkatessa työntekijöitä vuokrattavaksi edelleen. Ehdotetulla 2 momentilla varmistettaisiin sopimuksen toimeenpano myös työvoimaa tarjottaessa.

4 §. Kielto periä työnvälityksestä maksuja. Yksityisiä työnvälitystoimistoja koskevan yleissopimuksen 7 artiklan ja erityyöyleissopimuksen normin A1.4 alakohta 5b sisältävät määräyk-

sen siitä, että työnhakijalta tai työntekijältä ei saa periä suoraan tai välillisesti maksua työnvälityspalvelusta. Vuokratyöstä annetun Euroopan neuvoston ja parlamentin direktiivin 2008/104/EY (vuokratyödirektiivi) 6 artiklan 3 kohdan mukaan työvoiman vuokrausyritykset eivät saa periä työntekijöiltä maksua vastineeksi toimeksiantojen järjestämisestä käyttäjäyrityksissä tai siitä, että työntekijä tekee työsopimuksen käyttäjäyrityksen kanssa tai solmii siihen työsuhteen toimeksiannon päätyttyä kyseisessä käyttäjäyrityksessä. Kansallisessa lainsäädännössä yksityisen työönvälityksen maksukiellosta säädetään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 5 §:n 1 momentissa, jonka mukaan yksityisiä työvoimapalveluja tarjoavat eivät saa periä henkilöasiakkaalta maksua palveluista, jotka vastaavat kyseisen lain 3 luvun 2 §:ssä tarkoitettuja työnvälityspalveluja, 4 luvun 1 §:ssä tarkoitettuja avoimia työpaikkoja ja työnhakua koskevaa tiedon välittämistä ja neuvontaa tai 2 luvun 1 §:ssä tarkoitettua työnhakijaksi rekisteröimistä. Edellä mainitun lisäksi maksukiello koskee myös tilanteista, joissa vuokratyöntekijänä työskennellyt henkilö siirtyy toimeksiannon päätyttyä käyttäjäyrityksen palvelukseen.

Edellä mainitun säännöksen perusteella työnhakijalta ei saa periä maksua avoimia työpaikkoja koskevien tietojen välittämistä, työnhakijalle sopivien työpaikkojen etsimisestä ja tarjoamisesta, työnhakijan esittelystä työnantajalle, avoimia työpaikkoja ja työnhakua koskevasta neuvonnasta eikä henkilöasiakkaan rekisteröimisestä työnhakijaksi. Ehdotetussa 4 §:ssä säädettäisiin yksityisiä työnvälityspalveluja koskevasta työnvälityksen maksukiellosta. Pykälän 1 momentin mukaan maksukiellon piiriin kuuluisivat työnhakijaksi rekisteröiminen, tietojen välittäminen avoimista työpaikoista sekä työnhakijoiden ja avointen työpaikkojen yhteensovittamiseen tähtäävät toimet. Työnhakijaksi rekisteröiminen pitäisi sisällään kaikki työnhakijan työnhakua koskevien tietojen kirjaamisen ja ylläpitämisen. Työnhakijoiden ja avointen työpaikkojen yhteensovittamiseen tähtääviä toimia olisivat sopivien avointen paikkojen etsiminen ja tarjoaminen työnhakijoille sekä työnhakijan esittely potentiaaliselle työnantajalle, joka on ilmoittanut avoimesta työpaikasta. Säännös selkeyttäisi maksukiellon kohdistumista nimenomaan avointen työpaikkojen välittämiseen liittyviin toimiin. Maksukiellon piiriin ei kuuluisi esimerkiksi työnhakijan toimeksiannosta tapahtuva niin sanottujen piilotyöpaikkojen etsintä työnhakijalle. Maksukiellon piiriin ei kuuluisi myöskään avoimen työpaikan hakuun liittyvää yleistä neuvontaa syvällisempi työnhaun tuki ja ohjaus. Yksityisten työnvälityspalvelut voisivat siten periä maksua esimerkiksi siitä, että työnhakijaa neuvotaan henkilökohtaisesti työhaakemuksen tai ansioluettelon laatimisessa tai häntä valmennetaan työnhakuhaastattelua varten. Nykytilaa vastaavasti maksua ei saisi periä myöskään vuokratyöntekijältä, joka siirtyy käyttäjäyrityksen palvelukseen.

Julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 5 §:n 3 momentin mukaan työnvälityksen maksukiello ei koske toimintaa, jossa suomalaisille nuorille ulkomailta ja ulkomaisille nuorille Suomessa tarjotaan perheessä kotityötä vastaan mahdollisuus oleskeluun ulkomailla. Ehdotettu 2 momentti sisältäisi vastaavan au pair -asemaan välittämistä koskevan poikkeuksen. Nykytilaa vastaavasti nuorella tarkoitettaisiin tässä yhteydessä pääsääntöisesti alle 30-vuotiaita.

Ehdotetussa 3 momentissa olisi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 5 §:n 3 momenttia vastaava informatiivinen viittaus rikoslain 47 luvun 6 §:ään, jossa säädetään työnvälityksen maksukiellon rikkomisesta.

5 §. Oikeus saada tietoja. Pykälässä säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön oikeudesta saada yksityisiä rekrytointipalveluja tarjoavilta tai niitä edustavilta yhteisöiltä yksityisiä rekrytointipalveluja koskevia tietoja. Säännös vastaisi sisällöltään julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 12 luvun 4 §:n 3 momenttia. ILO:n työnvälitystä koskevat yleissopimukset sekä merityöyleissopimus edellyttävät yksityisen työnvälityksen valvontaa ja seurantaa. Yksi-

tyisiä työnvälitystoimistoja koskevan yleissopimuksen 13 artiklan mukaan yksityisten työnvälitystoimistojen on toimivaltaisen viranomaisen määräämin väliajoin toimitettava viranomaiselle sen pyytämät tiedot, joita tarvitaan, jotta toimivaltainen viranomainen kansallisten ehtojen ja käytäntöjen edellyttämällä tavalla olisi selvillä yksityisten työnvälitystoimistojen rakenteesta ja toiminnoista, sekä tilastollisiin tarkoituksiin.

6 §. Voimaantulo. Lain on tarkoitus tulla voimaan samaan aikaan julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevan lakiehdotuksen kanssa.

1.4 Laki taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä

1 §. Lain soveltamisala. Pykälässä säädetään lain soveltamisalasta. Voimassa olevaa lakia sovelletaan, kun valtion viranomaisen tukiohjelma tai lain soveltamisalan piiriin kuuluva tukiohjelman ulkopuolinen tuki täyttäisi SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan valtioneuvoston edellytykset. Lain soveltamisalan ulkopuolella ovat maa- ja metsätalouden alkutuotanto ja kalatalouden tukeminen. Lakia sovelletaan aina, kun kyse on taloudelliseen toimintaan kohdistuvasta tukiohjelmasta tai tukiohjelman ulkopuolisesta yksittäisestä tuesta, joka täyttää SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa määritellyt valtioneuvoston edellytykset. Lain soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi maakuntiin ja Uudenmaan kuntayhtymään.

SEUT-sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan mukaan jäsenvaltion myöntämä taikka valtion varoista muodossa tai toisessa myönnetty tuki, joka vääristää tai uhkaa vääristää kilpailua suuressa osassa jotakin yritystä tai tuotannonalaa, ei sovellu sisämarkkinoille siltä osin kuin se vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan. Tuen katsominen valtioneuvostoksi edellyttää neljän kriteerin täyttymistä. Valtioneuvoston tulee olla myönnetty julkisista varoista, tuen pitää olla valikoiva, tuen pitää vääristää tai uhata vääristää kilpailua ja tuen pitää vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Voimassa olevan lain mukaan valtion varoista myönnettävällä tuella tarkoitetaan sellaista 2 §:ssä määriteltyä tukea, joka rahoitetaan valtion talousarvioon sisältyvällä määrärahalla tai valtion erillisistä talousarvion ulkopuolisista rahastoista. Lain soveltamisalaan kuuluvat sekä suoraan että välillisesti valtion varoista myönnettävä tuki. Välillisesti valtion varoista myönnettävällä tuella tarkoitetaan valtion viranomaisten, valtion erityisrahoituslaitosten, kuntien taikka muiden julkisten tai yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden välittämää, valtion varoista peräisin olevaa taloudelliseen toimintaan tarkoitettua tukea. Kuntien omista varoistaan myöntämä tuki on lain soveltamisalan ulkopuolella.

Voimassa olevaa lakia sovelletaan Euroopan unionin varoista myönnettäviin tukiin kuten esimerkiksi Euroopan aluekehitysrahaston (EAKR) ja Euroopan sosiaalirahaston (ESR), jos tukeen kanavoidaan EU rahoituksen lisäksi myös kansallista rahoitusta. Sen sijaan EU-rahoitus, joka ei suoraan tai välillisesti kuulu jäsenvaltion määräysvaltaan ja jonka myöntämisestä päättää keskitetysti komissio tai muu EU:n toimielin, ei kuulu valtioneuvoston sääntöjen, eikä tämän lain soveltamisalaan.

Mitä edellä säädetään valtion varoja koskien, tarkoitettaisiin jatkossa myös maakuntien ja Uudenmaan kuntayhtymän varoja. Tukien yhdenmukaisuus ja tehokas käyttö edellyttävät, että tukiviranomaiset noudattavat samoja sääntöjä myöntäessään tukia taloudelliseen toimintaan.

2 §. Määritelmät. Pykälässä säädetään määritelmistä. Pykälän 3 kohtaan ehdotetaan lisättäväksi tukiviranomaisen käsitteen laajentaminen maakuntiin ja Uudenmaan kuntayhtymään. Voimassa olevan lain mukaan tukiviranomaisella tarkoitetaan sitä valtion viranomaista, jonka tehtäviin tukea tai tukiohjelmaa koskevat asiat lainsäädännön nojalla kuuluvat tai sellaista yh-

teisöä taikka säätiötä, joka myöntää tuen viranomaisen puolesta. Tukiviranomaisella tarkoitetaan sitä valtion viranomaista, joka muun lainsäädännön perusteella toimii kussakin valtionavustuksessa säädettyinä tukiviranomaisena. Varsinaisen tuen myöntäminen tapahtuu usein aluehallinnossa, esimerkiksi Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksissa ja verohallinnossa. Myös esimerkiksi Euroopan rakennerahasto-ohjelmassa maakuntien liitot myöntävät Euroopan aluekehitysrahaston ja niitä vastaavia kansallisia varoja ns. välittävinä toimitelminä hallintoviranomaisena toimivan valtion viranomaisen työ- ja elinkeinoministeriön puolesta. Maakuntien liitot kuuluvat lain soveltamisalaan myöntäessään rakennerahasto-ohjelmien mukaista tukea työ- ja elinkeinoministeriön eli hallintoviranomaisen puolesta alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden toteuttamisesta annetun lain (8/2014) nojalla. Tukiviranomaisella tarkoitettaisiin myös maakuntaa tai Uudenmaan kuntayhtymää Lakia ei sovellettaisi Ahvenanmaan maakuntaan perustuen Ahvenanmaan itsehallintolakiin (1144/1991).

Valtion varoista myönnettävällä tuella tarkoitetaan voimassa olevan lain mukaan sellaista 2 §:ssä määriteltyä tukea, joka rahoitetaan valtion talousarvioon sisältyvällä määrärahalta tai valtion erillisistä talousarvion ulkopuolisista rahastoista. Lain soveltamisalaan kuuluu sekä suoraan että välillisesti valtion varoista myönnettävä tuki. Välillisesti valtion varoista myönnettävällä tuella tarkoitetaan valtion viranomaisten, valtion erityisrahoituslaitosten, kuntien taikka muiden julkisten tai yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden välittämää, valtion varoista peräisin olevaa taloudelliseen toimintaan tarkoitettua tukea. Lain soveltamisalan ulkopuolella ovat maa- ja metsätalouden alkutuotanto sekä kalatalous sekä kuntien myöntämät tuet.

Tavoitteena on varmistaa tukien Euroopan unionin valtioneuvoston lainsäädännön mukaisuuden kansallinen ennakoarviointi sekä yhdenmukaistaa ja tehostaa tukien käyttöä.

2 Tarkemmat säännökset ja määräykset

Laki julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista

Ehdotetun 16 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin kansainvälisestä rekrytointipalvelusta, jota tarjottaisiin Suomesta Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolisiin maihin työntekijää hakevalle sekä edellä tarkoitetuista kolmansista maista työntekijää Suomeen hakevalle. Nykytilasta poiketen asetuksella ei enää säädettäisiin Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen sisällä työntekijää hakevalle annettavasta rekrytointipalvelusta, koska asiasta säädetään EU:n asetuksella.

Ehdotettuun 19 §:n 3 momentin sisältyisi asetuksenantovaltuus, jonka mukaan opiskelijoiden valintamenettelystä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Tällaisia säännöksiä olisivat nykyistä vastaavasti koulutukseen hakemista, valintapäätöstä ja siitä tiedottamista koskevat säännökset.

Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin ehdotetun 23 §:n 4 momentin asetuksenantovaltuuden perusteella yhteishankintakoulutuksen maksuosuuksista. Jos yhteishankintakoulutus järjestettäisiin yhdessä työnantajan kanssa tämän palvelukseen tuleville henkilöille tai sellaiselle yrittäjäksi aikovalle, jolla olisi harvalukuisia toimeksiantajia tai jonka on tarkoitus harjoittaa yritystoimintaa hankkimalla yrittäjyysosoikeudet toiselta yritykseltä, työnantajan, yrittäjäksi ryhtyvän toimeksiantajan tai yrittäjyysosoikeudet luovuttavan yrityksen maksuosuus olisi 30 prosenttia hankintasopimuksen mukaisesta koulutuksen kokonaishankintahinnasta ilman arvonlisäveron osuutta. Jos koulutus järjestettäisiin yhdessä työnantajan kanssa tämän palveluksessa oleville työntekijöille tai vuokratyöntekijöille ja koulutuksen tarkoituksena olisi, että nämä jatkavat työnantajan tehtävissä koulutuksen jälkeen, työnantajan maksuosuus olisi 30—50 prosenttia hankintasopimuksen mukaisesta kokonaishankintahinnasta ilman arvonlisäveroa.

Työnantajan maksuosuus riippuisi työnantajan yrityskoosta. Jos kysymys olisi koulutuksen yhteishankinnasta, jossa työnantaja osallistuu irtisanomiensa tai lomauttamiensa työntekijöiden uudelleen kouluttamiseen, työnantajan maksuosuus olisi 20 prosenttia hankintasopimuksen mukaisesta kokonaishinnasta ilman arvonlisäveroa.

Ehdotetun 31 §:n 3 momentin mukaan työllistämismääräytteen toimeenpanosta ja siihen liittyvistä ilmoituksista säädettäisiin nykyistä vastaavasti tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella säädettäisiin muun muassa, että maakunnan olisi ilmoitettava työllistämismääräytksellä kunnalle tämän työllistämismääräytksellisen kaksiviikkoisen työllistettävien työttömyyspäivärahan enimmäisajan päättymistä. Ilmoituksesta tulisi käydä ilmi työllistämismääräytteen peruste, työllistettävien koulutus, työkokemus ja muuta työllistämisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Laki alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta

Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta ehdotetun lain mukaisista tuista. Valtioneuvoston asetuksella annettavat tarkemmat säännökset koskisivat voimassa olevia säännöksiä vastaavasti muun muassa yksityiskohtaisempia tukiehtoja ja tukien myöntämistä koskevaa menettelyä laissa tarkoitettujen yleisten periaatteiden ja lähtökohtien puitteissa. Koska ehdotettavaan lakiin on koottu useita aiemmin eri laeissa säädettyjä tukimuotoja, valtioneuvoston asetuksella annettavien tarkempien säännösten määrää lisäävä vaikutus on myös sillä, että ehdotettavaa lakia sovelletaan Euroopan unionin rakennerahastovaroista rahoitettaviin tukiin Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelmassa. Seuraavana on todettu luettelomaisesti, mistä asioista valtioneuvoston asetuksella on tarkoitus antaa tarkempia säännöksiä.

Ehdotetun 3 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kehittämistuen myöntämisestä ja käyttökohteista.

Ehdotetun 4 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kehittämistuen saajista.

Ehdotetun 5 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kehittämistuen myöntämisen edellytyksistä ja sovellettavista valtiontukisäännöistä.

Ehdotetun 6 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kehittämistuen hyväksyttävistä kustannuksista ja tuen määrästä.

Ehdotetun 8 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä yrityksen kuljetuskustannuksiin tarkoitetun tuen myöntämisestä, hyväksyttävistä kustannuksista ja tuen määrästä.

Ehdotetun 9 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä kuljetuskustannuksiin tarkoitetun tuen myöntämisen edellytyksistä.

Ehdotetun 10 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä työ- ja elinkeinoministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön pykälässä tarkoitettujen tukien myöntämisestä ja käyttökohteista.

Ehdotetun 11 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä maakunnan alueiden kehittämiseen tarkoitetun tuen myöntämisestä, käyttökohteis-

ta sekä 1 momentin 5 ja 6 kohdan mukaisista opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvista hankkeista ja niihin sovellettavasta lausuntomenettelystä.

Ehdotetun 12 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä oikeushenkilölle voittoa tavoittelemattomaan kehittämis- ja investointitoimintaan myönnettävän tuen saajista.

Ehdotetun 13 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä oikeushenkilölle voittoa tavoittelemattomaan kehittämis- ja investointitoimintaan myönnettävien tukien yleisistä edellytyksistä ja sovellettavista valtioneuvoston säännöistä.

Ehdotetun 14 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä oikeushenkilölle voittoa tavoittelemattomaan kehittämis- ja investointitoimintaan myönnettävän tuen siirtoa koskevasta menettelystä.

Ehdotetun 15 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä oikeushenkilölle voittoa tavoittelemattomaan kehittämis- ja investointitoimintaan myönnettävän tuen yhteishankkeissa noudatettavasta menettelystä.

Ehdotetun 16 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä oikeushenkilölle voittoa tavoittelemattomaan kehittämis- ja investointitoimintaan myönnettävän tuen hyväksyttävistä kustannuksista ja tuen määrästä.

Ehdotetun 22 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä palkatun työntekijän siirtämisen edellytyksistä toisen työnantajan tehtäviin.

Ehdotetun 25 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä palkkatuen määrästä.

Ehdotetun 26 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä palkkatuen määrästä eräissä tapauksissa.

Ehdotetun 31 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää työolosuhteiden järjestelytukea korvattavista kustannuksista, tuen enimmäismäärästä ja -kestosta sekä menettelystä tukea myönnettäessä.

Ehdotetun 35 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin starttirahaa oikeuttavista korvauspäivistä.

Ehdotetun 36 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä lakiehdotuksen mukaisten tukien hakemisesta ja hankkeen aloittamisesta.

Ehdotetun 37 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä lakiehdotuksen mukaisten tukien päätösten tekemisestä.

Ehdotetun 38 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä lakiehdotuksen mukaisten tukien maksamisen hakemisesta ja maksamisessa noudatettavista menettelyistä.

Ehdotetun 39 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä lakiehdotuksen mukaisten tukien maksamisesta ja ennakkoa koskevasta menettelystä.

Ehdotetun 49 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomaisen tehtävistä ja niissä noudatettavista menettelyistä sekä siirtää tehtäviä välittävälle toimielimille.

Ehdotetun 50 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rakennerahasto-ohjelman todentamisviranomaisen tehtävistä.

Ehdotetun 51 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rakennerahasto-ohjelman tarkastusviranomaisen tehtävistä.

Ehdotetun 52 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä välittävän toimielimen tehtävistä ja niiden hoitamisesta.

Ehdotetun 53 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä välittävälle toimielimille asetettavista edellytyksistä.

Ehdotetun 54 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hallintoviranomaisen ja välittävien toimielinten välisestä selvittelymenettelystä.

Ehdotetun 55 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä hallintoviranomaisen takaisinperintämenettelystä.

Ehdotetun 56 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rakennerahastovarojen jakamisesta ja rahoitussuunnitelmasta.

Ehdotetun 57 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä rakennerahastohankkeissa.

Ehdotetun 58 §:n 2 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rakennerahastohankkeen ohjausryhmästä, sen asettamisesta ja tehtävistä.

Ehdotetun 59 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä Euroopan sosiaalirahaston valtakunnallisen toimenpidekokonaisuuden ohjausryhmästä ja sen tehtävistä.

Ehdotetun 60 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä välittävän toimielimen seurantavelvoitteesta ja hankkeiden seuranta koskevista tiedoista.

Ehdotetun 61 §:n 5 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rakennerahastohankkeiden hyväksyttävistä kustannuksista, kustannusmalleista, kustannusten määräytymisen perusteista, tuen käyttökohteista, enimmäistukimääristä tai -osuuksista sekä tukimenettelyistä.

Ehdotetun 62 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rakennerahastovaroista myönnettävän tuen sähköisestä hakemis- ja myöntämismenettelystä.

Ehdotetun 63 §:n 3 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rakennerahastovaroista myönnettävän tuen sähköisestä maksamisen hakemis- ja myöntämismenettelystä.

Ehdotetun 65 §:n 6 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rakennerahastojen tietojärjestelmistä ja niihin tallennettavista tiedoista.

Ehdotetun 67 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rakennerahastohankkeiden takaisinperinnän teknisestä toteuttamisesta.

Ehdotetun 69 §:n 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rakennerahastohankkeen asiakirjojen säilyttämisestä.

Laki yksityisistä työnvälityspalveluista

Ehdotettuun yksityisiä työnvälityspalveluja koskevan lain 5 §:n mukaan työ- ja elinkeinoministeriöllä olisi oikeus saada yksityisiltä työnvälityspalveluja tarjoavilta ja niitä edustavilta yhteisöiltä tietoja yksityisten työnvälityspalvelujen seuraamiseksi. Valtioneuvoston asetuksella säädettäisiin tarkemmin annettavista tiedoista sekä tietojen käsittelystä ja muusta yhteistyöstä. Tietojenantovelvollisuus koskisi nykyistä vastaavasti muun muassa työhön välitettyjen ja vuokrattujen henkilöiden määriä, vuokratyösuhteiden keskimääräistä kestoja sekä työnvälityspalveluja käyttäneiden ja työvoimaa vuokranneiden asiakkaiden määriä ja yksityisten tarjoamia työnhakua tukevia palveluja.

3 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2020.

4 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys

Esitys liittyy perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädettyyn julkisen vallan velvollisuuteen edistää työllisyyttä ja 124 §:n julkisen hallintotehtävän antamiseen muulle kuin viranomaiselle. Lisäksi ehdotettuja säännöksiä on arvioitava perustuslain 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisuuden, 10 §:n 1 momentissa turvatun yksityiselämän suojan ja 21 §:ssä tarkoitetun oikeusturvan kannalta.

Palveluvalikoima ja palvelujen saatavuus

Perustuslain 18 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on edistettävä työllisyyttä ja pyrittävä turvamaan jokaiselle oikeus työhön. Säännös sisältää myös sääntelyvarauksen, jonka mukaan oikeudesta työllistävään koulutukseen säädetään lailla. Työllisyyden edistämistä koskeva säännös on luonteeltaan julkiseen valtaan kohdistuva perustuslaillinen toimeksianto. Säännös ei ota kantaa keinovalikoimaan, vaan jättää julkiselle vallalle merkittävästi liikkumatilaa sen harkitsemisessa, miten työllisyyttä voidaan parhaiten edistää. Työllisyyden edistämisvelvollisuus merkitsee sitä, että julkisen vallan on pyrittävä turvamaan jokaiselle oikeus työhön, mutta toisaalta myös sitä, että julkisen vallan tulee pyrkiä estämään pysyvästi työtä vailla olevien ryhmien muodostumista.

Ehdotetut lait liittyvät maakunta-uudistukseen ja siihen liittyvään kasvupalvelu-uudistukseen. Maakuntauudistuksessa luotaisiin uusi julkisen vallan itsehallinnollinen organisaatio – maakunta. Uudistuksen yhteydessä nykyiset TE-toimistot ja ELY-keskukset lakkautettaisiin ja niiden julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin liittyvät tehtävät siirrettäisiin perustettaville maakunnille. Julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämisspalveluja koskevassa lakiehdotuksessa (1. lakiehdotus) esitetään säädettäväksi palveluista, joita maakunnan toisaalta tulisi järjestää ja joita se voisi järjestää työmarkkinoiden toimivuuden, osaavan työvoiman saatavuuden ja työnhakijoiden työllistymisen edistämiseksi, ja alueiden kehittämisen ja kasvu-

palvelujen rahoittamista koskevassa lakiehdotuksessa (2. lakiehdotus) tuista, joita maakunnat voisivat myöntää muun muassa työllisyyden edistämiseen. Edellä tarkoitetut lakiehdotukset muodostavat kokonaisuuden hallituksen esityksessä 35/2018 vp. ehdotetun alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiehdotuksen kanssa. Edellä tarkoitettuja esityksiä on siten arvioitava perustuslain asettaman työllisyyden edistämiselvöllisyyden osalta kokonaisuutena.

Julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevan lakiehdotuksen mukaan maakunnan olisi järjestettävä alueellaan nykyisiin julkisiin työvoima- ja yrityspalveluihin kuuluvia työnvälityspalveluja vastaavia rekryointipalveluja sekä ammatinvalinta- ja ura-ohjausta. Lisäksi maakunnalla olisi velvollisuus järjestää kasvupalvelukoulutusta, joka vastaisi ELY-keskusten ja TE-toimistojen hankkimaa työvoimakoulutusta. Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiehdotuksen mukaan maakunnalla olisi velvollisuus varata määrärahoja palkkatukeen, jota koskevat säännökset olisivat ehdotetussa alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamista koskevassa laissa. Rekryointipalvelut, ammatinvalinta- ja ura-ohjaus, kasvupalvelukoulutus ja palkkatuki muodostaisivat työttömien palvelussa niin sanotun minimipalveluvalikoiman.

Maakunnat voisivat myös tukea yrittäjäksi ryhtymistä starttirahalla sekä myöntää työnantajalle työolosuhteiden järjestelytukea henkilön vamman tai sairauden edellyttämien työvälineiden hankkimisesta tai työpaikalla tehtävistä muutoksista aiheutuviin kustannuksiin. Maakunnalla olisi mahdollisuus järjestää myös muita rekryointeja ja työnhakua tukevia, henkilöasiakkaan osaamista kartoittavia ja kehittäviä sekä työmarkkinavalmiuksia lisääviä ja työllistymistä tukevia palveluja, joita ei määriteltäisi laissa tarkemmin. Nykyistä väljempi palvelumäärittely mahdollistaisi uudenlaisten, työnhakijoiden palvelutarpeisiin nykyistä paremmin vastaavien palvelujen järjestämisen ja mahdollistaisi näin työnhakijoiden työllistymisen edistämisen nykyistä tehokkaammin. Väljä palvelumäärittely mahdollistaisi palvelujen räätälöimisen myös työnhakijan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti.

Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiehdotuksen 14 §:n mukaan kasvupalvelut tulisi järjestää käytettävissä olevien määrärahojen rajoissa laajuudeltaan ja laadultaan sellaisina kuin asiakkaiden tarve edellyttää. Mainitun lakiehdotuksen 19 §:n 1 momentin mukaan maakunnalla olisi nimenomainen velvollisuus työllisyyden edistämiseen. Säännöksen mukaan maakunnan tulisi käytettävissään olevien määrärahojen puitteissa huolehtia siitä, että sen alueella on tarjolla riittävästi maakunnallisia kasvupalveluja, jotka edistävät työttömien mahdollisuuksia saada työtä. Lisäksi maakunnan tulisi huolehtia siitä, että maakunnallisilla kasvupalveluilla tuetaan erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevien työllistymistä. Palvelujen vähimmäistason toteutumiseksi edellä mainitun säännöksen 2 momentissa säädettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön velvollisuudesta seurata työllisyyskehitystä sekä työllistymistä ja osaamisen kehittämistä edistävien palvelujen saatavuutta valtakunnallisesti. Maakunnalla olisi edellä mainittu velvollisuus omalla alueellaan. Palvelujen yhdenvertaisen saatavuuden poikkeamia maakunnan sisällä tai maakuntien välillä tulee käsitellä alueiden kehittämisen keskusteluissa, joista säädettäisiin alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lain 11 §:ssä. Yhdessä edellä tarkoitetut lakiehdotukset asettaisivat maakunnalle velvollisuuden järjestää palveluja, joilla toteutettaisiin perustuslaissa julkiselle vallalle säädettyä velvollisuutta edistää työllisyyttä.

Julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja sekä alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamista koskevat lakiehdotukset eivät aseta määrällisiä vaatimuksia sille, kuinka paljon maakunnan tulee järjestää palveluja tai käyttää määrärahoja työllisyyden edistämiseen. Maakuntien rahoitusta koskevan lakiehdotuksen (HE 15/2017 vp ja HE 57/2017 vp) 18 §:n mukaan osa maakunnan yleiskatteellisesta rahoituksesta muodostuisi niin sanotun kasvupalvelukertoimen perusteella. Edellä mainitun lakiehdotuksen mukaan kasvupalveluker-

toimen osatekijöinä käytettäisiin työ- ja elinkeinoministeriön työnvälitystilastosta ilmenevää työttömien työnhakijoiden määrää ja työttömyysastetta sekä Tilastokeskuksen tietoja yritysten toimipaikkojen määrästä maakunnassa. Kasvupalvelukertoimen tarkoituksena on siten turvata, että maakunnalla olisi käytettävissään määrärahoja kasvupalvelujen järjestämiseen ja työllisyyden hoitoon.

Julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämisspalveluja koskevan lakiehdotuksen 2 §:n 3 kohdassa ehdotettu työttömän määritelmä poikkeaisi nykyisestä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työttömän määritelmästä. Ehdotetulla työttömän määritelmällä on vaikutusta muun muassa siihen, edellytetäänkö työnhakijan palvelutarve arvioidavaksi säännöllisesti vähintään kolmen kuukauden välein. Koska ehdotettu työttömän määritelmä kattaisi kaikki ne työnhakijat, jotka eivät tee työtä kokoaikaisesti yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa tai opiskele päätoimisesti, toisi esitetty muutos nykyistä useamman työnhakijan säännöllisen palvelutarpeen arvioinnin piiriin. Muutos tehostaisi osaltaan työnhakijoiden pääsemistä palvelutarpeen mukaisten palvelujen piiriin ja turvaisi sitä kautta oikeutta työhön.

Kasvupalvelukoulutus

Maakunnilla olisi velvollisuus järjestää kasvupalvelukoulutusta, joka vastaisi voimassa olevassa julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa tarkoitettua työvoimakoulutusta. Perusoikeusuudistuksen esityöt tai perustuslakivaliokunnan kannanotot eivät viittaa siihen, että perustuslain säännös työllistävistä koulutuksesta tarkoittaisi subjektiivista oikeutta työllistävään koulutukseen. Lailla voidaan määritellä koulutuksen tavoitteet ja koulutukseen pääsemisen edellytykset. Oikeus työllistävään koulutukseen ei myöskään pidä sisällään jatkuvaa oikeutta saada ammatillisia koulutusjaksoja niin kauan kuin henkilö itse haluaa ja hänen työttömyytensä jatkuu.

Vaikka maakunnalla olisi velvollisuus järjestää kasvupalvelukoulutusta, ei yksittäisellä työnhakijalla olisi subjektiivista oikeutta saada koulutusta. Mahdollisuus tarjota kasvupalvelukoulutusta olisi voimassa olevaa lainsäädäntöä vastaavasti riippuvainen käytettävissä olevista määrärahoista. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan (PeVL 47/2002 vp) todennut, ettei tällaiselle ratkaisulle aiheudu estettä perustuslaista. Samalla valiokunta on kuitenkin tähdentänyt perustuslaista johtuvan lainsäätäjälle yleisen velvollisuuden huolehtia siitä, että lain mukainen koulutusjärjestelmä turvaa tosiasiallisen mahdollisuuden työllistävään koulutukseen. Kasvupalvelukoulutuksen lisäksi oikeutta työllistävään koulutukseen turvataan ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettulla työvoimakoulutuksella, jota työvoimakoulutuksen järjestämisluvan saaneet koulutuksenjärjestäjät järjestävät opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alan valtionosuusrahoituksella ja jonka opiskelijavalinta perustuu työvoimapolitiiseen harkintaan. Lisäksi työttömillä on mahdollisuus suorittaa omaehtoisia opintoja työttömyysetuudella tuettuna. Omaehtoisten opintojen tukeminen työttömyysetuudella on harkinnanvaraista. Hallitus on antanut eduskunnalle työttömyysturvalain muuttamista koskevan hallituksen esityksen (HE 59/2017 vp), jossa esitetään 25 vuotta täyttäneille työttömille mahdollisuutta opiskella lyhytkestoisia, enintään kuusi kuukautta kestäviä päätoimisia opintoja työttömyysetuutta menettämättä. Nämä nimenomaan työttömille tarkoitetut opiskelumahdollisuudet täydentävät perustuslain säännöstä oikeudesta työllistävään koulutukseen.

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu

Julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämisspalveluja koskevassa lakiedotuksessa säädettäisiin maakunnan velvollisuudesta huolehtia siitä, että pitkään työttömänä olleiden tarve monialaiseen yhteispalveluun arvioidaan ja että monialaista palvelua tarvitsevien palvelutarpeet arvioidaan ja palvelut sovitetaan yhteen monialaisena yhteistyönä. Työllistymistä edis-

tävällä monialaisella yhteispalvelulla tarkoitettaisiin tilannetta, jossa työttömän työllistymisen edistäminen edellyttäisi kasvupalvelujen yhteensovittamista sosiaali- ja terveystalouden tai kuntoutuspalvelujen kanssa. Lakiehdotuksessa säädettäisiin nykyistä vastaavista määräajoista, jolloin tarve monialaiseen palveluun olisi viimeistään arvioitava. Maakunnan velvollisuudella huolehtia työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämisestä turvattaisiin pitkään työttömänä olleiden mahdollisuuksia saada tarvitsemiaan palveluja. Säännöksellä toteutettaisiin paitsi pitkään työttömänä olleiden oikeutta työhön, myös perustuslain 19 §:ssä säädettyä julkisen vallan velvollisuutta turvata jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveystaloudet ja edistää väestön terveyttä. Ehdotettu sääntely velvollisuudesta työllistymistä edistävän monialaisen palvelutarpeen arviointiin vastaisi voimassa olevassa työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta annetun lain mukaista sääntelyä, joka on syntynyt perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 41/2014).

Nuorten monialaiset palvelupisteet

Julkisista rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevan lakiehdotuksen 5 §:n 2 momenttiin sisältyy säännös, jonka mukaan maakuntien tulisi järjestää erityisesti nuorille tarkoitettuja palvelupisteitä yhteistyössä kuntien ja muiden nuorille palveluja tarjoavien toimijoiden kanssa. Nuorilla tarkoitettaisiin tässä yhteydessä kaikkia alle 30-vuotiaita. Kysymys olisi niin sanotun Ohjaamo-toiminnan vakinaistamisesta. Myös velvollisuuteen arvioida työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarve liittyy ikään perustuvaa sääntelyä. Alle 25-vuotiaiden kohdalla tarve työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun tulisi arvioida viimeistään kuuden kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen, kun muiden kohdalla arvio olisi tehtävä viimeistään 12 kuukauden yhdenjaksoisen työttömyyden jälkeen.

Perustuslakivaliokunta on työllisyyslainsäädännön yhteydessä pitänyt vallitsevaa nuorisotyöttömyystilannetta eräiden muiden seikkojen ohella hyväksyttävänä perusteena alle 25-vuotiaiden erilliskohtelulle silloin, kun kysymys on ollut tiukempien ehtojen asettamisesta nuorten henkilöiden työmarkkinatuen saamiselle (PeVL 17/1996 vp, PeVL 46/2002 vp). Vastaavasti perustuslakivaliokunta on katsonut lausunnossaan (PeVL 11/2010 vp), että tavoite ehkäistä työttömyyden pitkittymistä edistämällä erityisesti nuorten vastavalmistuneiden sijoittumista työmarkkinoille on ollut taantuman aikana hyväksyttävä peruste alle 25-vuotiaiden erityiskohtelulle.

Suomen talouden pitkittyneen taantuman seurauksena merkittävä osa nuorista ja nuorista aikuisista on kohdannut vaikeuksia työmarkkinoille kiinnittymisessä. Kelan tilastojen mukaan 18–24-vuotiaista nuorista 15 prosenttia sai vuoden 2016 aikana toimeentulotukea ja vuoden 2017 aikana noin 18 prosenttia. Noin 120 000:lla 20–29-vuotiaalla nuorella aikuisen ei ole toisen asteen jälkeistä tutkintoa. Peruskoulun varassa olevien nuorten odotettu työura on merkittävästi lyhyempi kuin toisen asteen suorittaneiden. Nuorille ei ole välttämättä muodostunut selvää käsitystä viranomaisten kanssa asioimisesta tai yhteiskunnan tukimahdollisuuksista. Helposti lähestyttävät monialaiset palvelupisteet tukisivat tällaisten nuorten ja nuorten aikuisten hakeutumista palvelujen piiriin.

Tehtävien antaminen palveluntuottajalle

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Perustuslain 124 §:ää koskevien yksityiskohtaisten perustelujen (HE 1/1998 vp) mukaan sään-

nöksen tarkoituksena on rajoittaa julkisten hallintotehtävien osoittamista varsinaisen viranomaiskoneiston ulkopuolelle.

Julkisella hallintotehtävällä viitataan tässä yhteydessä verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä (HE 1/1998 vp, s. 178/II—179/I). Perustuslakivaliokunta on viitaten säännöksen perusteluihin todennut, ettei säännöstä ole lähtökohtaisesti tarkoitettu käytettäväksi laajojen hallinnollisten tehtäväkokonaisuuksien antamiseen viranomaiskoneiston ulkopuolisille tahoille (ks. HE 1/1998 vp, s. 179, PeVM 10/1998 vp, s. 35).

Perustuslain 124 §:n esitöiden mukaan merkittävänä julkisen vallan käyttämisenä olisi pidettävä esimerkiksi itsenäiseen harkintaan perustuvaa oikeutta käyttää voimakeinoja tai puuttua muuten merkittävällä tavalla yksilön perusoikeuksiin. Tällaisia valtuuksia ei ehdotetun säännöksen mukaan saisi antaa muille kuin viranomaisille (HE 1/1998 vp, s. 179/I—II). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että muun muassa hallinnollisen seuraamuksen määrittämiseen sisältyy merkittävää julkisen vallan käyttöä (PeVL 15/2012 vp, s. 3, PeVL 57/2010 vp, s. 5, PeVL 32/2005 vp, s. 2/II, PeVL 55/2005 vp, s. 2/I).

Perustuslain 124 §:ssä asetettuun lailla säätämisen vaatimukseen sisältyy, että tehtävien siirtoa koskevan sääntelyn on oltava riittävän täsmällistä. Perustuslain 124 §:n esitöiden mukaan lähtökohtana tulee olla, että julkisen hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle säädetään lailla. Koska etenkin julkisten palvelutehtävien hoitaminen on kuitenkin voitava järjestää joustavasti eikä tällaisten tehtävien antamisesta ole sääntelyn tavoitteiden kannalta tarpeen edellyttää säädettäväksi yksityiskohtaisesti lailla, voitaisiin hallintotehtävän antamisesta muulle kuin viranomaiselle säätää tai päättää myös lain nojalla. Tehtävän antamiseen oikeuttavan toimivallan olisi tällöinkin perustuttava lakiin (HE 1/1998 vp, s. 179/I). Perustuslakivaliokunta on todennut, että julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle myös lain nojalla tehtävällä sopimuksella (PeVL 11/2004 vp, s. 2/I, PeVL 11/2002 vp, s. 5/I ja PeVL 26/2017 vp, s. 48).

Julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämisspalveluja koskevan lakiehdotuksen 3 §:ssä säädettäisiin tehtävistä, jotka maakunta voisi antaa palveluntuottajan hoidettavaksi. Maakunta voisi antaa palveluntuottajan hoidettavaksi lakiehdotuksen 16—18 §:ssä tarkoitettujen rekrytointipalvelujen, osaamisen kehittämisspalvelujen ja muiden palvelujen tuottamisen. Lisäksi maakunta voisi antaa palveluntuottajan hoidettavaksi myös asiakkaan palveluprosessiin liittyvät tehtävät, jotka sisältyisivät edellä mainitun lakiehdotuksen 4 ja 10—13 §:ään. Palveluntuottaja voisi hoitaa asiakkaan palvelutarpeen arvioimisen ja ohjaamisen palveluihin. Palveluntuottaja voisi hoitaa myös työnhakijan informoimiseen liittyvät tehtävät sekä laatia työttömän kanssa työllistymissuunnitelman ja seurata suunnitelman toteutumista. Palveluntuottaja voisi arvioida työttömän tarpeen työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun ja toimia työllistymistä edistävässä monialaisessa yhteispalvelussa yhteistyössä sosiaali- ja terveydenhuollon ja Kansaneläkelaitoksen kanssa monialaisen palvelun tarjoamiseksi työttömälle.

Maakunnan toimivalta antaa tehtäviä palveluntuottajan hoidettaviksi perustuisi lakiin. Tehtävien antaminen palveluntuottajalle tapahtuisi alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiehdotuksen mukaisesti. Maakunta voisi antaa tehtävät palveluntuottajan hoidettavaksi joko hankintasopimuksella kilpailutettuaan ensin palveluntuottajia tai käyttämällä mainitussa lakiehdotuksessa tarkoitettua hyväksymismenettelyä.

Perustuslain 124 §:n esitöiden mukaan julkisen hallintotehtävän antamisesta viranomaiskoneiston ulkopuolelle voitaisiin säätää tai päättää vain ehdotetussa säännöksessä tarkoitettujen edellytysten vallitessa. Tehtävän antamisen olisi ensinnäkin oltava tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Tarkoituksenmukaisuusarvioinnissa tulisi hallinnon tehokkuuden ja muiden hallinnon sisäisiksi luonnehdittavien tarpeiden lisäksi kiinnittää erityistä huomiota yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen tarpeisiin. Myös hallintotehtävän luonne olisi otettava huomioon. Siten tarkoituksenmukaisuusvaatimus voi palveluiden tuottamiseen liittyvien tehtävien kohdalla täytyä helpommin kuin esimerkiksi yksilön tai yhteisön keskeisiä oikeuksia koskevan päätöksenteon kohdalla. Tarkoituksenmukaisuusvaatimus on oikeudellinen edellytys, jonka täytyminen jäisi tapauskohtaisesti arvioitavaksi. (HE 1/1998 vp, s. 179/II)

Perustuslakivaliokunta on painottanut vakiintuneessa lausuntokäytännössä, että tarkoituksenmukaisuusvaatimus on oikeudellinen edellytys, jonka täytyminen jää tapauskohtaisesti arvioitavaksi (PeVL 44/2016 vp, s. 5, PeVL 16/2016 vp, s. 3, PeVL 12/2014 vp, s. 2/II, PeVL 8/2014 vp, s. 3/II, PeVL 5/2014 vp, s. 3/I, PeVL 23/2013 vp, s. 3/I, PeVL 65/2010 vp, s. 2/II, PeVL 57/2010 vp, s. 5/I, PeVL 48/2010 vp, s. 4/I ja niissä viitatu lausunnot. Ks. myös HE 1/1998 vp, s. 179/II). Perustuslakivaliokunta on arvioidessaan tarkoituksenmukaisuuskriteerin täyttymistä kiinnittänyt huomiota muun muassa tehtävissä tarvittavaan erityisosaamiseen tai resursseihin (PeVL 29/2013 vp, s. 2, PeVL 37/2010 vp, s. 5/I), palvelutarpeen lisääntymiseen (PeVL 6/2013 vp, s. 2/II, PeVL 16/2016 vp, s. 3), palveluiden alueelliseen saatavuuteen (PeVL 11/2004 vp, s. 2/I) ja joustavuuteen (PeVL 6/2013 vp, s. 2/II) sekä toiminnan tehokkuuteen (PeVL 3/2009 vp, s. 4/II). Tarkoituksenmukaisuusvaatimuksessa ei valiokunnan mukaan ole kysymys vain taloudellisesta tarkoituksenmukaisuudesta, vaikka järjestelyn taloudellisiin vaikutuksiin onkin asianmukaisesti kiinnitettävä riittävästi huomiota (PeVL 11/2006 vp, s. 2—3). Merkitystä on myös viranomaisen henkilöstöresurssien riittävyydellä (PeVL 23/2013 vp, s. 3/II, PeVL 6/2013 vp, s. 2/II). (PeVL 26/2017 vp, s. 49)

Arvioidessaan muun muassa maakuntalakia ja lakia sosiaali- ja terveyspalveluiden järjestämisestä (HE 15/2017 vp) perustuslakivaliokunta totesi, että arvioitaessa, onko ehdotettu julkisten hallintotehtävien antaminen muulle kuin viranomaiselle tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi, on kiinnitettävä huomiota hallintotehtävän luonteeseen. Perustuslakivaliokunta kiinnitti erityisesti huomiota sosiaalihuollon palveluiden asemaan suoran valinnan palveluina. Sosiaalihuollossa on terveydenhuoltoa yleisemmin kyse yksilöiden asemaan vaikuttavien hallintopäätösten tekemisestä. Siten tarkoituksenmukaisuusvaatimus on vaikeammin täyttyvä kuin palveluiden tuottamiseen liittyvien tehtävien kohdalla (HE 1/1998 vp, s. 179/II, ks. myös PeVL 8/2014 vp). (PeVL 26/2017 vp, s. 52—53)

Ehdotetut julkiset rekryointipalvelut ja osaamisen kehittämispalvelut ovat palveluja, joita vastaavien palvelujen hankkimisen voimassa oleva julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettu laki mahdollistaa jo nykyisellään palveluntuottajilta. Esimerkiksi työvoimakoulutus on palvelu, joka hankitaan kokonaan koulutuspalvelujen tuottajilta. Koulutuspalvelujen hankkiminen palveluntuottajilta on välttämätöntä, koska viranomaisten resurssit eikä osaaminen mahdollista niiden tuottamista itse. Ainoastaan työnvälitys ja ammatinvalinta- ja uraohjaus ovat palveluja, jotka TE-toimistot nykyisellään hoitavat pääasiassa itse, mutta nykyinenkin laki ei estä hankkimasta niitä palveluntuottajilta. Yhteistyötä yksityisten työnvälityspalvelujen kanssa onkin viime aikoina lisätty ja tietyille työnhakijaryhmille on hankittu työnvälityspalvelua myös ostopalveluna. Palveluntuottajien hyödyntäminen ammatinvalinta- ja uraohjauksessa ja työnvälityksessä voi olla tarkoituksenmukaista tilanteissa, jossa palveluntuottajalla on jonkun toimialan tai työnhakijaryhmän työllistämiseen liittyvää erityisosaamista tai esimerkiksi palvelujen alueellisen saatavuuden turvaamiseksi.

Voimassa olevassa lainsäädännössä asiakkaan palveluprosessiin liittyvät tehtävät on säädetty viranomaisen hoidettavaksi. Palveluprosessiin liittyviä asiantuntija-arviointoja voidaan nykyisinkin ostaa palveluntuottajilta. Työnhakijan palveluprosessiin liittyvät toimet sisältävät vain poikkeuksellisesti yksilöiden asemaan vaikuttavien hallintopäätösten tekemistä. Palveluntuottaja voisi joutua tekemään hallintopäätöksen kieltäytyessään laatimasta työnhakijalle työllistymissuunnitelma. Tällaisessa tapauksessa palveluntuottajan olisi hallintolain mukaisesti tehtävä asiasta kirjallinen päätös. Lisäksi palveluntuottajan olisi tehtävä hallintopäätös palvelun tarjoamatta jättämisestä, jos palveluntuottaja ja työnhakija eivät pääsisi yhteisymmärryksen tarjottavista palveluista. Edellä kuvatut tilanteet, joissa palveluntuottajan olisi tehtävä hallintopäätös, ovat työnhakijan palveluprosessissa poikkeuksia. Palveluprosessiin liittyvät tehtävät ovat siten enemmän tosiasiallista toimintaa kuin yksilöiden tai yhteisöjen oikeuksiin vaikuttavaa päätöksentekoa.

Työnhakijoiden palvelutarpeet ovat moninaisia. Viranomaisella on rajalliset mahdollisuudet räätälöidä palveluaan erilaisten työnhakijaryhmien tarpeisiin. Palveluntuottajat voivat sen sijaan erikoistua tiettyjen ryhmien palvelemiseen, mikä mahdollistaa yksilöllisten, erilaisten työnhakijaryhmien tarpeisiin nykyistä paremmin vastaavien palvelukokonaisuuksien tarjoamisen. Asiakkaan palveluprosessiin liittyvien tehtävien siirtäminen palveluntuottajalle voi olla tarkoituksenmukaista tilanteessa, jossa palveluntuottajalla on erityisosaamista esimerkiksi jonkin alan tai työnhakijaryhmän työllistymisen edistämisestä. Palveluntuottajalla voi tällöin olla maakuntaa paremmat edellytykset arvioida mitä yksittäisiä palveluja ja millaista tukea työnhakija tarvitsee työllistyäkseen. Palveluntuottajalla voi olla myös maakunta paremmat resurssit tarjota työnhakijalle henkilökohtaista, yksilöllistä ohjausta ja tukea.

Palveluntuottaja ei voisi hoitaa työnhakijaksi rekisteröimistä tai rekisteröimisen epäämistä eikä päättää työnhakijan työnhakua, koska mainituilla seikoilla on suora yhteys henkilön oikeuteen saada työttömyysetuutta. Maakunta ei voisi siirtää palveluntuottajalle myöskään kasvupalvelukoulutuksen opiskelijavalintaan liittyvien päätösten tai palvelun keskeyttämistä koskevien päätösten tekemistä. Tehtävien, joita palveluntuottaja ehdotetun esityksen mukaan voisi hoitaa, ei siten katsota sisältävän sellaista merkittävää julkisen vallan käyttämistä, jota ei voitaisi siirtää yksityisen hoidettavaksi.

Laissa säädettäisiin tehtävät, jotka maakunnan olisi mahdollista antaa sopimuksella tai palveluntuottajan hyväksymistä koskevalla päätöksellä palveluntuottajan hoidettavaksi. Maakunnan harkinnassa olisi, tuottaako se palvelut omana tuotantonaan vai käyttäkö se palveluntuottajia ja missä laajuudessa. Asia olisi perusteltua jättää maakunnan harkintaan, koska palvelujen järjestämisvastuu on maakunnalla. Maakunnalla olisi parhaimmat edellytykset arvioida alueensa ja sen asukkaiden tarpeet ja järjestää palvelutuotanto sen mukaisesti.

Lailta säätämisen ja tarkoituksenmukaisuuden lisäksi edellytyksenä julkisen hallintotehtävän siirtämiselle on perustuslain 124 §:n mukaan se, että tehtävän siirto ei vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Perustuslain 124 §:n esitöiden mukaan säännös korostaa julkisia hallintotehtäviä hoitavien henkilöiden koulutuksen ja asiantuntemuksen merkitystä sekä sitä, että näiden henkilöiden julkisen valvonnan on oltava asianmukaista. Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimukset koskevat ennen muuta julkiseen hallintotehtävään liittyvää päätöksentekoa. Tällöin olisi kiinnitettävä huomiota muun muassa yhdenvertaisuuteen (6 §), yksilön kielellisiin perusoikeuksiin (17 §), oikeuteen tulla kuulluksi, vaatimukseen päätösten perustelemisesta ja oikeuteen hakea muutosta (ks. Pe VL 19/1996 vp). Oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimuksia olisi yleisesti tulkittava yhteydessä 21 §:ään ja muihin perusoikeussäännöksiin. Säännöksen tulkinnassa on mahdollista saada tukea perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä. (HE 1/1998 vp, s. 179/II)

Perustuslakivaliokunta katsoi perustuslakiehdotusta käsitellessään, että uskottaessa hallinto- tehtävä suoraan laissa tai lain nojalla muulle kuin viranomaiselle tulee säännöspерusteisesti taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen tässä toiminnassa. Siltä osin kuin julkinen hallintotehtävä saattaa merkitä julkisen vallan käyttämistä, on erityisesti varmistuttava siitä, että valtaa käyttävät ovat virkamiehiä rikoslain mielessä (PeVM 10/1998 vp, s. 35/II).

Myöhemmässä perustuslakivaliokunnan käytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät toimivat virkavastuulla (mm. PeVL 50/2017 vp, s. 3, PeVL 33/2004 vp, s. 7/II, PeVL 46/2002 vp, s. 10). Lakiin ei ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä yleensä sisällyttää viittausta hallinnon yleislakeihin, sillä hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä (PeVL 42/2005 vp, s. 3/II). Jos sellaista sääntelyn selkeyden vuoksi kuitenkin pidetään tarpeellisena, on viittauksen oltava vastakohtaispäätelmän vuoksi kattava (PeVL 11/2006 vp, s. 3/II, PeVL 42/2005 vp, s. 3/II). Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota myös siihen, että hallinnon yleislait voivat tulla sovellettaviksi myös yksityisen toteuttamassa tosiasiallisessakin hallintotoiminnassa yleislakien sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai liikelaitosten kielellisiä palveluja ja yksityisen kielellistä palveluvollisuutta koskevien säännösten mukaisesti, jollei niiden soveltamista ole perustellusta syystä nimenomaisesti suljettu pois (PeVL 16/2016 vp, s. 2, PeVL 27/2014 vp, s. 3/I ja PeVL 26/2017 vp, s. 50).

Ehdotetun 40 §:n mukaan palveluntuottajaan päätökseen saisi aina hakea oikaisua maakunnalta. Palveluntuottajan päätös olisi siten saatettavissa viranomaisen ratkaistavaksi. Lakiin ei ehdoteta otettavaksi säännöksiä hallinnon yleislakien noudattamisesta, sillä ne tulevat sovellettaviksi palveluntuottajaan tämän hoitaessa julkisista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettuja tehtäviä niiden soveltamisalasäännösten nojalla. Julkisuuslain 4 §:n 2 momentissa on rajattu lain soveltaminen muissa kuin viranomaisissa vain julkisen vallan käyttöön. Jotta julkisuuslain soveltamisesta palveluntuottajien toimintaan ei jäisi epäselvyyttä, julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevan lakiehdotuksen 3 §:ssä säädettäisiin julkisuuslain soveltamisesta palveluntuottajan toimintaan. Samassa lainkohdassa säädettäisiin myös virkavastuuta koskevien säännösten soveltamisesta palveluntuottajan palveluksessa olevaan henkilöön.

Palveluntuottajan palveluksessa olevien henkilöiden koulutusta tai asiantuntemusta koskevista vaatimuksista ei säädettäisi ehdotetussa laissa, koska alalla ei ole kelpoisuus- tai pätevyysvaatimuksia. Henkilöstön osaamiseen ja koulutukseen liittyvät vaatimukset riippuvat siitä, mitä palveluja tai toimia hankitaan. Maakunnan tulisi asettaa tarjouspyynnössä tai palveluntuottamista koskevissa ehdoissa palvelun tuottamiselle laadulliset kriteerit, joihin kuuluu muun muassa palveluntuottajan henkilöstön osaamisen varmistaminen.

Alueiden kehittämistä ja kasvupalveluja koskevan lakiehdotuksen 36 §:n mukaan maakunnan tulee laatia omavalvontaohjelma, jossa on määritettävä, miten kasvupalvelujen tuottaminen, saatavuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus varmistetaan siitä riippumatta, tuottaako palvelun maakunta tai muu palveluntuottaja. Omavalvontaohjelmassa on lisäksi todettava, miten kasvupalvelujen tuottamista, laatua sekä yhdenvertaisuutta seurataan ja miten havaitut puutteellisuudet korjataan. Edellä mainitun lakiehdotuksen 37 §:n mukaan maakunnan kasvupalvelujen järjestämisen ja tuottamisen valvonta kuuluisi Valtion lupa- ja valvontavirastolle.

Tarkastustehtävien antaminen yksityiselle

Alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamista koskevan lakiehdotuksen 66 §:ään sisältyisi säännös, jonka nojalla tarkastuksia voisivat tehdä myös muut kuin viranomaiset. Lain mukaan tarkastuksia voisivat viranomaisen päätöksen nojalla tehdä tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitetut tilintarkastajat. Tilintarkastajat suorittaisivat tarkastuksen viranomaisen päätöksessä tarkoin yksilöimissä rajoissa.

Edellä tarkoitetut tarkastustehtävät ovat joissakin tapauksissa tarkoituksenmukaista uskoa tilintarkastusalan ammattilaisten hoidettavaksi. Tällä tavalla voidaan varmistaa tarkastusten asianmukainen ja kustannustehokas suorittaminen. Nyt esitetty tarkastusten teettäminen ulkopuolisilla tilintarkastajilla on ollut mahdollista jo vuosia voimassa olevan lainsäädännön nojalla ja se vastaa valtionavustuslaissa (688/2001) omaksuttua sääntelyä.

Perustuslakivaliokunta on perustuslain säätämisen yhteydessä korostanut, että uskottaessa hallintotehtäviä suoraan laissa muulle kuin viranomaiselle tulee säännöspäätöksellä taata oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten noudattaminen tässä toiminnassa (PeVM 10/1998 vp, s.35/II). Nämä vaatimukset on huomioitu lakiesityksen 66 §:ssä.

Yhdenvertaisuus

Perustuslain 6 §:n 1 momentin mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Säännös ilmaisee paitsi perinteisen vaatimuksen oikeudellisesta yhdenvertaisuudesta myös ajatuksen tosiasiallisesta tasa-arvosta. Siihen sisältyy mielivallan kieltä ja vaatimus samanlaisesta kohtelusta samanlaisissa tapauksissa. Yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää perustuslain 6 §:n 2 momentin sisältämä syrjäintäkielto, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan säännöksessä lueteltujen erotteluperusteiden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Tällainen muu syy voi olla esimerkiksi asuinpaikka (HE 309/1993 vp, s. 42—44; ks. myös PeVL 31/2014 vp, s. 3/I).

Julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämisspalveluja koskevissa säännöksissä määriteltäisiin joka maakunnassa vähintään tarjolla oleva minimipalveluvalikoima, mutta ei määriteltäisi tyhjentävästi koko palveluvalikoimaa, joita maakunnat voisivat tarjota edistääkseen työnhakijoiden työllistymistä. Maakunnilla olisi harkintavaltaa palvelujen järjestämisessä, mikä saattaisi tarkoittaa sitä, että palveluvalikoima voisi vaihdella maakunnittain. Maakunnilla olisi harkintavaltaa myös siinä, järjestääkö se palvelut itse vai antaako se niiden tuottamisen tai työnhakijan palveluprosessiin liittyvät tehtävät palveluntuottajilla ja missä laajuudessa.

Esityksen yhtenä tavoitteena on mahdollistaa palvelujen järjestäminen kunkin alueen työnhakijoiden ja työnantajien tarpeet huomioon ottaen. Jotta maakunnilla olisi harkintavaltaa järjestää palveluja, jotka parhaiten edistävät alueen työllisyyttä, jätettäisiin lainsäädännössä maakunnille itsehallintoon tyypillisesti kuuluvaa harkintavaltaa järjestää palveluja edellä mainituksa tarkoituksessa. Erot maakuntien palveluvalikoimissa olisivat siten seurausta maakuntien itsehallinnollisesta asemasta ja siihen tyypillisesti kuuluvasta harkintavallasta.

Tietojensaantioikeudet ja työnhakua koskevien tietojen julkaiseminen

Perustuslain 10 §:ssä säädetään yksityiselämän suojasta. Säännöksen mukaan jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötietojen suojasta edellytetään säädettäväksi tarkemmin lailla. Julkisista rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämisspalveluja koskevan lakiehdotuksen 36 ja 37 §:ssä ehdotettuja säännöksiä tiedonsaannista ja 38 §:ssä ehdotettua säännöstä työnhakua koskevien tietojen julkaisemisesta on arvioitava yksityiselämän suojan näkökulmasta.

Yksityiselämän käsite voidaan lainkohdan perustelujen mukaan ymmärtää henkilön yksityistä piiriä koskeväksi yleiskäsitteeksi. Yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheutonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. Henkilötietojen suojan osalta säännös viittaa tarpeeseen lainsäädännöllisesti turvata yksilön oikeusturva ja yksityisyyden suoja henkilötietojen käsittelyssä, rekisteröinnissä ja käyttämisessä. (HE 309/1993 vp, s. 52/II—53/II)

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että yksityiselämän suojaan kohdistuvia rajoituksia on arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa. Valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että tällainen arvio on mahdollinen vain, jos hallituksen esityksessä eritellään riittävällä seikkaperäisyydellä ne syyt, joiden johdosta henkilötietojen käsittely katsotaan lakiehdotuksessa välttämättömäksi (PeVL 38/2016 vp, s. 2—3). Perustuslakivaliokunta on korostanut erikseen, että lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuden luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp, s. 5).

Viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta arvioidessaan perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojen luovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömydestä" jonkin tarkoituksen kannalta. (Ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 2, PeVL 42/2016 vp, s. 2, PeVL 38/2016 vp, s. 2 ja PeVL 71/2014 vp, s. 3/I). Valiokunta ei toisaalta ole pitänyt hyvin väljiä ja yksilöimättömiä tietojensaantioikeuksia perustuslain kannalta mahdollisina edes silloin, kun ne on sidottu välttämättömyyskriteeriin (PeVL 62/2010 vp, s. 4/I ja PeVL 59/2010 vp, s. 4/I). Perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännössä on vakiintuneesti edellytetty, että henkilörekisteriä koskevista säännöksistä käy selvästi ilmi, mitä tietoja ja missä tarkoituksessa voidaan luovuttaa samoin kuin tietoihin oikeutettujen piiri (ks. PeVL 60/2010 vp, s. 5 ja siinä mainitut lausunnot PeVL 42/2010 vp, s. 3, PeVL 14/2002 vp, s. 2—5 ja PeVL 74/2002 vp, s. 4—5).

Julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevan lakiehdotuksen 37 §:n 1 momentissa säädettäisiin maakunnan ja 2 momentissa palveluntuottajan oikeudesta saada salassa pidettäviä tietoja. Ehdotettu 3 momentti koskisi työnantajan oikeutta saada tietoja työnantajalla työ- tai virkasuhdetta koskevassa lainsäädännössä säädetyn takaisinottovelvollisuuden täyttämiseksi.

Ehdotetuissa tiedonsaantioikeutta ja tiedon luovuttamista koskevissa säännöksissä on kyse yksityiselämän suojaan kohdistuvasta rajoituksesta, jota on arvioitava perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten valossa. Tiedonsaantioikeudesta on siten säädettävä laissa, sitä koskevan säännöksen on oltava täsmällinen ja tarkkarajainen, tiedonsaantioikeudelle on oltava perusoikeusjärjestelmän kokonaisuuden kannalta hyväksyttävä peruste, tiedonsaantioikeuden on oltava oikeasuhtainen, sillä tavoiteltuun päämäärään nähden eikä tiedonsaantioikeus saa puuttua yksityiselämän suojan ytimeen. Lisäksi riittävä oikeusturva on turvattava eikä tiedonsaantioikeus saa olla Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden vastainen. (PeVL 25/1994, s. 4—5)

Maakunnalla olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta ehdotetun lain toimeenpanemiseksi välttämättömät tiedot valtion, maakunnan ja kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, palveluntuottajalta sekä työkokeilun toteuttajalta. Myös palveluntuottajalla, joka hoitaisi ehdotetussa laissa säädettyjä tehtäviä, olisi oikeus saa-

da tehtävän hoitamiseksi välttämättömät tiedot edellä mainituilta tahoilta. Tietojen saaminen olisi sekä maakunnan että palveluntuottajan osalta rajattu välttämättömiin tietoihin. Ehdotetun sääntelyn arvioidaan siten olevan perustuslain mukainen.

Maakunnan viranomaisilla ja Kansaneläkelaitoksella olisi oikeus saada toisiltaan salassapitosääntösten estämättä tiedot, jotka olisivat välttämättömiä työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämiseksi ja palvelujen tarjoamiseksi työttömälle. Myös palveluntuottajalla, jonka tehtäväksi maakunta olisi antanut työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun liittyviä tehtäviä, olisi vastaava tiedonsaantioikeus. Myös monialaista yhteispalvelua koskeva tiedonsaantioikeus rajautuisi välttämättömiin tietoihin.

Esityksessä ehdotetaan, että työnhakijasta julkaistaisiin työnhaun kannalta tarpeelliset tiedot työnhakua tukevassa kasvupalvelun verkkopalvelussa, joka tarkoittaisi niin sanottua työmarkkinatoria. Tiedot olisi kuitenkin julkaistava sellaisessa muodossa, ettei työnhakija ole tunnistettavissa tiedoista. Työnhakija voisi itse halutessaan laajentaa tietojensa näkyvyyttä, mutta silloin niiden julkaiseminen perustuisi työnhakijan omaan tahdon ilmaisuun. Ehdotuksen ei siten arvioida olevan ristiriidassa perustuslaissa turvatun yksityiselämän suojan kanssa.

Muutoksenhaku

Perustuslain 21 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Pykälän 2 momentin mukaan käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla.

Julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämisspalveluja koskevassa lakiehdotuksessa pääsääntöinen muutoksenhalumenettely vastaisi nykyistä julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädettyä muutoksenhakumenettelyä, jossa ensimmäisenä vaiheena olisi oikaisuvaatimusmenettely. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saisi hakea muutosta hallinto-oikeudelta ja valittaminen korkeimpaan hallinto-oikeuteen edellyttäisi valituslupaa. Edellä tarkoitettu sääntely on syntynyt perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 32/2012 vp). Perustuslain mukaisen oikeusturvan varmistamiseksi palveluntuottajan päätökseen haettaisiin oikaisua maakunnalta, jotta asia olisi saatettavissa viranomaisen tutkittavaksi.

Julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämisspalveluja koskevan lakiehdotuksen 40 §:n 3 momenttiin sisältyisi muutoksenhakukielto, joka koskisi kasvupalvelukoulutuksen opiskelijavalintaa sekä maakunnan ratkaisua olla tarjoamatta asiakkaalle rekryointipalveluja, ammatinvalinta- ja uraohjausta, työkokeilua tai muuta ehdotetun lain perusteella järjestettyä palvelua. Säännöksen mukaan opiskelijavalintaa koskevasta päätöksestä ei saisi valittaa, jos kysymys olisi mainitun lakiehdotuksen 23 §:ssä tarkoitettusta yhteishankintakoulutuksesta tai päätös perustuisi koulutustarpeen arviointiin. Muutoksenhakukielto vastaisi sisällöllisesti voimassa olevassa lainsäädännössä olevaa työvoimakoulutuksen opiskelijavalintaa koskevaa muutoksenhakukieltoa, joka myös on syntynyt perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 32/2012 vp). Valituskiellon ulkopuolelle jäisi nykyistä vastaavasti muuta kuin yhteishankintana toteutettua koulutusta koskeva opiskelijavalintapäätös, joka perustuisi henkilöasiakkaan soveltuvuuteen.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä (PeVL 51/2006 vp, PeVL 52/2005 vp) tosiasiallisten hallintotoimien on katsottu rajautuvat muutoksenhaun ulkopuolelle ilman nimenomaista lain

säännöstä. Perustuslakivaliokunta arvioi julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia koskevaa hallituksen esitystä (HE 132/2012 vp) käsitellessään (PeVL 32/2012 vp) yksilöön kohdistuvat palvelun tarjoamista tai hankkimista koskevat ratkaisut periaatteessa valitusoikeuden piiriin kuuluviksi. Perustuslakivaliokunta katsoi siten, että ratkaisu, joka koskee ammatinvalinta- ja uraohjausta, valmennusta, kokeilua, asiantuntija-arviointeja ja asiantuntijapalveluita yrityksille, on sellainen viranomaisen päätös, josta saa lähtökohtaisesti valittaa, eivätkä ne siis automaattisesti rajaudu muutoksenhakuoikeuden ulkopuolelle. Perustuslakivaliokunta kuitenkin totesi, että edellä tarkoitettut päätökset ovat riippuvaisia viranomaisen harkinnasta ja toimintaa osoitetuista määrärahoista, joten ne voidaan sisällyttää muutoksenhakukieltojen piiriin. Ehdotettuun 40 §:n 3 momenttiin sisältyvä palvelun tarjoamatta jättämistä koskeva valituskielto rinnastuu edellä tarkoitettussa perustuslakivaliokunnan lausunnossa tarkoitettuun valituskieltoon.

Jos palveluntuottajalta olisi hankittu henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä, voisi palveluntuottaja joutua tekemään päätöksen palvelun tarjoamatta jättämisestä. Muutoksenhakukieltoa ei ulotettaisi koskemaan palveluntuottajan edellä tarkoitettua ratkaisua. Palveluntuottajan päätökseen olla tarjoamatta palvelua saisi siten hakea oikaisua maakunnalta. Säännöksellä pyrittäisiin turvaamaan niiden asiakkaiden oikeusturvaa, joiden palvelutarpeen arvioinnin ja palvelujen tarjoamisen hoitaisi palveluntuottaja. Asiakkaiden yhdenvertaisen kohtelun vuoksimaakunnan oikaisuvaatimuksesta antamaan päätökseen ei saisi hakea muutosta valittamalla.

Julkisia rekryointipalveluja ja osaamisen kehittämispalveluja koskevan lakiehdotuksen 41 §:n mukaan maakunnan päätöksestä, joka koskisi työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä, valitusviranomaisena olisi hallinto-oikeuden sijasta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätöksestä olisi jatkovalitusmahdollisuus vakuutusoikeyteen. Työnhakijaksi rekisteröityminen ja työnhaun voimassaolo ovat työttömyysetuuden saamisen edellytyksiä, joten työnhakijaksi rekisteröimisen epäamisellä voi olla vaikutusta henkilön oikeuteen saada työttömyysetuutta. Ehdotettu muutoksenhakumenettely olisi yhdenmukainen työttömyysturva-asioissa noudatettavan muutoksenhakumenettelyn kanssa, eikä sen siten arvioida olevan ristiriidassa perustuslain kanssa.

Hallitus katsoo, että esitetyt lakiehdotukset eivät sisällä mitään sellaista, minkä vuoksi niitä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Koska esityksessä esitetään mahdollisuutta antaa julkisia hallintotehtäviä nykyistä laajemmin yksityisten palveluntuottajien hoidettaviksi, hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta pyydetäisiin perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

julkisista rekryointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain (/) 16 §:n 1 momentissa tarkoitetuista maakunnallisina kasvupalveluina järjestettävistä palveluista, joilla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta turvaamalla osaavan työvoiman saatavuutta ja tarjoamalla työtä hakeville mahdollisuuksia saada työtä (*julkiset rekryointipalvelut ja osaamisen kehittämispalvelut*).

Mitä tässä laissa säädetään maakunnasta, sovelletaan kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa annetussa laissa (/) tarkoitettuun kuntayhtymään.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *asiakkaalla* tämän lain mukaisia palveluja hakevaa tai saavaa luonnollista henkilöä (*henkilöasiakas*) ja oikeushenkilöä;
- 2) *työnhakijalla* henkilöasiakasta, jonka työnhaku on voimassa siten kuin 8 ja 9 §:ssä säädetään;
- 3) *työttömällä työnhakijalla*, joka ei tee kokoaikaisesti työtä yhdenjaksoisesti yli kahta viikkoa tai opiskele päätoimisesti;
- 4) *palveluntuottajalla* yhteisöä, säätiötä tai yksityistä elinkeinonharjoittajaa, joka tuottaa tässä laissa tarkoitettua palvelua tai jonka tehtävänä on asiakkaan palveluprosessiin liittyvien toimien hoitaminen;
- 5) *työllistymistä edistävällä monialaisella yhteispalvelulla* työnhakijan palvelutarpeen edellyttämien julkisten rekryointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen sekä muiden kasvupalvelujen soveltamista yhteen sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen tai Kansaneläkelaitoksen kuntoutuspalvelujen kanssa työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiseksi kokonaisuudeksi;
- 6) *työllistymissuunnitelmalla* maakunnan tai palveluntuottajan yhdessä työnhakijan kanssa laatimaa suunnitelmaa ja 13 §:n 3 momentissa tarkoitettua monialaisena yhteistyönä laadittua suunnitelmaa (*monialainen työllistymissuunnitelma*);

7) *työllistymissuunnitelman korvaavalla suunnitelmalla* kuntouttavasta työtoiminnasta annettussa laissa (189/2001) tarkoitettua aktivointisuunnitelmaa ja kotoutumisen edistämisestä annettussa laissa (/) tarkoitettua kotoutumissuunnitelmaa;

8) *muutosturvalla* maakunnan, työnantajan ja työntekijöiden yhteistyönä toteutettavaa toimintamallia, jonka avulla pyritään edistämään irtisanotun, lomautetun tai määräaikaisessa työsuhteessa olevan työttömäksi jäävän työntekijän mahdollisimman nopeaa uudelleen työllistymistä ja joka muodostuu työllistymissuunnitelmassa sovitusta tämän lain mukaisista palveluista ja mahdollisista muista ammatillisia valmiuksia kehittävästä palveluista.

3 §

Tehtävien antaminen palveluntuottajalle

Maakunta voi antaa 4 ja 10—13 §:ssä tarkoitettujen asiakkaan palveluprosessiin liittyvät toimet sekä 16—18 §:ssä tarkoitettujen palvelujen tuottamisen palveluntuottajan hoidettaviksi. Maakunta voi antaa palveluntuottajalle oikeuden ohjata henkilöasiakkaita 24 §:ssä tarkoitettuun työkokeiluun ja oikeuden tehdä työkokeiluun liittyviä 27 §:ssä tarkoitettuja sopimuksia.

Palveluntuottajan toimintaan sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia (621/1999) ja arkistolakia (831/1994) sen hoitaessa tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Palveluntuottajan palveluksessa olevaan henkilöön sovelletaan rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä hänen suorittaessaan tässä laissa tarkoitettuja tehtäviä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

4 §

Palvelujen tarjoaminen asiakkaalle

Maakunnan on järjestettävä julkiset rekryointipalvelut ja osaamisenkehittämispalvelut siten, että niitä on tarjolla asiakkaiden omatoimisesti käytettävänä palveluina ja henkilökohtaisena palveluna. Ellei jäljempänä toisin säädetä, julkiset rekryointipalvelut ja osaamisen kehittämispalvelut ovat asiakkaille maksuttomia.

Julkisten rekryointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen tarjoaminen perustuu maakunnan tai palveluntuottajan yhdessä asiakkaan kanssa tekemään arvioon tarvittavista palveluista, joilla parhaiten edistetään osaavan työvoiman saatavuutta ja henkilöasiakkaan työllistymistä avoimille työmarkkinoille. Palvelutarpeen arviointi voidaan tehdä myös digitaalisesti. Arviointiin voi sisältyä työkyvyn tutkimuksia ja arviointeja sekä muita asiantuntija-arviointeja.

Maakunnan tai palveluntuottajan on ohjattava asiakas tämän palvelutarpeen mukaisiin palveluihin. Jos asiakkaan palvelutarve edellyttää muita maakunnan järjestämiä palveluja kuin kasvupalveluja tai muun viranomaisen tai toimijan järjestämistä palveluista, maakunnan tai palveluntuottajan on tarvittaessa ohjattava asiakas palvelujen piiriin yhteistyössä muun palvelun järjestäjän tai tuottajan kanssa.

5 §

Palvelupisteiden järjestäminen asiointia varten

Maakunnan tulee järjestää alueelleen riittävä määrä palvelupisteitä, joissa henkilöasiakkaat voivat aloittaa työnhaun sekä saada työllistymiseen liittyvää neuvontaa ja ohjausta.

Maakunnan tulee järjestää alueelleen yhteistyössä alueensa kuntien sekä nuorille palveluja tarjoavien toimijoiden kanssa riittävä määrä palvelupisteitä, joissa alle 30-vuotiaat nuoret voivat asioida ilman ajanvarausta ja saada opiskelumahdollisuuksiin, työllistymiseen ja elämän-

hallintaan liittyvää neuvontaa, ohjausta ja palveluja. Maakunta, kunta ja muut toimintaan osallistuvat toimijat sopivat toimintaan liittyvien kustannusten jaosta.

Maakunnan tulee järjestää alueelleen yhteistyössä Kansaneläkelaitoksen kanssa riittävä määrä palvelupisteitä työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarjoamiseksi. Työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun voi osallistua myös kunta sekä muita toimijoita. Maakunta, Kansaneläkelaitos ja monialaiseen yhteispalveluun osallistuvat muut toimijat sopivat yhteispalvelun järjestämisestä aiheutuvien kustannusten jaosta.

Jos kasvupalvelujen järjestämisestä Uudenmaan maakunnassa vastaa 1 §:n 2 momentissa tarkoitettu kuntayhtymä, poiketen siitä, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, kuntayhtymä järjestää 2 momentissa tarkoitettua palvelun yhteistyössä Uudenmaan maakunnan ja alueen kuntien sekä nuorille palveluja tarjoavien toimijoiden kanssa ja 3 momentissa tarkoitettua palvelun yhteistyössä Uudenmaan maakunnan ja Kansaneläkelaitoksen kanssa.

6 §

Tasapuolisuus sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen

Julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämisspalvelujen tarjoamisessa on noudatettava tasapuolisuutta ja puolueettomuutta. Työriita ei saa vaikuttaa palvelun tarjoamiseen. Työnhakijalle on kuitenkin kerrottava työriidasta työtarjouksen yhteydessä.

Julkisia rekrytointipalveluja ja osaamisen kehittämisspalveluja tarjottaessa, kehitettäessä sekä niistä tiedotettaessa on aktiivisesti edistettävä yhdenvertaisuuden toteutumista sekä sukupuolten välistä tasa-arvoa työmarkkinoilla.

7 §

Valinnanvapaus

Asiakkaalla on oikeus valita palveluntuottaja maakunnan osoittamien palveluntuottajien joukosta, jos asiakkaan palvelutarvetta vastaavaa palvelua tuottaa yhtä useampi palveluntuottaja. Palveluntuottajan vaihtamisesta säädetään alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 27 §:n 2 ja 3 momentissa.

Maakunnan on huolehdittava siitä, että asiakkaiden saatavilla on tietoa palveluntuottajista ja asiakas saa tarvittaessa neuvontaa ja ohjausta palveluntuottajan valinnassa. Jos henkilöasiakas ei käytä valinnanvapauttaan, maakunnan on osoitettava hänelle palveluntuottaja.

2 luku

Työnhakijan palveluprosessi

8 §

Työhaun käynnistäminen

Henkilöasiakkaan työhaun käynnistyy sinä päivänä, jona hänet rekisteröidään työnhakijaksi kasvupalvelun asiakastietojärjestelmään. Henkilöasiakas voi pyytää työhaun käynnistämistä sähköisesti siihen tarkoitettuun verkkopalveluun tai henkilökohtaisesti siltä maakunnalta, jonka asiakkaaksi hän haluaa rekisteröityä. Työnhakijaksi rekisteröimisen edellytyksenä on, että henkilöasiakas esittää maakunnan antamassa määräajassa julkisten rekrytointipalvelujen ja osaamisen kehittämisspalvelujen tarjoamisen kannalta tarpeelliset selvitykset ammatillisesta osaamisestaan, työhistoriastaan, koulutuksestaan ja työkyvystään sekä ilmoittaa maakunnalle

työtarjouksia ja muita yhteydenottoja varten postiosoitteensa ja mahdolliset muut yhteystietonsa, joiden avulla hänet voidaan viivytyksettä tavoittaa.

Ellei Suomea velvoittavista kansainvälisistä sopimuksista muuta johdu, ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuutta vailla olevan henkilön rekisteröiminen työnhakijaksi edellyttää lisäksi, että henkilöllä on:

1) Suomea velvoittavien, työvoiman vapaata liikkuvuutta koskevien kansainvälisten sopimusten perusteella oikeus saapua Suomeen hakemaan työtä ja oikeus tehdä ansiotyötä Suomessa ilman maakunnan työvoimapoliittista harkintaa; tai

2) oikeus ansiotyöhön myönnetyn oleskeluluvan nojalla eikä oleskelulupaan liity työnantaja koskevia rajoituksia.

Jos henkilöasiakasta ei voida rekisteröidä työnhakijaksi, maakunta antaa päätöksen työnhakijaksi rekisteröimisen epäämisestä.

9 §

Työhaun voimassaolon päätyminen ja uudelleen käynnistäminen

Työhaun voimassaolo päättyy, jos työnhakija:

1) ilmoittaa maakunnalle, ettei hän enää halua pitää työnhakuaan voimassa;

2) ei asioi maakunnan tai palveluntuottajan kanssa maakunnan tai palveluntuottajan antamassa määräajassa ja edellyttämällä tavalla;

3) ei ilmoita maakunnalle tai palveluntuottajalle työllistymissuunnitelmassa tai sitä korvaavassa suunnitelmassa sovitussa määräajassa ja sovitulla tavalla, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa; tai

4) ei osallistu maakunnan tai palveluntuottajan tarjoamiin työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin, jotka ovat välttämättömiä hänen palvelutarpeensa selvittämiseksi.

Ulkomaalaisen työnhakijan työhaun voimassaolo päättyy myös, jos hän ei enää täytä 8 §:n 2 momentissa säädettyjä ulkomaalaisen työnhakijaksi rekisteröinnin edellytyksiä.

Jos työnhakijan palveluprosessiin liittyvistä toimita vastaa palveluntuottaja, työhaun päätyminen 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitetulla perusteella edellyttää, että maakunta arvioi palveluntuottajan työnhakijalta edellyttämät 2 tai 3 kohdassa tarkoitetut toimet tarkoituksenmukaisiksi tai 4 kohdassa tarkoitetut työkyvyn tutkimukset ja arvioinnit palvelutarpeen selvittämisen kannalta välttämättömiä. Työhaun voimassaolo päättyy tällöin sitä päivää seuraavasta päivästä, jona maakunta on todennut 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitetun työnhakijan laiminlyönnin. Palveluntuottajan on viipymättä ilmoitettava maakunnalle työnhakijan 1 momentin 2—4 kohdassa tarkoitetusta laiminlyönnistä tai 2 momentissa tarkoitetusta työhaun päättymisperusteesta. Ilmoituksen antamisesta ja ilmoitukseen sisällytettävistä tiedoista voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

Työhaun voimassaolon päätyttyä työhaun voi käynnistää uudelleen siten kuin 8 §:ssä säädetään. Jos työhaun voimassaolo on päättynyt 1 momentin 4 kohdassa tarkoitetun menettelyn johdosta, työhaun uudelleen käynnistäminen edellyttää lisäksi, että henkilöasiakas pyytäänsään työhaun käynnistämistä sitoutuu osallistumaan työkyvyn tutkimuksiin ja arviointeihin.

10 §

Työnhakijan informointi

Maakunnan tai palveluntuottajan on informoitava työnhakijaa työhaun käynnistämisen yhteydessä tai viipymättä sen jälkeen työnhakuun liittyvistä seikoista, hänelle tarjolla olevista rekrytointipalveluista ja osaamisen kehittämispalveluista, työhaun voimassaolon edellytyksistä sekä muutosturvasta.

Maakunnan tai palveluntuottajan on lisäksi informoitava työnhakijaa tarvittaessa hänen työllistymistään edistävästä muista palveluista sekä työttömyysetuuden hakemisesta ja velvollisuuksista, jotka ovat työttömyysetuuden saamisen edellytyksenä.

11 §

Työnhakijan palvelutarpeen arviointi

Maakunnan tai palveluntuottajan on arvioitava työnhakijan palvelutarve kahden viikon kuluessa työnhaun alkamisesta. Työnhakijan palvelutarve on arvioitava uudestaan tarvittaessa, kuitenkin viimeistään, kun työttömyys on edellisen palvelutarpeen arvioinnin jälkeen kestänyt yhdenjaksoisesti kolme kuukautta.

Ensimmäisen palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä selvitetään työnhakijan omat työtä ja osaamisen kehittämistä koskevat tavoitteet, hänen ammattitaitonsa, työkykynsä, työnhakutaitonsa ja muut työllistymiseen vaikuttavat seikat sekä tehdään arvio hänen valmiuksistaan työllistyä avoimille työmarkkinoille ja työttömyyden pitkittymisen todennäköisyydestä. Seuraavien palvelutarpeen arviointien yhteydessä arvioidaan lisäksi työnhaun tuloksellisuutta ja työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista.

12 §

Työllistymissuunnitelma

Työttömällä ja muutosturvan piiriin kuuluvalla työnhakijalla on oikeus työllistymissuunnitelmaan. Maahanmuuttajan oikeudesta kotoutumissuunnitelmaan säädetään kotoutumisen edistämisestä annetussa laissa ja työttömän oikeudesta aktivointisuunnitelmaan kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa. Maakunnan tai palveluntuottajan on laadittava työllistymissuunnitelma yhdessä työnhakijan kanssa 11 §:ssä tarkoitetun palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä. Työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma on tarkistettava palvelutarpeen arvioinnin yhteydessä tai työnhakijan pyynnöstä, jollei tarkistaminen ole ilmeisen tarpeetonta.

Työllistymissuunnitelma perustuu työnhakijan omiin työtä tai koulutusta koskeviin tavoitteisiin ja arvioituun palvelutarpeeseen. Suunnitelmassa on sovittava työnhausta ja sen tavoitteista, työnhakijan palvelutarpeen mukaisista kasvupalveluista sekä tarvittaessa muista työnhakijan osaamista, työmarkkina- ja toimintakykyä lisäävistä palveluista tai työkyvyn tai terveydentilan selvittämiseen liittyvistä toimista.

Lisäksi työllistymissuunnitelmassa on sovittava suunnitelman toteutumisen seurannasta. Jos maakunta tai palveluntuottaja edellyttää muuta selvitystä kuin työnhakijan oman ilmoituksen suunnitelman toteuttamisesta, tämä ehto on kirjattava suunnitelmaan.

13 §

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu

Maakunnan tai palveluntuottajan on arvioitava työttömän tarve työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun viimeistään, kun:

- 1) alle 25-vuotias on ollut yhdenjaksoisesti työtön kuusi kuukautta;
- 2) 25 vuotta täyttänyt on ollut yhdenjaksoisesti työtön 12 kuukautta; tai
- 3) työtön on saanut työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettua työmarkkinatukea 300 päivää; johon ei kuitenkaan lueta mukaan aikaa, jolta työmarkkinatukea on maksettu mainitussa laissa tarkoitetun työllistymistä edistävän palvelun ajalta.

Jos maakunta tai palveluntuottaja arvioi, että työttömällä on työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun tarve, maakunnan tai palveluntuottajan on sovittava hänen palvelutarpeensa mukaiset palvelut yhteen monialaisena yhteistyönä.

Edellä 2 momentissa tarkoitetulle työttömälle laaditaan monialainen työllistymissuunnitelma, jossa sovitaan 12 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen seikkojen lisäksi työttömän palvelutarpeen mukaisista sosiaali-, terveys- ja kuntoutuspalveluista. Jos työttömän palvelutarve edellyttää Kansaneläkelaitoksen tarjoamia kuntoutuspalveluja, Kansaneläkelaitos osallistuu suunnitelman laatimiseen. Työllistymistä edistävään monialaiseen palvelukokonaisuuteen voi kuulua myös kunnan tai muun viranomaisen tai toimijan järjestämiä palveluja. Suunnitelmassa sovitaan myös suunnitelman tekemiseen osallistuvien vastuista suunnitelman seurannassa.

14 §

Työttömän velvollisuudet

Työttömän on haettava aktiivisesti työtä ja koulutusta. Työttömän on myös osallistuttava palvelutarpeensa arvioimiseen sekä työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman laatimiseen ja tarkistamiseen. Lisäksi työttömän on ilmoitettava maakunnalle ja palveluntuottajalle postiosoitteensa ja muiden mahdollisten yhteystietojensa muutoksista.

Työttömän, jonka kanssa on laadittu työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma, on toteutettava suunnitelmaansa sekä hakeuduttava ja osallistuttava suunnitelmassa sovittuihin palveluihin, jotka tukevat hänen työnhakuaan ja edistävät hänen työmarkkinavalmiuksiaan ja työllistymistään. Työttömän on lisäksi suunnitelmassa sovitussa määräjassa ja sovitulla tavalla ilmoittamaan maakunnalle tai palveluntuottajalle, miten hän on toteuttanut suunnitelmaa.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen velvollisuuksien vastaisen menettelyn vaikutuksesta henkilön oikeuteen saada työttömyysetuutta säädetään työttömyysturvalaissa.

15 §

Maakunnan ja palveluntuottajan velvollisuudet

Maakunnan on tarjottava työtä ja koulutusta sekä järjestettävä työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan sisältyviä palveluja käytettävissään olevien määrärahojen rajoissa. Maakunnan on myös seurattava työllistymissuunnitelman tai sitä korvaavan suunnitelman toteutumista ja osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä.

Jos maakunta on antanut työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviä palveluntuottajan hoidettaviksi, palveluntuottajan on omalta osaltaan huolehdittava palveluprosessin etenemisestä. Palveluntuottaja vastaa niistä tässä laissa palveluntuottajalle säädetyistä tehtävistä, jotka liittyvät palvelun tuottamista koskevassa sopimuksessa palveluntuottajan hoidettaviksi sovituihin tehtäviin. Lisäksi palveluntuottaja vastaa niistä muista tehtävistä, jotka tämän lain ja työttömyysturvalain nojalla liittyvät palveluntuottajan tuottamiin palveluihin ja toimiin.

Jos palveluntuottaja laiminlyö työnhakijan palveluprosessiin liittyviä tehtäviään, eikä korjaa menettelyään maakunnan kehotuksesta, maakunta vastaa työnhakijan palveluprosessiin liittyvistä toimista.

3 luku

Julkiset rekrytointipalvelut ja osaamisen kehittämispalvelut

16 §

Rekrytointipalvelut ja kansainvälinen työnvälitys

Maakunnan on järjestettävä työvoiman kysynnän ja tarjonnan kohtaamisen, uusien työmahdollisuuksien syntyminen ja työtä hakevien työn saannin edistämiseksi rekrytointipalveluja.

Rekrytointipalveluina maakunnan on:

- 1) välitettävä tietoa osaavan työvoiman saatavuudesta ja työtilaisuuksista;
- 2) annettava rekrytointiin ja työnhakuun liittyvää neuvontaa ja ohjausta;
- 3) etsittävä ja tarjottava työnhakijalle sopivia työtilaisuuksia sekä etsittävä ja esiteltävä työntekijää hakevalle asiakkaalle tehtävään sopivia työnhakijoita.

Kansainvälisestä työnvälityksestä Euroopan unionin ja Euroopan talousalueen alueella säädetään työnvälityspalvelujen eurooppalaisesta verkostosta (Eures), liikkuvuuspalvelujen tarjoamisesta työntekijöille ja työmarkkinoiden yhdentymisen tiivistämisestä ja asetusten (EU) N:o 492/2011 ja N:o 1296/2013 muuttamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/589. Muusta kansainvälisestä työnvälityksestä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

17 §

Osaamisen kehittämispalvelut

Maakunnan on järjestettävä osaavan työvoiman saatavuuden turvaamiseksi ammatinvalinta- ja uraohjausta sekä kasvupalvelukoulutusta (*osaamisen kehittämispalvelut*).

Ammatinvalinta- ja uraohjauksella tuetaan henkilöasiakasta ammatinvalinnassa, ammatillisessa kehittämisessä, työllistyvyyden edistämisessä, työelämään sijoittumisessa, urasuunnitelman teossa ja elinikäisessä oppimisessa. Psykologisten arviointimenetelmien käyttäminen ammatinvalinta- ja uraohjauksessa edellyttää asiakkaan suostumusta.

Kasvupalvelukoulutuksella edistetään henkilöasiakkaiden mahdollisuuksia saada työtä tai säilyttää työpaikka sekä valmiuksia toimia yrittäjänä. Kasvupalvelukoulutuksella edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä sekä yritystoiminnan kasvua ja kansainvälistymistä.

18 §

Muut palvelut

Sen lisäksi, mitä 16 ja 17 §:ssä säädetään, maakunta voi järjestää julkisina rekrytointipalveluina ja osaamisen kehittämispalveluina myös muita palveluja, joilla:

- 1) tuetaan rekrytointeja ja työnhakua;
 - 2) kartoitetaan ja kehitetään henkilöasiakkaiden osaamista;
 - 3) lisätään henkilöasiakkaiden työmarkkinavalmiuksia ja tuetaan heidän työllistymistään.
- Henkilöasiakkaan ohjaamisesta työkokeiluun työpaikalle säädetään 24—28 §:ssä.

4 luku

Kasvupalvelukoulutus

19 §

Kasvupalvelukoulutuksena järjestettävä koulutus

Maakunnan on järjestettävä ammatillista osaamista ja valmiuksia lisäävää koulutusta, yrittäjyyskoulutusta ja kotoutumisen edistämisestä annetun lain 18 §:ssä tarkoitettua kotoutumiskoulutusta (*kasvupalvelukoulutus*). Maakunta ei kuitenkaan saa järjestää koulutusta, jonka tavoitteena on tutkinnon tai sen osan suorittaminen.

20 §

Opiskelijavalinta

Opiskelijoiden valitsemisesta kasvupalvelukoulutukseen päättää maakunta.

Opiskelijaksi voidaan valita henkilöasiakas, joka on soveltuva koulutukseen ja jolla on maakunnan toteama koulutustarve. Ammatillista osaamista ja valmiuksia lisäävään koulutukseen ja yrittäjyyskoulutukseen valittavalta edellytetään lisäksi, että hän on soveltuva tehtäviin, joihin koulutus antaa valmiuksia. Alle 20-vuotias voidaan valita ammatillista osaamista ja valmiuksia lisäävään koulutukseen vain, jos koulutuksen suorittaminen ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista omaehtoisena opiskeluna.

Opiskelijoiden valintamenettelystä voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella.

21 §

Opiskelijan oikeudet ja velvollisuudet

Kasvupalvelukoulutuksessa olevalla opiskelijalla on oikeus saada koulutuksen toteutussuunnitelman mukaista opetusta ja ohjausta sekä oikeus suorittaa opintoja koulutuksen keston ajan.

Opiskelijan tulee osallistua säännöllisesti opetukseen ja edetä opinnoissaan koulutuksen toteutussuunnitelman mukaisesti.

Kasvupalvelukoulutukseen sovelletaan, mitä ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017):

- 1) 80 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään oikeudesta turvalliseen opiskeluympäristöön;
- 2) 84 §:ssä säädetään huumausainetestauksesta;
- 3) 85 §:ssä säädetään kurinpidosta ja 86 §:ssä säädetään kurinpidosta asuntolassa;
- 4) 87 §:ssä säädetään häiritsevän tai turvallisuutta vaarantavan opiskelijan poistamisesta;
- 5) 88 §:ssä säädetään kurinpitomenettelyn suhteesta syytteen vireilläoloon ja tuomioistuinten ratkaisuun;
- 6) 93 §:n 3—6 momentissa säädetään menettelystä kurinpitoasiassa;
- 7) 95 §:ssä säädetään opiskelijan salassapitovelvollisuudesta;
- 8) 12 luvussa säädetään muutoksenhausta koulutuksen järjestäjän päätökseen.

Edellä 3 momentissa mainittuja lainkohtia sovellettaessa koulutuspalvelun tuottajaan sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään koulutuksen järjestäjästä.

22 §

Koulutukseen liittyvä työpaikalla tapahtuva oppiminen

Kasvupalvelukoulutukseen voi sisältyä osaamisen hankkimista työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä. Työssäoppimisjakson aikana opiskelija ei ole työsuhteessa koulutuspalvelun tuottajaan eikä työssäoppimisjakson toteuttajaan, ellei toisin ole sovittu. Jos työssäoppiminen on sovittu toteutettavaksi työsuhteessa, 2 ja 3 momentin säännöksiä ei sovelleta.

Koulutuspalvelun tuottaja, työssäoppimisjakson toteuttaja ja opiskelija tekevät työssäoppimisjaksosta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen. Sopimukseen ja koulutuspalvelun tuottajan tehtäviin sovelletaan, mitä 27 §:ssä säädetään työkokeilusta tehtävästä sopimuksesta ja maakunnan tehtävistä. Sopimuksessa on lisäksi sovittava ohjauksesta vastaavasta opettajasta sekä ohjauksen toteuttamistavasta ja kestosta.

Työssäoppimisjakson toteuttaja vastaa opiskelijan työturvallisuudesta työssäoppimisjakson aikana noudattaen, mitä työturvallisuuslaissa (738/2002) säädetään.

23 §

Koulutuksen yhteishankinta

Kasvupalvelukoulutus voidaan toteuttaa yhdessä työnantajan, yrittäjäksi aikovan henkilön toimeksiantajan tai yrittäjyysoikeudet luovuttavan yrityksen kanssa siten, että tämä osallistuu koulutuksen rahoittamiseen (*koulutuksen yhteishankinta*), kun koulutus järjestetään:

1) määrätyn työnantajan palvelukseen tuleville tai palveluksessa oleville työntekijöille taikka vuokratyöntekijöille; tai

2) yrittäjäksi aikovalle, jolla olisi harvalukuisia toimeksiantajia tai jonka on tarkoitus harjoittaa yrittäjätoimintaa hankkimalla yrittäjyysoikeudet toiselta yritykseltä.

Jos työttömyysturvalain 1 luvun 6 §:ssä tarkoitettu yrittäjä osallistuu 1 momentissa tarkoitettuun koulutukseen, maakunnan rahoittamaan osuuteen yrittäjän koulutuksesta sovelletaan Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annettua komission asetusta (EU) N:o 1407/2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annettua komission asetusta (EU) N:o 1408/2013 tai Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen kalastus- ja vesiviljelyalalla annettua komission asetusta (EU) N:o 717/2014.

Jos koulutus toteutetaan yhdessä elinkeinotoimintaa harjoittavan työnantajan kanssa siten, että koulutukseen osallistuu työnantajan tehtävissä työskenteleviä henkilöitä ja koulutuksen tavoitteena on, että työntekijät jatkavat työnantajan tehtävissä koulutuksen jälkeen, maakunnan rahoittamaan osuuteen sovelletaan tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 651/2014. Edellä tarkoitettua koulutusta ei voida toteuttaa työnantajan kanssa, joka on edellä mainitun asetuksen 2 artiklan 18 kohdassa tarkoitettu vaikeuksissa oleva yritys tai jota koskee 1 artiklan 4 kohdan a alakohdassa tarkoitettu Euroopan komission aikaisempaan päätökseen perustuva maksamaton perintämääräys, jossa tuki on julistettu sääntöjen vastaiseksi ja sisämarkkinoille soveltumattomaksi.

Koulutuksen yhteishankinnan maksuosuuksista säädetään valtioneuvoston asetuksella.

5 luku

Työkokeilu

24 §

Työkokeiluun ohjaaminen

Maakunta tai palveluntuottaja voi ohjata henkilöasiakkaan työkokeiluun työpaikalle ammatinvalinta- ja uravaihtoehtojen selvittämiseksi tai työmarkkinoille paluun tukemiseksi.

Työkokeilun toteuttajana voi olla yritys, yksityinen elinkeinonharjoittaja, maakunta, kunta, kuntayhtymä, muu yhteisö, säätiö tai valtion virasto tai laitos, johon henkilöasiakas ei ole työtai virkasuhteessa 27 §:ssä tarkoitettua sopimusta tehtäessä. Palveluntuottaja, joka voi ohjata henkilöasiakkaan työkokeiluun, voi toimia itse työkokeilun toteuttajana vain, jos asiasta on sovittu maakunnan ja palveluntuottajan välisessä sopimuksessa.

25 §

Työkokeilun enimmäiskesto

Työkokeilun enimmäiskesto on yhteensä 12 kuukautta, josta enintään 6 kuukautta samalla toteuttajalla, tai, jos työkokeilun toteuttajana on kunta tai maakunta, enintään 6 kuukautta samoissa tehtävissä.

Työkokeilun enimmäiskeston laskenta aloitetaan uudelleen alusta, kun henkilö on työkokeilujakson päättymisen jälkeen ollut yhdenjaksoisesti työtön vähintään 12 kuukautta tai kun alle 25-vuotias on ollut työkokeilun enimmäiskeston täytyttyä yhdenjaksoisesti työtön vähintään 3 kuukautta.

26 §

Työkokeilua koskevat rajoitukset

Henkilöasiakasta ei ohjata työkokeiluun, jos:

- 1) työkokeilusta aiheutuisi sen toteuttajalle sellaista etua, joka vääristäisi yritysten tai yksitysten elinkeinonharjoittajien välistä kilpailua;
- 2) kyseessä ovat sellaiset tehtävät, joiden suorittamiseksi työkokeilun toteuttaja edellyttää yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain (759/2004) 6 §:ssä tarkoitetun huumausainetestiä koskevan todistuksen esittämistä, eikä henkilöasiakas halua esittää todistusta;
- 3) kyseessä ovat lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetussa laissa (504/2002) tarkoitetut tehtävät, eikä henkilöasiakas halua ottaa vastaan tällaisia tehtäviä;
- 4) kokeilu alkaisi kahden viikon kuluessa yhdenjaksoisesti kuusi kuukautta kestäneen työkokeilun päättymisestä, jollei henkilöasiakas toisin pyydä.

27 §

Sopimus työkokeilusta

Henkilöasiakas, työkokeilun toteuttaja sekä maakunta tai palveluntuottaja tekevät työkokeilusta määräaikaisen kirjallisen sopimuksen, josta tulee käydä ilmi:

- 1) työkokeilun tavoitteet;
- 2) työkokeilun suoritus aika ja -paikka;
- 3) työkokeilun päivittäinen kesto ja ajoittuminen; keston on oltava vähintään neljä ja se saa olla enintään kahdeksan tuntia;
- 4) työkokeilun viikoittainen kesto ja ajoittuminen; kesto saa olla enintään viisi päivää viikossa;
- 5) tehtävät, joita työkokeiluun osallistuva suorittaa kokeilun aikana;
- 6) työkokeiluun osallistuvan ohjauksesta ja valvonnasta työpaikalla vastaava henkilö.

Työkokeilun toteuttajan on ilmoitettava työttömyysetuuden maksajalle työkokeiluun osallistuvan poissaoloista. Työttömyysetuuden maksajan on käytävä ilmi sopimuksesta.

Työkokeilun toteuttajan on annettava työkokeilun päätyttyä maakunnalle tai palveluntuottajalle arvio henkilöasiakkaan soveltuvuudesta työhön, ammattiin tai alalle, sekä, jos työkokeilu on järjestetty työmarkkinoille paluun tukemiseksi, työelämävalmiuksien ja osaamisen kehittämistarpeista. Tätä koskeva ehto on otettava sopimukseen. Maakunta tai palveluntuottaja voi lisäksi asettaa sopimuksessa työkokeilun toteuttajalle kokeilun toteuttamisen tai siihen osallistuvan kannalta tarpeellisia ehtoja.

Työkokeilun toteuttaja ei voi siirtää sopimuksesta johtuvia velvoitteita muulle taholle. Työkokeilun toteuttajan on ilmoitettava työkokeiluun osallistuvan henkilöasiakkaan nimi sekä 1—3 momentissa tarkoitetut tiedot luottamusmiehelle tai muulle henkilölle, joka edustaa työkokeilun toteuttajan palveluksessa olevia työntekijöitä.

28 §

Työkokeiluun osallistuvan oikeusasema sekä vastuu työturvallisuudesta ja tietosuojasta

Työkokeiluun osallistuvaan sovelletaan:

1) naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettua lakia (609/1986) ja yhdenvertaisuuslakia (1325/2014);

2) työaikalain (605/1996) 28 §:n säännöksiä päivittäisistä lepoajoista sekä 35 §:n säännöksiä työvuoroluettelosta;

3) yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain 3 §:ää, 4 §:n 1 ja 2 momenttia, 5 §:n 1, 2 ja 4 momenttia, 6 §:ää, 7 §:n 1—3 momenttia, 9, 10, 14 ja 15 §:ää, 5 ja 6 lukua, 21 §:n 2 momenttia sekä 22 ja 24 §:ää;

4) työturvallisuuslakia sekä, mitä nuorista työntekijöistä annetussa laissa (998/1993) säädetään työturvallisuudesta;

5) mitä vastaavissa tehtävissä työskentelevien työntekijöiden ja viranhaltijoiden tehtäväänsään saamien tietojen salassapidosta säädetään.

Sovellettaessa 2 momentissa mainittuja lakeja työkokeilun toteuttaja rinnastetaan työnantajaan ja työkokeiluun osallistuva työntekijään.

Rangaistus työturvallisuusrikkomuksesta säädetään työturvallisuuslain 63 §:ssä, työaika-rikkomuksesta työaikalain 42 §:ssä, yksityisyyden suojasta työelämässä annetun lain rikkomisesta kyseisen lain 24 §:ssä sekä rangaistus syrjinnästä, työsyrynnästä, kiskonnantapaisesta työsyrynnästä, työturvallisuusrikkoksesta, henkilörekisteririkoksesta, tietomurrosta, salakatselusta, viestintäsalaisuuden loukkauksesta, salassapitorikoksesta ja virkarikoksista rikoslaisissa (39/1889).

29 §

Muu työpaikalla toteutettava palvelu

Jos muuhun palveluun kuin kasvupalvelukoulutukseen sisältyy työpaikalla toteutettavia jaksoja, joiden aikana henkilöasiakas osallistuu työntekoon olematta työ- tai virkasuhteessa palvelun toteuttajaan, palveluun sovelletaan, mitä 24—28 §:ssä säädetään työkokeilusta. Työkokeilun ja edellä tarkoitettujen työpaikalla toteutettavien jaksojen yhteenlaskettu kesto saa olla enintään 12 kuukautta.

6 luku

Työllistämismahdollisuus

30 §

Oikeus palveluun tai työntekomahdollisuuteen

Maakunta turvaa työttömälle mahdollisuuden työllistymistä edistävään kuntoutukseen, kasvupalvelukoulutukseen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun työvoimakoulutukseen, jos hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyy enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta mutta ennen kuin hän täyttää 60 vuotta.

Maakunta turvaa 60 vuotta täyttäneelle työttömälle mahdollisuuden työttömyysturvalaissa tarkoitettuun työllistymistä edistävään palveluun tai alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa tarkoitettuun palkkatuettuun työhön muun työnantajan kuin kunnan palveluksessa, jos hänen oikeutensa palkansaajan työttömyyspäivärahaan päättyisi enimmäisajan takia. Työllistymistä edistävä palvelu tai palkkatuettu työ on järjestettävä siten, että palvelu tai työ alkaa ennen enimmäisajan täyttymistä ja työnhakija täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon palvelun tai työn päättyessä.

Jos 1 tai 2 momentissa tarkoitettu työtön ei työllisty avoimille työmarkkinoille eikä hänelle voida järjestää soveltuvaa kuntoutusta, palvelua tai palkkatuetta työtä muun kuin kunnan palveluksessa 1 tai 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, hänen kotikuntansa on maakunnan osoituksesta järjestettävä hänelle työntekomahdollisuus (*työllistämiselvoite*). Kunnan on järjestettävä työntekomahdollisuus siten, että työllistettävä voi aloittaa työn työttömyyspäivärahan enimmäisajan täyttyessä.

31 §

Työllistämiselvoitteen perusteella järjestettävä työ

Työllistämiselvoitteen perusteella järjestettävän työn tulee olla alan säännöllisen työajan mukaista kokoaikatyötä. Työkyvyttömyyseläkettä osaeläkkeenä saavalle järjestetään hänen työkykyään vastaavaa työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon täyttävää osa-aikatyötä.

Työllistämiselvoitteen perusteella järjestettävän työn tulee olla kestoltaan sellainen, että työnhakija täyttää työttömyyspäivärahan edellytyksenä olevan työssäoloehdon työn päättyessä. Työssäoloehdon tarkastelujakson kuluessa tehty työssäoloehdoton luettava työ ja osallistuminen työssäoloehdoton luettavaan työllistymistä edistävään palveluun vähentävät työllistämiselvoitteen perusteella järjestettävän työn kestoa.

Kunnan oikeudesta saada palkkatukea työntekijästä, jonka se on työllistämiselvoitteen nojalla työllistänyt, säädetään alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta annetussa laissa.

Työllistämiselvoitteen toimeenpanosta ja siihen liittyvistä ilmoituksista säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

32 §

Työllistämiselvoitteen rajoitukset ja lakkaaminen

Jos työnhakija on jättämällä hakematta työttömyyspäivärahaa tai muutoin saanut aikaan sen, ettei työttömyyspäivärahan enimmäisaika ole täytynyt ennen kuin hän täyttää 57 vuotta, 30 §:ää ei sovelleta.

Työllistämiselvoite lakkaa, jos:

- 1) työntekomahdollisuuteen oikeutettu ilman työttömyysturvalain 2 a luvussa tarkoitettua pätevää syytä kieltäytyy hänelle osoitetusta työkykyyn nähden sopivasta työllistämiselvoitteen nojalla tarjotusta työstä;
- 2) työ, johon työnhakija on osoitettu, keskeytyy työnhakijasta johtuvasta syystä; tai
- 3) työntekomahdollisuuteen oikeutetulle ei voida työnhaun voimassaolon päätyttyä järjestää työtä kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun työllistämiselvoite on tullut voimaan.

7 luku

Erinäiset säännökset

33 §

Maakunnan tehtävät muutosturvan toteuttamiseksi

Muutosturvan toteuttamiseksi maakunnan tehtävänä on:

HE 93/2018 vp

1) kartoittaa yhdessä työnantajan ja henkilöstön edustajien kanssa henkilöstön irtisanomistilanteessa julkisten rekryointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen tarve sekä sovittaa nämä palvelut yhteen työnantajan kustantaman valmennuksen tai koulutuksen kanssa;

2) avustaa yhteistoiminnasta yrityksissä annetun lain (334/2007) 49 §:ssä ja työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnissa annetun lain (449/2007) 9 §:ssä sekä yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain (1233/2013) 25 §:ssä tarkoitetun toimintasuunnitelman laatimisessa ja toteuttamisessa julkisten rekryointipalvelujen ja osaamisen kehittämispalvelujen osalta;

3) varata riittävät resurssit 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen toimien toteuttamiseen.

34 §

Vakuutusturva

Maakunnan on vakuutettava työkokeiluun, kasvupalvelukoulutukseen tai muuhun tämän lain perusteella järjestettävään palveluun osallistuva työtaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 3 §:n 1 momentin mukaisella vakuutuksella sekä ryhmävastuuvakuutuksella. Maakunta voi siirtää vakuuttamisen palveluntuottajan tehtäväksi.

Maakuntaan ja palveluntuottajaan sovelletaan, mitä työtaturma- ja ammattitautilaissa säädetään työnantajasta, ja palveluun osallistuvaan, mitä mainitussa laissa säädetään työntekijästä. Poiketen siitä, mitä mainitun lain 58 ja 59 §:ssä säädetään, päiväraha on 1/360 vuosityöansiosta.

35 §

Palvelun keskeyttäminen

Maakunta päättää:

1) kasvupalvelukoulutuksen keskeyttämisestä, jos opiskelija on luvatta poissa koulutuksesta yhdenjaksoisesti viisi koulutuspäivää, ei etene opinnoissaan 21 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla tai muutoin on ilmeistä, etteivät koulutukselle asetetut tavoitteet täyty;

2) työkokeilun tai muun tässä laissa tarkoitetun palvelun kuin kasvupalvelukoulutuksen keskeyttämisestä, jos henkilöasiakas on ollut luvatta poissa työkokeilusta tai muusta palvelusta yhdenjaksoisesti viisi osallistumispäivää tai jos poissaoloja on muutoin niin paljon, etteivät palvelulle asetetut tavoitteet täyty.

Työkokeilun toteuttaja tai palveluntuottaja on velvollinen ilmoittamaan maakunnalle 1 momentissa tarkoitetusta keskeyttämisperusteesta.

Maakunta voi tehdä päätöksen 1 momentissa tarkoitetun palvelun keskeyttämisestä myös muusta kuin 1 momentissa tarkoitetusta painavasta syystä. Työkokeilusopimuksen osapuolilla on oikeus purkaa työkokeilua koskeva sopimus ilmoittamalla siitä kirjallisesti muille sopimuksen osapuolille. Sopimuksen purkaminen ei kuitenkaan saa perustua laissa kiellettyyn syrjäperusteeseen eikä muuhun epäasialliseen syyhyn.

36 §

Palvelun epääminen

Maakunta voi kieltäytyä tarjoamasta työnantajalle tai muulle työntekijää hakevalla asiakkaalle rekryointipalveluja, jos asiakkaan aiemman menettelyn perusteella taikka muutoin on perusteltua syytä epäillä, että:

1) asiakas rikkoo laissa säädettyä syrjäntäkieltoa;

2) asiakas hakee työntekijää työtehtäviin, jotka ovat lain vastaisia tai joihin haetun henkilön työhön ottaminen on kiellettyä;

3) asiakas olennaisesti laiminlyö työsopimuslain (55/2001) 2 luvussa tai merityösopimuslain (756/2011) 2 ja 3 luvussa säädettyjä velvollisuuksiaan tai velvollisuuttaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja;

4) työpaikalla on ilmeinen väkivallan uhka tai siellä esiintyy työntekijän terveydelle haittaa tai vaaraa aiheuttavaa häirintää taikka muuta epäasiallista kohtelua; tai

5) työpaikan täyttymistä ei tehtävän luonteen tai muun vastaavan syyn vuoksi ole tarkoituksenmukaista tukea rekrytointipalvelulla.

Maakunta voi kieltäytyä hankkimasta kasvupalvelukoulutusta yhteishankintana ja ohjaamasta henkilöasiakasta työkokeiluun työpaikalle, jos koulutuksen rahoitukseen osallistuva tai työkokeilun toteuttaja on menetellyt 1 momentissa säädetyllä tavalla.

Jos on ilmeistä, että rekrytointipalvelujen tarjoamisesta tai henkilöasiakkaan ohjaamisesta työkokeiluun tulisi kieltäytyä 1 momentissa tarkoitettua syystä, palveluntuottajan on viipymättä siirrettävä asia maakunnan päätettäväksi

37 §

Tiedonsaantioikeus

Maakunnalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta tämän lain toimeenpanemiseksi välttämättömät tiedot valtion, maakunnan ja kunnan viranomaiselta, Kansaneläkelaitokselta, työttömyyskassalta, palveluntuottajalta sekä työkokeilun toteuttajalta.

Palveluntuottajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta maakunnalta ja muulta 1 momentissa tarkoitettulta taholta asiakasta koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä tässä laissa tarkoitettun palvelun tuottamiseksi tai palveluntuottajalle tämän lain nojalla annetun tehtävän hoitamiseksi.

Työnantajalla on oikeus saada salassapitosäännösten estämättä maksutta maakunnalta työ- ja virkasuhdetta koskevissa laeissa säädetyn, irtisanotun työntekijän ja viranhaltijan takaisin ottamista koskevan velvollisuuden täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö työnhakijana siten kuin 8 §:ssä säädetään.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot voidaan luovuttaa myös konekielisessä muodossa tai teknisen käyttöyhteyden avulla.

38 §

Työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun liittyvä tiedonsaanti

Maakunnan viranomaisilla, työllistymistä edistävään monialaiseen yhteispalveluun osallistuvalla tässä laissa tai asiakkaan valinnanvapaudesta sosiaali- ja terveydenhuollossa annetun lain (/) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettulla palveluntuottajalla ja Kansaneläkelaitoksella on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada toisiltaan maksutta tiedot, jotka ovat välttämättömiä työllistymistä edistävän monialaisen yhteispalvelun järjestämiseksi. Tietojensaantioikeus koskee myös sellaisia työnhakijan sosiaalista tilannetta sekä terveydentilaa ja työ- ja toimintakykyä koskevia tietoja, joilla on vaikutusta työnhakijan työllistymiseen ja jotka ovat välttämättömiä palvelujen tarjoamiseksi työnhakijalle.

39 §

Työnhakua koskevien tietojen julkaiseminen

Työnhakijasta julkaistaan työhaun alkaessa työnhakua ja rekrytointia tukevassa kasvupalvelun verkkopalvelussa työhaun ja rekrytoinnin kannalta tarpeelliset tiedot työnhakijan ammatillisesta osaamisesta ja työnhakutoiveista. Tiedot on julkaistava muodossa, josta työnhakija ei ole tunnistettavissa.

Muiden kuin edellä 1 momentissa tarkoitettujen tietojen julkaiseminen tai luovuttaminen työnantajalle edellyttää työnhakijan suostumusta. Työnhakijan terveydentilaa koskevia tietoja saa luovuttaa työnantajalle vain työnhakijan nimenomaisella suostumuksella.

8 luku

Muutoksenhaku

40 §

Oikaisuvaatimus ja valitus

Jollei jäljempänä toisin säädetä, tämän lain nojalla tehtyyn päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolain (434/2003) 7 a luvussa säädetään. palveluntuottajan päätökseen vaaditaan oikaisua siltä maakunnalta, jonka kanssa palveluntuottaja on tehnyt sopimuksen tehtävien hoitamisesta.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Kasvupalvelukoulutuksen opiskelijavalintaa koskevaan maakunnan päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa, jos päätös koskee opiskelijoiden valitsemista 23 §:ssä tarkoitettuun yhteishankintakoulutukseen tai perustuu koulutustarpeen arviointiin. Maakunnan ratkaisuun olla tarjoamatta asiakkaalle rekrytointipalveluja, ammatinvalinta- ja uraohjausta, työkokeilua tai muuta tämän lain perusteella järjestettyä palvelua ei myöskään saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa.

Jos palveluntuottajan päätös koskee rekrytointipalvelujen, ammatinvalinta- ja uraohjauksen, työkokeilun tai muun tämän lain perusteella järjestetyn palvelun tarjoamatta jättämistä, päätöksestä tehtyyn oikaisuvaatimukseen annettuun maakunnan päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

41 §

Valitus työnhakijaksi rekisteröimisen epäamisestä

Poiketen siitä, mitä 40 §:ssä säädetään, 8 §:ssä tarkoitettu työnhakijaksi rekisteröimisen epäämistä koskevaan päätökseen saa hakea muutosta sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnalta. Sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnan päätökseen haetaan muutosta vakuutusosoikeudelta. Vakuutusosoikeuden päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

Valituskirjelmä on toimitettava päätöksen tehneelle maakunnalle 30 päivän kuluessa siitä, kun valittaja on saanut päätöksestä tiedon. Maakunnan on käsiteltävä valitus oikaisuvaatimuksena. Jos maakunta ei voi oikaista päätöstä, sen on 30 päivän kuluessa valitusajan päättymisestä toimitettava valituskirjelmä ja lausuntonsa asianomaisen muutoksenhakuelimen käsiteltäväksi.

42 §

Oikaisuvaatimuksen ja valituksen vaikutus päätöksen täytäntöönpanoon

Tämän lain nojalla tehty päätös voidaan panna täytäntöön siitä tehdystä oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta huolimatta, jollei oikaisuvaatimusta käsittelevä maakunta tai valitusviranomainen toisin määrää.

9 luku

Voimaantulo

43 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

44 §

Kumottavat säädökset

Tällä lailla kumotaan laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta (916/2012) ja laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014).

45 §

Siirtymäsäännökset

Jos työnhakijalle on laadittu työllistymissuunnitelma tai sitä korvaava suunnitelma ennen tämän lain voimaantuloa, suunnitelma velvoittaa asiakasta ja maakuntaa siihen saakka, kunnes se on 12 §:ssä säädetyn mukaisesti tarkistettu.

Tämän lain voimaan tullessa voimassa ollutta julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annettua lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä sovelletaan:

1) palveluun sekä palvelun ajalta henkilöasiakkaalle maksettavaan kulukorvaukseen, jos palvelu on aloitettu ennen tämän lain voimaantuloa ja jatkuu yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna lain voimaantulon jälkeen;

2) työttömyysetuudella tuettuun työnhakijan omaehtoiseen opiskeluun ja opiskelun ajalta maksettavaan kulukorvaukseen, jos julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain 6 luvun 5 §:ssä tarkoitettu tukiaika on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa ja jatkuu yhdenjaksoisesti tai jaksotettuna tämän lain voimaantulon jälkeen;

3) palkkatukeen ja starttirahaan, jos tuki on myönnetty ennen tämän lain voimaan tuloa;

4) matka- ja yöpymiskustannusten korvaamiseen, jos matka, josta aiheutuvista kustannuksista korvausta haetaan, on tehty ennen tämän lain voimaantuloa;

5) työolosuhteiden järjestelytukeen, jos tuki on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa;

6) kunnalle myönnettävään lisätukeen, jos työllistäminen on tapahtunut ennen tämän lain voimaantuloa, kuitenkin edellyttäen, että kunta on hakenut lisätukea viimeistään 31 päivänä joulukuuta 2020;

7) työllisyyspoliittiseen avustukseen, jos avustus on myönnetty ennen tämän lain voimaantuloa;

8) muutoksenhakuun, joka koskee työ- ja elinkeinotoimiston, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskuksen, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskuksen julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun lain nojalla tekemää päätöstä.

HE 93/2018 vp

Ennen tämän lain voimaantuloa toteutetun työkokeilun kesto luetaan 25 §:n 1 momentissa tarkoitettuun työkokeilun enimmäiskestoon, ellei enimmäiskesto 25 §:n 2 momentin mukaan ala uudelleen.

Tässä laissa tarkoitettuun työttömyyden keston luetaan aika, jonka henkilö on ollut työtön julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetun 1 luvun 3 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työttömän määritelmän mukaisesti, jos henkilö on ollut työnhakijana 31 päivänä joulukuuta 2019 ja hänen työnhakunsa jatkuu yhdenjaksoisesti tämän lain voimaan tultua.

Edellä 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa maakunta huolehtii tehtävistä, jotka julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa säädetään työ- ja elinkeinotoimiston tai elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tehtäviksi.

2.

Laki

alueiden kehittämisen ja kasvupalvelujen rahoittamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan myönnettäessä alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain (/) mukaista rahoituspalvelua, alueiden kehittämiseen liittyviä määrärahoja sekä palkkatukea, työolosuhteiden järjestelytukea ja starttirahaa muualla Suomessa kuin Ahvenanmaan maakunnan alueella.

Tätä lakia sovelletaan Euroopan unionin rakennerahastovaroista rahoitettaviin 3, 10 ja 11 §:n mukaisiin tukiin Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelmassa. Lain 8 luvun säännöksiä sovelletaan Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelman toimeenpanoon kaikissa välittävissä toimielimissä, sen lisäksi, mitä asiaan sovellettavassa tukilainsäädännössä säädetään, jollei Euroopan unionin lainsäädännöstä muuta johdu. Tämän lain 49—51 ja 56 §:ää sovelletaan Suomen takausohjelman kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi -ohjelman toimeenpanoon. Ohjelman toimeenpanosta säädetään lisäksi Euroopan unionin rakennerahastoja koskevassa lainsäädännössä.

Tässä laissa tarkoitettuihin tukiin sovelletaan lisäksi, mitä valtionavustuslain (688/2001) 14—19, 24, 25, 29—32, 36 ja 37 §:ssä ja taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetussa laissa (429/2016) säädetään, jollei jäljempänä muuta säädetä. Valtionavustuslain 15—18, 24 ja 25 §:ää ei kuitenkaan sovelleta myönnettäessä starttirahaa taikka palkkatukea tai työolosuhteiden järjestelytukea, jos tuen saajana on luonnollinen henkilö.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *pienellä yrityksellä* yritystä, joka täyttää mikroyritysten sekä pienten ja keskisuurten yritysten määritelmästä annetussa komission suosituksessa 2003/361/EY olevan pienen yrityksen määritelmän;

2) *keskisuurella yrityksellä* yritystä, joka täyttää 1 kohdassa tarkoitettussa suosituksessa olevan keskisuuren yrityksen määritelmän;

3) *suurella yrityksellä* muuta kuin 1 tai 2 kohdassa tarkoitettua yritystä;

4) *valtioneuvoston yleisellä ryhmäpoikkeusasetuksella* tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti annettua komission asetusta (EU) N:o 651/2014;

5) *vähämerkityksisellä tuella* Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1407/2013, Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen maatalousalalla annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 1408/2013 ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 ja 108 artiklan soveltamisesta vähämerkityksiseen tukeen kalastus- ja vesiviljelyalalla annetussa komission asetuksessa (EU) N:o 717/2014 tarkoitettua tukea;

6) *rakennerahastoilla* Euroopan aluekehitysrahastoa ja Euroopan sosiaalirahastoa;

7) *rakennerahastovaroilla* Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä ja niitä vastaavia kansallisia rakennerahastojen varoja;

8) *Euroopan aluekehitysrahaston varoilla* Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä ja niitä vastaavia kansallisia Euroopan aluekehitysrahaston varoja;

9) *Euroopan sosiaalirahaston varoilla* Euroopan unionin talousarviosta Suomelle myönnettyjä ja niitä vastaavia kansallisia Euroopan sosiaalirahaston varoja;

10) *hallintoviranomaisella* alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua viranomaista, joka vastaa yleisasetuksen 125 artiklan ja tämän lain 49 §:n mukaisista tehtävistä;

11) *todentamisviranomaisella* alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua viranomaista, joka vastaa yleisasetuksen 126 artiklan ja tämän lain 50 §:n mukaisista tehtävistä;

12) *tarkastusviranomaisella* alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua viranomaista, joka vastaa yleisasetuksen 127 artiklan ja tämän lain 51 §:n mukaisista tehtävistä;

13) *välittävällä toimielimellä* alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:ssä tarkoitettua viranomaista, joka vastaa tämän lain 52 §:n mukaisista tuen saajiin liittyvistä täytäntöönpanotehtävistä;

14) *yleisasetuksella* yhteiseen strategiakehykseen kuuluvaa Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa, Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yhteisistä säännöksistä ja Euroopan aluekehitysrahastoa, Euroopan sosiaalirahastoa, koheesiorahastoa ja Euroopan meri- ja kalatalousrahastoa koskevista yleisistä säännöksistä sekä neuvoston asetuksen (EY) N:o 1083/2006 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 1303/2013;

15) *varainhoitoasetuksella* Euroopan unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja neuvoston asetuksen (EY, Euratom) N:o 1605/2002 kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) N:o 966/2012;

16) *rakennerahasto-ohjelmalla* Kestävää kasvua ja työtä 2014—2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelmaa ja Suomen takausohjelmaa kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi;

17) *Uudenmaan kuntayhtymällä* Espoon, Helsingin, Kauniaisten ja Vantaan kaupunkien perustamaa kuntayhtymää, jonka jäsenkunnaksi on oikeus tulla myös muita Uudenmaan maakunnan kuntia;

18) *yleiskatteellisilla varoilla* maakunnille niiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien kustannusten kattamiseksi osoitettavaa sekä Uudenmaan kuntayhtymälle kasvupalvelujen järjestämiseen myönnettävää, yhdelle momentille koottavaa valtion rahoitusta;

19) *kansallisilla varoilla* valtion talousarvion mukaista kansallista määrärahaa.

2 luku

Yritykselle myönnettävät tuet

3 §

Kehittämistuki

Maakunta ja Uudenmaan kuntayhtymä voivat yleiskatteellisista varoista myöntää tukea yrityksen:

1) kehittämistarpeiden arvioimiseksi tarpeellisiin analyysipalveluihin sekä toiminnan kehittämiseksi tarpeellisiin asiantuntijapalveluihin ja koulutuspalveluihin;

2) liiketoiminnan kehittämiseen, kasvuun ja kansainvälistymiseen liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin.

Maakunta voi myöntää Euroopan aluekehitysrahaston varoista tukea rakennerahasto-ohjelman mukaisiin 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuihin kehittämis- ja investointihankkeisiin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä ja käyttökohteista.

4 §

Kehittämistuen saajat

Kehittämistukea voidaan myöntää pienille ja keskisuurille yrityksille. Tukea voidaan myöntää myös suurelle yritykselle 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen investointiin, joka toteutetaan alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain mukaisella I tai II tukialueella.

Tukea 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaisiin hankkeisiin ei voida myöntää kalatalouden, maatalouden tai metsätalouden harjoittamiseen eikä maataloustuotteiden jalostukseen ja kaupan pitämiseen. Tuen myöntämisessä on otettava huomioon myös Euroopan unionin toimialakohtaiset rajoitukset.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen saajista.

5 §

Kehittämistuen myöntämisen edellytykset

Kehittämistukea voidaan myöntää, jos yrityksellä arvioidaan olevan edellytykset jatkuvaan kannattavaan toimintaan. Tukea ei myönnetä, jos yritys on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai sillä on olennaisia maksuhäiriöitä, ellei maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä erityisistä syistä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, tukea 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen yrityksen kehittämis- ja investointihankkeeseen voidaan myöntää vain, jos:

1) tuella arvioidaan olevan merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamiseen; ja

2) hankkeen arvioidaan olevan yrityksen toiminnan kehittämisen kannalta merkittävä.

Tuki myönnetään valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena tai vähämerkityksisenä tukena.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen edellytyksistä ja sovellettavista valtiontukisäännöistä.

6 §

Kehittämistuen hyväksyttävät kustannukset ja tuen määrä

Tuki myönnetään prosenttiosuutena hankkeesta aiheutuvista hyväksyttävistä, todellisista, tarpeellisista ja määrältään kohtuullisista kustannuksista taikka muun valtioneuvoston asetuksella säädettyä kustannusmallin mukaisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hyväksyttävistä kustannuksista ja tuen määrästä.

7 §

Kehittämistuen kohteena olevan omaisuuden käyttöaika

Pienten ja keskisuurten yritysten on käytettävä 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun investointiin myönnetyn tuen kohteena olevaa omaisuutta kolme vuotta ja suurten yritysten viisi vuotta tuen viimeisestä maksupäätöksestä. Tuen myöntävä viranomainen voi erityisestä syystä määrätä omaisuuden käyttöajaksi enintään kymmenen vuotta.

8 §

Tuki yrityksen kuljetuskustannuksiin

Maakunta voi yleiskatteellisista varoista myöntää tukea yrityksen kuljetuskustannuksiin. Tuki myönnetään prosenttiosuutena suoritetusta kuljetusmaksusta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä, hyväksyttävistä kustannuksista ja tuen määrästä.

9 §

Kuljetuskustannuksiin myönnettävän tuen edellytykset

Tukea voidaan myöntää pienten ja keskisuurten yritysten jalostamien tuotteiden Suomessa tapahtuvaan kuljetukseen. Tukea ei myönnetä, jos yritys on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai sillä on olennaisia maksuhäiriöitä, ellei maakunta erityisistä syistä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena.

Tuki myönnetään valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena, jos tuote on jalostettu Lapin, Pohjois-Pohjanmaan, Keski-Pohjanmaan, Kainuun, Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon tai Etelä-Savon maakunnan alueella ja vähämerkityksisenä tukena, jos tuote on jalostettu Kannonkosken, Karstulan, Kinnulan, Kivijärven, Kyyjärven, Pihtiputaan, Saarijärven tai Viitasaaren kunnan alueella.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen edellytyksistä.

3 luku

Oikeushenkilölle voittoa tavoittelemattomaan kehittämis- ja investointitoimintaan myönnettävät tuet

10 §

Työ- ja elinkeinoministeriön ja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön myöntämät tuet

Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää kansallisista varoista tukea sellaiseen kehittämis- ja investointitoimintaan alueiden uudistumiseksi, kasvun ja kehittämisen edistämiseksi tai elinvoiman vahvistamiseksi, jossa toiminnan valtakunnallinen merkittävyys tai toiminnan hyödyntäminen useammalla kuin yhdellä alueella edellyttää päätöksen tekemistä ministeriössä. Toiminta voi olla myös ministeriön itse toteuttamaa. Työ- ja elinkeinoministeriö voi myöntää

osan Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston varoista itse toteuttamiinsa teknisen tuen hankkeisiin.

Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää Euroopan sosiaalirahaston varoista tukea valtakunnallisesti merkittäviin, useampaa kuin yhtä aluetta koskeviin rakennerahasto-ohjelman mukaisiin kehittämishankkeisiin. Sosiaali- ja terveysministeriö voi myöntää osan Euroopan aluekehitysrahaston ja Euroopan sosiaalirahaston varoista itse toteuttamiinsa teknisen tuen hankkeisiin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä ja käyttökohteista.

11 §

Maakunnan myöntämät tuet

Maakunta voi myöntää alueiden kehittämiseen tukea:

1) alueiden kasvua ja elinkeinorakenteen monipuolistamista, kuntien välisen alueiden kehittämisen yhteistyön edistämistä, innovaatioiden kehittämisen edellytysten luomista tai yritysten toimintaedellytysten kehittämistä koskeviin kehittämishankkeisiin (*alueellinen kehittämistuki*);

2) kuntien toteuttamiin perusrakennetta koskeviin investointihankkeisiin (*perusrakenteen investointituki*);

3) ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyviin kehittämishankkeisiin;

4) liikenteeseen ja infrastruktuuriin liittyviin kehittämis- ja investointihankkeisiin;

5) opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluviin kehittämis- ja investointihankkeisiin;

6) työllisyyden, osaamisen ja sosiaalisen osallisuuden edistämiseen liittyviin kehittämis-hankkeisiin;

7) teknisen tuen hankkeisiin;

8) pääomasijoitustoimintaan.

Maakunta voi myöntää Euroopan aluekehitysrahaston varoista tukea 1 momentin 1—5, 7 ja 8 kohdassa tarkoitettuihin hankkeisiin ja Euroopan sosiaalirahaston varoista tukea 1 momentin 6 ja 7 kohdassa tarkoitettuihin hankkeisiin. Maakunnan itse toteuttamia hankkeita voidaan rahoittaa yleiskatteellisista varoista ja rakennerahastovaroista.

Jos kyseessä on 1 momentin 5 tai 6 kohdassa tarkoitettun hankkeen tukeminen ja se kuuluu opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan, on maakunnan pyydettävä ennen tuen myöntämistä opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto merkittävimmistä hankkeista sen varmistamiseksi, ettei hankkeessa poiketa laista, valtioneuvoston asetuksesta, toimialaa koskevasta eduskunnan tai valtioneuvoston päätöksestä eikä opetus- ja kulttuuriministeriön tai Opetushallituksen ratkaisuvaltaan kuuluvasta lakiin perustuvasta päätöksestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisestä, käyttökohteista sekä 1 momentin 5 ja 6 kohdan mukaisista opetus- ja kulttuuriministeriön toimialaan kuuluvista hankkeista ja niihin sovellettavasta lausuntomenettelystä.

12 §

Tuen saajat

Tässä luvussa tarkoitettua tukea voidaan myöntää vain oikeushenkilölle.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen saajista.

13 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset

Tässä luvussa tarkoitettua tukea voidaan myöntää, jos:

- 1) tuki on perusteltua sen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta;
- 2) tuella on merkittävä vaikutus toiminnan toteuttamiseen;
- 3) tuen saajalla on riittävät taloudelliset ja muut edellytykset toteuttaa toiminta, johon tukea myönnetään;
- 4) tuen saajalla on edellytykset vastata toiminnan jatkuvuudesta tuen käytön päättymisen jälkeen, ellei se toiminnan luonteen vuoksi ole tarpeetonta;
- 5) kehittämishankkeen tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä;
- 6) tuen kohteena olevat investoinnit eivät tule vain yhden tuen saajan hyödyksi vaan tukevat alueen elinkeino-, koulutus- tai innovaatiotoimintaa laajemmin; ja
- 7) tuen kohteena oleva toiminta on voittoa tavoittelematonta.

Mitä 1 momentin 7 kohdassa säädetään, ei sovelleta myönnettäessä tukea 11 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettuun pääomasijoitustoimintaan.

Tukea ei myönnetä, jos tuen saaja on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai sillä on olennaisia maksuhäiriöitä, ellei maakunta erityisistä syistä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena. Tukea ei saa myöntää eikä käyttää yleisenä toimintatukena.

Jos tuki sisältää valtiontukea, se myönnetään valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena tai vähämerkityksisenä tukena.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä ja sovellettavista valtiontukisäännöistä.

14 §

Tuen siirtäminen toiselle tuettavan hankkeen toteuttamista varten

Tässä luvussa tarkoitettun tuen myöntäjä voi perustellusta syystä päättää, että tuen saaja voi siirtää osan hankkeen toteuttamisesta sellaiselle oikeushenkilölle, joka täyttää tässä luvussa tuen saajalle asetetut edellytykset. Tuen myöntämisen edellytyksenä on lisäksi, että tuen siirtäminen on hankkeen toteuttamisen kannalta tarkoituksenmukaista. Siirrettävän tuen osuus voi olla enintään puolet myönnettävästä tuesta, ellei tuen myöntävä viranomainen erityisestä syystä toisin päättä.

Tuen saajan on ennen tuen siirtämistä siirron saajien kanssa laadittavin sopimuksin varmistettava tuen myöntämiselle, maksamiselle ja tarkastamiselle asetettujen edellytysten täyttymisen sekä tuen käytölle asetettujen ehtojen noudattaminen. Tuen saaja vastaa hankkeen asianmukaisesta toteuttamisesta, ehtojen noudattamisesta sekä tuen palauttamisesta ja takaisin maksamisesta, jos tuki peritään takaisin.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen siirtoa koskevasta menettelystä.

15 §

Yhteishanke

Tuki voidaan myöntää useammalle kuin yhdelle hakijalle yhteisesti, jos se on hankkeen tavoitteiden vuoksi perusteltua. Yhteishankkeen kaikkien hakijoiden on täytettävä tuen saajille säädetty edellytykset ja osallistuttava itse omalla rahoituksellaan hankkeen rahoittamiseen, ellei tästä poikkeamiseen ole erityistä syytä.

Yhteishankkeen tuen saajien on tehtävä hankkeen toteuttamisesta sopimus, jossa määritellään yhteishankkeen osapuolten oikeudet ja velvollisuudet sekä nimetään se tuen saaja, jonka vastuulla on asiointi toimivaltaisen viranomaisen kanssa. Yhteishankkeessa kaikki tuen saajat

vastaavat hankkeen toteuttamisesta sekä mahdollisesta tuen palauttamisesta ja takaisin maksamisesta yhteisvastuullisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä yhteishankkeissa noudatettavasta menettelystä.

16 §

Hyväksyttävät kustannukset ja tuen määrä

Tuki myönnetään prosenttiosuutena hankkeesta aiheutuvista hyväksyttävistä kustannuksista tai kertakorvauksesta.

Jollei valtiontukea koskevasta lainsäädännöstä muuta johdu, tuen saajan on ilmoitettava hakemuksessaan hankkeen toiminnan aikana tuottamat tulot tai annettava arvio niistä. Tuen saajan on maksatushakemuksessa ilmoitettava toteutuneet tulot. Toteutuneet tulot vähennetään tukikelpoisista kustannuksista maksatuskausittain. Hanke ei saa tuottaa voittoa, ellei kyseessä ole 11 §:n 1 momentin 8 kohdassa tarkoitettu tuki pääomasijoitustoimintaan.

Tuki ei saa kattaa hankkeesta aiheutuvien kustannusten täyttä määrää ja tuen hakijan tulee itse omalla rahoituksellaan osallistua hankkeesta aiheutuviin kustannuksiin, jollei poikkeamiseen ole erityistä syytä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hyväksyttävistä kustannuksista ja tuen määrästä.

17 §

Oikeushenkilölle myönnetyn tuen kohteena olevan omaisuuden käyttöaika

Tuen saajan on käytettävä 10 §:n 1 momentissa ja 11 §:n 1 momentin 1—5 kohdassa tarkoitettuihin investointeihin myönnetyn tuen kohteena olevaa omaisuutta viisi vuotta hankkeen viimeisestä maksupäätöksestä. Tuen myöntävä viranomainen voi erityisestä syystä määrätä omaisuuden käyttäjäksi enintään kymmenen vuotta.

4 luku

Palkkatuki ja työolosuhteiden järjestelytuki

18 §

Palkkatuki

Palkkatuki on julkisista rekrytointi- ja osaamisen kehittämisspalveluista annetussa laissa (/) tarkoitettun työttömän työnhakijan työllistymisen edistämiseksi tarkoitettu tuki, jonka maakunta voi yleiskatteellisista varoista ja Euroopan sosiaalirahaston varoista tai Uudenmaan kuntayhtymä yleiskatteellisista varoista myöntää työnantajalle palkkakustannuksiin. Palkkatuetun työn tarkoituksena on parantaa työttömän työnhakijan ammatillista osaamista ja edistää työllistymistä avoimille työmarkkinoille.

19 §

Palkkatuen myöntämisen yleiset edellytykset

Palkkatuen myöntäminen edellyttää, että:

1) maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä arvioi työttömän työnhakijan työttömyyden johdettavan ammatillisen osaamisen puutteista ja palkkatuetun työn parantavan hänen ammatillista osaamistaan ja mahdollisuuksiaan työllistyä avoimille työmarkkinoille;

2) palkattava on täyttänyt 60 vuotta ja ollut yhtäjaksoisesti työttömänä vähintään 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä; tai

3) palkattavan henkilön vamma tai sairaus alentaa maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän arvion mukaan hänen tuottavuuttaan tarjolla olevassa työtehtävässä olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti.

Jos palkattava on ollut työttömänä välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä yhtäjaksoisesti alle 12 kuukautta, palkkatuen myöntäminen 1 momentin 1 kohdan perusteella edellyttää lisäksi, että hänen työttömyytensä ilman palkkatuen myöntämistä todennäköisesti kestäisi yli 12 kuukautta.

20 §

Työnantajaan liittyvät palkkatuen myöntämisen edellytykset

Palkkatukea voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, yhteisölle ja muulle työnantajalle, ei kuitenkaan valtion virastolle tai laitokselle.

Palkkatukea ei myönnetä, jos:

1) elinkeinotoimintaa harjoittava työnantaja on tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut työntekijän, jonka irtisanomisaika on päättynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana; tai

2) työnantaja on olennaisesti laiminlyönyt palkanmaksuvelvollisuuttaan tai velvollisuuksiinsa suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai sillä on olennaisia maksuhäiriöitä, ellei maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä palkattavaan liittyvistä erityisistä syistä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena.

Palkkatuki voidaan kuitenkin myöntää 2 momentin 1 kohdassa säädetyn estämättä, jos työnantaja on tarjonnut työtä tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanotulle työntekijälle ennen palkkatukihakemuksen jättämistä.

21 §

Työsuhteeseen liittyvät palkkatuen myöntämisen edellytykset

Palkkatukea voidaan myöntää, jos työnantaja sitoutuu maksamaan vähintään kyseiseen työsuhteeseen sovellettavan työehtosopimuksen mukaista palkkaa tai, jollei sovellettavaa työehtosopimusta ole, tavanomaisen ja kohtuullisen palkan kyseisestä työstä. Palkkatukea ei voida kuitenkaan myöntää, jos palkattavan palkka määräytyisi yksinomaan työn tuloksen perusteella.

Palkkatukea ei myönnetä vuorotteluvapaalain (1305/2002) 9 §:ssä tarkoitetun sijaisen palkkaamiseen.

22 §

Palkatun siirtäminen

Jos palkkatuen saaja siirtää palkatun toisen työnantajan (*käyttäjäyritys*) tehtäviin, siirrosta on ilmoitettava tuen myöntäneelle maakunnalle tai Uudenmaan kuntayhtymälle ennen siirtoa. Siirron edellytyksenä on, että käyttäjäyritys ei ole toiminut 20 §:n 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettulla tavalla. Jos elinkeinotoimintaa harjoittava käyttäjäyritys on tuotannollisista tai taloudellisista syistä irtisanonut työntekijän, jonka irtisanomisaika on päättynyt siirtoa edeltä-

neiden 12 kuukauden aikana, siirto on kuitenkin mahdollinen, jos käyttäjäyritys on ottanut irtisanotun työntekijän takaisin työsuhteeseen ennen siirtoa. Palkkatuen saajan on liitettävä ilmoitukseen käyttäjäyrityksen vakuutus edellytyksen täyttymisestä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palkatun siirtämisen edellytyksistä.

23 §

Palkkatuen myöntäminen elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle

Elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle palkkatuki myönnetään valtioneuvoston yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena, kun palkattava on:

- 1) henkilö, jonka vamma tai sairaus olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti alentaa tuottavuutta tarjolla olevassa työtehtävässä;
- 2) henkilö, joka ei ole ollut toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden kuuden kuukauden aikana;
- 3) vailla ammatillista koulutusta;
- 4) yli 50-vuotias;
- 5) alle 25-vuotias; tai
- 6) oikeutettu kotoutumissuunnitelmaan kotoutumisen edistämisestä annetun lain nojalla.

Elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle palkkatuki myönnetään muun kuin 1 momentissa tarkoitetun työttömän työnhakijan palkkaamiseen vähämerkityksisenä tukena. Tämän lisäksi sen estämättä, mitä 1 momentin 2—4 ja 6 kohdassa säädetään, palkkatuki myönnetään vähämerkityksisenä tukena, jos tuella palkattava on täyttänyt 60 vuotta ja ollut yhtäjaksoisesti työtön vähintään 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä. Oppisopimuskoulutukseen palkkatuki myönnetään vähämerkityksisenä tukena.

24 §

Palkkatuella katettavat palkkakustannukset

Palkkatuella katettavilla palkkakustannuksilla tarkoitetaan työntekijälle maksettavaa palkkaa ennen lakisääteisten maksujen ja verojen pidätystä ja sen lisäksi palkatusta aiheutuvaa työnantajan lakisääteistä sosiaaliturva-, työeläkevakuutus-, tapaturmavakuutus- ja työttömyysvakuutusmaksua sekä pakollista ryhmähenkivakuutusmaksua.

Palkkakustannuksiin ei lueta:

- 1) palkatulle maksettavaa lomakorvausta tai sitä vastaavaa korvausta;
- 2) palkkaa siltä ajalta, jolta työnantajalla on oikeus saada tuella palkatun palkkakustannuksiin sairausvakuutuslain (1224/2004) 7 luvun 4 §:n nojalla päivärahaetuutta tai tapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 139 §:n nojalla korvausta;
- 3) sitä palkan osuutta, joka määräytyy palkatun työn tuloksen perusteella;
- 4) verovapaita korvauksia.

25 §

Palkkatuen määrä ja enimmäiskesto

Palkkatuen määrä on työnantajalle aiheutuvista 24 §:ssä tarkoitetuista palkkakustannuksista:

- 1) enintään 30 prosenttia enintään 6 kuukauden ajan, jos palkattava on ollut työtön alle 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä;
- 2) enintään 40 prosenttia enintään 12 kuukauden ajan, jos palkattava on ollut työtön vähintään 12 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 14 kuukauden aikana;

3) enintään 50 prosenttia enintään 12 kuukauden ajan, jos palkattava on ollut työtön vähintään 24 kuukautta palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 28 kuukauden aikana; jos palkkatuki myönnetään elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena, edellytetään lisäksi, että palkattava ei ole ollut toistaiseksi voimassa olevassa työsuhteessa palkkatuen myöntämistä välittömästi edeltäneiden 24 kuukauden aikana;

4) enintään 50 prosenttia koko työsuhteen ajalta, kuitenkin enintään 24 kuukauden ajan kerrallaan, jos palkattavan vamma tai sairaus olennaisesti sekä pysyvästi tai pysyväisluonteisesti alentaa tuottavuutta tarjolla olevassa työtehtävässä.

Jos palkkatukea myönnetään useammassa kuin yhdessä jaksossa, palkkatuen määrä ja enimmäiskesto määräytyvät ensimmäisen palkkatukijakson myöntämisaikajankohdan mukaisesti, kunnes palkkatuen enimmäiskeston laskeminen alkaa uudelleen alusta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palkkatuen määrästä.

26 §

Palkkatuen määrä ja enimmäiskesto eräissä tapauksissa

Yhdistykselle, säätiölle tai rekisteröidylle uskonnolliselle yhdyskunnalle, joka palkkaa 25 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua työttömän työnhakijan muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin, palkkatuen määrä on enintään 12 kuukauden ajalta 100 prosenttia niistä palkattavasta aiheutuvista palkkakustannuksista, jotka vastaavat enintään 65 prosentin työaikaa alan säännöllisestä enimmäistyöajasta.

Kunnalla on oikeus saada palkkatukea 50 prosenttia palkattavasta aiheutuvista palkkakustannuksista, kun kunta työllistää julkisista rekrytointi- ja osaamisen kehittämispalveluista annetussa laissa tarkoitettua työttömän työnhakijan työllistämismuotojen perusteella.

Sen estämättä mitä 25 §:n 1 momentissa palkkatuen enimmäiskestosta säädetään, palkkatukea voidaan myöntää:

1) enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan, jos palkattava on 60 vuotta täyttänyt ja ollut yhtäjaksoisesti työtön vähintään 12 kuukautta välittömästi ennen palkkatuen myöntämistä;

2) enintään 24 kuukaudeksi kerrallaan, jos kunta, kuntayhtymä, yhdistys tai säätiö palkkaa muihin kuin elinkeinotoiminnaksi katsottaviin tehtäviin henkilön suunnittelemaan ja järjestämään työttömille työ- ja koulutuspaikkoja sekä muita työllistymistä edistäviä palveluja;

3) oppisopimuskoulutukseen koko sen ajaksi.

Edellä 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa palkkatuen määrä on ensimmäisten 12 kuukauden jälkeiseltä ajalta enintään 30 prosenttia työnantajalle palkattavasta aiheutuvista palkkakustannuksista. Jos 3 momentin 1 kohdassa tarkoitettu palkattava täyttää palkkatukijakson jälkeen 25 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdassa säädetty edellytykset työttömyyden kestosta, palkkatuen määrä on edellä säädetystä poiketen mainitussa lainkohdassa säädetyn mukainen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä palkkatuen määrästä eräissä tapauksissa.

27 §

Palkkatuki sosiaaliselle yritykselle

Jos sosiaalisista yrityksistä annetussa laissa (1351/2003) tarkoitettu sosiaalinen yritys palkkaa mainitun lain 1 §:n 2 kohdassa tarkoitettua työttömän työnhakijan, palkkatukea voidaan tämän lain 25 §:n 1 momentin 2 kohdassa säädetyn estämättä korottaa niin, että palkkatuen määrä on 50 prosenttia työnantajalle palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista, kuitenkin enintään 1 300 euroa kuukaudessa.

HE 93/2018 vp

Jos palkattavan vamma tai sairaus olennaisesti ja pysyvästi tai pysyväisluonteisesti alentaa tuottavuutta tarjolla olevassa työtehtävässä, palkkatukea voidaan 25 §:n 1 momentin 4 kohdasta poiketen myöntää enintään 36 kuukaudeksi kerrallaan.

Poiketen siitä, mitä 25 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetään palkkatuen määrästä, sosiaaliselle yritykselle voidaan myöntää palkkatukea, jonka määrä on 50 prosenttia työnantajalle palkattavasta aiheutuvista palkkauskustannuksista, enintään 24 kuukaudeksi, jos palkattava on sosiaalisista yrityksistä annetun lain 1 §:n 3 kohdassa tarkoitettu henkilö.

28 §

Tilapäinen keskeyttäminen

Jos palkkatuetun työn tekeminen ja palkanmaksu keskeytyvät vähintään kuukauden ajaksi, palkkatuen maksaminen keskeytetään. Keskeytysaikaa ei lasketa 25 ja 26 §:ssä säädettyyn palkkatuen enimmäiskeston.

29 §

Enimmäiskeston laskeminen uudelleen alusta

Sen jälkeen, kun henkilö on ollut palkkatuella tuetussa työssä enimmäisajan yhden tai useamman työnantajan palveluksessa, uutta palkkatukea ei voida myöntää ennen kuin hän on ollut työttömänä työnhakijana vähintään 10 kuukautta uuden palkkatuen myöntämistä edeltävien 12 kuukauden aikana. Enimmäisajan laskenta aloitetaan kuitenkin aina alusta, kun 24 kuukautta on kulunut viimeisen palkkatukijakson päättymisestä.

Uusi palkkatuki voidaan kuitenkin myöntää, vaikkei palkattava olisi ollut työttömänä 1 momentissa tarkoitettuja 10 kuukautta, jos kyse on 25 §:n 1 momentin 4 kohdassa tai 26 §:n 3 momentin 1 tai 3 kohdassa tarkoitettua tilanteesta.

30 §

Muun tuen vaikutus palkkatuen maksamiseen

Palkkatuki voi olla yhdessä muiden palkkakustannuksiin myönnettyjen tukien ja oppisopimuksen perusteella maksettavan koulutuskorvauksen kanssa enintään palkatusta työnantajalle aiheutuvien palkkakustannusten suuruinen.

Elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle maksettavan palkkatuen enimmäismäärästä säädetään lisäksi valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen –tukien kasautumista koskeissa säännöksissä.

Jos palkkatuki yhdessä muiden palkkakustannuksiin myönnettyjen tukien kanssa ylittää 1 tai 2 momentissa tarkoitettua enimmäismäärän, palkkatuen määrää vähennetään enimmäismäärän ylittävältä osin.

31 §

Työolosuhteiden järjestelytuki

Maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä voi yleiskatteellisista varoista myöntää työolosuhteiden järjestelytukea työnantajalle, jos työhön palkattavan tai työssä olevan henkilön vamma tai sairaus edellyttää työvälineiden hankkimista tai työpaikalla tehtäviä muutoksia ja hankinnasta tai muutoksesta työnantajalle aiheutuvia kustannuksia on pidettävä työnantajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen merkittävinä. Työolosuhteiden järjestelytukea voidaan myöntää

myös korvaamaan toisen työntekijän antamaa apua. Elinkeinotoimintaa harjoittavalle työnantajalle työolosuhteiden järjestelytuki myönnetään valtiontukien yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisena tukena.

Työolosuhteiden järjestelytukea ei voida myöntää, jos työnantaja on olennaisesti laiminlyönyt palkanmaksuvelvollisuuttaan tai velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai sillä on olennaisia maksuhäiriöitä, ellei maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä erityisistä syistä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena.

Työolosuhteiden järjestelytukea korvattavista kustannuksista, tuen enimmäismäärästä ja -kestosta sekä menettelystä tukea myönnettäessä voidaan säätää valtioneuvoston asetuksella.

5 luku

Starttiraha

32 §

Starttiraha

Maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä voi yleiskatteellisista varoista myöntää työttömyysturvalain 2 luvun 5 §:ssä tarkoitetun päätoimisen yritystoiminnan aloittavalle henkilöasiakkaalle starttirahaa toimeentulon turvaamiseksi.

33 §

Starttirahan myöntämisen yleiset edellytykset

Starttirahan myöntämisen yleisenä edellytyksenä on, että:

- 1) henkilöasiakkaalla on tai hän hankkii riittävät valmiudet aiottuun yritystoimintaan; ja
- 2) aiotulla yritystoiminnalla arvioidaan olevan jatkuvan kannattavan toiminnan edellytykset. Starttiraha myönnetään vähämerkityksisenä tukena.

34 §

Starttirahan myöntämisen esteet

Starttirahaa ei myönnetä, jos:

1) aiotun yritystoiminnan arvioidaan turvaavan henkilöasiakkaan kohtuullisen toimeentulon päätoimisen yritystoiminnan käynnistämisen- ja vakiinnuttamisvaiheessa;

2) starttirahaa hakeva henkilöasiakas on olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai hänellä on olennaisia maksuhäiriöitä, jollei maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä erityisistä syistä pidä tuen myöntämistä tarkoituksenmukaisena;

3) henkilöasiakas on aloittanut päätoimisen yritystoiminnan ennen kuin tuen myöntämisestä on päätetty.

Edellä 1 momentin 3 kohtaa ei kuitenkaan sovelleta, jos kyse on 35 §:ssä tarkoitettuun enimmäiskeston sisältyvän starttirahan jatkajakson myöntämisestä.

35 §

Starttirahan määrä ja korvauspäivät

Starttiraha voidaan myöntää enintään 12 kuukaudeksi. Starttirahan määrä on päivää ja henkilöä kohti työttömyysturvalain 6 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettun peruspäivärahan suuruinen ilman peruspäivärahan korotusosaa ja sitä maksetaan enintään viideltä päivältä kalenteriviikossa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan säätää tarkemmin starttirahaan oikeuttavista korvauspäivistä.

6 luku

Tuen hakeminen, myöntäminen ja maksaminen

36 §

Tuen hakeminen

Tukea haetaan siltä maakunnalta, jonka alueella hanke pääosin toteutetaan taikka jonka alueella tuettava toiminta pääosin tapahtuu. Jos hanke pääosin toteutetaan tai tuettava toiminta pääosin tapahtuu Uudenmaan kuntayhtymän alueella, tukea haetaan kuitenkin siltä, ellei kyse ole rakennerahastovaroista myönnettävästä tuesta tai 11 §:n mukaisesta tuesta alueiden kehittämiseen. Palkkatukea, työolosuhteiden järjestelytukea ja starttirahaa voidaan hakea myös siltä maakunnalta tai Uudenmaan kuntayhtymältä, jonka asiakkaana työnhakija on. Edellä 10 §:ssä tarkoitettuihin hankkeisiin tukea haetaan asianomaiselta ministeriöltä.

Tukea on haettava ennen hankkeen aloittamista tai 4 luvussa tarkoitettun palkkatuen perusteena olevan työsuhteen alkamista. Työolosuhteiden järjestelytukea on kuitenkin haettava kuukauden kuluessa muutostyön tekemisestä tai työvälineen taikka kalusteen hankinnasta. Kuljetuskustannuksiin myönnettävää tukea on haettava maakunnalta kalenterivuositain jälkikäteen. Tukea 3 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun hankkeeseen voidaan hakea myös hankkeen esivalmistelusta aiheutuviin kustannuksiin, jotka ovat syntyneet ennen hakemuksen jättämistä.

Tukea haetaan valtakunnallisesti ylläpidettävällä sähköisen asioinnin järjestelmällä, jos sellainen on käytävissä. Palkkatukea, työolosuhteiden järjestelytukea ja starttirahaa voidaan kuitenkin hakea myös lomakkeella, joka toimitetaan maakunnalle tai Uudenmaan kuntayhtymälle.

Palkkatukea voidaan hakea alkaneen työsuhteen estämättä, jos kyse on uuden palkkatukijakson myöntämisestä ja uusi jakso alkaisi välittömästi edellisen palkkatukijakson päättyttyä. Jatkohakemus on toimitettava maakunnalle tai Uudenmaan kuntayhtymälle ennen edellisen tukijakson päättymistä. Palkkatukea voidaan hakea alkaneen työsuhteen estämättä myös, jos kyse on palkatun siirtymisestä liikkeen luovutuksen, yhteisön sulautumisen tai jakautumisen taikka yhteisöjen yhdistymisen johdosta toisen työnantajan palvelukseen. Liikkeen luovutuksensaajan tai vastaanottavan yhteisön on toimitettava palkkatukihakemus maakunnalle tai Uudenmaan kuntayhtymälle kuukauden kuluessa palkatun siirtymisestä luovutuksensaajan tai vastaanottavan yhteisön palvelukseen.

Tarkempia säännöksiä tuen hakemisesta ja hankkeen aloittamisesta voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

37 §

Tuen myöntämistä koskeva päätös

Maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän päätöksen tuen myöntämisestä tekee viranhaltija. Päätöksenteosta ministeriössä säädetään erikseen. Tukipäätös tehdään valtakunnallisesti ylläpidettävällä sähköisellä käsittelyjärjestelmällä, jos sellainen on käytävissä.

HE 93/2018 vp

Sen lisäksi, mitä tässä laissa ja tämän lain nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella säädetään, tuen saajan on noudatettava tuen myöntämistä koskevassa päätöksessä olevia ehtoja ja rajoituksia.

Tarkempia säännöksiä tukipäätöksen tekemisestä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

38 §

Tuen maksamisen hakeminen

Tuen maksamista haetaan tuen myöntäneeltä maakunnalta, Uudenmaan kuntayhtymältä tai ministeriöltä.

Maksamista haetaan valtakunnallisesti ylläpidettävällä sähköisen asioinnin järjestelmällä, jos sellainen on käytävissä. Palkkatuen, työolosuhteiden järjestelytuen ja starttirahan maksamista voidaan kuitenkin hakea myös lomakkeella.

Tuen maksamisen hakemiselle voidaan tukipäätöksessä asettaa määräaika.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä maksamisen hakemisesta ja maksamisesta noudatettavasta menettelystä.

39 §

Tuen maksaminen

Maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän päätöksen tuen maksamisesta tekee viranhaltija. Ministeriön päätöksenteosta säädetään erikseen. Tuki maksetaan valtakunnallisesti ylläpidettävällä sähköisellä käsittelyjärjestelmällä, jos sellainen on käytävissä. Tuki maksetaan taikautuvasti, toteutuneiden tukikelpoisten kustannusten perusteella tai päätöksessä hyväksytyn muun kustannusmallin mukaisesti.

Tuen ensimmäinen erä, enintään 30 prosenttia hankkeelle myönnetystä tuesta, voidaan maksaa ennakkona, jos se on perusteltua hankkeen toteutuksen kannalta. Julkisyhteisöille ennakkoa voidaan maksaa vain, jos siihen on erityisiä syitä. Palkkatuesta ja starttirahasta ei voida maksaa ennakkoa.

Tukea vastaava korvaus voidaan maksaa myös palvelun tuottajalle.

Tarkempia säännöksiä tuen maksamisesta ja ennakkoa koskevasta menettelystä voidaan antaa valtioneuvoston asetuksella.

40 §

Tuen maksamisen esteet

Tukea ei makseta, jos:

1) tuen saaja ei noudata Euroopan unionin tai kansallisessa lainsäädännössä tai tukipäätöksessä asetettuja ehtoja;

2) tuen myöntämisen jälkeen käy ilmi, että tuen myöntämisen edellytykset eivät täyty;

3) tukea on myönnetty virheellisesti, liikaa tai perusteettomasti;

4) tuen saaja on tuen myöntämisen jälkeen olennaisesti laiminlyönyt velvollisuuksiaan suorittaa veroja tai lakisääteisiä maksuja tai sillä on olennaisia maksuhäiriöitä, ellei tuen maksaja erityisistä syistä pidä tuen maksamista tarkoituksenmukaisena;

5) Euroopan unionin lainsäädäntö kieltää maksamisen.

Starttirahaa ei makseta myöskään, jos tuen saaja saa samalta ajalta:

1) palkkaa tai korvausta tekemästään yritystoimintaansa liittymättömästä työstä, jolloin palkkana pidetään myös vuosiloma-ajan palkkaa ja irtisanomisajan palkkaa sekä sellaista työt-

tömyysturvalain 3 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettua taloudellista etuutta, jonka on katsottava turvaavan kohtuullisen toimeentulon;

2) julkista tukea omiin palkkakustannuksiinsa;

3) työttömyysturvalain mukaista työttömyysetuutta, työttömyysturvalain 3 luvun 3 §:n 1 momentissa tai 4 §:n 2 momentissa tarkoitettua sosiaalietuutta taikka opintotukilain (65/1994) mukaista opintotukea;

4) muuta kuin 3 kohdassa tarkoitettua etuutta, jonka on katsottava turvaavan kohtuullisen toimeentulon; etuutena ei kuitenkaan oteta huomioon työttömyysturvalain 4 luvun 7 §:ssä tarkoitettuja etuoikeutettuja tuloja.

7 luku

Tuen palauttaminen ja takaisinperintä sekä maksatuksen lopettaminen

41 §

Tuen palauttaminen

Tuen saajan tulee viipymättä palauttaa virheellisesti, liikaa tai ilmeisen perusteettomasti saamansa tuki tai sen osa. Tuen saajan tulee palauttaa tuki tai sen osa myös, jos sitä ei voida käyttää tukipäätöksessä edellytetyllä tavalla. Jos palautettava määrä on enintään 250 euroa, se voidaan jättää palauttamatta.

Mitä 1 momentissa säädetään, ei koske laskennallisen perusteen mukaan myönnetyn tuen ja toteutuneiden kustannusten välistä erotusta.

42 §

Velvollisuus yrityksen investointiin kohdistuneen tuen takaisinperintään toiminnan lopettamisen vuoksi

Maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän on viranhaltijan päätöksellä määrättävä 3 §:n 1 momentin 2 kohdan mukaiseen kehittämishankkeeseen sisältyvään investointiin kohdistuneen tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi, jos tuen saaja on 7 §:ssä tarkoitetun käyttöajan kuluessa:

1) lopettanut toimintansa tai supistanut olennaisesti tuen kohteena olevaa toimintaa tuelle säädetyn tukitason piiriin kuuluvalla alueella;

2) luovuttanut toiselle tuen kohteena olleen toiminnan tai omaisuuden taikka osan siitä, eikä tilalle ole hankittu uutta vastaavaa omaisuutta; taikka

3) asetettu konkurssiin, joka on katsottava petolliseksi.

Takaisinperittäväksi on määrättävä se osuus maksetun tuen määrästä, joka saadaan vähentämällä omaisuuden käyttöaikaa vastaava osuus 7 §:ssä tarkoitetusta käyttöajasta. Jos kyseessä on petollinen konkurssi, omaisuuden käyttöaikaa ei kuitenkaan vähennetä.

Jos takaisinperittävä määrä on enintään 250 euroa, se voidaan jättää perimättä.

43 §

Velvollisuus tuen takaisinperintään muilla perusteilla

Maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän on viranhaltijan päätöksellä määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi, jos tuen saaja on:

1) jättänyt palauttamatta sellaisen tuen tai sen osan, joka 41 §:n mukaan on palautettava;

- 2) käyttänyt tuen olennaisesti muuhun tarkoitukseen kuin se on myönnetty;
- 3) antanut väärän tai harhaanjohtavan tiedon seikasta, joka on ollut omiaan olennaisesti vaikuttamaan tuen saantiin, määrään tai ehtoihin, taikka salannut sellaisen seikan;
- 4) jättänyt ilmoittamatta tuen maksamiseksi oikeat ja riittävät tiedot;
- 5) kieltäytynyt esittämästä maksatuksessa, valvonnassa tai tarkastuksessa tarvittavaa aineistoa taikka muuten avustamasta niissä;
- 6) luovuttanut 10 tai 11 §:n mukaisella tuella hankitun omaisuuden omistus- tai hallintaoikeuden ennen kuin viisi vuotta on kulunut tuen viimeisen erän maksamispäivästä, taikka lopettanut tuen kohteena olleen toiminnan tai supistanut sitä olennaisesti;
- 7) muuttunut omistussuhteiltaan olennaisesti 11 §:n mukaisena perusrakenteen investointitukena maksetun tuen osalta ennen kuin viisi vuotta on kulunut tuen viimeisen erän maksamispäivästä ja muutosten on katsottava vaikuttavan hankkeen luonteeseen tai täytäntöönpanon edellytyksiin taikka hyödyttävän aiheettomasti jotakin yritystä tai julkista yhteisöä; taikka
- 8) muutoin 1—7 kohdassa säädettyyn verrattavalla tavalla olennaisesti rikkonut tuen käyttämistä koskevia säännöksiä tai tukipäätöksen ehtoja.

Maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän on viranhaltijan päätöksellä määrättävä tuen maksaminen lopetettavaksi sekä jo maksettu tuki tai sen osa takaisin perittäväksi myös silloin, kun Euroopan unionin lainsäädännössä sitä edellytetään.

Jos takaisinperittävä määrä on enintään 250 euroa, se voidaan jättää perimättä.

44 §

Tuen harkinnanvarainen takaisinperintä

Maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä voi viranhaltijan päätöksellä määrätä tuen maksamisen lopetettavaksi sekä jo maksetun tuen tai sen osan takaisin perittäväksi, jos tuen saaja on:

- 1) jättänyt noudattamatta tukipäätöksessä määrättyjä ehtoja;
- 2) joutunut 10 tai 11 §:n mukaisen tuen saatuaan ulosottoimenpiteen kohteeksi, selvitystilaan, konkurssiin taikka yrityksen saneerauksesta annetussa laissa (47/1993) tarkoitetun saneerausmenettelyn kohteeksi, jollei tuen käyttötarkoituksesta muuta johdu;
- 3) jättänyt ilmoittamatta toiminnan lopettamisesta tai muista tukipäätöksen ehtojen noudattamisen valvomiseksi tarvittavista seikoista;
- 4) jättänyt ilmoittamatta tuen käyttötarkoituksen muutoksesta tai muusta tuen käyttöön vaikuttavasta muutoksesta; taikka
- 5) menetellyt tosiasiallisesti 42 tai 43 §:ssä taikka 1—4 kohdassa säädettyyn rinnastettavalla tavalla antamalla tuen myöntämiseen, maksamiseen tai käyttämiseen liittyvälle seikalle muun kuin asian todellista luonnetta tai tarkoitusta vastaavan oikeudellisen muodon.

Jos takaisinperittävä määrä on enintään 250 euroa, se voidaan jättää perimättä.

45 §

Takaisinperittävän määrän kohtuullistaminen

Maakunta tai Uudenmaan kuntayhtymä voi viranhaltijan päätöksellä jättää virheellisesti tai perusteetta maksetun yleiskatteellisin varoin rahoitetun tuen ja tukeen kohdistuneen koron kokonaan tai osittain perimättä, jos täysimääräinen periminen olisi tuen saajan olosuhteet tai toiminta huomioon ottaen kokonaisuutena tarkastellen kohtuutonta.

Rakennerahastovaroista myönnetyn tuen takaisinperinnän kohtuullistamisesta säädetään 67 §:n 2 momentissa.

46 §

Takaisinperinnän määräaika

Maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän on tehtävä 41—44 §:ssä tarkoitettu päätös viipymättä, kun sen tietoon on tullut sellainen seikka, jonka nojalla tuen maksamisen keskeyttämiseen tai lopettamiseen taikka tuen takaisinperintään voidaan ryhtyä.

Tuen, sille maksettavan koron tai viivästyskoron takaisinperintään ei saa enää ryhtyä, kun kymmenen vuotta on kulunut tuen viimeisen erän maksamisesta. Jos tuen kohteena olevaa omaisuutta koskee 7 §:ssä tai 17 §:ssä tarkoitettu käyttöaika, määräaika lasketaan tämän ajan päättymisestä.

Päätös voidaan tehdä 2 momentissa säädetyn määräajan jälkeenkin, jos Euroopan unionin lainsäädännössä sitä edellytetään.

47 §

Tuen palauttaminen ja takaisinperintä sekä maksatuksen lopettaminen eräissä tapauksissa

Mitä 41 ja 43—46 §:ssä säädetään maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän myöntämän tuen palauttamisesta ja takaisinperinnästä sekä maksatuksen lopettamisesta, koskee myös sosi-aali- ja terveysministeriön sekä työ- ja elinkeinoministeriön tämän lain nojalla myöntämiä tu-kia. Tuen takaisinperinnästä ja maksatuksen lopettamisesta päättää tuen myöntänyt ministeriö.

8 luku

Euroopan unionin rakennerahastoja koskevat erityissäännökset

48 §

Luvun soveltamisala

Tätä lukua sovelletaan Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 – Suomen rakennerahasto-ohjelman hallintoihin. Tämän luvun 49—51 ja 56 §:ää sovelletaan lisäksi Suomen takausohjelman kasvuyritysten rahoituksen saatavuuden parantamiseksi -ohjelman hallintoihin.

49 §

Hallintoviranomaisen tehtävät

Rakennerahasto-ohjelman hallintoviranomainen vastaa yleisasetuksessa säädettyjen tehtävi-en lisäksi:

- 1) varainhoitoasetuksen moitteettoman varainhoidon periaatteen mukaisesti rakennerahasto-ohjelman hallinto- ja valvontajärjestelmän perustamisesta ja toiminnasta;
- 2) rakennerahasto-ohjelmaa koskevan arviointisuunnitelman laatimisesta, arviointien suorit-tamisesta ja arviointikertomusten esittämisestä komissiolle;
- 3) viestintästrategian laatimisesta rakennerahasto-ohjelmalle;
- 4) tiedotus- ja viestintätoimenpiteiden täytäntöönpanosta viestintästrategian mukaisesti;
- 5) keskitetyn verkkosivuston tai verkkoportaalin perustamisesta ja siinä hankeluettelon yllä-pitämisestä rahastoittain;
- 6) yleisistä rahoitusmahdollisuuksista tiedottamisesta yleisölle, hakijoille ja tuen saajille.

Osa hallintoviranomaisen tehtävistä voidaan siirtää välittävälle toimielimelle. Hallintoviran-omainen voi velvoittaa välittävän toimielimen määräajassa ryhtymään toimenpiteisiin, joilla sääntöjenvastaisuudesta johtuva virhe voidaan oikaista tai sen toistuminen estää.

Hallintoviranomaisella on oikeus asettaa varojen osoittamispäätöksessä välittävän toimielimen noudatettavaksi asiaa koskevaan Euroopan unionin tai kansalliseen lainsäädäntöön perustuvia velvoittavia ehtoja ohjelman hallinnoinnista, tuen myöntämisestä, maksamisesta, seurannasta, valvonnasta ja jatkotoimenpiteistä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hallintoviranomaisen tehtävistä ja niissä noudatettavista menettelyistä sekä siirtää tehtäviä välittäville toimielimille.

50 §

Todentamisviranomaisen tehtävät

Rakennerahasto-ohjelman todentamisviranomaisen vastaa yleisasetuksessa säädettyjen tehtävien lisäksi:

- 1) julkisen rahoitusosuuden peruuttamisesta rakennerahasto-ohjelmasta sääntöjenvastaisten menojen johdosta;
- 2) maksuennusteiden ja muiden taloudellisten tietojen toimittamisesta Euroopan komissiolle;
- 3) sääntöjenvastaisuusilmoitusten toimittamisesta Euroopan komissiolle ja Euroopan petostentorjuntavirastolle;
- 4) siitä, että Euroopan komissiolle toimitettavasta unionin yleiseen talousarvioon sovellettavista varainhoitosäännöistä ja varainhoitoasetuksen 59 artiklan mukaisesta tilityksestä jätetään pois välimaksupyynnön tilivuoden osalta aiemmin sisältyneitä menoja, joiden laillisuuden ja asianmukaisuuden arviointi on kesken, ja että tukikelpoiset menot sisällytetään seuraavaa tilivuotta koskeviin välimaksupyyntöihin menojen laillisuuden ja asianmukaisuuden ratkettua.

Todentamisviranomaisen voi velvoittaa välittävän toimielimen tai hallintoviranomaisen määrääjässä ryhtymään asianmukaisiin toimenpiteisiin, joilla sääntöjenvastaisuudesta johtuva virhe voidaan oikaista tai sen toistuminen estää.

Todentamisviranomaisella on oikeus yhdessä hallintoviranomaisen kanssa asettaa 49 §:n 3 momentin mukaiseen varojen osoittamispäätökseen välittävien toimielinten noudatettavaksi sellaisia velvoittavia ehtoja, jotka ovat välttämättömiä todentamisviranomaisen tehtävien hoitamiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä todentamisviranomaisen tehtävistä.

51 §

Tarkastusviranomaisen tehtävät

Yleisasetuksessa ja alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetun lain 6 §:ssä säädettyjen tehtävien lisäksi rakennerahasto-ohjelman tarkastusviranomaisen vastaa tarvittaessa yleisasetuksen 124 artiklan 5 kohdan mukaisiin toimenpiteisiin ryhtymisestä rakennerahasto-ohjelmassa nimetyn viranomaisen nimeämisen peruuttamiseksi.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tarkastusviranomaisen tehtävistä.

52 §

Välittävien toimielinten tehtävät

Välittävien toimielinten tehtäviä ovat:

- 1) tuen myöntämis- ja maksamispäätökset sekä takaisinperintäpäätökset ja muut jatkotoimenpiteiden päätökset;

- 2) tiedotus ja viestintä yleisölle, hakijoille ja tuen saajille toimialueellaan hallintoviranomaisen viestintästrategian mukaisesti;
 - 3) hankkeiden seuranta;
 - 4) tuen saajille maksettujen menojen hallinnolliset ja paikan päällä tehtävät varmennukset sekä vuosittaisen varmennussuunnitelman laadinta;
 - 5) tarkastushavaintojen ja sääntöjenvastaisuuksien selvittäminen, asianmukaisten ilmoitusten tekeminen poliisiviranomaiselle ja petostentorjuntatoimenpiteisiin ryhtyminen;
 - 6) sääntöjenvastaisuusilmoitusten tekeminen todentamisviranomaiselle;
 - 7) hallintoviranomaisen avustaminen seurantakomiteatyössä ja ohjelman täytäntöönpanokeromusten laatimisessa Euroopan komissiolle; sekä
 - 8) yleisasetuksen XIII liitteeseen perustuva raportointi hallintoviranomaiselle.
- Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä välittävän toimielimen tehtävistä ja niiden hoitamisesta.

53 §

Välittävänä toimielimenä toimimisen edellytykset

Välittävällä toimielimellä tulee olla sekä Euroopan unionin että kansallisen lainsäädännön mukaiset edellytykset tehtävän hoitamiseen. Hallinto- ja todentamisviranomaisen sekä välittävien toimielimien hyväksymisedellytyksistä niille siirrettyjen tehtävien osalta säädetään yleisasetuksen XIII liitteessä.

Välittävän toimielimen on rakennerahasto-ohjelmaa hallinnoidessaan noudatettava Euroopan unionin ja kansallista lainsäädäntöä sekä niihin perustuvia varojen osoittamispäätöksessä asetettuja varojen käytön ehtoja.

Välittävän toimielimen on laadittava ja ylläpidettävä hallinto- ja valvontajärjestelmänsä kuvausta.

Välittävän toimielimen on eriytettävä rakennerahastojen tuen myöntäminen, maksaminen ja paikan päällä varmentaminen, takaisinperiminen ja muiden jatkotoimenpiteiden toteuttaminen moitteettoman varainhoidon edellyttämällä tavalla. Välittävän toimielimen itse toteuttamien hankkeiden toimeenpanossa tulee eriyttää hankkeiden toteutus edellä mainituista tehtävistä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä välittävälle toimielimelle asetettavista edellytyksistä.

54 §

Hallintoviranomaisen ja välittävien toimielinten välinen selvittelymenettely

Jos välittävä toimielin ei hoida 52 §:n mukaisia tehtäviä tai täytä 53 §:n mukaisia edellytyksiä, on asia selvitettävä hallintoviranomaisen ja välittävän toimielimen välisissä neuvotteluissa.

Jos neuvottelut eivät johda hallintoviranomaisen asettamassa kohtuullisessa määräajassa 52 §:n mukaisten tehtävien hoitamiseen ja 53 §:n mukaisten edellytysten täyttymiseen, on hallintoviranomaisella velvollisuus esittää valtioneuvostolle kyseisen välittävän toimielimen määrärahojen jakoon muutosta.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä selvittelymenettelystä.

55 §

Hallintoviranomaisen oikeus takaisinperintään välittävältä toimielimeltä

Hallintoviranomainen voi määrätä rakennerahastovaroista maksetut varat tai niiden osan takaisin perittäväksi välittävältä toimielimeltä, jos välittävä toimielin on käyttänyt varat muuhun tarkoitukseen kuin ne on osoitettu, tai on varoja käyttäessään olennaisesti rikkonut Euroopan unionin tai kansallista lainsäädäntöä, tai niiden perusteella annettuja hallintoviranomaisen varojen käytön ehtoja.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hallintoviranomaisen takaisinperintämenettelystä.

56 §

Määrärahat ja niiden jako

Euroopan unionin rakennerahastovarat ja valtion rahoitusosuudet otetaan valtion talousarvioon.

Valtioneuvosto päättää valtion talousarvioon otettujen määrärahojen jakamisesta. Työ- ja elinkeinoministeriö osoittaa välittävälle toimielimelle rakennerahastovaroista Euroopan unionin ja valtion rahoitusosuutta rakennerahasto-ohjelman mukaisiin hankkeisiin valtion talousarvioon otettujen määrärahojen puitteissa sekä asettaa tarvittaessa varojen käytön ehdot 49 §:n 3 momentissa säädetyillä perusteilla. Työ- ja elinkeinoministeriö voi osoittaa Suomen takausohjelman toteuttamiseen rahoitusosuutta rakennerahastovaroista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä varojen jakamisesta ja rahoitussuunnitelmasta.

57 §

Tuen myöntämisen yleiset edellytykset rakennerahastohankkeissa

Tässä luvussa tarkoitettu tuki voidaan myöntää, jos:

- 1) tarvittava rahoitus on osoitettu valtion talousarviossa;
- 2) hanke on rakennerahasto-ohjelman mukainen;
- 3) tuen hakija, tuen siirronsaaja ja hanke täyttävät yleisasetuksen 125 artiklan 3 kohdan mukaiset seurantakomitean vahvistamat yleiset valintaperusteet;
- 4) tuen saaja on rakennerahasto-ohjelman mukainen;
- 5) tuki on perusteltua sen käytölle asetettujen tavoitteiden kannalta;
- 6) tuella on merkittävä vaikutus hankkeen toteuttamiseen;
- 7) muissa kuin 3 §:n mukaisissa tuissa kehittämishankkeiden tulokset ovat yleisesti hyödynnettävissä; ja
- 8) muissa kuin 3 §:n mukaisissa tuissa tuen kohteena olevat investoinnit eivät tule vain yhden tuen saajan hyödyksi vaan tukevat alueen elinkeino-, koulutus- tai innovaatio toimintaa laajemmin.

Tukea ei saa myöntää eikä käyttää yleisenä toimintatukena.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä tuen myöntämisen yleisistä edellytyksistä.

58 §

Hankkeen ohjausryhmä

Tässä luvussa tarkoitettun hankkeen ohjausta ja seuranta varten voidaan asettaa ohjausryhmä. Ohjausryhmän asettamisesta päättää tuen myöntävä välittävä toimielin tukipäätöksessä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ohjausryhmästä, sen asettamisesta ja tehtävistä.

59 §

Euroopan sosiaalirahaston valtakunnallisen toimenpidekokonaisuuden ohjausryhmä

Euroopan sosiaalirahaston valtakunnallista toimenpidekokonaisuutta varten voidaan asettaa ohjausryhmä, jonka tehtävänä on kokonaisuuden strateginen ohjaus, seuranta, arviointi ja toteutuksen tukeminen.

Ohjausryhmä voi olla yhteinen usealle toimenpidekokonaisuudelle ja yhteinen vastaavaa tehtävää varten asetetun valtakunnallisen johto-, ohjaus- tai muun ryhmän kanssa.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä valtakunnallisen toimenpidekokonaisuuden ohjausryhmästä ja sen tehtävistä.

60 §

Välittävän toimielimen seurantavelvoite ja tuen saajan seuranta varten toimittamat tiedot

Välittävän toimielimen on seurattava tässä luvussa tarkoitetun hankkeen toteuttamista ja ryhdyttävä viivytyksettä toimenpiteisiin, jos hanke ei etene hyväksytyin hankesuunnitelman ja tukipäätöksen mukaisesti.

Tuen saajan on ilmoitettava maksatushakemuksen yhteydessä tukipäätöksen ehdoissa edellytetyt seuranta koskevat tiedot. Tuen saajan on hankkeen viimeisen maksatushakemuksen yhteydessä toimitettava hankkeen loppuraportti. Loppuraportin toimittaminen on viimeisen maksatushakemuksen maksamisen edellytys.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä välittävän toimielimen seurantavelvoitteesta ja hankkeiden seuranta koskevista tiedoista.

61 §

Hyväksyttävät kustannukset ja tuen määrä rakennerahastohankkeissa

Tässä luvussa tarkoitettu tuki myönnetään hankkeesta aiheutuvien hyväksyttävien, todellisten, tarpeellisten ja määrältään kohtuullisten kustannusten perusteella tai muun valtioneuvoston asetuksella säädettävän kustannusmallin mukaan.

Yleisasetuksen 69 artiklan mukaisia luontoissuorituksia ei voi käyttää rakennerahastohankkeissa.

Tukea ei voida myöntää siltä osin kuin julkisen rahoituksen osuus hankkeen hyväksyttävistä kustannuksista ylittää Euroopan unionin lainsäädännössä säädetyn julkisen rahoituksen enimmäismäärän.

Tuen käyttämisestä tavaroiden ja palveluiden hankintaan sekä urakalla teettämiseen sovelletaan, mitä julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista annetussa laissa (1397/2016) säädetään. Tuen saajan on esitettävä selvitys hankinnan toteuttamisesta, ellei hankkeeseen myönnetty tuki ole myönnetty kertakorvausmenettelyn mukaisesti.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä hyväksyttävistä kustannuksista, kustannusmalleista, kustannusten määräytymisen perusteista, tuen käyttökohteista, enimmäistukimääristä tai -osuuksista sekä tukimenettelyistä.

62 §

Tuen hakeminen ja myöntäminen

Tässä luvussa tarkoitettua tukea haetaan sähköisesti toimivaltaiselta välittävältä toimielimeltä ja tukipäätös tehdään sähköisesti 65 §:n mukaiset edellytykset täyttävässä tietojärjestelmässä.

Hakemuksen tulee sisältää kyseiseen hankkeeseen sovellettavassa kansallisessa lainsäädännössä ja Euroopan unionin lainsäädännössä sekä tässä luvussa edellytetyt tiedot.

Tukipäätökseen on otettava myönnetyn tuen määrä ja tässä luvussa säädetty tuen ehdot sekä tuen maksamisen ja takaisinperinnän edellytykset. Päätökseen tulee lisäksi ottaa ne Euroopan unionin lainsäädännössä asetetut ehdot ja edellytykset, jotka olennaisesti ja välittömästi vaikuttavat tuen käyttöön ja maksamiseen.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sähköisestä tuen hakemis- ja myöntämismenettelystä.

63 §

Tuen maksamisen hakeminen ja maksaminen

Tässä luvussa tarkoitetun tuen maksamista haetaan sähköisesti 65 §:n mukaiset edellytykset täyttävässä järjestelmässä toimivaltaiselta välittävältä toimielimeltä.

Välittävä toimielin tekee tuen maksamispäätöksen sähköisesti 65 §:n mukaiset edellytykset täyttävässä tietojärjestelmässä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä sähköisestä maksamisen hakemis- ja myöntämismenettelystä.

64 §

Viranomaisten tietojen saanti ja luovuttaminen rakennerahasto-ohjelmassa

Sen lisäksi, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta, on hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisella sekä välittävillä toimielimillä salassapitosäännösten estämättä oikeus saada maksutta muulta viranomaiselta tai julkista tehtävää hoitavalta tässä luvussa tarkoitetun tuen hakijaa ja tuen saajaa, näiden taloudellista asemaa ja liike- ja ammattitoimintaa, julkisista varoista myönnettyä rahoitusta ja muuta tuen kannalta merkittävää olosuhdetta koskevia tietoja, jotka ovat välttämättömiä tukea koskevan asian käsittelemiseksi.

Hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisella sekä välittävillä toimielimillä on salassapitosäännösten estämättä oikeus luovuttaa muulle viranomaiselle, julkista tehtävää hoitavalle tai Euroopan unionin toimielimelle tietoja, jotka ovat tarpeen Euroopan unionin tai kansallisessa lainsäädännössä säädetyn tehtävän hoitamiseksi.

Tiedot voidaan vastaanottaa ja luovuttaa myös sähköisesti.

65 §

Rakennerahasto-ohjelman tietojärjestelmä

Hallintoviranomainen vastaa kansallisen seurantajärjestelmän, jäljempänä EURA 2014 -tietojärjestelmä, toteuttamisesta ja vastaa siitä, että se täyttää sille Euroopan unionin lainsäädännössä ja tässä laissa säädetty edellytykset. Järjestelmää käytetään Euroopan unionin lainsäädännössä, alueiden kehittämisestä ja kasvupalveluista annetussa laissa sekä tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten.

Välittävät toimielimet vastaavat siitä, että tuen hakemista, myöntämistä, maksamista, valvontaa, jatkotoimenpiteitä ja seurantaa koskevat oikeat ja riittävät tiedot hallinnoidaan EURA 2014 -tietojärjestelmässä tai hallintoviranomaisen hyväksymissä liitännäisjärjestelmissä.

Siirrettäessä tietoa muusta tietojärjestelmästä, sen omistaja vastaa siitä, että siirrettävän tiedon sisältö ja tarkkuus vastaavat EURA 2014 -tietojärjestelmän sisältöä.

Liitännäisjärjestelmän omistajalla on velvollisuus noudattaa EURA 2014 -tietojärjestelmän sisältövaatimuksia ja tiedonohjaussuunnitelmaa hallintoviranomaisen edellyttämällä tavalla.

Jos tukea on haettu EURA 2014 -tietojärjestelmässä, on tuen hakijalla ja tuen saajalla oikeus seurata kyseisessä tietojärjestelmässä tuen hakemista, maksamista, tarkastamista ja takaisinperintää koskevan asiansa etenemistä ja tehtyjä päätöksiä. Asian seuraaminen edellyttää vahvaa sähköistä tunnistautumista.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rakennerahastojen tietojärjestelmistä ja niihin tallennettavista tiedoista.

66 §

Hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisen tarkastusoikeus

Hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisella on oikeus tehdä rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä välittäviin toimielimiin sekä tuen saajiin kohdistuvia tarkastuksia. Jos tukea on siirretty muulle taholle, koskee tarkastusoikeus myös tuen siirronsaajan toimintaa. Todontamisviranomaisella on lisäksi oikeus tehdä rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallintoviranomaiseen kohdistuvia tarkastuksia ja tarkastusviranomaisella on oikeus tehdä rakennerahastovarojen käyttöön liittyviä hallinto- ja todentamisviranomaiseen kohdistuvia tarkastuksia.

Hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaiset voivat valtuuttaa toisen viranomaisen tai riippumattoman tilintarkastajan tekemään rakennerahastovarojen käyttöä koskevan välittävään toimielimeen tai tuen saajaan kohdistuvan tarkastuksen puolestaan. Tilintarkastajan tulee olla tilintarkastuslaissa (1141/2015) tarkoitettu tilintarkastaja. Tilintarkastajaan sovelletaan tämän toimiessa tässä luvussa tarkoitetuissa tehtävissä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Vahingonkorvausvastuusta säädetään vahingonkorvauslaissa (412/1974).

Tarkastuksen asianmukaista tekemistä varten hallinto-, todentamis- ja tarkastusviranomaisella tai sen valtuuttamalla viranomaisella tai tilintarkastajalla on oikeus päästä tuen käytön kannalta merkityksellisiin rakennuksiin, toimitiloihin ja paikkoihin sekä tarkastaa ne ja tuen saajan olosuhteet, tietojärjestelmät ja asiakirjat. Tarkastusta ei kuitenkaan saa tehdä pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Tarkastajalla on oikeus ottaa asiakirjat ja muu tuen käyttöön liittyvä aineisto haltuunsa, jos tarkastuksen asianmukainen tekeminen tätä edellyttää. Tarkastuksessa on noudatettava, mitä hallintolain (434/2003) 39 §:ssä säädetään.

Edellä tässä pykälässä tarkoitetuilla viranomaisilla tai tilintarkastajalla on oikeus saada poliisilta korvauksetta virka-apua tarkastuksen suorittamisessa.

67 §

Rakennerahastohankkeiden takaisinperintää koskevat erityissäännökset

Välittävän toimielimen on takaisinperintää, palauttamista ja muita jatkotoimenpiteitä koskevissa asioissa valmisteltava ja tehtävä päätös EURA 2014 -tietojärjestelmässä. Välittävä toimielin vastaa päätösten tekemisestä ja niiden saattamisesta täytäntöönpantaviksi.

Välittävä toimielin voi jättää virheellisesti tai perusteetta maksettuun rakennerahastovaroain rahoitettuun tukeen kohdistuneen koron kokonaan tai osittain perimättä, jos koron täysimääräinen periminen olisi tuen saajan olosuhteet tai toiminta huomioon ottaen kokonaisuutena tarkastellen kohtuutonta.

Jos takaisinperittävä määrä on enintään 250 euroa, välittävä toimielin voi jättää sen perimättä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä takaisinperinnän teknisestä toteuttamisesta.

68 §

Rakennerahastoasioiden muutoksenhaku

Tuen hakija tai tuen saaja saa vaatia oikaisua päätökseensä sähköisesti EURA 2014 - tietojärjestelmässä, sen liitännäisjärjestelmässä tai liitännäisjärjestelmän verkkopalvelussa päätöksen tehneeltä välittävältä toimielimeltä siten kuin hallintolaissa säädetään.

Välittävän toimielimen on tehtävä oikaisuvaatimukseen annettava päätös EURA 2014 - tietojärjestelmässä, sen liitännäisjärjestelmässä tai liitännäisjärjestelmän verkkopalvelussa.

Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee tuen maksamisen keskeyttämistä tai lopettamista taikka tuen takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Tässä luvussa tarkoitettuihin työ- ja elinkeinoministeriön ja hallinto- tai todentamisviranomaisen tekemiin päätöksiin saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölain 7 §:ssä säädetään.

Päätöstä on muutoksenhausta huolimatta noudatettava, jollei muutoksenhakuviranomainen toisin määrää.

69 §

Asiakirjojen säilyttämisvelvollisuus

Tuen saajan on säilytettävä kirjanpitoaineisto ja hankkeen muu aineisto. Säilyttämisestä säädetään kirjanpitoaissa (1336/1997). Kirjanpitoaineisto ja muu hanketta koskeva aineisto on säilytettävä 10 vuotta rahoituspäätöksessä vahvistetusta hankkeen päättymispäivästä.

Välittävän toimielimen on mainittava tukipäätöksessä tuen saajan asiakirjojen säilyttämisvelvollisuudesta ja säilyttämisajasta.

Välittävä toimielin voi jatkaa tuen saajalle annettavalla kirjallisella ilmoituksella 1 momentissa tarkoitettua säilyttämisaikaa yleisasetuksen 140 artiklan 1 kohdan neljännen alakohdan nojalla. Jos kansallisessa lainsäädännössä tai Euroopan unionin lainsäädännössä edellytetään pidempää säilyttämisaikaa, noudatetaan sitä.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä asiakirjojen säilyttämisestä.

9 luku

Erinäiset säännökset

70 §

Valvonta, tarkastusoikeus, tarkastuksen suorittaminen ja virka-apu

Tuen saajaan kohdistuvasta valvontatehtävästä, tarkastusoikeudesta, tarkastuksen suorittamisesta ja tarvittavasta virka-avusta säädetään valtioneuvostolain 15—18 §:ssä.

Pykälän 1 momentissa tarkoitettuja valvonta- ja tarkastustehtäviä tekevät maakunnat, Uudenmaan kuntayhtymä ja työ- ja elinkeinoministeriö.

71 §

Oikeus tietojen saamiseen ja luovuttamiseen

Oikeudesta tietojen saamiseen toiselta viranomaiselta ja oikeudesta tietojen luovuttamiseen toiselle viranomaiselle säädetään valtioneuvoston asetuksella 31 ja 32 §:ssä.

Oikeus 1 momentissa tarkoitettujen tietojen saamiseen ja luovuttamiseen on maakunnalla, Uudenmaan kuntayhtymällä ja työ- ja elinkeinoministeriöllä.

Työnantajalla on lisäksi oikeus saada 4 luvussa säädettyjen palkkatuen myöntämisedellytysten täyttämiseksi tieto siitä, onko työnantajan yksilöimä henkilö, jonka työsuhde on päättynyt palkkatuen hakemista edeltäneiden 12 kuukauden aikana, työnhakijaksi rekisteröityneenä.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettut tiedot voidaan vastaanottaa ja luovuttaa myös sähköisesti.

72 §

Muutoksenhaku

Yleiskatteellisista varoista tai kansallisista varoista rahoitettua tukea koskevaan työ- ja elinkeinoministeriön, maakunnan ja Uudenmaan kuntayhtymän päätökseen saa vaatia oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään.

Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallinto-oikeuden päätökseen, joka koskee yleiskatteellisista tai kansallisista varoista myönnetyn tuen maksamisen keskeyttämistä tai lopettamista taikka tuen takaisinperintää, saa hakea muutosta valittamalla korkeimpaan hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään. Hallinto-oikeuden muuhun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla vain, jos korkein hallinto-oikeus myöntää valitusluvan.

Päätökseen ei saa kuitenkaan vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa, jos:

- 1) päätös koskee 3 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisten palvelujen tarjoamatta jättämistä;
- 2) palkkatuki on evätty sillä perusteella, että 19 §:ssä säädetty edellytykset eivät täyty; palkkatukea koskevaan päätökseen ei saa vaatia oikaisua eikä siitä saa valittaa myöskään siltä osin kuin päätös koskee palkkatuen määrää tai kestoja;
- 3) päätös koskee palkkatuen, työolosuhteiden järjestelytuen tai starttirahan epäämistä määrärahasyistä.

73 §

Täytäntöönpano

Tämän lain nojalla tehty päätös voidaan panna täytäntöön muutoksenhausta huolimatta, jollei muutoksenhakuviranomaisen toisin määrää. Edellä 42—44 §:n nojalla tehty lainvoimainen päätös on suoraan ulosottokelpoinen. Takaisinperittävän tuen perimisestä säädetään verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007).

Jos starttirahaa on päätetty periä takaisin, on kuitattaessa takaisin perittäväksi päätettyä määrää myöhemmin maksettavasta starttirahasta sovellettava, mitä ulosottoaaren (705/2007) 4 luvun 48 §:ssä säädetään palkan ulosmittauksen suojaosuudesta. Starttirahan saajan suostumuksella tätä suurempikin osuus voidaan kuitata.

10 luku

Voimaantulo

74 §

236

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

75 §

Kumottavat säädökset

Tällä lailla kumotaan alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annettu laki (8/2014) ja valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi annettu laki (9/2014).

76 §

Siirtymäsäännökset

Tällä lailla kumottuja lakeja ja niiden nojalla annettuja säännöksiä sovelletaan niiden nojalla myönnettyyn tukeen. Tämän lain voimaan tullessa vireillä olevaan hakemukseen sovelletaan tätä lakia.

Euroopan alueellinen yhteistyö -tavoitteen yhteistyöohjelmien toimeenpanoon sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmakauden 2014—2020 loppuun.

Kestävän kaupunkikehittämisen toimeenpanoon sovelletaan alueiden kehittämisen ja rakennerahastohankkeiden rahoittamisesta annetun lain 17 §:n 4 momenttia Euroopan unionin rakennerahasto-ohjelmakauden 2014—2020 loppuun.

3.

Laki

yksityisistä työnvälityspalveluista

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan maakunnasta riippumattomiin yksityisen tai oikeushenkilön tarjoamiin työnvälityspalveluihin ja muihin työnhakuun liittyviin palveluihin sekä työvoiman vuokraukseen (*yksityiset työnvälityspalvelut*).

2 §

Tasapuolisuus

Yksityisiä työnvälityspalveluja tarjottaessa on noudatettava tasapuolisuutta.

3 §

Kielto tarjota alaikäistä työvoimaa

Alaikäistä työvoimaa ei saa tarjota työhön, johon sen ottaminen on nuorista työntekijöistä annetun lain (998/1993) mukaan kiellettyä.

4 §

Kielto periä työnvälityksestä maksuja

Yksityisiä työnvälityspalveluja tarjoava ei saa periä työtä hakevalta luonnolliselta henkilöltä maksua työnvälityksestä, kun on kyse työnhakijaksi rekisteröimisestä, avoimia työpaikkoja koskevasta tiedon välittämisestä ja hakemiseen liittyvästä neuvonnasta tai muista toimista, jotka tähtäävät työnhakijan ja avoimen työpaikan yhteensovittamiseen. Maksua ei saa periä myöskään vuokratyöntekijältä vastineeksi toimeksiantojen järjestämisestä työsopimuslain (55/2001) 1 luvun 7 §:ssä tarkoitettussa käyttäjäyrityksessä eikä siitä, että työntekijä tekee työsopimuksen käyttäjäyrityksen kanssa tai solmii siihen työsuhteen toimeksiannon päätyttyä kyseisessä käyttäjäyrityksessä.

Kielto periä työnvälityksestä maksua ei koske toimintaa, jossa muu kuin vuokratyötä välittävä yksityinen työnvälityspalvelu, työnhakijan nimenomaisen toimeksiannon perusteella etsii työtä hakevalle henkilölle muita työmahdollisuuksia kuin 1 momentissa tarkoitettuja avoimia paikkoja tai valmentaa henkilöä työhaussa. Kielto periä maksuja ei koske myöskään toimintaa, jossa suomalaisille nuorille ulkomailla ja ulkomaisille nuorille Suomessa tarjotaan perheessä tapahtuvaa kotityötä vastaan mahdollisuus oleskeluun ulkomailla.

HE 93/2018 vp

Seuraamuksesta työnvälityksen maksukiellon rikkomisesta säädetään rikoslain (39/1889) 47 luvun 6 §:ssä.

5 §

Oikeus saada tietoja

Työ- ja elinkeinoministeriöllä ja maakunnalla on yksityisten työnvälityspalvelujen seuraamiseksi oikeus saada yksityisiä työnvälityspalveluja tarjoavilta ja niitä edustavilta yhteisöiltä yksityisiä työnvälityspalveluja koskevia tietoja. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä annettavista tiedoista sekä säätää tietojen käsittelystä ja muusta yhteistyöstä.

6 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

4.

Laki

taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain (429/2016) 1 § ja 2 §:n 3 kohta seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan valtion tukiviranomaisen, maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän myöntäessä sellaista tukea taloudelliseen toimintaan, joka täyttää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut valtiontuen edellytykset, jollei muussa laissa toisin säädetä. Lakia ei sovelleta myönnettäessä tukea maa- ja metsätalouden alkutuotantoon tai kalatalouteen.

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *tukiviranomaisella* sitä valtion viranomaista, maakuntaa tai Uudenmaan kuntayhtymää, jonka tehtäviin tukea tai tukiohjelmaa koskevat asiat lainsäädännön nojalla kuuluvat, sekä sellaista yhteisöä ja säätiötä, joka myöntää tuen viranomaisen puolesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 27 päivänä kesäkuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Työministeri Jari Lindström

4.

Laki

taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain 1 ja 2 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan taloudelliseen toimintaan myönnettävän tuen yleisistä edellytyksistä annetun lain (429/2016) 1 § ja 2 §:n 3 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

1 §

Lain soveltamisala

Lain soveltamisala

Lakia sovelletaan valtion tukiviranomaisen myöntäessä sellaista tukea taloudelliseen toimintaan, joka täyttää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan valtioneuvoston edellytykset, jollei muussa laissa toisin säädetä. Lakia ei sovelleta myönnettäessä maa- ja metsätalouden alkutuotantoa eikä kalataloutta koskevaa tukea.

Lakia sovelletaan valtion tukiviranomaisen, *maakunnan tai Uudenmaan kuntayhtymän* myöntäessä sellaista tukea taloudelliseen toimintaan, joka täyttää Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 107 artiklan 1 kohdan valtioneuvoston edellytykset, jollei muussa laissa toisin säädetä. Lakia ei sovelleta myönnettäessä maa- ja metsätalouden alkutuotantoa eikä kalataloutta koskevaa tukea.

2 §

2 §

Määritelmät

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

Tässä laissa tarkoitetaan:

3) *tukiviranomaisella* sitä valtion viranomaista, jonka tehtäviin tukea tai tukiohjelmaa koskevat asiat lainsäädännön nojalla kuuluvat tai sellaista yhteisöä taikka säätiötä, joka myöntää tuen viranomaisen puolesta.

3) *tukiviranomaisella* sitä valtion viranomaista, *maakuntaa tai Uudenmaan kuntayhtymää*, jonka tehtäviin tukea tai tukiohjelmaa koskevat asiat lainsäädännön nojalla kuuluvat tai sellaista yhteisöä taikka säätiötä, joka myöntää tuen viranomaisen puolesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta
20 _____ .